

C W Lued

FJELLSTEDT, PETER, 1802-1881.

Dr P. Fjellstedts Samlade skrifter

i

ordnad i urval.

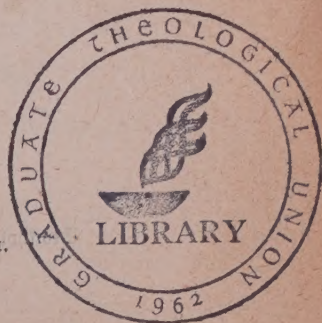
Tredje Bandet:

Predikningar. Föredrag om yttre och inre missionen.

Profetiorna. Gufkilda bibliska ämnen.

Bibliska personligheter.

Rock Island, Ill.
Augustana Book Concern.

BX
8066
F54
v.3

Innehåll.

Tredje bandet:

Strödda predikningar och föredrag.

Sid.

Vår Frälsare i förhållande till Fadren, till den allmänna och till den nya skapelsen (Juldagen, nya texternas 1:sta årgång) . . .	1.
Jesu namn (Mårsdagen, gamla årgången) . . .	18.
Zakeus (2:dra sönd. e. Trett., nya texternas 2:dra årgång) . . .	27.
Jesu frestelse (1:sta sönd. i Fast., gamla årgången) . . .	39.
Försoningen för våra synder (Långfredagen) . . .	48.
Kristus är uppkänd (Påskdagen, nya texternas 1:sta årgång) . . .	63.
Vår dyre konungs färsilda närvaro och nådeshushållning i sin församling (2:dra dag Påst., nya texternas 1:sta årgång) . . .	83.
Den store Fårherden och hans fårahus (2:dra sönd. e. Påst., gamla årg.) . . .	98.
Den Helige Ande och hans verk (Pingsdagen, gamla årgången) . . .	111.
Den rike mannen (1:sta sönd. e. Tref., gamla årgången) . . .	129.
Den otrogne gårdsfogden (9:de sönd. e. Tref., gamla årgången) . . .	141.
All eder omsorg kasten på Herren (23:dje sönd. e. Tref., nya texternas 2:dra årgång) . . .	153.

Predikningar och uppsatser rörande yttre och inre missionen.

Missionspredikan öfver Mal. 1: 11 . . .	168.
Missionsbetraktelse öfver Ps. 72 . . .	184.
Missionstal öfver Ef. 2: 18 . . .	192.
Bibel- och missionspredikan öfver Upp. 5: 6—13 . . .	204.
Wedergållningen. Tal wid Gustaf Adolfs-stiftelsens årshögtid . . .	221.
Afskedsord wid missionären A. Elgqvists utskändande till Kina . . .	233.
Minnesord öfver missionären E. J. Fast . . .	239.
Wid missionärerna A. Duchterlonys och G. E. Lundgrens utskändande till Indien . . .	254.
Evangelii predikan för alla folk . . .	261.
Om sättet att predika evangelium för hedningarna . . .	267.
Ytterligare om rätta sättet att predika evangelium för hedningarna . . .	273.
Om missionsförsamlingar i hednaländerna . . .	275.
Finnes någon salighetsväg för de hedningar, som icke få höra evangelium . . .	281.
Den inre missionen . . .	290.
Ännu några ord om inre missionen . . .	301.
Den inre och den yttre missionen . . .	307.
Den fria föreningsverksamheten . . .	309.

Utläggning öfver profetiorna.

Kort öfversigt af det gamla testamentets profetior:	
1. Om profetiorna och dess fullbordan . . .	322.
2. De fyra större profeterna . . .	329.
3. De tolf mindre profeterna . . .	349.
Kort öfversigt af det nya testamentets profetior:	
1. Om Kristus och hans rike . . .	374.
2. Vår Frälsares profetiska tal . . .	381.
3. Vår Frälsares liknelser om den yttersta tiden . . .	393.
4. Uppenbarelseboken . . .	412.

Korta förklaringar öfver bibliska ämnen (Ur gamla test.)

Adam . . .	433.
Paradiset . . .	435.
Kunskapens träd på godt och ondt . . .	436.
Isræls träd . . .	437.
Si, Adam är worden såsom en af oss . . .	438.

	Stb.
Kerubim	440.
Rain och Abel	443.
Rains och Abels offer	444.
Rains efterkommande	447.
Fädernas ålber	449.
Guds söner	450.
Tyranner på jorden	452.
Menniskorna vilja icke mer låta min Ande straffa sig, etc.	452.
Då ångrade Herren att han hade gjort människorna etc.	453.
Noah fann nåd för Herren	454.
Syndafloden	457.
Wittnessbörd af naturen	459.
Wittnessbörd om floden, tagna från historien	460.
Gud wälsignade Noah	461.
Min bäge hafwer jag satt i skyn etc.	462.
Noahs profetia om sina söner	464.
Welfi-Sedel	470.
Låget genom Rööda hafwet och öfken	471.
Bileam	475.
Om profetskolorna i det gamla testamentet	479.
David och Goliath	481.
Tala med jorden, och hon skall lära dig det etc.	482.
Gatta mina tårar uti din lägel etc.	483.
Etiopien skall uträda sina händer efter Herren	485.
Min ägon trängta efter ditt ord	486.
En rättfärdig faller sju resor och står åter upp	487.
Dina ägon skola få se Konungen i hans härlighet	492.
Ahas' säjare	495.
Förderfwa icke	498.
Kan och en etiopier förwandla sin hud etc.	502.
Refabiterna	503.
Och jag will, säger Herren, wara en eldsmur etc.	504.
Alften janning och frid	506.
De som frukta Herren trösta hwarannan alltså	506.

Biblistiska personligheter (Ur nya test.)

Johannes Döparen	
1. Johannes födelse	509.
2. Johannes Döparens halshuggning	511.
Jungfru Maria, Jesu moder	
1. Bebådelsen	513.
2. Besökelsen	515.
3. Marias rening	517.
Den gamle Simeon	517.
Hanna, den gamla profetissan	519.
De fyra evangelisterna	519.
Evangelisten och aposteln Matteus	520.
Evangelisten Markus	524.
Evangelisten Lukas	527.
Evangelisten och aposteln Johannes	536.
Aposteln Petrus	548.
Aposteln Paulus	
1. Pauli omvändelse	563.
2. Pauli werksamhet och lidanden	570.
Sjelfbiografi af P. Kjellstedt	579.

Strödda

Predikningar och föredrag.

Wår Frälsare i förhållande till Fadren, till den allmänna och till den nya Skapelsen.

(Predikan på Söndagen, nya texternas 1:sta årgång, hållen år 1877, ej förut tryckt.)

Det är ett fast ord och i all mätto wäl wärdt, att man det anammar, att Kristus Jesus är kommen i werlden att frälsa syndare, ibland hwilka jag är den förnämligaste. 1 Tim. 1: 15.

En man, som kallar sig den förnämligaste bland syndare, har skrifwit dessa ord för att uppmäna och uppmuntra andra syndare att komma till denne frälsaren som är kommen i werlden för att uppsöka och frälsa det, som förlappadt war. Den af Herren underbarligen till apostlaembetet kallade och med så rika Andens gåfwor utrustade aposteln Paulus har skrifwit dessa ord till oss alla i sitt första bref till Timoteus. Det ordet: "Han är kommen", talar om hans ankomst. Wi sira i dag den högtidliga äminnelsen af hans ankomst i werlden wid hans underbara födelse, då han, Guds Son af ewighet, från gudomens härlighet sänkte sig ned till den arma, syndiga mensskligheten och tog på sig wår natur och våra synder, men förblef sjelf äfwen i den antagna menniskonaturen fullkomligt syndfri, för att befria oss syndare från synd, död och ewig förtappelse. Till denna frälsning behöfdes att han skulle för oss syndare åstadkomma fullkomlig försoning med den rättfärdige och helige Guden. Lika nödwändigt war oss att den fallna

menniskan, som genom synden är skild ifrån Gud och af naturen trefaldt död, måtte blifwa återförenad med Gud, komma i lifsgemenskap med honom och blifwa hans barn genom gemenskap med Guds Son och sann pånyttfödelse och derigenom i honom blifwa en ny skapelse och delaktig af Guds natur. Måtte nu Herren gifwa oss nåd att betrakta frälsningen, som är skedd genom Guds Söns ankomst i werlden! Wi wilja derom bedja vår himmelfste Fader i den bön, Herren Jesus oss lärt hafwer. Men förut uppstå wi och sjunga, Gud gifwe med sann andakt! följande böne- och lofsångsord:

Af, Herre Jesu, hör min röst;
Gör dig ett tempel i mitt bröst;
Uti mitt hjerta blif och bo,
Så har jag tröst och ewig ro.

Låt aldrig mig förgäta dig.
Ditt namn sse pris ewinnerlig!
Ditt namn med fröjd jag lofwa will,
Förlåna mig din nåd dertill!

Ära sse Gud uppå sin tron,
Som oss har skänkt sin ende Son!
Nu mensfors röst och änglars kor,
Loffsjunge den i höjden bor!

(Sm. Ps. 63: 13—15.)

Text: Joh. 1: 1—14:

Vår upplästa text är en af de allra underbaraste och innehållsrikaste i hela vår heliga bibelbok. Den handlar om den andre gudomspersonen, det ewiga, oöfapade, personliga Ordet såsom han varit från ewighet och såsom skapareordet, genom hwilken, af hwilken, och till hwilken werlden och särskildt menniskan blef skapad, samt hans förhållande till werlden såsom werldens lif och menniskornas ljus. Den djupa betydelsen af allt detta kan måhända blifwa oss något tydligare genom de wiktiga orden i Ebr. 1: 2, 3: På det yttersta, i dessa dagar, hafwer han talat till oss genom Sonen; hwilken han satt hafwer till arfwinge öfwer allting; genom hwilken han och werlden gjort hafwer. Hwilken, efter han är hans härlighets sten och hans wäsendes rätta beläte och bär allting

med sitt kraftiga ord, och hafwer rensat våra synder genom sig sjelf, sitter han på majestätets högra sida i höjden.

Texten bjuder oss att betrakta:

Vår Frälsare

1:o i förhållande till Fadren;

2:o i förhållande till den allmänna skapelsen;

3:o i förhållande till den nya skapelsen.

1:o. Vi hafwa att för det första bedja om nåd att kunna upplysta hjerta och sinne för att gifwa oss på Herrens uppenbarade ord. I allt detta kan menniskans eget förnuft omöjligt intränga. Om Guds ewiga wäsende och egenskaper, om dess werksamhet i skapelsen och förhållande till skapelsen, och om skapelsens uppehållelse kan vårt naturliga förnuft alldeles intet lära oss. För att lära något i allt detta, behöfwa wi nöd-wändigt underwisning från en högre werld, underwisning genom gudomlig uppenbarelse. Då Gud uppenbarade sig i skapelsen, talade han, och hans ord war skapelse. Gud sade, och det wardt. Gud skapade himmel och jord o. s. w., och Gud sade: Warde ljus! och det wardt ljus. 1 Mos. 1: 3. Och så fullbordades den första skapelsen genom fortsarande skapelseord. Menniskan, skapelsens krona, förleddes genom en förut affallen änglafurste till affall ifrån sin Gud, sin Skapare och Uppehållare, men efter hällen domsrätt öfwer förföraren och förförda blef domsslutet detta, att qwinnans säd skulle söndertrampa ormens hufwud. Vår text antyder, att den andre gudomspersonen, som här kallas Ordet, war sjelf Gud ifrån ewighet och war när Gud, innan någon skapelse började. Genom honom frambragte Gud hela skapelsen med allt hwad deruti finnes. Och det är genom honom, genom det personliga Ordet, Guds Son, som ljuset lyser från det ewiga gudomsljuset och sprider sig genom hela skapelsen och med sitt lif uppehåller allt skapat. Således hafwa redan från begynnelsen jordens alla folk och släkten af honom haft tillwaro, uppehåll och bestånd, i honom lefwat och haft rörelse och warelse utan att känna honom. Hela hednawerlden och alla dess dunkla lefnadsförhållanden har han uppfyllt med så mycket ljus och lif och kraft, att de blifwit uppehållna för att kunna beredas till anammande af den saliggörande uppenbarelsens ord och kunna blifwa frälsta. Det är Guds Son allena, som kan gifwa en menniska andligt lif, och den, som fått detta lif, är ljusets

barn, likasom i lekamlig måtto den, som blifwit född, får se denna werldens ljus. Det är för öfrigt klart både af texten och af Guds ord för öfrigt, att Guds Son icke blott är medlaren mellan den helige Guden och den syndiga menniskan, utan ända djupare emellan ewigheten och tiden, emellan oändligheten och ändligheten, emellan skaparen och skapelsen, emellan det från ewighet förslutna, det närwarande och det ewigt tillkommande. Men det är oß icke gifwet att på denna stunden bjuda till att nedsänka oß ännu djupare i ewighetens hemligheter, utan wi wilja hwila wid textens ord och wid detta, att Guds Son är Fadrens härlighets sken och hans wäsendes rätta beläte och bär allting med sitt kraftiga ord. Alltså, både i skapelsen och i uppehållelsen af det som är skapadt, är det den andre gudomspersonen, enfödde Sonen, som är medlare mellan ändlighet och oändlighet, tid och ewighet, så att profeten kunde säga om honom: Han heter: Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Ewig Fader, Fridsfurste; Ewighetsfader, ty han tog oß uppå sig till återlösning och frälsning, då han dertill blef föresedd, och utgaf sig sjelf före werldens begynnelse, såsom ny stamfader för ett pånyttfödt släkte af den fallna menzligheten, som i honom och genom honom skall födas till härlighet och lefwa i ewighet.

Wår text säger oß: Ordet war när Gud eller till Gud, och Gud war Ordet, eller egentligen: Ordet war Gud. Så se wi här Guds Sons ewiga gudom för oß uppenbarad. Och vidare: Det samma war i begynnelsen när Gud, till Gud, i Sonens förhållande till Gud och före all skapelse. Och vidare: Genom det äro alla ting gjorda, alla ting äro skapade genom detta ewiga, ofskapade, personliga Ordet, och utan detta är intet gjort, det gjort är, och detta bekräftar Jesus, då han säger: Jag är Guds Son. Joh. 10: 36. Det war oß för denna bekännelses skull, Herren Jesus blef dömd till döden, då han inför öfwerstepresterna och det stora rådet, som satt till doms öfwer honom, bestämdt swarade: Ja, jag är Guds Son. Och detta anfördes af hans ållagare såsom orsak till dödsdomen; han måste dö, derför att han gjorde sig sjelf till Guds Son. Och om han icke hade warit Guds Son såsom han belände, så hade ju hans bekännelse warit en rättmätig orsak till döden, ty den hade då warit den förfärligaste hädelse och fullkomligt stridande emot Guds heliga lag. Men

genom hela sin wandel och alla sina stora tecken och under hade han bewisat att denna belägnelse war sann; ty eljest hade Gud icke kunnat gifwa honom en sådan magt, såsom och Nikodemus bekände: Ingen kan göra de tecken, som du gör, utan Gud är med honom. Joh. 3: 3. Att uttrycket "Guds Son" betyder att han war Gud och är Gud, uttalade Jesus bestämdt, då han sade: **Fag och Fadren äro ett**, och i de orden: **Den mig ser, han ser Fadren**. Det samma wisar han och då han säger: Såsom Fadren uppväcker de döda och gör dem lefwande; så gör och Sonen lefwande hwem han will. Ty icke dömer heller Fadren någon; utan hafwer all dom gifwit Sonen; på det alla stola hedra Sonen, såsom de hedra Fadren. Hwilken som icke hedrar Sonen, han hedrar icke Fadren, som honom sändt hafwer. Joh. 5: 21—23. Många andra af Jesu ord kunna anföras, som bewisa detsamma. Aposteln Paulus säger, då han talar om Israels folk: Hwilkas äro fäderna, der Kristus af född är på köttets wägnar, hwilken är Gud öfwer allting, lofwad ewinnerligen! Amen. Rom. 9: 5. Widare betygar han detta om Kristus i de utförliga, härliga orden: **Tack** Fadren, som oss hafwer beqwäma gjort till att delaktige wara i de heligas arfwebel i luset; hwilken oss uttagit hafwer ifrån mörkrets wäldighet, och hafwer försatt oss uti sin älsfelige Söns rike; i hwilken wi hafwa förlofning genom hans blod, nemligen syndernas förlåtelse. Hwilken är osynliga Guds beläte, förstfödd för all skapelse. Ty genom honom äro alla ting skapade, som i himmelen och på jorden äro, synliga och osynliga, ware sig troner eller herrskap eller förstadöme eller öfwerhet; allt är skapat genom honom och till honom. Och han är för alla, och alla ting bestå i honom. Och han är hufwudet till kroppen, nemligen till församlingen, hwilken är begynnelsen, förstfödd ifrån de döda, på det han i alla ting skall hafwa föregången. Ty behagligt hafwer warit Fadren, att all fullhet skulle bo i honom. Kol. 1: 12—19. Och, säger aposteln om Kristus, i honom bor all gudomens fullhet lefamligen. Kol. 2: 9. Gud är uppenbar worden i köttet. 1 Tim. 3: 16. Och aposteln Johannes säger om Guds Son, Jesus Kristus: Denne är sann Gud och det ewiga lifwet. 1 Joh. 5: 20. På många andra ställen innehålla de apostoliska breswen samma vittnesbörd. Man kan med wisshet säga, att om icke Jesus Kristus wore Guds Son i detta ords högsta,

egnaste ewighetsbetydelse, så wore hela det nya testamentet en bok, liknande en byggnad, byggd på lösan sand. Vi böra i synnerhet tänka på vår Frälsares ord i den underbart härliga öfwerstepresterliga bönen: Fader, förklara du mig när dig sjelf med den klarhet, som jag hade när dig förr än denna werlden war. Joh. 17: 5. Hela detta kapitel, ja hela Johannes' evangelium vittnar om Jesu Kristi gudom och ewighetsförhållande till Fadren. Dtaliga profetior i gamla testamentet bära wittnessbörd om Guds Son, t. ex.: Du är min Son, i dag hafwer jag födt dig. Ps. 2: 7. En af dessa profetior anför vår frälsare sjelf emot sina motståndare: Herren sade till min Herre: Sätt dig på min högra hand, till des jag lägger dina fiender dig till en fotapall, Ps. 110: 1, och bewisar dermed, att han icke blott war Davids son, utan Davids Herre och Guds Son. Genom profeten Esaias säger han: Nu sänder mig Herren, Herren och hans Ande. Es. 48: 16. Här talar den andre gudomspersonen derom, att Fadren och hans Ande, den förste och den tredje personen i gudomen, wille sända honom då tiden dertill war kommen. Och i skapelsens beghynnelse war han närwarande, såsom det ewigt lefwande, personliga Ordet, genom hwilken allting blef skapadt. Himmelen är gjord genom Herrens ord, och all hans här genom hans muns Ande. Ps. 33: 6.

Då jorden skapades, lofwade morgonstjernorna honom, och alla Guds barn, alla Guds änglar fröjbade sig, Job 38: 7, ty det war genom honom och i honom Gud uppenbarade sig för Job, lilasom wid alla uppenbarelser i det gamla testamentets tid, och om honom talar Job såsom den underbare ängeln, genom hwilken rättfärdighet, förbarmande och förlofning war att wänta. Job 33: 23—28. Dtaliga äro de wittnessbörd i den Heliga Skrift, genom hwilka Jesu Kristi gudom tydligt och klart framställes och bewisas. Men för hwar och en själ, som kommer till lefwande tro på Herrens ord och till andligt lif i Kristus Jesus, så dessa wittnessbörd ande, lif och kraft. Så länge detta lif ännu icke finnes i menniskosjälén, kunna dessa wittnessbörd icke blifwa mer än död kunskap, och förnustet dömer derom på mycket olika sätt, emedan själen är stild ifrån Gud genom synden, och förnustet är i andliga ting förmörkadt, såsom aposteln säger: Den naturliga människan förnimmer intet af det Guds Ande tillhörér, ty det är henne

en galenskap, och hon kan icke begripa det, ty det måste andligen dömas. 1 Kor. 2: 14. Men så snart själens öga blifwer öppnadt, så att hon kan betrakta den Heliga Skrift i hans ljus, hwarom texten säger: I honom war lifwet, och lifwet war menniskornas ljus, så stå alla dessa vittnesbörd för själen i klart solljus och medföra en underbar lifskraft samt outhärlig tröst, ewighetswißhet och ewighetsfrid, så att man derpå kan lefwa och dö.

2:o. Wi hafwa nu widare att betrakta Guds Son, vår frälsare, i hans förhållande till den allmänna skapelsen och särskildt till menniskoslägtet i allmänhet. Redan förut anfördes aposteln's ord: Genom honom äro alla ting skapade, som i himmelen och på jorden äro, synliga och osynliga, ware sig troner eller herrskap eller förstädöme eller öfwerhet, **allt är skapadt genom honom och till honom.** Vår text säger också detsamma uttryckligen i de orden: Genom honom äro alla ting gjorda, och honom förutan är intet gjordt, det gjordt är. Vidare säger aposteln att Gud all ting skapat hafwer genom Jesus Kristus, Ef. 3: 9, och att Gud genom honom werlden gjort hafwer, samt att han bär allting med sitt kraftiga ord. Ebr. 1: 2, 3. Af honom och igenom honom och i honom äro alla ting: Honom ware ära i ewighet! I det gamla testamentet kallas det ewiga, personliga Ordet: **Wisheten.** Wisheten säger: Herren hafwer haft mig i sina wägars begynnelse, före hans gerningar war jag. Jag är insatt af ewighet, af begynnelsen före jorden. — — Då han beredde himmelen war jag der. — — Då han lade jordens grund, då war jag welande med honom, hade min lust dagligen och spelade på hans jords trets, och min lust war med menniskors barn. Den mig finner, han finner lifwet och skall få behag af Herren. Men den som syndar emot mig, han skadar sin själ: Alla de mig hata, de älska döden. Ordspr. 8. Alltså wisar också den Heliga Skrift att Gud, den allsmåttige Fadren, har skapat werlden genom sin Son och uppehåller werlden genom honom; ty han bär allting med sitt kraftiga ord. Den wetenskap, som kallar sig filosofi, eller den filosofi som kallar sig wetenskap, är alldeles grundlös, om den icke bygger på denna fasta, ewiga sanning.

Men särskildt hafwa wi att betrakta Guds Söns förhållande till menniskans skapelse, tillvaro och bestämmeelse. Att

menniskan blef skapad efter Guds beläte, och såsom den jordiska skapelsens krona herstar öfver jorden och det, som på jorden är, derom vittna många tydliga Skriftens språk. Då förut om Guds Söns förhållande till Fadren sådes, att allt är skapat genom Sonen och till honom, så handlar detta också om Guds Söns förhållande till världen och till människosläktet i synnerhet. Detta uttryckes särdeles klart i aposteln's ord, att Gud uppväckte Kristus ifrån de döda och satte honom på sin högra hand i himmelen, öfver allt förstädöme, wäld, magt, herradöme och allt det, som nämnas kan, icke allenast i denna världen, utan också i den tillkommande. Och hafwer allting lagt under hans fötter, och hafwer satt honom församlingen till ett hufvud öfver allting; hwilken är hans kropp och hans uppfyllelse, som allt i alla uppfyller. Ef. 1: 21—23. Aposteln predikade i Aten, att Gud har gjort allt människosläktet af ett blod, till att bo på hela jorden, och satt dem före bestämda tider och skickat huru widt och långt de bo skola m. m. Apg. 17: 26. I Davids 2:dra psalm lära wi att allt uppror emot Gud är också uppror emot hans Smörde, som han har insatt till konung: Jag vill gifwa dig hedningarne till arfs och världens ändar till egendom. Derpå nämnes hans regeringsätt öfver motståndarne, de förmanas att underkasta sig och hylla Sonen, på det de icke måtte förgås på vägen. Men saliga äro alla de, som trösta på honom. Om honom gäller det stora löftet till Abraham: I dig skola wälsignade warda alla släkten på jorden. 1 Mos. 12: 3. Det är genom honom, den ewiga, personliga Wisheten, Guds Son, som i vår text kallas Ordet, som världen uppehålls, och han säger: Mitt är både råd och dåd: Jag hafwer förstånd och magt. Genom mig regera konungarne och rådsherrarne stadga rätthet. Genom mig råda förstarne, regenter och alla domare på jorden. Ordspr. 8: 14—16. Guds hela uppehållande, ordnande och regerande världsstyrelse öfver alla jordens folk har till ändamål att wara underlag och medel till utveckling och fulländning af Guds Söns, Jesu Kristi, den ewige konungens rike och till det saliga ewighets-släktets samlande och förberedelse, omistapelse och delattiggörelse af Guds natur. Jorden och jordens folk äro den store konungens inre hushållning och ewighets-släktets barnkammare. För alla menniskor är vägen öppen att blifwa Guds barn, ty han är försoningen för våra synder; icke allenast för våra,

utan ock för hela werldens. 1 Joh. 2: 2. Och han är icke blott försonaren och frälsaren, som återlöst alla med sitt blod, utan han söker derjemte alla med sin nåd, såsom han säger: Si, jag står för dörren och klappar. Upp. 3: 20. Han lefwer alltid och beder alltid för alla dem, som genom honom komma till Gud. Ebr. 7: 25. Men han beder ock för alla ofrukthbara träd i sin wingård: Låt detta trädet stå ännu ett år m. m. Luk. 13: 8. Alltså utöfwar Kristus, den gode Herden, en särstild herdawård om sin egen hjord, men har jemväl såsom konung allmän uppehållande, försörjande och regerande wård om hela det återlösta menniskoflägtet, under det han genom sina nådemedel och nådesanstalter och sin Andes kraft låter bjuda alla att blifwa delaktiga af det oförgångliga riket. Han talar genom sitt ord och sin Ande och genom de mångfaldigaste förspynens sticelser: Kommen, ty allting är redo! Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag will wedergwida eder. Matt. 11: 28. Ja, han låter bedja och genom aposteln, som säger: Wi bedja i Kristi stad (i Kristi namn, å Kristi wägnar): Låten försona eder med Gud. 2 Kor. 5: 20 Och redan i det gamla testamentet har han låtit förkunna mycket af sitt evangelium. Han säger: Herrens, Herrens Ande är med mig, derför hafwer Herren smort mig; han hafwer sändt mig till att predika för de elända, till att förbinda de förkrossade hjertan, till att predika de fångar frölsöfning och de bundna öppning, till att predika ett nådeligt Herrens år. Es. 61: 1, 2. Och han låter utstida detta allmänna salighetsbudskap: Wänden eder till mig, så warden I salige, alla werldens ändar. Es. 45: 22. Wi weta wäl att icke alla ingå i hans rike, ty de äro icke alla evangelium lydbiga. Men fastän icke alla emottaga den saliggörande nåden, så blifwa dock alla honom underdåniga, somliga såsom pånyttfödda, älskliga Guds barn, som med ljustlig frivillighet, salig lydnad emottagit konungen i sina hjertan. Andra måste mot sin wilja erkänna hans herrawälde. I Jesu namn skola sig böja alla knän, deras som i himmelen, på jorden och under jorden äro; och alla tungor skola bekänna att Jesus Kristus är Herren, Gud Fader till ära. Fil. 2: 10, 11.

Underbart är att i mycket, som angår werldsthyrelsen, Herren gör asseende på icke blott den troende församlingen i allmänhet samt dess bönerop och behof, utan äfwen på enskilda,

troende menniskors böner. Det är ett gammalt ordspråk, grundadt på långa tiders erfarenhet: We den, som har de heligas böner emot sig! Förföljellerna emot de kristna i alla tider hafwa i all synnerhet genom trons seger åstadkommit wälsignelse och tillwänt i Kristi församling. Och det har ofta blifwit sagdt, och det är sant: Martyrernas blod är kyrkans utfäde. Men Guds folk, Kristi efterföljare, nedkalla icke förbannelse och straffdomar öfwer sina förföljare och sin konungs motståndare, utan de wilja lyda honom, som sjelf sade: Ålsten edra omwänner; wälsignen dem, som eder banna; gören wäl emot dem, som eder hata; bedjen för dem, som göra eder flada och förfölja eder. Matt. 5: 44. Ja, de bedja om nåd att likna honom, som på korset bad för sina mördare, sägande: Fader, förlåt dem, ty de weta icke hwad de göra. Så bad Stefanus för sina mördare och ropade med hög röst: Herre, räkna dem icke denna synden! Apg. 7: 60. Det war hans sista ord, då de stenade honom.

Underbart är huru Herren altar på troende själares förtroliga bönerop till honom. Man kan icke nog förundra sig öfwer Herrens nedlåtande bönhörelse, då han på Abrahams bön lofwade att stona Sodom om der funnes femtio rättfärdiga, om der funnes fyratiosem, om der funnes fyratio! Och nu blir Abraham ännu djerfware, beder om stonsmål, om der funnes trettio; ja, Herren går in på detta. Ja, om der finnas tjugu, om der finnas tio, så will Herren för deras skull stona den ogudaktiga staden. 1 Mos. 18: 26—32. Om det ogudaktiga Israels folk säger Herren: Alltså will jag för mina tjenares skull göra, att jag icke förderfwar det allt. Es. 65: 8. Man kan wäl säga att oräkneliga ställen i Skriften wisa, att Guds troende församling redan här i jordelifwet med sina böner och förböner inwertar både på förshynens stidelser och på Guds werldsregering. Dtaliga äro de berättelser om både enstilda och allmänna bönhörelser i Kristi församling, som äro fullt tillförlitliga, men dessa bönhörelser äro blott en ringa del af dem, som oupphörligt ste, ehuru mera i det fördolda, ty på hwarje bön i Jesu namn följer alltid bönhörelse. Joh. 14: 13, 14; 15: 7; 16: 23, 24; Luf. 11: 2—13. Innan Kristus uppför till himmelen sade han: Mig är gifwen all magt i himmelen och på jorden. Matt. 28: 18. Han har undfått riket och är sittande på Guds högra hand; werlden

uppehållas och styres nu för hans rikes skull och med systemål att befrämja hans rike och hans församlings sanna välfärd, och i hans werldsstyrelse och i händelsernas gång äro hans änglar tjensteandar, icke blott i den allmänna regeringen af folk och riken, utan de äro tjensteandar, enskildt och särskildt utsända till deras tjenst, som saligheten ärfwa skola. Och redan nu deltagar med honom i hans regering icke blott den lofsjungande, triumferande församlingen, Upp. 6, utan också den stridande, kämpande, bedjande, troende församlingen på jorden, som segrar i hans kraft, som är mäktig i de swaga.

3:o. Wi hafwa nu till slut att betrakta Jesu Kristi förhållande till hans församling, som på jorden, här i nådetiden, utväljes och beredes till det ewighetsfolk, som skall upptagas i härligheten och lefwa med honom i ewighet. Wi hafwa här om klar och mycket utförlig undervisning i den Heliga Skrift. Aposteln säger: Kristus är församlingens hufvud, och han är också sin kropps helsa. Ef. 5: 23. Gud hafwer allting lagt under hans fötter och hafwer satt honom församlingen till ett hufvud öfwer allting; hwilken är hans kropp och hans uppfyllelse, som allt i alla uppfyller. Ef. 1: 22, 23. Han hafwer också somliga satt till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare, att de heliga skola städligt wara till embetets verk, genom hwilket Kristi lekamen må uppbyggd warda. Ef. 4: 11, 12. Såsom wi uti en lekamen hafwa många lemmar; men alla lemmar hafwa icke allt samma embete, så äro wi nu många en lekamen i Kristus, men inbördes äro wi hwarandras lemmar. Rom. 12: 4, 5. Såsom en lekamen är, och hafwer dock många lemmar, men alla lemmar af en lekamen, ändock de äro många, äro de en lekamen, sammalunda också Kristus. Ty wi äro uti en Ande alle döpte till en lekamen. 1 Kor. 12: 13. Nu fröjdar jag mig uti mitt lidande för eder, och uppfyller i mitt kött hwad som fattas i Kristi lidande för hans lekamen, som är församlingen. Kol. 1, 24. Alla dessa och ännu många andra Skriftens ord kunde anföras till bewis för den underbara sanningen, att Guds Son, menniskans Son, som för oss är död och uppstånd, är genom allt hwad han gjort och lidit för det fallna mennisko-släktet af Gud satt till konung och öfwerhufvud för en ewighetsförsamling, ett ewighetsrike, som han samlar och omfäpar och bereder af det fallna adams-släktet, som war skapadt

till ett ewighetsbride. Många andra bilder och lifneller användas i den Heliga Skrift för att göra detta underbara för-
 eningsförhållande, enhetsförhållande mellan Kristus och församlingen klart och tydligt. Aposteln säger: Vi äro ledamöter af Kristi kropp, af hans kött och af hans ben. Ef. 5: 30. Kristi förening med församlingen jemföres här med den äkten-
 skapliga föreningen, som innebär icke blott enhet genom in-
 bördes tillgifwenhet, utan som är den mest wäsendtliga förening,
 som kan ega rum menniskor emellan. Såsom i den första
 skapelsen qwinnan blef tagen af mannen, och de således båda
 äro af samma wäsende, så är Guds Son i sin antagna men-
 niskonatur fulländad och förklarad (och upptagen i gudoms-
 härligheten) för att wara en ny stamfader för ett nytt slägte,
 bildadt af det gamla menniskoslägtet. Och denna nya för-
 samling, detta nya slägte får af honom sitt lif, sin nya gestalt
 för den inre menniskan samt tillika det lifsfrö, hwaraf i upp-
 ståndelsen den förklarade ewighetskroppen danas. Allt detta
 meddelas af Kristus, af själabrudgummen, icke blott af hans
 gudom, utan af hela hans förklarade menniskonatur, af hans
 Ande, själ och kropp, som i sin helhet, i förklaradt majestät
 såsom Gud och menniska i ewig förening, blifwit upphöjd i
 gudomen efter sjelfförnedringen på jorden. Af hans wäsende
 såwål som genom honom och för honom såsom själabrudgum-
 men bildas nu Kristi brud, som är församlingen. Det är
 om denna förunderliga gemenskap mellan Guds Son och men-
 niskan i denna nya skapelse som aposteln begagnar de outran-
 sakliga orden? Vi äro ledamöter af hans kropp, af hans kött
 och af hans ben. Det är Fadren, som genom den Helige
 Ande i enfödde Sonen föder på nytt till ett lefwande hopp
 detta nya slägte, skapar bruden för själabrudgummen och danar
 och bereder henne till ewighetsbrud åt enfödde Sonen. Vi
 kunna icke wäga att fördjupa oss i någon tydning af dessa
 ewighetswinkar. Aposteln säger derom: Denna hemlighet är
 stor, men jag talar om Kristus och församlingen. Många
 ställen i den Heliga Skrift begagna samma bild af den rätta
 föreningen mellan Gud och menniskan, särskildt i gamla testa-
 mentet på många ställen och i synnerhet i Höga wisan i en
 underbar bildlig teckning af den troende menniskans förening
 med Gud i Kristus. Denna stöna målning, som handlar om
 menniskosjälens högsta förening med sin skapare, sin frälsare,

sin ewighetsbrudgum, har blifwit af många oheliga menniskor neddragen i smutsen. Åt Kristi brud blifwer gifwet att kläda sig i den hwhita, skinnande dräkten, som är helgonens rättfärdighet. Upp. 19: 8. Bruden är församlingen, som nu beredes till Lammetts bröllop, hwartill kallelsen och inbjudningen nu oupphörligt utgår; ja, denna inbjudning utgår nu till oss alla: Och Anden och bruden säga: Kom. Och den det hörer, han säge kom. Och den der törstar, han komme; och den der will, han tage lifwets watten för intet. Upp. 22: 17.

En annan härlig bild, som vår Herre Jesus sjelf anwänder för att göra klart för våra swaga, jordiska begrepp huru innerlig lifsgemenskapen är mellan honom och den troende själen, läsa wi hos evangelisten Johannes; den innehålles i vår frälsares affsedstal till lärjungarna den sista aftenen, då han war med dem i lekamen, då han hade ätit påstalammet med dem och instiftat nattwarden: Jag är ett sant winträd, och min Fader är en wingårdsman. — Jag är winträdet, I ären grenarna; den som blifwer i mig och jag i honom, han bär mycken frukt, ty mig förutan kunnen I intet göra. Joh. 15: 1—5. Nu äro wi af naturen grenar af adamsträdet och icke grenar af det sanna winträdet Kristus. För att blifwa grenar i det sanna winträdet, måste wi nödwändigt blifwa affsturna ifrån den gamla, döda adamstammen och inympade i winträdet Kristus. Det är denna inympning, som blifwer ny födelse och innebär den gamla menniskans död och en ny menniskas uppståndelse. Här om underwisar oss aposteln Paulus i Rom. 6: 1, 11. Såsom den inympade qwisten allra först måste få rotfäste i den nya stammen och wäxa inåt och komma med alla sina saströr i rätt gemenskap med stammen för att ifrån roten och stammen få saft och lifskraft, och sedan grönskar och växer och bär blad och frukter, så måste hwar och en menniska, som will blifwa salig, nödwändigt blifwa affsturen från adamstammen och inympad i Kristus och förblifwa i honom för att blifwa frälst och hafwa ewigt lif. Affstärrelsen är ångern, syndasorgen och omwändelsen. Affstärandet är smärtsamt, pinsamt, det är död, död! De flesta wilja icke dö ifrån adamslifwet, detta lif, som är död. Men den som icke tror Sonen, han blifwer i döden. De, som låta affstära sig ifrån adamstammen, underkasta sig den gamla menniskans död, underkasta sig att Adam i oss blifwer död och begrawen i Cri-

ftus, de inhympas i honom, uppstå med honom till nytt lif, växa och blifwa fruktbärande i honom, som är det sanna wintrådet. Denna liknelse är klar och åstådlig. Wintrådet's grenar äro ett med stammen, tillhöra stammen helt och hållet, de lefwa af stammen och växa i stammen, och den frukt de bära tillhör stammen. Om de från stammen afbrytas, så förtorlas de och dö. Så förhåller det sig med alla, som genom sann omvändelse och pånyttfödelse tillhöra Kristus: de hafwa lif i honom, växa i honom och kunna i honom bära frukt; men blifwa de afbrutna, så äro de andligen döda: såsom menniskan också af naturen är. Menniskan har af naturen ingen ewighetskraft, ingen lifsrot uti sig och är icke längre rotad i ewighetsgrunden. Guds Son allena, Gudamenniskan, vår nye stamsfader, har lifsrot i ewighetsgrunden, och i honom måste wi blifwa inhympade för att få ewigt lif och såsom grenar i honom blifwa förenade med hans ewighetsflägte. I hög grad märkvärdig är också den underwisning, som den Heliga Skrift gifwer oss icke blott om den nya födelsen i Kristus, hwarom talas i vår text, då den säger: Alla dem, som honom anammade, gaf han magt att blifwa Guds barn, dem som tro på hans namn, och i Joh. 3: 5 samt Rom. 6 och på andra ställen, utan också om uppehållelsen af detta nya lif i honom. Wi kunna wäl förstå, att en sådan hemlighet, som tillhör ewighetslifwet, icke kan framställas tydligt för oss här på jorden, utan genom liknelser och bildliga uttryck. Och sådana hafwa wi många och i hög grad betydelsefulla. Då aposteln Petrus i 1 Petr. 1 framställt för oss både Guds ewiga nådawal, Guds Söns förutbestämmelse före fläpelsen till vår återlösare och frälsare samt försoningen, rättfärdiggörelsen och den nya födelsen, fortsätter han sålunda i kap. 2: Så läggen nu bort all ondskas och allt swel och allt skrymteri och afund och allt förtal, och åstunden förnuftets mjölk, som intet swel wet, såsom nyfödda barn, på det att I uppväxa af henne. Denna bild, tagen från menniskolifwet på jorden, har en djup betydelse. Om de pånyttfödda säger vår text, att de äro af Gud födda, och här i Petri ord förmanas de att bortlägga all ondskas och det som tillhör den gamla, syndiga naturen samt att, såsom nyfödda barn, hafwa en rätt längtan efter den andliga, den himmelska modersmjölken, förnuftets mjölk, som intet swel wet, nemligen ordet och sakra-

menten, som innehålla lifskraften från det ofskapade, personliga Ordet, i hwilket och till hwilket wi äro skapade. Det nyfödda barnet är lifsom en gren af sin moder och lefwer af henne lifasom grenen af stammen i winträdet. Och lifsom modren närar barnet med näring af sitt eget blod och kraft af sitt eget wäsende, så lifnärer och uppföder den nye stamfadren, vår själabruds-gum, sitt ewighetslägte, sin församling, sina ewighetsbarn med lifskrifter af sig sjelf. Och här om underwisar oss den Heliga Skrift så utförligt, att wi wid detta tillfälle blott kunna gifwa en antydning derom. Om sig sjelf sade Jesus: Jag är lifwets bröd — detta är det brödet, som nederkommer af himmelen, på det den deraf äter skall icke dö. Jag är det lefwande brödet, som nederkommer af himmelen; hwilken som äter af detta brödet, han skall lefwa ewinnerligen; och det brödet, som jag gifwa skall, är mitt kött, hwilket jag gifwa skall för werldens lif. — Utan I äten menniskans Söns kött och dricken hans blod, så hafwen I icke lif i eder. Hwilk som äter mitt kött och dricker mitt blod, han hafwer ewinnerligt lif, och jag skall uppväcka honom på yttersta dagen: ty mitt kött är den rätta maten, och mitt blod är den rätta drycken. Joh. 6: 48—55. Om själabruds-gummens underbara förening med sin församling i hela hans wäsende, i hans gudomsknatur och i hans förklarade menniskonatur, säger aposteln: Den som håller sig till Herren, han är en ande med honom. 1 Kor. 6: 17.

Men den stora wigten af detta ämne samt vår djupinniga text, som för oss in i sjelfwa ewighetsgrunden af vår salighetslära, mana oss nödwändigt att försöka kasta en blick in i detta outränsakliga ewighetsdjup. Wi hafwa anført apostelns ord om Guds Son, vår frälsare, att allt är skapadt genom honom och till honom, och att han är före alla, och alla ting bestå i honom, och han är hufwudet till kroppen, nemligen till församlingen. Kol. 1. Men aposteln Petrus framställer Guds Son, vår frälsare, i ett särskildt ewighetsljus, som wi icke få förbise. Då han talar om Kristus och församlingen, om församlingens utkörelse och kallelse till pånyttfödelse, rättfärdiggörelse och helgelse, anför han såsom djupaste grund härtill återlösningen med Kristi dyra blod såsom med ett menlöft och obesmittadt lams, och säger oss att han härtill war föresedd ifrån werldens begynnelse. 1 Petr.

1: 19, 20. "Före werldens begynnelse" är ett uttryck, som innebär att detta förutseende war före all skapelse. Alltså är i Guds rådslut Guds Son, den andre gudomspersonen, icke blott i allmänhet **skapelsens** grund, **skapelsens** medlare, uppehållare och ewighetsmål, utan särskildt med afseende på **meniskoflägdet** förefedd till medlare, försonare och till ny stamfader för det ewighetsflägte, som Gud wille hafwa till högsta likhet med sig sjelf i enfödde Sonen, och som skall uppnå en högre härlighet än alla andra skapade, förnustiga wäsen, högre än änglar och öfweränglar, och blifwa beslägtadt med honom sjelf. Ty detta flägte är icke blott skapadt af honom, utan födt af honom till ett flägte af ewighetsbarn, i hwilka hans bild och beläte skulle afspegla sig i högre och klarare ljus än i något annat wäsende, som blott genom skapelse hade tillwaro, ty menniskan ensam är skapad och återlöst att wara Guds beläte, att wara delaktig af Guds natur och upphöjas till den härlighet i sjelfwa gudomen, till hwilken Sonen sjelf blifwit upphöjd, såsom han härom beder: Fader, jag will, att der jag är, der stola och de wara med mig, som du mig gifwit hafwer, att de stola se min härlighet, den du mig gifwit hafwer; ty du hafwer älskat mig förr än werlden war skapad. Joh. 17: 24.

Äf allt detta kunna wi nu se, att menniskan är skapad för ett oändligt högt och härligt ändamål i och genom Sonen, ty hon är skapad efter hans beläte, som är Guds härlighets sken och hans wäsens rätta beläte, samt att menniskan efter syndafallet af Guds Son återföres till detta härliga mål. Han har antagit menniskonatur och påtagit sig vår syndaskuld samt fulländat vår försoning med Gud och blifwit för oss genom lidandet fullkommen gjord och genom död, uppståndelse och himmelsfärd åter upphöjd i gudomen, och har i sin gudom upphöjt mandomen i gudomens oändliga härlighet för att upphöja till härligheten alla dem, som genom honom wille blifwa Guds barn genom tron på hans namn. Då Guds Son kom ned från gudomstronen till oss och för vår skull blef ett meniskobarn och föddes i Betlehem, så sjöngo änglarne den härliga lofsången: Ära ware Gud i höjden och frid på jorden, menniskorna en god wilje. Genom djup förnedring, lidande och död fullbordade han återlösningswerket, uppför till himmelen och är sittande på Fadrens högra hand, men arbetar,

werkar, kämpar, segrar i sin församling på jorden och har samlat en otalig skara af saliga själar till himmelen, och fort-
 far att samla dem, till dess den sista är bergad och hela hans
 andliga lekamen är fulländad samt hvarje enskild själ med
 förklarad lekamen, uppfylld af Kristi härlighet, upptagen i
 hans ewiga rike. Då skola de rättfärdiga sina såsom solen i
 deras Faders rike. — Alltså, Guds Son gjorde sig delaktig af
 vår menskliga natur för att blifwa en ny stamfader i adams-
 släktet, fader för ett nytt släkte, som af adamsbarnen skulle
 födas, omformas och beredas till det ewighetsfolket, som skall
 upphöjas i hans ewiga rike och som tallas det utvalda släktet,
 det konungsliga presterkapet. 1 Petr. 2: 9. På jorden rä-
 nas det för ära att härstamma från konungsligt blod, men
 hwad värde har detta i ewigheten? Alla menniskor äro syn-
 dare och dö; ja alla dö, som icke genom tron på lifwets
 furste blifwit förlossade från synden och döden. Om de troende
 säger Jesus sjelf: Jag är uppståndelsen och lifwet, hwilken
 som tror på mig, han skall lefwa, om han än död blefwe, och
 hwar och en som lefwer och tror på mig, han skall icke dö
 ewinnerligen. Joh. 11. Magt att blifwa Guds barn gifwer
 han åt alla, som honom anamma och tro på hans namn.
 Han wårdar dem under den forta tiden de ännu äro i jorde-
 lifwet, han tager dem till sig då de insomna, då wandringen
 på jorden är slut, han uppväcker dem snart med en förklarad
 lekamen och upptager dem i sitt ewiga rike.

Här hafwa wi alltså vårt wal att göra, walet för ewig-
 heten. Wi äro af naturen wredens barn, Guds motståndare
 och fiender, andligen döda, genomträngda af den gamle ormens
 gift och stå genom synden i sådan andegemenskap, sympati och
 släktskap med mörkrets furste, att Skriften säger: Denne fur-
 ste, den anden, som magt hafwer i wäldet, werkar i otrons
 barn. Ef. 2. Och Jesus säger sjelf till alla sina motstån-
 dare: I ären af den fadren djefwulen. Joh. 8: 44. Alltså,
 här är vårt wal: Upphöjelse till den högsta härlighet i för-
 ening med den ewige Guden, eller förnedring till det nedersta
 afgrundsdjupet, som är beredt för satan och hans änglar.
 Ingen bör ju tweka i detta wal, walet mellan ewig glädje
 och ewig pina, walet mellan himmelen och helwetet, walet
 mellan Kristus och Belial, walet emellan att antingen blifwa
 en medlem af det ewiga, konungsliga släktet eller nedstörtad

till gemenfkap med det ewigt olyckliga flägte, till hwilket Jesus en gång skall säga: Gån bort ifrån mig, I förbannade o. s. w. Nej, nej, wi wilja icke dit, wi wilja icke dit, wi wilja till Dig, Herre Jesu! Tack och lof ware Dig, att du kom i werlden att frälsa oss! O, du gjorde wäl, att du kom. O, kom nu och blif och bo genom tron i våra hjertan, behåll och bewara i tron alla, som tro på ditt namn, uppfyll alla ångersfulla och bedröfwade med din frälsande nåd, och drag till dig med öfwerwäldigande nådemagt alla, som äro från dig bortvända, och förena oss dagligen i tack och lof och bönerop wid krubban och korset, att wi alla måtte blifwa ewigt förenade wid konungatronen i härligheten och få lofsjunga dig i ewighet. Amen.

Jesu namn.

(Nyårsdagen, gamla årgången.)

O Herre Jesu Kriste, högtlofwade medlare, du vår Profet, Öfwersteprest och Konung! Du har redan i din späda barndom gifwit oss af ditt eget heliga och dyra blod den första pant derpå, att du wille återlösa oss syndiga menniskor från synden, döden och fördömmelsen! Du blef för oss en blodsbudgum för att pånyttföda oss, omflåra våra hjertan och bereda oss till ewig salighet! Gif oss nu, o Herre, din Andes nåd, att wi måtte blifwa införlifwade med dig och upptagna i det dyra förbund, som den himmelske Fadren i dig har gjort med alla dem, som blifwa införlifwade med dig! Gif oss din nåd, att wi måtte börja detta nya år, denna del af vår wandringstid så, som det höfwes ditt förbundsfolk, med lefwande tro, med brinnande kärlek, hopp och förtrostan! Gif oss nåd att tacka och lofwa dig för de otaliga wälgerningar, som du bewisat oss långt förr än wi woro födda till werlden och ända ifrån vår födelse, under hela vår förflutna wandringstid intill denna stund. Otaliga wälgerningar, otaliga bewis på barmhertighet, huldhet, långmodighet och tålmod hafwa wi fått erfara. O, måtte det icke wara förgäfwes! O, måtte wi icke förakta din godhets, tålshamhets och långmodighets rikedom!

Måtte wi alla förstå och befinna att Guds mildhet lofar oss till bättring! O Herre, förlåt oss alla våra synder! Låt oss icke i otro bära våra gamla synder med oss in i det nya året eller under någon ny nådedag, utan dagligen frambara våra själar, våra hjertan, våra sinnen, våra tankar, vår wilja, alla våra själs- och kroppskrafter inför dig, till offer, som du själf gjort lefwande, heliga och Gud behagliga, att vår gudstjenst må wara en andlig och tädas Gud för ditt namns skull! Gör oss tädliga inför Gud och Fadren i dig och din rättfärdighet, helighet och renhet, Herre Jesu, du som kärkommen är, och uppfyll oss med din Helige Ande, att wi må blifwa omfurnna i hjerta och sinne samt helgade och förnyade efter ditt beläte och sålunda förklarade till den inre menniskan ifrån den ena klarheten till den andra: O Herre, bränn ut genom nådens heliga eld, utur våra hjertan det som är syndigt och orent, och står bort det med ditt ords tweeggade swärd och döda allt det giftiga yngel, som är den gamle ormens afföda, alla syndiga lustar och begärelser, och affår brodden af hwarje bitter rot, som will uppväxa. Ja, affår syndens alla hjertblad i våra själar och döda i oss dagligen det gamla adams-lifwet. Gif oss din Andes nåd, att wi i tron måtte med hela vårt hjerta tillhöra dig och korsfästa vårt lött samt med lustar och begärelser och lefwa icke oss sjelfwa utan dig, som för oss död och uppstånden är! Gör oss brinnande i anden, gif oss nåds och böns Ande, gif oss utkorade barns Ande, att wi må åkalla och tillbedja Gud i Ande och sanning! Werka i oss rätt brinnande bön, åkallan, förbön och tacksägelse för alla menniskor, för konungar och all öfwerhet! Bewara och wälsigna vår älfstade konung och hela konungahuset, hela vår öfwerhet och alla undersåter samt hela vårt kära fädernesland! Gif riklig nåd och wälsignelse åt både lärare och åhörare i hela vår kyrka och församling och i hela kristenheten, och uppstånd ljust och lif öfwerallt, der mörker och död ännu äro rådande! Måtte alla de, som i detta land äro samlade på riksdag för att rådgöra både om det yttre samhällets och om din kyrkas angelägenheter, blifwa utrustade med din Andes nåd och ljus och wisshet och kraft, att din heliga wilja måtte ske och menniskornas rådslag ledas af dig, du som heter Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Ewig Fader, Fridsfurste! Utsprid sannings ljus, salighetens ord till alla de folk och länder, som

ännu äro höljda i ofunnighetens och syndens mörker och dödsfugga. Upplys alla folk med ditt ljus och gör dem delaktiga af den andliga omflärelsen och förbundet med dig, på det de snart måtte blifwa förenade med dig, och alla jordens folk blifwa en enda stor familj, ett brödrasfolk, ett färahus under dig, du ende, gode Herde, som gaf ditt lif för alla!

Du, som gaf ditt lif för fåren!

Om nåd och kraft wi bedje dig,

Att framgent följa dig i spåren

På kärlekens och fridens stig.

Låt mer och mer en skingrad skara

Förenas i din sannings ljus,

Att det må wara, ewigt wara

En Herde och ett färahus.

Text: Luk. 2: 21.

Och då åtta dagar woro framgångna, att barnet skulle omfläras, kallades hans namn Jesus, hwilket så kalladt war af ängeln, förr än han afslad wardt i moderlifwet.

Ordet wardt fött och bodde ibland oss, och wi sågo hans härlighet såsom ende Sonens härlighet af Fadren, full med nåd och sanning. Då Guds Son blef menniska och blef en af vårt släkte, så blef han vår Goel vår stamförwandt, vår lösensman och tog uppå sig hela vår synd och skuld, med förbindelse att försona synden, betala skulden och återlösa och återgifwa oss vår förlorade arfweidel och trolofwa våra själar med sig, på det att alla, som wilja tillhöra honom, måtte få ewinnerligt lif. Genom synden är menniskohjertat liksom öfwerwuxet med en sjukdomsstorpa af fött eller ett stentäcke af andlig hårdhet och känslolöshet. Detta stentäcke måste krossas med ordets hammare, hwarom profeten säger: Är icke mitt ord såsom en hammare, den der berg sönderslår, Jer. 23, på det att menniskan må blifwa förändrad i hjerta och sinne och tillgänglig för den Helige Andes nådewerkningar. Den förerbildliga omflärelsen i det gamla testamentet, 1 Mos. 17: 10; 2 Mos. 12: 44, 48 m. m., hade en djup andlig betydelse såsom tecken till hjertats omflärelse. Att denna betydelse war väl bekant redan i det gamla testamentet lära wi af profeten Jeremias, då han säger: omflärens eder Herranom, och läggen bort edert hjertas förhud, I Juda män och Jerusalems inbyggare, på det min grymhet icke skall utfara såsom en eld

och brinna, så att henne ingen utsläcka kan för eder ondskas skull. Jer. 4: 4. 5 Mos. 10: 16.

Omskärelsen war ett tecken till förbundet mellan Gud och Abraham samt Abrahams säd efter honom. Att wara den allsmäktige Gudens förbundsfolk war en ousägligt stor och härlig förmån. Det innebar å Guds sida att han wille anse alla de omskurna såsom sitt folk och göra dem lydliga här i tiden och saliga i ewigheten, och det innebar å folkets sida att de skulle känna honom, tro på honom, älska och lyda honom. Omskärelsen gjorde de omskurna pligtiga att hålla hela lagen. Men emedan ingen omskuren kunde hålla lagen, liksom ingen menniska af alla Adams barn kan hålla hela lagen, så blef hela denna skyldighet och hela detta answar öfverflyttadt på det kära Jesusbarnet, som blef menniska och trädde i vårt ställe. Såsom hufvudmannen för hela adamsläktet åtog han sig att answara för hela släktet. Denna förbindelse, denna skyldighet, som han af oändlig kärlet frivilligt tog uppå sig, har han på det härligaste och underbaraste fullgjort, i det han bar hela vår syndaskuld, såsom Striften säger: Herren fastade allas våra synder på honom. Ef. 53. Honom, som af ingen synd wiste, hafwer Gud för oss gjort till synd, på det wi måtte warda Guds rättfärdighet genom honom. Han offrade våra synder i sin lefamen på träd, på det wi skulle wara böde synden och lefwa rättfärdigheten.

I förbundet mellan den rättfärdige Guden och det syndiga menniskosläktet är det således Jesus Kristus, Gudamenniskan, som är hufvudmannen å vår sida. Han står i vårt ställe såsom Goel och lösensman, såsom vår blodsfrände i detta ords djupaste betydelse. Efter det gamla testamentets förebildliga lag war släktens hufvudman eller Goel förbunden att igenlösa hwar och en af sin släkt, som genom fattigdom blifwit nödsakad att sälja sig till träl, och han war till denna lösen berättigad. Widare war en sådan hufvudman för släkten berättigad och skyldig att igenlösa sin skyldmans arfweedel, som kommit i främmande besittning. 3 Mos. 25: 25. Altså skulle han wara sin skyldmans blodhämnnare. 4 Mos. 35. Och ändtligen hade en sådan skyldman den skyldigheten att taga sin aflidne broders enka till äkta. 5 Mos. 25. Alla dessa skyldigheter, som lagen ålade skyldmannen i släkten, har Jesus, vår själsbrudgum, vår blodsbrudgum åtagit sig för det

fallna menniskoflägdet. I honom och genom honom kunna wi alla blifwa delaktiga af förbundet.

Men icke utan smärta kan man inkomma i detta förbund. Andlig omskärelse måste ske, och detta förorsakar liksom en blodsgjutelse i själen. Guds ords tveeggade swärd förorsakar djupa sår, ånger och smärta, ja dödsstygng för den gamla menniskan. Detta är nödwändigt, på det själen må blifwa frälst. Jesus, vår skyldman, vår förstfödde broder har köpt oss fria och återlöst oss från vår andliga fångenskap. Han har uppfyllt den ewiga rättfärdighetens alla fordringar i vårt ställe. Wi woro värda att lida ewig död, ewig dom, ewiga plågor. Men Jesus har till den ewiga rättfärdigheten betalt för oss en lösepenning, som ewigt gäller. Guds rättfärdighet fordrade, att wi skulle ewigt dö. Jesus dog för oss. Guds rättfärdighet fordrade att wi skulle ewigt fördömas. Jesus tog på sig domen i vårt ställe. Guds rättfärdighet fordrade att wi skulle lida ewig fördömmelse, emedan wi för syndat oss mot Guds oändliga rättfärdighet, men Jesus led för oss oändlig pina och drack för oss den oändliga rättfärdighetens vredes kalk, då han i ortagården swettades blod, då han på korset war af Gud öfvergifwen i andlig och ewig dödsnöd, och då han utropade: Min Gud, min Gud, hwi hafwer du öfvergifwit mig! Genom våra synder hafwa wi förlorat hela vår himmelska arfwe del, men Jesus, vår broder, har köpt igen arfwedelen åt oss och stänker oss den af nåd. Han har förwärfwat åt oss barnastap hos Gud, andlig frihet, himmelska bröstlofskläder, en oförgänglig arfwe del och en owanstlig krona. Denna lifwets krona stänkes af nåd åt alla, som tro på hans namn och blifwa bewarade i tron intill änden. Såsom Goel i gamla förbundet war skyldig att på dråparen hämnas sin skyldmans blod, som blifwit dödad, så har också Kristus på vår fiende, som är en lögnare och en mandråpare af begynnelsen, utöfwat en helig hämnd, krossat ormens hufwud och öfverwunnit den starke, som tagit oss till fånga. Efter barnen hafwa kött och blod är också han deraf delaktig worden, på det han skulle genom döden nederlägga honom, som döden i wäld hade, det är djefwulen, och göra dem fria, som i allt sitt lefwerne genom dödens räddbhåga måste trålar wara. Ebr. 2: 14, 15. Alltså äro wi återlösta och förlossade från synden och döden af vår Goel, vår blodsfrände, vår broder. Men

han har äfwen uppfyllt och uppfyller mot oss den barmhertighetens pligt, som hwilade på Goel, att han vill trolofwa sig med oss till ewig tid. Han har dertill återlöst oss med sitt blod, att han vill omstapa, förnya, rena och kläda oss till sin utkorade ewighetsbrud i det hwhita, skinnande silket, som är helgonens rättfärdighet, på det wi oss måtte bära honom andlig frukt och lossjunga honom i all ewighet. De, som blifwa saliga och krönta med lifswets owanstlig krona, äro idel sådana själar, som stå i blodsförwandtskap med honom genom ny föddelse och salunda i honom äro en ny skapelse, enligt Skriftens ord: Är nu någon i Kristus, så är han en ny skapelse; det gamla är förgånget, si allting är nytt wordet.

Denna blodsförwandtskap ingick Jesus med oss då, när han för oss blef menniska, när han för oss antog mandom, menniskolif och menniskogestalt och för oss föddes till werlden. För oss tog han uppå sig en tjenareshapelse; för oss genomgick han försatelse, armod och ringhet och möda. För oss blef han genom omställesen gjord under lagen och döpt till dödens döpselse. Han föddes för oss, han lefde för oss, han led för oss, dog för oss, uppstod för oss och lefwer alltid och beder alltid för oss! Såsom för oss född, död, uppstånden och lefwande i ewighet är han vår styldman, vår broder, vår förlossare, som vill och kan förbarma sig öfwer oss alla. Att han för oss blef omställesen, betydde att han med första utgjutelsen af sitt förbundsblod bekräftade förbundet med den himmelske Fadren att återlösa oss. Detta förbund war i gudomens rådslut gjordt innan werlden blef skapad. Omställesen war lifsom en röst från det första öppnade såret på hans heliga lefamen, och med detta offerblod lifsom ropade han till den himmelske Fadren: Offer och spisoffer behaga dig intet; men öronen hafwer du öppnat mig; du vill hwarken brännoffer eller syndoffer. Då sade jag: Si jag kommer; i boken är skrifwet om mig; din wilja, min Gud, gör jag gerna, och din lag hafwer jag i mitt hjerta. Jag vill predika rättfärdigheten uti den stora församlingen. Detta förbund blef bekräftadt med det kära Jesusbarnets heliga blod, och i detta förbund inneslöt han oss just derigenom, att han blef vår blodsförwandt och åtog sig att blifwa en ny stamfader och ewighetsfader för alla dem, som wilja i tron ingå i detta förbund, efter Skriftens ord: Alla dem, som honom anammade,

gaf han magt att blifwa Guds barn, dem som tro på hans namn. Och de, som sålunda anamma honom och tro på honom, äro från allt ondt förlossade. Ordet Goel förekommer på många ställen i det gamla testamentet. Job säger: Jag wet att min Goel (min Förlossare), lefwer, och han skall på fistone uppväcka mig af jorden. Job 19: 25. Dem i Sion skall komma en Goel och dem, som sig omvända ifrån syn-berna i Jakob, säger Herren. Es. 59: 20. En Goel war den såldes eller ihjälslagues blodsförwandt eller nästa. Den, som bewisade honom barmhertighet, kallas därför hans nästa, som i röfwarehänder kommen war. Luk. 10. Wi äro fallna i röfwarehänder, och själafljenden har röfwat ifrån oss döpsel-nådens skatter, barnskapet och högtidskläderna, och låtit oss ligga halvdöda; men vår näste, vår Goel kommer till oss och förbarmar sig öfwer oss och gjuter olja och win i såren; han förer oss till nådens herberge och stöter oss, han hafwer omwårdnad om oss för hela nådetiden och betalar för oss, till dess han kommer igen för att från herberget föra oss till det ewiga, saliga hemmet.

Genom sitt förbundsblod utför vår Goel och förlossare sina fångar utur kulan, der intet watten uti är. Ps. 9. Genom sitt förbundsblod gör han oss rena ifrån all vår synd och orättfärdighet, så att wi blifwa heliga och rättfärdiga inför Gud och förlossade från den ewiga fångenskapen och den ewiga döden, emedan han warit fången för oss, bunden för oss, nedsänkt i kulan för oss, Ps. 69: 16, och lidit döden för oss, så att han i allting fullgjort Guds rättfärdighets fordringar i alla syndares ställe. Widare har han genom sitt förbundsblod åt oss förwärfwat ewinnerligt lif och ett oändligt förråd af ewiga lifskrafter. Hans förklarade förbundsblod är en reningsflod, vidare och djupare än jordens haf, och i detta hafwets djup will Gud nedkasta och nedsänka alla deras synder, som tro på enfödde Sonen. Han will också låta detta förklarade förbundsblod intränga i dem och gifwa dem nytt lif och göra dem till nya menniskor. De, som af Gud föddes äro genom detta förbundsblod, äro både renade från synden och förlossade från döden, ty detta blod renar och gifwer lif åt ande, själ och kropp. Det är genom födelsen af detta blod, som Gud blifwer vår Fader och wi hans rätta barn, så att wi kunna åkalla honom såsom vår Abba, färe fader och tillbedja

honom såsom den rätta Fadren öfwer allt det fader och barnas-
skap heter i himmelen och på jorden. Åro wi nu födda af
detta förbundsblod genom andlig födelse, och hafwa wi deraf
daglig rening och andlig tillväxt, efter Skriftens ord: Wandra
wi i ljuset, såsom han är i ljuset, då hafwa wi sällskap in-
bördes; och Jesu Kristi, hans Sons blod renar oss af alla syn-
der, så vill han oss i kraften af detta förbund bewara oss i
tron intill vår hädbanfärd och i sitt himmelska rike förena oss
med det saliga förbundsfolket.

Då Jesu förbundsblod blef utgjutet i omfärelsen, kalla-
des hans namn Jesus, hwilket så kalladt war af ängeln, förr
än han afslad war i moderlifwet. Namnet Jesus betyder fräl-
sare, och för att blifwa frälsare måste han, som fick detta namn
i omfärelsen, åtaga sig att fullkomligt uppfylla hela Guds lag
i alla syndares ställe. Alla Abrahams barn woro genom om-
färelsen förpligtade att hålla hela lagen, men emedan det
war omöjligt att hålla hela lagen, så war omfärelsens dju-
paste mening den, att de skulle låta föra sig till tro på Abra-
hams säd, som utlofwad war, om hwilken Gud gaf det löftet:
I din säd skola alla släkten på jorden wälsignade warda. Det
är om honom aposteln säger detta ord, som är så dyrbart för
lagens öfwerträdare: Kristus hafwer förlossat oss ifrån lagens
förbannelse, då han wardt en förbannelse för oss. Denna fräls-
ning är stedd, denna förlofning är wunnen. Jesus är vår fräl-
sare, vår förlossare, som för oss har fullbordat hela Guds
heliga lag, och hwar och en som tror på honom är frigjord
från lagens alla fordringar och hotelser och ifrån lagens tvång
och straff och får emot lagen sätta Jesu Kristi tillfylltögö-
relse. Ehwad du har att fordra, o lag, wänd dig till min
löftesman att utträsa det. Ehwad jag är skyldig har han
betalat för mig; den dom jag förtjent har han lidit för mig,
det som fattas hos mig skall du finna hos honom. Så får
själen hänwisa lagen till Kristus, och dermed är lagen full-
komligt nöjd och lemnar syndaren fri och oantastad. På samma
sätt får själen hänwisa det bäsande hjertat och det anfla-
gande samwetet till Kristus och hans fullkomliga tillfylltögö-
relse. Då stillas stormen i hjertat, böljorna lägga sig, och
det warder stilla lugnt. Så blifwer samwetet i det dyra
förbundsblodet renadt ifrån alla synder och ifrån alla döda
gerningar, till att tjena lefwande Gud. Då måste åtlagaren

förstummas, ty han näples af Herrens ängel, som är själens försvarare, och som uttalar det ewighetskraftiga förlofningsordet, och just då, när syndaren wet sig en ewig fördömmelse wärd wara, skänker han förlåtelse och hugswalelse med denna försäkra: Si jag hafwer tagit dina synder ifrån dig och hafwer klädt dig i högtidskläder. Sak. 3. War wid godt mod, min son, dina synder förlåtas dig! Då får syndaren också erfara att i Jesu namn ligger en underbar, lifsgifwande kraft. Han uppfyller själen med Ande och lif. Han gifwer nåd och kraft till att strida mot djefwulen, werlden och köttet och att winna seger öfwer alla de andliga fienderna. Sålunda får själen erfara daglig nåd, daglig förlåtelse, daglig rening, och har frid med Gud genom Herren Jesus Kristus. I honom är då själen rättfärdiggjord inför Gud genom tron, och genom hans inneboende fullbordas också dagligen i den menniskan den rättfärdighet, som lagen äskar. Detta är att wara frigjord genom nåden, och denna frigörelse bekrifwer aposteln i dessa ord, som så klart och tydligt lära oss känna Guds barns härliga frihet, nådens förbund i förbundsblodet och Andens lag, som gifwer lif, frihet och frid. Så är nu ingen fördömmelse för dem, som äro i Kristus Jesus, de som icke wandra efter köttet, utan efter Anden. Ty Andens lag, som lif gifwer i Kristus Jesus, hafwer gjort mig fri från syndens och dödens lag. Ty det som lagen icke kunde åstadkomma, i det den wardt förswagad genom köttet, det gjorde Gud, sändande sin Son i syndeligt köttis liknelse och för syndens skull, och fördömde synden i köttet. På det den rättfärdighet, som lagen äskar, skulle warda fullbordad i oss, som icke wandra efter köttet utan efter Anden. Rom. 8: 1—4. Så fullbordar Jesus dagligen hos ljusets barn den rättfärdighet, som lagen äskar; de drifwas af Guds Ande och blifwa bewarade i nådens förbund. Trons rättfärdighet har en kraft, som will frambringa lefwerhets rättfärdighet såsom en frukt af det nya lifwet. Kraften dertill ligger i Jesu namn. För detta namn måste oröfstormarne i hjertat blifwa stilla, lagens och samwetets anklagelser tystna, frestelserna förlora sin magt och hjertats ångest och nöd förwandlas i ljuflig förtröstan. Är Jesus i hjertat, så har själen ljus i allt mörker, tröst i all bedröfwelse, hjelp i all nöd, beskydd i all fara och en trofast ledsagare på hela wandringen till ewighetsmålet. Josua förde Israels folk öfwer Jor-

dan in i Kanaans land här på jorden, men **Jesus**, vår himmelske Josua, förer till härlighetens land, till det saliga hemmet. alla dem, som vilja följa honom. O, låtom oss därför följa **Lammets** fotspår, ehvart det går! Hans namn är en utgjuten salswa, som upprättar oss, helbregdagör, förnygrar, förklarar och omstapar och gör oss tadeliga. O, att hela vår själ i sitt innersta djup måtte beständigt genljuda af **Jesu namn**, och lifslukten af denna salswa genomtränga vår ande under detta nya år och under hela återstoden af vår vandring i främlingskapet, så att vi i hans uppenbarelse må blifva förklarade med honom i härligheten! Amen.

Bakens.

(2:dra söndagen efter Trettondedagen, nya texternas 2:dra årgång.)

Text: Luk. 19: 1—10.

Den forta berättelse, som evangelisten Lukas meddelar oss i anförda ställe och som finnes hos honom allena, skildrar en utomordentligt lärorik, väckande och till hjertat talande räddning och omvändelse, af hwilken vi kunna se och lära huru en rik man, som förut war död och förlorad i öfwerträdelser och synder, blef återfunnen och lefwandegjord och följattligen salig. Detta skedde på en enda dag, på ett enda: **i dag**. Kristus sade: **3 dag** är detta hus salighet wedersfaren.

Då skedde det, hwarom profeten Esaias profeterade och wittnade, då han såg både Messie härlighet och förnedring, då han såg honom såsom Guds Lam, som borttager werldens synd. Genom sin kunskap skall han, min tjenare, den rättfärdige, många rättfärdiga göra; ty han bär deras synder. Es. 53: 11. Ja, då såg Esaias, det gamla testamentets evangelist, härlighetens Herre och talade om honom. Joh. 12: 37, 43. Då städade han Messias, Herren af himmelen, såsom en sann och verklig menniska, såsom Guds tjenare, såsom den ende, som kan kallas den rättfärdige, i detta ords fulla bemärkelse. Profeten har i anden städat huru Messias genom sin kunskap gör många rättfärdiga derigenom, att han bär deras syn-

der, i det han tager dem på sig och borttager dem. Bland dessa många, som Messias, Kristus, sålunda gjort rättfärdiga, är också Zakeus. Och huru många andra, som i samma sätt blifwit frälsta, stola wi en oändlig ianna i det fulländade himmelriket! Derom vilja wi, utom Guds änglar, inga andra än frälsta menniskor, saliga genom honom, som är alla menniskors frälsare. Det högsta och skönaste, som der kan berättas, handlar om frälsning från synd till rättfärdighet, från död till lif. Ty då stola wi i ljuset skåda hwad wi på jorden sågo i dunkelhet. Herrens outränsfälliga wägar lära wi der att rätt prisa såsom underbara och heliga; der lära wi att tacka och prisa honom i det wi genomskåda sammanhanget af hans sticfclser. O, hwilket härligt sammanhang emellan den lefwande tron på Jesus Kristus och den frälsta själen rättfärdiggörelse och frälsning! Ingen frälsning sker utan Jesu Kristi kunskap, ingen frälsning utan en lefwande känneedom af honom, ty det är intet annat namn under himmelen menniskorna gifwit, i hwilket de stola saliga warda. Apg. 4: 12. En sådan Jesu Kristi kunskap, genom hwilken en menniska blifwer rättfärdig, är mer än en blott yttre känneedom om Kristi person och werk. Detta se wi deraf, att Herren kallat det ewigt lif, att en menniska känner honom såsom den af Fadren sände. Joh. 17: 3. Att hafwa en yttre bokstafskunskap om Jesus, det är ännu icke att rätt känna honom. Att rätt känna honom, innebär någonting innerligt och lefwande och werkar i vårt innersta, i vårt hjerta, der wi erfara och genomlefwa det så, att det blir vår lefwande tillhörighet. Jesu kunskap är således en lefwande werkan, frambragt genom ett lefwande intryck af Jesu person och embete, som är Gud och menniska i en person, så att ett klart ljus uppstår i hjertat, en upplysning af Guds härlighet i Jesu Kristi ansigte. Derigenom får hjertat innerligt erfara och kan med wisshet tro att frälsaren är gudomens synliga uppenbarelse: Gud, uppenbar worden i köttet, icke blott för andra, utan för den menniskan själf, och af Fadren sänd just till hennes frälsning. Då tror den menniskan att Kristus är och will wara för henne allt det, som han är och heter: profet, öfwerstepest och konung, frälsare och saliggörare, och att han hos henne will uträtta och fullborda allt det, som hör till hans stora medlarekall. En sådan Jesu Kristi kun-

skap är lefwande tro, den är och werkar och meddelar ett nytt lif och gör den menniskan till en ny människa, hwilket hon förut icke war. 2 Kor. 4: 6, 18. Då är Jesus ingången i hjertat för att gästa der, då sker något, som liknar Jesu ingående i Zakei hus, hwilket evangelisten så lärorikt, så tröstande och uppmuntrande framställer för oss.

Och han drog in, och gick igenom Jeriko.

Jesus war på sin sista resa till Jerusalem, der allt skulle fullbordas på honom, hwad som genom profeterna är skrifwet om menniskans Son; hans wäg gick genom Jeriko. Denna stad låg i den djupa Jordandalen såsom en fruktbar fläck midt i en ödemark, såsom en trädgård, full af dadelpalmer, widt berömda balsambuskar och mullbärsträd, rikt wattenad af källsprång, som hade sin upprinnelse wid bergsfoten nära staden och flöto till den närbelägna Jordan. Här war en handelswäg och ett öfwerfartsställe öfwer Jordan och därför sätet för en romersk hufwudtull. Det war kort före palmdagen, den dag då Jesu högtidliga inridande skedde, hans sista resa till påst-högtiden. Mycket folk, sannolikt idel högtidsgäster, tågade med Jesus. Utanför staden hade han gifwit synen åt två arma blinda, som högljudt och med trogen tillit anropat honom om helbregdagörelse. Detta skedde på ett sådant sätt, att icke blott de blinda, som fingo sin syn igen, utan allt folket, som war vittne dertill, lofwade och prisade Gud. Strax derpå erbjöd sig ett nytt tillfälle för Herren att hjälpa och frälsa på annat sätt, hwarom sålunda berättas:

Och si, der war en man, benämnd Zakeus, han war en öfwerste för de publikaner och war rik; och sökte efter, att han skulle få se Jesus, ho han war; men han kom icke derwid, för folkets skull; ty han war liten till wårten. Så lopp han före och steg upp i ett mullbärsträd, på det han skulle få se honom; ty han skulle gå der fram.

Zakeus wistte icke att detta war för honom det sista tillfälle att på nära håll få se och lära känna Jesus; allraminist wistte han att det war hans sista frälsningstillfälle, såsom också wi wanligtwis icke weta vår sista frälsningsstund. Men Jesus wistte det; ty han wistte allt hwad som skulle och måste ske med honom i dessa dagar; jemför Luk. 18: 31–34. Desto märkwärdigare är det beteende, hwarmed den förnåme och rike mannen utan twiswel utsatte sig för allehanda tadel bland

folket, och som tydligt visar huru trängande hans begär war att närmare lära känna Jesus, om hwilken han måste hafwa hört mycket. Jesus hade just gjort de båda blinda seende genom ett stort under, hwaröfwer allt folket prisade Gud, och detta måste äfwen Zakeus hafwa hört. Man kan wisserligen tänka allehanda derom, att Zakeus under flera år ännu aldrig hade haft eller tagit sig tillfälle att personligen lära känna den store profeten, som war mächtig både i gerningar och i ord för Gud och för allt folket, hwilken så många tusen redan hade personligen sett och hört. Kanste hade han, såsom så många embetsmän och så många rika, hittills varit tillfreds med sin rikedom och icke bekymrat sig mycket om Jesus och aldrig sökt tillfälle att se honom? Vi weta det icke, men det weta wi, att många finnas ibland oss, som i sitt samwete känna en förebråelse öfwer en dylik försummelse. Men huru det än förut hade varit, nu, i detta för honom så wiktiga i dag, gjorde han sig all möda att taga det goda tillfället i akt; det war för honom det sista, fastän han icke wistte det. Och hwad gjorde han? Han gjorde hwad man gör, då man tager en sak på fullt allwar; han satte sig icke blott öfwer alla betänkligheter, som en falskt blygsel kunde hos honom uppväcka, utan också i bokstaflig mening satte han sig öfwer allt folk, som genom den stora trängseln hindrade honom (den kortwänte mannen) att se Herren Jesus, O, huru ofta måste man icke ännu i dag göra på dylikt sätt, om man will lära känna Jesus närmare, icke blott höra talas om honom, utan sjelf få se honom och herbergera honom! Och huru mången låter icke genom usla betänkligheter och hinder, som more lätta att öfwerwinna, afhålla sig ifrån att lära känna honom och får slutligen aldrig mer tillfälle dertill! Här gäller det ordet: **nu eller aldrig!** — det gäller för oss; det gällde också för Zakeus; **ty nu, i dag,** war för honom den i all ewighet oförgätliga och för all ewighet afgörande salighetens dag.

Tre slags personer omtalas för oss, hwilka under loppet af denna wiktiga weda, den sista i Jesu jordiska lif, hafwa begärt att se honom: Först Zakeus före palmsöndagen; för det andra några greker på palmsöndagen, Joh. 12: 20, 23; för det tredje Herodes, fjerdingsfursten eller konungen, på långfredagen. Luk. 23: 8. Alla fingo sin önskan uppfylld. Hwad följde det hade för grekerna weta wi ej; för Herodes

blef följden ofalig, men för Zakeus blef den salig. O, huru mycket kommer derpå an, hwad orsak det är, som drifwer en själ, hwilken önskar att närmare lära känna Jesus — om det är blott nyfikenhet eller om det är frälsningsbegär och ett dragande af Fadren till Sonen, åtminstone i hjertats djup, om också icke med klart medvetande. Af den saliga följden hos Zakeus kunna wi sluta till att hans längtan härrörde af fästnämnda orsak.

Måhända tänkte Zakeus att han i sitt lummiga, storgreniga mulbärsträd icke blott rätt wäl, utan också helt obemärkt skulle kunna se Jesus. Men det gick helt annorlunda än han tänkte. Jesus blickade upp, såg honom och igenkände i honom icke blott en själ, som önskade frälsas, utan också en själ, som kunde emottaga frälsningen; ty det heter:

Och när Jesus kom till den platsen, såg han upp och såg se honom och sade till honom: Zakeus, stig snart igen ned, ty i dag måste jag gästa i ditt hus.

Om Zakei beteende, då han uppsteg i mulbärsträdet, war besynnerligt för en man af hans stånd och hans rikedom, så war frälsarens beteende ännu wida mer öfverrassande och öwäntadt. Ty just densamme frälsaren, som på långfredagen icke med ett ord swarade fjerdingärfursten Herodes, hwilken länge hade önskat se honom, han förekom nu på det kärleksfullaste sätt denne öfwersten för de publikaner, som icke wågade att tala till honom. Jesus kallat honom wid namn; huru skulle icke detta förwåna honom! Han uppmanar honom wänligt att stiga ned och tillbjuder sig förtroligt att wilja gästa hos denne man, som judarne föraktade såsom en publikan.

Härwid kunna wi se in uti Jesu wänliga frälsarehjerter, detta hjerta som här mötte en om frälsning angelägen och efter Jesus längtande syndare, likasom Fadren möter den förlorade sonen. Sådant är hans hjerta. Ja, då Jesus så inbjuder sig sjelf till en syndare, att han säger: Jag måste i dag gästa hos dig, då är det icke mera tid att swara: Herre, jag är icke wärd att du går in under mitt tak, utan då gäller det att lyda. Då Jesus winkar, så gå, då han drager dig, så skynda till honom.

Så gjorde Zakeus, utan att länge besinna sig, utan att göra inwändningar emot Jesu wänlighet. Han steg snart igen ned och förde Herren med glädje in i sitt hus.

Han steg snarligen ned, och undfick honom gladeligen. Och när de det sågo, knorrade de alla, att han ingången war till att gästa när en syndare.

Den som längtar efter Jesus, ja, efter honom sjelf, såsom Zakeus, den längtar, ofta utan att klart weta det, efter den rätta vägen, efter sanningen, efter lifwet, efter rättfärdigheten. Ty allt detta är Jesus sjelf personligen och wäsendt-ligen. Joh. 14: 6. För en sådan längtan undandrager sig Herren Jesus aldrig, om än alla knota deröfwer, att han ingår i ett sådant hjerta. Huru litet kände den tadlande, knotande folkmängden, med sina ensidiga begrepp om Messias, det trösterika innehållset, den oändliga rikedommen af detta namn! Huru litet kände den i Jesus af Nazaret det Guds Lam, som bär werldens synder, som tagit uppå sig werldens syndaskuld! Huru litet kände de i honom den läkaren, som är kommen att helbregdagöra den af synden fränka själen och blifwa de eländas, de förlorades, de bundnas frälsare! Just denna trösterika del af profetian om Messias' embete stämde minst öfwerens med folkets föreställningar, som i den utlofwade Messias wäntade blott en werldslig konung, såsom om profeterna, som profeterade om honom, blott hade förkunnat en sådan konung och icke talat om hans förnedring och lidande. Se Ef. 53: 1, 12. Ps. 18: 1—3. Dertill kom den fariseiska lärans surdeg, den egenrättfärdiga åsigtén, enligt hwilken man först måste wara helig, innan man kan blifwa rättfärdig. De kände icke den stora sanningén, att Gud gör den ogudaktige rättfärdig, eller huru detta sker, huru andligen fränka blifwa helbregdagjorda; de förstodo icke det ordet: **Genom sin kunskap skall han, min tjenare, den rättfärdige, många rättfärdiga göra, ty han bär deras synder;** de förstodo icke att han är alla menniskors frälsare men synnerligen deras som tro; att den som tager sin tillflykt till honom såsom en fördömmelsewärd syndare och tror på honom, blifwer rättfärdig och salig — ad, derom hade detta okunniga folk ingen kännedom. Men just derom wille Jesus genom Zakei exempel gifwa dem en tyblig underwisning.

Äf den korta berättelsen kunna wi icke så tybligt se, huru länge Herren wistades i Zakei hus, om han blef hos honom öfwer natten eller blott öfwer midnagen. Men så mycket ser man af allt, att Herren war hos honom åtminstone så länge

till det ändamålet med hans vänliga besök i detta hus war uppnådt. Ja, Frälsarens närvaro i Zakei hus hör säkert till det, hwarpå man kan tillämpa aposteln's ord: **Men sedan Guds, vår frälsares, godhet och kärlek till menniskorna uppenbarades: Säk för rättfärdighetens gernings skull, som wi gjort hade; utan efter sin barmhertighet gjorde han oss saliga genom den nya födelsens bad, och den Helige Andes förnyelse; hwilken han öfwer oss rikligen utgjutit hafwer genom vår frälsare Jesus Kristus; på det wi skola rättfärdige warda genom hans nåd och arfwingar blifwa till ewinnerligt lif efter hoppet.** Tit. 3: 4—7.

Äf hwartenda drag i evangelistens berättelse ser man att vår frälsares besök i detta hus war en sådan uppenbarelse af Guds, vår frälsares, godhet och kärlek. Man ser att den gjorde på Zakei hjerta och sannolikt också på hans familj ett så wälsignadt och djupt intryck, att en full förändring i hjerta och sinne samt ny föbelse genom den Helige Ande blef hos honom verkad, fastän han då icke kunde undgå det yttre dopet. Wi kunna icke betwifla att wi i Zakeus hafwa framför oss en rättfärdiggjord och benådad själ. Låtom oss gifwa akt på hans ord.

Men Zakeus steg fram och sade till Herren: Si, Herre, hälften af mina egodelar gifwer jag de fattiga; och om jag hafwer någon bedragit, det gifwer jag fyradubbelt igen.

Det torde finnas få ibland eder, käre läsare, som hafwa upplefwat ett sådant bewis på en grundlig omwändelse hos en icke blott förmögen utan kanke förut snål man. En sinnesändring, som så uppenbarat sig, hör åtminstone till de största sällsyntheter på jorden. Och säkert hade ingen af oss kunnat om en sådan omwändelse göra en så kort berättelse som evangelisten Lukas. Huru hade Zakeus kunnat gifwa och utdela till de fattiga hälften af sin betydliga förmögenhet och af den öfriga hälften gifwa fyradubbelt igen åt dem han bedragit, — märk att han sjelf säger: **bedragit** — huru hade han kunnat komma till detta uppsåt och till denna bekännelse utan en sann ånger, utan en grundlig sinnesändring, utan en glad och tacksam wifshet om den gode och mot honom så vänlige frälsarens förlåtande huldhet och hans magt att förlåta synder? Det förhåller sig säkert så, att emedan mycket blef honom förlåtet, därför älsftrade han mycket, och därför bewisade han

sin kärlek så kraftigt med ord och gerning. Hade han tyckt att blott litet hade blifwit honom förlåtet, så hade han också älskat litet. Luk. 7: 47. Dersför handlade Zakeus såsom en glad, en salig, benådad syndare, icke på det att mycket måtte blifwa honom förlåtet, utan emedan mycket hade blifwit honom förlåtet och emedan han derom hade den gladaste förwifning af Herren sjelf, som wid ett föregående tillfälle hade bewisat att menniskans Son hade magt på jorden till att förlåta synder, i det han sade till den borttagne: Menniska, dina synder warda dig förlåtna. Luk. 5: 20—24. Och huru hade mannen kunnat uttala det ordet: *bedragit*, om han icke varit wif om sin benådning? Ett rätt ångersfullt, grundligen omwändt, benådat och saligt hjerta hatar sin synd och kallar den med dess rätta namn i bekännelsen. Då man ännu icke rätt kan göra allt detta, så är att frukta att man ännu hemligen hänger tillsammans med sin synd, äfwen om det blott wore med ett samband likt en tråd. Men Zakei grundliga omwändelse och benådning sättes utom allt twifwel för hwar och en, som känner den Allwetande och Sannfärdige, just genom hans eget ord:

Då sade Jesus till honom: I dag är detta hus salighet wedersfaret; efter han är också Abrahams son.

Då Jesus så ingår i ett hus, som hos Zakeus; då Jesus öfwer en husfader och hans hus kan uttala detta ord, då är intet twifwel att en sådan husfader och hans hus äro rättfärdiga och saliga. Då gör en så benådad husfader också mot sitt hus det samma, som Abraham gjorde med sitt, hwarom Herrens eget vittnesbörd lyder sålunda: Ty jag wet att han befäller sina barn och sitt hus efter sig, att de skola hålla Herrens wägar och göra hwad rätt och godt är! 1 Mos. 18: 19.

Då Herren Jesus tillägger de betydelsefulla orden: Efter han är också Abrahams son, så uttrycker han dermed först att Zakeus blifwit rättfärdig af tron likasom Abraham, och att han mot sitt hus skulle bewisa samma trohet som Abraham, de trognas fader. Men i detta ord ligger wäl också ett vittnesbörd i synnerhet mot de trånghertade och knotande fariseerna och deras anhängare, som åttade publikaner och syndare lika med hedningar och utesloto dem från all delaktighet i Messias och i frälsningsnåden. Mot dem, som så tänkte, äro Jesu ord ett vittnesbörd om den stora, tröstliga sanningen, att alla ångersfulla syndare af hedningarne så wäl som af judarne, så snart

de tro på honom och anamma honom såsom sin sanne frälsare, blifwa frälsta och kunna kallas Abrahams söner och Guds barn. Gal. 3: 29. Här är icke jude eller grek; här är icke tjenare eller fri; här är icke man eller qvinna, utan alla äro de en i Kristus. Alla dem, som honom anamma, gifwer han magt att blifwa Guds barn, dem som tro på hans namn. Joh. 1: 12. Men vår frälsare uttalar äfwen sitt stora, allt omfattande frälsareembete i de ord, hwarmed Lukas så tröstande slutar sin korta berättelse om Guds frälsande nåd, som Zafeus fick erfara, och hwarmed Jesus vittnar om sig sjelf:

Thy menniskones Son är kommen till att uppsöka och frälsa det, som förtappadt war.

Detta är ett stort, offentligt Jesu vittnesbörd. Vi kunna se af följande vers att Herren sade dessa dyra orden icke blott till Zafeus, utan också för andra åhörare, ehuru ogerna judiska öron och hjertan wille höra dem.

Men hwilken är då förlorad? Vi kalla ofta någon förlorad då wi icke weta hwad som blifwit af honom, hwad han är eller hwar han befinner sig. I denna bemärkelse kan ingen vara förlorad för Gud, den Allwetande och Allstädesnärvarande. Thy för Gud äro alla hans verk kunniga ifrån werldens begynnelse. Apg. 15: 18. Så i den meningen kan ingen vara förlorad, att han icke mera finnes till. Thy äfwen de döda fortsara ännu att hafwa tillwaro. I den meningen kan det wäl gifwas förlorade saker, men inga förlorade menniskor. Utan inför Gud och i andlig mening äro förlorade: de, hwilka pina lida skola, det ewiga förderfwet af Herrens ansigte och af hans härliga magt; då han skall komma till att förklaras i sina helgon och underlig warda i alla dem som tro. 2 Tess. 1: 9, 10. Men öfwer hwilka skall denna dom komma? Svar: Öfwer dem, som icke känna Gud, och öfwer dem, som icke lydige äro vår Herres Jesu Kristi evangelium. 2 Tess. 1: 8. Icke de ofunnigas oförmållade obelantflap med evangelium, utan de wetandes förwållade olydnad mot detta evangelium förer dem i sådant förderf.

Utän Kristus hade alla menniskor på detta sätt warit ewigt förtappade. Men nu blifwa blott de förtappade, om hwilka det heter att denna werldens gud hafwer förblindat de otrognas sinnen, att dem icke skall lysa evangeliis ljus af Kristi klarhet, hwilken Guds beläte är. 2 Kor. 4: 3, 4. Thy på det så

många, som wilja frälsta warda, må blifwa förlossade från syndens och förtappelsens tillstånd, är den barmhertige och medlidsamme Frälsaren kommen till att uppföla och frälsa det, som förtappadt är.

1) Han är kommen till att söka dem. Huru Herren söker ett sådant förloradt och förwilladt får, det se wi på det tydligaste af historien om den förlorade sonen. Luk. 15: 11—32. Då nemligen en menniska icke will wara i den himmelske Fadrens gemenskap och lyda honom, utan nedsänker sig i ett werldsligt sinne och i syndens tjenst, och Fadren låter henne gå sina egna vägar, så förslösar och förlorar hon stundom fortare, stundom långsammare, i fåfänglighet och ett syndigt lefwerne sina andliga krafter, sina själs- och kroppskrafter och de gåfwor hon af Fadren hade undfått. Då låter den sökande nåden syndaren känna och erfara sin olydnads följder, stundom ända till yttersta elände och "hunger". Ty syndaren försöker helst att på allt möjligt sätt hjelpa sig sjelf, innan han beslutar att återwända till Fadren. Men den sökande nåden lägger hinder i vägen för dessa försök genom allehanda nöd. Härpå wädes redan hos den sålunda förlorade menniskan dels förfräddelse och fruktan för fördömmelse, dels tanke på fadershuset, till det en längtan efter att återwända uppstår i hjertat. Af denna längtan blifwer genom nådens werkan ett fullt beslut, så att syndaren säger: **Jag will stå upp och gå till min Fader.** Du förr den förlorade sonen af hjertats grund kan sucka och bedja: Jag är såsom ett willfarande och borttappadt får: Herre, sök din tjenare! desto förr blifwer han bönhörd och funnen. Så werkar den sökande nåden på den förlorade syndarens hjerta under nådens tid, och då kan man säga om Herren Jesus: **St, han kommer!** Så werkar Guds sökande nåd, och den blifwer för den syndaren, som lyder nåden, också en frällande nåd. Då fullbordas den andra delen af Jesu ord:

2) Menniskones Son är kommen att frälsa det som förtappadt war. Den förtappade har då låtit söka och finna sig, och den förebräelsen eger icke mer rum: Huru ofta hafwer jag welat församla o. s. w., men I willen icke. Matt. 23: 37. Den, som war förlorad, har blifwit lyckligt funnen och will med allwar blifwa frälst och salig. Frågas: Huru gör den fräljande nåden en menniska salig? så kan man swara: Se på Zakeus, se på de många, som menniskans Son, den helige och

rättfärdige, har genom sin kunskap gjort rättfärdiga. Zafeus war en orättfärdig och blef en rättfärdig, denne förlorade son war död och blef lefwande, han war förlorad och blef igenfunnen.

Den, som är omvänd till Herren, han är igenfunnen; ty hwad är omvändelsen annat än att wända om till Fadren och till Fadrens hus. Den, som blifwit rättfärdiggjord, är frälst och salig, han war förlorad, men har åter blifwit upptagen till ett Guds barn. Det gifwes omvända, som ännu icke weta att de äro saliga; de äro ännu icke wissa och försätrade om sitt barnaskap och sin arfwebel hos Gud, utan de äro såsom tjenare, såsom legobdrängar i Fadrens tjenst. Dessa böra lära och tro att menniskones Son är kommen icke blott att söka utan också att frälja det som förtappadt är. Att i tron omfatta honom, det är ewinnerligt lif.

Huru går det då till, att en menniska blifwer frälst och salig? Svar:

1) Då en förtappad syndare blifwit sökt och är återfunnen, så kommer den frälsande nåden honom till mötes; den nåd, som förut sökte honom på alla hans willowägar, tillbjuder sig honom genom evangelium.

2) Då får syndaren erfara den frälsande magten af den himmelske Fadrens kärlek, likasom den förlorade sonen, om hwilken står skrifwet: Så stod han upp och kom till sin fader. Och då han ännu långt ifrån war, såg honom hans fader och begynte warfunna sig öfwer honom och lopp emot honom, föll honom om halsen och kyssste honom. Luk. 15: 20. Då får den af syndabördan tryckta själen syn på honom, till hwilken Skriften hänwisar och säger: Si Guds Lam, som borttager werldens synd, honom, i hwilken bor all gudomens fullhet lekamligen, och som är Guds härlighets sten och hans wäsendes rätta beläte. Ebr. 1: 3. Då får själen erfara Fadrens kärlek genom Sonen.

3) Detta löser och försmälter den återfunne syndarens hjerta, så att han kan inför Fadren bekänna allt, Luk. 15: 21, och säga med innerlig, barnslig ödmjukhet: Fader, jag hafwer syndat i himmelen och för dig och är icke wärd kallas ditt barn.

4) Nu får den frälsta och benådade själen erfara att hon fått förlåtelse för alla sina synder, hon får nåd och kraft att wandra i ett nytt lefwerne. Då är själen klädd i Jesu rätt-

färdighets högtidsstrud och har Andens insegel såsom en ring på handen; hon har såsom stor på fötterna vilja och kraft att wandra på salighetsvägen, hon är född på nytt; rättfärdig-görelsen är stedd och helgelsen är börjad.

5) Deröfwer är stor glädje i hela fadershuset; en högtidsglädje öfwer den frälste syndaren, som också får deltaga deruti och emottaga en utgjutelse af Andens nåd och frid och fröjd, en försmak af himmelen. Luk. 15: 23, 24.

6) Färligaste själar, som i sin förmenta egna rättfärdighet och egna helighet aldrig hafwa erfårit eller kunnat erfara något sådant, förarga sig och blifwa förtörnade öfwer denna salighet och fröjd och vilja icke glädja sig deröfwer, att Herren, den allena rättfärdige, gör den ogudaktige rättfärdig genom sin kunskap, det är, genom tro och icke genom gerningar, i det han tager synderna på sig och befriar från synden dem som tro. Sådana egenrättfärdiga äro så fulla af sin förmenta rättfärdighet och helighet eller sin förträfflighet och sin dygd, att de icke känna brist utan öfverflöd; de säga i sina hjertan: Jag är rik och hafwer nog och behöfwer intet, och de emottaga icke hans rättfärdighet, som allena gäller. De weta icke att de äro eländiga, fattiga, blinda och nakna, derför lyda de icke heller Jesu ord: Jag råder dig att du köper guld af mig, det genomeladt och bepröfwadt är, att du må blifwa rik; och hwita kläder, som du må kläda dig uti, på det din nakenhets blygd icke skall synas; och smörj dina ögon med ögonsalfwa, att du må få se. Upp. 3: 18. Dem wedersares icke den salighet, som wedersors Zakeus, då Herren Jesus gick in till honom för att gästa i hans hus. Käre wänner, wiljen I icke i edra hjertan emottaga honom till gäst, som gifwer lif och salighet, der han blifwer emottagen? Gif honom ditt syndiga hjerta, så gifwer han dig sin rättfärdighet och ewigherligt lif!

Jesu frestelse.

(1:sta Söndagen i Fastan, gamla årgången.)

Text: Matt. 4: 1—11.

Adam, den förste stamfadren, blef icke beståndande, utan föll i den lätta pröfningen. Kristus, den andre stamfadren, den ytterste Adam, 1 Kor. 15: 45, blef därför satt på wida hårdare prof för att vinna seger öfwer frestaren och förlossa Adams fallna slägte. Genast efter det Jesus blifwit döpt i Jordan, innan han offentligen framträdde för Israels folk, fördes han af Anden i öknen för att försökas af djefwulen, och der wann han seger öfwer djefwulens listiga anlopp, der bewisade han såsom menniska den lydriad mot sin himmelske Fader, den ståndaktighet och det tålmod, som utgöra den djupaste grunden i hans tillflyktsöförelse för det syndiga menniskoslägtet. Det som i öknen skedde i det fördolda mellan honom och denne werldens furste, det har Herren Jesus sjelf, såsom wi förmoda, meddelat sina lärjungar emellan sin uppståndelse och himmelsfärd, då han talade med dem om Guds rike, på det de måtte rätt förstå det, som de hade hört och med sina ögon sådat, och på det de måtte weta mot hwilken fiende de hade att kämpa. För detta ändamål har den Helige Ande genom evangelisterna låtit uppteckna detta för oss, på det wi måtte lära känna den farlige fienden och wara på vår wakt för att icke blifwa rof för det rytande lejonet, som går omkring, sökande hwem han uppsluka må. Detta vill Herren att wi skola lära af evangelii berättelse om vår högtlöfswade frälsares frestelse, och tillbedja honom, vår salighets höfding, segerhjelten, lejonet af Juda, som öfwerwunnit hafwer.

Fördensfull uppenbarades Guds Son, att han skulle neder slå djefwulens gerningar och frälsa den fallna menniskan ifrån syndens, dödens och djefwulens fångenskap och grunda ett nådens himmelrike på jorden. Allt detta måste ske genom kamp, strid och seger. I det heliga dopet i Jordan hade han efter den menliga naturen fått det vittnesbörd från himmelen, som war inseglet på hans bestämmelse såsom frälsare för den fallna werlden. En röst från Fadren vittnade sålunda under det Guds Ande swäfwade ned öfwer honom i dufwolifnelse: Denne är min käre Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag.

Nu förde den Helige Ande honom till öfnen; det war öfnen wid Jeriko. Der stulle han frestas af djefwulen och derigenom blifwa pröfwad, och inför rättfärdighetens domstol och inför alla skapade, förnuftiga wäsen ådagalägga att han är Herren, segerwinnaren, de fångnas förlossare. I paradiset undergick den förste Adam en lätt pröfning, och föll. I en gruslig öfen, bland wilddjur, och efter ett fastande i fyratio dagar, blef Jesus frestad af djefwulen med de allra farligaste, försåtligaste frestelser, och wann den härligaste seger. Högtlofwad ware vår segerhjelte!

Guds Son kunde såsom menniskans son frestas i allting lifasom wi, dock utan synd. Han kunde frestas, emedan han war såsom menniska i syndeligt köttis liknelse och hade, med undantag af synden, fullkomligt menfslig natur. Ordet wardt kött och bodde ibland oss. Ändå han war i Guds skapelse, räknade han icke för rof Gud jemlik wara; utan förnedrade sig sjelf, tagande på sig en tjenares skapelse, och wardt lifasom en annan menniska och i åthäswor funnen som en menniska. Fil. 2: 6, 7. I denna menfsliga natur kunde Jesus lida frestelse och blef frestad. Derför säger också Skriften om honom: Wi hafwa icke en öfwersteprest, som icke kan warfunna sig öfwer vår swaghet; utan den som frestad är i allting lifasom wi, dock utan synd. Derföre låtom oss tröfteligen framgå till nådastolen; att wi må få barmhertighet och finna nåd på den tid oss hjelp behöfwes. Ebr. 4: 15, 16. Jesus, Guds Son, hade frimilligt försakat och lifsom bortlagt sin gudoms magt och härlighet och i alla de stycken, som hörde till återlösningswerket, fullgjorde han för oss hela Guds lag, såsom menniska, fullgjorde all rättfärdighet såsom menniska, led och dog såsom menniska och segrade såsom menniska i frestelserna, i lidandet och i böden. Men emedan han tillika war Guds Son led han derjemte i sin gudom, och derigenom woro hans lidanden af oändligt djup och af oändligt gällande kraft till betalande af alla menniskors syndastuld. Ja, ehuru Jesus war fullkomligt syndfri, så hade han likväl icke såsom menniska samma stora, medskapade kraft, som Adam före syndafallet hade, utan war underkastad den swaghet, som genom syndafallet kom öfwer Adams barn. Ehuru vår frälsare icke hade sjukdomar, så kunde han dock lida af sådan menfslig swaghet, som icke är syndig, såsom trötthet, hunger, törst, bedröfwelse, djup och bitter smärta, tårar, förskräckelse,

ängslan, Mark. 14: 33, och ändtligen döden. Alltså måste frestelserna för honom vara oändligt svårare än den första pröfningen var för Adam i paradiset. Efter den menfliga naturen var således en möjlighet för handen för Herren Jesus att lida frestelse, ja, en möjlighet att falla; men emedan hans menfliga wäsen war oupplösligt och ofsiljaktigt förenadt med gudomen, och hans innersta, djupaste personlighet war den andre gudoms=personen, Guds Son af ewighet, så war dock fall omöjligt. Denna förening af möjlighet och omöjlighet att falla medförde i frestelsen ett oändligt djup af lidande, ty just hans oändliga helighet och rättfärdighet gjorde sjelfwa frestelsen till ett utsägligt lidande för hans rena, heliga själ. Denna möjlighet af frestelse i förening med omöjligheten af ett fall utesluter ingalunda den oändliga förtjensten i den fullkomliga segern öfwer frestelsen; ty denna kamp war ingalunda blott skenbar, utan Jesus stod såsom menniska i sitt förnedringstillstånd i stridens hetta mot syndens och djefwulens magt. Dersför kan ingen kristen säga: Jesus kan icke wara förebild för oss, att wi i frestelsen kunna vinna seger såsom han, emedan han war Guds Son. Emellan Kristus och Kristi lemmar är häruti den stora skillnaden, att emedan Kristus icke hade någon synd uti sig, så aflopp frestelsen för honom fullkomligt utan synd, ty frestelsen fann intet genswar i hans heliga själ; men då en pånyttfödd menniska frestas, så finner dock frestelsen genom arffsynden ett genswar i det förderfwade hjertat, fastän hon är rentwagen i Lammets blod, och dersför aflöper ingen frestelse fullkomligt utan synd, ehuru själen står i tron på Guds Son; ty så snart frestelsen märkes, så har redan en droppe af ormens gift förorenat själen, så att hon behöfwer på nytt bliwa rentwagen i Kristi blod. Men litwäl är den troende själen icke härmed af frestaren öfwerwunnen, utan har nåd och kraft att göra motstånd. Den syndiga tanken och begärelsen qwäfwes, ty själen skyndar till korset; der blifwer köttet korsfäst samt med lustar och begärelser. Det nya sinnet och den nya wiljan resa sig upp emot frestelsen, själen ropar till Kristus om nåd och winner seger i hans kraft, afwen om frestelsen är ihärdig och enwis, så att den är för det kämpande hjertat ett stort lidande. Härutinnan liknar den kämpande själen sin himmelske mästare under hans frestelser, nemligen deruti, att frestelsen medför ett djupt och försträcktligt

lidande. Detta lidande är så mycket större, ju mera en själ affkyr och hatar synden. Kristus vann seger och genom honom och i hans kraft kunna alla själar, som äro lefwande grenar i winträdets, förblifwa ståndaktiga och vinna seger och i frestelserna blifwa bewarade för öfwerträdelser och affall. Den, som syndar, är redan förut i sitt inre bortvänd ifrån Herren och ser icke på Jesus. Vi kunna vara alldeles förwislade derom, att Petrus icke såg på Jesus i den stund han förnekade honom. Hwar och en, som född är af Gud, han gör icke synd; ty hans såd blifwer i honom; och han kan icke synda; ty han är född af Gud. 1 Joh. 3: 9. Att se på Kristus, att tro på Kristus, det är kraften och segern. Det är kärleken till Gud, att wi hålla hans bud; och hans bud äro icke swåra. Ty allt det, som är födt af Gud, det öfwerwinner werlden; och denna är segern, som öfwerwinner werlden, vår tro. 1 Joh. 5: 3, 4.

Sedan Jesus i dopet hade undfått den Helige Ande utan mått, började genast denna försträckliga pröfning. I Jesu efterföljelse så troende själar stundom erfara någonting, som liknar detta, emedan på ögonblick af riklig nådesutgjutelse i själen stundom följa swåra pröfningar eller en djup inre saknad, torrhet, tomhet, mörker, känsla af andlig öfwergifwenhet. Alltså få de äfwen i dylik erfarenhet följa honom, fastän det är en omätlig skillnad mellan huswudet och lemmarne. Kristus hade tagit uppå sig hela menniskofsläktets synd och skuld och stod såsom den ende syndaren i alla syndares ställe inför den ewiga rättfärdighetens domstol. Han war genom våra synder sålunda skild ifrån sin Fader och måste i outhärligt själslidande ropa: Min Gud, min Gud, hwil hafwer du öfwergifwit mig? Jag ryter, men min hjälp är fjerran. Min Gud, om dagen ropar jag, så svarar du intet, och om natten tiger jag och intet. Ps. 22: 2, 3. Icke blott på korset, utan någon längre tid, dag och natt, kände han sig genom våra synder skild ifrån Gud och öfwergifwen. I dessa oändliga själsqual offrade han bön och åkallan med starkt rop och tårar till honom, som honom frälssa kunde från döden; och wardt bönhörd, detsför att han höll Gud i wördnad. Ebr. 5: 7. Det war under denna outhärliga själskamp han kände sig liksom utesluten från den himmelske Fadrens hulldhet, och hans själ war be-
dröfwad intill döden. I de profetiska psalmerna, i hwilka han

i anden utgjutit sitt hjerta inför sin himmelske Fader, se wi tydligt att det icke blott war i örtagården hans själ war intill döden bedröfwad, utan äfwen eljest och en längre tid. Den tid, då han war i öknen och led dessa frestelser, war utan twifwel en sådan tid af outfäglig bedröfwelse och själslidande. Under denna bedröfwelses tid fastade han, — i fyrtio dagar och fyrtio nätter. Äfwen detta fastande hörde till Kristi förtjenst och tillfylllestgörelse. Äfwen häruti har han lidit för våra synder. Jesu fastande står i motsats till våra första föräldrars syndiga ätande i paradiset, det ätandet som medförde döden.

Då Jesus blef förb af Anden i öknen, blef han, efter en tid af de djupaste lidanden och försatelser, anfallen af afgrunds-furstén, och denna kamp, som för oss är så hemlighetsfull, att intet menniskoförstånd kan fatta den, war både en inre och en yttre, så att det, som i evangelierna derom berättas, måste tagas i fullt bokstaflig mening, men denna bokstafliga mening hade tillika i Jesu oändliga wäsen ett inre, oändligt djup. Det war i andewerlden en segrande kamp emot mörkrets wäldigheter, som tillika hade sitt uttryck och sin motswarighet i den synliga werlden.

Kristus, vår öfwersteprest, har blifwit frestad i all ting likasom wi, dock utan synd. Ebr. 4: 15. Frestelsen fann icke uti honom någonting syndigt, ingen arssynd, som kunde sättas i rörelse, intet syndigt anlag, som kunde antändas, såsom då wanliga, syndiga menniskor frestas; men frestelserna anföllo honom på ett wida försträdligare sätt, än någon wanlig menniska kan blifwa frestad. Frestelserna kunde icke tränga in i hans wäsen och der få något rotsfäste, men de anföllo honom med syndens och helwetets alla möjliga krafter. Så snart en wanlig menniska känner frestelsen, så är hon redan af synden besläddad, men så war det icke med Kristus, i hwillets heliga själ ingen syndig motswarighet till frestelsen fanns, utan det bestämdaste motstånd. Kristus hade att kämpa mot djefwulen och helwetet, men han hade ingen strid med sig sjelf, det war icke, såsom hos en menniska eljest, en kamp och strid emellan anden och köttet, ty i Kristus war intet syndigt kött; han war kommen blott i syndeligt köttis liknelse. Hela frestelsen war hos honom en beständig, en fullkomlig seger. Adam föll, emedan han utan strid och motstånd gaf wika och lät

otro och lusta uppstiga i hjertat: Kristus segrade, emedan han gjorde motstånd, utan att på allra minsta sätt gifwa frestelserna någon ingång i hjertat.

På trefaldigt sätt försökte djefwulen att föra Jesus, den ytterste Adam, till affall, liksom den förste. Är du Guds Son, så säg att dessa stenar warda bröd, så sade frestaren till Jesus i den outhärligt pinsamma hungern i öfnen, och wille dermed förmå honom att tillfredsställa detta trängande, lekamliga begär, som icke war syndigt; men det hade blifwit synd om Jesus hade gått in på frestarens begäran och gjort bröd af stenar, så länge den himmelske Fadren wille att Jesus skulle wara i denna pröfning och uthärda denna försakelse. Han hade då mot den himmelske Fadrens wilja gjort bruk af sin gudomsmagt, och det hade warit olydnad emot Fadren; det hade warit att emot Fadrens wilja taga och äta, liksom den förste Adam gjorde. Men Jesus swarade: Det är skrifwet: Menniskan lefwer icke allenast af bröd, utan af hwart och ett ord, som går af Guds mun. Med detta Skriftens ord war frestaren öfwerwunnen. Men han fortsatte frestelsen på ett annat sätt. Då tog djefwulen honom med sig till den heliga staden och satte honom öfwerst på tinnarne af templet och sade till honom: Är du Guds Son, så gif dig härutföre. Härmed sökte frestaren att hos Jesus wäcka begär till ära. Det war frestelsen till högmöd och ärelystnad. Djefwulen försökte att göra frestelsen så mycket mera lockande genom att anföra ett bibelord, det löfte som står i Ps. 91: 11: Han skall gifwa sina änglar befallning om dig; och de skola bära dig på sina händer, att du icke skall stöta din fot emot stenen. Hade Jesus lyfnat till denna frestelse, så hade det warit att wilja sjelf tillwälla sig magt och ära såsom Messias och upprätta ett Messiasrike, innan Fadren gaf det. Frestelsen åsyftade att wäcka begär efter folkets beundran och att judarne skulle hylla Jesus och göra honom till konung. Frestaren hade förberedt denna frestelse i flera hundra år och lärt judarne att gifwa en köttslig tolkning åt profetiorna om Messias och att wänta ett werldsligt Messias' rike. Derföre wille också folket wid flera tillfällen göra Jesus till konung i werldslig mening. Nu wille frestaren förmå Jesus att rycka till sig detta rike. Men Jesus sade till honom: Det är ock skrifwet: Herren din Gud skall du icke fresta. Med detta Herrens ord

var nu *Äfwen* denna frestelse öfwerwunnen. Men frestaren försökte ännu på ett annat sätt att förmå den Helige till affall, och tog honom med sig uppå ett gansta högt berg, och wisade honom alla riket i werlden och deras härlighet och sade till honom: Allt detta vill jag gifwa dig, om du faller neder och tillbeder mig. Härmed wille frestaren förmå den Helige att rycka till sig allt detta såsom *sin tillhörighet*, kosta hwad det wille. Wilkoret war att Jesus skulle tillbedja denna werldens furste i stället för den ende sanne Guden. Men återigen blef frestelsen öfwerwunnen och bortwisad. Jesus sade till honom: Gack bort, satan; ty det är skrifwet: Herren din Gud skall du tillbedja, och honom allena skall du tjena. Då öfwer-gaf djefwulen honom; och si, änglarne gingo fram och tjente honom. Så blefwo alla dessa frestelser till affall öfwerwunna med den fullkomligaste seger af den andre Adam, Jesus Kristus, vår frälsare, och djefwulen öfwer-gaf honom till en tid, men blott till en tid. Det allra förfrädligaste återstod ännu, och derom sade Herren Jesus sedan till de ogudaktiga judarne: Detta är eder stund och mörkrets magt. Jesus blef satt på det allra förfrädligaste prof då han blef öfwer-gifwen i de ogudaktigas och hedningarnes händer och wardt räknad bland misshandlingsmän.

Vår högtlofswade frälsare har således öfwerwunnit djefwulen och all helwetets magt. Helwetets magt öfwer menniskan är synden och döden. Men i döden ligger ingen magt, utan blott genom synden och för syndens skull. Och synden har Herren Jesus öfwerwunnit. Synden i dess trefaldiga rot är öfwerwunnen af Jesus. Skriften lär oss att syndens tre djupaste rötter äro *ögonens begärelse, köttets begärelse och ett högfärdigt lefwerne*, alltså girighet, köttslusta och högmot. Begärelsen att ega, begärelsen att njuta, begärelsen att hersta och hafwa anseende, dessa begärelser äro genom syndafallet inkomna i menniskosjålen och äro redan i syndafallet gansta tybliga. Alla dessa begärelser, hwarmed frestaren försökte Jesus, blefwo på det härligaste och fullkomligaste besegrade, och genom denna fullkomliga seger har Jesus i sin helighet förwärfwat åt oss både segerkraft i frestelserna och förlåtelse för allt det syndiga, som under striden mot djefwulen, werlden och vårt eget kött inblandar sig hos oss syndiga menniskor. Genom denna seger, som Jesus wann, lades den första grun-

den till vår återlösning och frälsning. Jesu fullkomliga lyd-
nad framhålles i Skriften såsom högst väsendtlig till vår
försoning med Gud och till vår salighet, ty det står skrifwet:
Ändå han war Guds Son, hafwer han dock af det han led
lärt lydriad. Och då han fullkommen wardt, blef han för
alla dem, som honom lyda, en orsak till ewig salighet. Ebr.
5: 8, 9. Genom denna seger blef Jesu menskliga natur ännu
fullkomligare genomträngd af den gudomliga. Redan härut-
innan kan lossången på honom tillämpas: Sammet är wär-
digt att hafwa kraft och rikedom och wisdom och starkhet och
ära och pris och lof. Han har öfwerwunnit, och såsom seger-
winnare både i dessa frestelser och och i hela sitt förnedrings-
tillstånd på jorden är han nu upphöjd på Majestätets högra
fida i höjden och lefwer och regerar ifrån ewighet till ewighet.
Han har utgjutit sin Helige Ande i församlingen, såsom han
lofwat hade, och genom den Helige Ande samt i ordet och sa-
kramenten är han i församlingen närwarande, såsom han jem-
wål lofwade: Si jag är när eder alla dagar intill werldens
ända. Jag skall icke låta eder wara faderlösa, jag skall komma
till eder. Joh. 14: 18.

Fördenstull uppenbarades Guds Son, att han skulle ne-
derflå djefwulens gerningar. 1 Joh. 3. I allt hwad Jesus
för oss gjort och lidit hafwer, i frestelserna, i lidandet och i
döden har han nedslagit djefwulens gerningar och återlöst
menniskoslägtet från syndens, dödens och djefwulens wäld;
men fortfarande nedslår han djefwulens gerningar i det han
förer den ena själen efter den andra från mörkret till ljuset,
från döden till lifwet, från synden till rättfärdigheten och upp-
fyller henne med sin Ande samt nåd och kraft att öfwerwinna
synden och djefwulen. I alla trogna själar blifwa djefwulens
werk och gerningar nedslagna; öfwer den starke kommer den
Starkare och drifwer honom ut, och hjertat blifwer förlossadt
ifrån fångenskapen. Såsom vår frälsare sade: Nu går domen
öfwer denna werlden, nu skall denna werldens furste utka-
stas, så går ännu i hwarje själ, som kommer till tron på
Kristus, en förfastelse- och utkastelse-dom öfwer djefwulen
och öfwer synden. Den troende själen, rentwagen i Lam-
mets blod och ifklädd Kristi rättfärdighet, har uppsagt djef-
wulen all tro och lydriad och will icke tillhöra, will icke
tjena honom längre, utan står honom emot och strider mot

föttet och frestelserna, såsom aposteln förmanar och säger: Varen Gud underdånige; stå emot djefwulen, så flyr han ifrån eder. Jak: 4: 7. Såsom djefwulen måste öfwerigifwa Jesus, efter att hafwa frestat honom personligen, så måste han och öfwerigifwa de troende själarne, ty Jesus bor i dem, och Jesus är mächtig i de swaga. Men emedan de ännu äro i köttet, så förnyar frestaren ofta sina anfall, och därför är apostelns förmaning så nödwändig: Varen nyktre och waken; ty eder fiende, djefwulen, går omkring såsom ett rytande lejon, sökande hwem han uppsluka må. 1 Petr. 5: 8. Och vår frälsare säger sjelf: Waken och bedjen, att I icke fallen i frestelse. Segren är vår om wi i lefwande tro på Guds Son, rentwagna i hans blod, klädda i hans rättfärdighet, fasthålla den förtröstan och wijsheit, att vår syndaskuld är betalad, att Kristus har förlåtit oss våra synder och att wi tillhöra honom. Då öfwerwinna wi i allt detta genom honom, som oss älskat hafwer. Jesus måste i alla stycken vara bröderna lik; på det han skulle vara barmhertig och en trogen öfwersteprest för Gud, att försöna folkets synder. Ty deraf att han wardt pint och frestad, kan han hjälpa dem, som frestas. Gbr. 2: 17, 18.

Äf vår högtlofwade frälsare måste wi lära att redligen kämpa och af honom sjelf hemta kraft till striden och segern. Striden fortsättes i Kristi kyrka såwål som i hwarje enskild troende själ. Kyrkan affaller ifrån Kristus och upphör att vara Kristi rike så snart det blifwer hennes huswudsak att tillegna sig denna werldens goda, och att trakta efter wällesnad på jorden, när andliga embeten blifwa en födkrof, när kyrkans tjenare söka ära, magt, winning och egodelar i detta lifwet och hafwa upphört att vara ödmjuka, förnöjda, försakande tjenare och arbetare i wingården. Kristenheten är ett ruttnande as, till hwilket örnarne församla sig, så snart den icke framför allt traktar efter det sanna lifwet i Kristus och uppbbyggelse genom ordet och sakramenten, utan will med jordist glans och jordist magt eller ett werldsligt framhållande af den magt, som ligger i Andens embete, wara en egen magt på jorden, ett redan färdiggjort Kristi rike, i hwilket Kristus måste hålla tillgodo att bo, ehuru döden och döda gerningar bewisa att det är Belial som regerar. Kristenheten förwandlas till ett Bellals rike, då den will herska med werldslig arm

och jordiska tvångsmedel öfwer menniskors hjertan och samveten, och när hon begagnar för andliga ändamål det werldsliga swärdet i stället för Andens swärd, när korset är borta och när kyrkan i stället för att lida förföljelse, börjar att sjelf förfölja de själar, som fara efter det sanna lifwet och wilja lyda Kristus såsom sin Herre och Konung. Då kyrkan menar att hon kan göra werlden till Guds rike derigenom, att hon i yttre måtto upptager werlden uti sig, så att kyrkan blifwer en hop af namnkristna, utan Ande och lif, så eröfrar hon werlden åt Antikrist och öfwerlemnar åt honom den andliga magt, de wapen och det namn, som tillhöra Kristi kyrka allena, och då är kristenheten ett affallet Israels, som på nytt korsfäster Guds Son. Så har det redan gått med den påswifta kyrkan och flera afdelningar af kristenheten i Österlanden. Måtte Herren bewara den protestantiska kyrkan ifrån sådant affall och sådan dom.

Efter wi nu hafwa en stor öfwersteprest, Jesus, Guds Son, som i himmelen faren är, så låtom oss hålla bekännelsen. Ty wi hafwa icke en öfwersteprest, som icke kan war-kunna sig öfwer vår swaghet, utan den som frestad är i all ting, lifa som wi, dock utan synd. Därföre, låtom oss tröste-ligen framgå till nådastolen, att wi må få barmhertighet och finna nåd på den tid oss hjälp behöfves. Ebr. 4: 14—16.

Förföningen för våra synder.

(Predikan på Långfredagen, hällen 1878 och ej förut tryckt.)

Deruti står kärleken, icke det wi hafwa älskat Gud, utan det han hafwer älskat oss och sändt sin Son till en förföning för våra synder. 1 Joh. 4: 10.

I dessa ord af evangelisten Johannes, som kallas kärle- tens apostel, den lärjungen, som Jesus älskade, hafwa wi i få ord i härligaste förening två sanningar uttalade; den ena heter kärleken, den andra heter förföningen. Emedan Gud är kärleken, hade han före skapelsen förordnat förföningen för den werld, som han förutsåg skulle falla och genom detta fall blifwa en förlorad werld. På grund af förföningen, som war före-

sedd före werldens begynnelse, skapade Gud menniskan, och snart efter skapelsen stredde syndafallet, men den före skapelsen föresedde försonaren blef utlofwad efter syndafallet, redan innan menniskan blef utdrifwen ur paradiset. Wi så af denna stora högtidsdagens högmessotext anledning att betrakta denna försoning och wilja anropa vår barmhertige, himmelske Fader om nåd och wälsignelse till denna betraktelse i den bön Herren Jesus har lärt oss; men förut wilja wi till vår högtlofwade Försonares pris och ära uppstå och sjunga efterföljande ord:

Guds rena Lam, ostylldig
 På korset för oss slagtd,
 Alltid befunnen tålig,
 Ghur du war föraktad!
 Vår synd du hafwer dragit
 Och dödens magt nedslagit.
 Gif oss din frid, o Jesu! (Sw. Ps. 94.)

Text: 5:e akten.

Vår upplästa innehållsrika text så wäl som ingångsorden föranleda oss att på denna stunden betrakta det stora under, hwaraf wi i dag fira minnet och som Herren Jesus för oss inför Gud fullbordade på Golgata, då han för oss led döden på korset; alltså:

Försoningen för våra synder.

Wi betrakta

- 1:o. Försoningens nödwändighet.
- 2:o. Försoningens förfunnelse.
- 3:o. Försoningens wäsende.
- 4:o. Försoningens anammande.

1. Alltså betrakta wi nu först försoningens nödwändighet. Wi kunna härwid icke wåga intränga i den allwetande, ewige Gudens rådslut med en sådan fråga som denna: Hwarför skapade Gud menniskofläktet, då han litwäl såsom allwetande wäl wiste att det skulle falla i synd? Oss tillkommer att ställa oss på en helt annan ståndpunkt med vår betraktelse. Skriften lär oss att Gud har skapat menniskan efter sitt beläte, för att bereda henne sig till ett andligt tempel, sig till ett ewigt hemman genom Anden. Ef. 2. Alltså skapades menniskan för ett högt och härligt ändamål och stod ursprung-

ligen i underbar lifsgemenskap med sin Skapare, men blef genom en fiendtlig andemagt, som förut war affallen ifrån Gud, förförd att synda mot sin Skapare och förlorade derigenom Guds beläte i sin natur och de härliga förmåner, som dermed woro förenade. Men Gud, som är i sitt wäsende på en gång den ewiga kärleken och tillika har egenkapen af ofrånkbar rättfärdighet och helighet, kunde icke, wille icke låta sin Skapade werld förgås, ty werlden war Skapad på grund af försoningen, såsom aposteln säger oß att Kristus war föresedd före werldens begynnelse att återlösa oß med sitt eget dyra blod såsom med ett menlöft och obesmittadt lams. 1 Petr. 1: 18—20. Alltså är försoningen den egentliga grunden till vår Skapelse, och wi behöfwa icke gå ännu längre tillbaka och tänka oß i Guds rådslut den ewiga kärlekens Skapelseplan med dess ewighetsgrund och ewighetsbestämmelse. Wi wilja hålla oß derwid, att wi äro Skapade i Guds Son och genom honom och för hans skull, såsom wi lära af den Heliga Skrift på många ställen, t. ex. Ebr. 1: 2, Ordspr. 8. Och i honom har Gud utwalt oß, förrän werldens grund lagd war, att wi skola wara heliga och ofstraffliga för honom uti kärleken. Ef. 1: 4. Ty Gud hafwer icke satt oß till wrede, utan att ega salighet genom vår Herre Jesus Kristus. 1 Tess. 5: 9. Alltså skedde Skapelsen på försoningens grund genom den ewiga kärlekens rådslut. Men på grund af Guds oändliga rättfärdighet måste den i enfödde Sonen föresedda försoningen ske; ty Gud kunde icke låta det onda hafwa sitt frla lopp och ändå bewisa barmhertighet till saliggörelse för de fallna, emedan detta war oförenligt med hans rättfärdighet och omöjligt äfwen af det stäl, att intet andewäsen kan wara saligt i skilsmessa från sin Skapare genom upprorsförhållande till honom. Försoningens nödwändighet blef derför redan tidigt tillkännagifwen för menniskoslägtets första stamföräldrar, och att försoningen blef för dem förebildad genom offer, derpå blef wäl deras första beklädnad i deras utblottade tillstånd ett tecken, som de aldrig glömde. Om wi föreställa oß att Gud skulle kunna och wilja förlåta synd utan försoning, så glömma wi både det, som Gud i sitt ord för oß uppenbarat om sin rättfärdighet och helighet, och det, som han genom sin Ande ännu talar i en uppväckt menniskas samwete; wi glömma derjemte det, som är oß på det allra klaraste uppenbaradt i Guds ord om den

förföning för werldens synder, som onckligen är skedd genom Jesu alla lidanden, i synnerhet hans lidande och död på korset och hans blods utgjutelse till förföning för werldens synder. Ty om en sådan förföning icke hade varit nödwändig till vår frälsning, så wore Jesu lidande och död en orimlighet; ty någon annan nödwändighet är icke tänkbar; och det är omöjligt, att Fadren och Sonen i frälsningens rådslut skulle hafwa beslutat detta förnedringstillståndet, lidandet och döden för Guds Son, om det icke hade varit den enda möjliga utvägen att återupprätta, frälsa och saliggöra den fallna menniskowerlden. Alltså se wi att förföningen war oundgängligen nödwändig både till följd af Guds rådslut före werldens skapelse och till följd af Guds natur, samt till följd af menniskans ewighetsbestämmelse till härlighet, hwaraf framgår nödwändigheten af återlösning, återställelse, omkapelse, pånyttfödelse och slutligen härliggörelse. Förföningslidandet war nödwändigt, ty Gud wille det. Och det war nödwändigt, emedan wi icke kunde fräslas på annat sätt; om det hade varit möjligt, så hade den allwise Guden i sin oändliga kärlek icke till denna frälsning för menniskan bestämt den allra högsta, underbaraste utväg, som intet skapadt wäsende funnat uttänka: att Guds enfödde Son skulle blifwa menniska och i underbart förnedringstillstånd lida och dö till menniskans återlösning och frälsning. Detta har skett. Det war alltså nödwändigt, och kunde icke ske på annat sätt; ty eljest hade det skett på annat sätt.

2. Wi wilja nu för det andra betrakta förkunnelsen af förföningen för våra synder. Det är hufwudsumman af evangelium, att förfönings ord har blifwit och blifwer förkunnadt i werlden, såsom aposteln säger: Gud war i Kristus och förfönade werlden med sig sjelf och förebrädde dem intet deras synder, och hafwer bestickat ibland oss förfönings ord. 2 Kor. 5: 19. Förut är anfördt att Gud sjelf redan i paradiset, efter syndafallet, förkunnade det första löftet om en frälsare, som skulle komma; och derefter hafwa wi i det gamla testamentets skrifter nästan oräkneliga löften och anhydningar om denne frälsaren, som utgör den innersta medelpunkten och kärnan af hela det gamla testamentets gudstjenst i offren och i deß öfriga inrättning samt i Herrens styrelse med löftets folk, till deß den utlofwade frälsaren sjelf kom och fullbor-

hade sitt verk i allt det, som han sjelf personligen skulle göra och lida till werldens frälsning. Alltså äro gamla testamementets löften, offer och förebilder både i handlingar och personligheter förkunnelser af försoningen i Kristus Jesus, den utlofwade frälsaren.

Men i all synnerhet hafwa wi att gifwa att på vår frälsares egna ord om allt detta, som angår vår ewiga frälsning. Det är på hans egna ord, som wi framför allt hafwa att stödjä oss. Det är en förunderlig och obegriplig förwillelse, då till och med sådana, som hafwa något af kristendomens ljus, nu i vår tid mena att Kristi förföljelse, lidande och död kom öfwer honom såsom ett öfwerwäldigande af fiendtliga magter, hwilket hwarken han sjelf eller den himmelske Fadren skulle hafwa kunnat förhindra, såsom någon nyligen uttryckt sig här om: "Om jag stidar min son ett ärende, och fiender mörda honom, så war det ju icke min wilja." Ja, det kunde ju tilläggas: "Jag wiste det icke heller." Men i afseende på Guds Son och hans Fader kan intetdera sägas. Han wiste det! Och han wille det! I Ps. 40: 9 säger i profetian den utlofwade förlossaren: Din wilja, min Gud, gör jag gerna. Se också Ebr. 10: 7—9. Alltså war återlösningsverket ingalunda något som skedde lifasom ett nödsfallsmedel, för att afhjelpa en olyckshändelse, utan det war föresedt och upptaget i ewighetsplanen före stapelsen. Vår frälsare hade icke blott såsom Gud utan också såsom menniska häraf det klaraste medvetande. Wi hafwa särskildt fyra meddelade tillfällen, då Jesus sjelf klart och tydligt förkunnade att han skulle lida och dö för werldens synder. I Matt. 16: 13—21 förkunnade Jesus först för sina lärjungar att han skulle lida och dö och uppstå igen. Sex dagar derefter, då Herren Jesus på förklaringsberget blifwit uppenbarad för Petrus, Jakobus och Johannes i underbar härlighet och de gingo ned af berget, förkunnade Jesus återigen för sina lärjungar om sitt lidande, sägande: Det skall ske, att människones Son warder öfwerantwardad i människors händer; och de skola dräpa honom, och tredje dagen skall han uppstå igen. Matt. 17: 22, 23. Wi se här af huru Herren Jesus förberedde sina lärjungar på sin skilsmessa från dem. Snart derefter finna wi åter ett tillfälle, då han förkunnade för dem att han skulle lida och dö, och att, om de wille wara hans rätta lärjungar, skulle de

wara williga att följa honom efter i lidande och i död, såsom han nu gif lidandet och döden till mötes. Detta talade Jesus till dem på sin sista resa till Jerusalem, der han skulle offras till werldens återlösning och frälsning. Han hade kommit med sina lärjungar från Efrem, Joh. 11: 54, till östra sidan af Jordan och hade der förenat sig med det stora fest-sällskapet från Galileen, som efter wanligheten tog denna väg öster om Jordan för att icke wandra genom Samarien; och under denna wandring talade han detta till lärjungarne.

Den fjerde förkunnelsen af honom sjelf hafwa wi i Joh. 12 kapitel, der han säger: Nu är min själ bedröfwad, och hwad skall jag säga? Fader, hjälp mig utur denna stunden! Och sedan: Nu går domen öfwer denna werlden, nu skall denna werldens förste utkastas; och om jag warder upphöjd ifrån jorden, skall jag draga alla till mig. Men det sade han till att beteckna med hwad död han dö skulle. Joh. 12: 31—33. Wi se således att Herren Jesus på det klaraste och tydligaste förkunnade på förhand den ena gången efter den andra sitt lidande och sin död i Jerusalem till försoning för werldens synder; alltså wiste han det klart, och han wille lida och dö; derför sade han ock i Getsemane: Fader, ste icke min wilja utan din, såsom ock i profetian genom David: Din wilja, min Gud, gör jag gerna, och din lag hafwer jag uti mitt hjerta. Ingenting kan således wara orimligare än rationalisternas påstående, att Jesu lidande och död drabbade honom såsom en naturlig följd af det wanliga menniskosinnets motstånd emot det gudomliga. De många profetior i det gamla testamentet, som tala om Messie lidande och död, förkunna äfwen uppståndelsen och hans oförgångliga rike. Då Herren Jesus sade: Jag helgar mig sjelf för dem, Joh. 17: 19, så beder han härmed att den himmelske Fadren skulle emottaga honom såsom offer för alla dem, som trodde på honom, på det de ock skulle warda helgade, det är åt Herren helt öfwerlemnade.

Att hwar och en, som vill helt och hållet tillhöra Herren Jesus, måste helt och hållet öfwerlemnas sig åt hans wilja för att wara död ifrån synden och i honom lefwandegjord till ett nytt lif, derom hafwa wi klara apostoliska ord i 2 Kor. 5: 15, och 1 Petr. 2: 21—25.

3. Wi hafwa nu vidare att betrakta försoningens wä-

sende eller hwaruti försoningen egentligen består. Det har stundom blifwit påstådt, att det skulle wara orimligt eller orättwist, att Gud skulle hafwa låtit straff och dom drabba sin enfödde Son, den helige, ofsyldige och rättfärdige, i stället för den syldiga, syndiga menniskowerlden. Denna inwändning beswarar den Heliga Skrift dermed, att Guds Son är menniskoslägtets egentliga ursprung, att wi äro skapade i honom, genom honom, till honom, för honom, att wi således äro hans slägte, Apg. 17: 28, skapade i Kristus och utwalda i honom, såsom förut anfördes, före werldens begynnelse. Med allt detta har Gud genom sin Ande undervisat oss om vår ursprungliga gemenskap med Guds Son, vår frälsare. Wi äro af hans slägte. Nedan i vår arma, ringa menniskowerld smider det i ett menniskohjerta, som icke har förlorat det menssliga medwetandet och den menssliga medkänslan, att förnimma och erfara det som är omenstligt. Men i synnerhet weta wi att det djupt smärtar goda, fromma föräldrar, om deras barn öfvergifwa den rätta vägen och störta sig i synd och förderf. Luk. 15. Då wi läsa om huru den förlorade sonen öfvergaf fadrens hus, tänker ingen ibland oss att fadren war likgiltig wid den älskade sonens skilsmessa från hemmet. — O nej! Sonen måste dermed hafwa förorsakat honom outhärlig smärta. Fadren sörjde den bortgångne såsom förlorad, ja, såsom död. War det icke smärta för fadershjertat? Det har ofta blifwit påstådt, att Gud icke kan lida, och detta har wisserligen sin sanning i afseende på Guds wärdliga wäsende; men såsom den heliga Skrift lärar oss känna skaparens förhållande till menniskowerlden, lära wi känna honom såsom lefwande med oss och lidande af oss, med oss och för oss, alltså såsom med oss förenad, såsom vårt ursprung. Ett af de wiktiga ställen i den Heliga Skrift, som upplysa oss här om, är 1 Mos. 6: 6. Då ångrade det Herren, att han hade gjort menniskorna på jorden, och det bekymrade honom i hans hjerta. Här se wi, att vår Gud icke är den isfrusna filosofiens Gud, utan den af wändlig kärlek brinnande, ewiga kärlekens Gud, som har skapat och uppehåller werlden, som fortsarande står i gemenskap med sin skapelse, öfwer sin skapelse och i sin skapelse regerande, styrande, wärdande; inneboende i och lidande med menniskowerlden, såsom han i sitt ord antyder. Då wi i de anförda orden läsa att menniskorna wällade honom be-

lymmer i hans hjerta, så se wi deraf tydligt att menniskans synd är för honom ett lidande, ett oändligt, gränslöst lidande; ty emedan han är oändligt helig, så är synden för honom oändligt wederstygglig. Om Guds heliga wrede öfwer synden talar det uppenbarade ordet på många ställen, så wäl som om hans brinnande nitälskan. Denna wrede innebär djup smärta. Breden är qwal för den oändliga kärleken. Nitälskan är kärleksnitet hos Gud, Ps. 79: 5, Ps. 89: 47, och för hans kärlek är det smärta att låta wredeselden brinna. Wi hafwa i Guds ord underbara liknelser här om. Huru djup är icke hjertesorgen hos en trofast och af hel och rätt kärlek upptänd brudgum öfwer en otrogen brud! Rider han deraf intet? Rider Gud intet af menniskans synd? Jesu tårar wisa oss detta, då wi se honom på Oljoberget gråtande öfwer staden Jerusalem. Och att den Helige Ande kan bedröfwas, det lär oss aposteln då han säger: Bedröfwen icke Guds Helige Ande, med hwilken I beseglade ären intill förlofningens dag. Således lära wi af allt detta huru Fadren har lidit, huru Sonen har lidit, huru den Helige Ande har lidit. Och huru detta lidande kan fortsättas, huru en menniska kan på nytt korsfästa Guds Son och bedröfwa Guds Helige Ande, det lära wi af Herrens eget ord, fastän det icke är i den gamla patripassianska meningen, som den Heliga Skrift antyder detta. Nej, det är i den oändligt ömma, brinnande faderskärlekens medkänsla af förenig och lidande med oss menniskor, som dessa ord af den Heliga Skrift begagnas. Gud har ett oändligt ömt och kärleksfullt och tillika rent och heligt faders-hjerta. I det wi öfwer gifwit honom, hafwa wi outhärligen djupt sårat fadershjertat. Wi behöfwa icke härwid tänka särskildt på dem, som groft förakta Gud och smäda hans ord. Redan likgiltigheten och föraktet mot hans uppenbarade ord och frälsande nådesbudskap wore anledning till tåreflöden från Jesu ögon, om hans förklarade ögon kunde falla tårar. Men nu tala wi blott om det lidande, som synden förorsakat den helige, rättfärdige Guden, och då kunna wi ju finna, att synden icke allenast kommer i betraktande såsom brott emot en gifwen lag och emot ewighetsrikets sanning och rätt, utan i synnerhet såsom orsak till smärta och lidande för den ewiga kärlekens faderliga, personliga hjerta. Då wi försöka tänka oss in i detta det fallna mennisko släktets förhållande till sin Gud,

sin skapare, sin ewighetsfader, så blifwer det tydligt, att till försoning ingenting kunde wara tillräckligt, som kunde åstadkommas af något blott skapadt wäsende allena. Huru försonaren måste wara bestaffad, det lära wi då wi betrakta honom, som genom Guds ewiga rådslut och oändliga råd blef vår försonare och medlare. Han erfor och led i sitt gudomswäsende, i sin gudamenssliga natur det lidande, som menniskoslägtet genom sin syndaskuld förorsakat Gud, en smärta, oändligt djupare än något sorgebarn kan förorsaka det allra ömmaste föräldrahjerta. Allt detta kände Jesus, såsom Guds Son, för oss alla i det djupaste djupet af sin oändliga kärlek, såsom vår löstesman, såsom grunden och upphofswet till vår skapelse, och han kände det tillika såsom sin åtagna skuld inför den oändliga rättfärdighetens och helighetens domstol. Wi erinra oss den gamle hednisse konungen, som hade utgifwit en lag med hotelse, att, om någon i hans här skulle bryta deremot, så skulle han mista sina båda ögon, och som, då hans egen son blef öfwerbewisad att hafwa brutit mot denna förordning, för ingen del wille göra lagen om intet, men drifwen af faderskärleken fälde denna dom: Sonens ena öga är förwerkadt, och jag gifwer mitt ena öga, på det lagen skall hafwa sin fulla rätt. Alltså, fadren underkastar sig detta swära lidande för den brottfällige sonens skull. Så har Guds Son underkastat sig den djupaste förnedring och det utsägligaste lidande samt död och dom för det fallna menniskoslägtets skull, och lagen har fått sin fullkomliga rätt och fullbordan. Såsom Guds Son har Kristus i sitt gudomswäsende erfarit det all vår fattningsförmåga öfwerstigande lidande och den oändligt djupa smärta, som wi förorsakat Gud, samt den sorg deröfwer, som **alla** menniskor skulle hafwa känt och känna i upprigtig och sann syndakännedom och syndaånger. Vår högtlofwade frädläres försoning för våra synder innebar alltså utan twiswel oändligt mera, än wi i allmänhet kunna tänka. Han led för oss allt det wi woro värda att lida. Han led död och dom i vårt ställe, icke blott den lefamliga döden på korset, såsom wi lära af vår text, utan den andliga döden, derigenom att han war skild ifrån Gud genom våra synder, så att han utropade: Min Gud, min Gud, hwi hafwer du öfwergifwit mig? Dutsägliga woro de lefamliga plågorna, då hans lefamen blef sönderfargad i hudslängningen, då man satte törnekrans-

sen på hans hufwud och slog derpå, så att taggarne blefwo indrifna i hans tinningar, och då han måste bära sitt kors på sin sönderfargade rygg och derefter blef med genomspikade händer och fötter fästad wid korset, till des han efter de sex långa timmarne af de allra djupaste qwal uppgaf anden på korset, sedan han derjenite lidit alla de själsqwal, som förut nämndes, såsom skilsmessa från Gud genom våra synder tillika med ewighetsqwal, förorsakade af alla mörkrets wäldigheter, hwarom han förut hade sagt: Detta är eder stund och mörkrets magt. Då wi besinna allt detta, så kunna wi i vårt swaga begrepp göra oss en föreställning, fastän en swag och ringa föreställning derom, huru mångfaldigt vår frälsares lidande war. Det kroppsliga lidandet war icke oändligt, men det andliga war oändligt, emedan gudomsnaturen i sin oändlighet deltog i menniskonaturens lidande. Alltså led han de lidanden, som menniskoflägtet genom alla sina synder förorsakat Gud, ty han bar allt på sitt hjerta, och han bar all den sorg och ångest, som motsvarade alla menniskors syndasorg, om de kunde komma till rätt kännedom om och sorg öfwer sina synder. Allt detta är tydligt, ty Skriften säger: Herren fastade allas våra synder uppå honom. Och vidare: Han bär deras synder. Och på ett annat ställe: Si, Guds Lam, som borttager werldens synd.

Wi kunna betrakta försoningens wäsende hufwudsakligen från trefaldig synpunkt. Derwid kunna wi framsör allt tänka på den allra högsta och allra innersta, som nu förut nämndes, nemligen att Kristus i sin gudom såsom gudamenniskan erfor den smärta af hela menniskoflägtets synd, som Gud sjelf deraf hade lidit, lider och skall fortfara att lida från syndasallets stund och genom tidernas lopp intill werldens ände. Erfarenheten wisar att så snart en menniska kommer till djup wäckelse och innerlig syndasorg, så sörjer hon allra mest deröfwer, att hon gjort Gud emot och bedröfwat Guds Helige Ande samt derigenom förorsakat honom lidande och wanärat hans namn. Då Herren Jesus, gudamenniskan, stod i hela menniskoflägtets ställe inför Gud och bar oss alla på sitt hjerta, såsom den der tagit oss alla uppå sig före skapelsen, så erfor han det, som ingen menniska, utan han allena, som war menniska och Gud tillika, kunde erfara, nemligen det lidande, det bekymmer för Guds hjerta, 1 Mos. 6: 6, som alla

menniskor woro orsak till. Detta kunde wi kalla andelidandet, den högsta spets, det djupaste djup af lidande i anden, som synden wållat Guds ewiga kärlek och som Guds Son allena kunde erfara såsom skuld å menniskoslägtets sida, då han stod i vårt ställe. Detta lidande torde kunna i någon mån blifwa tydligt för vår tanke, då wi föreställa oss den ångersfulle, för-
lorade sonens sorg öfwer den bedröfwelse han wållat det faders-
hjerter, som brann af den innerligaste faderskärlek till det arma barnet, som så länge varit borta.

Widare måste wi tänka på sjelfwa syndaångern, som vår försonare äfwen hade att genomgå; ty då han bar våra synder, så kände han dem tillika såsom en oändlig skuld och såsom förbrutelse mot den oändliga rättfärdigheten och heligheten. Det lidande, som förut nämndes, war sorgen öfwer den smärta, som våra synder förorsakat Guds oändliga kärlek. Men nu hafwa wi att tänka på det lidande, som Herren Jesus erfor genom våra synder, i det han bar vår oändliga skuld. Skuld är skyldighet till straff för brott mot Guds heliga lag, hans heliga wilja, hans okränkbara rättfärdighet; straffet för vår skuld, döden i des trefaldiga, allt omfattande betydelse, den ilesamliga dödens outhärliga plågor, som förut nämndes, den andliga dödens qwal, då han på korset kände sig af Gud öfwer-
gifwen i stunden af det allra djupaste lidande, då han erfor det, som aposteln menar då han säger: Kristus har förlossat oss ifrån lagens förbannelse då han wardt en förbannelse för oss. Då erfor han Guds dom öfwer våra synder; då hwilade på honom vår oändliga skuld; då måste han betala det han icke röfwat hade. Ps. 69. Då kände han sig likasom ned-
sjunkande i ett oändligt djup af dy, af orenlighet, ropade och bad: Gud, hjälp mig, ty watten går allt intill min själ; jag sjunker ned i djup dy, der ingen botten uti är, och floden will fördränka mig. Ps. 69. Mina synder hafwa tagit mig fatt, så att jag icke se kan m. m. Ps. 40. Han kände våra synder såsom sina och bekände dem inför sin himmelske Fader såsom sina, ja, alla de lidanden af ånger och de ångestrop utur djupet, som innehållas i botpsalmerna och andra psalmer af lifnande innehåll, hafwa i sin djupaste betydelse genomgått Jesu hjerta och derifrån uppstigit till Fadrens tron. Så har han burit vår synd och i sin person, i sitt gudamensfliga wäsende fält domen öfwer vår synd och lidit vårt straff och gifwit Guds

rättfärdighets och helighets lag des fullkomliga rätt. Härwid höra wi tänka på aposteln's ord: Om wi sjelfwa dömde oss, så worde wi icke dömda. 1 Kor. 11: 31. Kristus, den nye stamfadren, församlingens hufvud, har dömt synden i des helhet, betalat skulden, lidit straffet, fullgjort lagens heliga kraf, samt erkänt och helgat des fullkomliga rätt, och detta allt med den allra fullkomligaste willighet, undergifwenhet, kärlek och lydnad. Här hafwa wi således försoningen med hänseende till den lagiska delen deraf eller om wi wilja falla denna del af försoningen den **juridiska**, så kunde wi falla den förstnämnda delen deraf den **etiska** eller den som uteslutande tillhör andens område.

Slutligen hör till försoningen ännu ett tredje område, som för oss är lika wigtigt och nödwändigt att afka på, som de två föregående delar deraf, hvilka wi redan hafwa betraktat. Till fullkomlig försoning för werldens synder fordrades icke blott att försonaren skulle erfara följderne af menniskoslägtets synder, såsom förut blifwit framställt, utan dertill fordrades äfwen fullkomlig återställelse af det förlorade, godtgörelse af skadan, ersättning af förlusten, och på flera andra sätt kunde detta uttryckas. Hårtill war det icke nog med att försoning inför Gud utverkadt och beredt syndernas förlåtelse och befrielse från straff och dom för den fallna menniskan, så framt hon wil emottaga denna nåd i Kristus, utan det war nödwändigt till denna del af försoningen att vår försonare skulle för oss såsom ny stamfader blifwa en förklarad menniska, en ewigt lefwande gudamenniska, och i sig upphöja vår natur i gudomen, samt undså för oss ett oändligt mått af ewighetskraster i sin förklarade menniskonatur, på det af honom, såsom den nye stamfadren, det nya släktet, hans församling, ewighetsfolket, skulle kunna framkomma, födas genom Anden, beredas och bildas såsom Kristi brud, delaktig af hans wäsende, Ef. 5: 31, och i honom delaktig af Guds natur. 2 Petr. 1: 4. Menniskan blef skapad efter Guds beläte, alltså för honom och till honom, med härlig ewighetsbestämmelse; men i syndafallet tillfogades denna skapelseplan en omätlig skada genom synden och döden. Denna skada är i Kristus botad, en härlig, fast ewighetsgrund och begynnelse till en ny skapelse är nu lagd, och församlingen uppbygges nu på denna lefwande klippa, den kostliga hörnstenen, och väger till ett heligt tempel i Herren.

Så ären I icke nu mera gäster och främmande, utan helga manna medborgare och Guds husfolk. Ef. 2: 19. Hvar nu någon är i Kristus, så är han ett nytt kreatur; det gamla är förgånget, si, allting är nytt wordet. 2 Kor. 5: 17. Sålunda är hvar och en människa, som kommit till nytt lif i Kristus Jesus, en del af denna nya skapelse, en lefwande gren, som väger och bär frukt i Kristus Jesus, en lefwande del af församlingen, hwars hufvud Kristus är. Församlingen är alltså den nya skapelsen i sin början nu här i timligheten, och Kristus är den nye stamfadren, som är oß gjord till en lifgifwande Ande. 1 Kor. 15: 45. Det är genom den nya födelsen af den Helige Ande, som den enskilda människan blifwer inympad i Kristus, som är winträdet, och rättfärdiggjord i Kristus samt delaktig af det himmelska lifwet. De, som sålunda äro Kristi lemmar, lefwa i honom och af honom, delaktiggjorda af hans Andes gåfwor, näras, födas och uppväxa för himmelen genom lifskrafterna af hans förklarade menniskonatur, emedan de genom tron andligen så åtnjuta och emottaga hans lefamen och hans blod. Det är, såsom wi wäl weta, icke blott i altarets sakrament detta åtnjutande sker. Så får skaparen ett i Kristus nytt, förklaradt ewighetsslägte af det adamslägte, som en gång blef skapadt för detta höga och underbara ewighetsmål. Så får Guds färlet sin plan fullbordad och rättfärdigheten sin fullkomliga rätt, och så får hela den stara af menniskoslägtet, som anammar frälsningen, en större och underbarare härlighet genom gemenskapen med Guds Son, än hon möjligen hade funnat få om syndafallet icke hade stett. Så har den stora förlusten, den omätliga skadan, de försträfliga följderna, som syndafallet wällade, blifwit och blifwa hotade. O, hwilken salig lofsång en gång skall uppståmmas af alla de frälsta till Fadrens ära och till tack och lof inför det dyra offerlammet, som på korset blef för oß dödad till försoning för våra synder och som uppstod ifrån de döda för att göra oß delaktiga af ewinnerligt lif! Ja, redan här i timligheten få alla, som emottaga nåden i Kristus, erfara huru den stora nöden, den omätliga skadan, som synden wällade, blifwit och blifwer afhulpen i Kristus. O, hwilken salig fröjd, då en själ genom nåden får erfara huru Jesus säger: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Joh. 6: 37. Si, jag hafwer tagit dina synder ifrån dig och hafwer klädt dig

uti högtidskläder. **Mat. 3.** Huru saligt då en själ får erfara en sådan nåd, att hon kan instämma i dessa orden: Jag fröjdar mig i Herren, och min själ är glad i min Gud, m. m. **Es. 61: 10.** Kristi församling får på många sätt erfara denna gemenskap med Herren Jesus samt huru han hjälper i nöden, tröstar i bedröfwelserna, gifwer kraft i swagheten och seger i striden mot de andliga fienderna och i sista stunden en sådan nåd, att den, som tröstar på honom, kan med saligt hopp säga i sista stunden: Herre Jesus, anamma min ande!

4. Sedan wi nu betraktat försoningen i det wiktigaste grunddrag, låtom oss till slut för några ögonblick tänka på huru nödwändigt det är, att wi i tron **anamma och tillägna oss** denna försoning i Kristus Jesus och denna så dyrt förwärfwade nåd, som han nu tillbjuder oss. Det är just på detta emottagande, denna tillsegnelse af det fullbordade werket i Kristus, som vår frälsning och ewiga salighet beror. Försoningen är fullbordad, förlofningen är wunnen. Fastän wi äro syndare, behöfwer dock ingen ibland oss nu gå förlorad, ty wi äro köpta med Guds Söns blod. Wi stå nu på en helt ny ståndpunkt; hwar och en af oss får nu wälja sjelf, och detta wal är oundwikligt; hwarje menniska gör nu ett wal. Den som icke wäljer Jesus, han wäljer Barrabas. Den som icke wäljer Kristus, han wäljer Belial. Den som icke wäljer lifwet, han wäljer döden; den som icke wäljer saligheten, han wäljer fördömmelsen. Huru sker då detta wal? Det lär oss den Heliga Skrift på det allra klaraste och tydligaste: Jesus säger: Si, jag står för dörren och klappar, hwilken som hörer min röst och upplåter dörren, till honom will jag ingå och hålla nattward med honom, och han med mig. Han, som för oss är död och uppståndnen och uppfaren till himmelen och lefwer alltid och beder alltid för dem, som genom honom komma till Gud, han låter förkunna för oss det glada budskapet, salighetens evangelium, och beder oss komma och emottaga den stora wälgerningen. Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag will wedergwida eder. Han har lofwat och sagt: Bedjen, och eder skall gifwet warda; söken, och I skolen finna; klappen, och eder skall warda upplåtet. Ty den som beder, han får; den som söker han finner, och den som klappar, honom warder upplåtet. Den, som i tron emottager och anammar denna frälsande nåd, får också erfara Kristi uppståndelses kraft

och hans pinas delaktighet samt nåd och kraft att öfvervinna synden, såsom aposteln säger: De, som Kristus tillhåra, korsfästa sitt lött samt med lustar och begärelser. Det blifwer deras innerliga åstundan att blifwa med Kristus allt innerligare införlifwade och uppfyllda af hans Ande, såsom Skriften säger: Den, som håller sig till Herren, han är en ande med honom. Wisserligen utlofwas icke att de, som tro på Kristus och lefwa i honom, skola alltid få åtnjuta kånbar glädje, frid och fröjd; men aposteln säger dock: Fröjden eder i Herren alltid, och åter säger jag: Fröjden eder; och Herrens Ande verkar hos dem, som lefwa i Kristus, en allt innerligare wäntan på hans tillkommelse och längtan derefter. Anden och bruden säga: Kom! Och den det hörer, han säge: Kom! Och den der törstar, han komme, och den der will, han tage lifwets watten för intet. Upp. 22: 17.

Swär och en, som icke tror och lyder det glada budskapet och icke kommer till Herren Jesus, för att emottaga lif och salighet, har redan gjort ett sorgligt wal. Men så länge nådastiden warar, får du göra ett nytt wal, du arma, dyra själ, som ännu är på den breda wägen! Så kom nu till Herren Jesus! Skynda, låt honom icke wänta längre! Åh, om du wille; åh, om du kunde tro huru wälkommen du är! Han kallat dig, han helsat dig, han wäntar på dig och har länge wäntat. Du är dyrt aktad i hans ögon, ty han har köpt dig med sitt blod. Den rättfärdige skall lefwa af tron; men hwilken sig undandrager, han skall icke behaga min själ, säger Herren. Måtte wi icke vara ibland dem, som sig undandraga till förtappelse, utan af dem, som tro och frälsa själen, på det wår salighetshöfding i oß måtte få glädje för sitt frälsarehjerter och segerlön därför, att hans själ arbetat hafwer! Måtte wi en gång få instämma i den himmelska lofsången och redan nu öfwa oß uti att lära denna lofsång: Lammet, som dödad är, det är wärdigt att hafwa kraft och rikedom och wisdom och starkhet och ära och pris och lof! Amen.

Kristus är uppstånden.

(Prebikan på Påskdagen, nya texternas 1:sta årgång, häften 1878 och ej förut tryckt.)

Herren är sannerligen uppstånden. Med denna apostoliska hälsning blefwo två lärjungar, som kommo från Emaus emottagna i Jerusalem af den derstädes församlade lärjungakretsen. När de två lärjungarne trädde in till dessa, bland hvilka Tomas dock saknades — Judas war för alltid borta — fingo de höra dessa härliga orden: Herren är sannerligen uppstånden och är sedd af Simon. Somliga af dem trodde således på det Simon hade sagt, men i det följande wisar det sig, att icke alla wågade tro det. De hade icke heller trott på qwinnornas berättelse. De två lärjungarne, som nu kommo från Emaus, berättade att Herren Jesus wandrat med dem på wägen, utan att de kände honom, och att han hade uttydt Skrifterna för dem, i synnerhet sådana profetior, som handlade om hans lidande och uppståndelse, och huru han på deras bön gått in med dem och hållit nattward med dem samt öppnat deras ögon, att de kände honom i det han bröt brödet med dem. Under det samtalet härom fortfor, synes på en gång till deras stora förundran Herren Jesus sjelf midt ibland dem och helsar dem med den ljufliga frids-hälsningen, som de genast igenkände. — Han har och lofwat och sagt: Hwar två eller tre af eder äro församlade i mitt namn, der är jag midt ibland dem. O Herre Jesu, i ditt namn äro wi nu församlade för att få emottaga din frids-hälsning och de himmelska krafterna, wälsignelserna och nådeströmmarna af din segerrika uppståndelse. O, så öppna nu hjerta och sinne, att wi må lära känna dig såsom uppståndelsen och lifwet, såsom wägen, sanningen och lifwet, såsom vår försonare och medlare, såsom vår profet, öfwersteprest och tonung!

O, Fader i himmelen, gif oss din Helige Ande och gör denna stunden wälsignad för våra hjertan! Wi uppstämma följande lofsångsljud till vår segrande förlossares pris och ära:

Upp, min tunga, Att lofsjunga
Hjelden, som på korsets stam

För oss blödde, Led och dödde,
 Som ett menlöft offerlam.
 Han ur griften, Efter Skriften,
 Nu i ära träder fram m. m. Ps. 106.

Text: Joh. 20: 1—10.

Kristus är uppstånden!

Denna härliga sanning vilja vi nu med hvarandra betrakta. Vi betrakta honom,

1:o såsom han uppenbarat sig efter sin uppståndelse före sin himmelsfärd,

2:o såsom han uppenbarar sig fortfarande i sin kyrka och församling,

och 3:o såsom han ännu skall uppenbara sig till att upprätta det rike, som Fadren gifvit honom.

Måtte Herren gifva oss till vår betraktelse sin Andes nåd och välsignelse!

1:o. Vår frälsare uppenbarade sig efter sin uppståndelse och innan han uppför till himmelen tio särskilda gånger, som äro för oss i den Heliga Skrift beskifna. Den första uppenbarelsen var för Maria Magdalena. Vi vilja nu i anden med hela hjertat ställa oss vid den öppnade grafven och betrakta den förjande qvinnan med de tårfulla ögonen. När hon städat in i grafven, blir hon warse bakom sig en oländ man, som hon tror vara örtagårdsmästaren. Han frågade henne: Qwinna, hvarför gråter du? Hwem söker du?" Hon sade: Herre, hafwer du burit honom bort? Säg mig, hvar du hafwer lagt honom, och jag vill taga honom! Hon anser det för gifwet, att han wiste hwem hon menade, utan att hon behöfde nämna det dyra namnet. Då sade Jesus till henne: Maria! Hon kände icke Jesus, då hon först fick se honom; men nu, nu kände hon honom, då hon till sin stora förundran och saliga fröjd fick höra den wälskända rösten; nu wände hon sig om och sade till honom: Rabbuni, det är mästare. Det är icke möjligt att föreställa oss det obestrikliga intryck, som Jesu helsning måste hafwa gjort på detta längtande hjerta.

Den andra gången Jesus uppenbarade sig, war för de andra qvinnorna, som hade besökt grafven medan Maria war gången till staden för att berätta lärjungarne, att hon hade sett grafven öppnad; ty hon hade stundat, så att hon kommit före de andra qvinnorna till grafven och hade sedan

i största hast ilat in i staden för att säga till lärjungarne, att den war öppen. Medan hon nu war borta, hade de andra qvinnorna varit wid grafven och sett änglahynen, hwarom wi läsa i Lucas evangelium, kap. 24: 2—19. För dessa uppenbarade sig Jesus då de gingo tillbaka till Jerusalem. Matt. 28: 1—10. Wid de gingo ifrån grafven med räddhåga och stor glädje, löpande till att fungöra det för hans lärjungar, si, då mötte Jesus dem och sade: Hel eder! Då gingo de fram och togo på hans fötter och tillbådo honom. Matt. 28: 8, 9. Det är solklart, att detta war en särskild uppenbarelse och icke den, hvarmed han visade sig för Maria Magdalena; ty för henne uppenbarade han sig wid grafven, men för de andra qvinnorna på vägen till Jerusalem. Under det de gingo, mötte Jesus dem, heter det derom. Vidare är detta klart af den omständigheten, att Maria Magdalena icke fick widröra honom, men de andra qvinnorna togo på hans fötter och tillbådo honom, och det blef dem icke förwägradt. Jesus wiste sjelf hvarför han gjorde denna åtskilnad.

Den tredje uppenbarelsen war för Petrus, såsom wi finna af orden i Luk. 24: 34; 1 Kor. 15: 5. Den fjerde uppenbarelsen war för de två lärjungarne på deras väg till Emaus samma dag mot aftonen, då han i ofänd gestalt wandrade med dem och uttydde Skrifterna för dem, de profetior, som handlade om hans person, hans död och uppståndelse, och då de wid Emaus bådo honom, sägande: Herre, blif när oss, ty det lider åt aftonen! Då gick han in till att blifwa när dem och höll nattward med dem och öppnade deras ögon, att de kände honom, i det han bröt brödet med dem; men derpå förswann han ur deras åsyn. Då stundade de till Jerusalem och tänkte med förundran och outhäglig fröjd på det de hade hört och sett, och utbrusto i dessa ord: War icke vårt hjerta brinnande i oss, då han talade med oss i vägen och uttydde oss Skrifterna? Då de kommo till de andra lärjungarne i Jerusalem, som woro församlade i den stilla, sena aftenstunden inom lyckta dörrar, blefwo de, såsom wi redan hört, helsade med samma glada underrättelse: Herren är sannerligen uppstånden och är sedd af Simon! Luk. 24: 34. Och nu började de omtala hwad de hade hört och sett på vägen till Emaus och huru han gått in med dem och hållit nattward med dem. Icke alla wågade sätta fast tro hwarcken till det

Simon hade berättat eller till det, som dessa två lärjungarne hade att förkunna. Evangelisten säger oß, att som de nu alla samtalade härom, si, då stod Jesus sjelf midt ibland dem och sade till dem: Frid ware eder! Åh, ljustliga, saliga fridsbelsning af den Uppståndne! Mätte Han nu helsa oß alla och uttala i våra hjertans innersta dessa orden: Frid ware eder! Ja, låt oß få erfara, du högtlofwade, himmelske Fridsfurste, att du är oß nära, och låt oß få förnimma din uppståndelses kraft! — Lärjungarne blefwo förfärade, och på somliga af dem synes denna uppenbarelse hafwa gjort det intrycket, att de sågo en syn och att det war blott ett andewäsen, som talade till dem. Men Herren Jesus sade till dem: Hwi ären I förfärade, och hwi uppstiga sådana tankar i edra hjertan? Sen mina händer och mina fötter, att det är jag sjelf: Tagen på mig och ståden; ty anden hafwer icke kött och ben, såsom I sen mig hafwa. Och då han det sagt hade, wisade han dem händer och fötter. Och som de ännu icke trodde för glädjes skull, utan förundrade sig, sade Jesus till dem: Hafwen I något till mat? Åf det de lemnade honom åt han i deras åsyn, samt förklarade äfwen för dem det som handlade om honom, i synnerhet om hans död och uppståndelse, som är skrifwet hos Moses, i profeterna och i psalmerna. Och då öppnade han dem deras sinnen, att de förstodo Skrifterna. Nu började uppståndelsens underbara ljus uppgå i deras hjertan. Det war natt i Jerusalem, och för Jesu motståndare war denna natt, så wäl som de två näst föregående, ganska orolig och utomordentligt mörk. Men i denna lärjungekrets, som hade den uppståndne segerhjelten ibland sig, war ljus och frid och salighet. Detta war nu således femte gången, som Jesus uppenbarade sig på påskdagen.

Åtta dagar derefter, wid samma tid, uppenbarade han sig åter för sina lärjungar, och Tomas, som föregående söndag war frånwarande när Jesus kom, war nu äfwen ibland dem. Då kom Jesus, wid dörrarna woro lyfta, och stod midt ibland dem och sade: Frid ware eder! Efter den föregående uppenbarelsen, då Tomas fick höra, att de hade sett Herren Jesus, hade han sagt till dem: Utan jag ser hålen efter spikarna i hans händer och stinger mitt finger i hålen efter spikarna och stinger min hand i hans sida, tror jag det icke. Men nu, då Jesus åter uppenbarade sig för

dem och sedan han heljat dem, sade han till Tomas: Räck hit ditt finger och se mina händer, och räck hit din hand, och stick henne i min sida, och war icke twiswelaktig, utan trogen. Alltså war efter spjutstygnet en så stor öppning i Jesu bröst, att Tomas hade deruti funnat insticka sin hand. Då Tomas såg det, utropade han: Min Herre och min Gud! Han trodde icke, förrän han såg, men Jesus sade till honom: Salige äro de, som icke se och dock tro. Och efter den stunden kunde äfwen Tomas tro utan att se. Tomas, med sin twiswelaktighet, visar sig wara en utomordentligt försigtig förståndsmänniska, som war rädd för att hängifwa sig åt någon förhastad fröjd öfwer en så öfvermåttan glädjande underrättelse, som den de andra lärjungarne hade meddelat honom. Men han fick på den härliga sanningen alla de bewis, som han önskade. Och huru måste han icke hafwa förundrat sig deröfwer, att Jesus icke blott wiste hans önskan, utan också bisökt den i sin underbara, nedlåtande kärlek. Detta allt är för oss i hög grad trösterikt och ljust. Jesus wet hwad wi behöfwa, han wet hwad wi önska, och i sin stora kärlek går han den arma, swaga själen till mötes och räcker ut handen till den, som håller på att sjunka ned i twislets haf eller i misströstans gyttja. Det finnes ett slags twiswel, förenadt med uppriktig sanningskärlek samt brinnande begär att komma till wisshet om sanningen, wisshet om nåd och barnskap hos Gud o. s. w., samt bön om denna upplysande nåd. Och då kommer alltid Herren Jesus med sin Andes ljus till själens hjälp och ledning och skänker en ljustig påstfröjd. Men dock är det bättre att icke wara senhjärtad, utan snar till att tro det, som är så klart för oss framställt och bewisadt, som innehållet af Guds uppenbarade ord; ty då lärjungarne icke trodde, när Jesus först talade med dem, så sade han: O, I galne och senhjärtade till att tro! Ty han hade underwisat sina lärjungar i det gamla testamentets skrifter och uttryckligen sagt dem att han skulle korsfästas, lida och dö, samt uppstå på tredje dagen. Och för Tomas blef det en följd af twiswelaktigheten, att han icke kom till åtnjutande af påstfröjden så snart som de andra lärjungarna, utan höll sig liksom innestängd i twislets dunkla fängelse. Att vår Frälsare uppenbarade sig för sina lärjungar på uppståndelsedagen, som war en söndag, och sedan på samma dag, åtta dagar derefter, blef säkert för dem en afgö-

rande anledning att alltid på den dagen samlas för att vänta på honom. Att så var förhållandet, finna vi på flera ställen antydt. (Vi finna också att det skedde så.) I Troas var det på en söndag Paulus förkunnade salighetens ord, ty så lyder grundspråket i Apg. 20: 7. I 1 Kor. 16: 2 gifwer aposteln tillkänna att det redan var ett vanligt bruk att samlas till gudstjenst på söndagarne, och söndagen blef kallad Herrens dag. Upp. 1: 10. Många af Guds ords fiender hafwa försökt göra det sannolikt, att Kristi lärjungar utan tillräckliga bevis trodde att Kristus war uppstånden. Men den Heliga Skrift visar oss den klaraste motsats härtill. Lärjungarna framstå för oss såsom gansta förnuftiga, tänkande menniskor, som alldeles icke förhastade sig uti att tro på någon berättelse. De wille knappt tro Petri ord och de två lärjungarnes, som kommo från Emaus. Somliga trodde knappt då Jesus sjelf uppenbarade sig för dem. De trodde icke för glädjes skull. Det kändes såsom om den underbara sanningen innehöll alltför mycket godt, alltför stor salighet. På qvinnornas ord hade de icke welat tro. Detta war nu den sjette gången Jesus uppenbarade sig, men det war andra gången, som han uppenbarade sig för lärjungarne då de woro församlade.

Derefter uppenbarade han sig för sju församlade lärjungar wid Tiberias haf, och derom står att det war tredje gången som han uppenbarade sig för lärjungarne tillsammans; men det war sjunde gången, som han uppenbarade sig, då vi räkna alla sådana tillfällen mellan uppståndelsen och himmelsfärden, som skriften omtalar. Joh. 21: 14. Den åttonde uppenbarelsen war för Jakobus särskildt, hwarom Paulus undervisar oss, 1 Kor. 15: 7, och den nionde war då han uppenbarade sig för mer än fem hundra församlade lärjungar på ett berg i Galileen. Det war på detta hans allmänna möte med sina lärjungar änglarnes ord lyftade, då de till Galileen hänvisade dem, som sökte honom i grafwen. De sade: Der skall han gå fram för eder; och de singo se honom. Då Paulus stref sin första epistel till församlingen i Korint, hwilket skedde omkring tjugu år efter Kristi himmelsfärd, så sade han att de flesta då ännu woro lefwande, som hade sett honom i Galileen, men att några woro affomnade. Så lyda grundtextens ord i 1 Kor. 15: 6. Den tionde gången, som han uppenbarade sig, war då han förde lärjungarne ut på

Oloberget mot Betanien, och der gaf dem till affsed den sista underwisningen och wälsignelsen, såsom synligen närwarande, och derpå uppför till himmelen: En sky tog honom bort utur deras åsyn. Omedelbart derpå sågo de två män i hwita kläder, som sade till dem: Denne Jesus, som upptagen är ifrån eder i himmelen, han skall så komma, som I honom sett hafwen uppfara i himmelen. Ja, han är nu i himmelen, vår dyre medlare, öfwersteprest och konung. Han har inburit i den himmelska helgedomen såsom offerblod för våra synder sitt eget heliga och dyra blod och förwärfwat åt oss en ewig förlofning och lefwer alltid och beder alltid för dem, som genom honom komma till Gud. Men han är icke blott i himmelen, han är också här på jorden, såsom han sade: Jag skall icke låta eder wara faderlösa, jag skall komma till eder. Och han är kommen till oss, han är nu midt ibland oss, lofwadt ware hans namn!

Men icke blott Jesu lärjungar och wänner, utan jemwäl hans motståndare och fiender måste bidra att gifwa äfwen från den sidan fullkomlig bekräftelse på Kristi uppståndelse. Jesu fiender, öfwerstepresterna, rådherrarne och fariseerna, hade, såsom det synes, en sömnlös och swår natt sedan de hade korsfäkt honom. De hade ingen ro. Ett ondt samwete kan icke alltid skaffa sig någon falskt ro. De tänkte på Jesu ord, att han skulle på tredje dagen uppstå ifrån de döda. Det wore därför nödvändigt att förwara grafwen med wakt och infegel, så att ingen af Jesu lärjungar möjligen kunde taga honom bort och sedan föregifwa att han wore uppstånden. Då skulle den sista willan blifwa större än den första. Dessutom tänkte de utan twiswel på denna utväg för att för folket bewisa att de hade fullkomligt rätt då de dömdo honom till döden för hädelse emot Gud. O, nu triumfera de redan i sin plan, att på tredje dagen så framställa Jesu lekamen till allmän bestådning för folket i Jerusalem och kungöra för alla: "Här kunnen I se; hwilken som will kan komma och betrakta hans döda kropp! Han sade: Jag skall uppstå på tredje dagen, men här ligger han ännu, fullkomligt död, och håller på att förwandlas i dödsförgängelse såsom andra menniskor. I kunnen nu se att han icke war Guds Son, såsom han sade sig wara. Och huru mycket annat skulle fienderna hafwa sagt, om deras hopp hade gått i fullbordan. De skyn-

dade till Pilatus tidigt på sabbatsmorgonen (lördagsmorgonen) och sade till honom: Herre, och kommer ihåg, att den förföraren sade medan han ännu lefde: Efter tre dagar vill jag stå upp igen. Bjud förden skull att man förwarar grafwen intill tredje dagen, att hans lärjungar icke komma och stjåla honom bort och säga till folket: Han är uppstånden ifrån de döda, och blifwer så den sista willan värre än den första. Då sade Pilatus till dem: Der hafwen I waken; gån och förwaren som I kunnen! Då gingo de bort och förwarade grafwen med wäktare och beseglade stenen. Matt. 28: 63—66. Nu woro de något lugnade, men icke länge. Tidigt i dagningen följande morgon bleswo de försträcktligt störda af romerska wakter, som i största förfärelse kommo och omtalade hwad som war skedd wid grafwen, att en jordbäfning inträffat, att stenen blifwit bortwältad och att de genom en underbar syn blifwit så öfwerwäldigade af försträckelse, att de sjunkit ned såsom döda der de stodo på sin wakt. — Nu, nu war det slut med segerhoppet för dessa arma skrymtaresjälur! De bäfwade, kanske hade man på nära håll kunnat höra ljud af tandagnisplan, men intet samwetsqwal för det begångna mordet oroad dem ännu, utan blott wrede, list och nya planer att med lögnens magt motarbete lifwets furste, den segerrike konungen i sanningens, ljusets och fridens rike. De mutade dessa wakter, lärde dem att bland folket utspida en lögn, som lände till deras egen wanära, och lofwade att med wälbefröswadt medel stilla Pilatus, så att wakterna, som somnat, icke skulle blifwa straffade. Swilken orimlighet! Det kostade lifwet för en romersk wakt att somna på sin waktpost. Och nu skulle dessa wakter — de woro fyra på en gång under hwarje tretimmars wakttid på natten, och dessa hade morgonwäkten — nu skulle de till sin egen skam utspida den orimligheten, att sedan de sofwit hela natten till kl. 3 på morgonen, så hade ändå ingen af dem, oaktadt den strånga romerska ordningen och det wanliga dödsstraffet, kunnat hålla sig waken, utan de hade alla somnat på en gång, och Jesu lärjungar, dessa förfrämde Galileer, som i Getsemane öfwergåfwo honom och flydde, de äro nu på en gång så förändrade, att de wåga sig till grafwen, fastän de wiste att fyra romerska soldater waktade, och tolf andra woro i beredskap och kunde wäckas om det behöfdes. Huru kunde wakterna wåga somna? Huru

kunde lärjungarna i sin bekanta rådbhåga wåga sig till grafwen, då de wiste huru den war bewakad och förseglad? Men öfwerstepresterna och det stora rådet räknade på den förwillade folkmängdens lättrogenhet och utspredde denna orimlighet, och den blef trodd. Ja, ingen orimlighet är så stor, att icke Jesu motståndare och hans ords föraktare tro den, när de deraf kunna bereda sig en sömndryck och ett bedöfwande medel för sina oroliga samweten. Wakterna togo penningarne, och gjorde som de woro lärde. Och detta talet är beryktadt ibland judarna intill denna dag. Matt. 28: 15. Men hwarfen öfwerstepresterna eller rådet eller någon tänkande menniska ibland folket trodde detta tal, ty deremot wittnade både deras förnuft och samwete. Der gingo de nu med förbittring i sinnet, med samwetets anlagelser, med hjertat fullt af galls. De som icke wille tro, de lemnades i sin otro, ty Herren **twingar** ingen att tro och lyda evangelium, just därför att twungen tro, twungen lydnad, twungen kärlek äro idel orimligheter, emedan menniskan är ett fritt, förnuftligt wäsen. För dem, som wille tro, uppenbarade sig Herren Jesus, och de kommo till fullkomlig wißhet och salig fröjd öfwer hans uppståndelse. För dem, som icke wille tro, uppenbarade han sig icke, ty i sin barmhertighet wille han icke drifwa dem till att begå en ännu större synd än den de redan hade begått, ty om han hade uppenbarat sig för dem, så skulle de äfwen mot sin öfwerlygelse hafwa påstått att de genom djefwulens konster hade sett ett spökwerk, någon andeshyn, som han förorsakat. De skulle hafwa föregifwit att just detta hade warit ett bewis på att de hade rätt, då de en gång sade till Jesus: Såga wi icke rätt, att du är en samarit och hafwer djefwulen. Detta hade warit synd emot den Helige Ande, i ännu högre grad än de redan förut hade begått, och skulle hafwa ökat deras ansvar, deras skuld, deras dom, deras straff. Herren stonade, men sanningen segrade. Salighetens evangelium, ordet om korset, om Kristi död, uppståndelse och himmelsfärd spribde sig såsom en eld från himmelen, upptänd på jorden. Den Helige Ande kom ned på pingstdagen, tio dagar efter himmelsfärden, femtio dagar efter uppståndelsen, öfwer de församlade lärjungarne, den första församlingen, och på samma dag förfunnade Petrus, full af den Helige Ande, detta salighetsord för de församlade starorna i Jerusalems tempelgård, och det werklade så,

att, oaktadt alla hotelser och förföljelser mot Jesu lärjungar och oaktadt alla falska rykten att motarbeta sanningen, tretusen själar på samma dag trodde på sanningens ord och blefwo Jesu lärjungar.

2:o Vi få nu för det andra betrakta huru Herren Jesus allt sedan dess har uppenbarat och uppenbarar sig i sin kyrka och församling.

Herrens apostlar började först förkunna salighetens evangelium för Israels folk i Jerusalem och i det judiska landet, såsom dem war anbefaldt. Huru antalet af Jesu lärjungar förökades och huru den första kristna församlingen växte till, huru Herrens Ande verkade och stadfäste Ordet med efterföljande tecken, derom vittnar Skriftens ord i första delen af apostlagerningarne. Herrens tjenare singo då nåd och magt att göra tecken och under till ordets stadfästelse. Det gafs vittnesbörd från himmelen, att de förkunnade Herrens budskap. Ordet spribde sig i Jerusalem och i det judiska landet. I Galileen hade Jesus sina talrikaste lärjungar, under det han war synligen närvarande på jorden, och under de sju ratio dagarne mellan uppståndelsen och himmelsfärden uppenbarade han sig i Galileen på en gång för 500 lärjungar, hwilket icke inträffade i Judeen eller på något annat ställe. Efter pingstdagen spribde sig det underbara budskapet om Kristi död och uppståndelse äfwen till Samarien, der han sjelf hade beredt ingång för sitt ord. Joh. 4. En mäktig sådan förberedelse för många att akta på det underbara budskapet, blef äfwen Stefani vittnesbörd och martyrdöd Apg. 7, men i all synnerhet blef Paulus genom sin så rikt wälsignade verksamhet icke blott bland judarne utan i all synnerhet ibland hedningarne ett verksamt medel i Guds hand att utbreda sanningens kunskap. Under en tid af omkring femton år försökte apostlarna på allt sätt att beweka Israels folk att anamma evangelium, ja Paulus gjorde allt hwad han kunde dertill, men till slut blefwo de nödsakade att säga: Efter I icke wiljen anamma nådens ord, wända wi oss till hedningarne. Och de gingo ut, efter Jesu befallning: Gån ut i hela werlden och lären allt folk, döpande dem i Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn. Och si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända. Då predikades frälsningens evangelium i alla närmaste länder och äfwen i fjerran land. Till Etiopien war

budskapet redan kommet genom deß brottnings kamrerare, det spredde sig till Babilonien, till Persien, till Egypten och de nordafrikanska länderna, till mindre Asien och Gressland, till Syrien, Italien och äfwen Spanien; snart derefter till England och de tyfsta länderna samt under tldernas lopp allt vidare öfwer Europas werldsdel och till oss här i nordland den mer än 800 år sedan Kristus uppför till himmelen. Nu hafwa mer än aderton århundraden förflutit, sedan Kristi rike på pingstdagen fick sin egentliga början i syndarewerlden. Under hela denna tid har mörkrets rike med själamördaren i spetsen, med alla mörkrets wäldigheter, med wäld och magt, med list och issfundighet, ja, med alla mörkrets påfund bemödat sig att utrota Guds ord, att utrota alla troende kristna, att utrota det kristna namnet från jorden, men intill denna stund har det varit förgäfwes. Under de första 300 åren efter den kristna församlingens egentliga grundläggning på pingstdagen, woro de kristna förföljda i alla länder under det romerska riket, som då beherskade den kända werlden; kejsare, lydkonungar, regeringar, afgudaprester och folken gjorde allt hwad de kunde för att uppsöka och med alla möjliga lidanden plåga och döda de kristna. Somliga bleswo lefwande brända, andra lefwande slädda eller sönderslitna med glöbände tänger eller utkastade till lejon och tigrar på en städeplats inför tusentals hedniska åstådare, att till deras förlustelse sönderslitas af wilddjurens tänder. Men evangelium segrade. Den förskäste och uppståndne store konungen vann seger. Det war en lifskraft, en uppståndelskraft i Jesu församling. Nu flera kristna bleswo af hedningarne dödade, desto mera förökades antalet af Kristi bekännare, och snart hade kristendomen med sitt slenbart ringa ursprung från Galileen besegrat både judendomen, — ty öfwer judafolket gick den dom, Herren Jesus hade förkunnat — och hedendomens wäldiga magt i det widsträckt romerska riket, så att en mächtig kejsare insatte kristendomen till statsreligion. Det hör icke till vårt ämne att undersöka, om detta lände till gagn eller flada för Kristi kyrka, men i sin dåwarande magt war hedendomen besegrad. Dermed war dock icke mörkrets rike för alltid och i deß helhet besegradt. Ötro, splittringar, wilsfareller uppstodo bland de kristna. Derefter råkade kyrkan att nedsjunka allt djupare i werldsligt sinne, och derpå följde den påswissa förblindelsen. Rögness ande upphjöd all magt och

list att framställa den påsliga kyrkan, som war affallen från Kristus, såsom det messiasrike, som Kristus hade lofwat att upprätta. Så satte sig fienden i påfwens gestalt att i Kristi ställe herfka öfwer hans kyrka. Men Herren tände sitt ljus igen genom reformationen och wisade påfwedomets mångfaldiga och swåra willfarelser, och denna flamma af den heliga sanningens ljus spribde sig äfwen till vårt kära fädernesland. Här sattes många hjertan i brand genom Andens eld, som äfwen under den tiden nedgöts ifrån himmelen, och genom ett hymnigt nådens regn gaf Herren wäxt och mognad åt sanningens utfäde. Men äfwen nu sådde owännen ogräs bland hwetet. Otro och twiswel på Herrens ord, affall ifrån Herren Kristus och hans församlings gemenskap, förnekelse af det uppenbarade ordet, ja smädelse, hån och förakt mot den ewige konungen uppstod äfwen i den protestantista kristenheten. Affallet ifrån tron på Herrens ord blef så allmänt, att wid detta århundrades början framstående otrosmenniskor wågade säga, att det inom tio år icke skulle finnas någon förnuftig menniska mer, som skulle tro på den gamla fabelboken, som kallas bibeln. Men si, år 1804 grundades det stora engelska bibelsällskapet, som satte till sitt mål att sprida bibeln så långt det kunde bland alla jordens folk. Såwidt man kunde beräkna, fanns då icke i hela werlden mer än omkring fem millioner tryckta biblar och nya testamenten, och bibeln fanns icke öfversatt på mer än omkring tretio tungomål. Nu deremot har Guds dyra, uppenbarade ord sedan deß blifwit öfversatt på omkring 200 tungomål, som talas af jordens talrikaste folk, och i många hundra millioner exemplar har bibeln blifwit tryckt och spridd på dessa tungomål af en mängd bibelsällskap, och den ewiga sanningens ljus håller på att skynsamt sprida sig öfwer jorden. Bibeln är nu en werldsbof. Den uppenbarelse från himmelen, som Gud har gifwit, och som så många inom den gamla kristenheten i sin blindhet hafwa förkastat och hånat, den har blifwit för millioner själar i andra länder en ledstjerna till himmelen. Ja, genom evangelium sprider nu rättfärdighetens sol sitt strålande ljus till folken i alla werldsdelar, under det kristenheten håller på att med sin otro och sitt affall draga ned öfwer sig de swåra straffdomar, som äro i Herrens ord förkunnade, lifasom judasolket ådrog sig straff då de förkastade Guds Son, som Fadren sände till dem, på

det de måtte omvända sig och blifwa frälsta. Men de wille icke. De forsfäste sin Messias, de förkastade hans budskap, de stenade och förföljde hans wittnen. Och snart kom straffdomen: Landet blef ödelagdt, Jerusalem och templet blefwo förstörda, största delen af folket led döden under dessa krig och förödelser, de öfriga blefwo förskingrade bland jordens alla folk och äro intill denna dag öfwerallt lefwande wittnen om Guds sannfärdighet, allmagt, wisshet och nåd; — ja, äfwen nåd, ty de hafwa löfte om en underbar återställelse.

Så har Kristus bewisat sin personliga närwarelse och werksamhet i sin kyrka och församling intill denna stund. Men icke blott i sin församlings regering och uppehållande herdwård har han uppenbarat sig, utan i hwarje enskild människas fallelse och upptagning i hans förbund och bewarande i denna gemenskap, så att han personligen sökt hwar och en af dem och dragit dem till sig samt genom sin Andes nåd och kraft werkat i dem ånger och syndasorg och lefwande tro, så att de i honom blifwa rättfärdiggjorda, pånyttfödda, helgade och delaktiggjorda af Guds natur. Han handlar icke blott med församlingen i allmänhet, såsom han uppenbarade sig åtskilliga gånger för apostlarne gemensamt och för mer än femhundra bröder på en gång, utan hans kärlek sträcker sig ock med personlig innerlighet till hwarje enskild själ. Såsom han uppenbarade sig enskildt för Maria Magdalena, enskildt för Petrus, enskildt för Jakobus och från himmelen särskildt för Paulus och Johannes, så uppenbarar han sig ännu icke blott i bedjande församlingar med kraftiga nådewindar, utan ock för enskilda hjertan, som få åtnjuta, hwar och en efter sin innersta längtan och sina högsta behof, nåd och barmhertighet, så att de blifwa uppfyllda af himmelsk glädje såsom af en wäldig flod. Det sker då han säger till den hungrande, törstande själen: Upplåt din mun, låt mig uppfylla den. Då får själen erfara betydelsen af hans underbara löfte: Den mig älskar, han warder hållande mina ord, och min Fader skall älska honom och wi skola komma till honom och blifwa boende när honom. Joh. 14: 23. Så är han i underbar lifsförening och hjertegemenskap ett med hwarje troende själ, så att de alla lefwa i honom, af honom och med honom, såsom aposteln säger: Jag lefwer, dock icke nu jag, utan Kristus lefwer i mig. Det är genom Kristi lidande och försoningsdöd som hwarje själ, som tror

och emottager nåden, undfår syndernas förlåtelse och blir rättfärdiggjord och rentwagen i Lammets blod; men det är genom hans uppståndelse och genom den lifgifwande kraften från Lifwets Furste, den uppståndne, förklarade medlaren, som den menniskan blifwer pånyttfödd, lefwandegjord och införlifwad med det ewighetsslägte, som samlas och beredes att besitta det riket, som för Guds folk är tillredt ifrån werldens begynnelse. Han uppfostrar, sköter, behandlar och wårdar hwarje ensild medlem af sin församling efter dess personliga bestaffenhet och tillstånd, efter hjertebehof och lefnadsförhållande, i motgång och medgång, i sorg och glädje, i hellsa och sjukdom. Otaliga af hans trogna efterföljare hafwa för hans skull på det grusligaste blifwit förföljda och plågade och på det grymmaste sätt mördade, men han har styrkt dem i tron och uppehållit dem med sin Andes kraft och fröjd och frid, så att många martyrer kunnat till hans pris och ära sjunga lofsånger på brinnande bål, till dess rösten qwäfsdes af rök och lågor. Alltså har den uppståndne segerhjelten uppenbarat sig i sin församling på särskilda sätt, efter troende själars behof och omständigheter. Af allt detta hafwa wi otaliga bewis derpå, att han är uppstånden, att han lefwer och regerar och är när oss alltid, såsom han lofwat hafwer.

Af den Heliga Skrifts wittnesbörd och af den kristna församlingens erfarenhet under hela förloppet af sin tillwaro in- till denna dag hafwa wi alltså oräkneliga och oundersägliga bewis derpå, att Kristus är uppstånden och lefwer. Ty hwarje menniska, som har något förstånd, kan lätt begripa att kristendomen omöjligen kan wara något bedrägeri eller slumpwerk, ty kristendomen har omstapat en fallen werld. Alltså är han sjelf det lefwande, personliga wittnet, som betygar bibels sanning och himmelska ursprung. Bibeln vittnar också om sig sjelf, att de heliga Guds män hafwa talat, rörde af den Helige Ande. Herrens ord finnes ännu qwar såsom en lefwande, werkande magt på jorden, hwarom folkens och församlingens häfder bära de starkaste wittnesbörd, och Kristus, vår ewige konung, är sjelf det trogna, ojäfwiga, ewigt lefwande wittnet härom. Han anförde sjelf wid alla förekommande tillfällen ställen ur det gamla testamentets heliga Skrifter såsom Guds oförfälskade ord. Aldrig gjorde han judarne någon tillwitelse, att de hade bjudit till att förfälska de heliga Skrif-

terna, som Herren hade gifwit dem, men han förebrår dem att de orätt uttydde och tillämpade dem. Det gamla testamentets skrifter hade blifwit öfversatta på det grekiska tungomålet 270 år förr än Kristus kom i werlden, och affskrifter af denna öfversättning woro på Kristi och apostlarnes tid spridda bland judar och greker, så att ingen förfälskning kunde ske utan att blifwa upptäckt. Men det är så långt ifrån att judarne någonsin försökt att förfälska det gamla testamentets skrifter, att de tvärtom gjort, allt hwad de kunnat för att göra all förfälskning omöjlig, ware sig uppsätlig eller ofriwillig. De hafwa räknat hela summan af orden i hwarje särskild bok samt det antal gånger de särskilda orden förekomma. Kristus är alltså det lefwande wittnet, att wi hafwa det gamla testamentet såsom af Gud gifwet och af oförfälskad bestaffenhet. Efta stor wißhet hafwa wi af honom själf, att det nya testamentet är Herrens ord och att han behållit och bewarat det oförfälskad intill denna dag. Han gaf sina apostlar detta löfte, att den Helige Ande skulle leda dem i all sanning. Det ord de skrefwo eller predikade war således icke deras ord utan Herrens ord. De skrefwo det under den Helige Andes ingifwelse och ledning, såsom Kristus hade lofwat. Så tillkommo det nya testamentets skrifter, de flesta författade af apostlarne och de öfriga af sådana män, som äfwen woro uppfyllda af den Helige Ande och stodo under apostlars omedelbara wård och ledning, såsom Markus och Lukas. De första församlingarne hade en ganska sträng och noggrann tillsyn, att ingen skrift blef upptagen i kyrkan utan apostlarnes bestämmeelse häröf, och medan den sista aposteln, Johannes, ännu fanns qwar här på jorden och medan församlingen ännu fick åtnjuta hans faderliga ledning bestämdes samlingen af det nya testamentets skrifter, hwaraf den sista war Uppenbarelseboken, den bok, som han själf på underbart sätt hade undfått af sin himmelske Mästare. Och sedan denne apostel war borta, kunde ingen skrift tilläggas till den heliga samling, som nu utgör det nya testamentet. Kristus själf är vårt wittne, vår borgen för den kristna kyrkans wißhet ifrån början, att dessa heliga skrifter, det gamla och det nya testamentet, äro Herrens ord. Det gamla testamentets skrifter godkände han och begagnade själf och erkände såsom gudomlig uppenbarelse medan han lefde, och han tog uppå sitt answar, att det apostoliska ordet, som

han genom sin Ande wille gifwa åt församlingen, skulle blifwa hel och fullkomlig sanning. Wi kunna wara fullkomligt förwissade om att han har hållit sitt ord; ty han sade om sig sjelf: Jag är wägen och sanningen och lifwet, och han sade äfwen: Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås. Saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det. Hwilken som hörer mitt ord och icke tror och tager icke mitt ord, han hafwer den honom döma skall; det talet jag talat hafwer skall döma honom på yttersta dagen. Joh. 12: 48.

Då Kristi uppståndelse är för hwar och en menniska, som icke med bestämd wilja föresätter sig att icke tro derpå, så oundersägligen bekräftad af otaliga vittnesbörd samt yttre och inre bewis, så weta wi deraf med den fullkomligaste wifhet, att han är Guds Son, såsom han bekände sig wara; ty det är alldeles omöjligt, att Gud kunde hafwa uppväckt honom ifrån de döda, om hans bekänneelse att han war Guds Son hade warit ett bedrägligt påfund eller en tom inbillning. Derrför säger ock aposteln att Jesus Kristus, vår Herre, är krafte-ligen bewisad Guds Son, efter Anden som helgar, deraf, att han stod upp ifrån de döda. Rom 1: 4. Häraf hafwa wi också de allra fullkomligaste bewis, att allt hwad han talat är den högsta, noggrannaste sanning, och då han sade: Jag och Fadren äro ett, så måste dessa ord tagas i sin fulla betydelse, och likaså de orden: Du är min son, i dag hafwer jag födt dig. Ps. 2: 7, Ebr. 1: 5. På denna ewiga sanning, på denna ewigt fasta grundwal, på honom, som för oss är död och uppstånden och såsom den personliga sanningen ewigt lefwer, hwilar det uppenbarade Ordet, som i den Heliga Skrift är oss gifwet. Och på denna grundwal hwilar kyrkan och församlingen, som bär hans namn och som aldrig af något motstånd kan öfwerwäldigas. O, huru härligt att wi således hafwa wifhet om ewinnerligt lif, såsom han sade: Jag lefwer, I skolen ock lefwa! Och såsom hans försäkran lyder: Jag är uppståndelsen och lifwet, hwilken som tror på mig han skall lefwa, om han än död bleswe; och hwar och en som lefwer och tror på mig, han skall icke dö ewinnerligen. Joh. 11: 25, 26. Således har han wunnit seger öfwer synden och döden för oss och borttagit dödens magt. Så snart en själ nu anammar nåden och tror på honom, så har hon ewinnerligt lif. Så har han uttryckligen sagt: Den som tror Ge-

nen, han hafwer ewinnerligt lif. Joh. 5. Det andliga lifwet har han då i själen upptändt, och han sjelf, som är lifwet, förenar den själen i lifsgemenskap med sig sjelf. I denna gemenskap är fullkomlig befrielse både från den andliga och den ewiga döden. Men äfwen den lekamliga döden har Kristus besegrat. Hans egen uppståndelse är ett fullkomligt bevis derpå. Men denna seger är också för hela hans församling, för alla troende själar wunnen. Den som tror på honom, skall icke dö ewinnerligen. Den Sonen hafwer, han hafwer lifwet. Den icke hafwer Guds Son, han hafwer icke lifwet. 1 Joh. 5: 12. Alltså, då en själ, som lefwer i Kristus, skiljes från sin lekamen, så är detta icke i ordets egentliga mening att dö, nej icke ens någon full, lekamlig död, ty hwarje troende menniskas lekamen har i sig undfått genom själens lif i Kristus en oförgånglig uppståndelskraft, ett frö till förnyelse, återförening med själen och förklaring till härlighet. Deras hafwa wi det uttryckt, som den Heliga Skrift ofta begagnar om dem, som i Kristus affomnat och slutat wandringen på jorden, att de sofwa, att de äro affomnade, och i en af våra psalmer: "De sälla, som bo i Guds gårdar, de äro ej döda, de sofwa." Själens lefwer och fröjdar sig i sin härliga sabbatso; de äro i Herrens hand och intet dödsqwal kommer wid dem. Icke heller kroppen är i dödens wäld. Alltså är icke ens den lekamliga döden någon egentlig död för dem, som lefwa i Kristus, de slippa att dö, de dö aldrig. Jag slipper att dö om jag är förenad med lifwets furste, Jesus, så att jag icke dör i mina synder när jag skall neblägga jordelifwets wandringsstaf.

Den härliga wifheten att Kristus är uppstånden, att Kristus lefwer, är för oss en outhärlig tröst, ty i Kristi uppståndelse hafwa wi det allra tydligaste bewiset på, att det offerblod, som blef utgjutet på Golgata till försoning för våra synder — hwarom Skriften säger att han är med sitt eget blod ingången uti det allra heligaste i himmelen och har funnit en ewig förlofning, — att denna försoning och detta offerblod antagits i himmelen såsom fullkomlig löfpenning för oss alla, såsom betalning för werldens syndaskuld, såsom fullkomlig tillhyllstgörelse för alla, så att i Kristus himmelen nu är öppnad för det fallna mennisko-släktet. Han lefwer, och der-

för är det wißt, att hwar och en, som tror på honom, har syndernas förlåtelse och ewinnerligt lif.

Till våra första stamföräldrar sade Herren: På hwad dag du deraf åter skall du döden dö. Syndens lön är döden. Det är därför alldeles omöjligt, att en menniska, som har sina synder i behåll då kropp och själ blifwa skilda, skulle kunna uppstå till verkligt lif och hafwa förklarad andlig kropp. Och emedan Herren Jesus, Guds Son, menniskans Son, vår frälsare, hade tagit uppå sig hela werldens synd och skuld, så hade döden fått behålla honom i sin magt, om icke hela menniskoslägtets syndaskuld i sin helhet och fullhet hade warit fullkomligt betalad, ja, om någon enda synd hos någon enda menniska kunde finnas, som icke warit inberäknad och afplanad genom försoningen på Golgata, så hade döden behållit vår löftesman, ty Herren kastade allas våra synder uppå honom. Men lofwadt ware hans namn! Döden kunde ej behålla honom. Han är uppstånden, han har uppenbarat sig underbart på så många sätt och uppenbarar sig ännu både i allmagtsriket och i nåderiket, i församlingen och i enskilda själar. Genom hans uppståndelse satte den himmelske Fadren, rättfärdighetens Gud, sitt insegel på det härliga ordet, som Jesus på korset uttalade: Det är fullkomnadt! Fullkomnadt! Så lydde segerordet på Golgata från Offerlammets döende läppar. Fullkomnadt! genljöd det och underbart i himmelen, ett genljöd, som genom Herrens Ande i förflutna tider bringat och ännu bringar rik tröst och hugswalelse till ångerfulla, botfärdiga själar. Och detta segerrop utgår alltjemt i den återlösta menniskowerlden genom evangeliets budskap.

3:o Den fullkomliga wißheten, att Kristus är uppstånden, att Kristus lefwer, att lifwets furste, vår Konung, vår Herre, vår Gud, är upphöjd på Fadrens högra hand och har all magt i himmelen och på jorden, är för oss tillika en pant och förwißning, att alla de profetior i Herrens ord, som icke redan hafwa gått i fullbordan, skola blifwa fullkomligt och noggrant fullbordade lika wißt som alla de profetior, som redan blifwit fullbordade, t. ex. profetiorna om Egypten, Ninive, Babylon, Grekland och Rom samt det judiska folket och i synnerhet profetiorna om Guds Söns ankomst i werlden, om hans födelse, lidande, död, uppståndelse och himmelsfärd. Dessa profetior woro genom Herrens Ande gifna lång tid förr än

det stebde, som de förkunnade. Och lika wißt som Kristus är uppstånden och lefwer, lika wißt skall allt fullbordas, som Skrifterna lofwa och som ännu icke gått i fullbordan. Alltså hafwa wi ännu i timligheten här på denna jorden att wänta ett segrande messiasrike. Ännu är Kristi församling stadd i förnedringstillståndet, som skall räcka under den tid, som dertill är bestämd. Församlingen har fått följa honom i långvarig förnedring, mångfaldiga lidanden samt otaliga bekännares martyrdöd, ofta under de orhördbaste dödsqwal. Och ännu återstår för Kristi församling i förnedringstillståndet att dricka den kalk, som hennes Herre måst dricka, och döpas med den döpselse, hwarmed han döptes, alltså att under en sådan bedröfwelse, att ingen sådan warit hafwer från werldens begynnelse ej heller wara skall, förföljas och plågas och, såsom det synes för menniskor, blifwa alldeles utrotad, likasom Kristus sjelf. Församlingen är hans lekamen, hans kropp, han sjelf är hufwudet. Han har förutsagt, att äfwen hans församling skall följa honom i förnedring, i förföljelse, bedröfwelse, lidande, blodsdop och död. Han har wunnit seger för oss alla öfwer både synden och döden, och åt sin församling har han förwärfwat nåd till seger öfwer alla de andliga fienderna, så att hans trogna winna seger i frestelser, strider, pröfningar, lidanden och äfwen i martyrdöd, då det behagar konungen att dertill kalla dem. Derpå lyfta dessa orden: De wunno honom för Lammets blods skull och för deß wittnesbörds ords skull, och de hafwa icke ålskat sitt lif allt intill döden. Upp. 12: 11. Alltså, vår uppståndne, lefwande, segerrike konung uppehåller, bewarar, wårdar, styrker och tröstar sin församling i förnedringstillståndet, till deß den tid kommer, då hon skall följa honom i döden, och det skall synas såsom om kristendomen wore utrotad och såsom om wilddjuret och draken hade fullkomligt segrat. Upp. 13.

Men på en gång sker en underbar Herrens uppenbarelse. De som i honom äro affomnade, uppstå med förklarad lekamen, och de som lefwa och genom Andens lif äro beredda till en salig förwandling, de blifwa förwandlade och tillika med de uppståndna upptagna Herren till mötes i sky. Det är den första uppståndelsen och sker tusende år före den allmänna uppståndelsen och den yttersta domen. 1 Tess. 4: 13—18; Upp. 20. Derpå fullbordas straffdomen öfwer wilddjuret och deß

härar. Då utgjutes öfwer Israels folk nåds och bönns Ande, de så till sin stora förundran ståda sin Messias i segerrik tillkommelse; men med outfäglig förkrosselse, förödmjukelse och förundran, som med öfwerwäldigande himmelsglöd uppsmälter deras arma hjertan, så de se att han är densamme, som de så länge hafwa föraktat och förkastat, som deras fäder en gång korsfäst och dödat; ja, de så se i hwem de stungit hafwa. Matt. 26: 64; Joh. 19: 37; Zak. 12: 10. Då är stunden kommen, att Herren åter förbarmar sig öfwer sitt arma förfingrade folk. De öfwerwäldigas af ånger, sorg och klago-gråt. Zak. 12: 11—13. De ommända sig, de hylla Sonen, de blifwa kärnsolket i det segrande messiasriket på jorden. Nu samlas hednasolket allmänt till den frälsande öfwerstepresten och konungen, ty hans sändebud utgå i alla land, nu skall jorden full warda af Herrens äras kunskap, likasom watten uppfyller och öfvertäcker hafwens djup. Hab. 2: 14. Nu fullbordas det profetiska löftesordet: Af solens uppgång allt intill nedgången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarna; och i alla rum skall för mitt namn rökt och ett rent spisoffer offradt warda; ty mitt namn skall härligt warda ibland hedningarna, säger Herren Zebaoth. Mal. 1: 11. Då fullbordas Es. 11; 30; 35; 60; 63; 66; Hes. 36; 40—48, och så många andra profetior, som icke ännu gått i fullbordan. Sedan Kristi församlings segertid här på jorden, hwaraf de 40 dagarne mellan Kristi uppståndelse och himmelsfärd kunna anses såsom förebild, och som profetian omtalar såsom utgörande en tid af tusen år, uppnått sitt af Herren bestämda mål, kommer werldens ände, då skall den nuwarande skapelsen genom ett underbart eldsdop undergå en stor förvandling. Efter Guds löfte wänta wi nya himlar och en ny jord, hwaruti rättfärdighet bor. 2 Petr. 3. Den uppståndne Kristus, vår högtlofwade konung, som är satt till domare öfwer lefwande och döda, samlar till doms för sin strålande tron werldens alla folk. Upp. 20: 11. Om dem, som blifwit delaktiga i den första uppståndelsen, gifwer oss Guds ord särskildt underwising.

På den nya jorden nedkommer det nya Jerusalem, Upp. 21, hwarom Skriften säger: Si Guds tabernakel ibland menniskorna, och han skall bo med dem, och de skola wara hans folk, och Gud sjelf med dem skall wara deras Gud. Och Gud

ställ aftorka alla tårar af deras ögon, och ingen död skall sedan vara; icke heller gråt, icke heller rop, icke heller wärk warder mer; ty det första är förgånget. Upp. 21: 3, 4.

O, Herre Jesu Kriste, som för oss är död och uppstånden och som bragt lifwet och ett oförgångligt wäsende i ljuset genom evangellium; gör oss lefwande och uppfyll hela vårt arma wäsende med din himmelska lifskraft, att wi genom din Ande må blifwa pånyttfödda och i själ och ande lefwande gjorda, så att wi må hafwa vår umgängelse i himmelen under det wi ännu lefwa på jorden, och med salig brudlångtan med hela den troende församlingen wänta på din tillkommelse, att wi må vara beredda då du kommer, och slutligen blifwa i salig uppståndelse eller förwandling omistapade till lifhet med din förklarade lefamen och i ditt härliga rike så tacks och lofwa dig i ewighet! Amen.

Wår dyre konungs särskilda närvaro och nådes-hushållning i sin församling.

(Predikan på Annandag påsk, 1:sta nya årgången, hållen 1878, ej förut tryckt.)

Sag lefwer, I skolen och lefwa.

Denna härliga försätran har vår uppståndne frälsare, lifswets furste, gifwit åt alla, som tro på hans namn och i honom blifwa lefwande gjorda, ja han har gifwit denna försätran åt hela sin församling: **Sag lefwer, I skolen och lefwa.** Joh. 14: 19. Han har genom sin uppståndelse gifwit oss den fullkomligaste wisshet om att hans löften stola gå i fullbordan, ty han bekände sig vara Guds Son, och derpå satte Fadren i himmelen, den ewige, allsmäktige Guden, sitt insigel då han uppväckte Jesus ifrån de döda. Då insatte han honom till konung öfwer den werld, som han hade återlöst, såsom i profetian war förkunnadt: Sag hafwer insatt min konung på mitt helga berg Zion. Och aposteln säger oss att Kristus är krafteligen bewisad Guds Son efter Anden, som helgar, deras, att han stod upp ifrån de döda. Rom. 1: 4. Hans uppståndelse bewisades genom hans uppenbarelser för apostlarne och

de första kristna och har sedan dess bewisat sig i nära nitton hundra år. Ja, hela kristenheten är i denna stund ett lefwande bewis derpå, att Kristus är uppstånden, lefwer och regerar. Det är han, som har omskapat werlden. Hwad skulle werlden hafwa varit nu, om icke Kristus hade kommit och skapat ett nytt på den arma jorden? Hwad war det gamla Grekland, som kan anses såsom hedendomens högsta, skönaste blomma, hwad war det, då Jesus kom? En wisknad blomma, en beklaganswärd ruin, några småfolk, i hat och bitterhet kämpande mot hwarandra och nedslänta i det sorgligaste djup af moraliskt förnedring. Hur war det med det werldsbeherfskande Rom, ehuru det stod på höjden af sin magt då Kristus kom? Jo, ett inre förfall och ett hastigt sjunkande började redan inträda. All den moraliska kraft, alla de insigter och gåfwor, som skaparen förlänat dem, woro nu förbrukade och uttömda. Så war äfwen förhållandet med Egyptens, Indiens och Kinas urgamla folk. Öfwerallt hade det wisat sig huru långt menniskoslägtet kunde komma genom sin egen kraft. Jordens folk hade efter alla forntida wittnessbörd ådagalagt uppåtsträfwande krafter i timligt asseende och bildat wäldiga riket på jorden, hwarom ruinerna af forntida jättebyggnader ännu bära wittnessbörd, dock under det allra gräsligaste tyranni af sedlig förnedring och trældom för den odödliga delen af menniskans wäsende. Att lifskrafterna blifwit uttömda hos de hedniska folken, wisar sig deraf, att ingen tillwärt i något godt kunnat ske ibland dem. T. ex. bland Indiens och Kinas urgamla folk, de mäktigaste riket, som funnits på jorden, har ingen tillwärt, intet framåtgående, ingen utweckling egt rum sedan Kristi tid. Men nu inträdde en ny tid, ty werldens utlofwade frälsare war kommen, werlden förlossades, segerns, nådens, salighetens budskap förkunnades, och bland alla de folk, som emottogo det glada budskapet, inträdde en underbar förändring, en lyftning, en upplysning, en sedlig förändring, en alldeles ny andebegåfning och själsrigtning, en upphöjelse utur alla de menliga passionernas och lasternas djupa förnedring. Menniskorna lärde känna den ewige, lefwande, personlige Guden, lärde känna sitt ursprung och sin ewighetsbestämmelse, lärde känna werldens ursprung och mål, den allsmäktiges regering och werldshushållning, lärde känna Gud såsom Fader för dem, som i tron omfatta hans uppenbarelser, samt Guds Son såsom

werldens återlösare och Herre. Om denne segerrike konungen, Herren öfwer lif och död, handlar vår högmessotext på denna högtidsdag, och till vår betraktelse deröfwer utbedja wi oss i Herrens Jesu namn den himmelske Fadrens nåd och wälsignelse i bönen **Fader vår** etc.

Text: Joh. 20: 11—18.

Vår upplästa text handlar om den allra första af Jesu uppenbarellser efter sin uppståndelse. Han uppenbarade sig allra först för en enskild själ, för ett enda längtande mennisko-hjerta. Det är också på detta sätt församlingen blifwit bildad. Kristi församling har sin innersta begynnelse i hwarje enskilds personliga lif i Kristus. Hela menniskoslägtet har fått sin begynnelse och fortfar att ega bestånd och tillwäga på samma sätt. Först skapades den ena menniskan, vårt slägtes stamfader, derpå qwinnan af mannens wäsende, och nu fortfar menniskoslägtet i sin helhet derigenom, att hwarje särskild menniska födes till werlden, utrustad af skaparen med sina särskilda själs- och kroppsförmögenheter, så att hwar och en för sig utgör en medlem af menniskoslägtet. På samma sätt förhåller det sig också med Kristi kyrka och församling, den nya skapelsen, det ewighets-slägte, som nu i nåderiket håller på att skapas, födas och danas till ewighetshöfdingens härlighetsrike. Wi hafwa på uppståndelsens stora högtidsdag betraktat den uppståndne Kristus såsom lifwets furste, såsom sin församlings grundläggare, Herre och konung; wi hafwa betraktat honom både i hans werldsthyrelse, i hans allmägt och såsom sin församlings öfwersteprest och konung, som bereder alla troende till det ewiga riket. Alltså hafwa wi betraktat vår dyre förlossare i hans offentliga embeten, såsom profet, öfwersteprest och konung. Men wi weta att konungar hafwa icke blott sina allmänna och offentliga embeten att förwalta, utan de hafwa äfwen sitt enskilda lif, sitt familjelif, der de mera förtroget umgås med sina närmaste och särskildt med sin familj, då de hafwa någon sådan. Vår konung har i nåderiket här på jorden sin särskilda familj, som är helga manna samsfund och Guds husfolk.

Wi betrakta därför på denna korta stunden vår dyre konungs särskilda närvaro och nådeshushållning i sin församling.

Det är en af de underbaraste och allra ljusligaste sannin-

gar, som i Kristi kyrka uppenbarat sig ända ifrån dess begyn-
nelse, att Kristus, den gode herden, stöter såsom hufvader med
särskild wård hwarje enskild medlem af sin församling. Vi
kunna kalla hans närvaro och verksamhet i församlingen med
det för oss ljusliga namnet familjelif. Måtte vi få nåd att
rätt betrakta den högtlofwade himmelske hufvadrens, den gode
herdens familjelif. Vi hafwa tillåtelse af honom sjelf att
begagna ett sådant uttryck, hwilket wi eljest knappt kunde hafwa
wägat. Han har sjelf sagt: Jag skall icke låta eder wara fader-
lösa, jag skall komma till eder. Joh. 14: 18.

Alltså, låtom oss nu först något närmare tänka på det
underbara första bewis på denna umgängelse med en af andlig
längtan uppfylld själ, som Jesus efter sin uppståndelse har
gifwit oss. Denna själ war icke en af apostlarna, ingen särskildt
rikt begåfwad, mächtig eller utmärkt menniska, som med någon
wäsendtlig verksamhet befrämjat hans rike. Det war en fattig
qwinna, om hwilken wi icke weta något mer, än att hon älskade
Jesus. Detta är särdeles ljusligt och tröstande för alla swaga
och för misströstan benägna hjertan, som blifwit nedböjda, för-
ödmjukade och förkrossade under känslan af sin egen öwär-
dighet, ja, ofta under känslan af djup ånger öfwer många och
swåra synder. Men så snart en själ förnimmer Herrens Jesu
klappande på hjertedörren och öppnar för honom, så kastar
han syndabördan i hafwets djup, Luk. 7; då sker det, som
Herren sagt hafwer: Jag skall förlåta dem deras misgärningar
och aldrig komma deras synder mer ihåg. Själen får erfara
Herrens särskilda närvaro och verksamma nåd, ja, likasom ett
personligt tilltal, såsom han tilltalade den borttagne, som han
wisste wara full af ånger, sorg och ängslan: War wid godt mod,
min son, dina synder förlåtas dig. Så tilltalar han oss sär-
skildt genom sin Andes nåd och påminnelse om ett eller annat
nådelöfte de enskilda själarne just så, som de i sitt innersta
tillstånd personligen behöfwa att tröstas, upplysas, ledas och
stärkas. Maria Magdalena hade lärt känna Herren Jesus,
den wälsignade, redan här i timligheten. Hon trodde på honom
såsom Messias och war uppfylld af sann kärlek till sin him-
melske mästare. Då hon tidigt på söndagsmorgonen war på
väg till grafwen tillika med de andra qwinnorna, kunde hon
icke afhålla sig ifrån att med sina yngre, friskare krafter skynda
framför de andra, så att hon kom ensam till grafwen före

dem, och då hon såg grafwen öppen, skyndade hon i sin förskräckelse till staden på allra närmaste väg, för att omtala detta för lärjungarne. Det var på detta budskap Petrus och Johannes skyndade till grafwen. Joh. 20: 1—10. Maria Magdalena, som nu var återkommen till grafwen, dröjde qwar sedan Petrus och Johannes gått tillbaka till staden, och det var nu, då hon var ensam, som Herren Jesus fann för godt att uppenbara sig för henne. Hvarför uppenbarade han sig icke ett ögonblick förut för de två lärjungarne, Johannes, den lärjungen som Jesus älskade, och Petrus, till hwilken han hade sagt: Jag skall gifwa dig himmelrikets nycklar, dessa två lärjungar, som i sin höga kallelse och rika begåfning stodo så långt framom den fattiga, ringa qwinnan? Wi weta intet till swar derpå. Herren känner allas hjertan. Det synes som hade hennes förkrosselse varit djupare, sorgen innerligare, kärleken mera brinnande, behofwet af tröst mera stridande än hos någon af alla de öfriga, som älskade Herren Jesus. Så wissade Jesus nu, att han behandlar hwar och en längtande själ just efter det innersta behofwet. Längtande tro, törstande kärlek till Jesus utöfwar på hans hjerta en underbar dragningskraft. War det icke en sådan dragning af ett längtande hjerta i nöd och bedröfwelse, som drog Jesus till Tyri och Sidons landsändar, då han ifrån det galileiska hafwet wandrade den långa vägen till gränsen af det gamla Fenicien, då den arma kananeiska qwinnan i sitt hjerta tänkte på den undergörande profeten i Israël och önskade: Ack, om han wore här, så kunde min olyckliga, plågade dotter blifwa helbregda? Detta budskap från en suckande själ trängde till Jesu hjerta, ty mellan honom och ett längtande menniskohjerta går ett telegrafbudskap vida fortare än genom någon telegrastråd här på jorden, och den skrift, som skrimes, är andeskrift af eld. Han uppenbarade sig wissserligen på uppståndelsedagen redan på morgonen för de andra qwinnorna på deras återväg till Jerusalem och sedan för Petrus och för alla de lärjungar, som woro församlade, men nu allraförst för Maria Magdalena. Han kallade henne wid namn, och hon kände så wäl igen med ljusligaste förundran den wälbekanta rösten; men hon fick icke dröja, hon fick icke widröra honom. Hvarför icke? Ingalunda kunde orsaken wara, att hon skulle blifwa försträckt och finna att han icke hade en verklig kropp, utan war en ande eller en

blott skengetalt. Nej, nej! Han uppenbarade sig en stund derefter för de andra qvinnorna, och de togo på hans fötter och tillbådo honom. Matt. 28: 9. Och sedan på aftonen, då han uppenbarade sig för de församlade lärjungarne, sade han till dem: Sen mina händer och mina fötter, att det är jag sjelf; tagen på mig och ståden; ty anden hafwer icke kött och ben, såsom I sen mig hafwa. Luk. 24: 39. Och derefter åt Jesus i lärjungarnes åsyn af det de gäfwö honom, för att dermed wisa att han hade en werklig, lefwande menniskokropp, fastän den icke war af samma jordista bestaffenhet som våra troppar så länge wi ännu äro qwar i förgänglighetens trældom. Vår lefamen, som blifwit dödlig för syndens skull, måste undergå en stor förwandling för att beredas till härlighetens rike. Det är till en stor del derpå vår ewiga salighet beror, att wi nu komma till sådant lif i Kristus, att äfwen vår lefamen skall blifwa förwandlad i uppståndelsen till likhet med Kristi förklarade lefamen. Fil. 3. Om wi icke här i nådens tid blifwa delaktiga af det himmelska lifwet i Kristus och af hans ewiga lifskraft, delaktiga af hans förklarade menniskonatur, af hans förklarade lefamen och blod, så kan han icke uppväcka oss till lif på den yttersta dagen; ty han säger: Utan I äten menniskans Söns kött och dricken hans blod, då hafwen I icke lif i eder; men hwilken som äter mitt kött och dricker mitt blod, han hafwer ewinnerligt lif, och jag skall uppväcka honom på yttersta dagen. Joh. 6. Wi måste således här i timligheten blifwa delaktiga af de lifgivande nådegåfwor och krafter, som utströmma från lifwets furste i hans himmelska lif, för att kunna ingå i det rike, der ingen synd och ingen död finnas mer. Vår Frälsares lefamen war efter uppståndelsen underbar, så att wi med vår instränkta kunskap icke kunna göra oss någon rätt föreställning derom. Men af vår ofullkomlighet i allt detta behöfwa wi ej blifwa nedslagna, ty äfwen det naturliga lifwets uppkomst och bestaffenhet är för oss en hemlighet; men ändå blifwa wi födda, lefwa och dö, fastän wi icke begripa vår tillwaros begynnelse, företeelser eller förwandling. Ändå wisfare är allt det, som Guds ord lär oss angående pånyttfödelse, uppståndelse och ewigt lif, fastän wi icke kunna fatta det.

Det olika sätt, hwarpå Jesus uppenbarade sig för Maria Magdalena och de andra qvinnorna samt de öfriga lärjun-

garne måste gifwa oss anledning till många betraktelser i afseende på Herrens Jesu olika sätt att umgås med olika själar i sin församling. Vi kunna se deraf huru orimligt det är, då arma, ofunniga människor försöka att göra sin egen ståndpunkt, sin egen erfarenhet till rättessnöre för andra, sina tankar, sina begrepp, sin måttstock till regel och mått för andra. Likasom i människowerlden och i allt naturligt på jorden en stor mångfald råder, så stor, att den är ofattlig för all mänsklig kunskap, så råder ännu mer i den himmelske Konungens andliga rike, i hans församling, den allra widsträcktaste mångfald. Människosläktet har genom många jordiska förhållanden utgrenat sig i mycket olika släkten och stammar, af hvilka somliga äro mer eller mindre riktt begåfvade i förhållande till andra, som äro i olika grader wanlottade, både i anseende till det jordiska lifwets förmåner och ännu mer i afseende på andliga förhållanden, t. ex. Siberiens och Labradors stammar i jemförelse med dem, som bebo jordens fruktbaraste länder. Och i andligt afseende, hvilka stora förmåner har icke Gud gifwit de fristna länderna i jemförelse med hednawerlden! Sæ på en gång har salighetens evangelium kommit till alla jordens folk, utan till det ena folket efter det andra, som blifwit dertill af Gud utsedda och utvalda, såsom i gamla testamentet Israels folk war det enda, som war utwaldt att emottaga Herrens uppenbarelser och beredas till det folk, af hvilket den utlofwade frälsaren skulle komma. I afseende på Kristi församling i bestämdare mening lär oss den Heliga Skrift att somliga äro förstlingar, såsom aposteln säger: Gud hafwer oss föddt efter sin wilja genom sanningens ord, på det wi skulle wara förstlingen af hans kreatur (af hans skapelse). 1. Kor. 1: 18. Om Andens förstling talar aposteln, Rom. 8: 23 m. fl. ställen. Och i afseende på uppståndelsen från de döda lär oss den Heliga Skrift känna förstlingar och andra, som uppstå en lång tid derefter. Aposteln säger oss att Kristus är förstlingen och sedan de, som Kristus tillhöra, uti hans tillkommelse, sedan änden. 1. Kor. 15: 23, 24. Derfor talar Skriften om den första uppståndelsen, Upp. 20: 4, och detta är utan twifwel hwad vår Frälsare menar med de rättfärdigas uppståndelse. Luk. 14: 14. Det är en uppståndelse ifrån de döda. Ordet ifrån betyder en uppståndelse, wid hwilken somliga blifwa qwar i döden, hwarifrån de andra uppstå och skilja sig; detta

uttryckt förekommer på flera ställen i Skriften. Om denna första uppståndelse talar aposteln särskildt i 1 Tess. 4: 15—18. Alla, som tillhöra denna första uppståndelse, det är, alla de, som äro i Kristus affomnade, och alla, som tillhöra honom då han kommer, kallas Kristi brud; de äro klädda i Kristi rättfärdighets bröllopskläder, det är det sfinande filket, som är helgonens rättfärdighet. Men jemte detta sfinande filte, som är själens klädnad, undfå de i den första uppståndelsen en annan sfinande klädnad för sitt inre wäsende, då själen ifklädes en förklarad lekamen, som har likhet med Jesu Kristi förklarade lekamen, som är deras egna personliga lekamen, men omfkapad, genomträngd och förklarad af Kristi förklarade menniskonatur. Det är samlingen af alla dessa saliga, som i fulländad salighet blifwer förenad med själabrudgummen då han kommer; det är denna förening, som kallas Lammets bröllop. Upp. 19: 6—9; Ef. 5: 30, 32. På den af Herren dertill bestämda tiden, långt derefter, följer den allmänna uppståndelsen och den yttersta domen; då uppstå alla, som ända intill dess förblifwit döda, och alla, som då lefwa, blifwa förwandlade. Då blifwa alla de, som äro ställda på den högra sidan af konungen på härlighetens domstol, upptagna i hans ewiga rike, och alla, som äro på den wenstra sidan, blifwa då från honom bortwisade för alltid. Matt. 25: 31—46; Upp. 20: 11—15. Då är vår högtlofwade medlars hela nådesinrättning på jorden afflutad; då är den stund kommen, att han öfwerlemnar riket (detta rike) åt Gud och Fadren, och Gud warder allt i alla, så att det icke längre, såsom nu, skall finnas någon församling, som är en blandning af goda och onda. 1 Kor. 15: 23—25. Då Kristus wid den yttersta domen säger till dem, som äro på högra sidan: Allt det I hafwen gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafwen I gjort mig, äro de, som kallas bröder, den förklarade församling, som i den första uppståndelsen blef med honom förenad och nu är med honom i hans tillkommelse till domen. Denna förstlingsförsamling är det, som utgör innewanarne i det nya Jerusalem, den heliga staden, som nedkommer på den nya jorden, denna himmelska boning, som kallas Guds tabernakel ibland menniskorna; ty tabernaklet och templet, som woro förebilder af Herrens boning och i hwilka hans härlighet bodde i det gamla förbundets tid, woro afbilder och förebilder af denna

härliga boning, der han skall bo med dem, och de skola wara hans folk och Gud sjelf med dem skall wara deras Gud. Och Gud skall astorka alla tårar af deras ögon, och ingen död skall sedan wara, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller någon wärk warder mer; ty det första är förgånget. Upp. 21: 3, 4. Men hela den nya jorden, som är öfwerstrålad och genomstrålad af Herrens härlighet, har äfwen otaliga saliga innewånare, nemligen alla de, till hwilka Jesus säger i slutdomen från sin härliga domstol: Kommen, I min Faders wälsignade, och besittan det riket, som eder tillredt är ifrån werldens beghynnelse.

Såe blott genom det, som nu blifwit anfördt, utan af många ställen i Skriften och i synnerhet genom talrika förebilder och sinnebilder i det gamla testamentet finna wi tydeligen, att Herrens församling icke blott här i timligheten består af själar, hwilka stå på mycket olika andlig ståndpunktt, högre och lägre, allt efter det mått af nåd, som hwar och en låter bereda sig att emottaga, utan Skriften lär oss äfwen, att i det tillkommande lifwet en stor olithet skall ega rum, beroende af olitheten här i timligheten. I afseende på dem, som blifwa förtappade, antyder vår frälsare detta på många ställen, såsom då han säger: Den tjenaren, som wet sin Herres wilja och icke gör den, han är dubbelt straff wärd; och då han säger om Kapernaum: De Sodomeers land skall drägligare warda på domedag än dig. Matt. 11: 23, 24. Så hafwa wi också många antydningar af Jesus sjelf om olika härlighet för hans folk i det tillkommande, Matt. 20: 23, särskildt då han säger att många de främsta warda de yttersta, och de yttersta de främsta, och i synnerhet wisar oss aposteln Paulus detta i det kapitel, deri han särdeles djupt ingår i det tillkommande lifwets hemligheter: En annan klarhet hafwer solen, och en annan klarhet hafwer månen och en annan klarhet stjernorna; ty en stjerna går öfwer den andra i klarheten, sammaledes också de dödas uppståndelse m. m. 1 Kor. 15: 41, 42.

Af allt detta kunna wi finna huru olika den gode, trofaste själaherden måste umgås med olika själar och behandla dem olika både efter deras naturbestaffenhet och personlighet samt efter deras innersta wilja, åstundan och behof, längtan och trängtan, som alltid står i sammanhang med det ewighetsmål, hwartill själen sträfwar. I Herrens ord finna wi märkwärdiga antydningar om ett motsvarande förhållande

mellan förnedring och upphöjelse, bedröfwelse och glädje, lidande och härlighet under jordeliftwet och i det tillkommande lifwet. Ända ifrån menniskoflägtets begynnelse finna wi att de, som wille upprigtigt tillhöra Herren Gud, blefwo undertryckta, föraktade och förföljda af dem, som wände sig bort ifrån Herren Gud. Cain mördade Abel, Esau hatade Jakob, Josef blef hatad af sina bröder, och till sina lärjungar sade Herren Jesus: Förundren eder icke om werlden hatar eder, weten, att hon hafwer hatat mig förrän eder; woren I af werlden, så älskade werlden det hennes wore, men efter det I icke ären af werlden, utan jag hafwer eder utwalt ifrån werlden, derfor hatar werlden eder. — Men allt detta skola de göra eder för mitt namns skull; ty de känna icke honom, som mig sändt hafwer. Joh. 15: 19—21. Huru Herren Jesus blef förföljd af werlden både i deß judiska och hedniska representanter, det weta wi. Att Stefanus blef stenad, och apostlarna blefwo förföljda och satta i fängelse, att apostlagerningarna tala om förföljelser mot de kristna från församlingens början och framställer som den oundwilkliga wägen att wi genom mycken bedröfwelse måste ingå i Guds rike, är wälbekant för alla, som känna den Heliga Skrift. Och af kyrkans historia är för alla, som känna den, wäl bekant, att alla allwarliga Kristi efterföljare i alla tider warit förföljda af werlden, af judarne, af hedningarne och af alla sådana, som warit kristna till namnet, men döda i otro och synd. Under förföljelser af den mångfaldigaste beskaffenhet hafwa sanningens bekännare uthärdat grusliga lidanden. Drätneliga hafwa blifwit leswande brända eller på annat sätt lidit en wäldsam död för sin tros skull. Redan genom sådana förföljelser äro de bedröfwelser många, som Kristi församling har att genomgå under wandringen på jorden. Men Herren sänder desutom sin församling lidanden på många andra sätt, såsom han har sagt till alla utwalda: Jag skall göra dig utkorad i bedröfwelsens ugn. Han skall fitta och smälta och seja silfret; han skall seja och rensa Levi söner likasom silfwer och guld; så skola de då offra spisooffer uti rättfärdighet åt Herren. Mal. 3: 3. Att menniskan, som nu är förfallen i synd och död, icke kan hjälpas, frälsas och saliggöras utan lidande, död och mångfaldig bedröfwelse, det lära wi i den Heliga Skrift från början till slut. Det hufwudsakliga och djupaste af lidande, död och bedröfwelse har Kri-

ftus, vår återlösare, själf erfarit, utslått och fullbordat, då han lidit för oss, dött för oss, låtit utgjuta sitt blod för oss och är för oss uppstånden.

Men nu finnes för Kristi efterföljare ingen annan väg till härligheten än den, som han har gått förut. Förlofsningen är vunnen och himmelen öppnad, men vägen går genom död till lif, genom död för den gamla människan, död för det medfödda naturförderfwet, död för adamsinnet och adamswiljan, ja, död för adamsnaturen, på det att Herren själf må kunna i människan skapa ett nytt, gifwa nytt lif och en ny natur. Här om handlar den Heliga Skrift utförligt på många ställen: Vår bedröfwelse, den dock timlig och lätt är, föder i oss en ewig och öfwer all mätta wigtig härlighet. 1 Kor. 4: 17. Ja, aposteln tillägger lidandet en särdeles stor wigt, då han säger: Äro wi nu barn, så äro wi också arfwingar, nemligen Guds arfwingar och Kristi medarfwingar, om wi annars lida med honom, att wi också med honom komma må till härligheten. Rom. 8: 17. Det är ju ett fast ord: Dö wi med, så skola wi lefwa med; lida wi med, så skola wi med regera. 2 Tim. 2: 5—11. Och med stor utförlighet underwisar oss aposteln här om i Ebr. 12: 1—17. Hwem Herren älskar, den agar han. — Hwilken är den son, som hans fader icke agar? Ären I utan aga, i hwilken alle delaktige wordne äro, så ären I oäkta och icke barn. All aga synes nu icke wara till fröjd, utan till ångest; men sedan wedergäller han en fridsam rättfärdighetens frukt dem, som deruti öfwade äro. Kristi församling, den troende församlingen, är bestämd att beredas till Herrens andliga, ewiga tempel, de kallas nu redan, medan de ännu äro gäster och främmande på jorden, helga manna medborgare och Guds husfolk, uppbyggde på apostlarnes och profeternas grund, der Jesus Kristus öfwersta hörnstenen är; på hwilken hela byggningen tillhopafogad wärer till ett heligt tempel i Herren, på hwilken I också med uppbyggde warden, Gud till ett hemman genom Anden. Ef. 2: 19—22. Detta tempel uppbygges af lefwande stenar, såsom aposteln Petrus lärar oss, då han först talar om hörnstenen, själfwa grunden för den tempelbyggnad, som är församlingen, och sedan om de enskilda stenarne, hwaraf detta andliga hemman består: I ären komne till den lefwande stenen, som af mennistor förfästad är, men när Gud utkorad och kostelig: I också, såsom

lefwande stenar, uppbyggen eders till ett andligt hus och till ett heligt presterkap, till att offra andliga offer, som äro Gud tacknämliga genom Jesus Kristus. 1 Petr. 2: 4, 5. Då församlingens enskilda medlemmar kallas lefwande stenar, så är det en djup betydelse, som i denna benämning är nedlagd, nemligen att hwar och en måste särskildt beredas och lifasom uthuggas från menniskoslägtets stora berg, på samma sätt som, då Salomos tempel uppbyggdes, hwarje särskild sten dertill blef uthuggen af berget Libanon, tillhuggen efter mått och winkel samt slipad och tillredd efter sitt bestämda mått, så att då den framkom till Jerusalem war den färdig att intaga sitt beräknade och bestämda rum i tempelbyggnaden; och därför står det särskildt anmärkt, att då templet uppfördes, så hördes hwarfen hammare eller nya, ty allt war färdigt och förut beredt. Men denna beredelse förutsätter uthuggning och bearbetning; och om stenarna hade haft känsla, så skulle denna uthuggning hafwa varit gansta smärtsam för dem. Emedan menniskan är ett wäsen med känsla såwäl som förstånd och wilja, så är denna beredelse alltid förenad med smärta och lidande — lifasom det i oändligt högre mening war förenadt med outhärligt lidande, då den kostliga hörnstenen blef beredd till församlingens grundwal, såsom det antydes i profetians ord genom Herrens Ande: Si, jag will låta komma min tjennare Zema. Ty si, uppå den ena stenen, som jag för Jehosua lagt hafwer, stola sju ögon wara; men si, jag skall uthugga honom, säger Herren Zebaoth, och skall borttaga dess lands synder på en dag. Zak. 3: 8, 9. Jesus hade ingen synd eller ofullkomlighet, hwarifrån han måste renas och befrias, utan här menas blott den beredelse, som war nödwändig för honom såsom borgesman, försonare och medlare för hela det fallna menniskoslägtet. Det war gansta mycket, som hårtill war nödwändigt. Då Gud före werldens begynnelse förutslåg att det släkte han wille skapa skulle falla i synd, bestämde han sin enfödde Son att blifwa återlösare och frälsare för detta släkte, och Sonen åtog sig detta. Nu ingicks alltså ett förbund i sjelfwa gudomen, och till grund för detta förbund låg den underbara försoningen som sedan skedde på Golgata på den bestämda tiden. Försoningen skedde genom Menniskans Söns lidande och offerdöd för werldens synder och genom hans dyra blod, som blef offerblod för syndare, ty utan blodsutgjutelse

sker ingen förlåtelse. Det är därför som detta blod kallas det ewiga testamentets blod. Ebr. 13: 20. Det är det förbundsblod, som menas i profetian: Du utsläpper och genom ditt förbunds blod dina fångar utur kulan, der intet watten uti är. Zak. 9: 11; eller mera ordagrant: Du och, för ditt förbundsblods skull, utsläpper jag dina fångar utur kulan m. m. Det gamla testamentets offergudstjenst war till alla sina delar en förebildande inrättning, som syftade på den utlöswade frälsaren, den försonaren, som skulle komma och offra sig sjelf och gifwa sitt lif och sitt blod till försoning för werldens synder. Ef. 53. Själen är i blodet. 3 Mos. 17. Att gifwa sitt blod är att gifwa sitt lif; detta gjorde Jesus då han led döden för oss på Golgata. Detta antydes äfwen hos Esajas, k. 53, der det står ordagrant i v. 10: När han gifwit sin själ till skuldboffer, eller när hans själ gifwit sig skuldboffer, så skall han få säd och länge lefwa m. m. Vår gamla öfwerjättning uttrycker och fullständigt den rigtiga meningen. Så fullbordade, så fullkomnade Guds Son, vår frälsare, Menniskans Son allt hwad han i vårt ställe hade åtagit sig, och bles derigenom såsom vår borgesman, vår löstesman, fullkommen gjord. Då han på korset utropade: Det är fullkomnad! så war **allt** fullkomnad, så war lösepenningen för det fallna menniskoslägtet erlagd, skulden till fullo betalad och den ewiga rättfärdighetens alla kraf uppfyllda; Jesus uppgaf derefter sin ande och uppstod på den tredje dagen ifrån de döda, och på den fyrationde dagen derefter uppför han till himmelen, och är nu såsom Guds och människans Son vår löstesman, vår nye stamfader, upphöjd i gudomen och sittande på Fadrens högra hand. Så är han för oss alla antagen i himmelen, fullkommengjord för oss till en medlare. Denna hans beredelse i vårt ställe, denna hans fullkomliggörrelse såsom vår nye stamfader, 1 Kor. 15, kostade honom den djupaste förnedring, nedsänkning från den oändliga gudomshöjden i det djupaste djupet af ett från Gud affallet, stapadt slägte, en lifstid bland syndare under oupphörliga lidanden genom ohelighet, orättfärdighet, smålek och förföljelser af alla de förblindade, som icke kunde fatta eller emottaga något godt intryck af hans heliga natur, af hans ewiga egenheter, ja, det kostade honom outhärlig kamp och wända i striden med alla mörkrets wäldigheter, i synnerhet under frestelserna i öknen, i Getsemane och på Golgata. Men löswadt ware hans namn! segern

är wunnen, och nu är han när oss alla dagar intill werldens ända. Huru han nu under bedröfwelser och lidanden bereder till sitt himmelska rike dem, som förtrösta på honom, hafwa wi förut betraktat.

Men det återstår att wi äfwen egna en uppmärksam betraktelse åt den store konungens, den barmhertige öfwersteprestens, den gode herdens underbara, särstilda wård om hwar och en enskild själ i des allra innersta tillstånd och bestaffenhet. Allwarliga kristnas erfarenhet i alla tider wisar oss en oändlig mångfald i Guds försyns stödder i afseende på det yttre lifwet och i afseende på den gode herdens innerliga, ömma wård om de enskilda själarne, allt efter deras personliga bestaffenhet och behof samt innersta anlag och bestämmelse genom skapelsen och utforesen. Här måste wi stanna och icke bjuda till att tränga in på det område, som är och måste wara fördolt för våra blickar här i förgängligheten; men allt hwad wi weta genom den Heliga Skrift och kristnas erfarenhet om den gode herdens barmhertiga wård om den hjord, som lyder och följer honom, wisar oss tydligen den allra innerligaste ömhet och kärlek i herdawården, i den öfwerstepresterliga barmhertigheten och i den konungliga styrelsen. Vi må såsom exempel anföra det sätt han använder i förhållande till olika själar i nådewerkingarna och i nådestyrelsen, efter omvändelsen och det nya lifwets upptändande. Somliga själar blifwa med utomordentlig nådekraft eller genom försträckelser, sorger och motgångar wäckta till besinning, och stundom ganska hastigt, och måste gå genom swår inre nöd. Hos andra deremot werkar nåden ganska långsamt, mildt lockande, dragande, stundom så, att detta dragande är afbrutet af mellantider och mångahanda omständigheter. Ja, det är förunderligt, huru den sökande, himmelska barmhertigheten nästan synes rätta sig efter den arma, syndiga menniskans wilja och uppsöker det tillfälle, då den arma själen kan lätteligen bewakas att akta på nådens budskap. För detta ändamål kommer stundom genom Guds försyns styrelse nöd, sorg och motgång; ty derigenom åstadkommes hos menniskan behof af hjälp, tröst och bistånd; och då Herren hjälper i det timliga, så werkar nåden tillika för att upplysa själ och hjerta om den andliga nöd, den ewiga fara, som hotar och är wida försträcktigare än all nöd och fara i det lekamliga. Stundom kommer Herrens

Ande plötsligt öfwer själar likasom med ett åfslag från nådes-himmelen, ty äfwen nådens himmel har sin åfsta och sina blygtar; icke blott lagen, utan äfwen evangelium har sin underbara ewighetsflamma, sina slag och blyrtar, sina flammor och pillar. Ja, pingst-anden är på en gång en förtärande och ljuslig eldsflamma och tillika ett salighetens budskap, som på den enskilda själens egna tungomål manar till omvändelse och tillbjuder nåd och förlåtelse, lif och salighet. Så är den himmelske öfwersteprestens och konungens, den gode herdens sätt att behandla sina återlöstas själar olika, allt efter deras olika behof i afseende på yttre belägenhet och i synnerhet i förhållande till den egentliga personlighetens tillstånd, anlag och beskaffenhet; ty i själarnas innersta beskaffenhet och personlighet är olikheten lika stor som i deras antal. O, huru tack samma wi derför böra wara, att wi hafwa en sådan Fader i himmelen, med ett barmhertigt fadershjerter, som behandlar de arma menniskorna efter deras särskilda behof, och en sådan öfwersteprest och konung, som nu gifwer sin Helige Ande i särskildt mått åt hwar och en, som lyder evangelium och öppnar dörren då han klappar, så att han får komma in! Då är den nya skapelsen börjad, då har den själen en ny konung och är förenad med själabrudgummen Herren Jesus, då är han Herre och konung på sin tron i det menniskohjertat öfwer tankar, ord och gerningar och tillika den gode herden, som dagligen förer själen till lifwets rena källa; ja, såsom själabrudgummen, som stundom förer de själar, hwilka behöfwa särskild wedergwickselse, till någon kort försmak af det himmelska paradiset, såsom en af vår kyrkas erfarnaste lärare skrifwit en hel andaktsbok om den troende själens paradislustgård.

Hufwudsaken är för hwar och en af oss, att wi komma till sann och full omvändelse från mörkret till ljuset, från döden till lifwet, från satans magt till Gud, till lefwande tro och rätt lifsgemenskap och andegemenskap med Herren Jesus, den gode herden, öfwerstepresten och konungen, att wi blifwa en ande med honom, så att wi med aposteln kunna säga: Jag lefwer, dock icke nu jag, utan Kristus lefwer i mig; då hjälper han oss i allt, för oss in på den rätta vägen för sitt namns skull och tager oss slutligen, såsom han lofwat, till sig i det ewiga, saliga hemmet i Fadrens hus. Der äro många bönningar. Han har beredt rum för oss alla. Han vill icke att

någon af oss skall förgås; han vill att wi alla skola saliga warda. Så låtom oss nu skynda till syndares frälsare, som emottager hwar och en, som kommer till honom! Han bjuder oss nu, och nu är nådens tid, nu är salighetens dag. Amen.

Den store Fåraderden och hans fårarhus.

(Predikan på 2:dra söndagen efter påst, gamla årgången.)

Fridens Gud, som igenfört hafwer ifrån de döda, den store Fåraderden, genom det ewiga testamentets blod, vår Herre Jesus: Han göre eder skickliga till allt godt werk till att göra sin wilja och skaffe uti eder, hwad honom tackseligt är genom Jesus Kristus; hwilken ware ära af ewighet i ewighet. Amen. Ebr. 13: 20, 21.

Gud är fridens Gud för alla dem, som hafwa frid med honom i fridsfursten Kristus och i honom wandra på fridens väg. Men de ogudaktiga hafwa ingen frid. Ef. 48: 22. Gud är från ewighet fridens Gud, och till den arma, fallna syndawerlden har han sändt detta fridens budskap: Jag wet wäl hwad tankar jag hafwer om eder, säger Herren, nemligen fridens tankar och icke bedröfwelsens, att jag skall gifwa eder den ända, som I wänten efter. Och I skolen åkalla mig och gå och bedja mig, och jag skall höra eder. Jer. 29: 11, 12. Fridsfursten är kommen, frid är förwärfwad för de affälliga. Redan wid hans födelse utropade röster från himmelen detta fridens budskap: Ära ware Gud i höjden och frid på jorden och menniskorna en god wilja. Alla, som tro på hans namn, hafwa nu detta fasta fridens ord: Kristus är vår frid. Gud är i Kristus fridens Gud för dem som tro. Denna frid hwilar på den fasta grunden, att Gud hafwer för oss igenfört ifrån de döda den store Fåraderden, genom det ewiga testamentets blod, vår Herre Jesus. För det alltillräckliga och ewigt gällande förbundsblodets skull, som Kristus, den gode herden, låtit utgjuta för oss, har Gud igenfört honom ifrån de döda. Försoningens giltighet war således grunden till Kristi uppståndelse. Genom Kristi uppståndelse har Gud gifwit det

allrafullkomligaste bewis derpå och liksom satt sitt insegel der-
till, att hans försoning, hans offerdöd och tillfyllestgörrelse för
oss äro i himmelen antagna och erkända. Ty då döden, som
syndens lön är, icke kunde behålla honom, som tog uppå sig
våra synder, så är hans uppståndelse ett bewis, ett mäktigt,
ett ewigt talande bewis, att syndastulden är genom försonin-
gen tillintetgjord och att döden och den som döden i mald
hade, dödsfurst, och hans magt äro besegrade. Fridsfursten,
lifswets furste, wann seger för oss. I vår högtlofwade med-
lares uppståndelse är fridskontraktet underskrifwet mellan den
rättfärdige Guden och den syndiga menniskowerlden. Genom
Kristi uppståndelse är det nu ett stående, forfarande under,
att wi arma, syndiga adamsbarn, som för syndens skull äro
dödens rof, hafwa en lefwande herde af vårt släkte, en af oss,
en menniska af vårt kött och blod, menniskans Son, vår släg-
tinge, vår broder, upphöjd på Guds högsta hand i himmelen
såsom vår herde, vår profet, öfwersteprest och konung! I
herdeembetet ligga alla dessa tre embeten inneslutna. Herden
går före sin hjord och leder den. Så leder Kristus sin hjord
genom ordet och går före den, icke blott i lära och lefwerne,
utan genom lidande, död, uppståndelse och himmelsfärd, för
att bereda rum för hela hjorden i ewinnerliga hyddor. Her-
den föder sin hjord, såsom han i den härliga profetian om
Kristi herdeembete så ljust beskifwes af en själ, som hörer
till denna hjord: Herren är min herde; mig skall intet fattas.
Han föder mig på en grön äng och förer mig till friskt watten.
Han wedergifwer min själ; han förer mig in på rätta vägen
för sitt namns skull. Ps. 23: 1—3. Vår uppståndne fräl-
sare, som är vår himmelske öfwersteprest, är vår gode herde.
Genom sin försoningsdöd är han vår försvarare när Fadren,
1 Joh. 2: 1, om wi äro får af hans hjord; då föder han oss
med sig själf och gifwer oss till daglig själsföda sin förklarade
menniskonatur, sin lefamen och sitt blod till att äta och dricka.
Sålunda föder han sin hjord med sig själf, genom sitt ord och
sin Helige Ande. Herdetiteln war i det gamla testamentets
tid ofta detsamma som konungatiteln. Konungen war folkets
herde. Kristus, vår uppståndne och ewigt lefwande herde
och konung, förer oss med sin tvåfaldiga spira, med stafwen
lust och med stafwen we. Liksom den tidens herdar hade en
mjuk staf, hwarmed fårahjorden blef tukad och sammanhållen,

och en stark staf, hwarmed wilddjuren bortjagades eller de motsträfwigaste fåren tukrades, så har Kristus, vår konung, vår store Fåraderde, sina tvenne stafwar lust och we. Med desja stafwar regerar han sin hjord och bestyddar och bewarar den, så att fienderna icke kunna stada, besegra eller förskingra hans fårahjord. Och för herdens full staffar Fadren sjelf uti dem, som äro af hans hjord, det honom täckeligt är. I Kristi hjord staffar och skapar Fadren sjelf genom sin Ande en ny stapelse, så att hwar och en medlem af hjorden beredes och wårdas såsom en fruktbärande gren i winträdet, såsom en lem af Kristi andliga tropp och såsom en lefwande sten af det andliga hus, 1 Pet. 2, den lefwande tempelbyggnad, som nu håller på att byggas, Gud till ett hemman genom Anden. Ef. 2.

Den store Fåraderden har med och genom sitt blod blifwit för ewigt insatt till vår herde, vår Herre, vår konung. Han har med sitt lidande, sin död och sitt blod förwärfwat sig hela den hjord, som samlas af det fallna menniskoflägtet. Ja, han har med sitt blod förwärfwat och wunnit hela fläktet, så att om blott alla wille, så kunde alla mennistor blifwa medlemmar af hans hjord och upptagas såsom lam i hans samn. O Herre, du som är den store Fåraderden för din hjord och som förwärfwat detta herdeembete genom din försoningsdöd och ditt heliga och dyra blod, som är det ewiga testamentets blod, gif oss nåd, o, du gode herde, som gaf ditt lif för fåren, att wi alla måtte blifwa rätta medlemmar af din hjord! O Herre, samla oss såsom får i din samn och såsom lam i ditt sköte, och samla snart genom evangelii budskap dina återlösta på hela jorden till din kyrka och församling, att ditt löf-tesord måtte fullbordas, att de skola höra din röst, och det skall wara ett fårahus och en herde: Amen. Fader vår etc.

Text: Joh. 10: 11—16.

Denna ljusliga högmessotext såwäl som vårt ingångspråk gifwa oss anledning att på denna sabbatsstunden betrakta:

Den store Fåraderden och hans fårahus.

Wi betrakta:

1:o. Den store Fåraderden.

2:o. Hans fårahus.

Och att du, o Gud, din Ande och kraft wärdes med Ordet gifwa, derom bedja wi dig. — Åh, hör oß milde Herre Gud!

1:o. Den store Fåraderden.

Wår store Fåraderde är Guds Son af himmelen, som tillika är menniskans Son, han är ifrån himmelen nedkommen till denna jorden, han har här uppenbarat för oß Guds wilja och råd om wår salighet. Här på denna syndiga jorden, der han har återlöst det fallna menniskoslägtet, samlar han nu med sin herdehand och sin herderöst genom sanningens ord så många som möjligt, att de må blifwa delaktiga af nåden, förlofningen, friden och saligheten. Icke med förgängligt silfwer eller guld, utan med sitt heliga och dyra blod och sin ofsyndiga pina och död hafwer han oß förlöslat, förwärfwat och wunnit. Ja; hela menniskoslägtet är en hjord, som han genom sin tillsyftgörelse förlöslat, förwärfwat och wunnit hafwer. Alla de, som icke wilja omwända sig och tro på hans namn, äro såsom får, som icke wilja lyda herdens röst. Men **alla menniskor** har han förwärfwat och wunnit, för alla har han betalt hela syndaskulden, för alla har han utstått hela straffet för all synd och öfwerträdelse. För alla har han förwärfwat fullkomlig förlåtelse, fullkomlig rättfärdighet, ewinnerligt lif och ewig salighet. Och han, som åt hela det fallna adamslägtet förwärfwat allt detta och som i kraften af sin tillsyftgörelse gått förut in i härlighetsriket att bereda rum åt oß, han kommer nu till oß med alla dessa nådegåfwor och will gifwa oß dem för **intet**. Han kommer och klappar på våra hjertan för att bedja oß om herberge, om wänstap och försoning; ja, han beder oß derom genom sitt budskap: **Låten försona eder med Gud.** 2 Kor. 5. Han kommer såsom den gode herden, för att i denna werldens öken församla de borttappade, de förffingrade fåren. Och så många, som wilja höra herdens röst, samlar han. Hwarje sådant får, som han finner och som är willigt att bäras och wärdas af honom, tager han på sina axlar och bär det till sin hjord, och i himmelen wärder glädje öfwer hwar och en syndare, som sig omwänder och bättrar.

Förunderligt stor är åtskilnaden emellan den gode herden och wanliga jordiska herdar. Dessa hafwa kläder och föda af sina hjordar; men den gode herden, den store Fåraderden,

som för oss är död och uppstånd, kläder sina får med sin rättfärdighets kläder, han föder sin hjord på sitt ords, på sina sakraments gröna äng och förer den till friskt watten. Han stänker dem af nåd sin rättfärdighet och helighet, som han åt dem förwärfwat och wunnit, och gör syndare rättfärdiga och heliga utan deras egen förstyllan eller wärdighet. Dem, som han sålunda fått samla till sin hjord och som han klädt i sin rättfärdighet, föder han dagligen. Han föder dem med manna från himmelen, han föder dem med lifwets bröd, han föder dem med sin förklarade menniskonatur, med sitt kött och med sitt blod, och de blifwa mättade med Guds huses rika häfwor. De blifwa så delaktiga af hans wäsende, att de blifwa ett med honom, de blifwa delaktiga af Guds natur genom honom, 2 Petr. 1: 4, de blifwa hans andliga lemmar; ty Kristus är hufwudet för kroppen, som är församlingen. Deras dagliga synd och skuld blifwer aftwagen af honom sjelf genom stänselsblodet, och han sjelf förrättar sålunda den andliga fetswagningen på alla dem, som höra till hans hjord. Sålunda är den store herdens fårahjord klädd i högtidskläder af honom och födes och wärdas af honom, och han sjelf är sin hjords tabernakel och leder dem på den rätta vägen och beskyddar sina får emot ulfwen, emot själafienden, emot alla de andliga fienderna. Ingen fiende kan trotsa hans herdestaf. David öfwerwann björn och lejon; Kristus, vår himmelske David, har öfwerwunnit för oss och öfwerwinner uti oss alla fiender, ty fördenksfull uppenbarades Guds Son, att han skulle neder slå djefwulens gerningar. Kristus är således för oss den gode herden, som har låtit sitt lif för oss och som gått för oss in i himmelen, för att bereda rum för oss och som förer och leder oss, kläder och föder oss, styr och regerar oss och beskyddar och bewarar oss, så att wi i honom hafwa andligt herberge, andlig mat och dryck, bröllopskläder för himmelen och ledning, wård och beskydd på hela ökenfärden genom detta lifwet. Då syndaskulden i samwetet uppväcker sorg och fasa, så tröstar han och säger: War wid godt mod, min son, dina synder förlätas dig. Då själen i sitt utblottade tillstånd fruktat sig, såsom Adam efter syndafallet, så blifwer hon, i det hon stådar upp till försoningsoffret på korset, iklädd Kristi fullkomliga rättfärdighet, såsom Adam fick kläder af Gud. Själen blifwer då liksom införlifwad med det slagtrade och offrade Lammet och såsom

död och uppstånden med honom; ty för alla dem, som tro på hans namn, gäller det ordet: Om en är död för alla, så äro de alla döda. 2 Kor. 5.

Att Jesus, den gode herden, bär sina får och sina lam i sin famn och i sitt sköte, det war på ett härligt sätt förebildadt i det gamla förbundet i öfwersteprestens embetsdrägt. På sitt bröst frambar han inför Herren i embetsfölden namnen på de tolf Israels släkter, ingrafwerade i tolf ädelstenar. Han frambar dem inför Herren i det allraheligaste på samma gång, som han ingick med offerbloket till att försona folkets synder. Häruti låg en förebildande profetia om Kristus och församlingen. Så uppstår, så beredes genom Kristi försoning och öfwerstepresterliga verksamhet en församling, som först rättfärdiggöres och sedan fortsarande bäres och wårdas, helgas och förnyas genom honom och förklaras efter hans beläte från den ena klarheten till den andra och slutligen fulländas och förhärligas till ett ewigt, lefwande tempel, det nya Jerusalem, den heliga staden, som har de tolf ädelstenarna till sina grundwalar. Der är idel ljus och fullkomlighet. Der skall intet inkomma, som besmitteligt är, eller det styggelse gör och lögn, utan de, som skrifna äro i Lammets lefwande bok. Stadens gator af klart, genomskinligt guld äro uttryckt af den allrafullkomligaste rättfärdighet och helighet, som utgör den fulländade församlingens wäsende och bestaffenhet. Då är profetian fulländad; då har den himmelske öfwerstepresten fullbordat allt hwad han åtagit sig. Försoningen har han redan för länge sedan fullkommat på Golgata och tillämpningen deraf på menniskorna; fårens församlande samt deras rättfärdiggörelse och helgelse fullbordar han genom sin Andes beständigt verkamma nåd. Dermed verkar han intill nu, ja, intill dagarnes ända. Här i öknen, i den syndiga werldens wildmark, går den gode herden och söker de borttappade fåren, och hwarje får, som han finner, lägger han på sina arlar med glädje och bär det till sin hjord, wårdar det och förbinder alla dess sår. Es. 61: 1. Hes. 34: 16. För hwarje sådan själ, som han finner, gäller hans rättfärdighet i himmelen, och i hwarje sådan själ fullbordar han genom sin nåd och sitt inneboende, genom sin förbön och sin wälsignelse den rättfärdighet, som lagen äskar, och han gifwer nåd till att wandra icke efter köttet, utan efter anden. Rom. 8: 4.

Att Kristus, den gode herden, bär sina får på sina axlar war i det gamla förbundet lika så märkligt förebildadt, i det öfwerstepresten på sina axlar bar' de tolf Israels släkters namn, ingrafwerade, sex namn på hwardera af de två stora ädelstenar, hwilka äfwen tillhörde hans embetsdrägt. Detta war en underbar profetia om Kristi konungarike. Hans herradöme är uppå hans axlar, och han heter: Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Ewig Fader, Fridsfurste. Hans herradöme skall stort warda, och på friden ingen ända. Es. 9: 6, 7. Detta herradöme är förwärfwadt genom försoningen. Han har såsom medlare och försonare förwärfwat sitt rike. Ja, hans undersåter äro såsom en morgondagg, frambragt af den underbara morgonrodnad, som består af hans gudoms klara ljus och af hans genom offerböden purpursärgade mandom. Derom talar denna profetia: Herren skall sända ditt rikets spira utaf Zion: War rådande ibland dina fiender. Efter din seger skall ditt folk wälviljelligen offra dig i helig prydnad: Dina barn warda dig födde såsom daggen af morgonrodnaden. Ps. 110: 2, 3.

Kristus är den **Zema**, det **ris**, den **telning** af Isai slägte, som lofwad är. Es. 11: 1. Zak. 3: 8. Och af honom gro och väger hans rike, hans församling. Honom tillhöra de båda kronorna, den öfwersteprestliga och den konungsliga. Zak. 6: 11. Om honom vittnar samma profet, såsom Herren Zebaoth till honom talade: Si det är en man, som heter **Zema**, **under honom skall det gro, och han skall bygga Herrens tempel**. Ja, Herrens tempel skall han bygga; han skall bära struden och skall sitta och råda på sin stol; skall också vara en prest på sin stol, och der skall frid vara emellan dem båda, Zak. 6: 12, 13, mellan det öfwerstepresterliga och konungsliga embetet. Han har lika fullkomligt herrawälde och magt öfwer sitt rike, som Aron hade magt öfwer de två ädelstenarna, dem han bar på sina axlar. Kristus bär sitt folk i beständig åtanke, beder för dem och wälsignar dem, likasom Aron såsom öfwersteprest och Salomo såsom konung wälsignade folket. Han bär sitt folk, så att han styr och regerar öfwer dem och håller wård och wakt öfwer dem, likasom herdarne på marken mid Betlehem wakade och höllo wård om natten öfwer sin hjord. Luk. 2: 8. Han beskyddar och bewarar dem mot faror och frestelser och bär deras omsorger, såsom han sagt hafwer: Alla edra omsorger kasten uppå Herren, ty han hafwer omsorg om eder.

Sålunda försörjer, vårdar och bevarar den gode herden sina får och lam, och sedan han här i främlingskapet fostrat dem så länge hans visshet och kärlek finna för godt, så upp-tager han i sin herdesamn i ett bättre lif den ena själen efter den andra, som förlossas ifrån förgänglighetens alla band och får ingå i ett bättre lif. Och slutligen skall han på den stora dagen församla alla folk och skilja dem åt i twenne storor, såsom en herde skiljer fåren ifrån getterna. O, att vi då måtte finnas ibland dem, som ställas på hans högra sida och äro klädda i rena bröllopskläder, twagna i Lammets blod, — klädda i det hvita och skinnande filket, som är helgonens rättfärdighet!

2:o. Den gode Herdens fårahus.

Den store Fåraherdens hjord, den gode herdens fårahus vilja vi nu till slut betrakta. I det gamla förbundets tid war det Israels folk, som utgjorde Herrens hjord. Gud war sjelf deras herde. Han lät sitt folk utdraga såsom får och förde dem såsom en hjord uti öknen, och han ledde dem säkra, så att de intet fruktade sig; men deras fiender öfvertäckte hafwet. Ps. 78: 52, 53. Du förde ditt folk såsom en fårahjord genom Moses och Aron. Ps. 77: 21. Han är vår Gud och vi hans fosterfolk och hans händers får. Ps. 95: 7. Si, jag skall sjelf taga min hjord till mig och besöka dem, likasom en herde besöker sina får, då de ifrån sin hjord förwillade äro. Hes. 34: 11, 12, 15. Jag vill hafwa dem tillhoppa, såsom en hjord uti ett fårahus, och såsom en hjord uti sin hydda, så att det skall gny af menniskor. Mik. 2: 12. De elända fåren, som med mig höllo (de arma och ringa, som Kristus till sig församlat hade af judarne) märkte deraf, att det Herrens ord war. Zak. 11: 4—11. I det nya testamentet är det den kristna församlingen, det är alla rätta medlemmar af Kristi kyrka, som kallas Kristi hjord, Kristi kyrka och församling.

Såsom ett bestämdt kännetecken på dem, som tillhöra Kristi fårahjord, måste man i synnerhet märka detta, att de höra, känna och lyda hans röst. I österlanden är det ännu i denna dag brukligt, att hwarje får har sitt eget namn, och då herden ropar till fåret och nämner dess namn, så kommer det till honom, och herden smeker det och talar till fåret, såsom om det wore en warelse med menniskoförstånd. Vår Fräl-

färes lifnelse är därför ganska lärorit, kraftig och tröstelig. I österlanden och i många länder är det brukligt, att herden icke går efter fåren och drifwer dem, utan han går före dem, och de följa honom både då han för dem ut till bete och då han för dem hem till fårahuset. Så följer Kristi hjord sin herde och hör och lyder hans röst. De känna hans röst, de höra den i hans ord, och de höra den äfwen i hjertat och i samwetet. Hans röst kan stundom i hjertat wara blott såsom ett stilla, sakta ljud eller såsom en tyst hwistning, men de förnimma den, ty själens öra har blifwit öppnadt genom hans undergörande nåd. Äro de i fara att råka in på aswägar, så warnar han dem, och de lyda, de skynda till honom, de försträckas för faran, såsom då ett får bland de yttersta i hjorden ser ett wilddjur komma och strax försträckes och flyr, men lugnas efter försträckelsen, då det får höra herdens röst. Så söka fåren af Kristi hjord sin tillflykt, sitt bestärm och sin tröst hos honom och lära af honom och wilja lyda och följa honom.

Det allra wäsendtligaste, hwaruti Kristi fårahjord stiljer sig ifrån menniskoslågtet i allmänhet, är den egna bestaffenhet, den nya natur, det färfälda skaplynne, som den genom ny födelse har fått af sin skapare och hwarigenom den har blifwit olika med den stora hopen af oomwända menniskor. Denna inre förändring eller förwandling, som är lifsom en ny skapelse, har hos dem inplantat en ny natur, nytt lif, nytt sinne, ny wilja, och både det inre lifwet och det yttre lefwernet stiljer sig ifrån den gamla menniskans natur, wäsende och wandel. Den gode herden har genom sitt wäsende gjort dem delaktiga af Guds natur, han har ingjutit i dem delaktighet af sin Ande, sitt sinne, sin wilja, sin personlighet, ja, delaktighet af sin lefamen och sitt blod. Derfor gäller om dem detta ordet: Är nu någon i Kristus, så är han ett nytt kreatur, (en ny skapelse); det gamla är förgånget, si, all ting är nytt wordet. 2 Kor. 5: 17. Derigenom, att de blifwit delaktiga af sin herdes natur, lif och Ande, råder hos dem ett sträfwannde att warda honom lika, att blifwa mer och mer så till sinnes, som Jesus Kristus war, Fil. 2: 5, att blifwa stilla, tåliga och saktmodiga så mycket som möjligt i likhet med honom, att blifwa kärleksfulla, wänliga, wälwilliga, godfinta, menlösa i hjertats ensaldighet, ja att trons och kärlekens ensald må blifwa förenad

med den sanna, andliga wissheten, såsom Kristus dem lärt hafwer, då han sade: Si, jag sänder eder såsom får ibland ulfwar. Waren därför snälle såsom ormar och enfaldige såsom dufwor.

Fåren hafwa inga medel att förswara sig, de hafwa hwarlen horn, klor, gift, taggar eller något rätt mod och förstånd att begagna den kraft de ega. Derfor gifwes det knappt några djur så wärnlösa som fåren. De måste trygga sig wid sin herdes beskydd, eljest äro de lätt wilddjurens rof. Så hafwa fåren af Kristi hjord sin enda tillflykt hos honom. De måga icke förswara eller hämnna sig sjelfwa, äfwen då de hafwa magten dertill; emedan Kristus har sagt: I skolen icke stå det onda emot; utan är det så, att någon slår dig wid det ena kindbenet, så wänd honom och det andra till. Ålsten edra owänner; wälsignen dem, som eder bauna, och gören wäl emot dem, som eder hata; bedjen för dem, som göra eder skada och förfölja eder. Matt. 5: 39—44. Och aposteln säger: Hämnen eders icke sjelfwe, läre wänner; utan låten (Guds) wrede hafwa rum, ty det är skrifwet: Min är hämnden, jag skall wedergälla det, säger Herren. Om nu din owän hungrar, så gif honom mat; törstar han, så gif honom dricka; när du det gör, så församlar du glöddande kol på hans huswud. Våt dig icke öfwerwunnen warda af det onda, utan öfwerwinn det onda med det goda. Rom. 12: 19—21. Detta är nåd, om någon för samwetets skull till Gud fördrager bedröfwelse och lider orätt. Ty hwad pris är det, om I för edra misgherningar slagne warden och liden? Men när I för wälgerningars skull liden och hafwen tålamod, det är nåd för Gud. Ty dertill ären I kallade, efter och Kristus led för oss, låtande oss en efterdömmelse, att I skolen efterfölja hans fotspår. Hwilken ingen synd gjort hade, och intet bedrägeri wardt funnet i hans mun. När han blef bannad, bannade han intet igen, och när han led, hotade han intet; utan stälde hämnden till den, som rätt dömer. Hvilken våra synders sjelf offtrade i sin lefamen på träd, på det wi skulle wara böde synden och lefwa rättfärdigheten; genom hwilkens sår I ären helbregda wordne. Ty I woren som willfarande får, men I ären nu omvända till herden och edra själars biskop. 1 Petr. 2: 19—25.

Huru glada och förnöjsamma fåren af Kristi hjord äro

öfwer sin saliga lott, det lär oss aposteln då han säger: Fröjden eder i Herren alltid, och åter säger jag: Fröjden eder. Fil. 4: 4. Waren alltid glade. Behjen utan återwändö. Waren tacksamme i all ting; ty det är Guds wilje om eder, genom Jesus Kristus. 1 Tess. 5: 16, 17, 18. Wara gudelig och låta sig nöja är winning nog. O, hwilken lycka, hwilken sällhet, hwilken glädje att wara Kristi får, Guds barn, arfwinge till ewinnerligt lif och hafwa sin umgängelse, sin flatt, sin bästa vän i himmelen!

Huru samwetsgranna, slitiga och sorgfälliga Kristi efterföljare måste wara i uppfyllandet af sina jordiska pligter, sitt timliga kall, det lärer oss aposteln, då han förmanar att hwar och en skall arbeta med stillhet och äta sitt eget bröd; ja, arbeta, att man må hafwa något att dela med den, som nödorstig är, och ho der icke wil arbeta, han skall icke heller äta. 2 Tess. 3. Allt, hwad I gören, det gören af hjertat såsom Herranom och icke menniskor; och weten att I af Herren stolen få arfwets lön; ty I tjenen Herren Kristus; men den, som orätt gör, han skall undså hwad han orätt gjort hafwer, och warder intet anseende till personen.

Huru angelägna fåren af Kristi hjord wilja wara att undfly all synd och fara efter rättfärdigheten, sanningen, lärleken, friden och alla Andens gåfwor, det lärer oss Guds ord genom otaliga förmaningar och förefkrifter. Följande ord derom wilja wi särskildt anföra. Läggen bort alltsammans: wrede, grymhet, ondskå, försmädelse, skamliga ord af eder mun. — Låten Kristi ord rikligen ho uti eder med all wisdom, lären och förmanen eder inbördes med psalmer och lossånger och andliga wijor i nåden, och sjungen Herranom i edert hjerta. Och allt det I gören med ord eller gerning, det gören allt i Herrens Jesu namn, och tacken Gud och Fadren genom honom. Kol. 3.

Huru innerligt alla rätta medlemmar af Kristi hjord böra åstunda att förhålla sig rätt i alla werldsliga, medborgerliga angelägenheter och förhållanden, det lärer Skriften lifa utförligt, i det den gifwer bestämda förefkrifter för föräldrar och barn, för husbönder och tjenare, för öfwerhet och underlåter. Hafwer någon ett embete, så atte han deruppå. Lärer någon, så atte han uppå läran. Regerar någon, så regere med omsorg. Hwar och en ware öfwerheten, som wäldet hafwer, underdånig. Allten bröderna, frukten Gud, ären konungen. Så

lärer sanningens Ande det folk att wandra, som will wara Kristi hjord, och ingen kan tillhöra hans hjord, utan att i tro och kärlek bemöda sig om att lyda dessa förmaningar. Då de, som wilja följa och lyda Kristus såsom sin herde, blifwa smädade eller förföljda, så hafwa de både lärdom och tröst i hans ord: Salige ären I, när menniskorna smäda och förfölja eder och säga allt ondt emot eder, ljugande för min skull. Matt. 5: 11. Woren I af werlden, så älskade werlden det hennes more, men efter det I icke ären af werlden, utan jag hafwer eder utwalt ifrån werlden, derfor hatar werlden eder. Joh. 15: 19.

Den store Fåraderden har öfwer sin hjord förordnat herdar och lärare. Ut dessa herdar har han gifwit härliga och wigtiga uppdrag, förefkrifter och löften: Föd mina lam, föd mina får! Joh. 21. Håll på att läsa, förmana och lära! 1 Tim. 4: 13. Hafwen att på eder och på all hjorden! Uppg. 20: 28. Presterna, som äro ibland eder, förmanar jag, som också är en prest och vittne till Kristi pina och delaktig i den härlighet, som uppenbaras skall: Föden Guds hjord, som är ibland eder, och hafwen att på honom, icke nödige, utan sjelfswiljande, icke för slem winnings skull, utan af en god wilja. Icke heller såsom herrar öfwer sitt folk, utan waren hjorden till efterdömmelse. Och sedan, då öfwerste herden uppenbar warder, stolen I undfå härlighetens otwanffliga krona. 1 Petr. 5: 1—4. Då dessa herdar äro troгна, skall församlingen akka på deras ord. Waren edra lärare lydige och följn dem; ty de waka öfwer edra själar. Ebr. 13: 17. Då herdarne icke äro redliga, skall hjorden icke följa, icke lyda, utan fly dem, såsom dagens text också lärer. Swilken som icke går in genom dörren till fårahuset, utan stiger annorstädes in, han är en tjuf och en röfware. Joh. 10: 1. Då själaherden förwänder eller stympar Guds ord eller i sin wandel afwiker ifrån den rätta vägen och är hjorden till förargelse, så stola själarne iakttaga Kristi ord: Wachten eder för de falska profeter, som komma till eder i fårakläder, men inwertes äro de glupande ulfwar. Utas deras frukt stolen I känna dem. Matt. 7.

Wår högtlofwade öfwerherde har sagt: Jag hafwer också andra får, som icke äro af detta fårahuset, dem måste jag också draga härtill, och de stola höra min röst, och det skall warda ett fårahus och en herde. Israel förskingrades för sin otros

full. För hedningar predikades evangelium; en hjord blef samlad utaf judafolket och hebnafolken till den gode herden. Samlandet fortfar, evangelisters skaror utgå ännu till många länder, både till judar och hedningar, för att samla så många som möjligt af de förskingrade fåren till Kristi hjord. Hedningarnes fullhet håller på att samlas, och Israels återupptagelse, som utlofwad är, kommer snart att på underbart sätt bewisa den gode herdens sannfärdighet och huldhet, och då skall detta förskingrade Israel åter blifwa kärnan i Kristi utwalda hjord. Rom. 11. Då fullbordas otaliga löften, som ännu wänta på sin fullbordan. Jag skall uppväcka dem en enig herde, den dem föda skall, nemligen min tjenare David; han skall föda dem och wara deras herde. Den rätte herden, Davids Son, skall då föda sin hjord, som warit så länge förskingrad såsom får utan herde; han skall uppsöka det borttappade och igenhemta det förwillade och förbinda det sargade och stärka det swaga. Hes. 34: 15, 16, 20. Då fullbordas löftet, att det skall blifwa ett fårahus och en herde, och då öfwerwäldigas och qwäfwas ondskan, ottron, söndringsanden, partifinnet, sjelfswifsheten, sjelfrådigheten, sektwäsendet och wilsfarelserna, ty Herrens Ande blifwer rådande. De skola alla känna mig, både små och stora, säger Herren; de skola wara mitt folk, så will jag wara deras Gud.

Likafå nödwändigt, som det är, att Kristi kyrka är skild ifrån werlden, så att Kristi får icke äro förenade med werlden i otro och synd, likafå nödwändigt är det, att Herrens trogna äro i lifsgemenskap med honom och såsom lemmar af hans andliga lefamen förenade med hwarandra inbördes i sann, broderlig kärlek och endragt. De, som hysa söndringsande och partifinne, stilja sig ifrån både Kristi sinne och det apostoliska finnet och höra ännu till dem, om hwilka Skriften säger: Wi gingo alle uti wilsfarelse såsom får, hwar och en såg uppå sin wäg. Men aposteln förmanar att wi skola wandra med all ödmjukhet och saktmodighet; med tålmod, undragande den ene den andre i kärleken. Winlägggen eder att hålla Andens enhet genom fridens band, en kropp och en ande, såsom I och kallade ären uti ett eder kallelses hopp; en Herre, en tro, ett dop, en Gud och allas vår Fader, hwilken är öfwer eder alla, genom eder alla och i eder alla. Ef. 4. I dem, som sålunda öfwerlemna sig åt den gode herden, werkar han sitt wert

genom näden. Vårte detta verk blifwa fullbordadt i oss alla, på det vi måtte på den stora dagen blifwa ställda på konungens högsta tröa och få ingå i det rike, som för Guds folk är berett ifrån världens begynnelse! Ja, fridens Gud, som igenfört höljer ifrån te detta den store Kärlekens genom det ewiga testamentets blod, vår Herre Jesus: Han göre oss ifriska uti allt gott verk till att göra sin wilja, och skaffe uti oss hwad honom tackeligt är genom Jesus Kristus, hwilken ware ära af ewighet till ewighet! Amen.

Den helige Ande och hans verk.

(Predikan på Fingstugan, gamla årgången, 2) förut trodt.)

Guds Ande swäfwade öfwer wattenet. 1 Kol. 1: 2. Vår andra bibelbok börjar sålunda: I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. Och jorden war öde och tom, och mörker war på djupet, och Guds Ande swäfwade öfwer wattenet. Alltså, Guds Ande nämnes här såsom verklig redan i skapelsens begynnelse. Vi läsa och i Ps. 33: 6: Himmelen är gjord genom Herrens ord, och all hans här genom hans muns Ande. Den Heliga Skrift omtalar icke Guds Ande i någon annan mening än den, att dermed betecknas den Ande, som han iänder, ware sig i skapelsens, uppehållens, förnyens eller den tröstande nådens åndomål. Af sammanhanget är tydligt, att här i skapelsens begynnelse med Guds Ande menas den tredje gudomäxerionen, den Helige Ande. Då dessa ord sammanställas med de anförda i Ps. 33: 6, så finna vi att i skapelsen hela den högtlofwade treenigheten, Fadren, Ordet och den Helige Ande, verkade gemenligt för det underbara ändamålet att skapa och bereda denna världskropp, som skulle jorden, till bestad för menniskösläget, ty här skulle detta släkte beredas till en gudsaligt för att kunna upphöjas till den bestämmede, som utträdde i de orden, att menniskan blef skapat efter Guds beläte. Skapelsen fullbordades, och Gud såg att allt war gott. Men icke länge fortior allt att wara gott. — Innta-

fallet skedde, synden och döden inkommo i werlden, ja i menniskans hjerta. Själen blef stild ifrån Gud genom synden, förgiftad till döds, kroppen förgiftad till döds, så att den efter en tid måste dö den lekamliga döden, och ewig död war oundwiltlig följd häraf, om icke underbar frälsning skedde för att rädda de fallna. Men frälsning utlofwades strax efter syndafallet, redan innan menniskan blifwit utdrifwen från paradiset. Förlossaren utlofwades: Dwinnans fäd skall söndertrampa ormens hufwud. Och allt sedan detta löfte wardt gifwet, uppehöll Gud sin skapade werld jemte menniskoslägtet. Att den Helige Ande under allt detta oupphörligt verkade på menniskornas hjertan för att till Gud återföra de fallna, men att detta nådesarbete war hos de flesta förgäfwes, deröfwer flagar Herren i sitt ord efter en tids förlopp. Herren sade: Menniskorna wilja icke mer låta min Ande straffa sig, ty de äro kött. Menniskorna wille icke lyda den Helige Andes röst i sina hjertan och samweten. Och så kom floden och tog bort från jorden det i grund förderfwade slägtet utom Noah och hans anhöriga, hwilka tillsammans utgjorde åtta själar, som på underbart sätt blefwo frälsta. Af dessa uppwärte på jorden ett nytt släkte, och deraf utwalde sig Herren Gud ett särskildt folk, som skulle blifwa kärnfolket i hans rike på jorden, af hwilket folk den utlofwade förlossaren skulle födas. För detta höga ändamål blef Israels folk oaktadt alla sina synder och öfwerträdelser uppehållet, bewaradt och förberedt, och i tidens fullbordan kom den Wälsignade som utlofwad war.

Under hela denna tid af Guds uppehållande, försörjande nåd och underbara regering öfwer detta folk woro i synnerhet den andre och tredje gudomspersonen närwarande och werksamma. Genom den andre gudomspersonen, det personliga Ordet, som ock kallas Förbundets Ängel, Mal. 3: 1, skedde alla uppenbarelser i det gamla förbundets tid, ty det war genom honom Gud gjort förbund med menniskan, och detta förbund har sin grund i hans oändliga kärlek, hwarför ock Guds Son war före werldens begynnelse föresedd till vår frälsare och saliggörare; och alla menniskor, som kunna bewetas att emottaga denna frälsning, blefwo i honom hårtill utwalda, förr än werldens grund lagd war. Ef. 1: 4. Detta kallas Guds Faders försyn eller förutseende, 1 Petr. 1. Och Guds folks uttorelse efter detta förutseende werkställes hos hwar och

en särskild själ genom Andens helgelse till lydningen och Jesu Kristi blods stänkelse, såsom och aposteln Paulus säger: Hvilka Gud hafwer föresett, dem hafwer han och besträffat, att de skulle wara hans Söns beläste lif. Rom. 8: 29. Det är genom den Helige Ande, den tredje gudomspersonen, som denna werksamhet och förmedling mellan Gud och menniskan utföres, under det den andre gudomspersonen, Guds Son, är grunden till denna förmedling, emedan wi blifwit skapade för hans skull och genom honom, för honom, till honom samt efter Guds beläste som uppenbaras i honom, och emedan han är blifwen en af vårt släkte, den nye stamfadren för adamsläktet, som har återlöst oss med sitt offerblod och gifwit magt att blifwa Guds barn åt alla, som honom anamma och tro på hans namn. Men ingen kan blifwa delaktig af denna härliga nåd utan genom Guds Ande. Ingen kan kalla Jesus en Herre, utan genom den Helige Ande. Alltså kan ingen komma till lefwande tro och till lif i Kristus genom tron, utan genom den Helige Ande. I hela det gamla förbundets tid war den Helige Ande med Fadren och Sonen werksam både i regeringen öfwer jordens folk i allmänhet och i synnerhet i hela hans wärd och regering öfwer förbundsfolket och i ewighetsrikets förberedelse bland detta folk. Den Helige Andes närwarelse och werksamhet i nådens rike och nådens werkningar framställes i tabernaklet och templet i härliga sinnebilder, såsom i de sju lamporna på den heliga ljusastaken och den heliga oljan som deruti brann, hwarmed kan jemföras hwad wi läsa i Upp. 4: 5 om de sju eldslampor, som brunno framför stolen, hvilka äro de sju Guds Andar. Alltså är den Helige Ande det ewiga ljusets uppenbarelse i Kristus Jesus, så att Kristus och hans församling är ljusastaken, hvar på dessa flammor brinna. Den Helige Andes närvaro och werksamhet afbildades äfwen i rökofferaltaret, i det wälluktande rökverket och i offerrotten, hwarom mera här efter. Likaledes afbildades den Helige Andes närvaro och werksamhet genom rökverket på ståndbröden, hvilka framlades på ståndbrödsbordet i helgedomen. På många ställen i det gamla testamentets heliga skrifter nämnes Gud den Helige Ande. I Ps. 48: 16 talar Herren, den andre gudomspersonen, och nämner Fadren och den Helige Ande jemte sig sjelf, då han säger: Jag hafwer tillförene icke hemligen talat; ifrån den tiden då det taladt wardt är jag der, och nu sänder mig Herren, Herren och

hans Ande. Och i kap. 57: 16: Jag vill icke tråta ewinnerligen och icke vred vara i ewig tid, utan en Ande skall blåsa ifrån mitt ansigte, och jag skall göra lif. Så framställles den Helige Ande äfwen i det gamla testamentets bibelord såsom Anden, som lif gifwer. I synnerhet åtfärdligt framställles detta i profeten Hesekiels syn i de orden: Du Ande, kom hærtill ifrån de fyra wäder, och blås uppå dessa döda, att de warda lefwande igen. Hes. 37: 9. Uttryckligen lofwar Herren och säger: Jag skall utgjuta af min Ande öfwer allt kött. Joel 2: 28. Och aposteln Petrus säger oß att på pingstdagen fullbordades detta löfte. Apg. 2: 17. Det har alltsedan deß fortfarit att gå i fullbordan och skall ännu rikligare fullbordas till deß Kristi rike har uppnått hela sin utlofwade härliga fulländning.

Wi wilja nu med anledning af wår högmessotext betrakta den Helige Ande och hans werk, och bedja Gud om wälsignelse till wår betraktelse, men först uppstå och sjunga följande böne- och lofsångsord (Sw. Ps. 132):

O du Helige Ande! Kom till oss in,
Med nåd och frid i dina trognas hjertan blif,
Din lefwande kärlekslåga der upptänd och uppehåll:
Du, som af alla tungomål och land församlar folken
I Herrens Jesu Kristi tro endrägteliga!
Halleluja, Halleluja!

Text: Joh. 14: 23—31.

Den Helige Ande och hans werk är det wigtiga ämne, som wår text gifwer oss att behandla.

Och måtte den Helige Ande sjelf med ljus och lif och nådefrakter från himmelen uppfylla våra hjertan till hans lof och pris och våra själars wälfärd.

Alltså hafwa wi först att betrakta **den Helige Andes wäsende och person**.

Den högsta underwisning wi härom hafwa är den, som den andre gudomspersonen sjelf har gifwit oss, han som sjelf är Gud och känner det oändliga gudomskjupet och alla gudomens hemligheter. Han säger: Men när Hugsvalaren kommer, den jag skall sända eder af Fadren; sanningens Ande, som utgår af Fadren, han skall bära mittnesbörd om mig. Joh. 15: 26. Alltså säger oss Herren Jesus att den Helige Ande är sanningens Ande, som utgår af Fadren, och nämner

en del af hans werk samt kallat honom Hugsvalaren, den Helige Ande, hwilken Fadren skall sända i hans namn. Joh. 14: 16, 17, 26. Att den Helige Ande är af samma wäsende med Fadren och Sonen, har Herren Jesus wisat, då han wid sin himmelsfärd sade till apostlarna: Gån ut i hela werlden och lären allt folk (eller gören allt folk till lärjungar), döpan- de dem i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn. Här nämnes uttryckligen den Helige Ande såsom person och såsom jemlik med Fadren och Sonen, och af samma wäsende. Så framt wi alltså sätta full tro till Jesu ord, hafwa wi wisshet om att den Helige Ande är Gud, personligen Gud, jemte Fadren och Sonen, och är den tredje personen i gudomen. Matt. 28: 18—20. Att den Helige Ande är Gud och gudoms- person i sig sjelf lærer oss vår Frälsare tydligt, då han säger: Hwilken som säger något emot Menniskones Son, det warder honom förlåtet, men hwilken som säger något emot den He- lige Ande, det warder honom icke förlåtet, hwarken i denna eller i den tillkommande werlden. Matt. 12: 32. Jesus sä- ger oss härmed att denna synden är begången emot ett per- sonligt wäsende. Och aposteln säger detsamma i den wigtiga förmaningen: Bedröfwen icke Guds Helige Ande, der I med beseglade ären till förlofningens dag. Ef. 4: 30. • Då man kan synda emot den Helige Ande, och detta är den enda synd, som icke kan förlåtas, emedan hjertat derigenom helt och hål- let tillstänges för den Helige Ande, och då den Helige Ande kan bedröfwas, så är det tydligt, att den Helige Ande är en person. Det samma framgår äfwen af vår frälsares ord till sina lärjungar: Eder är nyttigt att jag bortgår; ty om jag icke bortgår, kommer icke Hugsvalaren till eder, men går jag bort, så skall jag sända honom till eder. Och när han kom- mer, skall han straffa werlden för synd och för rättfärdighet och för dom. Joh. 16: 7, 8. Här omtalas den Helige Ande såsom person, som utöfwar personlig werksamhet. Widare sä- ger Jesus: När han kommer, som är sanningens Ande, han skall leda eder uti all sanning; ty han skall icke tala af sig sjelf; men hwad han hör, det skall han tala, och det som ske skall, skall han förkunna eder. Han skall prisa mig, ty af mitt skall han taga och förkunna eder. Joh. 16: 13, 14. Så wi- sar Jesus tydligen att den Helige Ande är person, alltså den tredje gudomspersonen, som personligen utför detta werk.

Och innan Jesus uppför till himmelen, sade han till sina lärjungar: I skolen undfå den Helige Andes kraft, som öfwer eder komma skall. Apg. 1: 8. Och på pingstdagen blef genom ett stort underverk den Helige Ande utgjuten öfwer de församlade lärjungarne under gestalt af eldstungor eller eldsflammor och blef sittande på hwar och en af dem. Och de wordo alle uppfylde af den Helige Ande och begynte till att tala med andra tungomål, efter som Anden gaf dem att tala. Apg. 2: 3, 4. Detta war nu den kristna församlingens födelsedag, Kristi kyrkas egentliga begynnelse; nu war Hugsvalaren kommen, som Herren Jesus hade lofwat att sända, och i och med den Helige Ande war nu Jesus själf kommen och är för alltid närwarande i sin församling, såsom han hade lofwat: Jag skall icke låta eder wara faderlösa, jag skall komma till eder, och såsom han försäkrade wid sin himmelsfärd: Si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända, och såsom han förut hade sagt: Hwar två eller tre äro församlade i mitt namn, der är jag midt ibland dem. Matt. 18: 20. Ja, både om sin och Fadrens och den Helige Andes närvaro i deras hjertan, som blifwa Guds barn, gifwer han en härlig wisshet då han säger: Den mig älskar, han warder hållande mina ord, och min Fader skall älska honom; och wi skola komma till honom och blifwa boende när honom. Om den Helige Andes inneboende i deras hjertan säger aposteln: Wetén I icke att I ären Guds tempel och att Guds Ande bor i eder. 1 Kor. 3: 16. Och sedan: Wetén I icke att eder kropp är den Helige Andes tempel, som är i eder, hwilken I hafwen af Gud och ären icke edra egna. 1 Kor. 6: 19. Den Helige Ande gaf dem att tala, som undfingo honom på pingstdagen, och häraf är klart att gifwaren af talet och dess innehåll är en person, som gaf och gifwer efter sin egen wisshet och goda wilja. Den Helige Ande blef sedan synligen och underbart gifwen åt alla, som trodde i den första församlingen, och särskildt undfingo de den Helige Ande, på hwilka apostlarne lade sina händer. Och då Petrus höll sin första predikan för en församling af hedningar i Kornelius hus och förkunnade ordet om den korsfäste och uppståndne Kristus med denna försäkran: Honom bära alla profeterna vittnesbörd, att hwar och en som tror på honom, han skall få syndernas förlåtelse genom hans namn, då föll den Helige Ande på alla

dem som talet hörde, de började tala med tungomål och prisade Gud. Apg. 10: 34—48. Då Petrus sade till Ananias: Hvarför hafwer satan uppfyllt ditt hjerta, att du skulle ljuga för den Helige Ande? och sedan till Safira: Hvarför woren I öfwerens, att I skullen fresta Herrens Ande? Apg. 5: 3—9, så omtalas den Helige Ande här klart och tydligt såsom person. Då Stefanus sade till judarne: I stå alltid emot den Helige Ande, Apg. 7: 51, så nämnes också här den Helige Ande såsom person. Och då aposteln säger: Alla de som drifwas af Guds Ande, de äro Guds barn; densamme Anden vittnar med vår Ande, att wi äro Guds barn, Rom. 8: 16, så säger han oß att Anden, som vittnar, är en person. Likaså i Apg. 28: 25, der wi läsa om att Paulus sade till judarne att den Helige Ande rätt talat hafwer till våra fäder, d. w. s. att det nu gif i fullbordan, hwad Anden hade talat genom profeten Esaias. Widare 1 Tim. 4: 1: Anden säger klarligen o. s. w. Och i Upp. 14: 13: Salige äro de döde, som i Herranom dö häresten; ja, Anden säger att de skola hwila sig ifrån sitt arbete, ty deras gerningar följa dem efter. Det skulle blifwa allt för widlyftigt, ja nästan omöjligt att anföra alla de ställen i Skriften, som klart och tydligt vittna om den Helige Andes personlighet, ty allt hans werk i församlingens grundläggning, uppehållelse och styrelse och i deras omvändelse, pånyttfödelse och helgelse, som warda saliga, framställer honom tydligt såsom werkande person.

I det gamla testamentet kunde den Helige Ande icke meddelas åt någon menniska på samma sätt och i samma grad som i det nya, och således kunde icke heller pånyttfödelse ske i samma mening som i den kristna församlingen. Orsaken härtill lära wi tydligt och klart af Joh. 7: 37—39: På yttersta dagen i högtiden, den of störst war, stod Jesus och ropade, sägande: Hwilken som törstar, han komme till mig och dricke! Hvilken som tror på mig, såsom Skriften säger, af hans lif skola flyta lefwande wattens strömmar. Men det sade han om Anden, hwilken de få skulle, som på honom trodde; ty den Helige Ande war icke än då på färde; ty Jesus war icke ännu förklarad. Det är Guds Son, den andre gudomspersonen, som infört sin gudom i menskligheten och förenat mandomen med sin gudom, så att han är gudamenniskan, Immanuel, Gud med oss, och hafwer åstadkommit menniskoflägtets

förföning inför Gud och är själf förföningen för våra synder; icke allenast för våra utan ock för hela werldens, och är genom sitt lidande, sin offerdöd för oss såsom vår medlare fullkommen gjord och genom sin uppståndelse och himmelsfärd med sin förklarade menniskonatur upptagen i härligheten. Hans lefamen, som för oss blef utgifwen, hans blod, som för oss blef utgjutet, hans själ, som utgaf sig till skuldoffer för oss, hela hans menniskonatur är förklarad i gudomen till lifsgifwande Ande. Medan i dopet nedkom öfwer honom den Helige Ande, och han har nu den Helige Ande i oändlig fullhet, och af denna fullhet såsom af ett omätligt haf meddelar han lifsslöden och nådeströmmar åt sina återlösta. Det är derigenom församlingen grundades, föddes samt widmagthålles och utbildas till Kristi brud. Det är han, som icke blott förwärfwat åt menniskan den Helige Andes gåfwa, utan han är förmedlingen emellan Gud och menniskan, genom hwilken den Helige Ande nu kan meddelas, ty någon fullständig förening mellan den Helige Ande och den syndiga menniskoanden war icke och är icke möjlig utan genom den Helige Andes förening med gudamenniskans förklarade menstlighet. Dersför säger Johannes: Den Helige Ande war icke än då på färde, ty Jesus war icke ännu förklarad. Nu meddelar han lefwande wattens strömmar, nemligen den Helige Andes lifsgifwande nådegåfwor och krafter. Hårom sade han förut till den samaritanska qwinnan: Hwilken som dricker af det watten, som jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som jag honom gifwer, skall blifwa i honom en källa med springande watten i ewinnerligt lif. Joh. 4: 14. Och aposteln säger: Den första menniskan Adam är gjord till naturligt lif, och den ytterste Adam, Kristus, den nye stamfadren, till andligt lif, d. ä. till lifsgifwande Ande. Vår frälsare talar själf om den Helige Andes utgående af Fadren, och wi kunna wäl förstå hwarför han då, medan han ännu war i förnedringstillståndet, icke talade om den Helige Andes utgående af Sonen. Huru härmed förhåller sig i själfwa gudomsmajestätets, i den högtlofwade treenighetens wäsende skall för det swaga menniskoförnustet alltid förblifwa en ogenomtränglig hemlighet. Men tydligt och klart är af den Heliga Skrift, att den Heltige Ande icke utgår omedelbart af Fadren utan af Fadren genom Sonen, alltså af Fadren och Sonen, hwilket

är alldeles detsamma. I Sonen, i det ofskapade, personliga Ordet, uttalar Gud sitt ewiga wäsende, och i detta ordet är den Helige Ande. Himmelen är gjord genom Herrens ord, och all hans här genom hans muns Ande. Alltså redan i skapelsen antydes denna hemlighet. Annu tydligare är detta i nåderiket, Kristi församling, såsom Jesus sade om den Helige Ande: Jag skall sända honom till eder. Han sade äfwen: Fadren skall sända honom i mitt namn. I hela nådens verk framställles Fadren, Sonen och den Helige Ande såsom gemensamt verkande. Fadren utgaf för oss sin enfödde Son, Sonen utgaf sig sjelf för oss till gåfwa och offer, Gud till en söt lukt, Ef. 5: 2, såsom ock aposteln säger: Hafwer oxablod och bockablod och strödd aska af kon helgat de orene till köttslig renhet; huru mycket mer skall Kristi blod, som hafwer sig sjelf obesmittadt, genom **den Helige Ande** Gud offrat, rena vårt samwete af de döda gerningar till att tjena lefwande Gud. Ebr. 9: 13, 14. Aposteln beder att den himmelske Fadren wille gifwa oss kraft efter sin härlighets rikedomar, att wi må starke warda genom hans Ande till den inwertes menniskan; att Kristus må bo genom tron i våra hjertan. Ef. 3. Ingen kan komma till Sonen utan Fadren drager honom, och ingen kan kalla Jesus en Herre utan genom den Helige Ande. Alltså äro i allt nådens verk Fadren, Sonen och den Helige Ande gemensamt verkande, fastän verkningarne benämnas olika efter deras särskilda art och beskaffenhet. Fadren föder på nytt i Kristus Jesus genom den Helige Ande alla dem, som af Kristus emottaga magt att blifwa Guds barn.

I anseende till de särskilda nådewerkningarna framställles den Helige Ande genom åtskilliga bilder och liknelser i den Heliga Skrift. Den heliga oljan eller lysoljan, som brann på de sju lamporna af ljusastaken i helgedomen war en bild af den Helige Andes upplysande nåd. Det heliga rökverket, som brändes på rökofferaltaret, war en bild af den Helige Andes verk i själen, hwarigenom böneoffer, tackoffer, losoffer framkomma, såsom ock hjertats willighet att med ande, själ och kropp utgifwa sig sjelf till ett offer, som är lefwande, heligt och Gud behagligt. Rom. 12: 1. Med afseende härpå säger Herren genom profeten: Öfwer Davids hus och öfwer borgarena i Jerusalem skall jag utgjuta nåds och böns Ande. Den heliga wigoljan, som begagnades wid presternas inwig-

ning och då konungar smordes, war en bild af den Helige Andes nådegåfwor, som till dessa embeten äro nödwändiga. Genom detta förordnande hade Gud lifsom lofwat och förbundit sig att gifwa åt dem, som insattes i embetet, de gåfwor och krafter, som de dertill behöfde, och detta war till dem en maning att öppna sina hjertan, öfwerlemna sig helt åt Herren Gud och förtrösta på honom. I de ställen wi redan hört i Johannes' evangelium om lefwande wattens strömmar och en fälla med springande watten till ewinnerligt lif liknas den Helige Andes lifgifwande gåfwa wid watten, och under denna bild utlofwas den Helige Ande i det profetiska ordet: Jag will utgjuta watten uppå den törstiga och strömmar uppå den torra; jag will utgjuta min Ande uppå din såd och min wälsignelse uppå dina efterkommande. Jes. 44: 3. Jag will gjuta rent watten uppå eder, att I stolen rene warda ifrån all eder orenhet, och ifrån alla edra afgudar skall jag rensa eder. Och skall gifwa eder ett nytt hjerta och en ny ande uti eder och taga bort utur edert kött det stenhjertat och gifwa eder ett hjerta af kött. Jag skall gifwa min Ande i eder och göra ett sådant folk af eder, som i mina bud wandra och mina rätter hålla och derefter göra. Hes. 36: 25—27. Genom dylika profetior framställes i gamla testamentet löftet om den Helige Andes utgjutelse och den nya födelsen, som skulle ske i det nya testamentets tid. Den Helige Andes gåfwor och werknin-gar liknas äfwen wid wädret och winden. Då Nikodemus icke kunde fatta talet om pånyttfödelsen af watten och Anden, sade Jesus till honom: Wädret blåser hwart det will, och du hörer dess röst, och du wet icke hwadan det kommer eller hwart det far, alltså är hwar och en, som af Anden född är. Joh. 3: 6. Då den Helige Ande på pinsdagen blef utgjuten öfwer de församlade lärjungarna, wardt hastigt ett dån af him-melen, såsom ett mäktigt stort wäder kommit hade; och i de förut anförda orden hafwa wi samma bildliga uttryck hos profeten: Du Ande, kom härtill ifrån de fyra wäder och blås uppå dessa döda, att de warda lefwande igen. Hes. 37: 9. Och det högsta, underbaraste anwändandet af detta bildliga uttrycksjätt hafwa wi i vår Frälsares ord till lärjungarne efter hans uppståndelse, då han efter freds-helsningen wisade dem såren i sina händer och sin sida och åter sade till dem: Frid ware eder; såsom Fadren hafwer mig sändt, så sänder och jag

eder. När han detta jagt hade, blåste han på dem och sade till dem: Tagen den Helige Ande. Joh. 20: 21, 22. Detta var ett meddelande af den Helige Ande före pingstdagen, det skedde omedelbart efter uppståndelsen för att uppfylla deras hjertan med fastare tro, med glädje, fröjd och frid efter den stora bedröfwelsen. Tillika singo de derigenom se — och det är derigenom för hela Kristi församling uppenbart — att det är från honom, den genom uppståndelsen och segern förklarade gudamenniskan, från hans hjerta, från hans mun den Helige Ande utgår och meddelar sig åt dem, som tro på hans namn. Det är därför sorgligt, om någon vill förneka, att den Helige Ande utgår äfwen af Sonen, och med dylika påståenden sprider oro och fruktan och mistroende till den sunna lära, som församlingen har undfått såsom rätt och oförfälskad. Härwid må man wäl tänka på Jesu ord: We den, som förargar en af dessa minsta mina små, som tro på mig! Då vår frälsare döptes, nedkom öfwer honom den Helige Ande i dufwoliktelse. Matt. 3: 16. Utmärkande för dufwan är hennes räddsla för roffoglar samt snabbhet i flykten undan sina förföljare, och särskildt i Österlandet är hon en bild af ofskuld och renhet. Då Jesus döptes, förenades den Helige Ande fullkomligt med hans menliga natur, och häruti bestod för honom såsom menniska den fulla inwigningen till det underbara medlarekallet, som han åtagit sig före werldens begynnelse. 1 Petr. 1: 20. Och i alla dem, som i sann och lefwande tro blifwa delaktiga af lifwet i Guds Son, verkar den Helige Ande den ensald i tron, den ofskuld och renhet i ande och sinne och i synnerhet den upprigtiga wilja samt den räddhåga för de andliga fienderna och den hastiga flykt från det onda, hwaraf dufwan är en älskelig sinnebild. Och då Guds Ande blifwit boende i en menniskosjäl, så drifwes hon af honom i det inre lifwet och i det yttre lefwernet, i tankar, ord och gerningar ifrån synd och orenhet till det, som är rent, rätt, godt och heligt. Ja, Anden verkar en helig drift till det, som ofwantill är. Söken det ofwantill är! Faren efter det, som ofwantill är! Så ropar Anden i dem, som äro uppståndna med Kristus till ett nytt lif genom tron. De drifwas af Anden till närmare gemenskap med Gud, de drifwas till Jesus. De känna sig ofta såsom främlingar i denna werlden, såsom uti en öken, så att en längtan uppstår i själens innersta: O, hade jag win-

gar såsom duftwor, att jag måtte flyga och någonstädes blifwa — långt bort från den onda werlden! Ps. 55: 7, 8. En sådan längtan efter Herrens Jesu ankomst, en sådan brudlängtan efter själabrudgummen werkar Anden i de troendes hjertan. Anden och bruden säga: Kom! Och den det hörer, han säge: Kom! Och den der törstar, han komme, och den der will, han tage lifswets watten för intet. Upp. 22: 17.

En af de allra betydelsefullaste finnebilder eller lifnelseord, genom hwilka den Helige Ande och hans werk framställas i den Heliga Skrift, äro ljuset och elden. Den Helige Ande är ljuset i församlingen, ljuset i Kristi rike, det är genom Anden Jesus uppenbarar sig såsom werldens ljus. Kristus är rättfärdighetens sol, genom den Helige Ande meddelas himlagåfwna såsom regn ifrån nådeshimmelsens skyar. Af solsten och regn uppstår regnbågen i molnen öfwer jorden, förbundsteknet som Gud gaf, sedan det stora wattendöpet gått öfwer jorden. I vår förklarade medlare, som nu är upphöjd på tronen i himmelen, och omkring hans tron se wi det ewiga förbundets regnbåge, föreningen af det ewiga ljuset och Andens gåfwor och krafter. O denna underbara hemlighet! Och från tronen utgingo ljungeld, tordön och röster; och sju eldslampor brunno för stolen, hwilka äro de sju Guds Andar. Upp. 4: 5. Här uppenbaras den Helige Ande under bilden af sju eldsflammar. Ghuru han är blott en i sitt wäsende, är han dock sjufaldig i sina krafter, gåfwor och verkningar, likasom det ena klara solljuset i regnet fördelas i sju ljusliga färger med förmildradt sken. Denna underbara förening mellan Guds Son, vår förklarade Frälsare, och den Helige Ande och denna förenings werksamhet i alla land har Johannes fått ståda i denna himmelska syn: Och jag såg, och si, midt i stolen och ibland de fyra djuren och midt ibland de äldsta stod ett Lam, såsom det hade slagadt warit, och hade sju horn och sju ögon, hwilka äro de sju Guds Andar, sände i alla land. Upp. 5: 6. I denna förening är sådan enhet, att Andens krafter, som framställas under bilden af sju horn, och Andens öfriga egenskaper, såsom wisshets och förstånds Ande, kunskaps och Herrens fruktans Ande, som framställas under bilden af sju ögon, tillhöra Lammets bild, de äro hans Andar, dessa sju Guds Andar, som äro sända i alla land. De äro hans och han sänder dem och låter sina nådewerksningar

utgå öfwer allt i den återlösta werlden. Wi kunna här af se huru det förhåller sig med nådens verkningar till menniskors omvändelse och salighet i Kristi nåderike. Kristus säger sjelf: Si, jag står för dörren och klappar; den der hörer min röst och upplåter dörren, till honom vill jag ingå och hålla nattward med honom och han med mig. Så är det Kristus sjelf, som kommer och klappar på hjertedörren, och han sjelf som säger: Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag vill wedergwida eder. Men att han werkar allt detta genom den Helige Ande så wi se af de bibelord, som sedan skola anföras.

Men wi hafwa ännu att anföra såsom exempel att den Helige Ande omnämnes i den Heliga Skrift under bilden af eld, Matt. 3: 11, Johannes döparens ord: Den efter mig kommer, han skall döpa eder med den Helige Ande och med eld. Den Helige Ande uppenbarades på pingstdagen i eldsflammar, som woro det yttre synbara tecknet att han inkom i deras hjertan, som undfingo dessa eldslågor. Detta war församlingens andedop. I döpelsens sakrament tillkännagifwes den Helige Andes verk genom watten, som är en annan bild af hans närwaro, och i Ordet werkar han med den nådeseld, som skall döda den gamla menniskan och upptända och underhålla det nya lifwets heliga eld i dem som döpas, så framt de icke qwäfwä eller släcka den. Man kunde ock säga, att den Helige Ande förebildades i det gamla testamentet genom elden, som nedkom från himmelen och brann beständigt natt och dag på bränneofferaltaret och aldrig fick slocka, och i hwilken alla offer måste förbrännas. Det war i denna Andens eld det enda gällande offret för oss blef offradt på Golgata. Ebr. 9: 14.

Wi hafwa nu att något närmare betrakta den Helige Andes embete och verk. Vår Frälsare sade: Den Helige Ande skall prisa mig, ty af mitt skall han taga och förkunna eder. Han skall leda eder i all sanning och påminna eder allt det jag eder sagt hafwer, han skall bära vittnesbörd om mig m. m., och Jesus kallat honom Hugswalaren och sanningens Ande, såsom förut blifwit anfördt. Af allt detta är klart, att den Helige Andes verk i nådens rike framsför allt är att förklara och prisa vår högtlofwade frälsare och salighetshöfding, Herren Jesus, genom att vittna om honom och förklara

för oss hans wäsende, hans person, hans födelse, hans wan-
 bring på jorden, hans underverk, hans tal, hans lidande, död,
 uppståndelse och himmelsfärd. Allt detta gör den Helige Ande
 klart, lefwande och werksam i Kristi församling och i de tro-
 endes hjertan genom det ord, som är oss gifwet i det gamla
 och nya testamentets skrifter samt genom de heliga sakramen-
 ten. Det war genom den Helige Ande som Herrens vittnes-
 börd och bestraffningar af menniskornas ondskap samt förkun-
 nandet till Noah om floden stedd, liksom också genom det gamla
 testamentets alla stiftelser, inrättningar och gudstjenstordningar,
 samt i hwarje enskild, troende israelit, i allt, i alla war det
 den Helige Ande som verkade. Härom vittnade gamla testa-
 mentets skrifter utförligt. Bland de sista vittnen från den
 tiden må nämnas: Johannes Döparen och den gamle Si-
 meon, som hade fått vittnesbörd af den Helige Ande, att han
 icke skulle smaka döden förr än han fått se den utlofwade fräl-
 saren. Och då den wäntade frälsaren war född och efter la-
 gens föreskrifter frambars i helgedomen, kom den gamle Si-
 meon genom Andens tillstydelse dit i samma stund och igen-
 kände i Andens ljus från alla andra barn just det, som han
 sötte, Jesusbarnet från Betlehem, och han fick taga honom i
 sin famn och i outfäglig andens fröjd uppstämman den härliga
 lofsång, som wi alla skulle önska att kunna uttala wid vår
 hälsanfärd: Herre, nu låter du din tjenare fara i frid, efter
 som du sagt hafwer, ty mina ögon hafwa sett din salighet.
 Simeon är således ett härligt exempel, som visar oss, huru
 den Helige Ande leder alla, som lyda honom.

Att den Helige Ande i synnerhet har varit verksam wid
 församlingens grundande, och att det är genom honom, som
 sanningen, ljuset, lifwet och all verksamhet i församlingen
 uppehålls och fortfar, har redan blifwit antydt. Må wi nu
 också erinra oss några särskilda vittnesbörd om nådemedlen, som
 äro gifna genom honom. Aposteln Petrus säger om profe-
 terna: De hafwa ransakat på hwad eller hurudan tid Kristi
 Ande utwiste, den i dem war, och tillsörene hade bethgat de
 lidanden, som i Kristus äro, och den härlighet, som derefter
 följa skulle. Hwilka det också uppenbaradt war; ty de hafwa icke
 sig sjelfwa, utan oss dermed tjent; hwilka stycken eder nu för-
 kunnade äro genom dem, som eder evangelium predikat hafwa,
 enom den Helige Ande, som sändes af himmelen, hwilket

änglarne och lyfter se. 1 Petr. 1: 11, 12. Och vidare säger samme apostel: Det skolen I först weta, att ingen profetia i Skriften sker af egen utläggning. Ty ingen profetia är ännu framkommen af menniskomilja; utan de heliga Guds menniskor hafwa talat, rörda af den Helige Ande. 2 Petr. 1: 20, 21. Alltså, hela Guds uppenbarade Ord, hela den Heliga Skrift, både det gamla och det nya testamentets heliga skrifter äro och gifna genom den Helige Ande. Om det gamla testamentets skrifter hafwa wi här det allra tydligaste vittnesbörd, och om det nya testamentets skrifter är Jesu bestämda löfte till apostlarne tillräckligt, då han sade: I skolen wara mine vittnen intill werldens ända, och hans löfte: Den Helige Ande skall lära eder allting och påminna eder allt hwad jag eder sagt hafwer. Men i synnerhet wigtigt är, att wi härwid rätt beakta icke blott att den Helige Ande har ingifwit dem, som skrifwit de heliga skrifterna, allt hwad de skulle skrifa, utan också att den Helige Ande med sin nåd och sin lifskraft beständigt är närwarande och werksam i det uppenbarade ordet, så att Ordet och Anden äro såsom ett och Anden genom Ordet i församlingen närwarande, så att den Helige Ande alltid är när, hwarchest hans Ord förkunnas, och till och med om det förkunnades af en så gudlös profet som Bileam, gäller det dock i sin fulla kraft, ty Bileams härliga profetia om stjernan af Jakob gick i fullbordan, då genom vår frälsares födelse stjernan uppgick öfwer Betlehem. Allwen hwad de heliga sakramenten beträffar gäller allt detta i asseende på den Helige Ande. I döpsens sakrament är det just den Helige Ande, som i ordet är närwarande och werkar genom watten den nya födelsen till deß allra första begynnelse. Här om säger aposteln: Icke för rättfärdighetens gernings skull, som wi gjort hade, utan efter sin barmhertighet gjorde han och saliga genom den nya födelsens bad och den Helige Andes förnyelse. Tit. 3: 5. I Joh. 6 talar vår frälsare om sig sjelf, såsom det brödet af himmelen, som gifwer werlden lif, och om den andliga delaktigheten af hela hans gudamänniska personlighet genom tron, hwilken delaktiggörelse ofta kallas ett andligt åtande och blickande af Kristi lefamen och blod. För att förekomma allt missförstånd här om, och på det icke orden om hans lefemens och blods åtnjutande måtte på något sätt leda till afgudereri och widstepelse, sade han: Anden är den som gör lif-

attig; föttet är intet nyttigt. De ord jag säger eder äro ande och äro lif. Alltså säger oss Herren Jesus att i Ordet och sakramenten är han med den Helige Ande närvarande och werksam, och då menniskans hjerta genom dessa nådens medel öppnas för honom och hans Ande, så lända de till hennes salighet, men medlen blifwa eljest lifsom fött utan Ande och kraft.

Nu werkar alltså i Kristi nåderike på jorden och särskildt i hans kyrka och församling Herren Jesus genom sin Helige Ande, och denna werksamhet sträcker sig till hwar och en själ i synnerhet, så att hans Ord såsom budskap och inbjudning utgår till hwar och en med bestämd kallelse: Kom, kom, kom, fåra själ, ty allt är redo, allt fullkomnadt! Återlösningen är fulländad, himmelen öppnad. Kom till Jesus, som uttryckligen säger: Kommen hit till mig, I alle, som arbeten och ären betungade! Ja, det är genom den Helige Ande Jesus står för dörren och klappar och beder oss upplåta för honom, ty den Helige Ande kallar, församlar, upplyser, helgar och bevarar. Det är den Helige Ande, som genom ordets och samvetets röst uppenbarar för oss att wi inför den helige, rättfärdige Guden äro fattiga, syndiga menniskor, och så blifwa wi i oss sjelfwa utfattiga, andligen fattiga, så att all egen rättfärdighet blifwer till intet, samt bedröfwade öfwer att hafwa gjort Gud emot, bedröfwade öfwer vårt elände och försträckt för den oändliga faran af dom och död, som vår synd medför. Det är särskildt genom lagen, som den Helige Ande vittnar om synd, död, dom och förtappelse. Och genom evangelium vittnar han om den förlofning, som i Kristus Jesus stedd är. Ty först visar den Helige Ande i Ordets ljus Gud såsom Skaparen, Uppehållaren, den Helige, Rättfärdige och Barmhertige, och deremot visar han menniskan såsom full af synd och skuld, orättfärdighet och styggelse och därför wärd en ewig fördömmelse. Och derpå visar den Helige Ande Herren Jesus Kristus, Immanuel, gudamenniskan, medlaren, försonaren, saliggöraren, Herren såsom vår förlossare, försonare, öfwersteprästs och konung, ja såsom vår nye stamsfader eller örstfödde broder, såsom den gode herden som gifwit sitt lif för fåren. Så werkar den Helige Ande genom Ordet med en kallande och upplysande nåd, genom lagens Ord för att öra oss till syndare, genom evangelium för att förödmjuka, öfvertrosja oss ännu mera och i denna förödmjukelse och öfvertros-

selse föra oss till Golgata, till Guds Lam, som borttager världens synd. Och lydlig hvar och en som skyndar dit! Den Helige Ande prisar Jesus för syndare samt uppmanar och uppmuntrar dem att komma till honom, den ewiga kärleken, och gifwer dem nåd, wilja och kraft att kunna komma till honom. Nu verkar han oss en underbar upplysning om förlofningen i Kristus, om Guds Son såsom nådastolen, om Guds nåderikes anstalter på jorden ifrån begynnelsen, om evangelii underbara hemlighet, att Guds Son kom såsom människa till världen att frälsa syndare, och om allt det, som hörde till denna frälsnings fullbordan i Jesu Kristi död och uppståndelse samt i hans fortsarande världsherrsking och tillkommelse att döma lefwande och döda. Det är den Helige Ande, i hvilken Herren Jesus, vår öfwersteprest och konung är närvarande i sin församling under den tid wi wänta på hans återkomst. Alltså är den Helige Ande alltid närvarande i Kristi församling, och såsom luften intränger i den människans bröst som andas, så ingår, så intränger den Helige Andes nåd och kraft och verkar i de själar, som öppna sig för honom, så att de blifwa upplysta af nådens ljus, och i detta ljus få de syn på Guds Lam, som borttager världens synd. I detta ljus upptändes af den Helige Ande den lefwande tron på Fadren och Sonen, på Fadren såsom den ewiga kärleken, uppenbarad i Kristus Jesus, och på enfödde Sonen, såsom i sin person uppenbarande både Guds oändliga rättfärdighet och helighet och den ewiga, oändliga kärleken på samma gång, i det han är försoningen för våra synder; så att hvar och en, som tror på honom, undfar syndernas förlåtelse genom hans namn. Och sedan syndernas förlåtelse blifwit anammad i tron på hans namn, verkar han fortsarande förtröstan på honom och lif i denna gemenskap med honom.

Såsom den Helige Ande grundat församlingen och uppehåller den och verkar genom Ordet och sakramenten i allmänhet, så är det oss genom den Helige Ande som den enskilda människan uppväcks och upplyses genom lagen och evangelium och genom nådens ljus, så att själen kommer till ånger och sorg öfwer synden och blifwer utfattig i sig själf samt hungrar och törstar efter Kristi rättfärdighet, och då verkar den Helige Ande i den själen sann och lefwande tro på Herren Jesus. Då själen sålunda i tron emottager och tillägnar sig försona-

ren och medlaren själf, så är hon i honom rättfärdiggjerd och lifsom klädd i hans rättfärdighets högtidskläder, och då är den nya födelsern skedd i ordets egentliga mening, ty då Kristus fått komma in och bo genom tron i hjertat, så har han verkat och verkar nytt lif, nytt sinne och ny wilja, alltså hat till synden, strid mot det onda och allwarlig åstundan att likna Jesus och i tankar, ord och gerningar lyda hans wilja och hans Andes röst. Så verkar han helgelsen genom sin Helige Ande och uppehåller och bewarar själen i en rätt, sann och lefwande tro, så framt hon icke själf sliter sig lös från denna förening med Kristus.

Widare omtalar Skriften den Helige Andes werksamhet i de rättfärdigas uppståndelse. Om nu hans Ande, som uppväckt Jesus ifrån de döda, bor i eder, så skall också den, som uppväckt Kristus ifrån de döda, göra eder dödliga lefamen lefwande, för sin Andes skull, som i eder bor. Rom. 8: 11.

O, Herre Gud Fader i himmelen, gif oss alla din Helige Ande, att han måtte i oss alla icke blott så börja utan fortsätta och fullborda nådens verk i Kristus Jesus och bereda oss till ditt himmelska rike! Ja kom, Herre Jesu, vår frälsare, och blif och bo genom tron i våra hjertan, och fullborda i oss ditt verk såsom vår försonare och frälsare, såsom vår öfwersteprest och konung! Kom, o Herre Gud, Helige Ande, nådens, sannings och fridens Ande, och verka i oss beständigt till trons och kärlekens förökelse, till hat emot all synd, och verka i oss tillvägt i helgelse! Ja, verka i oss såsom nåds och bönens Ande, såsom barnaskapets Ande, verka i oss mera lust till det dyra, uppenbarade Ordets bruk, och verka i oss en rätt böneande, bönesinne, innerligt begär att umgås med dig i Ordet och i bönen, att bedja, tacka och lofwa! Ja, gör våra hjertan till bönehus! Måtte de icke längre få wara otrons och syndens röstwarekuler! Gör våra hjertan till lefwande harpor, och blås derin med din mäktiga nådewind, att beständiga böne- och lofsångsljud måtte uppstiga till himmelen derifrån och nådegåfwor nedströmma såsom bönhörelser till hwar och en ibland oss! Ja, Gud Fader, Son och Helige Ande, bered oss alla och samla oss alla till ditt himmelska rike, att wi der måtte så prisa dig i ewighet! Amen.

Den rike mannen.

(1:a söndagen efter Trefaldighet, gamla årgången.)

Text: Luf. 16: 19—31.

Denna liknelse (eller händelse) står i nära sammanhang med den föregående i samma kapitel, som handlar om den otrogne gårdsfogden. Fariseerna, som woro giriga, gjorde spe af Kristus, af sanningen sjelf, i anledning af framställningen om den otrogne gårdsfogden. Men Kristus, som noga kände deras hjertan, sade till dem: I ären de, som gören eder sjelfwa rättfärdiga för menniskor, men Gud wet edert hjerta; ty det som för menniskor högt är, det stygges Gud wid. Med sin stenhelighet och prälände wälgörenhet sökte de winna menniskors pris och woro höga inför sina medmenniskor. Men nu gör vår frälsare en jemförelse emellan dem och Johannes Döparen, hwilken jemförelse skulle kunna bringa dem till eftertanke och sjelfskänedom, om de wille pröfwa sig sjelfwa. Han talade om lagen och profeterna intill Johannes Döparen, hwarigenom Gud hade welat bereda dem att ingå i Guds rike, som nu öppnades och förkunnades genom evangelium, så att alla, som wille, kunde ingå. Men icke kunde någonting af Herrens lag och af hans ord omintetgöras, icke den minsta titel eller punkt deraf kunde falla på jorden. Lagen måste fullkomnas, den kunde omöjligen upphäwas. Nu hade fariseerne och de skriftlärda i många fall efter godtycke förändrat Herrens lag, och vår frälsare anför ett exempel, för att wisa dem, huru orättfärdiga de häruti woro. Herodes hade på ett groft sätt öfwerträdt Herrens lag, stilt sig wid sin hustru och tagit en annan, som äfwen war gift. Johannes Döparen hade afslagt ett troget vittnesbörd deremot, men fariseerna och de skriftlärda hade icke vittnat deremot, utan af menniskofruktan eller lösa, ofedliga tänkesätt derwid warit tyfsta, och många gjorde sig med egna gerningar styldiga till förbrutelse emot Herrens lag. Sedan vår Frälsare med detta exempel wisat dem, att de woro långt ifrån Guds rike, framställer han i en liknelse hwad alla egenrättfärdiga och på inbillade dygder rika menniskor en gång hafwa att wänta.

Det war en rik man, som klädde sig i purpur och koste-

ligt linkläde, och lefde hwar dag fräsligt. Såsom den otrogne gårdsfogden ansåg sig för rik, så länge han hade sin herres egodelar i sina händer, så war den rike mannen rik genom det, som Herren i himmelen hade anförtrott honom. Men han tänkte icke på att han hade en Herre i himmelen, utan han klädde sig i purpur och kosteligt linkläde och lefde hwar dag fräsligt. Han använde Herrens gåfwor såsom om de hade varit helt och hållet hans egna; han glömde att han en gång skulle göra räkenkap. Mannen beskifwes noga, huru han klädde sig och huru han lefde. Om han hade varit en lastbar menniska, så wore det säkert omtaladt, men något sådant nämnes icke. Han war således ingen grof lagbrytare, icke heller en gemen, girig gnidare, utan han använde hwad han egde, han lefde fräsligt, och detta är icke något värre än hwad många i fristenheten göra. Werlden anser det lösligt att lefwa efter sina tillgångar. Det är wida värre att många, som fallas fristna, lefwa öfwer sina tillgångar. Men det står icke, att den rike mannen begick denna förbrutelse och med ett yppigt, obetänksamt lefwerne bedrog sina medmenniskor, satte sig i skulder, som han icke kunde betala, och derigenom begick samma synd som en tjuf. Något sådant nämnes icke, och wi måste derför antaga, att den rike mannen war en ärans man på sin tid, att han stod i stort anseende, åtnjöt aktning och förtroende, prisade sig lydlig såsom en rättfärdig och förmögen man, och prisades lydlig af andra. Utan twiswel trodde han sig wara säker om himmelriket efter döden, och detsamma trodde hans wänner. Här säges ingalunda att det är en synd att wara rik, eller att rikedomens i sig sjelf är syndig, utan wi måste af hela framställningen lära hwarför denne man tog en ände med förfräckelse.

Bredwid den rike mannen framställer wår frälsare en fattig man, wid namn Lazarus, som låg för den rike mannens dörr, full med sår; begärande släcka sin hunger af de smulor, som föllo af den rike mannens bord; dock kommo hundar och flette hans sår. Det första, som om Lazarus säges, är att han war fattig. Men det säges ingalunda att fattigdomen är någon dygd eller förtjenst, eller att den kan göra menniskan salig. Man kan wara fattig och likwäl wara långt ifrån Guds rike, ja, gansta ogudaktig. Det är lätt att blifwa fattig. Ogudaktighet, lastbarhet eller lättja och tanflöshet kunna

åstadkomma fattigdom. Det wore lätt att blifwa salig, om det kunde åstadkommas genom fattigdom. Fattigdomen wore en bred wäg till himmelriket. Det är en allmän erfarenhet, att många fattiga föra ett syndigt lefwerne, att de icke taga sin tillflykt till Gud, att de icke söka den rike, himmelske hjälparen, att de med misnöje, otålighet, afund och stundom knot emot Guds styrelse rätt tydligt wisa hwars andes barn de äro. Vår frälsare will därför ingalunda antyda, att Lazarus blef salig därför, att han war fattig. Näst fattigdomen nämnes denne mans namn. Den rike war namnlös i himmelen, hans namn war icke skrifwet der, men den fattige hade ett namn, hans namn war skrifwet i himmelen, och namnet Lazarus, som betydde: Gud hjälp, innebär att han sökte hjälp hos Gud. Lazarus låg för den rike mannens dörr. Ordet på grundspråket visar att han hade blifwit fastad för den rike mannens dörr, att hans bekanta och anhöriga hade lagt honom der, dels emedan detta war det lättaste sätt att blifwa af med honom, dels emedan de tänkte, att den rike wäl hade råd till att föda den fattige mannen. Han war full med sår, detta war hans enda lekamliga prydnad, en wäldig motsats till den rike mannens purpur och kostliga linkläder. Han war således sjuk och led plågor, men lifaså litet som der står att fattigdomen gjorde honom salig, lifaså litet säges det att sjukdomen och lidandet gjorde honom salig. Vår frälsare will blott med denna framställning wisa så tydligt som möjligt att hos Gud är intet anseende till personen och att han icke gör afseende på fattigdom och rikedom, utan han ser till hjertat. Debutom skall den rikes lycka och wällesnad tala till oss såsom en predikan om hans sjelfwisshet, sjelfbelåtenhet och rikedom på egna dygder och förträffligheter. Den fattiges armod och lidande är lifsom den yttre klädningen af hans andliga fattigdom, hans ödmjukhet och ringhet i sina egna tankar, att han war utblottad på all egen dygd och på all egen förtjenst, och att han kände swedan af syndasåren i sin själ — en smärta, om hwilken den rike mannen icke hade något begrepp. Den fattige åstundade släcka sin hunger af de smulor, som föllo af den rike mannens bord. Det står icke att han högt begärde det, icke heller står det skrifwet, att han klagade öfwer sin hunger, utan hans hjälplösa tillstånd war en tyft och stilla bön till de förbigående. Den rike mannen anklagas härwid

icke för någon särdeles obarmhertighet, han tillät Lazarus att ligga der han låg, han nekade honom icke att blifwa lifwård af smulorna. Måhända lågo der flera i dylik belägenhet, ty det är icke owanligt i Österlanden, att fattiga försörjas wid de rikes dörrar, och den rike mannen och hans wänner ansågo utan twifwel försörjningen af Lazarus såsom ett stort barmhertighetswerk, och måhända sade hans wänner till honom att han på Lazarus förtjente himmelriket. Den rike framställes således icke såsom särdeles hård och obarmhertig, han försörjde den fattige, fastän på ett torftigt sätt, och hans wälgörenhet och menniskoförleke gick lika så långt, som menniskoförleken i vår tid i allmänhet. Att den fattige fick ligga i portgången, war i det warma Österlandet ingen egentlig obarmhertighet, ty de flesta menniskor lefwa der frivilligt i ringa tält eller hyddor, och ofta tillbringa de natten under öppen himmel. Lazarus war deremot under tak i den sannolikt kostbara portgången till den rike mannens palats. Hundar kommo och slickade hans sår. Detta visar att han icke fick åtnjuta någon wård, hans sår bleswo ej förbundna, men den himmelske läkaren sörjde för att Lazarus fick den lindring i sin smärta, som hundarne kunde åstadkomma, — den enda sjukwård, som Lazarus fick åtnjuta, och den rike mannen hade af sina egna hundar kunnat blifwa uppmärksam på sin skyldighet mot den sjuke mannen.

Nu förändras tafan. Vår frälsare uppdrager nu förlåten emellan tiden och ewigheten, och låter oss ståda in uti den osynliga werlden, han låter oss ståda in uti de saligas och fördömdas boningar. Den fattige blef död. Om hans begrafning talas icke, den blef wißt icke ståtlig, men hans själ fördes af änglarne i Abrahams stöte. Här gifwer vår frälsare oss upplysning om grunden till hans salighet, han blef förd i Abrahams stöte, han war ett Abrahams barn och hade Abrahams tro. Han war således med Gud förenad genom samma tro som Abraham, och war delaktig af den utlofwade medlarens försoningsnåd och af trons rättfärdighet genom honom. Han war alltså en trogen och from menniska. Detta allena war grunden till hans salighet, men icke woro fattigdomen eller såren någon grund till hans ewiga sällhet. Den fattige asträder först från lifwets städeplats, hans lidande, hans pröfningar äro slutade, och änglarne, som äro tjenste-

andar, af Gud utskände till deras tjenst, som saligheten ärfwa skola, wäntade på den himmelske konungens tid och stund att förlossa den genom lidande bepröfwade, rättfärdige mannen. Såsom himmelska ledsagare woro de färdiga att föra den förlossade själen i Abrahams sköte, de trognas rätta hem.

Den rike blef död och wardt begrafwen, kanste snart efter Lazarus. Kanste war Lazarus den siste, som för honom fälde en förbön, den siste, genom hwilken Gud wille pröfwa den rikes hjerta. Utan twiswel erhöill han en ståtlig begrafning och prisades salig af de efterlefwande. Härmed war det slut med hans jordiska tillwaro. Älfwen hans namn är för-gätet. Men härmed är saken icke slut. Huru försträckt har den arme mannen bedragit sig sjelf och andra! Han wäntade att blifwa förd af änglar i Abrahams sköte, med den beställsamhet hwarmed han betjenades medan han lefde, han wäntade att få ingå i en härlighet, wärdig en så hög person, wärdig en Abrahams son, wärdig en sådan wälgörare! Men ad! i helwetet och pinan finner han sitt förfärliga misstag, han upplyste sina ögon och såg se Abraham långt ifrån och Lazarus i hans sköte. Således war han långt stild ifrån Abraham; den arme, föraktade Lazarus war i Abrahams sköte, men han sjelf i helwetet och pinan. Denna syn måste hafwa fördubblat hans qwal. Att hafwa begått ett misstag, som aldrig kan godtgöras, att hafwa förspilt en lifstid och en oförgånglig arfwebel uppfylde honom säkert med en försträckelse, som icke kan befriswas. Nu försöker han att bedja, hwilket han kanste förut aldrig gjort, om icke måhända på samma sätt som fariseen: Jag tackar dig Gud, att jag icke är som andra menniskor — eller såsom denne Lazarus. Nu will han bedja, men wet icke hwad bön är, ej heller wänder han sig med sin bön till Gud, utan han ställer sin bön till Abraham. Detta är det första exempel wi hafwa i den Heliga Skrift, att en bön blifwit stald till en affomnad, helig menniska, till fader Abraham. Om någon wore ett helgon, som kunde höra böner, så måste det hafwa warit Abraham. Men denna bön blef icke uppfylld. Den rike mannen grundar ännu ett hopp derpå, att han war af Abrahams säd, han kallar Abraham fader. Märkwärdigt är att han i synnerhet beder om en swalka för sin tunga. Det war med tungan, det war med wällesnad han hade försyndat sig mest; nu träffas just tun-

gan af det swåraste qwal. Det han bad om tyckes icke wara någon så stor bön. En droppe watten är här på jorden i de flesta förhållanden icke af så högt värde; men hans bön blef afslagen, och Abrahams swar war ganska märkwärdigt. Mildt och utan all hårdhet tistalar honom Abraham: Min son, tänk uppå att du hade godt medan du lefde, och Lazarus hade deremot ondt, men nu hafwer han hugnad, och du pinas. I hwad sammanhang står detta swar med den olycklige mannens bön? Tyckes icke detta swar wilja säga att den rike war fördömd derför, att han hade godt medan han lefde, och att den fattige war salig derför, att han genomgick fattigdom och lidande medan han lefde? Långt derifrån. Abraham swarade på den rike mannens *tänkar*; ty han förstod mycket wäl meningen af hans bön. I sjelfwa bönen war den rike mannens egenrättfärdighet uttalad. Medan af hans bön lära wi till en del känna hans tänkesätt, och en orsak, hwärför han nu war så olycklig. Han wille med sin bön liksom säga: Fader Abraham, denne Lazarus, som nu är i ditt stöte, blef spisad med smulor från mitt bord medan wi båda woro på jorden. Woro dessa smulor icke så rikliga, så woro de åtminstone värda en droppe watten. Jag stillade den fattige mannens brännande hunger, låt honom nu komma och swalka min tunga med en droppe watten, ty jag pinas swårligen i denna lågan. Att han just bad om lindring i sina qwal genom Lazarus, wisar hans egenrättfärdiga sinne, och att han hade gifwit almosor och warit wälgörande för att derigenom förwärfwa sig himmelen, och nu wille han liksom framlägga sin räkning. Detta är just den inbillade salighetsswäg, det försträfliga sjelfsbedrägeri, hwari-genom otaliga menniskor störta sig i ewig olycka. De hoppas att förtjena himmelen med egna dygder, med egna goda gerningar och dermed, att de intet ondt hafwa gjort, såsom de bruka kalla det. Att den rike hade, såsom en otrogen gårdsfogde, förspilt och förlösat Herrens gåfwor, derpå tänkte han säkert icke. Medan han lefde, tänkte han säkert såsom många andra: Må jag icke göra hwad jag will med min wälsångna egendom? Han tänkte icke på huru många fattiga hade kunnat näras af hans öfwerflöd och huru mycket godt han hade kunnat göra, om han hade warit en trogen Herrens skaffare, ja, huru mången Lazarus med blottade sår hade kunnat betäckas med en ringa del af hwad hans dyrbara kläder kostade.

Men något godt hade han dock gjort i sin lifstid och räknat på wedergällning dertför, såsom alla egenrättfärdiga menniskor, och nu vill han hafwa den wäntade wedergällningen. Hans samwete har nu till en del uppwaknat, och hans wäntan sträcker sig icke så högt som på jorden, han beder om en droppe watten för smulorna. Men han får nu äfwen denna begäran afslagen, han får höra att den räkning han uppwisar redan är betald. Min son, tänk uppå att du hade godt medan du lefde — betänk af hwem du undfick det, du fick det af Gud. War det icke gifwet på det du dermed skulle göra godt emot din nästa? Att du gjorde någon ringa wälgerning mot Lazarus, dertför fick du wedergällning medan du lefde. Dina wälgerningar sträckte sig aldrig så långt, att du älskade Lazarus såsom dig sjelf.

Swärje god gerning som en menniska gör, så länge hon icke har kommit till trons lif och gemenskap med Herren, har blott ett wißt värde för detta närwarande lifwet, och för alla sådana gerningar gifwer Gud af nåd lön och wälsignelse här i tiden, så att aldrig någon god gerning blifwer obelönt af Herren, som af nåd belönar allt godt, fastän ingen menniska kan förtjena det. Så länge menniskan är andligen död, så äro alla hennes gerningar och företag, äfwen de bästa, ingenting annat än döda gerningar, och den andliga döden inom henne, otrons och kärlekslöshetens dödstillstånd, sprider en dödsluft öfwer allt hwad hon tänker, talar och gör, en dödsluft, som är wida obehagligare för den lefwande Guden, än någon lifluft kan wara för de lefwande på jorden. Den rike mannens goda gerningar woro döda, de woro jordiska och på jorden betalda, han hade haft godt medan han lefde, räkningen war qwitterad, **han hade fått sin lön!** Matt. 6: 2. Lazarus hade icke blifwit satt till skaffare öfwer så mycket medan han lefde, han hade warit kallad att med stilla undergiftwenhet och tålmod förhärliga Guds namn i fattigdom och lidande och hade genom nådens kraft troget fullgjort detta kall; men icke war detta grunden till hans salighet, likasom det icke heller war grunden till den rikes fördömmelse, att han icke bewisat Lazarus större wälgerningar. Abraham säger blott: Men nu hafwer han hugnad och du pinas, icke: Dertför hafwer han hugnad och du pinas. Abraham vill härmed säga: Så är nu tillståndet förändradt både för dig och för Lazarus, och orsaken må du betänka.

Och vidare tillägger Abraham några wiktiga ord för att wisa att han icke af hårdhet och obarmhertigt godtycke afflog den rike mannens bön, utan att denna bön innebar en omöjlighet. Och öfwer allt detta (eller desutom) är emellan oss och eder befäst ett stort swalg, så att de som wilja fara hädan till eder, de komma des icke wid, ej heller fara dädan och komma hit öfwer till oss. Såsom wille han säga: Åfwen om jag och Lazarus gerna wille uppfylla din bön, så är det dock omöjligt; ett swalg är oss emellan. Gansta märkwärdig är denna faderliga, nedlåtande wänlighet i swaret till den olycklige mannen i pinorummet; ingen hårdhet, inga förebräelser, ty det hade icke warit ett swar, wärdigt en salig ande. Men icke heller något uttryck af welikt medlidande, såsom om Guds kärlek icke wore oändligt mera brinnande än all menniskolärlek. Abraham försöker icke sträcka sin kärlek längre eller utöfwer Guds oändliga kärlek, han wet väl att Gud sjelf welat frälsa den olycklige mannen och gjort allt hwad han kunnat för att rädda honom ifrån förderfwet. Han wet att uti pinorummet är det, som war omöjligt på jorden, ännu mera omöjligt, nemligen att hos den rike mannen werka omwäntelse och bättring, och han wet att utan en sådan förändring kan ingen swalka åt den olycklige giswas.

Nu kommer den rike mannen med en annan bön. Han lät icke afwisa sig med sina anspråk på Lazarus, utan han fortsfor, såsom wille han nu säga: Om det då är omöjligt att komma öfwer detta swalg och bringa mig en lindring i pinan, så beder jag dig, att du sänder honom till jorden, till mina bröder, att han förwarar dem, att de icke komma uti detta pinorummet. Wi kunna icke med wisshet säga om det war en gnista af slägtkärlek qwar hos den olycklige mannen, eller om det war fruktan, att hans bröder skulle komma till honom och föröka hans pina, emedan han wisste huru mycket han, med sitt onda exempel och jannolikt med sin otros grundsatser hade bidragit till att föra dem på den breda vägen. Det kan icke annat än ousägligt föröka pinan och qwalen hos en fördömd menniska, att hon gjort sig skyldig till andras ewiga olycka. Då syfton i fördömmelsen uppträda såsom hwarandras ållagare, då barnen uppträda med förbannelser emot föräldrarne och föräldrarne emot barnen, makar emot makar, lärare och åhörare emot hwarandra o. s. w., så måste detta

hat, stegradt till den utsägligaste bitterhet, både föröfva lågornas pina och samvetets qwal.

Abrahams swar är i så ord ganska widt omfattande. Ghuru den lidande i pinorummet än en gång sagt: Fader Abraham, så kallar icke Abraham honom nu än en gång: Min son. Den rike mannens bön war nu mycket otillbörligare än den första. Denna bön, som bär wälwiljans och kärlekens pregel, är i sjelfwa werket ett försök att göra sig sjelf utan skuld till sitt olyckliga tillstånd. Det är såsom om han wille säga: Någon warning kom aldrig till mig, någon röst, som hade kunnat förtälja mig huru det rätt hänger ihop med tillståndet efter döden, fick jag aldrig höra, men nu önskar jag åtminstone att mina bröder icke måtte komma hit i denna pina; sånd derför Lazarus till dem för att warna dem. Härmed wille då den olycklige mannen icke blott wisa ett sten af wälwilja och uttala ett slags klagan, att han aldrig fått någon sådan warning, utan han förklarade dermed tillika att Guds uppenbarade ord, att Moses och profeterna och de nådesanstalter, som då funnos, icke woro tillräckliga att ledsaga en menniska till himmelen, utan att en röst från de dödas rike äfwen behöfdes. Härpå swarade Abraham med en kort och bestämd förklaring, att Guds ord och salighetsinrättning war tillräcklig äfwen i gamla testamentets förberedande tillstånd: De hafwa Moses och profeterna, høre dem.

Härpå ljuder ett swar från pinorummet, som är utsägligen wigtigt och märkwärdigt. En röst ur lågan förnimmes: Nej! fader Abraham, men kommer någon till dem af de döda, då bättra de sig. Således ännu ett nej, ännu en motsägelse emot sjelfwa de trognas fader, Abraham, som redan warit i paradiset öfwer 2000 år, och som wäl under den långa tiden kunnat blifwa delaktig af mycken upplysning i andliga ting, en man som redan här på jorden hade ett sådant trosljus och en sådan troskraft, att han såg Herrens dag och fröjdade sig deröfwer. Den rike mannen will ändå wisa att han förstår saken bättre än Abraham sjelf. Ett nej sändes till Abraham öfwer det stora swalget. Nu lära wi rätt förstå hwarför den rike mannen är i pinorummet. Han omtalas icke såsom någon brottsling, och han war måhända i sin lifstid en i ordets wanliga mening ganska dygdig menniska. Att han lefde på ett yppigt sätt, såsom ett werldens barn, war blott den yttre

färgen och gestalten af hans innersta wäsende. Men af detta nej lära wi att rätt känna honom. Hans själ, hans inre lif, hans tänkesätt hade således varit i lifstiden ett beständigt nej emot Guds ord och emot Guds Ande. Detta otrons och obotfärdighetens nej, detta egenkärlebens och egenrättfärdighetens nej sitter ännu fast i den arma själen i pinan, och ett eko af detta nej ifrån afgrunden höra wi uti detta swar. Detta nej bewisar att han trodde sig weta saken bättre än den förklarades af Moses och profeterna, att han hade inslagit sin egen väg genom lifwet och tänkte att hans breda väg bar till himmelen, att han trodde sitt eget förnuft mera, än han trodde Guds ord. Otro war således den egentliga grunden till hans förtappelse, och samma otro är nu mycket wanlig i kristenheten. Förnuftet upphöjer sig till domare öfwer Guds ord och tror sig hafwa rättighet att förkasta hwad det icke begriper; den sjelfskloka och egenrättfärdiga menniskan säger i hjerta och lefwerne nej emot Moses och profeterna, nej emot Kristus och hans apostlar, nej emot Guds Andes kallande röst i samwetet och emot hans nådewerkingar på hjertat; ja mången gång yttrar sig under knot och klagan motsägelse emot Guds styrelse. Huru ofta säger icke menniskan nej då Herren wille kalla och leda henne till bättring, och i denna motsägelse, i detta nej ligger den egentliga grunden till fördömmelsen. För syndens skuld behöfwer menniskan icke blifwa fördömd, ty Jesus Kristus är kommen i werlden att frälja syndare. Till delaktighet af hans kallande försoningsnåd kallas menniskan genom Ordet, och den som lyder kallelsen och kommer till tron, blifwer frälst. Den som motstår kallelsen, den som säger nej emot Guds ord och emot Guds Ande, förblifwer således uti otrons och olydnadens motsägelse mot Herrans nådesinrättning och emot hans wilja och råd om vår salighet. Och detta nej, denna motsägelse är det, som förer till fördömmelse. Detta nej kan dock wara fördoldt för menniskan sjelf, så att hon tror att hon är på den rätta vägen och att allt står wäl till, ehuru hon är stadd på den breda vägen, såsom den rike mannen i sin lifstid. Blotta qwarblifwandet i det oomvända tillståndet är ett nej emot Herrans kallelse till bättring. Wi få nu äfwen höra af den rike mannens mun en vigtig bekännelse, som wisar att han icke gått miste om saligheten genom brist på kunskap, utan därför, att han icke wille

lyda Moses och profeterna. Han sade: Kommer någon till dem af de döda, då bättra de sig. Si, han wiste således att bättring war nödwändig, och i hans ord låg tillika den bekännelsen, att han sjelf icke gjort bättring, emedan ingen af de döda kommit till honom. Här hafwa wi således en bättringspredikan ifrån pinorummet. En fördömd själ låter oß här weta att till saligheten är bättringen nödwändig. Äfwen om frälsning wore möjlig efter döden, äfwen om nådens dörr då ännu stode öppen, så finna wi af den rike mannens nej att otron, sjelflosheten och förblindelsen der äro lika så starka, som här på jorden, ja, ännu wida mächtigare, så att ingen förhoppning wore för handen, att de, som icke wille göra bättring här i tiden, skulle kunna förmås dertill på andra sidan grafwen. Der yttras ännu starkare nej än i detta lifwet.

Utan förhoppning och utan tröst måste således den qualda men ännu sjelfloka och egenrättfärdiga själen lemnas. Abrahams slutbested är en vigtig lära för de lefwande såwäl som ett swar på den rike mannens infäst. Abraham sade till honom: Höra de icke Moses och profeterna, så tro de icke heller om någon af de döda uppstode. Huru skulle den rike mannens bröder, som icke wille tro Moses och profeterna, hafwa trott den arme Lazarus, om han hade från de döda kommit till dem. En sådan syn hade de förklarar för ett spöfwerk eller en synwilla, och dermed bedrifwit mera gäckeri, än de wågade göra med Guds uppenbarade ord. Men i ordets widsträcktaste mening har Abrahams swar blifwit besannadt. En vigtig person, som är att lita på, en person, som är wida mer än Lazarus, har kommit till oß ifrån de döda och förkunnat oß salighetens wäg. Han, som sjelf är wägen, sauningen och lifwet, är uppstånden ifrån de döda, och har uppenbarat sig för de lefwande och efterlemnad ett lefwande ord och en lefwande församling, i hwilken både salighetens wäg förkunnas och nådens medel finnas, och i hwilken Herrens Ande, som lif gifwer, alltid är werksam. Wi hafwa således här ett högt wittne, som från de döda är kommit till oß. Hans wittnesbörd hafwa wi i hans ord midt ibland oß intill denna dag, och wi hafwa således wida mer än den rike mannen begärde, då han bad att den assomnade Lazarus skulle blifwa sänd till hans bröder. Wilja wi nu hafwa widare wittnesbörd ifrån de döda, så hafwa wi här också twenne höga röster;

en röst från pinorummets lågor, och en röst från en frälsad själ, som talar ifrån fridens boningar. De trognas fader själf förkunnar oss, att ingenting annat än trons rättfärdighet kan göra människan salig och att till tron kan människan föras genom Guds ord och Guds Andes nåd, om hon vill, så att inga utomordentliga medel eller sändebud ifrån de döda behöfwas.

Ändtligen lära wi af den rike mannen en vigtig pligt, som åligger människofärliken. Han wille sticka ett sändebud ifrån de dödas rike för att predika bättring för de lefwande på jorden. Denna önskan war förgäfwes, det war nu för sent. Men wi kunna af honom lära att människan är pligtig att tänka på sina bröder och, medan hon kan, sända dem warningsbud, att de icke måtte komma till pinorummet. Om wi således låta våra medmänniskor gå ostörda på den breda vägen, så är det mer än sannolikt, att wi göra dem sällskap. Antingen de äro hedningar eller bära det kristna namnet, då wi weta att de äro på en ond eller farlig väg, men icke bjuda till att bidraga till deras räddning genom förbön och sådan verksamhet i kristlig kärlek, som kunde föra dem till bättring, tro och salighet, så är det föga bewändt med vår människofärlikhet. Wi hafwa då mindre människofärlikhet än den rike mannen, som både mättade Lazarus med smulor af sitt bord, och i pinorummet önsade att Lazarus måtte sändas att wara hans bröder. Hafwa wi mindre kärlek än han, som själf gick så wida miste om den rätta vägen, hwad grund hafwa wi då att hoppas, att hos kärlekens Gud en gång blifwa upptagna, då denne man blef utkastad, ehuru han säkert war berömd för sin människofärlikhet? Af Abrahams ord lära wi att Guds ord är nödvändigt till saligheten. Den största kärlek wi kunna bewisa våra bröder är den, att wi gifwa dem Guds ord eller söla bidraga dertill, att de måtte komma till salighetens kunnskap och till sann och lefwande tro på Gud och den han sändt hafwer Jesus Kristus.

Den otrogne gårdsfogden.

(9:de söndagen efter Trefaldighet, gamla årgången.)

Text: Luk. 16: 1—15.

Denna liknelse är mycket lärorit och djupsinnig men tillika något dunkel. I det föregående kapitlet hade vår Frälsare visat huru angelägen han är om syndares frälsning, huru han söker de vilsekomna, såsom en herde söker ett borttappadt får och såsom en qvinna söker en borttappad penning. Han hade visat huru den himmelske Fadren vill emottaga ångersfulla syndare, såsom fadren emottog den förlorade sonen med faderlig kärlek och stor glädje. Nu framställas i detta kapitel två liknelser (eller händelser), hvilka i synnerhet skulles visa de egennyttiga och egenrättfärdiga fariseerna och alla egenrättfärdiga menniskor i hwad förhållande de stå till Gud och huru de hos honom äro ansedda, under det de hafwa ett godt stän inför menniskorna. I dessa båda liknelser tas om en rik man, men i den första är det af gårdsfogden som lärdomen skall inhemtas. En rik man hade en otrogen gårdsfogde, som förspilde sin herres egodelar — ett wanligt fall, som ofta händer i werlden. Den rike mannen kallade sin gårdsfogde och sade till honom: Hwad är det jag hör om dig. Gör räken-skap för ditt fögderi; ty du måste icke längre wara min fogde. I detta tilltal visar sig billighet och foglighet; den rike mannen förkastar icke sin fogde på blotta ryktet, utan han gifwer honom tid att förswara sig, att uppgöra och framlägga räken-skaperna. Han hade nu tillfälle att wederslägga det onda ryktet, om han kunde. I annat fall war den hotade afstättningen det billigaste och lindrigaste straff, som kunde drabbas honom. Nu började den förut tanklöse mannen att tänka för sig och sade wid sig sjelf: Hwad skall jag göra? Ty min herre tager ifrån mig fögderiet; grafwa orkar jag icke, tiggas blygges jag. Han hade ett ondt samwete; han wet att han har varit otrogen; han wet att han icke får behålla sin tjenst. Han öfwerlägger nu hwad han skall göra. Han wet att han icke kan försörja sig med grafwande, med strängt kroppsarbete, såsom arbetsfolk. Han har icke en redlig mans goda samwete, så att han kan hoppas få en annan tjenst. Han wet att han är utfattig, så snart han mister tjensten; ty oaktadt hans otrohet

och bedrägeri, har han dock ingenting sammansparat, utan förlösat allt hwad han förskullat. Men i den fattigdom han förutser blyges han för att tigga; hans högmöb är qwar. Nu får han ett infall, hwaröfwer den orättfärdige mannen säkert blef glad, såsom öfwer en god och ljus tanke. Nu wäl, jag wet hwad jag will göra o. s. w. Han kallade då till sig alla sin herres gäldenärer och genomgick med dem räkenskaperna. Han gaf dem nu lof att strifwa andra skuldsedlar, hwarigenom deras skulder bethdligt förminskades, och i enlighet med dessa nya skuldsedlar blefwo böckerna förfälskade för att öfwerensstämma med de nya skuldebreswen. Somliga skulder minskade han mera, andra mindre, allt efter eget godtycke, allt efter som han gynnade skuldnärerna och allt efter som han trodde sig af dem hafwa större eller mindre fördel att wänta. Måhända kände också hans högmödiga hjerta ett nöje uti att på detta godtyckliga sätt utöfwa sin magt, innan han mistade den. De två skuldnärerna anföras exempelwis, och berättelsen om dem innebär att han gjorde på samma sätt med de öfriga. Troligen stedde öfwerenskommelsen med hwar och en af dem enskildt och i tysthet, på det de, som han gynnade minst, icke måtte retas till afund. På detta sätt hade han nu inwedlat dessa menniskor uti sin brottslighet, han hade gjort dem till medbrottsliga, och derpå gingo de gerna in; ty den naturliga menniskan, då hon icke fruktar Gud, utan är fångslad af egen nytta, låter lätt bedraga sig, då det ländar till hennes fördel. Han räknade på deras tacksamhet, att de skulle emottaga honom i sina hus, då han blefwe huswill. Troligen bedrog han sig i denna wäntan; ty då redligheten är borta, manne man då med själ kan wänta att tacksamhet skall finnas? Han hade bidragit till att göra dem oredliga, likwäl wäntar han att de skola blifwa tacksamma. Swilken brist på kännedom om menniskohjertat! Men så händer ofta, att en menniska, som själf saknar goda egenskaper, och äfwen känner andras fel i ett och annat afseende, likwäl wäntar att annat godt hos dem skall finnas, liksom då någon tror, att swärjaren säger sanning, emedan han bekräftar det med swordom. Man betänker då icke, att den som ej är rädd för att swärja, icke heller är rädd för att ljuga. Eller såsom då en olycklig qwinna låter bedraga sig af en man genom löfte om ättenskap, som hon tror att han skall hålla, och befinnar icke, att den som wågar emot ett

bud försynnda sig, han wågar lita så lätt att blifwa löstesbrytare. På dem, som icke frukta Herren uti allt, kan man icke lita med wißhet uti någon ting. Och den otrogne gårdsfogden fann sig troligen illa bedragen, då han af sina medstyldiga wäntade sig tacksamhet, erkänsla och wedergällning. Men han hade dock på dem ett wißt band, han kunde hota dem med att upptäcka brottet och uppträda såsom anklagare emot dem, om de icke wille wedergälla honom. För sin egen del hade han, då han blef assatt, hwarken förmögenhet, heder eller ära att förlora och kunde i förtwiflan wåga hwad som helst. Han kunde alltså påräkna, att de som ännu hade något att förlora, icke skulle wilja förlora allt och dela hans skam, utan hellre hjälpa honom för att få wara i fred. Sådan är syndens, sådan är werldens wänstap! Finner den icke wälwilja eller erkänsla längre, så söker den att fasthålla sina rof med de snaror den har utlagt.

På sådant bedrägligt sätt hafwa nu räkenstaperna blifwit ordnade, och gårdsfogden förelägger dem sin herre. Måhända woro de med så fint bedrägeri uppgjorda, att hans herre icke en gång kunde bewisa, att bestyllumningarna emot gårdsfogden woro grundade, utan war nödsakad att entlediga honom med ett godt witsord för att slippa ifrån allt vidare besvär. Han blef då nödsakad att medgifwa att gårdsfogden åtminstone ådagalade en wiß klofhet, fastän han icke satte någon tro till hans redlighet. Troligen fick han icke förr än efteråt weta om det sista bedrägeriet och huru dermed war tillgånet. Då han fick weta det, kunde han icke neka, att deruti låg en slags wißhet, fintlighet, rådighet, tilltagsenhet och beräkning. Detta prisade han hos fogden, såsom ett werldens barn, och detta fall är icke enstaka i sitt slag. Omwidhet, klofhet, fintlighet och list berömmas ofta både på redlighetens och alla andra dygders bekostnad. Många sätta en ära uti att med de finaste ränker kunna bedraga sina medmenniskor och blygas icke för att stryta dermed; ja, ofta hör man att äfwen de, som blifwit bedragna, då de upptäcka huru fint det tillgått, berömma sina bedragares fintlighet och känna en wiß afund, att de icke sjelfwa warit i stånd att göra på samma sätt. Sådan blef utgången af den rike mannens och den otrogna gårdsfogdens förhållande till hwarandra; båda två äro menniskor utan något andligt ljus; dem emellan handlas blott från werldslig synpunkt. Gårds-

fogden kallad uttryckligen ett werldens barn, och hans gerningar wisade tydligt att han så war. Men vår Frälsare tillägger derwid den anmärkningen: Denna werldens barn äro wisare än ljusets barn uti sitt slägte, d. ä. i sitt slag, på sitt sätt, efter sin art. Det är lättare att wara wis i jordiska än i himmelska ting; det är lättare att wara lärd i denna werldens wetenskaper, än att wara lärd till himmelriket. Slughet och list äro hos hwar och en menniska i mer eller mindre grad medfödda, det är ett arf af ormen, som war listigare än alla djur på marken. Märkwärdigt är att list och nakenhet betecknas med nära beslägtade ord, hwilket visar att då menniskan blifwit afslädd sin ursprungliga adel, sitt ljus, sin rättfärdighet och sin ofskuld och stod der med en naken själ, så hade hon kommit i släktkap med ormen och blifwit listig. I den falska wisheten och i naturlig klofhet har menniskan tillfälle att öfwa sig ifrån barndomen, det är ett gångbart mynt på werldens stora marknad, som hwar och en anser mödan wärdt att förwärfwa. En sådan uppskattning af detta slags wishet och den öfning deruti, som den ena menniskan får genom den andre som sträfwar åt samma mål, förorsakar att denna werldens barn i allmänhet äro i mer eller mindre mån wisa efter sin art, weta hwad de wilja och huru de stola uppnå målet för sina sträfbanden. Deremot är den himmelska wisheten icke så lätt att ernå. Den är en gåfwa af Herrens Ande och kommer icke uti en arg själ, den kan icke erhållas utan på det sätt, att menniskan gifwer hela sitt hjerta åt sin Gud och frälsare och beder om den Helige Andes ljus och det lif, som af honom werkas. Gudsfruktan är wishetens begynnelse; och tillwärt i nåden är tillika tillwärt i wisdom. Men tillwärt i nåden går ofta gansta långsamt och möter många hinder både inom och utom menniskans hjerta. Ljusets barn kunna icke heller uteslutande bemöda sig om öfning i den himmelska wisheten; ty de äro nödsakade att äfwen tänka på det jordiska lifwet och de jordiska pligterna, emedan de äro medborgare af twenne werldar. Men denna werldens barn lefwa blott för denna werlden och tänka icke på annat än det, som werlden tillhör; deras uppmärksamhet och sträfbande är icke deladt, själskrafterna samlas såsom uti en brännpunkt på den lilla torfwa de bebo, eller det lilla fall som de i lifwet innehafwa, samt förwärfwande af timliga egodelar och tillfredsställande

af naturliga behof, begär och önskingar. Icke underligt därför, att denna werldens barn i sin art hinna längre i jordisk wiskhet, än Ijusets barn i den himmelska wiskheten. Hvad denna werldens wiskhet beträffar, så kunna Ijusets barn ofta icke wara med derom, de kunna icke begagna sig af någon syndig wiskhet, de kunna icke begagna sig af en sådan wiskhet, som den otrogne gårdsfogden, och blifwa därför ofta ansedda med förakt, såsom om de wore så enfalbiga och inskränkta, att sådana floka infall ligga högt öfwer deras förmåga. Men det är en annan wiskhet, som vår frälsare vill att wi af den otrogne gårdsfogden skola lära, och detta visar han nu uti tillämpningen af denna framställning. Vår frälsares ord hafwa då detta sammanhang: Gårdsfogdens herre, som sjelf blott satte wärde på wiskhet, utan afscende derpå, att den uppenbarade sig i syndig list, prisade i sitt oförstånd den otrogne gårdsfogden, att han wiskligen gjorde — **men Jag säger eder o. s. w.;** här hafwa wi nu vår frälsares befallning om hwad wi af allt detta skola lära.

Och jag (eller: men jag) säger eder: Gören eder wänner af den orätta mammon, på det att, när I behöfwen, skola de anamma eder uti ewinnerliga hyddor. Dessa ord af den himmelska wiskhetens mun hafwa ofta blifwit groft missförstådda, och i groft missförstånd hafwa många funnit dem anstötliga eller oförklarliga. Men de äro klara, så snart de noga betraktas. Vår frälsare säger ingalunda att någon har lof eller tillåtelse att förwärfwa sig en orätt mammon, såsom den otrogne gårdsfogden. Vår frälsare tager för afgjordt att alla, till hwilka han talar, redan hafwa en orätt mammon och således i förhållande till Gud äro i alldeles samma belägenhet, som den otrogne gårdsfogden war i förhållande till sin herre. Den otrogne gårdsfogdens förbrytelse emot sin herre war den, att han handlade med sin herres egodelar och förfor dermed efter eget godtycke, såsom om de hade warit hans egna. Alldeles på samma sätt gör hwarje oomvänd menniska emot Gud. Af naturen liknar således hwarje menniska den otrogne gårdsfogden. Detta handlingsätt började redan wid syndafallet i paradiset. Adam wille rycka till sig såsom sitt eget det som icke war hans. Han wille rycka till sig Guds wiskhet och Guds härlighet och blifwa lika med Gud; han wille sjelf herfka, sjelf råda, sjelf ega, och det som war förbjudet, det tog

han. Hade han då kunnat få sin wilja fram, så hade Gud icke längre kunnat wara Gud; ty två allsmågtiga, lika ewiga och lika härliga gudar kunna icke finnas, och hade Adam kunnat blifwa sådan, som ormen sade, så hade Gud icke längre kunnat wara i besittning af sin ära och allmagtens rike. Och hwad ormen sade, det inträffade i afseende på menniskan sjelf. Då hon gjorde sig sjelf till sin gud, så hade hon icke längre den sanne Guden till sin Gud, hon ärade icke honom, utan sig sjelf; hon älskade icke honom, utan sig sjelf; hon gjorde icke hans wilja, utan sin egen wilja, och för det goda Gud gifwit tackade hon honom icke; utan plockade och band ihop fikonlöfwen alldeles såsom en egen tillhörighet. Icke längre stod då den sanningen skrifwen i menniskans själ: Jorden är Herrens och hwad derpå är, och ditt hjerta är hans tempel. Menniskan hade då röfwat sitt hjerta ifrån Gud, hon hade röfwat ifrån honom hans egentliga och högsta tempel och hwtlorum på jorden och förwandlat det till en röfwarekula. Hon röfwade äfwen ifrån honom de timliga gåfwortha och hwad på jorden är, hon betraktade allt detta såsom egen tillhörighet och använde det efter godtycke, och detta röfweri har fortfarit allt sedan den stunden och fortfar allt intill denna dag. Därför säger oss vår frälsare i anden genom den konungsliga profeten: Jag måste betala det jag intet röfwat hade, Ps. 69: 5, och detta war oändligt mycket! Adam och alla Adams barn hafwa röfwat ifrån Gud hans ära och allt hwad de kunnat rycka till sig. Och särskildt nu i vår tid, då man så ifrigt arbetar på att göra menniskan till gud, bedrifwes denna synd i stort ännu mera, än då menniskorna på jorden wille bygga ett torn, som skulle räcka upp till himmelen. Alla dessa synder, detta fortfarande helgedomsrån, begånget af menniskoslägget mot sjelfwa himmelen, har vår frälsare betalat då han i de allra pinsammaste frestelser ståndaktigt lydde den himmelske Fadrens wilja och ärade honom uti allt. Adam war icke nöjd med hela paradiset, utan åt äfwen af den förbjudna frukten. Kristus wille, i outhärlig, brännande hunger, icke taga en sten på marken för att deraf göra bröd. Han wille wara sin himmelske fader lydig uti allt. Adam wille hafwa Guds härlighet och blifwa honom lik; Kristus wille icke röfwa äran ifrån Gud och gifwa den åt en annan, fastän frestaren lofwade honom alla riket i werlden och deras härlighet. Adam wille

blifwa lifa med Gud; Kristus lät ormens fäd, de arma, förblindade menniskorna, bemöta honom med största hån, sägande: Du är en Samarit och hafwer djefwulen. Adam gjorde sin egen wilja, Kristus war lydig intill korsets död. Adam röfwade sig sjelf och alla sina barn ifrån Gud, och i Guds ställe fick ormen herrawälde öfwer hjertat. Kristus har återlöst och återförwärfwat det från Gud bortröfwade menniskoflägtet. Många från Gud bortröfwade hjertan återwinnas genom Kristi försoning och hans Andes nåd och blifwa lydiga barnahjertan, som wilja helt och hållet tillhöra Fadren i himmelen. Den bortröfwade, fallna, under förbannelsen lidande werlden återgifwes åt Gud, förklarad genom medlaren och försonaren, och så har Kristus betalt och betalar det han icke röfwat hade. Men wi äro de, som röfwat; af ett sådant slägte äro wi; detta är den höga adel, hwaraf wi kunna berömma och såsom egen tillhörighet. Wi äro således otrogna förwaltare af Herrens förlänta gåfwor. Allt hwad wi hafwa, allt hwad wi ega är en orätt mammon så länge som wi icke hafwa gifwit vårt hjerta åt Gud och tänka uppå att wi endast äro skaffare, som stola göra räkenfkap för de gåfwor, som Gud åt oss anförtrott. Då wi använda dessa gåfwor såsom om de wore våra egna, och vårt användande således icke utgår från sann tro och kärlek, så göra wi såsom den otrogne gårdsfogden, wi förfara, wi förspilla vår Herres egodelar, under det wi blott samla, gömma och åtnjuta, twärt emot hans befallning, att wi stola älfsta vår nästa såsom oss sjelfwa och icke se på vårt eget bästa, utan oss uppå andras. Äfwen personliga gåfwor och krafter, både själs- och kroppskrafter och gåfwor, som Gud har gifwit, blifwa då en orätt mammon, när wi anse oss sjelfwa wara egare dertill. Defutom är det alltid omöjligt att förhindra, att synden inblandar sig i egodelarnes besittning. Hafwa wi ärst hwad wi ega, så kunna wi omöjligen weta om icke ett och annat på syndigt sätt kommit i våra förfäders besittning, kanske utan att de wetat derom. Hafwa wi sjelfwa förwärfwat hwad wi ega, så är det äfwen omöjligt att med wißhet weta att ingen synd låder derwid; ty synden har så inträngt i menniskans wäsen och i alla lifwets förhållanden, att den vill wiblåda allt hwad wi hafwa för händer. Wi wilja här icke tala om sådant orättfånget gods, som blifwit förwärfwadt genom bedräglighet, genom swel

i handel och wandel, i arbete och förtjenst, eller om den blodspenning, som winnes genom tillverkning och försäljning af rusdrycker eller andra ting som flada medmenniskor till tropp och själ; ty i alla sådana fall borde man kunna inse, att det sålunda förwärfwade är en orätt mammon. Wi wilja här hålla oss wid den allmänna sanningen, som förut nämndes, att då menniskan icke anser Gud utan sig sjelf såsom egaren till hwad hon har och icke anwänder det efter hans wilja utan efter godtycke, så äro alla hennes egodelar en orätt mammon. Desutom är sjelfwa egandet och eganderätten en följd utaf menniskans fallna tillstånd. Egande och eganderätt äro nu oundgängligen nödwändiga och måste med lagar skyddas, just derför att synd finnes i werlden *) och menniskorna af naturen mera älska sig sjelfwa än sin nästa, och ingen fullkomlig kärlek och rättwisa i menniskonaturen finnes i asseende på de wiktiga orden: mitt och ditt. I fullkomlighetens werld, bland änglarne och de fulländade rättfärdigas andar behöfwas inga lagar i asseende på mitt och ditt. Allt det, som dessa wäsen behöfwa, är gemensamt och rikligt, såsom den luft wi andas och det ljus, som fröjdar våra ögon. Och det som hör till sällhetens och salighetens förhöjning anser säkert hwar och en för den högsta glädje att hafwa gemensamt med andra. — Alla jordiska egodelar kunna således kallas en orätt mammon med asseende derpå, att allt egande är en följd af synden och vittnar om menniskans närwarande, ofullkomliga tillstånd. I den första kristna församlingen, så länge de kristna hade ett rikt mått af Herrens Ande och en himmel i själen, så hade de allting gemensamt, och uti hela hopen som trodde, war ett hjerta och en själ, och ingen af dem sade något wara sitt af det han egde. Uppg. 2: 44, 45. 4: 32. Detta tillstånd war liksom en morgonrodnad, som från Gud spribde sig öfwer den

---

*) Kommunisterne, som drifwa den läran, att all eganderätt bör upphäfwas och att alla egodelar böra wara gemensamma, gå ut ifrån den falska synpunkten, att menniskan icke är syndig, utan att hon genom egna åtgärder skulle kunna blifwa from och god, oegennyttig och förnöjd, mild och älskward, såsom om aldrig något syndasall hade stett. Men då de bland sjelfwissta menniskor, som förgäta Gud, wilja framtvinga ett tillstånd, som endast finnes hos fullkomliga i himmelen, så blifwa följderne en början till helwete här på jorden; ty i mörkrets boningar har eganderätten gifwit wifa för den fullkomligaste oordning och laglöshet.

mörka jorden, såsom ett tecken till huru det en gång skall blifwa i fullkomlighetens tillstånd.

Swad wi ega är således i mer än ett hänseende och af mer än en orsak en orätt mammon. Wi hafwa den i händerna, om än det wi ega är aldrig så ringa, och det är öf icke tillåtet att tafta den ifrån öf, utan vår frälsare will lära öf, huru den skall användas. Den otrogne gårdsfogden tänkte med werldelig klofhet på sin framtid, medan han ännu hade den orätta mammon i händerna. Kristus befäller öf, att wi skola med himmelft wifhet tänka på den stora framtiden, på ewigheten, och att den orätta mammon, de gäfwor Gud har anförtrott öf, af hwilka wi med orätt ansett öf sjelfwa wara egare, skall så användas, att wi deraf kunna hafwa någon nytta att wänta i det tillkommande. Zakeus är för öf härutinnan ett lärorift exempel. Swad han gjorde är just hwad vår frälsare menar, då han befäller, att wi skola göra öf wänner af den orätta mammon. Det första, som dertill war nödwändigt, war just det, att Zakeus **emottog** Herren Jesus sjelf och trodde på honom. Att han med sann tro anammade Herren Jesus och genom denna tro fick syndernas förlåtelse och blef rättfärdiggjord, det wifas klart af vår frälsares ord: I dag är detta hus salighet wedersfaren, efter han är också Abrahams son. Icke wedersfors honom denna salighet derför, att han leamligen härstammade från Abraham, utan derför, att han trodde såsom Abraham och således hörde till Abrahams andliga såd, såsom en trogen själf. Att sålunda tro på Herren Jesus och i hjertat anamma honom, är oundgängligen nödwändigt för att rätt kunna använda de gäfwor, fraster och egodelar Gud har anförtrott öf. Detta kunna wi icke förrän Herren Jesus sjelf och hans rättfärdighet och hans himmelrike blifwit vår tillhörighet. Wi kunna icke skilja öf wid det lilla, förr än wi kommit i besittning af någonting högre, bättre och härligare, det stora, himmelfta arfwet. När Zakeus hade kommit i besittning deraf, så kände han sig så lycklig, och hans hjerta war så öfwerwämmadt af himmelft fröjd och öfwerflödande af himmelft kärlek, att han gerna wille gå in på hwad som helst i asseende på det jordifka. Si Herre, så utbrister han i sin stora glädje, hälften af mina egodelar gifwer jag de fattiga, och om jag hafwer någon bedragit, så gifwer jag det fyradubbelt igen. En fyradubbel återställelse

af orättfånget gods war besald i Mose lag. Ett sådant bud hafwa wi icke i evangelium, i frihetens fullkomliga lag; men full återställelse af hwad som är orättfånget, samt godtgörande af all skada wi åstadkommit, så framt det möjligen står i vår förmåga, är en nödwändig frukt af en sann tro; ty hwar och en, som åkallar Herrens namn, måste gå ifrån all orättfärdighet och icke komma wid det orent är. Att försumma ett sådant godtgörande, wore att fortfara i orättfärdigheten. Men det är icke möjligt att trons rättfärdighet och Kristi kärlek kunna finnas hos en människa, så länge hon tillåter sig orättfärdighet i sitt lefwerne. Zakeus wiste wäl, att det icke war möjligt att godtgöra allt, icke heller war han nöjd dermed. Derför sade han: Hälften af mina egodelar gifwer jag de fattiga. Det är wisseligen icke owanligt, att mennistor, då deras hjertan blifwit rörda af nådens Ande, falla på alla handa utvägar och äfwen en sådan utväg som denna, att genom almosor, gillmildhet och godtgörande af begångna fel wilja upprätta sin egen rättfärdighet och med lagens gerningar bidra till sin salighet. Men detta war icke Zakei mening, ty då hade icke Herren Jesus sagt till honom: I dag är detta hus salighet wedersfaren, efter han är oc Abrahams son. Jesus wiste wäl hwad i hjertat war. Zakei uppsåt war således en werkan af tro och kärlek, och Jesus förebrädde honom derwid ingen egenrättfärdig affigt. Så skola Guds barn bruka denna werlden, såsom brukade de henne intet, anse sina gåfwor, sin kallelse och sina egodelar såsom Herrens förlänta pund, bemöda sig om att använda allt till hans ära, till hans rikes framgång och till sin nästas wälfärd, såwäl som till sin egen nytta, samt alltid betänka, att de en gång skola göra räfskap för sitt fögderi.

Allten icke werlden, icke heller de ting i werlden äro, är ett tydligt Skriftens ord, och hwarje ting, hwarwid människan fäster sitt hjerta, är en afgud, som är förderflig. Om en människa fäster hjertat wid timliga egodelar, så blifwa de för henne förderfliga. Icke blott äro de i sig sjelfwa förgängliga, så att de förruttna, förtäras och förrosta, utan rosten deraf blifwer ett vittnesbörd emot egaren och uppsräter egarens lött såsom en eld. Den sätter sig fast uti människans inre wäsen och blifwer för henne förstörande. Derför säger aposteln här om: Nu wäl, I rike, gråten och tjuten öfwer eder uselhet, som

eder öfverkomma skall. Edra rikedomar äro förruttnade; edra kläder äro uppätta af mal. Edert guld och silfver är förroftadt, och deras rost skall wara eder till vittnesbörd, och skall uppäta edert kött såsom en eld. I hafwen församlat eder egodelar i yttersta dagarna. Jak. 5: 1—3. För att falla i denna snara behöfwas icke stora egodelar; äfwen den fattige kan wara fästad wid det lilla han eger, och hans själ kan wara så uppfylld af jordiska omsorger och bekymmer, att faran är lika så stor för honom, som för den rike. Det gäller att wara lös ifrån werlden och fästad wid Gud, antingen de pund man fått äro flera eller färre, större eller mindre.

I synnerhet är den kristliga brödräkärleken af Herren befalld såsom en frukt af den sanna tron. Delen edert till de heligas nödtorft. Rom. 12: 13. Ålsten eder storligen inbördes af rent hjerta. 1 Petr. 1: 22. Ålstens icke med ord eller med tungan, utan med gerning och janning. 1 Joh. 3: 18. Den der sparligen sår, han skall också sparligen uppfära; men den der sår i wälsignelse, han skall också uppfära i wälsignelse. 2 Kor. 9: 6. Wår frälsares beskifning af den yttersta domen gifwer oss här om en klar och wigtig underwisning. Der omtalar wår frälsare trons gerningar, hwilka då komma i betraktande. Till dem på högra sidan skall konungen säga: Kommen, I min Faders wälsignade, och besitten det riket, som eder är tillredt ifrån werldens begynnelse; ty jag war hungrig, och I gäfwen mig äta, jag war törstig, och I gäfwen mig dricka, jag war huswilt, och I herbergaden mig, naken, och I klädden mig, sjuk, och I sökten mig, jag war i håttelse, och I kommen till mig. Och då de rättfärdiga icke weta af att de gjort detta, skall konungen swara och säga till dem: Sannerligen säger jag eder: Det I hafwen gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafwen I gjort mig. Det är genom tron de blifwa saliga; men såsom bewis på tron framdragas i ljuset inför domstolen trons gerningar, kärlekens werk. Men de trogna äro så långt ifrån att stöbja sig på några gerningar, att de icke weta, att de utöfwat sådana gerningar, utan förundra sig, då de höra dem omtalas; ty de stöbja sig på Jesu nåd och på trons rättfärdighet allena. Men med kärlekens werk hafwa de gjort sig wänner ibland de minsta, som Jesus kallar sina bröder. De, som äro på wenstra sidan, äro förtappade därför, att de aldrig haft tro och kärlek

till Herren Jesus; men såsom bewis på deras otro och kärlekslöshet framdrages i domen den omständigheten, att de icke med goda gerningar bewisat kärlek mot de minsta, som Jesus kallar sina bröder. De hafwa inga wänner ibland dem, som saliga warda.

Då vår frälsare säger: Gören eder wänner af den orätta mammon, på det att, när I behöfwen, skola de anamma eder uti ewinnerliga hyddor, kan meningen icke strida mot Striftens lära, som på så många ställen förekommer, att menniskan warder salig genom tron och icke genom gerningarna. Men sann och lefwande tro måste nödvändigt bära frukt, eljest finnes den icke. Och denna frukt åsyftar vår frälsare i denna förmaning, och menniskan får i ewigheten stöda den. Den som utstrött trons frukt, får uppståra utan återwändö. Det kommer en stund, då allt det jordiska, som wi ega, warder taget ifrån oss. Ingenting kan menniskan taga med sig af allt det jordiska hon eger. Har menniskan med det hon egde i tron gjort goda gerningar, så följa de efter; — tron går förut, gerningarna följa. Och ändtligen förtäres allt det jordiska i förgänglighetens och förwandlingens lågor. Men har menniskan, medan hon war i jitt fögderi, gjort sig wänner i himmelriket, så har hon på det sättet i wißt afseende räddat sina jordiska egodelar för ett högre lif och öfwerflyttat dem till himmelen; hwarje trons werk återkommer, förklaradt i Jesu blod, till en ewig stadt och besittning. Detta är den bästa, den högsta, den säkraste försäkringsanstalt som finnes; med de förgängliga egodelarne winnas sålunda oförgängliga. Genom tron allena kan menniskan ingå i himmelen, men genom trons frukter, genom tillwärt i helgelse och i förening med Herren Jesus får menniskan en nådelön, som är en salighetens förökelse. Den menniska, som har älskat mycket, får der åtnjuta mycken kärlek tillbaka, och detta ökar saligheten; ty kärlek är salighet. Ju större kärlek, desto större salighet. Att blifwa emottagen uti ewinnerliga hyddor är ljust äfwen för dem, som få en egen hydda; det inbördes umgänget i härlighetens ljusa boningar, i synnerhet då det blifwit föranledt af den rena, kristliga kärlezens band, som blifwit knutet här på jorden Guds barn emellan, bidrager säkert utesägligt till salighetens förhöjning. Det är denna nådelön vår frälsare förmanar oss att med fullt allwar eftersträfw. War

redan den otrogne gårdssfogden, detta wanliga werldsbarn, denne tanklöse slöfware, så förståndig, då han hörde sin affättning nämnas, att han på sitt sätt försökte sörja för sin jordiska framtid, som kanske icke blef så lång; huru angelägna böra wi då icke wara att sörja för vår långa, vår ewiga framtid, att wi icke må blifwa bortkastade huswilla i det yttersta mörkret! Amen.

All eder omsorg kasten på Herren!

(Predikan på 23:dje söndagen efter Trefaldighet, 2:dra nya årgången.)

All eder omsorg kasten på Herren, ty han hafwer omsorg om eder. 1 Petr. 5: 7. Förut säger aposteln: Waren alle inbördes hwarannan underdånige, och hållen eder hårdt wid ödmjukheten, ty Gud står emot de högfärdiga, men de ödmjuka gifwer han nåd. Så ödmjuken eder nu under Guds mäktiga hand, på det han eder upphöjer i sin tid. Derpå följa dessa ord: All eder omsorg kasten på honom, ty han hafwer omsorg om eder. Och efter dessa trösteord följer denna warning: Waren nyktre och waken, ty eder fiende djefwulen går omkring såsom ett rytande lejon och söker hwem han uppsluka må. Stån honom emot, stadlige i tron, och weten, att samma wedermöda wedersfares edra bröder i werlden. Detta sammanhang wisar oss klart och tydligt huru wi skola förstå och tillämpa den trösteliga, löstesrika förmaningen: All eder omsorg kasten på Herren, ty han hafwer omsorg om eder. Dagens högmessotext, såwål som dessa ord, gifwa oss anledning att betrakta den wigtiga sanningen: Huru kristna få kasta all sin omsorg på Herren både i andligt och lefamligt afseende, och att han i allt will hafwa omsorg om dem. Att vår barmhertige, himmelske Fader måtte för Kristi skull gifwa oss sin nåd och wälsignelse till vår betraktelse, derom wilja wi anropa honom i den bön, som vår frälsare sjelf oss lärt hafwer: Fader vår m. m.

Text: Matt. 17: 24—27.

Vår upplästa, heliga text utgör den sista delen af ett järdeles märkwärdigt och lärorikt kapitel, hwilket är såsom en underbar, lefwande målning af Kristi församlings inre och yttre

lifsomskiftelser. Först omtalas huru Herren Jesus blef förklarad på det heliga berget. Den inre härligheten genomstrålade honom så, att det klara ljuset trängde fram genom hans lefamen och hans kläder. Hans ansigte blef strålande såsom solen i sin middagsglans, och kläderna skinande, såsom den renaste snö glänser i solens ljus. Denna förklaring war en förberedelse till de stora lidanden och den försoningsdöd, som han snart skulle genomgå. De tre lärjungarne, Petrus, Jakobus och Johannes, som woro med honom, blefwo betagna af en salig förundran och utropade: Herre, här är också godt att wara! De wille gerna der bygga hyddor och blifwa qwar. Men nej! Det räckte icke länge: härligheten förswann, de fingo erfara, att här i förgångligheten är ingen waraktig fröjd.

Jesus gick ned af berget, hans lärjungar följde honom. Han talade till dem om lidandet och döden, som förestod honom, och deras hjertan uppspyldes med bedröfwelse. Så hastigt omwäxla ännu glädje och bedröfwelse i de kristnas lif. Efter bedröfwelse wedergwicker Herren den nedtryckta själen med glädje och tröst, såsom skrifwet är: För den rättfärdige skall alltid ljus uppgå igen och för fromma hjertan glädje. Men ofta, då Herren låter sina trogna erfara någon stor glädje, så är det för att stärka och bereda dem till att med tålmod och förtröstan genomgå några swåra pröfningar och lidanden, som förestå dem. Och när Jesus med dessa tre kom ned från berget till de andra lärjungarne, så woro de uti en swår pröfning. En bethymrad fader hade fört till dem sin olycklige son, som plågades af en oren ande; men lärjungarne kunde icke befria den arme ynglingen från hans plågoande. Derigenom blefwo de frestade till misströstan, och bland det församlade folket woro tankar och känslor ganfka blandade, somliga woro litgiltiga, somliga twelsamma, hwad de skulle tänka om Jesus och hans lärjungar, somliga förjande, misströstande, twiflande, om han kunde wara Messias, såsom de hade tänkt att han war, och somliga hånade och föraktade hans lärjungar derför, att de icke kunde göra detta underverk, som den arme fadren af dem begärde. Dessa motståndare woro wäl i sina hjertan glada öfwer detta nederlag, såsom om de wille säga till alla de troende: "Nu sen I, att det är intet bewändt med Jesu magt. Hans lärjungar förmå intet." Men i denna nöd kom Jesus själf med sin mäktiga hjälp. Ynglingen blef helbregda-

gjord, fadershjärtat tröstades, lärjungarne och Jesu vänner blefwo uppmuntrade och styrkta i tron, motståndarne måste blygas, mörkrets ande war besegrad.

Så förbyttes glädjen på Tabor i bedröfwelse och swår pröfning, och derpå gaf Herren åter wedergäfwelse, hjälp och tröst. Och så är ännu alltid en kristens lif en omskiftelse af ljusa och mörka stunder. Men icke blott i det andliga råder sådan omwexling, utan det timliga lifwets många förhållanden och omskiftelser inblanda sig äfwen och förorsaka trospröfningar samt framkalla nödwändigheten att äfwen i det leamliga låsta all omsorg på Herren. Då de kommo till Kaper-naum gingo de, som skattepenningen plögade uppbära, till Petrus och sade: Plägar icke eder mästare gifwa skatt? Petrus svarade: Ja; men utan twifwel war äfwen detta för honom en pröfning. Sjelf hade han intet. I den gemensamma kassan fanns intet, och efter de stora andliga erfarenheter, som just woro genomgångna, kände han utan twifwel en swårighet och nedstämdhet, en känsla, som sade honom, att det skickade sig illa att nu tala till den käre mästaren om en sådan ringa jordisk angelägenhet. Men hwad hände då han kom in i huset? Jesus sjelf wiste hans nöd och wiste råd, förekom honom och började tala med honom om denna skatt. Jesus wistade honom, att han war Herre och konung och alltså icke behöfde att betala skatt eller tull, ja, att han äfwen kunde befria sina lärjungar derifrån. Men för att icke förarga någon, skulle skatten betalas. Härmed har Jesus gifwit sin församling en ganska vigtig och magtpåliggande underwisning, nemligen att aldrig onödigtwis gifwa någon förargelse, utan hellre göra wida mer, än man är skyldig, för att icke gifwa förargelse åt någon, icke gifwa någon anledning till anstöt eller misaktning eller misstroende till Kristi namns bekännare och den sak de bekänna. Jesus befalde Petrus att gå till hafwet, så skulle han finna i munnen på den första fisk, han upptog ur watt-net, en statér, en penning, utgörande just den summa, som behöfdes i skatt för två personer. Med allt detta har vår Frälsare wist oss huru wi både i det andliga och det leamliga så låsta vår omsorg på honom; och wi wilja därför på denna stund närmare och i sammanhang med detta evangelium betrakta ingångsorden:

All eder omsorg fasten på Herren; ty han hafwer omsorg om eder:

1:o i det andliga och

2:o i det lekamliga.

I första delen betrakta wi alltså, huru kristna så fasta all sin omsorg på Herren i det andliga, och huru han deruti hafwer omsorg om dem, och i andra delen betrakta wi, huru kristna så fasta all sin omsorg på Herren i det lekamliga, och huru han äfwen deruti hafwer omsorg om dem.

Och att du, o Gud, din Ande och kraft wärdes med ordet gifwa, derom bedja wi dig: hör oss — hör oss, milde Herre Gud!

1.

Aposteln Petrus har wisat oss, att det är till kristna, som våra ingångsord äro skrifna, och det war till sina lärjungar, det war till dem som trodde på honom, Jesus sade: Så skolen I nu icke hafwa omsorg, sägande: Hwad skola wi äta eller hwad skola wi dricka eller hwad skola wi kläda oss med? Skolen först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så faller eder allt detta till. I det lekamliga hafwer han omsorg om alla sina skapade verk och gifwer dagligt bröd åt och låter regna öfwer rättfärdiga och orättfärdiga; men de som icke tro på honom, de kunna icke och wilja icke fasta sin omsorg på honom, derför kunna icke andra än kristna fatta och på sig tillämpa dessa orden: All eder omsorg fasten på Herren, ty han hafwer omsorg om eder. Det är således framför allt nödwändigt att wi söka swar på den frågan: Hwilka äro kristna?

Kristna äro icke i ordets rätta och fulla mening alla de, som en gång blifwit döpta och bära det kristna namnet. Nej, kristna äro i ordets rätta mening blott de, som äro i Kristus, födda af Gud i Kristus och förenade med honom i andlig lifsgemenskap genom sann tro, så att de lefwa i honom, af honom och genom honom, så att han bor genom tron i deras hjertan och regerar öfwer deras tankar, ord och gerningar. Till denna gemenskap med Kristus kommer menniskan på det sätt, att Kristus först kommer till henne med sin nåd, klappar på hjertats dörr och beder henne låta upp. Då låter han själen så erfara kallelsens röst, och om då menniskan låter hjertats motstånd öfverwinnas och icke säger nej, utan ja i sitt

innersta till Jesu röst, så får hon vidare nåd att vända sig till hans ord och blifwer uppväckt ur den andliga säkerheten samt upplyst genom ordet, och särskildt genom lagens ord, så att hon lär känna sig själf såsom en fattig, syndig menniska, som är född i synd och som har syndat med tankar, ord och gerningar samt är värd en ewig fördömmelse. Då blifwer hon utfattig i sig själf och utblottad på allt eget inbilladt godt, och den egna rättfärdigheten blifwer såsom ett orent fläde. Då blifwer själen bedröfwad öfwer synden samt förödmjukad och förkrossad i sitt hjerta och hungrig och törstig efter den sanna rättfärdigheten, den rättfärdighet, som Jesus förwärfwat och gifwer af nåd åt dem, som tro. Då will och då kan den själen låta föra sig af den Helige Ande till korset, då blifwer hon upplyst med evangeliets ljus och får nåd att nedlägga sin syndabörda der, nåd att bekänna synd och skuld för honom, om hwilken Skriften vittnar: Herren fastade allas våra synder på honom. Då får själen nåd att med öppnadt trosöga betrakta den korsfäste, lidande, blödande medlaren, Guds Lam, som borttager werldens synd och som offrade våra synder i sin lefamen på trädet och blef gjord till synd för oss, på det wi skulle wara Guds rättfärdighet genom honom. Då fullbordar Herren Jesus på den själen sitt tröftliga löfte: Den till mig kommer, honom fastar jag icke ut. Kommen till mig I alle, som arbeten och ären betungade, och jag will wedergwika eder. Då blifwer syndabördan liksom fastad uti hafwets djup och försvinner såsom ett moln och såsom en dimma. Gud tillräknar då den menniskan sin Söns rättfärdighet och betraktar henne såsom insvept uti hans rättfärdighets strålande mantel. Denna rättfärdighet är de rätta bröllopskläderna.

Då är menniskan rättfärdig i Kristus, då har hon genom tron också emottagit Kristus i sitt hjerta, då har hon det nya lifwet och andens finne, då är hon född på nytt, född af Gud genom Guds lefwande ord, det ewinnerligen blifwer; då är hon en sann kristen.

Den som sålunda har blifwit en kristen, behöfwer näring för själ och hjerta och drifwes af Guds Ande att söka denna andliga näring i hörande och betraktande af Guds ord och genom böneumgänge med Gud samt i altarets sakrament. Genom dessa nådemedel håller Guds Ande samwetet waket,

så att menniskan är rädd för synden och strider deremot. Ty arffsynden är ännu qwar i hjertat, så att frestelser uppstå af den förderfwade naturen i menniskans inre, af syndiga tankar och begärelser, genom tröghet, tankflöshet och försumlighet och genom stadliga inslytelser af den onda werlden samt genom själastienden, som går omkring såsom ett rytande lejon, sökande hwem han uppsluka må. Allt detta gör det nödwändigt för den andliga menniskan att tänka på aposteln's ord: Waren nyktre och waken! och på Herrens Jesu ord: Waken och bedjen, att I icke fallen i frestelse. Kristna fritagas alltså ingalunda ifrån nödwändigheten att waka och bedja; de förmanas twärt om i Herrens ord att försästa sitt kött samt med lustar och begärelser samt att staffa med fruktan och bäsman, att de må saliga warda. Alltså werkar Guds Ande i dem ett fortfarande nådesarbete, underwisar, lärar, warnar, tuftar och tröstar dem; och detta nådens arbete framkallar hos dem en motsvarande werksamhet i tro och lydnad. Det är de kristna, i hwilka Kristus sålunda werkar och till hwilka dessa ord äfwen i andlig mening äro ställda: All eder omsorg kasten uppå Herren; ty han hafwer omsorg om eder. Då någon syndig tanke och begärelse uppstiger i hjertat eller de blifwa warse försumlighet, oaktksamhet och olydnad i sitt wäsende och lefwerne, så uppmanas de att kasta omsorgen på Herren, de få framträda till nådatronen dagligen och stundligen, de få alltid på nytt emottaga nåd och förlåtelse för all widblådande synd; men icke blott nåd och förlåtelse, utan äfwen wilja och kraft genom den Helige Ande att strida mot synden och wandra i Jesu fotspår.

Så få de erfara att Kristus hafwer omsorg om dem. Han förlåter och helbregdagör och renar dem dagligen i sitt blod, såsom aposteln säger: Jesu Kristi, Guds Sons blod renar oss af alla synder. 1 Joh. 1: 7. Aposteln vill med dessa ord lära oss, att kristna icke blott äro rentwagna, så att Kristi, Guds Sons blod har renat dem från alla deras synder genom rättfärdiggörelsen, utan fortfar att dagligen rena dem, så att de både undgå daglig förlåtelse och erfara en förnyande, helgande, omflapande och förklarande reningskraft af Kristi blod. De få liksom ligga med öppnade hjertan wid korset och låta reningsfloden utur Offerlammets heliga sår tränga in i hjertat och bortfölja synd och orenhet samt utsläcka all synda-

glöd, som will uppslamma. Och då de så känna och se sin stora wanmagt i swåra frestelser och ansäktningar, i mörker och swåra själslibanden, så kunna de dock utur djupet af sin nöd ropa till Herren, och han uppehåller dem och bewarar dem, att de icke nedsjunka uti twiflens eller förtwiflans djupa dy. Om de hålla på att sjunka, såsom Petrus på det stormiga hafwets wågor, så så de ropa i sin nöd, och Jesus är när och uträder till dem sin uppehållande, hjelpande hand. Och om de i känslan af all sin wanmagt och brist på tro, kärlek och wälsamhet måste frukta för framtiden och fråga med bäsman, då de tycka sig stå på branten af sin undergång: Huru skall det gå med min arma själ? Det är ju, såsom om jag hwarje ögonblick höll på att slitas lös ifrån min frälsare eller bortryckas af werldens och själastiendens magt eller nedsjunka i syndens grop, så har Guds ord för dem många trösteliga löften, såsom t. ex. detta: Åtalla mig i nöden, så will jag hjelpa dig, och du skall prisa mig! Och då de tänka på sin sista stund och på sin hädansfärd, så är Jesus dem äfwen då nära! De så tro, att han will wara dem nära äfwen då, när de skola skiljas hädan, så att de med trons öga må kunna se himmelen öppen och Menniskones Son stå på Guds höggra hand, så att de ock med frimodighet och salig förtrostan må kunna säga i den sista stunden: Herre Jesu, anamma min ande!

Och då kristna se sina älskade anhöriga och wänner wandra på otrons och syndens wäg, och föräldrar bekymras för barnen eller barnen för föräldrarne eller den ena makän för den andra, en wän för den han älskar och gerna wille hafwa med sig på nådens och sanningens wäg, så så de på bönen och förbönen armar frambära dem till Jesus, såsom man bar barn till honom och förde sjuka till honom, då han war i synlig måtto på jorden, och han wälsignade barnen och gjorde de sjuka helbregda, och han har lofwat att bönhöra. Sa, otaliga själar hafwa wunnits för himmelen genom andras bönerop, och den innerliga förbönen fortfar att utöfwa sina werkningar på de själar, som kristna hafwa älskat och bedit för, långt efter sedan det bedjande hjertat kallnat i jordens mull. Det uppfyller de troende med ljustligt hopp och salig frid, att sålunda så frambära sina anhöriga och wänner till Jesus och lägga dem i hans herdesam.

Och då fristna måste se allt det rådande förderfswet omkring dem i en syndig werld, så kunna de icke annat än känna sorg och bekymmer, såsom aposteln säger: Många wandra, af hwilka jag eder sagt hafwer, men nu säger jag och gråtande, fiender till Kristi kors; hwilkas ände är förtappelse och deras buf deras gud och deras ära till skam, de der akka hwad jorden tillhör — ja, då fristna se dessa otaliga skaror af otrons barn wandra i tanvlöshet och aldrig fråga efter himmelriket eller själens frälsning, så skär det dem i hjertats innersta; de känna kärlek för och medlidande med alla dessa menniskor och en helig nitälskan om Herrens ära; men hwad är att göra? Intet annat än att frambära dem till Herren Jesus, förtrösta på honom och tänka på dessa ord: All eder omsorg kasten på Herren, ty han hafwer omsorg om eder.

Och när de måste se och höra, huru Guds ord föraktas, förkastas och försmädas af sanningens motståndare, och otrons magt griper omkring sig allt mer och mer, ja, huru Kristi förnekare på allt sätt bemöda sig att förnedra honom och draga ned honom från himlatronen och säga: Han war icke Gud, han war blott en menniska, som för längesedan är död men aldrig uppstånden och som nu icke finnes; så kan allt detta icke annat än verka en outhärlig smärta i deras hjertan, som tro på Jesus, älska honom, förtrösta på honom och i honom hafwa all sin glädje, sin frid och sitt hopp om ewig salighet. Men de äro förwissade om att han lefwer och regerar och skall komma igen till att döma lefwande och döda, såsom och Skriften säger: Han lefwer alltid och beder alltid för dem. De fristna få således äfwen i detta förtrösta på Jesus och bedja för sanningens fiender, att många må blifwa omvända — och många blifwa det. Segerfursten skall winna seger öfwer alla sina motståndare. De som omvända sig, prisar honom för nåden. De wanmäktiga förnekare af sanningen, som framhärda i ottron, hafwa blott en kort tid, och likasom otaliga händer, som strifwit emot honom, och tungor, som talat emot honom, för längesedan förswunnit från jorden och hafwa fått sin lön, så stola och alla de, som nu stå honom emot, snart wara stoft, snart, men ack, för sent, få se sin sarsansfulla willfarelse. Men Jesus lefwer och är alltid densamme, Jesus Kristus i går och i dag, och han beflikes i ewighet.

2.

Utlåsom kristna så fasta all sin omsorg på Herren i alla sina andliga angelägenheter, så få de äfwen i det lekamliga fasta all sin omsorg på honom, och han har förefriswit och befalt dem att så göra samt lofwat att hjälpa i allt. De orden: Åkalla mig i nöden, så will jag hjälpa dig, omfatta all slags nöd, både andlig och lekamlig. Men såsom det förut wisades, att då de så fasta all sin omsorg på Herren i det andliga, äro de dock ingalunda friskallade ifrån nödwändigheten att, efter aposteln's ord, wara nyktra och waka och att lyda Jesu ord: Waken och bedjen, att I icke fallen i frestelse, samt att slitigt begagna nådemedlen; likaså är det nödwändigt äfwen i det lekamliga att tro och lyda Herrens ord. Det står skrifwet: Du skall äta ditt bröd i ditt anletes swett. Detta är den ordning, som skaparen sjelf i begynnelsen förestref. Och aposteln säger: Winlägggen eder, att I ären rolige (stilla), och stöten edra egna stycken och arbeten med edra händer, såsom wi eder hudit hafwa — men Herren styre edert hjerta till Guds kärlek och till Kristi tålamod. Wi bjude eder, käre bröder, i vår Herres Jesu Kristi namn, att I dragen eder ifrån hwar och en broder, som ofskickligen wandrar och icke efter den stadga, som I hafwen fått af oss; ty I weten sjelfwa huru I skolen oss efterfölja; fördenstull wi hade oss icke ofskickligen ibland eder, icke heller tagit brödet för intet af någon, utan med arbete och möda natt och dag hafwa wi brukat oss, på det wi ingen af eder skulle wara till tunga; icke dertill att wi dertill icke magt hade, utan att wi skulle gifwa oss sjelfwa eder till efterdömelse att efterfölja oss. Och då wi woro när eder, bjödo wi eder sådant, att ho der icke will arbeta, han skall icke heller äta. Ty wi höra, att somliga ibland eder umgås ofskickligt och arbeta intet, utan drifwa fåfänga. Men dem, som sådane äro, bjuda wi och förmana genom vår Herre Jesus Kristus, att de arbeta med stillhet och äta sitt eget bröd. Men I, käre bröder, förtröttens icke göra det godt är. Om nu någon icke will lyda vårt ord, honom tecknen upp i ett bref, och hafwen ingen umgängelse med honom, på det han skall blygas. 2 Tess. 3. Af allt detta se wi, huru strängt all lättja och wårdslös het och försumlighet äfwen i det lekamliga förbjudes i den Heliga Skrift, på samma gång, som den

lärer de fristna att fasta all sin omsorg på Herren. De stola tänka, bedja och arbeta. Det är ingalunda den förnuftiga omtanken, som förbjudes, utan den ängsliga omsorgen, som intet godt kan uträtta, men den är gansta skadlig, ty dermed wanärar man Gud, såsom om Gud wore död, eller så wanmäktig, att han icke kunde, eller så likgiltig, att han icke wille tänka på sina barns behof och hjälpa dem i allt, såsom han lofwat hafwer.

Och såsom den Heliga Skrift lär oss nödwändigheten af omtanke och arbete, så lär den oss äfwen sparsamhet, förnöjsamhet och sjelfförsakelse. Då vår frälsare med ett ringa förråd hade mättat tusentals menniskor, hwilket icke kostade honom någon möda, så besalde han dock att samla och förwara allt det som blifwit öfwer, och sade: Hemten tillhopa stycken, som öfwerblifna äro, att de icke förfaras. Att spara Guds gåfwor är likaså nödwändigt, som att arbeta. Widare lär Guds ord de fristna att alltid låta sig nöja med det, som Herren finner för godt att gifwa dem. Wara gudelig och låta sig nöja är winning nog. Girighet är en rot till allt ondt, och de som wilja warda rike, falla uti frestelse och snara och i många dåraktiga och skadliga begärelser, de der sänka menniskorna i förderf och fördömmelse. Då wi hafwa föda och kläder, så låtom oss dermed nöja. Aposteln wisar, att somliga genom werldskärlek hafwa farit wilse från tron och gjort sig sjelfwa mycken bedröfwelse; derför tillägger han: Men du Guds menniska, fly sådant, far efter rättfärdigheten, gudaktigheten, tron, kärleken, tålamod, saktmod. 1 Tim. 6: 6—11.

Ändtligen lär oss Guds ord också huru nödwändig sjelfförsakelsen är. Den rätta sjelfförsakelsens beskaffenhet tecknas af aposteln på många ställen, och i synnerhet äro följande ord klara och tydliga: Uppfyllen min glädje, att I ären ens till finnes, lika kärlek hafwande, endrägtige, samhällige; att intet sker med lif eller fåfång ära, utan med ödmjukhet räkne hwar den andre yppare än sig. Sen icke hwar på sitt eget bästa, utan hwar och en på en annans bästa. Hwar och en ware så till finnes, som och Kristus Jesus war. Härmed will han lära oss att icke tracta efter egen ära; att icke söka egen winning så, att det kunde lända någon annan till skada, och att icke tillåta oss för egen del åtnjutande af något öfwerflöd, ej heller någon syndig förnöjelse. Deremot lär oss aposteln att

både förvärfska och spara, på det man må hafwa något att meddela åt den, som är nödorstig, och för att befrämja Herrens ära och hans rikes framgång. Älwen häruppå kunna de orden tillämpas: Låten edert ljus lysa för menniskorna, att de måga se edra goda gerningar och prisa eder Fader, som är i himmelen. Och aposteln Jakob säger: Om en broder eller syster wore naken och fattades daglig föda, och någon af eder sade till dem: Gån i frid, värmen eder och mätten eder; och I gäfwen dem litwål intet, hwad lekamen behöfwer; hwad hulpe dem det? Så och tren, då hon icke hafwer gerningarne är hon döb i sig sjelf.

Semte det Guds Ande i sitt ord lär oss allt detta och will gifwa oss nåd att i tron och kärleken utöfwa det, lär han oss den tröstliga sanningen, som innebär både besallning och löfte: All eder omsorg kasten på Herran; ty han hafwer omsorg om eder. Att han sjelf gifwer nåd till sådan förtröstan på honom och att han aldrig låter någon med denna förtröstan komma på stam, derom wittna alla troende kristna i Kristi kyrka på alla tider, och i denna stund finnas millioner af många folk och tungomål, som med tack och lof kunna wittna derom. Och frågar man dem, såsom Jesus frågade sina lärjungar: Hafwer eder något fattats, så stola alla med ett hjerta och en mun gifwa samma swar: Intet, Herre! Århundradens och årtusendens erfarenhet wittnar och säger, att sjuka kristna, som i veckor, i månader och år legat i plågor och qual på en sjukbädd, hafwa haft nåd att förtrösta på Jesus och med tålmod och tacksamhet lida wärk och wända dag och natt, att de hafwa sagt och de ibland dem, som nu lesa såga: Herren är min läkare; Herren gör mig godt. Han har icke öfvergift mig i nöden. Och om de frestas till otålighet eller misströstan, så uppfyller han dem åter med tröst och frid, med tålmod och hopp, såsom aposteln säger: Waren glade i hoppet, tålige i bedröfwelsen, hållen på bedja. De första kristna måste utstå stora förföljelser och beständiga faror i tre hundra år, och sedan de hafwa förföljelserna forsfarit, fastän de icke varit så allmänna och icke alltid så häftiga och wäldsamma. Men millioner själar äro nu i himmelen, som gifwit lif och blod för Jesu namns skull, och det wisade sig ofta, att de under de swåraste plågor fingo nåd och kraft att frimodigt och med glädje bekänna och prisa Herrens Jesu namn, och somliga

kunde midt i lågorna på brinnande bål uppstämma en lofsång till hans ära. De fastade sin omsorg på Herren, och han hade omsorg om dem.

Staliga kristna hafwa i förslutna tider varit och många äro i våra dagar i tryckande fattigdom och nöd, och många weta icke den ena dagen, hwarifrån det nödorstiga uppehållet för morgondagen skall komma, ja många weta, då dagen börjar, ännu icke hwarifrån de skola få bröd för den dag som är. Men Herren har hulpit, och han hjälper dem alla, och ofta har hjälpen kommit på så förunderligt sätt, att man lifsom funnat ståda den uträdda handen från himmelen, som beredt den i rätt tid. Staliga kristna hafwa varit i stort bekymmer, i stor motgång eller i stor fara, och alltid har Herren kommit med hjälpen i det rätta ögonblicket. På ett eller annat sätt hafwa de alla blifwit hulpna. Somliga hafwa blifwit förlossade genom en salig hädanfärd, och detta har då varit den högsta hjälp de kunde få. En gång, i den ljusa ewigheten, skola alla de saliga starorna med en mun wittna derom, att deras förtröstan på Herren aldrig kom på scam, utan det fullbordades alltid, detta kosteliga löftesord: Han hafwer omsorg om eder.

Det är således icke förgäfwes, att tro på Herren Jesus och att fasta all omsorg på honom både i det andliga och i det lefamliga. Att tro på Guds Son, att vara rättfärdiggjord genom tron på hans namn, att vara Guds barn i Kristus är alltså ett saligt tillstånd. Saligheten börjar i tron här på jorden och fullbordas ewigt i ett saligt åskådande för alla kristna, som genom nåden låta bewara sig i tron intill änden. Tror du på Herren Jesus Kristus, din frälsare, Guds wälsignade Son, så har du honom till din bästa vän i lifwet och i döden. Då har du honom till din högsta stätt, då eger du en rikedom af wida högre värde, än allt guld och alla ädelstenar på jorden. Då är du ett Guds barn, ett konungabarn och arfwinge till ett oförgångligt rike, och detta är en större ära och umgängelsen med honom en högre glädje, än all ära och all förnöjelse i förgängligheten. Kristus är den segrande, ewigt lefwande konungen, allsmächtig och allwis, full af nåd och barmhertighet, som älskar dig så, att han will göra dig godt och bära dig i sin herdesamun. Han wet det bästa sättet och de bästa medlen att bereda din wälfärd och uppfostra dig

för himmelen, och han har magt att göra detta efter sin ewiga kärlek och wisshet. Det war Guds Son, som uppenbarade sig för fäderna och förde Guds folk i det gamla testamentet så wäl som i det nya. Wälja wi hafwa wittnessbörd derom, huru stor hans kärlek och wisshet är och huru allsmächtig hans konungamagt, så kunna wi fråga hela skapelsen om wittnessbörd. Solen drog ett sorgeslor för ansigtet, då han hängde på korset. Sol och måne stannade fordom för trons bön, och alla stjernehärar på himlasfästet wittna ännu i dag och säga: Han är vår konung, wi lyda honom. Himlarna förtälja Guds ära, hela jorden och hwad derpå är wittna om honom, såsom det står i den profetiska psalmen, att Gud hafwer allting lagt under hans fötter, djuren på marken, foglarne under himmelen och fiskarne i hafwet och allt hwad på jorden är. Den fiff, som omtalas i vårt evangelium, kommer fram med sin penning i munnen, wittnar om Jesus och säger: Han är min konung, jag lyder honom. Den wäldiga fiff, som förde profeten Jona utur hafwets djup, ossadad uppå torra landet, samt de talrika fiskarne, som samlades i nätet i sjön Genesaret på Jesu ord, de wittna alla och säga: Han är vår konung, wi lyda honom. De korpar, som buro föda till profeten i ödemarkens ensamhet, och de millioner waktlar, som samlades till israeliternas läger, då de längtade efter kött, alla dessa bewingade skaror wittna och säga: Han är vår konung, wi lyda honom. De hungriga lejonerna, som omgäfwö profeten Daniel i lejonkulan och lågo stilla wid hans fötter, wittna och säga: Herren är vår konung, wi lyda honom. Stormen och wågorna på det Galileiska hafwet, som thystnade och blefwo stilla på Jesu befallning, wittna och säga: Han är vår konung, wi lyda honom. Röda hafwets wågor, som delade sig, och Torrens brusande flod, som stod stilla, så att Israels folk gingo torrskodda derigenom, gifwa samma wittnessbörd: Han är vår konung, wi lyda honom. Sinai lågor och den glöddande ugnens flammor, som icke förtärde de tre Herrens tjennare, hwilka blefwo dikkastade, utan skonade dem, så att de der kunde sjunga till hans pris, instämma med sina flammmande tungor i denna lofsång och säga: Herren är vår konung, wi lyda honom. Ja, Herren Jesus har, då han war i synlig måtto här på jorden, med sina otaliga underwerk wifad sin magt öfwer skapelsen, då han gjorde alla sjuka helbregda och

uppväcste döda och förvandlade watten till win och ökade ett ringa förråd af näringsmedel i sådan mångfald, att flera tusen menniskor deraf mättades och ett wida större förråd blef öfwer, än det första förrådet war. Alla dessa bewis äro wittnesbörd om hans konungamagt, hans wisshet, hans kärlek och godhet, såsom han säger i profetians ord: Min barmhertighet är så brinnande.

Swilken utsäglig tröst i alla pröfningar, i all motgång och nöd, i all sorg och wända, som kan möta i förgängligheten, att hafwa en allsmäktig och barmhertig Herre och konung i himmelen, som lesrwer och regerar öfwer himmel och jord och aldrig kan störtas från tronen och som hör alla hjertans förbölda suckar såwål som de högljuddaste nödrop. Wilja wi hafwa honom till frälsare, så frälsar han oss, så hjälper han oss, så är han vår försvarare såsom aposteln säger: Mina barn, detta skrifwer jag eder, att I skolen icke synda. Och om någon syndar, så hafwe wi en försvarare när Fadren, Jesus Kristus, den rättfärdig är, och han är försoningen för våra synder. Men wilja wi icke hafwa honom till medlare och försonare, till hjälpare, förlossare och själabrudgum, så måste wi hafwa honom till domare. Wi kunna undandraga oss och förkasta honom såsom profet, öfwersteprest och konung här i tiden, men ingen kan undandraga sig hans domaremagt; ty han är satt till en domare öfwer lesrwande och döda, och för honom skola alla knän böjas, deras som i himmelen, på jorden och under jorden äro, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herren, Gud Fader till ära.

Måtte wi därför nu friwilligt för honom böja våra knän i ånger och tro och tillbedjande kärlek, på det wi icke en gång må blifwa twungna att i ångest och bäsran böja våra knän för Herren då, när tecknen till hans tillkommelse börja ske och menniskorna skola förtorkas af raddhåga och hans motståndare förgäfwes söka att förbölja sig uti jordkulor och bergskrefwor och säga till berg och klippor: Fallen öfwer oss och skylen oss för hans ansigte, som sitter på stolen och för Samets wrede. Men Gud hafwer icke satt oss till wrede, utan att ega salighet genom vår Herre Jesus Kristus. Gud hafwer icke sändt sin Son i werlden, att han skall döma werlden, utan på det att werlden skall warda salig genom honom, och nu står han för dörren och klappar. Han klappar på wä-

ra hjertans dörr och låter oss höra sin fallande röst och tillbjuder oss alla denna salighet. Ja, han beder oss och säger genom aposteln: Eäten försona eder med Gud! Och därför, I älskade, Jesu dyrköpta själar alla, emottagen honom nu såsom saliggörare! Hyllen Sonen, att han icke förtörnas och I förgås på vägen; ty hans vrede skall snart begynna att bränna, men salige äro alla de, som trösta på honom! Hur saligt att såsom en längtande brud så vänta på honom och kunna trösta sig af hans ord, som han har sagt om sin tillkommelses tecken: När detta begynner ske, sen upp och lyften edra hufvuden upp; ty då nalkas eder förlofning! Salige äro de, som äro kallade till Lammets bröllop! Salige äro de, som blifwa samlade till den lofsjungande skaran, som i stinande kläder med segerpalmer i händerna efter jordens strider och pröfningar få instämma i den ewiga lofsången, om hwilka den himmelffa rösten vittnar: Dessa äro de, som komne äro utur stor bedröfwelse och hafwa twagit sina kläder och gjort dem hwhita i Lammets blod; därför äro de för Guds stol och tjena honom dag och natt i hans tempel; — och Gud skall astorka alla tårar af deras ögon. O, måtte alla de, som hittills låtit honom förgäfwes klappa på hjertats stängda dörr, upplåta för honom med ångrens tårar nu, att de måtte få erfara fullbordan af hans löfordsord: Salige äro de bedröfwade, ty de skola få hugswalelse; Och måtte alla, som tro på hans namn, höra och fatta hans ord: Waren wid god tröst, jag hafwer öfwerwunnit werlden! De som med tårar så, skola med glädje uppskåra. Så kasten nu icke bort eder förtröstan, som en stor lön hafwer! Amen.

Predikningar och uppsatser rörande yttre och inre missionen.

Missions-predikan.

Hållen i Lunds domkyrka den 5 Sept. 1864.

Af solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn heligt warda ibland hedningarne, och i alla rum skall för mitt namn röft och ett rent spisoffer offradt warda; ty mitt namn skall härligt warda ibland hedningarne, säger Herren Zebaoth.

Denna widtomfattande och underbart härliga profetia läsa wi hos profeten Malakias, 1 kap. 11 v. Den profetiska uppenbarelsens ljus nalkades sin nedgång i Israel. Profeten Malakias eller Maleaki war den siste af Herrens profetiska tjenare i det gamla testamentet, genom hwilken nya uppenbareller blifwit gifna. Han lefde omkring år 420 f. Kr. och hwad han skrifwit utgör det gamla testamentets sista bok. Härmed war således uppenbarelsen för den tiden slutad, och nu inträdde en tid af dunkel förbidan för de trogna i Israel, ända till det Johannes Döparen uppträdde och predikade i öknen och döpte med bättringens böpelse, om hwilken redan profeten Esaias hade förkunnat och sagt: En predikares röst är i öknen: Bereden Herren väg, gören en jemn stig på marken för vår Gud. Och genom profeten Malakias säger Herren: Si, jag skall sända eder den profeten Elia, förrän den store och förskräcklige Herrens dag kommer. Och samtidigt med denna ropande rösten i öknen framträder sjelf i egen person den store profet, som blifwit af alla föregående profeter förebildad och förkunnad och om hwilken Herren talade genom Moses och sade: Jag skall uppväcka dem en profet, såsom du är, utaf deras bröder och gifwa mina ord i hans mun; han skall tala

till dem allt det jag honom bjuda vill. 5 Mos. 18: 18. Denne profet war vår högtlofwade frälsare, Herren Jesus Kristus, som är i en person profet, öfwersteprest och konung både för Israel och för hednawerlden. Profeten Malakias bestraffar sitt folk i Herrens namn för den otro, det affall, det skrymteri, den ogudaktighet, som inträngt och blifwit rådande bland detta folk. Så säger Herren genom honom: Är det rätt att en menniska beswiker Gud, såsom I beswiken mig? Så sägen I då: Hwarmed beswika wi dig? Med tionde och häfoffer. Dersför ären I och förbannade, så att allting förswinner eder undan händerna; ty I beswiken mig allesamman. Mal. 3: 8, 9. Det är att beswika Herren, då man bekänner, att man tror på honom och vill lyda honom, kallat sig en fristen utan att wara det, åkallar honom med munnen, men är långt ifrån honom med hjerta och sinne och då man i verkligheten icke vill tillhöra honom i tro och lyd-nad. Men midt under dessa bestrifningar om folkets affall och bestraffningar deröfwer frambliftra såsom underbara ljus på den nattliga himmelen några stora och kostliga löften, som lyftade på en fjerran framtid. Eder, som mitt namn frukten, skall uppgå rättfärdighetens sol och salighet under hennes win-gar. Si, jag vill utlända min ängel, den der wägen för mig bereda skall, och med hast skall komma till sitt tempel Herren, den I söken, och förbundets ängel, den I begären. Si, han kommer, säger Herren Zebaoth. Detta löfte handlar om den förlossaren, som redan i paradiset efter syndafallet blef utlof-wad och som gjort förbundet med Israel i de stora stamsfä-derne Abraham, Isak och Jakob. Till detta förbund hörde i gamla testamentets tid endast Abrahams säd efter köttet, nem-ligen de som härstammade från honom genom Isak, löftets son. Men förbundsloftet omfattade hela det fallna mennisko-släktet, ty så lydde Herrens löstesord till Abraham: **I dig skola alla släkten på jorden wälsignade warda.** Detta löftets fullbordan är det just, som Herren utlofwar genom profeten Malakias i de ord, som wi redan hört: Af solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarne, och i alla rum skall för mitt namn rökt och ett rent spisoffer offradt warda; ty mitt namn skall härligt warda ibland hedningarne, säger Herren Zebaoth.

Stort och allt omfattande är detta löstes omfång och in-ställsedt: Saml. skrifter. III.

nehåll. Intet folk på jorden finnes, som ej är inneslutet mellan solens uppgång och solens nedgång. Dessa ord har Guds Ande så ställt, att ingen möjlighet finnes till något uteslutande af ett eller annat hednafolk i werlden, ehuru afsläget det än må wara i obefanta länder eller på fjerran öar. Men, torde någon tänka, löftet innefattar wäl att alla menniskor skulle wara inneslutna i den utlofwade förlossarens försoning och tillfyllestgörrelse för hela menniskoslägtet, men icke någon försäkran om att alla folk och släkten skulle blifwa här om upplysta och genom lefwande tro komma till personlig delaktighet af nåden och förlofningen i Kristus och blifwa Guds egen-domsfolk genom honom. Jo, kära själ! Detta löfte utgör en bestämd försäkran både om det ena och det andra. Det är Jesus Kristus, som är Guds personliga namn. I det gamla testamentet kallas han i ordets högsta mening **Namnet**. I honom har den ewige Guden på det klaraste uppenbarat sig. Det är i Kristus, som Gud för oss är uppenbar såsom Jehova, Kristus, Herren vår rättfärdighet. Detta namn kan icke warda känt af oss menniskor annorledes än så, att wi i nådens ljus lära känna det genom hans ord och i lefwande tro blifwa i honom rättfärdiga och med honom förernade, såsom också aposteln säger: Honom bära alla profeterna vittnesbörd, att hwar och en, som tror på honom, han skall få syndernas förlåtelse genom hans namn, och så uppfyllas äfwen det stora löftet: Hwar och en, som åkallar Herrens namn, han skall warda salig. Att detta måtte fullbordas på oss och på alla folk i werlden, derom har Jesus lärt oss att bedja i den bönen: **Helgadt warde ditt namn**, liksom också i den bönen: **Tillkomme ditt rike**. Så upprättas hans rike på jorden; så blifwa menniskor genom tron Guds barn och himmelrikets arfwingar, rättfärdiggjorda i honom och tacksägande för Gud i honom, som kärkommen är, och den Helige Ande utgjutes i deras hjertan, och de blifwa i honom en ny skapelse, som will älska, lyda och tjena honom i hans rike. Detta är mot oss, till oss och för oss alla hans goda och nådiga wilja, och här om har han lärt oss att bedja i den bönen: **Öfne din wilja, såsom i himmelen, så också på jorden**.

Alla de, som drifwas af Guds Ande, äro Guds barn och åkalla honom såsom Abba, käre Fader. På detta sätt och härigenom skall Guds namn i ordets högsta mening **härligt war-**

da ibland hedningarne. Men emedan icke alla wilja wara evangelium lydiga och genom tron warda rättfärdiga och saliga, så blifwer hans namn härligt ibland hedningarne äfwen genom rättfärdighetens tuftande stränghet öfwer evangeli motståndare, och härpå lyfta de orden: Han skall regera hedningarne med jernris. Ps. 2. Hans rikes spira är en rättwis spira. Men det stora löftet i vår text handlar hufwudsakligen om hans rättfärdighets uppenbarelse och werkliga fulla meddelande åt dem, som tro och lyda evangelium, så att de blifwa rättfärdiga genom tron och omskapade genom hans Ande. Så fullbordas det stora löftet: Efter din seger skall ditt folk wälmiljeligen offra dig i helig prydnad. Dina barn warda dig födda såsom daggen af morgonrodnaden. Ps. 110. De öfwerlemla sig helt åt honom, de gifwa sig åt honom med ande, kropp och själ. I barnskapets frivilliga ande wilja de frambära honom den rökelse af bön och åkallan, lof och tackfägelse, som i det gamla testamentet förebildades genom rökwerkets brännande på rökofferaltaret i det gamla testaments helgedom.

Detta heliga rökwerk war Herrens eget och offerades af hans prester. Det betecknade den himmelske öfwersteprestens hela förtjenst och tillfylllestgörelse för oss samt hans öfwerstepresterliga bön och förbön. Hela den troende församlingen är ett andligt presterkap, som är kalladt att i hans Andes flammande nådeseld frambära inför den helige och rättfärdige Gudens tron hela Kristus och allt det, som han för oss gjort och lidit hafwer, samt allt det, som han för dem är och i dem werkar. Alltså få de frambära honom såsom det stora försoningsoffret, syndoffret, skuldoffret och brännoffret, som för dem är offeradt, hwars offerrök uppstigit en gång för alla i syndares ställe såsom en söt luft inför Gud till hela syndassuldens asplanande, utplånande och borttagande, och i hans namn få de bedja, tacka och lofwa. I hans tillfylllestgörelse och i hans bön och förbön uppstiga då deras bönerop inför Gud och tackas Gud såsom Kristi eget werk och såsom hans rökwerk. Här om underwisar oss Guds Ande i dessa Skriftens ord: En annan ängel kom och stod för altaret och hade ett gyllene rökelsekar, och honom wardt gifwet mycket rökwerk, på det han skulle gifwa till alla helgons böner på gyllene altaret, som är för stulen; och rökwerkets rök af helgo-

nens böner gå upp af ängeln's hand för Gud. Upp. 8: 3, 4. Ganska klart och tydligt se wi här, att helgonens böner uppkomma inför Gud i det rökverk, som till dem gifwes och tillägges af Kristi förtjenst, och i den eld, som är upptänd af hans Ande. De kunna omöjligen uppfåga på annat sätt. Likaså är äfwen det rena spisoffret, som den troende församlingen offrar, icke något eget offer, utan det är Kristus. Spisoffren offrades i det gamla testamentet, sedan genom syndoffer och brännoffer den sinnebildliga försoningen war stedd. Af spisoffer allena fingo offermåltider hållas. Herren gaf de offrande det, som tillhörde honom, så att de lifsom fingo wara hans gäster och äta wid hans bord.

Det märkvärdigaste och wigtigaste offer war påskalammet, ty det war både försoningsoffer och spisoffer tillika. Blodet ströts på dörrträden af israeliternas boningar, till tecken af försoning med Gud och att de woro hans folk, så att dödsängeln icke skulle till dem inträda. Derpå fingo de äta det offrade lammet. Det war Herrens offer, och han spisade dem dermed för resan. Nu säger oß aposteln: Wi hafwa ock ett påskalam, som är Kristus, offrad för oß. 1 Kor. 5. Han är det stora och alltillräckliga försoningsoffret för werldens synder, och han har för oß öfwerwunnit synden och döden, ty han är för oß offrad såsom ett rent och obesmittadt lam, så att den, som tror på honom, är i honom rättfärdiggjord och renswagen i hans blod och förlossad från döden, som är syndens lön. Så är den troende själen förlossad och frigjord från synd, död och dom. Döden drabbar icke dem, som äro i Kristus och renade i påskalammet's blod, ty Jesus säger sjelf: Den som tror på mig, han skall lefwa, om han än död blefwe, och hwär och en, som lefwer och tror på mig, han skall icke dö ewinnerligen. Joh. 11. Och likasom israeliterna fingo äta det offrade påskalammet, så får Kristi församling äta det sanna påskalammet, som är offradt för oß. Jesus säger: Jag är lifwets bröd; hwilken som kommer till mig, han skall icke hungra, och hwilken som tror på mig, han skall icke törsta. Min Fader gifwer eder det rätta brödet af himmelen; ty det är Guds bröd, som nederkommer af himmelen och gifwer werlden lif. Sannerligen, sannerligen säger jag eder, hwilken som tror på mig, han hafwer ewinnerligt lif. Edra fäder äto manna i öknen och äro blefne döde. Detta är det brödet,

som nederkommer af himmelen, på det den deraf åter skall icke dö. Jag är det lefwande brödet, som nederkommer af himmelen; hwilken som äter af detta brödet, han skall lefwa ewighetligen; och det brödet, som jag gifwa skall, är mitt kött, hwilket jag gifwa skall för werldens lif. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Utan I äten Menniskans Söns kött och dricken hans blod, då hafwen I icke lif i eder. Hwilken som äter mitt kött och dricker mitt blod, han hafwer ewighetligt lif, och jag skall uppväcka honom på yttersta dagen; ty mitt kött är den rätta maten och mitt blod är den rätta drycken. Hwilken som äter mitt kött och dricker mitt blod, han blifwer i mig och jag i honom. Joh. 6: 47—56. Så lefwer den nya människan af Kristus. Det är i honom allena, som människan har sin rätta näring, sitt lifsbröd för himmelen, det bröd som gör henne till en rätt ewighetsmänniska med oförgånglig lifskraft för kropp och själ. Kristi menliga natur, som blef offerad för oss, slagad på korsens träd och lifsom förtärd eller förwandlad i Guds rättfärdighets wredes lägor på försoningens altare, kunde icke behållas i dödens wäld; ty allt war fullkomnad och den ewiga rättfärdighetens alla fordringar uppfyllda och försoningen antagen och godkänd i himmelen. Detta beseglade den himmelske Fadren dermed, att han uppväckte Kristus ifrån de döda. Kristus är uppstånden såsom segerhjelten öfwer synd och död. Genom Kristi uppståndelse och himmelsfärd har Kristi menniskonatur, som war offerlammet för oss, blifwit förwandlad och förklarad till lifgifwande ande, såsom aposteln lärar oss. 1 Kor. 15: 45. Hans förklarade lefamen och blod gifwes nu såsom andlig mat och dryck åt alla, som hungra och törsta efter hans rättfärdighet och efter honom själf. Och de få genom tron dagligen mätta och wedergwida sig af detta himmelsbröd; de få andligen äta och dricka af honom. Sålunda ingår han i dem och lefwer i dem icke blott med sin gudom, utan också med sin mandom, så att de blifwa genomträngda och omfäpade af hans wäsende och i honom delaktiga af Guds natur.

Sakramenterligen och förnimbart sker detta i den heliga nattwarden, då Jesus gifwer dem sin lefamen och sitt blod till att äta och dricka. Då blifwa de underbart bokstafligen spisade wid Herrens eget bord, och det war i synnerhet detta, som förebildades genom spisoffermåltiderna i det gamla te-

stamentets tid. Den heliga nattwarden är den allra högsta och heligaste spåsoffermåltid, hwarwid Herrens gäster blifwa måttade med Guds huses rika håfwor och få smaka och se huru ljuslig Herren är. En sådan offermåltid betydde bland Israels folk att de skulle få wäsendtligen i sig upptaga ofsets wälsignelse och åtnjuta gemenfkap med Herren sjelf. Genom altarets sakrament kommer själen i den allra förnimbaraste gemenfkap med sin frälsare och får i sig upptaga all den kraft och wälsignelse, som han såsom försoningsoffer åt oss förwärfwat. Det beror derwid på tron, huruwida menniskan kan emottaga allt detta, så att det blifwer för henne till wälsignelse och salighet, men gäfwan är af Herren för hwar och en gifwen och meddelad. Så snart en menniska blifwer sålunda i själ och ande och äfwen med sin lefamen med Herren Jesus förenad och liksom inympad i honom och sammanwuxen med honom, som är det sanno winträdets, så will hon och såsom ett nytt kreatur, en ny skapelse, tillhöra honom och wandra i honom, såsom aposteln säger: Så äro wi ju begrafne med honom genom dopet i döden, att såsom Kristus är uppväckt ifrån de döda genom Fadrens härlighet, så skola och wi wandra i ett nytt lefwerne; ty om wi samt med honom inplantade warda till en lika död, så warda wi och uppståndelsen like. Så hållen och I eder detsför, att I ären döde synden, och lefwen Gud genom Jesus Kristus, vår Herre. Rom 6. Är nu någon i Kristus, så är han ett nytt kreatur (en ny skapelse), det gamla är förgånget; si all ting är nytt wordet. 2 Kor. 5. Då werkar och underhåller Guds Ande i dem upprigtig wilja och åstundan att utgifwa sig sjelfwa såsom tackoffer och losoffer åt Herren. I denna mening är det, som aposteln liknar sin nära förestående blodiga martyrdöd wid en offerdöd, då han säger: Jag offras nu, och tiden tillstundar, att jag skall skiljas hädan. 2 Tim. 4. Han förmanar hela Kristi församling att sålunda utgifwa och offra sig sjelf i Jesu Kristi efterföljelse, såsom Kristi andliga lefamen. Så förmanar jag nu eder, käre bröder, wid Guds barmhertighet, att I utgifwen eder lefamen till ett offer, som är lefwande. heligt och Gud behagligt, eder skäligen gudstjenst. Rom. 12. Icke blott sin själ, utan äfwen sin kropp, sitt lif, sitt hela wäsende, hela sitt jag med alla kropps- och själskrafter och allt hwad de hafwa och allt hwad de kunna werka, böra de således

i Kristus offra, efter Herrens wilja. Det är detta, som menas i de förut anförda orden: Efter din seger skall ditt folk wälviljeligen offra dig i helig prydnad. Det frivilliga offerandet är då Guds barns hela wandel med sjelfsförfäktelse och lydnad i Jesu Kristi efterföljelse. Så waren nu Guds efterföljare, såsom älskliga barn, och wandren i kärleken, såsom och Kristus hafwer älskat oss och utgifwit sig sjelf för oss till gäfwan och offer, Gud till en söt lukt. Ef. 5. Att dagligen korsfästa sitt kött samt med lustar och begärelser, att afstö ifrån sig sjelf, synden och werlden, att afläda sig den gamla meniskan och ifkläda sig den nya i det dagliga lifwet är liksom ett dagligt tackoffer, såsom Skriften säger: De offer, som Gud behaga, äro en bebröfswad ande; ett bebröfswadt och förkrossadt hjerta warder du Gud icke föraktande. Ps. 51: 19.

Wi kunna wäl weta, att detta offer icke i sig sjelf kan wara Gud behagligt, utan blott i Kristus, såsom hans Andes werk. Kristi offer i dem, som tro, är det enda, som behagar Herren. Detta gäller äfwen då bön och tack och lof kallas offer, såsom Skriften säger: Den der tack offerar, han prisar mig; och der är wägen, att jag wisar honom Guds salighet. Ps. 50: 23. Så vill Herren att en troende själ skall wara liksom en lefwande Zionsharpa, ett lossjungande strängaspel till hans pris och ära. Därför förmanar aposteln, att hans folk skall följa honom och prisa hans namn, och detta lof kallas lofoffer, såsom orden i sammanhang lyda: Jesus, på det han skulle helga folket med sitt eget blod, hafwer lidit utom porten. Så låt oss nu gå ut till honom utur lägret och bära hans smålek; ty wi hafwa här ingen waraktig stad, utan wi söka efter den tillkommande. Så låt oss nu genom honom alltid offra Gud lofoffer, det är läpparnas frukt, de hans namn bekänna. Ebr. 13: 12—15.

Då hedningarne genom ordets predikan lära känna Herren Jesus och komma till tron på honom och prisa honom och wandra med fröjd i hans ljus, så blifwer hans namn i dem och genom dem förhårligadt, såsom löstesorden i vår text med det starkaste eftertryck upprepas ännu en gång sålunda: Ty mitt namn skall härligt warda ibland hedningarna, säger Herren Zebaoth. Men ad, huru långt äro hedningarna ännu ifrån att helga hans namn! Huru långt är det derifrån, att hans namn ibland dem förhårligas! De äro nedfänkta i

den bedröfligaste ofunnighet, i synder och mörker och jemmer. De känna icke Gud och den han sändt hafwer, Jesus Kristus; de äro fångna i afguderit, och derigenom hållas de fångna af denna werldens furste, själasfienden, och tvingas att tjena honom efter hans wilja. Aposteln låter oss kasta en blick in i Guds folks skönaste hemligheter, i föreningen med Kristus, och en annan blick in i hedendomens fasanfulla hemlighet, i dess gemenskap med mörkrets ande. Han gör mellan båda dessa hemligheter en jemförelse och förmanar alla Herrens trogna att wara på sin wakt emot alla snaror, som själamördaren lägger ut, äfwen i kristenheten, för att taga kristna till fånga liksom hedningarne, ehuru genom afgudar af annan beskaffenhet. Aposteln säger: Dersför, mine käraste, flyn ifrån afgudadyrkan. Jag talar såsom med förståndiga; betrakten I hwad jag säger. Wälsignelsens kalk, den wi wälsigna, är icke han Kristi blods delaktighet? Det brödet, som wi bryta, är icke det Kristi lekamens delaktighet? Ty det är ett bröd, så äro wi många en lekamen, efter wi alla af ett bröd delaktiga äro. Sen på Israel efter löftet; de som äta offren, äro de icke delaktiga af altaret? Hwad skall jag då säga? Är afguden något? Eller är det något, som afguden offras? Nej. Men det säger jag, att hwad hedningarna offra, det offra de åt djeflar och icke åt Gud. Nu will jag icke, att I stolen delaktiga warda med djeflarna. I kunnen icke dricka Herrens kalk och djeflarnas kalk, I kunnen icke delaktiga wara af Herrens bord och djeflarnas bord. Eller wilja wi reta Herren? Männe wi äro starkare än han? 1 Kor. 10: 14—22. Såsom Kristi församling wid nådens bord åtnjuter den synbaraste och innerligaste gemenskap med honom, så stå de arma hedningarna genom sina afgudar och afgudaoffer i gemenskap med mörkrets ande och under hans herrawälde. Det är också en förunderligt märkwärdig känsla, som man måste erfara, då man från ett kristligt land kommer in på hednawerldens område, i synnerhet wid afgudatempel. Det kännes såsom om i luften finnes någonting för själ och ande nedtryckande och beklämmande, som uppfyller hjertat med en wiß oro och bafwan. Man kan icke annat än tänka på apostelns ord i brefwet till de kristna i Efesus, som förut hade warit hedningar, men blifwit lefwandegjorda i Kristus och förlossade från mörkrets herrawälde: Eder också hafwer Gud gjort lefwande, då

J döde woren genom öfwerträdelser och synder; der J uti fordom wandraden, efter denna werldens lopp, efter den fursten, som magt hafwer i wäbret, nemligen efter den anden, som nu werkar uti otrons barn. Ef. 2.

J denna fasanöfverfulla belägenhet besinna sig ännu de allra flesta af Herrens Jesu återlösta på jorden. Efter nyaste beräkning weta wi, att menniskoslägtets hela antal i alla länder är omkring 1,250 millioner. Icke mer än omkring 300 millioner hafwa det kristna namnet och då äro alla inberäknade, som kallas kristna: Den lutersta, den reformerta, den katolska, den grekiska, den armeniska kyrkan och andra kyrkosamfund äro häruti inbegripna. Ack, huru litet sann och lefwande kristendom i hela denna kristenhet, som ändå icke utgör mer än knappt fjerdedelen af menniskoslägtet. Tio millioner äro judar, och 160 millioner äro muhamedaner eller den falske profeten Muhameds anhängare. *) Då wi betänka allt detta, så kunna wi lätt inse, att ännu i denna stund måste Skriftens ord tillämpas på den arma syndarewerlden: **Mörker öfvertäcker jorden och mörkhet folken**, fastän mer än aderton århundraden hafwa förflutit sedan det ljuset uppgick öfwer jorden, som Skriften kallar ett ljus till hedningarnas upplysning. O, huru bedröfligt har icke Kristi kyrka försummat att åtlöfda Kristi ord och flersaldiga befallningar, att predika evangelium för hedningarne och förkunna förlofningens budskap för de hundratala millioner af hans återlösta, som äro fångna under själamördaren genom mörker och synder och styggelser!

Men Herren ware lofwad! En tid är dock nu kommen, då ett betydligt antal af Herrens Jesu tillbedjare börjat besinna Jesu befallningar och sin nästas stora nöd samt twinggas af Kristi kärlek att för hedningarne förkunna salighetens budskap. Många och till en del betydande evangeliska missionsfällskap arbeta i detta wigtiga werk. Många tusen kristna församlingar finnas redan i de hedniska länderna, från Grönlands och Labrador's snötrakter till Afrikas glödande öfnar, Indien, Kina och Söderhafwets öar. Guds ord predikas, ljusastaken är uppsatt, hedningar höra ordet, förnimma nådens

---

*) Dessa uppgifter asse tillståndet för 20 år sedan. Nu anses hela jordens befolkning uppgå till 1,430 millioner, deraf något mer än 400 millioner kristna, 7 millioner judar, 175 millioner muhamedaner och öfwer 800 millioner hedningar.

werkningar och tro på salighetshöfdingen. De så förnimma hans kraft att förlåta synder, att rättfärdiggöra och omskapa syndare. O, huru glädjande uppenbarar sig denna rättfärdiggörande och omskapande kraft! Den har börjat att omskapa icke blott enskilda menniskor, utan hela folk och länder. Hela folk med sina präster, höfdingar och konungar hafwa förkastat och förstört sina afgudar och afgudatempel och genom Guds Andes mäktiga nåd blifwit kristna. En stor del af dessa stodo för kort tid sedan alldeles på wilddhetens ståndpunkt, slagtrade och förtärde hwarandra, förstörde hwarandra genom beständiga, blodiga krig och utöfwade hedendomens alla grymheter och styggelser. Nu odla de sin jord och idka lifwets mångahanda yrken i slitigt arbete, gå anständigt klädda och kunna läsa och skrifa. De bruka Guds ord och hafwa husandakt, de hafwa kyrkor och skolor och anständiga hus samt föra ett kristligt lefwerne i lugn och frid och ordnad familjelif. Lagar hafwa blifwit införda, som hafwa Guds ord till sin grundwal, och deras samhällsskick är ordnad i kristlig ande. Allt detta har skett på nästan oräkneliga ställen under de sistförflutna åren. Folk och länder omskapas och förnyas för våra ögon genom Herrens ord. Allt detta är outhärligen glädjande och bör wara för oss alla ett wälfelserop att lofwa och prisä Guds barmhertighet.

Men ack, huru ringa är den del af hednawerlden, som redan blifwit delaktig af evangelli ljus. Alla dessa kristna i hednaländerna, som genom missionsarbetet blifwit omvända till Herren, utgöra dock icke mer än ungefär en million menniskor, och hwad är denna lilla skara i jemförelse med många hundra millioner, som ännu äro trälar under syndens, dödens och själastendens tunga och mördande spira! Ännu utgår från hednawerldens jemmer, om än medwetslöst, ett nödropp till Herrens Jesu lärjungar i kristenheten: Kommen hitöfwer och hjälpen oss!

Är här ingen, som will och kan utgå för att hjälpa dem? Ack, om här wore någon! Råtom oss behjerta Jesu ord, som han så eftertryckligt lagt på våra hjertan: Säden är mycken, och arbetarne äro få; bedjen fördensfull sädens Herre, att han sänder arbetare i sin säd. Huru skulle det Herrens löfte, som wi nu hafwa hört, kunna gå i fullbordan: Sfrån solens uppgång alltintill nedergången skall mitt namn härligt wara

ibland hedningarne, om icke sanningens budbärare utgå för att genom Guds nåd predika ordet om korset och sprida sanningens ljus i jordens mörka länder? På detta sätt kom salighetens ljus till hedningarne fordom och äfwen hit till vårt fädernesland. På samma sätt verkar Herren genom ordets predikan i våra dagar, och dertill måste predikare af Kristi församling sändas. Detta lärer oss och aposteln uttryckligen, då han säger: Hvar och en, som åkallar Herrens namn, han skall wara salig. Men huru skola de åkalla den de hafwa icke trott på? Och huru skulle de tro honom, som de hafwa intet hört af? Och huru skola de höra utan predikare? Och huru skola de predika, utan de wara sände? Såsom skrifwet är: O, huru ljuslige äro deras fötter, som frid förkunna, deras som godt förkunna! Rom. 10: 13—15.

Att missionsarbetet skall hafwa framgång, oaktadt det till trons bepröfwelse har att kämpa med swårigheter och motgångar, derom kunna wi vara förwissade på grund af Skriftens hela åskådningsfätt och bekrifningar öfwer Guds rike på jorden samt ett stort antal uttryckliga löften, utom de redan anförda. I Ps. 2 säger Herren Gud till Kristus: Du är min Son, i dag hafwer jag födt dig. Åsta af mig, så will jag gifwa dig hedningarne till arfs och werldens ändar till egen-dom. I en annan psalm om Kristi rike står det löftet: Alla konungar skola tillbedja honom. Alla hedningar skola tjena honom, Ps. 72: 11; och i en annan: Alla hedningar, de du gjort hafwer, skola komma och tillbedja för dig, Herre, Herre, och ära ditt namn. Ps. 86: 9. Profeten Jesaias säger: Herre, du håller det fram ibland hedningarne, du håller det alltså fram ibland hedningarne, du bewisar din härlighet och kommer långt bort allt intill werldens ände. Så säger Herren (Fadren talande till Sonen): Det är en ringa ting, att du är min tjenare till att upprätta Jakobs släcter och igenföra det förfstingrade i Israël; utan jag hafwer och gjort dig till hedningarnes ljus, att du skall wara min salighet intill werldens ände. Es. 49: 6. Hedningarne skola i honom wälsignade wara och berömma sig af honom. Jer. 4: 2. Alla land och folk och tungomål skola tjena honom; hans wälde är ewigt, det icke förgås, och hans rike hafwer ingen ände. Dan. 7: 14. Jorden skall uppfylld wara af Herrens äras kunskap, likasom watten, som öfvertäcker hafwet. Han skall lära frid

ibland hedningarne, och hans herradöme skall wara ifrån det ena hafwet intill det andra och ifrån floden allt intill werldens ände. Mat. 9: 10. Och då aposteln Johannes i anden fick ståda alla dem, som en gång blifwa saliga, stående i stånande kläder med segerpalmer och Guds harpor i sina händer, lossjungande inför Guds och Lammets tron, så låter han oss uttryckligen weta, att dessa lossjungande härar af saliga icke äro samlade blott från några få särskilda folk, utan han säger: Sedan såg jag, och si, en stor skara, den ingen räkna kunde, af **alla** hedningar och släkten och folk och tungomål ståndande för stolen och för Lammets klädda i sida, hwhita kläder med palmer i sina händer. Upp. 7: 9. Det står alltså fast, ett nådens ord måste blifwa predikadt för alla folk, på det att den stora, saliga skaran må blifwa samlad från alla folk. Och vår frälsare säger sjelf: Detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden till ett vittnesbörd öfwer **alla** folk, och då skall änden komma. Matt. 24: 14.

Har nu Kristi kärleksläga blifwit upptänd i våra hjertan, så kunna wi icke annat än med kärlek och medlidande behjerta hedningarnes nöd och göra hwad wi kunna för att sända dem det nådens ord, som kan frälsa dem från timligt och ewigt elände. Men denna kärlek skall då också drifwa oss, att lika warmt behjerta deras nöd, som i vårt eget fädernesland äro fångna i ett annat slag af hednamörker. Hvilken mängd af afgudar dyrkas icke här! Huru mycken mammons-tjenst, fåfänga, yppighet, frosfieri, dryckenstap, werldslighet, köttsliga lustar, sinliga förströelser äro icke rådande här, ja, rent af djefwulsdyrkan, då wi besinna, att sannerligen mer än hälften af vårt folk åkalla djefwulen med eder och swordomar och alltså öppet bekänna, att de äro hans tjenare och tillbedjare, fastän de icke besinna det! Alltså är det påtagligt, att det antal af bönerop, som några upprigtiga själar uppsända till himmelens och jordens Herre, är ganska ringa i jemförelse med de millioner eder och swordomar, hwarmed otaliga swärjare åkalla djefwulen hwarenda dag. Och då wi tänka på de himmelsfrände sabbatsbrott, som här begås af både öfwerhet och undersåter sålunda, att sabbatsbrotten så utöfwas med öfwerhetens samtycke i hela det offentliga lifwet, ja, till och med på böndagar, twärt emot alla böndags-plakater; huru klart blifwer det icke då, att vår kyrka, såsom

lyrka, har uppsagt Herren i himmelen, i offentligt afseende, all tro och lydnad, fastän den Heliga Skrift så uttryckligen infärper det budet: **Tänk på att du helgar hwilodagen.** Så brytes oförstynt emot alla de tre första buden, som handla om våra pligter i förhållande till Herren Gud. Härmed äro portarne för hedendomen uppslagna, och wi behöfwa knappast widröra den senare tafslans bud, ty den som icke frågar efter Herren i himmelen, frågar ännu mindre efter sina medmen-
niskor och de pligter mot dem, som åligga kristna. Wi be-
höfwa därför icke försöka att beskriswa det olydiga, högmådiga och själfrådande sinnelag mot föräldrar, husbönder, lärare och öfwerhet, som nu så allmänt wisar sig, den kärlekslöshet, det hat och den bitterhet, som förpesta samhället, och det tains-
sinne som frågar: Skall jag taga wara på min broder; den orenlighet och otukt, som tidigt förgiftar äfwen unga hjertan och uppfyller samhället med förruttnelse och wällar olycka, lidande, we och förstörelse för detta lifwet och det tillkom-
mande; den egennytta, falskhet, bedrägeri, och stöld, de försnill-
ningar, den lögnaktighet och falskhet och allt det förtal och alla de wanörande rykten och omdömen, hwarmed menniskor på så mångfaldigt sätt skada och plåga hwarandra — ja, san-
nerligen, här äro härar af hedendomens laster, som oförstynt utöfwas, och det sorgligaste är, att detta merendels får ske opåtaladt och utan någon kraftig motverkan genom Herrens ord. Allt detta bewisar tydligt, att gudlöshetens, kärlekslöshetens, egennyttans, orenhetens och lögnens ande har äfwen i vårt kristna land ett fasanöfullt herrawälde, så att de så, som wilja tillhöra Kristus wäl behöfwa att waka och bedja, ja, särskildt bedja: Herre, fräls oss ifrån ondo! Turkar och hedningar äro merendels ifriga i sin falska gudstjent. En, som lefwat i årtal bland turkar och hedningar, hörde aldrig en turk eller hedning swärja, eller annat otuktigt tal flöda från mun och tunga; ty huru bundna i synden och skilda ifrån Gud de kunna wara inwer-
tes, så äro de dock aldrig så fräcka och grofwa, att de wisa detta så öppet inför werlden, såsom det sker här i kristenheten. Därför äro ogudaktiga kristna ofta det största hinder för Guds ords framgång bland turkar och hedningar, och dessa möta Guds ords förkunnare med den spetsfulla anmärkningen: Omwänden först edert eget folk, de äro ogudaktigare än wi. På detta sätt fullbordas ibland oss och af så många affärliga kristna

detta Skriftens ord, denna klagan af Herren sjelf: För eder skull warder Guds namn försmädat ibland hedningarne. Rom. 2: 24. Då således många, som äro missionsfakens motståndare, säga att wi hafwa hedningar nog här hemma, omwänt den först dem, så instämma de helt och hållet med alla de hedningar, som icke wilja lyfna till salighetens ord. Då blifwa Herodes och Pilatus wänner i gemensamt hat och motstånd emot Herren Kristus. I motståndet mot sanningen göra de gemensam sak. Således behöfwes mot alla dessa motståndare gemensam bön och förbön af alla dem, som älska sanningen och hafwa nitälstan om den himmelske konungens ära och hans rikets framgång.

Blir denna bön genom Guds nåd uppriktig och brinnande, så uppstår också brinnande kärlek till alla dessa motståndare och innerlig bön och förbön, att Herren måtte förbarma sig öfwer dem alla och hjälpa dem samt alla Herrens återlösta, som ännu icke blifwit frigjorda genom den himmelske segerhjelstens förlossande nåd. Låtom of nu bedja, att han måtte med sin segrande frälsarenåd förlossa och saliggöra så många som möjligt bland alla folk och i alla länder. Amen.

Låtom of bedja:

O Herre Jesu, vår frälsare, vår salighetshöfding, som har återlöst hela werlden med ditt heliga och dyra blod och med din bittra plua och död! Gif of nåd att tacka och lofwa dig för din oändliga kärlek och barmhertighet! Lofswadt och prissadt ware ditt namn för återlösningen och för din fortfarande nåd! Tack och lof ware dig för hela din tillfyllestgörelse för of, och att du ännu med din nåd arbetar på våra hjertan för att göra of delaktiga, genom sann tro, af allt det goda du åt of förwärfwat. Gif of nåd att rätt inse, wärdera och begagna den stora wälgerning du bewisat of, att du låtit of födas och uppväxa i ett kristligt land och låtit of komma till åtnjutande af döpelsens sakrament och af ditt ords ljus och af nådens borb. Ja, dig ware tack och lof, att du klappat på våra hjertan med nådens hand för att draga of till dig! Det är din nåd och barmhertighet, att wi icke såsom hedningarna äro nedfänkta i mörker och ofunnighet och i syndens och satans trälldom; det är din nåd och barmhertighet, att wi icke dag, och natt behöfwa frukta att blifwa öfwerfallna af slafjägare, menniskotjuswar, wildar och mördare, utan kunna

med trygghet fullgöra hwar och en sin kallelsets wärf. Det är din nåd och barmhertighet, att wi befinna oss i ett ordnadtt samhälle, beskyddade och hägnade af en upplyst öfwerhet och af samhällslagar, grundade på ditt uppenbarade ord. O Herre, lär oss att tacka och lofwa dig för dessa wälgerningar! Förlåna oss för ditt namns skull din Helige Ande, att wi för egen del måtte rätt begagna de nådemedel du gifwit oss och tro på ditt ord, älska det och lyda det och i tron wandra i ditt ljus, på det wi må wara ljusets barn och få ingå i ljusets boningar då vår wandring på jorden är slutad! Förlåt oss all vår synd och skuld o Jesu, och gör oss rättfärdiga i din rättfärdighet, rena oss i ditt försoningsblod och helga oss i din sanning! Utgjut din Andes nådegåfwor och din rikliga wälsignelse öfwer hela vår kyrka och församling, öfwer lärare och åhörare och öfwer hela vårt kära fädernesland! Wälsigna och bewara vår konung och hela konungahuset, hela vår öfwerhet och alla undersåter! Wälsigna i nåd våra skolor och lärowerk och utgjut din Helige Ande öfwer lärare och ungdom. Tänk i nåd och barmhertighet på hela din fristenhet, på judar, muhamedaner och hedningar, och utgjut din Ande öfwer allt kött, såsom du lofwat hafwer! Wärdigas du med din Ande utrusta och utsända många trogna arbetare i den myckna säden! Wälsigna och bewara de arbetare, som redan utgått att frambära salighetens kunskap till dina återlösta, hwilka ännu icke sett någon stråle af ditt ljus! O, låt rättfärdighetens sol med salighet under hennes wingar snart uppgå öfwer hela vår mörka jord, att alla folk måtte lära känna dig och tro på dig och wandra med glädje i ditt ljus och sjunga om seger i de rättfärdigas hyddor! Ja, o Herre, du högtlofwade treenige Gud, fullborda snart öfwer alla dina återlösta det stora löftet, du gifwit oss: Från solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarna, och i alla rum skall för mitt namn rökt och ett rent spisoffer offradt warda, säger Herren Zebaoth! Ja, Amen, ske alltså! Amen.

Missionsbetraktelse.

(År 1863.)

Alla konungar skola tillbedja honom; hedningar skola tjena honom. Genom honom skola de wälsignade warda, alla hedningar skola prisa honom. Ps. 72.

Den 72:dra psalmen är en af den himmelske konungens rikspsalmer. Den är en utförlig profetia, som afmålar Kristi rike på den tid, då han wunnit seger öfwer alla folk och såsom rättfärdighetens och fridens konung regerar öfwer alla land. Wi hafwa i denna rikspsalme, såwäl som i många andra profetior, klara och bestämda förutsägelser, att alla konungar och alla folk skola tjena Herren och prisa honom. Att dessa löften skola gå i fullbordan här på denna jorden, och att de icke blott syfta på Kristi rike i ewigheten, är af uttrycken ganska tydligt. **I hans tid skall den rättfärdige blomstras och stor frid, till dess att månen intet mer är.** I Kristi härlighetsrike i ewigheten är icke mer sol eller måne. Alltså skola dessa ord gå i fullbordan här i tiden. Han skall warda råddande ifrån det ena hafwet till det andra och ifrån elfwen allt intill werldens ändar. Ps. 72: 8. Denna profetia måste gå i fullbordan här på den närwarande jorden, ty på den nya jorden är hafwet icke mer. Hedningarna skola wandra i hans ljus och konungar uti det nya Zions uppgångna nådesten, men hwilka hedningar eller konungar icke wilja tjena honom, de skola förgås och hedningarne förödde blifwa. Es. 60. Huru skulle alla dessa löften någonsin kunna gå i fullbordan, om Kristi kyrka aldrig skulle utsända ewangelii budbärare till de fjerran folken? Då skulle hedningarne och muhamedanerna förblifwa i mörker och dödens skugga och mörkets furste få fortsara att herska öfwer den allrastörsta delen af Kristi återlösta på jorden. Men nej! Herren ware lofwad! Kristi kyrka är fruktbärande och werksam. Den will icke wara allena, den will samla en stor skara af andliga barn åt själabrudgummen Jesus Kristus. Kristi kyrka är en missionskyrka. Så war den ifrån begynnelsen. Hans tjenare gingo ut och predikade ordet om den korsfäste och uppståndne frälsaren, som Gud har satt till en domare öfwer lefwande och döda, och Herren stadsfäste ordet med efterföljande tecken. Kristna för-

samlingar uppfstodo bland judar och hedningar, och efter 300 års wäldiga strider mellan ljuset och mörkret låg det stora romerska werldsriket såsom ett segerbytte wid vår himmelske konungs fotapall. Fadren hade redan börjat uppfylla det stora löftet, att enfödde Sonen skulle få de starka till rof, derför att hans själ arbetat. Genom utfända lärare war det äfwen, som Kristi evangelium kom till de nordiska länderna och vårt fädernesland blef ett kristet land.

Hvem kan räkna de frukter deraf, som redan mognat? Hvem kan räkna de själar, som genom evangeliit not blifwit insamlade i härlighetens rike från vårt fädernesland allt ifrån uppgången af evangeliit morgonrodnad öfwer Nordlanden ända intill denna stund? Hvem kan tillräckligt uppfatta de wälgerningar, som våra fäder hafwa åtnjutit och som wi nu få åtnjuta i det klara middagsljuset af rättfärdighetens sol, hwilken under sina wälsignade wingar sprider salighet till otaliga själar och kröner oss med nåd och barmhertighet? War icke begynnelsen till all denna wälsignelse här i vårt land ett missionsarbete — ett af många föraktadt och för många gansta förhatligt missionsarbete, som måste kämpa sig fram genom otaliga hinder, faror, strider och förföljelser? Hwarför tänka så få på denna begynnelsen och på kyrkans inneboende art och natur, att wilja utwidga sig, och den klart bestämda, kristliga pligten att sända fridens budskap till andra folk, som ännu icke känna salighetens ord? Huru är det möjligt, att vår kyrka kan wara lesiwande i Kristus, huru kan den lesiwa trons och kärlekens lif i Herren utan att tänka på detta werk, som Guds ord så bestämdt fordrar och hwartill Kristi kärlek så bestämdt twingar. O, denna sorgliga försummelse, hwartill vår kyrka så länge gjort sig skyldig, denna försummelse att sända evangelium till hedningarne är ett tecken till andlig död eller dödsjukt tillstånd. Ja, man har icke blott försummat denna kristliga pligt, utan till och med motarbetat de ringa försök, som enskilda kristna hafwa gjort för att i någon mån fullgöra den. I stället för att tänka på denna nödwändig werksamhet har en stor del af både herdarne och hjorden slumrat i werldskärlek och fäsfänglighet. Somliga äro öppna fiender till Kristus. Somliga tillbringa sin tid med att sprida förwiflande lärosatser om kyrkan för att mer och mer, om möjligt wore, binda Guds ord och förwandla Kristi andliga

lefamen till ett torrt beläte af döda ben. Åh, måtte alla de som lefwa i tron på Guds Son och wilja tro och lyda hans ord, äfwen behjerta hedningarnas nöd och skynna att meddela lifswets bröd åt de otaliga själar, som i de flesta länder på jorden hålla på att förgås af andlig hungersnöd, brist på kunskap, brist på ljus, brist på lärare!

Då folket i Samaria led en gruslig hungersnöd, under det staden belägrades af den mäktiga fienden, men den fiendtliga hären genom en försträckelse från Herren tvingades till en hastig flykt, så upptäckte fyra spetelska män, att det syriskt lägret war öfvergifwet och fullt af rika förråd på lifsmedel. Först åto de och drucko och togo silfwer, guld och kläder. Men deras samwete wakenade. De började besinna huru kärlekslöst, huru illa, huru oförsvarligt och brottsligt det war, att de blott tänkte på sig sjelfwa och gjorde sig dessa rikedomar till godo, utan att för det nödställda folket i staden förkunna den underbara räddningen. Derför sade de till hwarandra: **Låt oss icke så göra. Denna dag är ett godt budskaps dag. Om wi detta förtiga och bida intill ljusa morgonen, så warder vår misgerning funnen; så låt oss nu gå bort och bebåda det i konungshuset.** Och då de kommo, ropade de wid stadsporten och underwisade dem och sade: Wi kommo uti de Syriers läger och si, der är ingen, ej heller någon menniskas röst, utan hästar och åsnor bundna och hyddorna såsom de stå. Då ropade man till porthållarne, att de skulle det der inne säga i konungshuset. 2 Kon. 7: 9, 11. Om dessa spetelska icke hade tillkännagifwit i staden, att fienderna hade flytt, så hade det arma folket i staden, stora och små, gamla och unga, ännu måst försmäktat i hungersnöden och sedan ansett de spetelskas försumlighet såsom ett brott, en misgerning. Detta lände de spetelska äfwen i sina samweten då de sade: Om wi detta förtiga och bida intill ljusa morgonen, så warder vår misgerning funnen. De bekänna således sjelfwa, att det skulle wara en misgerning, om de icke gåfwo det tillkänna, utan fördröjde det glada budskapets meddelande. Hwarje timme längre, som det arma folket i staden försmäktade i ångest och hungersnöd, skulle hafwa gjort denna misgerning så mycket större. Derför sade de: **Låt oss nu gå bort och bebåda det!** Och de gingo och ropade wid stadsporten, att syrisk hären war flydd och lägret öfvergifwet, så att hästar och åsnor stodo der bundna

och tälten och förråden färdiga för Samariens folk att taga bytte och mätta de hungriga. Det lydliga budskapet åstadkom bland Samariens nödställda folk en outhärlig glädje. Slut var det med den stora nöden, slut var det med den försträffelse och dödsångest, hvarunder dessa olyckliga så länge hade lidit. Man skyndade ut för att stilla sin hunger och bringa någon wedergäffelse åt de uthungrade, som woro för swaga att gå, samt åt de wanmägtiga eller döende. Så war nöden förwandlad i ett plötsligt wälstånd, försträffelsen måste wita för glädjeropen, och döden flydde för det glädjande hoppet om räddning för lif och anhöriga samt för hus och hem. De spetelsta, som skulle hafwa blifwit ansedda såsom misgerningsmän och förrädare, om de hade förtegit det glada budskapet, blefwo nu ansedda såsom trogna budbärare af ett gladt budskap, och säkert blefwo de helsade med outhärlig glädje, wänlighet och tacksamhet. Utan twifwel blefwo de ihågkomna med ett gladt budspås frukostiga belöning. Om de deremot hade försummat att meddela det glada budskapet, så skulle de säkert hafwa blifwit dödade såsom förrädare.

Nu äro wi alla, som hafwa kunskap om den stora förlofningen i Kristus Jesus, alldeles i samma belägenhet som dessa spetelsta. Wår mäktige, försträfflige fiende är öfwerwunnen och slagen på flykten af den starkare, den store himmelske segerhjelten. Förlofningen är wunnen, ett oändligt förråd af nådegåfwor och himmelska lifsmedel står öf öppet. Wi äro fria! Allt detta weta wi. We öf, om wi icke begagna öf af denna förlofning, dessa salighetsgåfwor! Men we öf också, om wi icke bebåda det för andra, för de fångna, för de uthungrade och försmäktande hednafolken! Om wi förhålla och förtiga det glada budskapet, huru skall det gå? Snart kommer ewighetens ljusa morgon, och då warder wår misgerning funnen. Förlofsaren, som förwärfwat denna stora salighet, denna seger och dessa ewighetsgåfwor med sitt eget blod, han wet wår misgerning och att det dyrbara pundet blifwit af öf begrafwet i jorden och fördoldt, och sådant kan då icke blifwa ostraffadt. Men de otaliga milltioner af hednafolk, som lefwat och dött och gått förderfwet till mötes i mörker och wanmagt och syndar och jemmer, de skola i domen anklaga öf såsom mördare, de skola anklaga öf, att wi hafwa mördat dem och deras fäder och barn och anhöriga från slägte till slägte, ja

millioner själar stola träskas af oss, och millioners blod fördras af våra händer. Dem, som wi hade kunnat rädda, hafva wi låtit förgås i ofunnighet och elände. Och detta är ju att dräpa, enligt det femte budets förklaring i vår lilla katekes. Så länge ingen tänkte på hedningarne, kunde man säga: Ja, wi hafva hört att de finnas, men för oss finnes ju ingen utväg öppen att komma dem till hjälp. Denna utväg är nu öppen för hwar och en. En sådan ursäkt för denna försumlighet kan nu af ingen göras. Kunskap om hednasfolk och muhamedaner och judar meddelas hymnigt i många missions-tal, böcker, skrifter och tidningar i vårt land och i de flesta evangeliska länder. Vi weta hwad hedningarne behöfwa, wi känna deras tillstånd, wi höra i anden deras nödrop: Kommen hit öfwer och hjälpen oss! Och om wi icke wilja hjälpa, så förhända wi oss emot dem och deras återlösare Jesus Kristus. Somliga ibland oss kunde göra såsom de spetelsta, begifwa sig åstad och wid portarne af hedningarnes städer förkunna det glada budskapet, och andra kunde hjälpa till att sända dem åstad, emedan vägen är lång och de fattiga budbärarne, som begifwa sig åstad, behöfwa något till resekost, något att lefwa af, till dess man öppnar portarne för dem, emottager dem och gifwer dem ett stycke bröd. Af uppställande underrättelser om de blodiga grymheter, som utöfwas bland hedningarna, må följande anföras från konungariket Dahomey i Afrika: "En holländsk köpman, bosatt på kusten, hade af konungen blifwit befald att infinna sig i hufwudstaden Abomey en sommar för att öfwerwara de blodiga festligheter, som derstädes skulle anställas, och har afgifwit en berättelse om sitt wilstande derstädes. Då han fördes upp på torget, såg han der liket af en s. d. missionär från Sierra Leone, W. Doherty. Kroppen war fästad wid ett stort trädkors, med en spik slagen genom pannan, en spik genom hjertat och andra genom händerna och fötterna. På andra sidan af torget såg han rader af nyligen afhuggna och blodiga menniskohufwuden och hela torget war genomdränkt af blod. Några dagar derefter blef han wittne till huru trenne fångna negerhöfdingar halshögogs; efter dem framfördes 24 män, fastbundna i forgar, hwarur endast hufwudena framstucko, och nedkastades från en plattform midt ibland folket, som skyndade att gripa och halshugga dem. Följande dagen upprepades samma ohäggligheter i en

annan del af staden. Efter ytterligare 10 dagars förlopp, hvarunder de offentliga offren upphörde, men slagtandet fortfor om nätterna, fördes han till den förre konungens palats, der 48 fångar från Sierra Leone på ett rydligt sätt aflifwades derigenom, att man med slåa knifwar afflar deras hufwuden. — Wid en revy, som konungen under tiden anstälde med sin minst 50,000 man starka här, utlofwade han ett plundringståg mot Abbeokuta. Det är en fasawäckande målning, men men den är sann."

Så lyder en kort beskrifning på några af hednawerldens styggelser, hwilka stett under några dagar på en enda liten fläck af denna jord, som Kristus har återlöst. Wi äro skyldiga härtill, wi och våra fäder; kristenheten, den som är och har varit, bär skulden till dessa lidanden. Wi hafwa försummat att upplysa hedningarne med evangelijs ljus. Wi äro skyldiga till de strömmar af blod, som flöda öfwer torg och gator i hedningarnes städer och till de millioner slafwars död, hwilkas ben ligga förblefnade i Afrikas sandöfnar. Långe sedan hade dessa förödelser kunnat höra till förgångna tiders omenstliga företeelser och för länge sedan hafwa upphört, om Kristi evangelium hade blifwit efter Herrens föreskrift förkunnadt och predikadt för allt folk. Detta predikande har blifwit försummat, derför fortfara styggelserna ännu i denna dag, och under loppet af hwartenda dygn ingå i ewigheten åtminstone 60,000 menniskjor, som en gång skola anklaga oss inför Kristi domstol. Wi behöfwa sannerligen att i sann och lefwande tro hafwa syndernas förlåtelse genom Jesu blod för att kunna hafwa fast förtröstan och hopp om nåd och salighet, då wi tänka på allt detta, då wi tänka på all vår kärlekslöshet både emot honom och emot våra medmenniskor, ja äfwen emot våra närmaste anhöriga. Många äro de föräldrar, målsmän, husbönder och andra ansvariga, som andligen mörda och offra åt Molok sina barn och anhöriga och dem de lofwat att andligen wårda!

En fattig, hednist qwinna på Söderhafssöarne har med det swaga och lifwål starka ljudet af sina jemmerrop talat till våra samweten och gifwit oss en warnande påminnelse om de frågor, som en gång på den stora rätensfapsdagen, ja, wäl långt förut komma att ljuda i våra samweten. En lärare, som blifwit dit utfänd att predika evangelium, hade tillika

inrättat en skola, och då han efter en tids undervisning höll ett förhör med barnen i denna skola, hvarvid äfwen en stora äldre menniskor war närvarande, så såg han en qwinna, som grät och jemrade sig. Hvarför gråter du, frågade han. Jag gråter för mina barn. — Hwar äro de? — De äro döda. — Huru dogo de? — Jag dödade dem. — Huru många? — Sjutton. — På hwad sätt dödade du dem? — Jag slog sönder deras hufvuden med en sten på asgudens altare, ty våra prestes lärde oss, att asguden wille hafwa det mjuka i hufvudet till föda, men nu — och nu jemrade sig qwinnan ännu försträckligare — nu hör jag hwad dessa barnen hafwa lärt, nu ser jag huru glada de äro, ty de hafwa lärt känna en god barnvän i himmelen, som du talar om, och de lefwa och äro lyckliga, och deras mödrar äro lyckliga! Hvarför kom du icke förr, du lärare, och sade oss allt detta? Då hade jag kunnat hafwa barn i behåll, lefwaude och glada såsom dessa och wara en lycklig moder. Nu äro de borta! Jag är ensam och en mörderska — hvarföre kom du icke förr och sade oss allt detta? — Ja, hwad skulle denne läraren swara? Han måste ju med smärta bekänna huru illa det war, att kristenheten så länge försummat att sända lärare till hedningarne; och wi? — ja låtom oss nu bekänna inför Herren, huru illa det är, att icke många utgå såsom lärare till hedningarne, att wi icke tänka på hedningarne i allmän bön och förbön och att wi icke göra allt hwad göras kan för att utsända såsom lärare till hedningarne alla, som dertill kunna finnas williga och dugliga, så att ibland jordens folk måtte blifwa förlofning ifrån den andliga fångenskapen, hungernöden och döden, och folken i det stället blifwa beläftiga af evangeliets ljus och lif och frid och ett ymnigt förråd af andliga rikedomar och himmelska skatter i Kristus Jesus. Låtom oss dertför genom nåden göra allt hwad möjligen kan göras för att med förbön, bidrag och arbete på allt möjligt lofligt sätt understödja missionsverket, hwars ändamål är att sprida evangeliets glada budskap ibland jordens folk, på det de må blifwa upplysta och befriade från sin stora, andliga nöd, så att de snart må kunna med glädje sjunga om seger i de rättfärdigas hyddor. Gud wår Gud wälsigne oss, och all werlden frukte Herren!

O Herre Jesu Kriste, wår salighetshöfding, som står till folks banér! Efter dig skola hedningarne fråga. O, måtte

detta löfte snart gå i fullbordan, att alla hedningar måtte
 fråga efter dig! Du är kommen till att wara hedningarnes
 tröst, hedningarnes ljus, hedningarnes hopp. Ad Herre! up-
 penbara dig snart med din återlösande, lifgifwande, saliggö-
 rande nåd för alla jordens folk, och utgjut af din Ande öfwer
 allt kött, såsom du lofwat hafwer, på det att så många som
 möjligt af dina återlösta må blifwa upplysta af ditt ljus, om-
 wända af din nåd och lefwande gjorda genom lifsanden ifrån
 ditt ansigte. Utrusta och utsänd evangelisters skaror till alla
 folk och länder, och öppna folkens hjertan och sinnen till att
 anamma och tro försoningens ord. Wälsigna alla evangelista
 föreningars och alla dina tjenares arbete både i kristenheten
 och bland judar och hedningar. Styrk och wälsigna ditt ords
 tjenare och bewara dem från faror och frestelser, och uppfyll
 dem med Andens kraft och trons frimodighet och helig nitäl-
 skan i deras wigliga arbete. Styrk de swaga och trösta de
 bedröfwade ibland dem, och war de sjukas läkare! Uppfyll dem
 med nytt hopp och ny förtröstan, om i mörka stunder hoppet
 fwigtar. Wälsigna särskildt i vårt fädernesland alla de för-
 eningar, som arbeta derpå, att genom ditt ord upptända lef-
 wande tro, och utwidga ditt rike såwål inom fäderneslandet
 som i hednawerlden! I synnerhet anropa wi dig, att du wille
 rikligen wälsigna och bewara våra bröder och systrar i Indien
 och i Afrika, som arbeta i wingården för att till dig samla sjä-
 lar och draga lärjungar, stora och små, till din församlings
 gemenskap. Wälsigna ditt ord, som sprides när och fjerran,
 att det må falla i god jord i otaliga hjertan och bära mycken
 frukt. O, måtte jorden snart blifwa uppfylld af din äras kun-
 skap, såsom med hafwets wåg, att synd och orenhet må flöl-
 jas bort och fördräntas och folken wandra i rättfärdighet och
 frid och wedergwidkas af din ymniga nåd på wägen till det
 himmelska Zion! Förlåt oss, barmhertige Fader, för Jesu
 Kristi skull, alla våra synder och öfwerträdelsor, våra otaliga
 försummelsor och i synnerhet den stora försummelsen, att wi
 icke i tron och kärleken arbetat för att befrämja ditt rikes ut-
 bredande bland hedningarne. O Herre, tänk i nåd på det
 gamla, förstingrade Israel, och inympa snart de afbrutna qwi-
 starne i det sanna oljoträdet, att de må bära frukt, ditt namn
 till pris. Gif nåd att dina tjenares arbete i wingården måtte
 lyckas wäl och hafwa framgång under detta nya år! Herre,

hör vår bön och frön och med nåd och barmhertighet för ditt heliga namns skull! Amen.

Missionstal,

hållt d. 2 April 1865.

Allmän öfverfikt af hedendomens omfång och beskaffenhet i werlden.

Afgudarne skola platt förgås. Gs. 2: 18.

Detta är ett af de stora och widtomfattande löften i det profetiska ordet, som ännu icke gått i fullbordan; men det står fast, att det skall ske, så wißt som Kristus har sagt: Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås. Låtom och låsta en blick på hedendomen i dess närwarande stid och utsträckning för att så mycket lättare kunna öfverståda det stora fält, som det evangeliska missionsarbetet ännu har framför sig, så kunna wi se huru mycket ännu återstår att göra. Såsom redan förut blifwit meddeladt, är hela menniskoslägtets antal i alla länder på jorden efter nyaste beräkningar ungefär tolfhundra femtio millioner. *) Af dem räknas omkring trehundra tjugu eller trettio millioner till dem, som utgöra kristenheten. Deruti inbegripas då alla olika bekännelser och benämningar, den protestantiska kyrkan med alla sina olika bekännelser, den romerska, den grekiska, armeniska, nestorianiska, koptiska och abbyssinska kyrkan med alla underafdelningar af dessa olika kyrkosamfund. Således visar det sig, att alla kristna benämningar tillsammans ännu icke utgöra mer än omkring en fjerdedel eller något öfwer en fjerdedel af hela menniskoslägtet. Wi så sedan widröra den sorgliga omständigheten, att ett stort, ja, det allra största antal af dessa, som bära det kristna namnet, äro långt ifrån att wara verkliga, sanna, lefwande kristna.

Judarnes antal beräknas ganska olika af olika författare, men antages sannolika utgöra tio till tolf millioner och bekänna sig, såsom wi weta, till det gamla testamentet, ehuru

*) Se sid. 177.

de omöjliga kunna hafwa någon rätt och fullständig religions-utöfning, emedan de hwarken hafwa något tempel eller sådan gudstjenst, som det gamla testamentet föreskrifwer, utan de hafwa blott synagogor. Således fattas det wäsendtligaste, och dertill kommer att en stor del af Abrahams jäd, likasom många kristna, öfvergifwit fädrens tro.

Muhamedanernas antal är omkring ett hundra sextio millioner. Så kallas nemligen anhängarne af den falske profeten Muhamed, som i Arabien uppträdde i början af sjunde århundradet, och föregaf, att han fick uppenbarelser från Gud genom ängeln Gabriel. Dessa föregifna uppenbarelser äro samlade i en bok, som kallas Alkoran och är muhamedanernas religionsbok. Den består af wanställda stycken dels utur det gamla, dels utur det nya testamentet, i förening med en stor mängd qwarleswor af hedniska sagor och grundsatser samt godtyckliga nya föreskrifter. Denna religion utbreddes med magt och wäld, med eld och swärd. Muhamedanismen är intet annat, än en karrikatur, en wanställning af judendomen.

En sådan wanställning är också i förening med den gamla persiska hedendomen den så kallade Parsismen, hwilkens anhängare tillbedja ljuset, solen och elden. Eldsdyrkarnes antal utgöra blott några millioner. Det är blott den yttre gestalten af den mosaiska religionen, som de till en del hafwa antagit, nemligen den beständiga offerelden, men utan blodiga offer.

Det slags hedendom, som är närmast beslägtad med den gamla babyloniska och egyptiska såwäl som med den grekiska och romerska hedendomen, är den så kallade Bramareligionen eller Bramanismen uti Indien, hwilkens anhängare uppgå till omkring etthundra trettio millioner. De hafwa ett betydligt antal gamla böcker, hwilka de anse såsom heliga, hwaraf de så kallade Wedaböckerna och förklaringarne deröfwer, som kallas Schasters, äro de hufwudsakligaste. Bramanismen är mångguderier. De dyrka Brama, Wischnu, Schiwa, Durga, Ganesa samt himmelen, solen, månen, planeterna, elden och somliga stora floder, som de kalla heliga. Debutom anse sig braminerna såsom gudar och låta af de andra folkklasserna tillbedja sig. Det är tydligt, att i Bramanismen har mångguderiet på detta sätt utwecklat sig till den så kallade Panteismen, den läran nemligen, att allt är gud, att hela werlden är gud, att

det icke finnes någon allsmäktig, personlig, lefwande gud, som har skapat werlden och är högre än werlden, utan Gud är efter denna lära blott en inre kraft i naturen, som har werlden till kropp och till yttre gestalt. Men braminerna påstå sig wara det högsta uttrycket, de ljusaste, renaste flammorna af den fördolda allgudakraften. Denna lära började redan utwedla sig i det gamla Grekland af så kallade filosofer eller werldswisa och har i nyare tider uppdykt i kristenheten under olika gestalter och utwedlingar, som blifwit berömda såsom stora upptäckter af sanning och ljus, såsom om det wore en ny, utomordentlig upplysning. Men i Indien är denna lära nära tretusen år gammal, och dessa så kallade filosofer hafwa icke gjort annat, än utsthyt grekernas och hinduernas gamla lära i nymodig klädedrägt, och wilja sjelfwa likasom braminerna hellsas såsom de klarast frambrytande ljusflammorna af den fördolde, medwetslöse guden, och fordra i hans namn att alla andra menniskor skola prisä sig lyckliga att få wandra i deras ljus samt påstå föröfrigt, att de, som icke wilja deraf låta upplysa sig, äro wanlottade, förmörkade wäsen, som icke förmå att tänka eller fatta dessa stora hemligheter, utan därför wäl förtjena att stymfas likasom Indiens föraktade Pariafolk, som anses såsom ett orent slägte. De som antaga dessa drömmar, hwilka ofta framträda under det förnåma, prunkande namnet af wetenskap, hafwa ingen gud, de kunna således aldrig bedja, eller om de bedja, så bedja de till sig sjelfwa, till gudakraften i sig sjelfwa, de hafwa ingen tro på den sanne Guden, de måste tro på sig sjelfwa och på hwarandra. De hafwa icke något lif efter detta att hoppas på, utan mena, att då menniskan dör, så är med henne alldeles slut, likasom när djuren på marken dö, emedan de tro att någon odöblig själ icke finnes, och således icke heller något ansvar eller något straff för ett syndigt lefwerne är att frukta. Det är tydligt, att en sådan lära alldeles sätter nyxan till roten af all sedlighet och dygd och ärbarhet och sanning. Samwetet är efter detta menniskopåfund icke något annat, än en swaghet, en fördom, som måste brinna upp i dessa ljusflammar af hög upplysning. Synden är efter dessa inbillningar icke något ondt, utan blott en yttring af menniskans natur, som de anse wara god; det är guden i menniskan, som gör det onda, och därför har menniskan intet ansvar därför, ehuru

stort brott det än må vara enligt bibelns ord och allt kristligt medvetande. Dessa så kallade lärda anse den enslida människan icke hafwa något egentligt värde, utan blott hela släktet. Att förföra och förderfwa medmänniskor, eller att döda en annan eller döda sig sjelf eller göra hwad orätt som helst, är alltså ingen synd, som förtjenar straff. Det är lätt att inse, huru dessa grundsatser måste upplösa samhällsband och familjeband och allt hwad som i kristenheten kallas ordning, rätt och lag. Alla band mellan öfwerhet och underfater, medborgerliga band, äktenskapets samband, sambandet emellan föräldrar och barn blifwa sålunda sönderslitna, såsom de i Indien äro, och människosläktet upplöses, såvidt denna lära hin- ner verka, till ett oroligt haf, som icke stilla vara kan. Det är sådan sönderslitning, som menas då Herren säger: Her- rarne rådslå med hwarannan emot Herren och hans Smorde: Låtom och sönderslita deras bojar och kasta deras band bort ifrån oss. Ps. 2: 2, 3. Således under det wi sända mis- sionärer till Indien, kunna Indiens braminer vara stolta, att de hafwa ett större antal lärjungar i kristna länder, än wi hafwa uti Indien. Det är ganska betecknande, att braminer- na hafwa slutit ett hjertligt wänstapsförbund med amerikana- ren Parker och andra likasinnade, såsom trosförwandter. Så fullbordas det apostoliska ordet om dem, som slita sig lösa ifrån den uppenbarade sanningen och följa sina egna hugskott: Då de höllo sig för wisa äro de wordna dårar.

Det slags asguderi, som kallas Buddismen, är den reli- gion, som har det allra största antal anhängare i werlden, ty de utgöra omkring femhundra millioner. Kinas folk såväl som folket i kejsaredömet Japan, i Tibet och på ön Ceylon samt i några delar af Indien och flera andra länder, hafwa Budda-religion. Budda antages hafwa varit en wis man, som lefde omkring sexhundra år före Kristus och stiftade en ny religion, som skulle vara bättre än den redan då gamla Bramanismen. Den gick först derpå ut, att affkasta den bra- minska offergudstjensten och de asgudar, som dermed dyrkades. Deremot infördes offer ur växtriket och allehanda offergåfwor (men inga blodiga offer) till aslidna människors andar och till andra osynliga andewäsen, som Budda trodde skulle finnas. Efter döden blef denne Budda dyrkad såsom den högste guden, ty hans anhängare förestälde sig, att han war den störste men-

niskoande, som någon sin funnits. Han afbildas såsom en sofwande menniska i sittande ställning. Buddisterna föreställa sig, att han aldrig är waken, men icke heller död. De måste anse det wara ganska begämnt att hafwa en sofwande gud, och deruti hafwa de ganska många likar i kristenheten, der flera än man kan räkna lesa så, som om de icke hade annat än en sofwande gud, hwilken ej kunde se dem eller icke frågade efter deras gerningar och ännu mindre kunde höra deras ord och se deras tankar. Buddisterna hafwa tempel, i hwilka Budda alltid är den förnämsta afgudabilden. De utöfwa till hans ära vissa ceremonier eller religionsbruk och hafwa vissa böner som uttalas, och de bränna till Buddas ära förghldt papper och annat, som de mena förwandlas till guld och ädla ting genom offerelden. I Tibet har Buddismen en förunderlig likhet med den romerska kyrkans inrättning och gudstjenst: Påswemålde, med ett presterkap, som ej får lesa i äktenkap, muntwäsende och kloster, samt en gudstjenst, som i många delar har likhet med den gestalt, som allt detta fått i den romerska kyrkan. Klädedrägt och presterliga prydnader samt radband o. s. w. höra äfwen till denna besynnerliga likhet. Men utom det, att de räkna sina böner på radband, såsom de romerska, hafwa de äfwen ett lättare sätt att bedja, som de anse wara mycket kraftigare och ihållande. De skrifwa vissa böner på otaliga pappersremсор, som de fastbinda wid träd, och mena att hwarje bön uppstiger till det gudawäsen till hwilket den är egnad, lika kraftigt och ofta, som vinden sätter hwarje pappersremsa i rörelse. Det brukas äfwen att inlägga en otalig mängd af pappersremсор med påskrifna böner i tunnor, som sättas i rörelse genom arbetsdjur eller genom wäderqwarnar, och de mena då, att alla de böner, som stå skrifna på dessa remсор, uppstiga till deras afgudar, då denna rörelse sker. Men det finnes ju många äfwen i kristenheten, som bedja så tanklöst, att då de läsa sina böner, så liknar munnen en sådan böneqwarn, ty hjertat följer icke med. Deröfwer klagas hjerteransakaren: Detta folket nalkas mig med sin mun och hedrar mig med sina läppar, men deras hjertan äro långt ifrån mig. Ef. 29: 13.

Utom dessa nu nämnda afgudadyrkare, som hafwa gamla, sorgfälligt, utbildade läroboggnader och gamla böcker, som kallas heliga, samt prester och tempel med bestämd afgudatjenst

och inrättning, finnas många andra slag af afguder i bland hedningar, som stå på en wida lägre ståndpunkt. Bland dessa må först nämnas Afrikas alla hedniska stammar. Omkring tredjedelen af Afrikas folk, nemligen folken i norra Afrika samt äfwen många stammar i Afrikas westra och inre delar äro muhamedaner. De folkstammar, som äro hedningar, tillbedja såsom afgudar nästan hwad som helst, som synes dem owanligt, såsom mycket stora träd, owanliga insekter, ormar, wissa fåglar och allehanda djur. De föreställa sig, att osynliga andewäsen finnas, men i synnerhet offra de åt aflidna människors andar. Icke blott offer tillhörande wärtriket offras, utan de offra äfwen djur och människor, stundom människor i tusental, såsom det sker, då en konung eller en furste dör och begrafwes eller då årsfesten af hans dödsdag firas. För det mesta hafwa afrikanerna inga afgudatempel och ingen bestämd afgudatjenst, utan wissa stogar eller lundar, som de anse heliga och der de offra sina offer. I westra Afrika finnes i en stog ett stort träd, der alltid en mängd människor hänga, somliga förruttnade, så att de hålla på att falla ned, somliga nyligen döda, och somliga får man stundom se, som ännu icke upphört att röra sina lemmar eller qwida i dödsqwal. Afrikas hedningar bära på sig och hafwa i sina hus allehanda trolldomsmedel, om hwilka de tro, att de skola skydda dem ifrån olyckor och faror. Deras prester äro så kallade trollstarlar. Såsom exempel på huru olika afrikanernes afgudar kunna wara, må nämnas, att en man höll sin gud mycket sorgfälligt bolid, men då man ändtligen fick se den, så war det en kantigt slipad, hwit glaspropp, som hade tillhört en butelj. Många af föremålen för deras afgudiska dyrkan äro ännu orimligare.

På de öar i Söderhafwet, der hedendomen ännu är rådande, är afguderiet af en beskaffenhet, mycket lika den i Afrika, och deras afgudar äro lika mångfaldiga och besynnerliga. Lika så förhåller det sig med den afgudadyrkan, som utöfwas af indianstammarne och andra wilde folkstammar i Norra och Södra Amerika, såsom bland patagonierna och innewånarne på Eldslandet, samt i norra och mellersta Asien, der den så kallade Schamanismen är rådande. Schamaner kallas hedendomens prester i norra och mellersta Asien. De bedraga folket med allahanda trolldomskonster och föregifwa, att de stå i

förbindelse med andar, af hwilka de erhålla ingifwelser, och att de med tillhjelp af hemliga andekrafter kunna åstadkomma det, som deras anhängare önska. Dessa olika slag af den råaste afgudadyrkkan äro för det mesta utan afgudatempel och utan egentlig afgudatjenst. Anhängarne utgöra tillsammans ungefärligen 170 eller 175 millioner. Wi kunna således indela afguderiet i tre hufvudklasser, Bramanismen, Buddismen och Fetischismen.

Det är märkwärdigt, att dessa tre olika slag af hedendom har sina motsvarigheter i kristenheten öfwer allt, der menniskan öfvergifwer den gudomliga sanningens ljus och blifwer i hjerta och sinne förörkad. De, som wilja anse wara lärda och tänkande, förfalla uti gifningar, som kallas wetenskapliga, och sätta efter eget godtycke ihop någon tankebyggnad för sig och andra, så många som wilja följa dem, och dessa tankebyggnader hafwa då lika många gestalter, som dessa olika och ofta omflistande religionsmakare behaga uppfinna. Det gamla grekiska och romerska mångguderiet, såwäl som de nu warande hedniska ländernas mångguderi, anse de wara alltför simpelt att tala om, ehuru otaliga ligga fångna i samma afgrundsmagters wäld, somliga i dryckenskapsgudens, somliga i otuktsgudinnans, somliga i tjufwerigudens och i mammons, eller i andra afgudars bojar och träla under den fursten, som magt hafwer i wäldet, den anden, som nu werkar i otrons barn. Då de, som tillhöra kristenheten, förfalla uti hedendom, så antager denna hedendom myckiet olika gestalt i tänkesätt och lefwerne, allt efter olika sinne och naturbestäffenhet hos de menniskor, som sålunda öfvergifwa den sanne Guden. Men då detta affall försöker att kläda sig uti något, som skall kallas wetande eller wetenskap, fastän det aldrig kan blifwa något annat, än godtyckliga tankebyggnader, som uppbyggas såsom ispalats och smälta för hwarje wärsol, så blir det antingen något sådant som förut nämndes, då hela werlden men i synnerhet menniskan göres till gud, eller blir det en föreställning om en personlig gud, som är från werlden alldeles skild och icke har någon omsorg om densamma, eller ändtligen ett tredje slag af påstående, att det hwarken finnes någon gud eller någon personlig ande utom i synligheten, ej heller någon själ i menniskan, som skulle kunna fortfara att lefwa sedan kroppen är död. Den första isbyggnaden plägar kallas Panteism eller

allguderer; den andra kallas Deism eller enguderer, som dock närmare kan kallas Buddhism, emedan den guden, som sålunda antages, är en söfswande gud, och den tredje isbyggnaden kallas Materialism, som antager att alldeles ingen gud är, utan att det synliga, omstiftande werldsämnet af sig sjelf frambringar alla omwerlande gestalter i naturen och är den enda orsaken till tanke och wilja samt till alla lifsrörelser hos meniskan. Att de, som påstå detta, äro wanwettigare, än någonfin den gamla eller den utanför kristendomen stående nuwarande hedendomen varit, är lätt att se för hwar och en, som will i någon mån göra bruk af sitt sunnda förnuft. Dessa trenne slag af ny hedendom i kristenheten, som blott äro uppföt af gamla hedniska lärobyggnader, hafwa mycket olika gestalt allt efter de olika mästare, som framhålla dem; ty liksom i hednaländer finnas afgudamakare, så hafwa wi nu religionsmakare, som wilja framställa till andras bruk och lydliggörande sina sjelfgjorda religioner. De wilja påstå, att kristendomen nu är för gammal och att någonting nyare, förnuftigare och tidsenligare är nödwändigt. De komma då med sitt nya och kalla det ett framåtsfridande, och antingen weta de icke, eller påräkna de hos andra en sådan ofunnighet, att de icke skola weta, att allt detta är gammal utleswad hedendom och att deras framåtsfridande är ett språng tillbaka till de mörka tider, som ligga snart 2,000 år bakom kristenheten och som blott i Indien, Kina och Japan har en stor mängd af trosförwandter. Bramanism har således sin motswarighet i kristenheten hos några, som kalla sig bildade; Buddhism har sin motswarighet hos den stora mängd, som tankflöst lefwer så, som om det funnes blott en söfswande gud, och som åtnöjer sig med en död tro. Den råaste hedendomen har deremot sin motswarighet i materialismen, som är både själlös, tanklös och gublös.

Att alla dessa gestalter af ny hedendom eller affall från kristendomen oundwifligen måste förleda menniskan antingen till hopplöshet och förtwiflan eller till sedeslöshet, lastbarhet, sjelfswifthet och ett otygladt lefnadssätt, följer af sig sjelft. Aposteln säger: Hwar och en, som öfwerträder och icke blifwer i Kristi lärdom, han hafwer ingen gud; den der blifwer i Kristi lärdom, han hafwer både Fadren och Sonen. Dessa ord wisa oss att den, som icke håller sig wid Skriftens ord,

har ryckt sig lös ifrån den sanne, lefwande Guden, såsom äfwen står skrifvet: Hwar och en som nekår Sonen, han hafwer icke heller Fadren. 1 Joh. 2: 23. Den som sålunda är lös ifrån Gud, är gudlös och är en kastboll för frestelser, syndalustar och begärelser. Gudlösheten medför alltid sedeslöshet, såsom alla tiders erfarenhet vittnar. Om sedeslösheten i de länder, der hedendomen ännu råder, wilja wi icke tala, åtminstone icke wid detta tillfället. Den är i så hög grad förfärlig och afsäwärfande, att man icke behöfwer mer, än känna den hedniska werlden, för att hafwa tillräckliga bewis derpå, att ingen falsk religion kan bära någon god frukt, och i all hedendom ligger intet enda frö och ingen maning till sedlighet och dygd och ett rättsskaffens wäsende. Hedendomens frukter i det gamla Grekland och i Rom äro tillräckligt kända och förorsakade de gamla hedniska folkens undergång. Af deras författare äro somliga wederskyggliga, men intill denna dag fortfara de att förpesta unga hjertan wid lärowerk i kristenheten, der sådana hedniska författares skrifter studeras. De afmåla såsom allmänt rådande sådana laster och styggelser, som wi ej wilja nämna, och somliga af gatorna och huswäggarna i den gamla uppgräfda staden Pompej, som snart i twåtusén år varit begrafsven under Vesuvijs aska, förete en sådan mängd af ohyggligheter, att ingen skulle kunna medtaga ett anständigt fruntimmer för att bese den gamla hednastadens qwarlesmor. Nej, hwarken den gamla eller den numrande hedendomens religioner, ej heller de nya uppkof deraf, som nu utgöra den nya hedendomen i kristenheten, ej heller Muhameds lära erbjuda någonting, som kan föra en menniska till sedlighet och dygd, till sann menniskofärlig och menniskowärde.

Om deremot invändes, att åtminstone i kristenheten finnas, bland dem som förneka Kristus och förkasta hans ord, många rättsskaffens och dygdiga menniskor, så swara wi med full trygghet, att dertill finnas många orsaker. Många hafwa ännu icke hunnit att blifwa nedsänkta i det djupa förderf, hwartill den nya hedendomen leder, de hafwa icke fått en hednisk uppkofstran och lefwa ej i hedniska samhällen. Fastän för deras ögon kristendomens sol är nedgången, så sprider ändå det nedgångna ljusets aftonrodnad ett wälgörande skimmer i deras hjertan. Debutom blifwa många uppehållna i sin sjunkande fart genom den kristliga samhällsinrättning, ordning och lag,

hvarunder de lefwa, och af en kristligt bildad omgifning med kristendomens pregel, kristligt medwettande om hwad som är dygdigt och lastbart och en fasa för lasten och styggelserna, emedan icke ännu allmänt mognade frukter, utan delwis blott retande blommor wisat sig; och der mogna frukter wisa sig, göras flera ansträngningar att fördölja de rätta orsakerna dertill, som alltid äro att finna i otro på Kristus och i förkastandet af hans ord. Kristendomen allena är den ewiga sanningen, som är kommen från himmelen. Den har bewisat sig såsom ewig, öfwerwinnerlig sanning i alla de strider den haft att genomgå. Den öfwerwann en mächtig werld full af hedendomens ofunnighet, mörker och laster. Den öfwerwann alla hedniska lärobyggnader, de djupfinnigaste såväl som de fåtunnigaste. Den satte sanningen emot lögnen och segrade. Den satte kärlek, mildhet och tålmod emot hedniska rikens kejsare, konungar och folk och segrade mot swärd och lågor under strömmen af martyrblood, och Kristi bekännare ingingo med lossjungande hjertan i det ewiga lifwet, som war dem lofwadt. Kristendomen satte sin lära om försonaren och om kärlekens Gud och den Helige Andes nåd och om pånyttfödelse, rättfärdiggörelse, gudsaktighet, rättwisa, lyfhet och renlesnad mot en werld, full af synder och laster, och mot millioner hjertan, fångslade i alla dessa syndens bojor, och kristendomen wann underbara segrar. Kristna församlingar uppstodo genom under, som intet menniskoförnuft kan förklara, och kärlek och dygd, rättwisa, lyfhet och helig wandel blefwo råbande hwilket för hedningarne war ett oförklarligt under. Så omflapades en werld, som låg i det onda, och fastän ogräs såddes ibland hwetet och wäxer och skall fortfara att wäxa bland hwetet intill fördetiden, så är dock denna fullkomflapande seger wunnen och fortfar att winnas för våra ögon oupphörligt, ty ljuset går fram öfwer jorden med underbar framgång i våra dagar, och Guds försyn öppnar oupphörligt nya banor till folk och länder, som i årtusenden varit höljda i hedendomens natt. Det ena folket efter det andra i hednaländerna har under en kort tidrymd af något mer än ett halft århundrade, som ligger närmast bakom oss, blifwit ommänt till kristendomen och delaktigt af evangelli wälsignelser, och ju mera denna eld sprider sig, som Kristus kom att tända på jorden, desto widsträcktare blifwer denna framgång. Det har stett och

ffer under våra ögon såsom profetian säger: **Afgudarne skola platt förgås.** Millioner gamla afgudar hafwa förswunnit i våra dagar. De, som wilja undantränga kristendomen och sätta något annat i stället af sin egen tillverkning, borde lätt kunna förutse huru omöjligt detta är, då Kristi ord och Kristi Ande redan besegrat och fortsfar att besegra wida större och mächtigare motståndare. De som förneka bibelns underverk måste likwäl tillstå, att det finnes ett underverk, som de ej kunna förneka, och det är kristendomens seger öfwer menniskohjertat i så otaliga fall intill denna dag, fastän kristendomens lära synes strida emot förnuftet och werkligen på fullaste allwar ställer sig i strid mot menniskans syndiga hjerta. Huru skulle den kunnat segra utan genom gudomlig magt? Ingen annan religion i werlden har gjort eller gör sådan fordran på hela menniskan, som kristendomen gör, att förståndet måste upplysas af högre! ljus och hjertat omskapas och förnyas och menniskans hela inre lif och yttre lefwerne, beskaffenhet och umgängelse, tal och gerningar förnyas och helgas och bringas till öfwerensstämmelse med den helige och rättfärdige Gudens uppenbarade wilja! Och waktadt allt detta är så alldeles emot menniskans natur, har dock kristendomen segrat. Detta wore icke möjligt, om det icke wore sant, hwad Kristus sagt: **Si jag är när eder alla dagar intill werldens ända.** Hwarje hednisk religion och äfwen Muhameds lära hafwa blifwit utbredda med list och wåld, men Kristus har helt och hållet förbjudit både list och wåld och yttre magts användande wid evangeliis predikan, så att tron på evangelium måste helt och hållet å menniskans sida blifwa friwillig och förenas med kärlek för att kunna wara sann och lefwande tro. Hwarjen Muhameds lära eller någon hednisk religion går ut på att förändra och helga menniskans hjerta och göra de lastbara dygdiga, de orebbliga rebliga, de otuktiga kyssa och renhjertade, de stolta ödmjuka, drinkare nyktra o. s. w., men allt detta lofwar kristendomen; och den har i alla tider fullbordat och fullbordar ännu detta löfte hos hwar och en, som i tron öfwerlemnar sig åt Herren Kristus och låter leda sig af hans Ande. Häruti hafwa wi ett af de allra starkaste och fastaste bewis derpå, att kristendomen är den enda, sanna religionen och att Kristus är Guds Son från himmelen, som för oss blifwit menniska och lefwat och dött på jorden och är uppstånden och uppfaren

till himmelen och lefwer och regerar med allmagt, wisshet och kärlek. Muhameds halfmåne är snart alldeles mörk, och deß anhängare wänta på sin egen undergång. Alla hedniska religioner hafwa redan förlorat sin största magt och inflytelse öfwer sina anhängare. De mäktigaste hedniska folk och riken hålla på att upplöfas och stakas i sina grundfästen, men Kristi rike går segrande fram öfwer jorden och sprider ljus i mörkret och uppväcker till andligt lif och omstapar och förnyar enskilda menniskor och hela folk, likasom wårsoleu bortsmälter is och snö och förvandlar jordens anlete, så att lif och fägring framkallas. Likasom Muhameds lära och allt afgudereri icke förmått omstapa och förnya något folk eller förvandla någon enda lastbar till en dygdig menniska, så har icke heller den nya hedendomen i kristenheten gjort någon enda menniska något godt eller fört någon enda förwillad tillbaka från syndens vägar; men deremot hafwa wi exempel derpå, att denna nya hedendom ofta förvandlar en älsflig ungdom till ett afstum af lastbarhet och gör somliga till mördare, somliga till självmördare, somliga till dårar, som måste inspärras på dårhus, somliga till brottslingar, som måste inspärras i fängelser, och för öfrigt befolkar fattighus, krogar samt tillhåll för laster, så nedriga, att de ej böra nämnas. Wi hafwa således all möjlig orsak att innerligen bedja om det andedop från himmelen, som Kristus gifwer, på det hans rike, som är ett ewigt rike, måtte utbreda sig öfwer werlden och hans löfte fullbordas: **Ufrån solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarna.** Då skall hedendomens wildmark glädjas och blomstra såsom en lilja, då skola alla konungar tillbedja honom, alla hedningar skola tjena honom. Då skall rättfärdighet, frid, kärlek, wälstånd och wälsignelse blifwa rådande i den återlösta menskligheten, och folken skola wandra i hans ljus med glädje, tack och lof, och **afgudarne skola platt förgås.** — Kom, Herre Jesu, och utbred med din segrande nåd ditt rike i våra hjertan och ibland alla folk! Amen.

Bibel- och missionspredikan

hållen i Vinköping den 25 Aug. 1853 (vid prestmötet).

Text: Upp. 5: 6—13.

Och jag såg, och si, midt i stolen och ibland de fyra djuren och midt ibland de äldsta stod ett Lam, såsom det hade slagadt warit, och hade sju horn och sju ögon, hwilka äro de sju Guds andar, sände i alla land. Och det kom, och tog boken utaf hans högra hand, som satt på stolen. Och då det hade tagit boken, föllo de fyra djur, och de fyra och tjugu äldste fram för Lammet, hafwande hwar och en harpor och gyllene skålar, fulla med rökwerk, hwilket är de heligas böner. Och sjöngo en ny sång och sade: Du är wärdig att taga boken och upplåta hennes infegel. Ty du är dödad och hafwer igenlöst oss åt Gud med ditt blod af allahanda släkten och tungomål och folk och hedningar. Och hafwer gjort oss för vår Gud till konungar och prester, och wi skola regera på jorden. Och jag såg, och hörde en röst af många änglar, kring om stolen och kring om djuren och kring om de äldsta, och talet på dem war många tusen gånger tusen; sägande med hög röst: Lammet, som dödad är, det är wärdigt att hafwa kraft och rikedom och wisdom och starfhet och ära och pris och lof. Och alla kreatur (slapade warellser), som i himmelen äro, och de på jorden och de under jorden och i hafwet och allt det uti dem är, hörde jag säga till honom, som satt på stolen och till Lammet: Lof och ära och pris och kraft ifrån ewighet till ewighet.

I denna text beskriswer aposteln Johannes den förklarade medlaren, upphöjd på Guds högra hand, och förstlingsstalet af den triumferande församlingen, sjungande den stora lofsången inför Guds och Lammets tron. Men det är till den stridande församlingen på jorden denna beskrifning är framställd, för att lända oss till lärdom, warning, förmaning och tröst. I den Heliga Skrift framstå för oss den stridande och den triumferande församlingen såsom i anden ofstijlaktigt förenade med hwarandra. Ingenting kan för den stridande församlingen och för dess herdar och lärare wara mera lärorikt, warnande, tröstande och uppmuntrande, än en sådan blick på den stora fulländningen, denna slutliga seger och ewiga förening mellan

Kristus och de trogna, som wisas of i desja syner af outtöm-
ligt innehåll, hwilket sträcker sig in uti ewigheternas ewighe-
ter. En sådan blif på:

Kristus och församlingen

Skall derför på denna stund sysselsätta våra hjertan och
våra tankar. — Och att du din Ande och kraft wärdigas med
ordet gifwa, derom bedja wi dig, hör of, milde Herre Gud!

Kristus är församlingens öfwerhuswod; Kristus är win-
trädet, alla trogna äro grenarna; han är grunden eller hörn-
stenen, och alla trogna äro lefwande stenar, uppbyggda på
denna lefwande grundwal, såsom aposteln säger: Till hwilken
I komne ären såsom till den lefwande stenen, som af menni-
stor förfastad är, men när Gud utkorad och kostelig; **I of**,
såsom lefwande stenar, uppbyggen eder till ett andligt hus
och till ett heligt presterskap, till att offra andliga offer, som
för Gud äro tacknämliga genom Jesus Kristus. 1 Petr. 2:
4, 5. Kristus, såsom försonare, är den frälsta församlingens
grundwal. Gud war i Kristus och försonade werlden med
sig sjelf, och förebrådde dem intet deras synder, och hafwer
bestäckt ibland of försoningens ord. Så äro wi nu sändebud
i Kristi stad; ty Gud förmanar genom of. Så bedja wi nu
i Kristi stad: Låten försona eder med Gud. Ty den der af
ingen synd wiste, honom hafwer han för of gjort till
synd; på det wi skulle warda Guds rättfärdighet genom
honom. 2 Kor. 5: 19—21. Om Kristus såsom försonings-
offer för våra synder talas derför i den Heliga Skrift på
snart sagdt otaliga ställen. I det 53 kap. af Esaie profetior
bestrifwes han på följande sätt: Han war den allra mest för-
aktade och wanwördade, full med wärk och krankhet; han war
så föraktad, att man gömde bort ansigtet för honom. Derför
aktade wi honom intet. Sannerligen, han bar vår krankhet
och lade uppå sig vår sweda, men wi höllo honom för den,
som plågad och af Gud slagen och pint war. Men han är
sargad för våra misgerningers skull och slagen för våra syn-
ders skull; Näpsten ligger uppå honom, på det wi skulle frid
hafwa, och genom hans sår äro wi helade. Wi gingo alla
uti willfarelse såsom får; hwar och en såg uppå sin wäg; men
Herren kastade allas våra synder uppå honom. Då han näpst
och plågad wardt, lät han icke upp sin mun; såsom ett lam,
det till slagtning ledes, och såsom ett får, det stilla tiger för

fin klippare och låter icke upp sin mun. Gs. 53: 3—7. Då Johannes Döparen såg Jesus, hänvisade han till honom och sade: **Si, Guds Lam, som borttager werldens synder.** Att påskalammets war en förebild af Kristus, visar Skriften uttryckligen. Joh. 19: 36. Och äfwen den triumferande församlingen i himmelen säger i den nya sången till Lammet, som slagadt warit och som äfwen i det förklarade tillståndet visar sig för evangelisten i en syn såsom det slagtrade offerlammet: Du är wärdig att taga boken och upplåta hennes insegel; ty du är dödad och hafwer igenlöst oss åt Gud med ditt blod af allehanda släkten och tungomål och folk och hedningar. Aposteln säger: Det är skrifwet: I stolen wara helige, ty jag, Herren eder Gud, är helig. Och efter I åkallen honom för en fader, som dömer efter hwar och ens gerning och hafwer intet anseende till personen, så sen till, att I uti detta edert elände wandren i räddhåga; och weten, att I icke med förgängligt silfwer eller guld igenlöste ären ifrån edert fåfånga lefwerne efter fädernas sätt; utan med Kristi dyra blod, såsom med ett menlöst och obesmittadt Lams. Hvilken wäl förefedd war före werldens begynnelse; men uppenbarad i den yttersta tiden för eder skull, som genom honom tron på Gud. Den honom uppväckt hafwer ifrån de döda och gifwit honom härlighet; på det I skullen hafwa tro och hopp till Gud. Och gören edra själar lyfta, i sanningens lydriad genom Anden, till ofskrymtad, broderlig kärlek; älsken eder storligen inbördes af rent hjerta. Såsom de, som födde äro på nytt, icke af någon förgänglig såd, utan af oförgänglig, som är lefwande Guds ord, det ewinnerligen blifwer. 1 Petr. 1: 18—23.

Kyrkans grndwal är således Offerlammet, Jesus Kristus, som är offrad för våra synder, den himmelske öfwerste-presten, som sjelf är offret. Denne, då han hade offrat ett offer för synderna, det ewinnerligen gäller, sitter han på Guds höggra hand, och wäntar nu, till dess hans owänner warda lagde honom till en fotapall. Ty med ett offer hafwer han ewinnerligen fullkomnat dem, som helige warda. Det betyggar oss och den Helige Ande; ty då han tillförene sagt hade: Det är det testamentet, som jag dem göra will, efter de dagar, säger Herren: Jag will gifwa min lag i deras hjerta, och i deras sinne will jag skrifwa dem; och deras synder och orättfärdighet will jag icke mer ihågkomma. Der nu sådan förlåtelse är, der är

icke mer offer för synder. Efter wi nu hafwe, käre bröder, frihet till att ingå uti det heliga, genom Jesu blod; hwilken han oss beredt hafwer till en ny och lefwande wäg genom förlåten, det är genom sitt kött; och hafwa en öfwersteprest öfwer Guds hus; så låt oss framgå med ett sannskildigt hjerta uti en fullkomlig tro, bestänkte i hjertat ifrån ett ondt samwete och twagne om kroppen med rent watten. Och låt oss hålla hoppets bekännelse owiklig; ty han är trofast, som det lofwat hafwer. Ebr. 10: 14—23.

Således är salighetens grundwal för längesedan lagd. På korset utropade vår frälsare: **Det är fullkomnad!** Fullkomnad är försoningen. Straffet för våra synder har han lidit. Tillsyallestgjorda äro den ewiga rättfärdighetens alla fordringar; Kristus är med sitt eget blod ingången i det allra heligaste (i himmelen) och hafwer funnit en ewig förlofning. I kraft af denna tillsyallestgörelse säger han fortsarande till alla nådehungriga själar i hela den återlösta menskligheten: Kommen hit till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag will wedergwicks eder. Kristus gaf åt sin församling före sin himmelsfärd det bestämda löftet: Si jag är när eder alla dagar intill werldens ända. Matt. 28: 20. På ett annat ställe säger han: Hwar två eller tre äro församlade i mitt namn, der är jag midt ibland dem. Och ett utförligare löfte lyder sålunda: Jag skall icke låta eder wara faderlösa. Jag skall komma till eder. An är en liten tid, och werlden ser mig icke mer; men I skolen se mig; ty jag lefwer; I skolen också lefwa. På den dagen skolen I förstå, att jag är i min Fader; och I i mig, och jag i eder. Den mina bud hafwer och håller dem, han är den mig älskar, och den mig älskar, han skall warda älskad af min Fader, och jag skall älska honom, och honom skall jag uppenbara mig. Joh. 14: 18—21. Det är i och genom den Helige Ande som Kristus är närwarande i församlingen. Detta lär han oss i samma evangelium, då han säger: Hugswalaren, den Helige Ande, hwilken Fadren skall sända i mitt namn, han skall lära eder allting och påminna eder allt, det jag eder sagt hafwer. Joh. 14: 26. När Hugswalaren kommer, den jag skall sända eder af Fadren, sanninnigens Ande, som utgår af Fadren, han skall bära vittnesbörd om mig. Joh. 15: 26. Dock säger jag eder sanningen: Eder är nyttigt att jag bortgår, ty om jag icke bortgår, kommer

icke Hugswalaren till eder; men går jag bort, så skall jag sända honom till eder. Och när han kommer, skall han straffa werlden för synd, för rättfärdighet och för dom: För synd, ty de tro icke på mig; men för rättfärdighet, ty jag går till Fadren, och här efter sen I mig intet; men för dom, ty denna werldens furste är nu dömd. Jag hafwer ännu mycket säga eder; men I kunnen det icke nu bära. Men när han kommer, som är sanningens Ande, han skall leda eder uti all sanning; ty han skall icke tala af sig sjelf; men hwad han hör, det skall han tala, och det som ske skall, skall han förkunna eder. Han skall prisa mig; ty af mitt skall han taga och förkunna eder. Allt det Fadren hafwer, det är mitt; förden skull sade jag, att han skall taga af mitt och förkunna eder. Joh. 16: 7—15.

Här omtalar vår frälsare den Helige Andes verk och omvändande och pånyttföbände nåd. Och i samma evangelium säger han: Hvilken som dricker af det watten, som jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som jag honom gifwer, skall blifwa i honom en källa med springande watten i ewinnerligt lif. Joh. 4: 14. I det 7:de kap. läsa wi häröfwer följande förklaring: På yttersta dagen i högtiden, den och störst war, stod Jesus, och ropade, sägande: Hvilken som törstar, han komme till mig och dricke. Hvilken som tror på mig, såsom Skriften säger, af hans lif skola flyta lefwande wattens strömmar. Men det sade han om Anden, hwilken de så stulle, som på honom trodde; ty den Helige Ande war icke än då på färde, ty Jesus war icke ännu förklarad. Joh. 7: 37—39.

Den Helige Ande, såsom den tredje personen i gudomen, har wissserligen warit och werkat af ewighet, men för att blifwa pånyttföbände, helgande och saliggörande Ande för det fallna menniskoslägtet blef han förenad med Jesu förklarade menniskonatur, ty blott genom denna förening blef det möjligt, att den Helige Ande kunde meddela sig åt menniskan. Desså blefwo den Helige Andes nådegåfwor till vår frälsning förwärfwade genom Jesu försoning och tillfylllestgörelse, såsom Skriften säger om Messias: Du hafwer farit upp i höjden och hafwer fångat fångellet; du hafwer undfått gåfwor för mennistorna, de affällige och, att Herren Gud skall ändå likwäl blifwa der. Ps. 68: 19. Då wi derför bedja Fadren i Jesu

namn om den Helige Ande till vår omvändelse och frälsning, så hafwa wi dubbel wisshet om bönhörelse. Denna himmelska gåsma är oß af Kristus förwärswad och wunnen, och vår frälsares bestämda löften förwissa oß derom, då han säger: Kunnen nu I, som onde ären, gifwa edra barn goda gåswor; huru mycket mer skall eder himmelske Fader gifwa den Helige Ande dem, som bedja honom! Luf. 11: 13. I vår text framställles den Helige Andes gåswor och krafter till menniskornas frälsning såsom införliswade med försonaren, hwilken evangelisten såg såsom ett Lam, såsom det hade slagadt warit, och hade sju horn och sju ögon, hwilka äro de sju Guds andar, sände i alla land. Upp. 5: 6. Härmed wisas oß, att den förklarade medlaren i oändlig magt och oändlig wisshet är werksam genom sin Ande öfwer hela jorden och i synnerhet i sin kyrka och församling. Sjutalet är ett uttryck af oändlig fullhet och fullkomlighet; med sju horn antydes oändlig magt, med sju ögon oändlig wisshet och allestädesnärwarelse — werldsförressen, försynen, inneboendet och werlandet i församlingen, — allt genom den Helige Ande. I nästföregående kapitel såg evangelisten den Helige Andes oändliga krafter under en annan bild, såsom wi der läsa: Af stolen utgingo ljungeld, tordön och röster, och sju eldslampor brunno för stolen, hwilka äro de sju Guds andar. Upp. 4: 5. Redan profeterna förkunnade denna förening mellan Messias och den Helige Ande. Ett ris skall uppgå utaf Isai slägte, och en telning utaf hans rot frukt bära; på hwilken skall hwila Herrens Ande, wisshets och förstånds Ande, råds och starkhets Ande, kunskaps och Herrens fruktans Ande. Es. 11: 1, 2. — Si jag will låta komma min tjenare Bema; ty si, uppå den ena stenen, som jag för Jehosua lagt hafwer, skola sju ögon wara, men si, jag skall uthugga honom, säger Herren Zebaoth, och skall borttaga des lands synder på en dag. Sak. 3: 9. Jesus kallas Messias, Kristus den Smorde, just derför, att han till sin menskliga natur är utrustad med den Helige Andes gåswor utan mått, såsom psalmisten i den messianska lofsången säger: Du älskar rättfärdigheten och hatar ogudaktigt wäsende, derför hafwer Gud, din Gud, smort dig med glädjens olja mer än dina medbröder. Ps. 45: 8.

Således är Kristus vår frälsare och medlare i det dubbla hänseendet, att han både såsom offerlammet betalt vår synda-

skuld och återlöst oss med den ewigt gällande lösepenningen samt tillika såsom den ytterste Adam eller den andre stamfadren för vårt fallna släkte är gjord till en lifgifwande Ande. 1 Kor. 15: 45. Syndernas förlåtelse, lif och salighet har han åt alla menniskor förwärfwat, men blott de menniskor blifwa af denna frälsning delaktiga, hwilka emottaga honom såsom lifgifwande Ande i sina hjertan. Då blifwa de inympade i winträdet, såsom wi lära af den härliga lifnellen, hwaruti Kristus säger till alla trogna: **Sag är winträdet, I ären grenarna.** Kristi sanna församling består således icke af ett wißt antal menniskor, som blifwit döpta och kallats kristna, utan den består af pånyttfödda menniskor, som äro genom den Helige Ande införlifwade med Kristus såsom aposteln säger: jag lefwer, dock icke nu jag, utan Kristus lefwer i mig. Det är om denna innerliga förening med Kristus wi allt ifrån barndomen kunde hafwa lärt att bedja:

Åt hör mig, Herre Jesu Krist!

Gör dig ett tempel i mitt bröst,

Uti mitt hjerta blif och bo,

Så har jag tröst och ewig ro.

Om dem, som hafwa detta lif i Kristus, säger aposteln: Så är nu intet fördömligt för dem, som äro i Kristus Jesus, de som icke wandra efter köttet utan efter Anden. Rom. 8: 1. De som Kristus tillhöra, korsfästa sitt kött samt med lustar och begärelser. Gal. 5: 24. Köttsligt sinne är en fiendskap emot Gud, efter det är icke Guds lag underdånigt, icke kan det heller. Men de som äro köttslige, kunna icke wara Gud tåcke. Men I ären icke köttslige, utan andlige, om Guds Ande annars bor i eder; ty hwilken icke hafwer Kristi Ande, han hör icke honom till. Rom. 8: 7—9. Widare: Alla de, som drifwas af Guds Ande, de äro Guds barn. Ty I hafwen icke fått trälldomens ande, åter till räddhåga; utan I hafwen fått utforade barns Ande, i hwilken wi ropa: Abba färe Fader! Den samme Anden vittnar med vår ande, att wi äro Guds barn. Rom. 8: 14—16. Till denna församling i Kristus Jesus gifwer aposteln denna förmaning: Så förmanar jag nu eder, jag fången i Herren, att I wandren såsom tilbörsligt är i den kallelse, der I uti kallade ären, med all ödmjukhet och saktmodighet, med tålmod unddragande den ene den andre i kärleken: **Winlägggen eder, att hålla Andens**

enhet genom fridens band. En kropp och en ande, såsom F och kallade ären uti ett eder kallelses hopp; en Herre, en tro, ett dop, en Gud och allas vår Fader; hwilken är öfwer eder alla, genom eder alla och i eder alla. Men hwar och en af oss är gifwen nåd efter Kristi gåfwas mått. Derfor säger han: Han är uppfstigen i höjden och hafwer fört fångelsset fångtet och hafwer gifwit menniskorna gåfwor. Men det han uppfaren är, hvad är det annat, än han for först här ned uti de nedersta jordens rum? Den der nederfor, han är och den der uppför öfwer alla himlar, på det han skulle allting uppfylla. Han hafwer och somliga satt till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Att de helige skola skicklige wara till embetets werk, genom hwilket Kristi Ielamen må uppbygd warda: Till det att wi alla komma till en tro och Guds Sons kunskap, och warda en fullkommen man, den der är uti Kristi fullbordiga ålders mått. På det wi icke mer skola wara barn, och låta oss bewesa och omföras af allehanda lärdomswäder, genom menniskors skalkhet och illfundighet, med hwilken de falla till, att de må bedraga oss. Men warom rättfärdige i kärleken, och wärom till i alla stycken i honom, som hufwudet är, Kristus. Af hwilken hela kroppen tillhopafogas, och en lem hänger intill den andra genom alla ledamöter, der den ene tjänar den andre efter det werk, som hwar lem hafwer i sitt mått, och gör att kroppen väger sig själf till förbättring genom kärleken. Ef. 4: 1—16. Denna församling, som utgöres af Kristi lemmar, är det som i vår trosbekännelse kallas de helligas samfund, och rätta kristna kallas "heliga" på många ställen i Skriften, fastän i vår tid ofunnighet och fräckhet stigit till den höjd, att det ordet **heliga** brukas såsom ett smädenamn på allwarliga kristna, såsom om det just måste wara ett känneärke på vår kyrkas medlemmar, att wara oheliga, så framt de wilja hållas i aktning. Hela den trogna församlingen, som är fringspridd öfwer jorden, står icke blott i denna innerliga gemenskap med Kristus och hans lemmar inbördes, utan äfwen med den osynliga, triumferande församlingen och med änglahärfarna, såsom wi läsa uti vår text, att himmel och jord förena sig i lofsången: Jag såg, och hörde en röst af många änglar fring om stolen och fring om djuren och fring om de äldsta, och talet på dem war många tusen gånger tusen,

säga med hög röst: Lammet, som dödad är, det är värdigt att hafwa kraft och rikedom och wisdom och starkhet och ära och pris och lof. Och alla skapade wareller som i himmelen äro, och de på jorden och de under jorden och de i hafwet och allt det uti dem är, hörde jag säga till honom, som satt på stolen och till Lammet: Lof och ära och pris och kraft ifrån ewighet till ewighet. Denna gemenstap mellan de tillbedjande härskarorna i himmelen och på jorden wisas oß också uti Ebreer-episteln i de orden: I ären komne till Zions berg och till lefwande Guds stad, det himmelska Jerusalem, och till den otaliga änglastaran och till de förstföddas församling, som i himmelen äro bestrifna, och till Gud, som alla dömer, och till de fullkomliga, rättfärdigas andar, och till nya testamentets medlare, Jesus, och till stänkelseblodet, som bättre talar än Abels blod. Ebr. 12. Det andliga Zion, det himmelska Jerusalem, är församlingen, som uppbygges Gud till ett hemman; den börjar på jorden, den fulländas i himmelen; den uppbygges på grundwalen Kristus, såsom strifwet står: Till hwilken I komne ären, såsom till den lefwande stenen etc. Den återlösta församlingens gemenstap med änglastarorna antydes på flera ställen i Skriften. Då Kristus kom i werlden, uppstämde änglastarorna den stora lofsången: Ära ware Gud i höjden, och frid på jorden, och menniskorna en god wilja. Vår frälsare säger, att det warder glädje i himmelen inför Guds änglar, öfwer en syndare, som sig bättrar, och om de små barnen säger han: Deras änglar i himmelen se alltid min Faders ansigte, som är i himmelen. Matt. 18. David säger: Herrens ängel lägrar sig omkring dem, som frukta honom. I Ebreer-episteln står strifwet om änglarna: Äro de icke allesamman tjensteandar, utsände till tjenst för deras skull, som saligheten ärfwa skola? Ebr. 1: 14. I samma epistel säger aposteln, sedan han till exempel och uppmuntran för oß framställt den skara af trogna, som redan wunnit segern: Efter wi nu hafwa om oß en så stor hop med wittnen, eller såsom det heter på grundspråket, en sådan skyr af wittnen, låt oß aflägga synden, som alltid låder wid oß och gör oß tröga, och låt oß med tålmod löpa i den kamp, som oß förelagd är, och se på Jesus, som är trons begynnare och fullkomnare. Kärleken wänder aldrig åter, och den kärlek, som war förenad med deras tro här i tiden, kan icke annat än sträcka sig tillbaka till den

stridande församlingen, till deras ofulländade bröder, på hwilkas fulländning de wänta. Upp. 6: 11. Således har Kristus tillwägabragt en innerlig förening mellan himmel och jord, han har liksom bragt himmelen ned till jorden, så att man kan säga om Kristi andliga lemmar redan här i förgängligheten: De wandra på jorden, men ståda in i härligheten och hafwa hjertat der. Vår umgängelse är i himmelen, dådan wi och wänta frälsaren, Herren Jesus Kristus; hwilken vår ströpliga lefamen skall förklara, på det han skall göra honom lik med sin förklarade lefamen, af den kraft, der han med förmår sig allting underlägga.

Hwad är det nu, mina wördade embetsbröder och älsfaste medåterlösta, som wi i synnerhet wid detta tillfälle böra lära af denna blick på Kristus och hans församling?

1:o. Först och främst bör denna betraktelse hos hwar och en af oss enstildt föranleda en allwarlig sjelspröfning, wi måste hwar och en för sig undersöka huruvida wi äro rätta medlemmar af denna församling eller icke, och om wi icke äro det, måtte då Herren på denna dag förkrossa våra hjertan och hos oss werka sann bättring och lefwande tro på Jesus Kristus, att wi må blifwa delaktiga af syndernas förlåtelse, lif och salighet. Hafwa wi redan lifwet i Kristus, så låt oss waka och bedja, att wi icke falla i frestelse; låt oss då blifwa ståndaktiga intill ändan, att wi må undgå lifwets krona! Låt oss då göra oss rena af all löttets och andens besmittelse, fullbordande helgelsen uti Guds räddhåga.

2:o. Böra wi och lära att fly den likställighet med werlden, som är så farlig. Den der älskar werlden, i honom är icke Fadrens kärlek. Werldens wänskap är Guds owänskap. Ho som werldens wän vill wara, han warder Guds owän. Skriften förmanar oss att fly ej blott allt det som ondt är, utan och allt det som ondt synes, att icke hafwa någon gemenskap med de onyttiga mörkrets gerningar. Dragen icke uti främmande och med de otrogna, ty hwad hafwer rättfärdigheten att beställa med orättfärdigheten, eller hwad delaktighet hafwer ljuset med mörkret? Eller huru förlika sig Kristus och Belial? Eller hwad del hafwer den trogne med den otrogne? Eller huru kommer Guds tempel öfwerens med afgudar? Ty I ären lefwande Guds tempel, såsom Gud säger: Jag vill bo uti dem och wandra uti dem, och jag vill wara deras Gud,

och de skola vara mitt folk. Derför gån ut ifrån dem och stilljens ifrån dem, säger Herren, och kommen intet wid det orent är, så skall jag undfå eder; och vara eder Fader, och I skolen vara mina söner och döttrar, säger allsmåldige Herren. 2 Kor. 6: 14—18. — Många wandra, af hwilka jag eder ofta sagt hafwer, men nu säger jag och gråtande, fiender till Kristi kors, hwilkas ände är förtappelse och deras bukt deras Gud, de der akka hwad jorden tillhör. Fil. 3: 18, 19. Skriften säger och uttryckligen, att i det himmelska Jerusalem skall ingenting inkomma, som besmitteligt är eller det styggelse gör och lögn, utan de, som strifna äro i Sammets lefwande bot. Den befäller också mycket eftertryckligt, att de ogudaktiga redan här i tiden skola från församlingen afstillas, om inga warningar och förmaningar hjelpa. Matt. 18: 15—20. Men det kan icke nog beklagas, att nyckelbetet i vår kyrka så föga utöfwas, att det mångenstädes snart sagdt qwarstår blott till namnet; att lösenhyckeln synes som förlorad, och bindenhyckeln bruk till en helsofam kyrkotukt förswunnit; så att under dessa beklagliga omständigheter den betänkliga frågan måste uppstå: I hwad mån vårt kyrkosamfund i sådant stid ännu förtjenar namnet af en rätt, kristlig kyrka? Dessa och många andra wiktiga ting kräwa på ett trängande sätt hela lärostandets ifrigaste verksamhet och ansträngningar, såwida kyrkan skall räddas från söndring och upplösning.

3:o. Måste wi behjerta bibelspridningen och missionsverket såsom högst magtpåliggande lifsyttningar i Kristi kyrka, om hwilken wi förut hafwa talat. Det är genom Guds ord Kristi kyrka planteras och utwidgas öfwer jorden och hålles wid magt der den blifwit planterad. Det är ett glädjande tidssteden för Kristi kyrka, att bibeln i våra dagar sprides på omkring tvåhundra tungomål och att tusentals evangelii förkunnare bära salighetens ord öfwer haf och land till folk och släkten, som hittills varit höljda i hedendomens mörker, synden och jemmer. Det är såsom om aposteln syn särskildt i vår tid ginge i fullbordan: Jag såg en annan ängel flyga midt igenom himmelen; han hade ett ewigt evangelium, det han förkunna skulle dem, som på jorden bo, och alla hedningar och släkten och tungomål och folk. Upp. 14: 6. Och i den mån den kristna kyrkan waknar till andligt lif, kan en sådan verksamhet till medmenniskors upplysning och omvändelse icke

uteblifwa; den är befalld af Kristus sjelf, och hwarest Kristi kärlek brinner i menniskohjertan, blifwa de af denna heliga eld från himmelen drifna till förbön för medåterlösta och till iswer och nit att wisa dem vägen till salighetens höfding. På detta sätt sprides genom bibeln och evangeliit predikan den heliga eld, hwarom Kristus sade: **Sag är kommen till att upptända en eld på jorden, och hwad wille jag hellre, än att han allaredan brunne.** Luf. 12: 49. Det är ett ämne till stor glädje och bör mana oss till att tacka och lofwa Gud, att äfwen i detta stift werksamheten för bibelspridningen och missionen är betydlig. Måtte Herren föröka denna werksamhet ännu mera samt rikligen wälsigna alla dem, som deruti deltaga, och främja deras händers werk! Ännu återstår mycket att göra; otaliga boningar i vårt fädernesland äro utan bibeln ännu i denna stund*) fastän både engelska och swenska bibelsällskapen i många år gjort betydliga ansträngningar att sprida lifswets ord till alla hus i detta land. Det är högeligen att önska, att vår kyrkas wärda presterkap måtte med ännu mera iswer än hitintills komma bibelsällskapen till hjälp i dessa ädla bemödanden. Dock dermed, att man eger bibeln, är man ännu icke en kristen. I många hus finnes bibeln eller det Nya testamentet, men läses sällan eller aldrig, och man kan tryggt påstå, att i trefjerdedelar af alla hushåll i Sverige brukas ingen huslig andakt, intet bönens ljud uppfyller inför den Allsmäktige, intet lofsångsljud förenar sig med den lofsång i himmelen, som vår text för oss framställer; troslampan är slödnad, kärleken är förkolnad; här behöfwes stort arbete af kyrkans herdar och lärare för att wäcka de andligen sofwande och ledsaga dem till honom, som är vägen, sanningen och lifwet. — Ifrån början af det swenska bibelsällskapets och dess biträdesällskaps werksamhet hafwa omkring ett hundra sextio tusen biblar och omkring en half million nya testamenten genom dessa sällskaps werksamhet blifwit spridda, och ett nära lika stort antal biblar och nya testamenten hafwa blifwit satta i omlopp i vårt fädernesland genom det engelska bibelsällskapet, således omkring 300,000 biblar och nära en million nya testamenten. Detta är wisserligen i hög

---

*) Detta kunde sägas för trettio år sedan; nu torde få hus finnas i vårt land, der bibeln saknas.

grad glädjande, i synnerhet då man tänker på tillståndet i förflutna tider, då bibelordet var så sällsynt i landet, men ännu återstår mycket att göra, ja ganska mycket, innan vår kyrkas medlemmar blifwa försedda med lifwets ord såsom behöfwet påfallar, och ännu mera måste här arbetas för att i vår kyrka väcka lust till Guds ord, att det måtte allmännare läsas, behjertas och efterleswas. Såsom ett glädjeämne för alla bibelns wänner må nämnas, att det engelska bibelsällskapet nu sprider bibelordet på 167 tungomål, hwaribland äro öfversättningar på 123 olika språk, som aldrig förut blifwit tryckta, och antalet exemplar af biblar och nya testamenten, som detta sällskap spridit, är nu nära tjugusju millioner. Missionsarbetet framstrider nu i hednaländerna med stor wälsignelse, och kristna församlingar planteras bland de wildaste nationer. Förunderlig är den förändring, som kristendomen åstadkommer. Der förut förödelsen, wildheten och mordanden herskade, finna wi nu upplysta, lydliga folk, med kyrkor och skolor, lefwande i fromhet och gudaktighet, ja, äfwen i timligt afseende i wälstånd och lycka. Så se wi nu huru profetiorna hålla på att gå i fullbordan, att Kristi rike skall blifwa herstande öfver jorden. Från solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarna. Mal. 1: 11. Då will jag annorlunda predika låta till folken med wänliga läppar, att de allesamman skola åkalla Guds namn och tjena honom endrägteligen. — Jorden skall uppfylld warda af Herrens äras kunskap, likasom watten uppfyller hafwets djup. — Riket, makten och wäldet under hela himmelen skall warda gifwet den Högstes heliga folk, hwilkens rike ewigt är, och alla land och folk och tungomål skola tjena honom. Dan. 7: 14, 17. Med Kristi rikes framgång öfver jorden är det redan så långt kommet, att här på den återlösta jordrunden tyftnar aldrig bönen och lofsången till Lammets ära; här äro Herrens tillbedjare på alla sidor af jorden; då en sida höljes i natt och lofwet tyftnar der, finnas Kristi tillbedjare bland de folk, der morgonrodnaden då uppgår, hwilka då wakna och wända sig med bön och tackfägelse till sin frälsare, och rökverket af helgonens böner går upp af ängeln hand för Gud. Upp. 8: 4. Mätte detta rökverk också i vår kyrka uppstiga från allt flera och flera hjertan!

4:o. Såsom den Helige Ande i den kristna församlingen

oundwifligt i kraft af Herrens löften werkar att utwidga Kristi rike, och den ewiga kärleken aldrig kan wara owerksam, emedan Gud will, att alla mennifkor stola frälste warda och till sanningens kunskap komma, så werkar också Kristi Ande inom församlingen för att åstadkomma en allt större och högre andlig lifsutveckling. Mera ljus, mera nåd, mera tro, mera fromhet och renlesnad will han verka i fristenheten. Med skäl har i vår kyrka mången yttrat en sorgfull klagan öfwer det andligen döda tillståndet, den otro, den okunnighet, det öfwerhandtagande sedeförderf, som så uppenbart wisar sig ibland oss. Men Herren ware lofwad! Stora rörelser ste nu oupphörligt i vår kyrka, och om de än på somliga ställen genom brist på upplysta lärares ledning taga en bedröflig wändning, så kunna wi dock wara förwissade om, att Kristi Ande, som är verksam ibland oss, också skall blifwa rådande och att dessa waktande lifskrafter slutligen stola utveckla sig till det klara ljus och det lugna, fristliga, mögnande lif, som är Andens frukt. Ingen kyrkans wän kan af fruktan för de faror, hwarmed större wäxelser alltid äro förenade, hysa den mot Guds rike fiendtliga önskan, att wäxelserna måtte kunna qwäfwas, utan wi böra glädja oss, att Herrens Ande börjat blåsa äfwen öfwer Nordlanden, enligt Skriftens löften: En Ande skall blåsa ifrån mitt ansigte, och jag skall göra lif. Es. 57: 16. En upplystare tid än den förflutna synes nu tydligt vara i annalkande både för werlden i allmänhet och äfwen för vårt fädernesland; wi mena ej blott den upplysning, som genom allmännyttiga kunskapers utspredande så storligen utmärker vårt tidehwarf framför föregående, utan den, som Guds rena ords ljus utbreder och ensam är i stånd att bibringa sinnen, en himmelsk förädling. Och utan den, hwad är allt wetande, äfwen det bästa, annat än en kunskap, som uppblåser och blifwer ofruktbar för hjertat? Sjelf af den sjelfflösa werlden betraktad såsom en gammal fördom, har emellertid den upplysning, som Guds rena ords predikan åstadkommer, att kämpa emot många och mäktiga fördomars gensägelser. Man ser med medlidande tillbaka på den mörka tid, som benämnes medeltiden, då kyrkans tungomål war bundet af ett dödt formwäsende och den så kallade skolastiken lät fristendomens lif förträngas af lärda spetsfundigheter; men mycket af den tidens

ande qwarstår ännu hämmande för den fristliga lifsutvecklingen. Och så stor är wördnaden för det bestående, att mången af de kyrkans män, som inse, djupt inse, att åtskilligt af det, som kallas bestående, icke kan blifwa bestående, enligt Guds ords kraf, likwäl ej wägar öppet förorda en på en gång bibliskt-kyrklig och tidsenlig förändring, huru högt den än påkallas, af farhåga att kyrkan eljest håller på att brista i sönder, medan de wigtigaste kyrkliga lifsfrågor äro å bane bland folket och i alla samhällsklasser öfwerwägas, pröfwas och jemföras med ordets innehåll. I sanning, om kyrkan icke kan wara för nogräknad med hwad hon hafwer sig af Gud anförtrödt och således ej en hårsman bör släppa efter för hwarje obefogad fordran, ware sig af det mispledda ehuru upprigtiga nitet eller af mispledande winkelpredikanter, för hwilka det bestående just såsom bestående är förhatligt, så borde deremot desto willigare eftergifter ske i de stycken, som äro det rena, friska församlingslifswets fria utveckling till hinder. Hwad i detta afseende måste göras och låtas, måste och wara ett hufwudföremål för de då och då ordentligt anställda prestmöten, hwilka i så måtto icke kunna annat än anses såsom glädjande tidsteden. Lika så wäl som det behöfdes, att sådana lifsfrågor måtte allmänt tagas i det allwarligaste öfwerwägaande af kyrkans presterskap, lika nödwändigt är det, att prestbildningen och kyrkans inrättning i andra afseenden måtte ordnas i enlighet med den tilltagande bibliska upplysningens stigande kraf och att detta måtte ske under en kraftig men lugn och stilla lifsutveckling, såsom träd och plantor stjuta blad och blommor under wårsol och wårwindar. Låta wi Herrens Ande göra wår swenska kyrka till en andlig plantering, till en Herrens örtagård, så skall också wårt land blifwa lydligare; laster och brott och elände skola minskas, gudaktighet, fromhet, wälfstånd, frid och trefnad skola blifwa rådande, och wi skola så erfara, huru godt det är att bo under den Allsmäktiges skugga. Då skall också bibelspridningen och missionsverket bedrifwas allmännare och ifrigare, och wår kyrka skall då icke wilja stå tillbaka efter andra bekännelser i bemödandet att sprida evangeliets ljus i jordens mörka länder. Lika som nya folkvandringar i våra dagar båda ett nytt tidehwarf, och utwandrande skaror från den gamla kristenheten föra de timliga frukterna af kristendomens upplysande werkan till de öde länder, der hittills blott några

wildar ströfwat af och an, så att i bokstaflig mening profetian uppfylles: Öken och ödemarken skall lustig warda, och wildmarken skall glädjas och blomstra såsom en lilja, och äfwen från vårt land stora skaror börjat deltaga i dessa märkwärdiga folkrörelser, drifna af en ny längtan till obekanta länder, så skall ännu mer vår kyrka äfwen sända evangelii budbärare, som inbjuda folken till Kristi rike, att Herrens ord må fullbordas: Jag hafwer och andra får, som icke äro af detta fårahuset; dem måste jag och draga hårtill, att det skall blifwa ett fårahus och en herde. Joh. 10.

O, måtte Herren snart uppfylla sitt löfte att utgiuta sin Ande öfwer allt kött och med detta eldsdop från himmelen öfwerallt göra menniskor brinnande i anden! Måtte denna heliga eld, som Kristus kom att upptända på jorden, allt mer blifwa upptänd i vår kyrka och nu i synnerhet i våra hjertan! Ja, måtte framför allt wi, som äro ordets tjenare, måtte wi, mina wördade embetsbröder, blifwa rikligen utrustade med Herrens Ande till uträttandet af vårt dyra och heliga kall! Låtom oss bedja derom utan återwändo och akka på Skriftens förmaningar till hwar och en af kyrkans herdar och lärare: Predika ordet; håll uppå i tid och i otid, straffa, truga, förmana med all saktmodighet och lärdom. Ty den tid skall komma, att de icke skola kunna lida helsosam lärdom; utan skola efter sina egna lustar samla sig lärare; efter dem klirar i öronen. Och skola wända sina öron ifrån sanningen och wända sig till fabler; men du, war waken i all ting, lid och umgäll; gör en evangeliskt predikares werk; uträtta ditt embete redligen. 2 Tim. 4: 2—5.

Föden Guds hjord, som är ibland eder; och hafwen aft på honom, icke nödigt, utan sjelfwiljande; icke för slem winnings skull, utan af en god wilja; icke heller såsom herrar öfwer sitt folk; utan waren hjorden till efterdömdelse. Och sedan, då öfwerste herden uppenbar warder, stolen I undfå härlighetens owanfliga krona. 1 Petr. 5: 2—4. Måtte wi alla en gång få denna nådelön, och ingen ibland oss blifwa funnen bland trolösa legoherdar, öfwer hwilka Skriften förkunnar wel! — We Israels herdar, hwilka föda sig sjelfwa! Skulle icke herdarna föda hjorden? Men I äten det feta och kläden eder med ullen och slagten det gödda, men fåren wille I intet föda. De swaga stärkten I intet, och de sjuka hela-

den I intet; det sårade förbunden I intet, och det borttappade uppsökten I icke; utan strängeligen och hårdeligen hafwen I rådt öfwer dem. Mätte Herren bewara oss från detta werop! Mätte han göra oss till trogna stoffare och gifwa riklig wälsignelse till vårt arbete i wingården! — Och slutligen, älsfaste och wördade åhörare! Mätte Herren gifwa oss alla den Helige Ande och tända nådens eld uti våra hjertan, att wi må blifwa rätta medlemmar af Kristi kyrka på jorden och så blifwa delaktiga i de rättfärdigas uppståndelse samt förenade med den stora skaran af fulländade saliga, som aposteln fick i anden på förhand skåda i segerstrubben, sjungande den ewiga loffsången, såsom orden lyda: Sedan såg jag, och si, en stor skara, den ingen räkna kunde, af alla hedningar och slægter och folk och tungomål, stående för stolen och för Lammet, klädda i fida hwhita kläder och palmer i deras händer: Och de ropade med hög röst och sade: Salighet honom, som sitter på stolen, wår Gud och Lammet! Amen.

Låtom oss bedja!

O, Gud Fader i himmelen, hjelp oss alla och för oss alla till denna saliga fulländning genom Jesus Kristus wår Herre! Mätte ingen ibland oss en gång saknas i den saliga loffsjungande skaran, som skall glädjas inför ditt ansigte ewinnerligen! Se nu i nåd till hwar och en af oss, du som är hjertans ranssakare! Styrk i tron alla, som äro wandringsmän till det himmelska Jerusalem, och bewara dem i tron intill ändan! Drag, o himmelske Fader, till din Son, drag till nådatronen alla, som äro öfwer synden bedröfwade, att de må få barmhertighet och finna nåd, få syndernas förlåtelse och blifwa renade från sina synder i Lammets blod! Wäck ur syndens dwala alla andligen döda, att de må komma till ånger och bättring och fly till försoningsnåden och blifwa frälsta! O, utgjut din Helige Ande öfwer wår kyrka och gör den till en örtagård, der alla andliga frukter rikligen wäxa! Wälsigna i synnerhet wår kyrkas lärostånd, och se nu i barmhertighet till alla de ordets tjenare, som äro här församlade! O gif, att alla blifwa så uppfyllda af din Ande och af sann tro, brinnande kärlek och alla Andens gäfwor, som till det dyra embetet behöfwas, att ditt ord må blifwa förtunnadt i församlingarna liksom med eldstungor och många, många själar blifwa förda från synden till rättfärdigheten, från mörkret till

ljuset, från satans magt till Gud och blifwa rätta medlemmar af de heligas samfund! Välsigna och bewara vår älskade konung och hela hans hus och gif honom all den nåd, allt det ljus, all den kraft och allt det tålmod, som han till sitt höga embete så wäl behöfwer, och tänk i nåd på hela vår öfwerhet och på allt folk i vårt kära fädernesland, och werka öfwer allt med din Ande, att här må uppblomstra sann gudaktighet, ofskrymd fromhet och glädje i Gud och sällhet och trefnad bland höga och ringa, bland rika och fattiga! Tänk i nåd på alla sjuka, på alla nödställda, på alla olyckliga! Gif lätedom till kropp och själ. Sök alla bedröfwade med den himmelska trösten och alla nödställda med din allsmågtiga hjälp! Förbarma dig öfwer syndens och lastens ros i vårt arma land, öfwer alla fångar och brottslingar, öfwer alla som i något slags bojer äro bundna, sök dem med ditt kraftiga ord, att de må blifwa delaktiga af Guds barns härliga frihet! Sänd evangelisters skaror till hedningarna! Åh, Herre! Sänd arbetare i din säd och wälsigna ditt ord till menniskors omvändelse, frälsning och salighet öfwer allt, hwarest det förkunnas! Låt det såsom ett regn från himmelen tränga in i många hjertans torra jord, att de må blifwa rättfärdighetens träd. Herrens plantering till pris! Tack och lof ware dig, helige, treenige Gud, att du gifwit oss lifwets ord, under det de flesta folk på jorden ännu äro i mörker. Gif oss nåd att wandra i ljuset, medan wi hafwa det, att ljusastaken icke må blifwa bortstött ifrån oss! Förlåt oss våra synder, helga oss i din sanning och gif oss nåd att wandra i din fruktan! O Guds lam, som borttager werldens synder, förbarma dig öfwer oss och gif oss din nåd, din frid och din wälsignelse! Amen.

Wedergållningen.

Tal, hållet wid Gustaf Adolfs-stiftelsens årshögtid i
Göteborg 1866.

Gustaf Adolfs-föreningens wälbekanta walspråk är detta:
"Medan wi nu tid hafwe, låtom oss göra godt emot hwar

man, allramest emot dem, som våra medbröder äro i tron." Dessa ord stå genom det ordet nu i oupplösligt sammanhang med de näst föregående orden, som äro af så oberätnelig wigt för oss alla både för tid och ewighet: Faren icke wille, Gud låter icke gäcka sig; ty hwad menniskan får, det skall hon och uppfåra. Den som får i sitt kött, han skall af köttet uppfåra förgänglighet; men den som får i Anden, han skall uppfåra af Anden ewinnerligt lif. Och när wi göra godt, låt oss icke ledas wid; ty wi skola och i sinom tid uppfåra utan återwändo. Härpå följer denna förenings walspråk, som nyss anfördes, såsom uppmaning till den werksamhet, hwartill aposteln på det allra kraftigaste will uppwäcka oss, då han säger: **Hwad menniskan får, det skall hon och uppfåra.** Den som får i sitt kött, han skall af köttet uppfåra förgänglighet, men den som får i Anden, han skall uppfåra af Anden ewinnerligt lif. Gal. 6: 7—10.

Det har i alla tider wisat sig såsom en fast och oföränderlig sanning, att den allsmäktige Guden styrer sin skapade werld så, att redan här på jorden dessa ord gå i fullbord: **Hwad menniskan får, det skall hon och uppfåra.** Wi wilja påminna oss några drag af denna grundsannings tillämpning i Guds werldsstyrelse, särskildt i afseende på reformationen och dess motståndare eller befrämjare. Det bewisar sig redan i Guds werldsregering på jorden, att det ingalunda är litgiltigt för en enskild menniska eller hela folk och riket, om de anamma och söka befrämja evangelii sanning eller stå den emot. De utmärktaste befrämjare och motståndare hafwa redan här i tiden fått börja att skörda sin lön, och ännu mera gäller detta i afseende på hela folk och riket, ty folk och riket hafwa såsom sådana ingen ewighet, och därför hafwa de såsom folk och riket ingen ewighetswälsignelse eller ewighetsdom, utan de få såsom folk och riket sin wälsignelse eller sin dom här i tiden. Tänka wi på Luthers århundrade, så wisar werldshistorien och ännu tydligare kyrkohistorien, att evangelii motståndare fingo sin dom, men evangelii befrämjare skördade wälsignelse. Den mäktigaste menniska i kristenheten war i detta århundrade Filip II i Spanien, som regerade öfwer det största antal menniskor i kristenheten i ett halft århundrade och kunde berömma sig af att i hans widsträckt rike solen aldrig gick ned, emedan han regerade öfwer folk och länder

både i den gamla och i den nya werlden, så att då solen hade upphört att skina öfver somliga länder af hans rike, så strålade den öfver de andra. Han använde alla sina stora krafter och rikliga tillgångar att motarbeta reformationen, att utrota protestanterna och att återställa åt påfswäldet en oinskränkt magt öfver kristenheten. Men det lyckades honom alldeles icke. Wind och stormar och de brusande hafwen uppträdde fiendtligt emot honom i synnerhet tre särskilda gånger. Stormen och vågorna förförade den wäldiga armada eller flotta, som han med oberäkneliga omkostnader utrustat emot England, som då war den wäldigaste magt, som förswarade evangelii sak, och anföraren för armadan återwände till Spanien med några få brutna gwarleswor af den flotta, som war beräknad på Englands förstörelse. Vid ett annat dylikt tillfälle war denne konung sjelf i fara att förgås i vågorna. I sitt inre plågades han oupphörligt af oro och sorg öfver sina mislyckade företag och äfwen af samwetsqwal. Slutet war, att han blef förtärd af den förfärligaste sjukdom, likasom Herodes, som icke gaf Gud äran, förtärdes af maskar och uppgaf anden, Apg. 12: 23, och såsom tyrannen Sulla af dylikt sjukdom förtärdes. Filip II led af de odrägligaste plågor i 53 dagar, och slutligen öppnades hans bröst på fyra ställen; det war såsom om en lifsförruttelse inträdt medan han ännu lefde; i såren växte ohyra, och stanken blef så odräglig, att de som stötte honom knappt kunde uthärda den. I sin egen familj hade han utsägliga sorger, och för sin efterträdare bekände han huru olycklig han war och att han hade bortslösat sex hundra millioner dukater och tjugo millioner menniskolif, som omkommit i hans förföljelser emot evangelium, men att han hade mislyckats i allt! Under dessa samwetsqwal slutade han sitt lif och inställdes inför all werldens Domare. Detta war ett wäldigt exempel på den sanningens fullbordan, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppfå. Den utmärkte fältherren Dilly, som en tid war den wäldigaste kämpe, som påfswemagten hade att uppställa i trettioåriga friget emot de evangeliska kristna, war onekligen en af de berömligaste menniskor på den påfswiska sidan. Han kunde inför sina samtida, som icke kunde wedertägga honom, berömma sig af, att han aldrig förlorat en slagtning, utan såsom segerhjelte utgått ur 36 stora drabbningar, och hwad som war ännu mer, att han

war herre öfwer sig sjelf, att han aldrig warit berusad af någon rusdryck och att han aldrig hade widrört en qwinna. Men han hänfördes af sina segrar och sitt öfwermod, och han gjorde sig styldig till Magdeburgs förstörelse med obarmhertig grymhet. Efter den dagen war han öfwerigifwen af frigslyktan; hans oöfwerwinnelighet war förbi, och Magdeburgs ande swäfwade med dystra wingar öfwer hans oroliga själ. I det stora slaget wid Leipzig 1631 blef han besegrad af vår store konung Gustaf Adolf, af hwilken denna förening har sitt namn. Det war i denna seger evangelti bekännare blefwo fria, det war denna seger, som gaf befrielse och öfwerwälde åt Tysklands evangeliska furstar. Nu war Tyskland öppet för den protestantiska magten. Det war icke slaget wid Lützen, utan detta föregående slag wid Leipzig, som war det mest afgörande. Dernäst blef han af Gustaf Adolf öfwerwunnen wid swenstarnes öfvergång af Lech, fick en falkonett-kula genom sitt knä; besegrad för andra gången, beröfwad sin hjelteära, opererades han, men dog af detta skott den sista April 1632 i staden Ingolstadt.

Tänka wi på den andre och utmärktaste fältherren i det trettioåriga kriget, den mäktige, men tyranniske Wallenstein, så wisar sig i synnerhet tydligt en fullbordan af dessa ord: Swad menniskan sår, det skall hon också uppstå. Denne fältherre förhärjade alla de länder, som hans härar genomströfwade. Då vår store Gustaf Adolf, Tysklands befriare och den evangeliska trons segerhjelte, landat i Pommern, så klagade norra Tysklands folk i en klagoskrift till kejsaren, att Wallenstein hade gjort deras nöd odräglig, att hans härar hade, utan all nödwändighet för krigets framgång, uppbränt städer och byar, röfwat bort deras bostap, röfwat kläderna från deras kropp, plundrat kyrkorna, misshandlat qvinnor, till och med sedan de woro döda, och borttagit alla lifsmedel derhän, att många äto köttet af sina egna barn och köttet af menniskor och af fallna hästar och de allra wämjeligaste ting för att uppehålla lifwet. Och man wet, att denne fältherre en gång på fästningsmuren lät i tjärtunnor bränna 16 protestanter för att injaga förskräckelse hos de belägrande. Wi kunna icke ingå i widare beskifningar, men denne tyrann, som en tid warit segrande och som hos så många injagat stor förskräckelse, fick äfwen sin dom redan i detta lifwet. Han har ingen ära inför efterwerlden och han fick ingen hjelteböd. I det stora

slaget emot honom wid Lützen stupade wissierligen vår store konung på den dag, på hwilken denna förening firar sin årsfest, men den swenska hären gick segrande ur striden. Den besegrade fältherren Wallenstein wunn ingen seger mer, och hans död war en förrädares nesliga död. Twå år efter slaget wid Lützen uppgaf han anden under mördarehänder i staden Eger i Böhmen, såsom en föraktad, nedrig förrädare, och kejseren sjelf förklarade, att hans död war rättwis, såsom stedd efter kejserlig dom. Stjernorna, som han rådfrågade i sin widstepelse, hade icke låtit honom weta hans dödsstund. Denne mäktigaste man på sin tid wisar oss äfwen huru sant det är, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppsåra.

Deremot lesower vår store konung Gustaf Adolf i kärt och oförgångligt minne icke blott i sitt eget fädernesland, der hjeltekrönan strålar med högsta glans omkring hans panna, utan äfwen i de tyfsta länderna, och hans namn skall för alltid i häfderna förblifwa i fortsarande glans och wälsignadt i ämtnelse.

Tänka wi ett ögonblick på huru det gått med de folk och länder, som särskildt utmärkt sig för att kämpa emot eller kämpa för evangelii framgång, således att kämpa för eller emot Herren Gud och den ewiga sanningen, så wisar det sig med oemotståndligt öfwerlygande kraft och klarhet, huru sant det är, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppsåra. Det fordom mäktiga Spanien, som utöfwade sådant herrawälde både i den gamla och i den nya werlden och som samlade öfwer sig otaliga blodsskulder både genom inquisitionen inom landet, med des sasaräckande hemliga och uppenbara grymheter, och genom de stora förföljelserna emot protestanterna i all synnerhet i Nederländerna, der endast under hertig Albas styrelse åtminstone aderton tusen protestanter blefwo dödade, för att icke räkna alla dem, som föllo såsom offer i förföljelsekrigen, så har äfwen i detta land den ewiga rättfärdigheten redan i werldshistorien strifwit sin dom, att hwad menniskan sår det skall hon också uppsåra. Spanien är ett af uppror och inbördes frig sönderflitet land; regering och folk åtnjuta aldrig frid och lugn, utan oro och fruktan, swärd och blodsutgjutelse swäfwa dagligen för de arma menniskornas ögon. De hafwa i mannaminne icke haft någon frid. Så har det varit öfwer ett halft århundrade, så är det i denna dag, och ingen wet när dessa straffdomar skola sluta.

Tänka wi på Frankrike, som i lång tid utmärkte sig genom sina fasawäckande förföljelser emot de evangeliska kristna, och på Bartholomeinatten, då detta motstånd emot Herrens sak och dessa grymheter uppnådde sin högsta höjd och, såsom man då trodde, afgörande seger, så har detta land också haft sina utomordentliga och affräckande blodsdomar, hvarom den nyare werldshistorien vittnar med warnande basunröst, påminnande oss om det apostoliska ordet, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppfära. Hela det landet är ett wäldigt blod i werldens häfder, hwarpå dessa orden stå skrifna med blod; och derunder stå äfwen dessa minnesorden: Rättfärdig är du, Herre, som är och warit hafwer, och helig, att du detta dömt hafwer. Ty de hafwa utgjutit helgonens och profeternas blod, och blod hafwer du också gifwit dem dricka. Upp. 16: 5, 6.

— Tänka wi på Italien, der både i kristenhetens första tid och i nyare tider så mycket martyrblood har flutit; ja äfwen de stora apostlarnes Pauli och Petri blod, och der ända in i våra dagar så mycket oflydligt blod blifwit utgjutet, och huru den påswissa magten belastat sig med blodsskulder ibland waldenserna och andra evangeliska kristna, så böra wi dermed jemföra påswemagtens närwarande ställning. Den är förnedrad till tiggarestafwen, den är beroende af Frankrike och andra werldsliga magter, ja den war till en del nödsakad att med klyppande höfslighet nyss förut lasta sig i armarne på en konung, som påswen nyligen hade bannlyst och förklarad såsom en antikristlig fiende till den sanna kyrkan! Italien har gjort sig fritt ifrån det påswiska öket, och folket i hjellwa Ryrkostaten hatar påswewäldet. Påswewäldet har wercat så, att det ådragit sig icke wälsignelse, utan förbannelse bland de folk, som warit närmast utsatta för dess många förderfliga inflytelser.

Tänka wi på Österrike, som i senare tider warit påswewäldets starkaste stöd, så är äfwen det ett krossadt och förödmjukadt land, öfwerwäldigadt af en annan segrande magt. Det är icke längre det gamla, stora, romerska kejsarriket, herflande öfwer Tyssland, utan en magt, förödmjukad, besegrad och utstött utur det tysska förbundet.

Vi hörde af den nyss föredragna årsberättelsen, att Gustaf Adolfs-föreningen under råkenflapsåret gifwit ett bidrag till en evangelisk församling i Eger, en gränstads i Böhmen. Det

war här Wallenstein herskade med jernspira, men der han också föll såsom förrädare för mördaredolken. Der är nu en evangeliskt församling, som Gustaf Adolfs-föreningen understödjer! Outränsakliga äro Herrens vägar!

Och Böhmen påminner oss med en wäldig blodsskrift äfwen om den stora sanningen, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppfå. Det war i Böhmen, som den österrikiska magten både i och efter husstkrigen och under reformationstiden och i det trettioåriga kriget samlade öfwer sig de allra största blodsskulderne, och si! — nyligen fick Österrike i det stora slaget wid Sadowa i Böhmen det banesår, hwarest det aldrig skall återhemta sin förra kraft. Gud är rättfärdig. Österrike krossades. Sadowa och fredsslutet i Prag bära derom i häfderne för alla tider beständigt talande vittnesbörd.

Tänka wi på det märkwärdiga England, der kampen emellan påswemagten och evangelii bekännelse en tid war skarpare och häftigare än i något annat land, och der otaliga martyrer för evangelii skull uppgåfwo anden under bödelsyran eller på hålen i lågorna, och der, oaktadt dessa förföljelser, sanningen blef så troget fasthållen och otaliga bekännare förswarade den med lif och blod, så se wi, att detta land kommit till utomordentligt wälstånd och att dess folk åtnjutit wälstånd och wälsignelse både inomlands och såsom herskare öfwer hafwen och öfwer talrika folk i stora länder i andra werldsdelar. Ännu herskar Britannien öfwer hafwen och wågorna, och dess folk har under alla de stormar, skakningar, uppror och omstörtningar, som nu i tre mansåldrar öfvergått Europa och skakat riket och störtat troner, förblifwit inom landet i åtnjutande af fredens wälsignelser.

Tänka wi på Holland, der den evangeliska läran tidigt i reformationstiden inträngde och blef antagen, men der också tidiga och blodiga förföljelser emot evangelii bekännare uppbjodo wäldiga, i synnerhet spanska krafter att utrota sanningen, men detta lands innewanare dock på lif och död kämpade för sin tro på den uppenbarade sanningen och slutligen gingo segerande ur de blodiga striderna, så finna wi, att ännu i denna dag är detta land i åtnjutande af stor wälsignelse, inbördes lugn och utomordentligt wälstånd. Det har också der bewisat sig, att hwad menniskan sår, det skall hon också uppfå.

Tänka wi på norra Tyskland och i allmänhet på de tyska länder, der reformationen fick ingång och evangeliets sak förswarades, så hafwa de allt intill denna dag åtnjutit wälgörande utveckling och wälsignelse framför de påswiska länderna. Men tiden tillåter icke nu att ingå i enskildheter. Wi wilja blott tänka på det afgörande krig, hwartill wi hafwa varit vittnen i våra dagar. Det war liksom en fortsättning af det trettioåriga kriget. Wisserligen kan det icke nekas, att det war ett politiskt krig och hade politiska ändamål. Wi wilja alldeles icke heller påstå, att det war hos någondera af de stridande magnaterna ett rättwist eller af trängande omständigheter oundwiltigt och af nöden påtalladt krig. Men säkert är, att i alla tyska länder de, som tillhöra den påswiska kyrkan, betraktade det såsom hufwudsakligen ett religionskrig och såsom en afgörande strid emellan den påswiska kyrkan och den evangeliska, och nästan allmänt gjorde de sig förwissade om, att Österrike och dess bundsförwandter, som utgjorde påswemagtens wäsentliga stöd, skulle winna seger. Österrike war så förwissadt om sin seger, att generaler, officerare och soldater woro försedda med prattuniformer och glänsande segertecken, som skulle begagnas wid det, såsom de togo för afgjort, förestående segertåget in i Berlin, hufwudstaden i det rike, mot hwilket de kämpade. Så säkra gjorde sig den romerska kyrkans anhängare i Würtemberg, i Baiern och andra tyska länder, att detta krig skulle gifwa en fullkomlig seger och ett afgörande herrawälde åt den påswiska kyrkan öfwer den protestantiska, att de fröjdade sig i hoppet att kunna åter begynna de gamla förföljelserna och att lättarne, nemligen protestanterna, skulle blifwa utrotade. Somliga af de tal, som höllos i större eller mindre sammankomster och samqwäm af den romerska kyrkans förespråkare under den tiden, då den wäldiga striden pågick, äro tecknade på häfdernas blad och skola icke förgätas. De sade bland annat: "Så snart nu striden blifwit utkämpad och Österrike wunnit den stora seger, som icke kan vara twiswelsaktig, så skola wi åter börja att uppbränna lättare, och weden af våra stogar skall knappt räcka till för alla bål, som skola tändas. Många måste halsbuggas, och wi måste leka boll med lättarens hufwuden"! Men deras hopp blef om intet. Den rättfärdige och barmhertige Gudén har wisat, att han lefwer. Wi kunna knappt föreställa oss alla de mörka följder,

som hade varit att wänta för evangelii bekännare, om de påswissa magterna i detta krig hade wunnit en afgörande seger. De protestantiska länderna hade då blifwit, så widt se kunde, åter försatta in i trettioåriga krigets sorgliga tid, och Sverige hade icke på nytt kunnat sända en Gustaf Adolf till deras bistånd och befrielse. Men det behöfdes icke. Påswemagtens mäktigaste stöd blef hastigt krossadt och är nu blott en bruten röstas i påswens hand. Härmed har den protestantiska kyrkan wunnit öfwer den påswissa en oberäknelig öfwerwigt, och Gustaf Adolfs stora tanke och eftersträfwade mål har i högre grad, än någonsin förut, blifwit uppnådt. Allt detta är också en fullbordan af de bibelord, som förut nämndes: Hwad menniskan sår, det skall hon också uppsåra.

I de länder, som hylla den påswissa läran och der denna lära burit sina sorgliga frukter, råder ännu i mångfaldigt afseende mörker och förtryck och slaffinne. Folken äro i förnedring, men godtycket och tyranniet äro rådande. Deremot äro de protestantiska länderna i åtnjutande af den kristliga upplysningens och den wälgörande frihetens framåtskridande i själfständighet, wälstånd och mångfaldig wälsignelse.

Tänka wi slutligen på vårt eget kära fädernesland, så wisar det sig såsom på en tasla, målad med lefwande färger för våra ögon, att wälsignelsen från våra fäders tid ännu hwilar öfwer detta land. Det utsåde, som vår store hjeltekonung och hans tappra härar till sanningens och frihetens försvar sådde på den tylla jorden och hans trogna undersåter i vårt land med stora uppoffringar, försakelser och lidanden utsådde — ja, detta utsåde, som såddes af våra fäder under bön och blod och tårar, det fortfar att bära frukt ännu i denna dag! Vårt fädernesland har nu öfwer ett halft århundrade varit i åtnjutande af fredens wälsignelser, och i mångfaldigt afseende kan det glädja sig öfwer ett framåtskridande, en utveckling, ett wälstånd, som är jemförligt med hwad som är att finna i de lyftigaste länder i kristenheten. Vårt fädernesland har sedan Gustaf Adolfs tid haft många omskiftelser och stormar att genomgå, det har varit hårdt ansatt af många och mäktiga fiender och stundom varit på branten af sin undergång; det har stundom suckat i wanmagt under en jemmerlig regering och lidit mycket under oklof och förderflig statshushållning,

så att Fredrik den Store i Preussen för mer än hundra år sedan kunde säga: Sverige är utan twifwel det mäktigaste land på jorden, ty det har från urminnes tider arbetat på sin undergång, och ännu eger det bestånd. Och hwad skulle han säga, om han ännu lefde i våra dagar? Men ännu har hwarken någon yttre fiende eller något inrikes oförstånd kunnat förderfwa vårt land! Det blomstrar, det åtnjuter den allsmäktige Gudens synbara beskydd och wälsignelse. Våra fromma fäders utsäde bär sina frukter, och de uppostringar, som gjordes till sanningens försvar, komma igen såsom en dagg ifrån skynne med wälsignelse öfwer vår swenska jord. Är det icke äfwen häraf klart för våra ögon, att det ordet står fast: Hwad menniskan sår, det skall hon också uppstå?

Alla weta wi, att Gustaf Adolfs-föreningen, som här i dag firar sin årshögtid, har sitt namn af vår store konung, som war den mäktigaste hjälte, den klokaste statsman, den kraftigaste ande på sin tid. Och denna förening med dess stora idé, dess stöna ändamål, är utan twifwel det högsta och skonaste äreminne af den man, hwilkens minne i häfderna alltid skall fortleswa i wälsignelse. Han kämpade och gaf sitt lif och sitt blod till evangelijs försvar, och dermed kämpade han tillika för sanning och frihet och för allt hwad som är stort och ädelt och dyrbart, såwål för enskilda menniskor som för folk och riken — och han segrade. Vårt Sverige och alla protestantiska länder hafwa i mer eller mindre grad fått stöda frukterna af hans strider och segrar. Det står alldeles icke i menniskomagt att beräkna, huru stora och widtomfattande dessa frukter warit och äro, ej heller i hwilket mörker och i hwilken tråldom fristenheten skulle wara ännu i denna stund, om den store mannen aldrig hade funnits och om de romerska magterna på hans tid hade gått segrande ur den långwariga striden.

Våra trosförwandter i andra länder, i synnerhet i Tyssland, hafwa insett och känt sin skyldighet att uppresa en lefwande minneswård åt den befrielsens ängel ifrån Norden, som Gud sände till deras hjälp och försvar i den stora nöden. De minnas honom med wördnad och kärlek, de hafwa till hans minne icke blott upprett den stöna minneswården på Lützens gamla slagfält; utan Gustaf Adolfs-föreningen, som de stiftat, är en lefwande minneswård, som verkar i fortfarande wälsignelse. Den har redan samlat öfwer tio millioner swenska riks-

daler och dermed understödt och uppmuntrat hundratal's evangeliska, fattiga församlingar i påfviska länder och annorstädes och hjudit dem en hjälpsam hand att bygga kyrkor och skolor och underhålla sina lärare. Vi få icke glömma, att då protestanter äro få till antalet i katolska länder, så äro de ännu i dag utsatta för förtryck, förföljelse och mångahanda svårigheter. Denna förenings systemål att understödja och hjälpa trosförwandter, som äro nödställda och lida förtryck ibland evangelii fiender, för att sätta dem i stånd att hafwa kyrka och gudstjenst i öfwerensstämmelse med evangelii bekännelse, står således i den skönaste öfvensstämmelse med det stora mål, för hwilket Gustaf Adolf kämpade, och en skönare minneswård, än denna förening, har ingen kunnat gifwa honom, och ingen skönare kan tänkas. Det är derför alldeles förunderligt och oförklarligt, att vårt fädernesland, den store konungens eget fädernesland, står så långt tillbaka efter trosförwandter i utlandet, att denna förening ända intill denna stund ibland oss wunnit gansta obetydlig uppmärksamhet och så ringa deltagande. Föreningen har knappt i hela vårt fädernesland någon utgrening utom denna obetydliga qwist här i Göteborg, den stad, som uppreste åt honom en wälförtjent minnesstod och som i wißt afseende kan kallas hans egen stad. Vi wilja ingalunda wara otacksamma eller orättwisa, utan med innerlig tacksamhet erkänna det deltagande, som några få wänner bewisat genom att understödja denna förening; wi tacka dem af hjertat, men ack de äro få! Hwad föreningen i år kunnat åstadkomma är blott en obetydlighet, som wi måste blygas att nämna! Ifrån Gustaf Adolfs eget land och egen stad till den förening, som är hans lefwande minneswård för att dermed understödja trosförwandter, o, hwilken summa under året! 800 rdr! Ja, i sanning, det är en wanära för vårt fädernesland, som fordom gaf sina söners blod och mången sin sista syft till trons försvar, att det nu gifwer nästan intet till trons widmagthållande, till evangelii befrämjande bland fattiga trosförwandter! Och särskildt är det sorgligt för denna blomstrande handelsstad, som med rätta anser det såsom sin ära att hafwa Gustaf Adolf till sin egentlige grundläggare, att vår årsberättelse endast kan omtala en så obetydlig syft, som är blott en ringa del af kostnaderna för en enda måltid i somliga hus wid wissta tillfällen. I detta afseende åtminstone

hafwa wi icke ännu bewisat och såsom den store konungens wärdiga landsmän. Mätte det snart blifwa annorlunda! Det kan ju icke förnekas, att denna förening arbetat i samma syfte, för hwilket Gustaf Adolf arbetade, kämpade och gaf sitt lif. Det kan icke nekas, att föreningen har till systemål att befrämja sanningens, frihetens och menniskokärleken framgång och seger öfwer allt mörker, allt förtryck, allt tyranni, alla förföljelser och allt det onda, som af otrons och wantrons och af ofunnighetens och despotismens förderfliga herrawälde förorsakas. Den ädlaste menniskokärlek och fosterlandskärlek kan således icke finna något högre, wärdigare, ädlare sätt att bewisa sig werksam, än just genom att uppmuntra och understödja en sådan förening som denna. Mätte den därför blifwa allmänt omfattad med innerlig kärlek och med werksamt deltagande, och då skola wi sannerligen få erfara, att detta ord går i fullbordan: Den som sår i wälsignelse, han skall också uppfåra i wälsignelse. Dersför, medan wi nu tid hafwa, låtom och göra godt emot hwar man, men allramest emot dem, som våra medbröder äro i tron!

O Herre Gud, allsmäktige konung, som lefwer och regerar ifrån ewighet till ewighet! Wi tacka dig för all din nåd och barmhertighet, wi tacka dig för det du låtit och födas och uppväxa i ett land, der evangelium sprider sitt härliga ljus, i den rätta evangelista kyrkan, och att du gifwit och ordet och sakramenten i helhet och fullhet, under det de allra flesta af våra medmenniskor ännu i denna dag äro insvepta i hedniskt mörker eller i annat mörker och swåra willfarelser. Tack och lof ware dig för all den wälsignelse du gifwit vårt fädernesland och för de segrar du gaf åt vår konung och hans härar i förflutna dagar till din kyrkas och dina bekännares förswar och till sanningens och frihetens befrämjande i den swåra tid, då wantro och mörker woro nära att winna herrawälde öfwer din kyrka och församling! Tack och lof ware dig för alla de frukter du sedan gifwit af dessa segrar, och särskildt för de frukter du utspridt ibland dina bekännare i många länder genom denna förening! O Herre vår Gud, wi bedja dig, att du wille uppehålla och utwidga din kyrka och församling öfwer allt och utgjuta din Ande öfwer hela din kristenhet och öfwer dina återlösta på hela jorden! Mätte rättfärdighetens sol med salighet under hennes wingar snart uppgå öfwer alla folk, att

jordens skaror må glada wandra i ditt ljus och prisa ditt namn, ja, att de må wandra i lefwande tro, i brinnande kärlek och oförymtad trohet och blifwa förenade i anden med fridens band, såsom du lofwat och sagt hafwer, Herre Jesu: Jag hafwer och andra får, som icke äro af detta fårahuset, dem måste jag och draga hårtill, att det skall wara ett fårahus och en herde. Wälsigna också denna förening, och utwidga dess werksamhet och föröka dess krafter, att den alltmera må kunna uppfylla sin stora bestämmelse! Wälsigna och bewara hela denna stad och alla dess innewånare! Wälsigna och bewara vår älskade konung och hela konungahuset, hela vår öfwerhet och alla underfåter samt lärare och åhörare i hela vårt kära fädernesland! Ja Herre, gif nåd, att sann tro och upprigtig menniskokärlek må blifwa rådande, så att det blifwer vår och allas innerliga åstundan att, medan wi tid hafwa, göra godt emot hwar man, men allramest emot dem, som våra medbröder äro i tron! Förlåt oss alla våra synder, förlåt allt hwad wi felat, försummat och brutit, och rena oss, o Guds Sam, som borttager werldens synd, rena oss i ditt försoningsblod, kläd oss i din rättfärdighet, uppfyll oss med din Ande, omstapa, förnya och helga oss i din sanning! Waka öfwer oss alla, Herre Gud, himmelske Fader, och bewara oss ifrån allt ondt och farligt både till kropp och själ nu och hwarje dag och stund, som du behagar att låta oss lefwa i nådens tid, och bered oss alla till ditt himmelska rike! Hör vår bön, milderike Gud, och gif oss alla din nåd, din frid och din wälsignelse för Jesu Kristi skull! Amen.

Afskedsord wid missionären A. Elgqwists utsändande till Kina,

d. 23 Apr. 1849.

Text: 1 Sam. 14: 6—16.

Mellan Israel och Filisteerna war ett krig, såsom wid många andra tillfällen, och Israels folk woro modlösa; ty sann tro och gudsfruktan hade blifwit sällsynta ibland dem.

Jonatan, Sauls son, war med i detta trüg; han war en from yngling, och han förtröstade på Israels Gud, som i förra tider med sitt folk gjort så stora tecken och under. Jonatan wiste, att det icke kommer an på mensslig kraft och talrika härar; han sade till sin wapendragare: Kom, låt oss gå utöfwer till dessa oomskurnas läger, tilläfwenthyrs warder Herren något uträttande genom oss; förty det är icke tungt för Herren **hjelpa genom många eller genom få**. De kommo öfwerens om ett tecken, hwar på de wille märka, om Herren skulle gifwa lycka och framgång åt det djerfwa företaget. Wi se också härutaf, att det war tron på Gud, som werklade detta hjeltetmod och satte den fromsinte ynglingens hjeltessjäl i rörelse. Wi kunna wara öfwerlygade om att brinnande bön och inre wisschet, således både bön och bönhörelse föregingo denna hjeltgång. Jonatan hade gått till Gud såsom en fattig syndig menniska, innan han wågade att tänka på en sådan farlig gång till Filisteernas läger. Och när han då gick, så gick han i Herrens kraft. Han wiste wäl, att hans swaga arm och hans wapendragares ringa styrka ingenting skulle kunna uträtta emot den mäktiga hedniska hären af Goliats folk, om icke Herren sjelf wille uträtta sin sak och strida för sina tjenare. Öppet bekänner han, att han förtröstade på Herren allena, då han säger: Tilläfwenthyrs warder Herren något uträttande genom oss. Han wiste, att saken war Herrens, och sig sjelf ansåg han blott för ett ringa redskap. Filisteerne föraktade de båda männen och sade med högmödiget hån: Si de Ebreer äro utkrupne ur hålen, der de hafwa gömt sig. De ropade till Jonatan och hans wapendragare: Kommen hit upp till oss, wi wilja wäl lära eder. Dessa ord woro det öfwerenskomna tecknet. Då sade Jonatan till sin wapendragare: Träd efter mig, Herren hafwer gifwit dem i Israels händer. Och Jonatan klef med händer och fötter uppför och hans wapendragare efter honom. Då föllo de ned för Jonatan, och en rädsla kom på marken i lägret och på hela folken i lägret, och de som utsände woro till att förhärja dem, kom också rädsla på, och landet stalf derwid; ty det war en försträckelse af Gud. Här stridde Herrens osynliga härar, här stridde Herren sjelf med sin wäldiga arm. Detta hade han wäl kunnat göra utan Jonatan och hans wapendragare. Det hade varit lätt för honom att utan något menssligt redskap förstingra eller ned-

lägga den Filisteiska hären. Men detta gjorde han icke, han använde dertill en swag menniska; det är hans wilja att förhärliga sig genom ringa redskap, han vill bewisa sin barmhertighet på de menniskor, som förtrösta på honom, i dem nedlägga sin kraft och genom dem bewisa sin magt för att ådaga—lägga huru wigtig tron för menniskan är och hwilka under denna tro kan åstadkomma. Den som tror, står i förbund med den Allsmågtige; och den trogna menniskan stå allmagtens krafter till buds, i den mån det är förenligt med den allsmågtige Gudens wälbehagliga wilja.

Här war en strid på lif och död; det war ett frig, som gälde Israels wälfärd och sjelfständighet, det war en kamp, som skulle afgöras med jern och stål och kraftiga armar. Huru många exempel hafwa wi icke, att Herren underbart skyddade sitt folk århundrade efter århundrade mot mäktiga fiendtliga folkslag! Det war Herren, som gaf dem seger, då de segrade.

Nu har Herrens folk, nu har Kristi kyrka en annan strid mot mörkrets magt och wäldigheter. — En strid, hwarigenom de fiendtliga wapnen skola förstöras, men i denna strid skola fienderna icke mördas och omintetgöras, utan deras hjertan skola öfwerwinnas, så att de komma friwilligt och gifwa sig till underlåter åt rättfärdighetens och fridens konung. Kristenheten förer nu denna strid mot mörkrets magt. Tron är stölden, och Guds ord är det tveeggade swärdet, som användes i detta frig. Vår kyrka är kallad att deltaga i denna strid, wi få icke draga oss undan; ty med hwad rätt skulle wi wåga att falla oss fristna, om wi icke wisade någon angelägenhet om att uträtta vår himmelske konungs befallning att sprida sanningens ljus, på det hans namn må helgadt warda, hans rike komma och hans wilje ske bland alla jordens folk, hwarom han har lärt oss att bedja och hwarpå han befalt oss att arbeta. Något måste wi således göra, men ringa äro våra krafter — wäl måste wi därför säga, då wi gå åstad: **Sag går i Herrens kraft.** Få och ringa äro de stridsmän, som wi kunna låta inträda i lederna af den lilla här, som skall strida med Andens wapen mot en mächtig, fiendtlig magt. Hedendomen är en sådan magt; hedendomen är en fiendtlighet emot Gud, genom hedendomen har mörkrets furste gjort många folk till sina underlåter, till sina trälar, och han twinggar dem att under asgudagestalter tillbedja och tjena honom i

stället för att tjena lefwande Gud. Att hedningarne således ovetande tjena och dyrka denna werldens gud gifwer aposteln uttryckligen tillkänna i dessa ord: **Det säger jag, att hwad hedningarna offra, det offra de åt djestlar och icke åt Gud. Nu will jag icke, att I stolen belattige warda med djestlarna.** Åro wi Jesu upprigtiga tillbedjare, så måste det för oss vara en orsak till outhärlig smärta och grämselse, att den största delen af hans återlösta menniskosläkte ännu är fångat i sådant mörker och sådan trældom. Men den sanna kärleken, det sanna trosmodet, kan icke stanna wid en owerkksam känsla af medlidande. Den lefwande tron låter höra sin röst, den drifwer till werksamt uppfyllande af Jesu bud, den ropar: Upp! upp i Herrens namn! Gör hwad du kan till dina medåterlösta bröders räddning! Det är på grund häraf, som wi nu i förtröstan på den allsmågtige Gudens nåd och bistånd utsända vårt andra sändebud till ett hednafolk, som är åtminstone 120 gånger talrikare än vårt fäderneslands hela befolkning. Härwid kunde wäl den båsivande tanken uppstå: Hwartill skall detta tjena? Skola icke några få menniskor från ett främmande land bland sådana hwimlande skaror förswinna såsom en droppe i hafwet? Huru skulle en droppe kunna sätta sig emot det swallande hafwets brusande wåg? Fåfångt wore ett sådant företag, om wi icke på vår sida hade den mågtiga handen, som besalde Röda hafwets watten att wika, så att Israels barn gingo torrskodda på hafwets botten. Vår borgen för framgång ligger uti Herrens egen bestämda befallning och uti det lika så bestämda löftet, att hans ord skall uträtta det, hwartill det sändes: Ty liksom regnet och snön faller af himmelen, och kommer icke åter dit igen, utan fuktar jorden och gör henne fruktksam och bärande, så att hon gifwer säd till att så och bröd till att äta; alltså skall ock ordet vara, som utaf min mun går; det skall icke återkomma till mig fåfångt, utan göra det mig tädes, och det skall framgång hafwa i det jag utsänder det. Es. 55: 10, 11. Ty såsom frukten växer utur jorden och fröet uppgår i örtagården; alltså skall rättfärdighet och lof uppgå för alla hedningar, af Herren, Herren. Es. 61: 11.

Den anspråkslöse ordets tjenare, som nu skall utsändas, har aslagt sin enkla men fasta och bestämda trosbekännelse; han har låtit oss weta, att han anser sig sjelf vara ett swagt

och ovärdigt redskap, som af egen kraft ingenting kan uträtta, men att han vill gå i Herrens kraft och prisa hans rättfärdighet. Den, som går i Herrens kraft, går icke sitt ärende förgäfwes. Har denna bekännelse flutit från ett upprigtigt och bedjande hjertas innersta grund, så går Herren med och skall åt sin swage tjenare förlåna seger, och denna seger gifwes af samma hand, som gaf seger åt Jonatan i Filisteernas läger. Wi kunna då redan på förhand i hoppet tacka Gud för framgång och wälsignelse, tacka honom för hwarje själ, som skall winnas för hans rike, genom ljuset af hans ord och kraften af hans Ande. Detta är således vårt första åliggande, att wi tacka Gud för hans trofasta löften. Vårt andra wigtiga åliggande är nu, att wi icke swika vårt sändebuds förhoppning och wäntan, att wi skola understödja honom med trogen förbön. Låtom oss wäl komma ihåg, att detta wert ingalunda är någon enskild sak. Det är icke ett arbete, som skall uträttas endast af dem som utsändas, utan det är kyrkans, det är församlingens sak; wi hafwa del deruti, wi äro ansvariga dertill, likasom då ett rike sänder ett sändebud till en främmande magt. Detta rike nedlägger då sin samsundswilja, sina riksärender, sin wärdighet och sitt anseende i detta sändebuds händer, som sedan icke står såsom enskild person, så länge han innehar ett sådant embete. Så lägger nu vår kyrka sin angelägenhet i afseende på hednawerlden i de utsändas händer. Det är då ingalunda nog med att man sörjer för de leamliga behofwen och förhjelper dem till sin bestämmelseort. Detta är blott den ringare delen af vår skyldighet. Wi måste hafwa dem i beständig åtanke och bära dem i våra hjertan; deras sak är vår kyrkas sak, deras arbete är vårt arbete, deras strid är vår strid, deras lidanden våra lidanden, deras ansvar vårt ansvar. Få de framgång och kunna glädja sig, så är fröjden och tacksägelsen också vår, segra våra stridsmän, så är segerglädjen vår; lida de nederlag eller måste länge wänta på uppmuntran och framgång och tycka sig arbeta fruktlöst under dagens tunga och hetta, så är denna pröfningen också vår. Wi skola med dem dela glädje och sorg, bära deras börd, strida deras strid, deltaga i deras pröfningar, bära dem på förbönens händer och framsöra vår kyrkas sak i afseende på hednawerlden i beständig äminnelse inför Herren, likasom ett folk, som är uppfyllt af den sanna

fosterlandskärleken, beständigt följer sin stridande här och med lifligt deltagande väntar på hwarje underrättelse om seger eller nederlag, hwarvid hwarje fosterlandswän delar segrens glädje och nederlagets sorgliga känslor. Måtte alltså nu hwarje uppriktig medlem af vår kyrka och församling ledsaga dem, som sändas, med det varmaste deltagande, med magten af den samfundsande, som alstras i de heligas samfund, då den sanna enigheten och brödrakärleken herskar! Du hjerta, som kan bedja, i hwilket bröst du än slår, känt eller förborgadt såsom ett Herrens tempel inför menniskors ögon, låt dina trogna bönesuckar och dina wälsignelser följa våra utsända på den långa färden, bära dem öfwer werldshafwets böljor och arbeta med dem derute i den ödsligaste delen af Herrens wingård, der de skola utså den säd, som skall bära en ewig fröjd!

Och nu älskade broder! Du som skall utgå för att i Herrens kraft uträtta det ärende wi dig uppdragit, gå åstad i den allsmågtige Gudens namn! Hans Ande ware med dig, hans bewarande hand ledsage dig och före dig lyckligt fram till det aflägsna land, der du skall förkunna sanningen för wilsförda bröder! Kristus lofwade sjelf, att hans Ande skall leda hans tjenare i all sanning. Måtte hans Ande lära dig hwad du skall tala och åt det ord, som förkunnas, gifwa en sådan kraft, att det må blifwa såsom en hammare, den der berg sönderslår, ett tweeggadt swärd, som går igenom, till deß det åtskilar själ och ande, mærg och ben, att många hårda syndare-hjertan deraf måtte blifwa fargade, så att uppriktig ånger och bättring måtte werkas; och blifwe detta ord en himmelsk balsam för att läka många hjertan, som längta efter förlofning, så att löftet må i rikt mått uppfyllas: Salige äro de bedröfwade, ty de skola så hugswalelse. Blif din bekännelse trogen! Glöm aldrig, då du känner dig swag, att Kristus är mågtig i de swaga! Glöm aldrig, då du finner dig stå ensam, att det är icke tungt för Herren att hjälpa genom många eller genom få! Glöm aldrig i bedröfwelsen och lidandet, att han är närwarande, som kallas hugswalare! Glöm aldrig i faran, att den starke Guden är med dig! Måste du länge wänta på framgång, synes hwarje hjerta bland hedningarne vara tillstängdt och förwaradt med mörkrets lås och bommar, synes hwarje dörr vara tillsluten, hwarje utwäg stängd, pröfwas

tålmodet med långvarig, andlig torra och synes det så, som om himmelen wore af koppar, så att ingen nådens regndroppe faller och ingen bön tyckes kunna tränga igenom, så misträsta dock icke, kom ihåg bekännelsen: "Jag går i Herrens kraft!" Stå fast i Herrens kraft, förkunna hans ord och priså hans rättfärdighet! Du är icke ansvarig för framgången, icke ansvarig för arbetets frukter; för allt detta vill Herren svara själf i sin tid. Men du är ansvarig för ett troget och redligt uppfyllande af dina skyldigheter, och dertill vill Gud själf gifwa dig nåd och kraft. Det är också icke något mera än denna trohet och detta nit i ditt arbete, som wi ålägga dig och af dig wänta. Fruktarna wilja wi i trons förhoppning wänta från himmelen.

Den första, kristna församling, som utsände lärare till hebningarne, war den i Antiokia, der Kristi bekännare först kallades kristna. Denna församling sände Barnabas och Saulus, och huru det derwid tillgick läsa wi i Apg. 13: 3: Då fastade de och bådö och lade händer på dem och läto dem fara. Församlingen behandlade denna sak såsom församlings-sak; de framlade den inför Herren med fasta och bön, och gåswo sändebuden wälsignelsen med händeres påläggning. Detta war en wälsignelse från hela församlingen, som härigenom inwigde sändebuden till den uppdragna kallelsen. Skall vår sak lyckas, så måste wi göra på samma sätt. Och nu vår broder, lägga wi i anden våra händer på ditt hufwud för att gifwa dig wälsignelsen till ditt wigtiga kall; den swenska församlingen sänder dig i Herrens namn och i hans heliga wärf. Församlingens sanna medlemmar äro alla i anden förbundna, de deltaga och i vår närwarande högtidlighet, de förena sin bön med vår, och nu wälsigna wi dig i Herrens namn. Nådens, sanningens och friðens Ande ware med dig!

Minnesord öfwer missionären C. J. Fast,

uttalade i Lunds domkyrka den 3 Mars 1851, wid underrättelsen om hans död.

Kunnen I dricka den kalken, som jag skall dricka, och döpas med det dopet, som jag döpes med? Då sade de till

honom: Ja wäl. Dessa ord läsa wi i Matt. 20: 22, der de förekomma i följande sammanhang: Då steg Zebedei söners moder fram till honom med sina söner, tillbad honom och begärde något af honom. Då sade han till henne: Hwad vill du? Sade hon till honom: Låt dessa två mina söner sitta i ditt rike, den ene på din högra hand, och den andre på din wenstra. Då svarade Jesus och sade: I weten icke hwad I bedjen; kunnen I dricka den kalken, som jag skall dricka, och döpas med det dopet, som jag döpes med? Då sade de till honom: Ja wäl. Sade han till dem: Min kalk skolen I wißt dricka, och döpas med det dop, som jag döpes med; men sitta på min högra hand och wenstra, står icke mig till att gifwa, utan dem, som det tillredt är af min Fader. Det är således wår frälsare sjelf, som till de två lärjungarne Jakob och Johannes stälde denna stora och wiktiga fråga: Kunnen I dricka den kalken, som jag skall dricka, och döpas med det dopet, som jag döpes med? Hwad han menar med kalken, kunna wi lära af många ställen i den Heliga Skrift, der det är gansta tydligt, att kalken är en bild af stor bedröfwelse och djupa lidanden. I gamla testamentet förekommer denna bild på åttifiliga ställen. Profeten Jeremias liknar bedröfwelsen wid ett drickande af malört, som är en gansta bitter ört. Jer. Kl. 3: 15. Wår frälsare sjelf kallar sin oändliga bedröfwelse i Getsemane en öfwerfull kalk, om hwilken han bad att den måtte gå ifrån honom, om det wore den himmelske Fadrens wilja. En gång säger han: Min själ är bedröfwad intill döden; och derefter beder han: Fader, är det möjligt, så gånge denna kalken ifrån mig, dock ske icke min wilja utan din. Och hwad wår frälsare menar med det dop, hwarmed han ännu skulle döpas, har han också sjelf tydligen för och förklarad. Han hade redan långt förut blifwit döpt i Jordan och undfått den Helige Andes gåfwa utan mått i anseende till den menliga naturen, samt tillika det vittnesbörd från himmelen: Denne är min käre Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag. Det war således icke detta dop, det war icke döpselsen med watten, hwarom han talade, utan det war det stora bloddop, som ännu förestod honom. Jag måste med en döpselse döpas, och huru ängslas jag, till deß hon fullbordad warder! Luf. 12: 50. Dessa ord talade Jesus kort före sin korsfästelse. Detta war den döpselse, hwarigenom han skulle

i anseende till den menliga naturen fullborda all rättfärdighet och fullkomligt förklaras. Det är således tydligt, att han med kalken menar sina oändliga lidanden och med dopet sin blodiga död på korset; och hans fråga till lärjungarne betyder således: Viljen I, kunnen I följa mig i lidandet och i döden? Det är klart, att denna fråga ingalunda kan hafwa den mening, att någon människa skulle kunna lida oändliga d. ä. gränslösa qwal och bedröfwelser i sin själ, såsom Herren Jesus led för menniskors syndastuld, eller att en människas lidande eller en våldsam död i Jesu efterföljelse skulle kunna hafwa någon försonande betydelse. Således, hwarken i afseende på lidandets mått eller lidandets värde är en människas lidande i Kristi efterföljelse att jemföra med hans lidande och död, lika så litet som då wi tala om att bära korset, meningen kunde vara den, att menniskor skulle kunna bära det på samma sätt som han, eller att någon förtjenst kunde ligga deruti; men likwäl kallas trognas lidanden ett kors. Någon jemförelse ligger således ingalunda i dylika uttryck, utan de wi så blott hwad del Jesu efterföljare måste vara beredda att taga uppå sig af de bedröfwelser och lidanden, som måste komma öfwer församlingen för hans skull och i hans efterföljelse. Hwilken kalk och hwilket dop Jesu lärjungar hade att wänta, hade han ganska tydligt förutsagt dem och wid många tillfällen före sin död på korset, både i ofwan anförda stora fråga och försäkran om hwad som skulle ske och då han sade: Si, jag sänder eder såsom får ibland ulfwar. Matt. 10: 16. Rådets icke för dem, som dräpa kroppen och hafwa dock icke magt att dräpa själen; utan rådets mer för honom, som kan förderfwa både själ och kropp i helwete. — Den ene brodern skall öfwerantwarda den andre till döden och fadren sonen; och barnen skola sätta sig upp emot föräldrarne och dräpa dem. Och I skolen warda hatade af alla för mitt namns skull; men hwilken som står fast intill ändan, han skall blifwa salig. — I skolen icke mena, att jag är kommen till att sända frid på jorden; jag är icke kommen till att sända frid utan swärdet. Ty jag är kommen till att göra menniskan stiltjattig mot sin fader och dottren mot sin moder och sonhustrun mot sin swärmoder. Och menniskans eget husfolk warda hennes fiender. Hwilken som älskar fader och moder mer än mig, han är mig icke wärd, och hwilken som älskar son eller dotter mer än mig,

han är mig icke wärd. Och hwilken som icke tager sitt kors på sig och följer mig, han är mig icke wärd. Hwilken som finner sitt lif, han skall borttappa det, och hwilken som borttappar sitt lif för min skull, han skall finna det. Matt. 10: 21—39. Om werlden hatar eder, så weten, att hon hafwer hatat mig förr än eder. Woren I af werlden, så älskade werlden det hennes wore; men efter det I icke ären af werlden, utan jag hafwer eder utwalt ifrån werlden, därför hatar werlden eder. Joh. 15: 18, 19. Sannerligen säger jag eder: I skolen gråta och jemra eder; men werlden skall glädjas: I skolen warda bedröfwade, men eder sorg skall wändas i glädje. Joh. 16: 20. Med sådana och många andra ganska tydliga ord har Kristus uttryckligen förutsagt hwad de menniskor hafwa att wänta, som wilja wandra i hans efterföljelse. Litwål gaf han sina lärjungar och sin församling före sin himmelsfärd den stora befallningen med försätran om hans beständiga närwarelse och ledning: Mig är gifwen all magt i himmelen och på jorden, gån fördenskull ut och lären allt folk och döpen dem i namn Faderns och Söns och den Helige Andes; och lären dem hålla allt det jag hafwer eder befallt, och si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända. Matt. 28: 18—20. Denna befallning gaf han lärjungarne, sedan han tydligt förutsagt hwad de hade att wänta, samt lofwat dem sin Andes nåd och bistånd. Ett bestämdt löfte om evangeliis framgång i det stora hela är på många ställen i Skriften gifwet, men ingenstädes är det lofwadt, att hwar och en enskild förkunnare af evangeliis ord skall sjelf här i tiden få se någon frukt af sitt arbete eller att hwarje särskildt bemödande att lyda hans befallning skall genast krönas med framgång, eller att evangeliis ord skall winna ingång i werlden utan swära pröfningar. Nej, just motsatsen har Herren förutsagt, nemligen att i hans församling swära pröfningar äro oundwärliga, i synnerhet i det arbete, som har till ändamål att utbreda hans rike.

En sådan förutsägelse är särskildt gifwen för hwarje enskild, trogen menniska: Alla de som gudeligen wilja lefwa i Kristus Jesus måste lida förföljelse. De, som således icke wilja underkasta sig dessa förutsägelseris fullbordan, som skall öfswergå dem i mer eller mindre mån om de lyda hans befallning, de slippa här i tiden kanske lättast undan med att icke lyda. Men

den, som med upprigtigt hjerta och i förtröstan på Herren vill lyda befallningen att följa honom efter och wandra i hans fotspår, måste bereda sig på att underkasta sig kors och bedröfwelse, aga och pröfningar; och de, som wilja lyda den ännu högre befallningen, att gå ut i werlden och förkunna hans ord, måste wara beredda på den kalf och den döpelse, som omtalas i våra ingångsord — tårefalken och blodsdopet. Något annat har Herren icke för detta lifwet utlofwat åt sina arbetare, men han har lofwat, att hans ord skall bära frukt. Likasom regnet och snön faller af himmelen och kommer icke åter dit igen, utan fuktar jorden och gör henne fruktsam och bärande, så att hon gifwer säd till att så och bröd till att äta, alltså skall ock ordet wara, som af min mun går: Det skall icke återkomma till mig fåfängt, utan göra det mig täckes, och det skall framgång hafwa uti det jag utsänder det. Es. 55: 10, 11. De, som med tårar så, skola med glädje uppsåra, de gå åstad och gråta och bära ut ädel säd och komma med glädje och bära sina kärnwar. Ps. 126: 6. Men denna glada skörd är icke åt hwar och en ensild utlofwad i detta lifwet; men för det tillkommande lifwet är det utlofwadt, att de som så och de som skörda skola fröjdas tillsammans. Den egentliga segerfröjden har Herren icke utlofwat för detta närwarande lifwet, utan det säges i Guds ord om de saligas skara i allmänhet: Dessa äro de, som komne äro utur stor bedröfwelse, och hafwa twagit sina kläder och gjort dem hwhita i Lammets blod. Dersför äro de för Guds stol och tjena honom dag och natt uti hans tempel, och den på stolen fitter skall bo öfwer dem. De skola icke mer hungra eller törsta, icke heller skall solen falla på dem, icke heller någon hetta; ty Lammets, som midt i stolen är, skall regera dem och leda dem till lefwande wattukällor; och Gud skall astorka alla tårar af deras ögon. Upp. 7: 14—17. Der, — der, i fullkomlighetens saliga werld, skola alla tårar astorkas, men här på jorden har Herren icke lofwat att astorka dem, han har blott lofwat att gifwa sin Andes nåd och bistånd och hugswalelse, att hans efterföljare må kunna med stilla undergifwenhet och förtröstan bära korset, dricka bedröfwelsefalken och genomgå de swåraste pröfningars eldsdop, äfwen blodsdopet då det honom behagar. Redan här i detta lifwet astorkar Herren likwäl många tårar och gifwer mycken glädje och fröjd åt sina trogna. Han gör häruti

wida mer än han har lofwat, han gör många under af barmhertighet, den nådige och barmhertige Herren. Häraf kunna wi och med wißhet weta, att hans löftens fullbordan i det tillkommande lifwet skall wida öfwerstiga alla våra djerfwaste tankar; han håller oändligt mer än han lofwat hafwer!

Redan tidigt i den kristna församlingen började Jesu förutsägelse att gå i fullbordan angående denna folk och dödpelse. Det trogna vittnet Stefanus blef stenad snart efter Jesu himmelsfärd. Lärjungarne förföljdes, sattes i fängelse och misshandlades på många sätt. Konung Herodes tog fatt på några af församlingen till att pina dem, och han dräpte Jakobus, 'Johannes' broder, med swärd. Och då han såg, att det behagade judarne wäl, tog han och fatt på Petrus och satte honom i fängelse. Apg. 12, 1—3. Dessa förföljelser tilltogo allt mera. Petrus och Paulus ledo slutligen en blodig död, och man förmodar, att alla apostlarne, utom Johannes, ledo en wäldsam död. Den romerska öfwerheten lät medelst de grymma dödsfätt afrätta tusentals kristna. Kejsar Nero lät insy ett stort antal af dem i säckar, och betäckte säckarne med brännbara ämnen och antände dem, så att dessa menniskor brändes lefwande för att tjena till facklor i tyrannens trädgårdar. Ett wanligt sätt att förfölja de kristna war, att de på flådeplatsen fastades för wilddjur för att lefwande sönderslitas. Dessa förföljelser warade i mer än 300 års tid. Kristendomens införande i den hedniska werlden war således ingalunda lätt. Kristus segrade, men segern war gansta dyrköpt. Knappt i något hedniskt land har kristendomen blifwit införd, utan att några af sanningens vittnen derwid hafwa förlorat sitt lif. Alla, som med någon uppmärksamhet följa Guds rikes angelägenheter och framgång i våra dagar, weta hurusom många sanningens bekännare på Madagaskar blifwit kallade att besegla sin bekännelse med sitt blod. Och hwad wilja wi säga om vårt eget land? Då kristendomens första sändebud, Ansgarius, kallades wår kust, blef han anfallen af sjörofware, beröfwades allt hwad han egde och lyddes blott genom flykten att rädda lifwet. Han wandrade sedan i flersaldig lifsfara genom kärr och stogar, till des han fann en tillflyktsort. Derefter blefwo många Guds ords förkunnare mördade, såsom Nitard och Eskil och flera andra. Äfwen här i vårt eget fädernesland war således kristendomens seger öfwer he-

dendomen dyrköpt, men segern vanns, och wi få förda frukterna deraf, och våra fäder hafwa fått åtnjuta dessa frukter i många århundraden. Stora segrar minnas aldrig lätt. De högsta förmånerna äro alltid dyrköpta. Är det vårt allwar, att i Herrens kraft wilja föra ljuset in på det hedniska mörkrets område, och hafwa wi icke gått tillwäga såsom en sårwitssman, som börjat bygga ett torn utan att beräkna kostnaden, Luk. 14: 28, 29, hafwa wi öfwerlagt, hwad det kunde kosta, så borde icke en sådan i sig sjelf ganska bedröflig pröfning, som nu träffat oss, wara oss så helt och hållet owäntad, som wi måste frukta att den war; ty då nu underrättelsen derom kom, så träffade den både mig och andra såsom ett förkrossande åfslag. Ja, det är att frukta, att den träffat oss såsom ett så stort nederlag, att wi icke blott betrakta den såsom en ganska swår pröfning, såsom den i sanning är, utan såsom någonting så nedslående, att wi äro i fara att förlora både trons frimodighet i arbetet för evangeliets framgång och den rätta synpunkten, från hwilken alla sådana händelser måste betraktas. Wi måste, för att se saken rätt, beståda denna pröfning icke från en jordisk, utan från en himmelsk ståndpunkt. Wi böra härwid besinna först och främst den allmänna sanningen, att wi här på jorden icke hafwa någon waraktig stad och att wi icke så anse denna werlden såsom vårt rätta hem, så framt wi en gång wilja komma till det rätta, det ewiga hemmet. Om de trogna fäderna säger oss den Heliga Skrift: I tron äro dessa alle döde och hafwa dock intet fått af löftet, utan sett det fjerran efter och trott deruppå och låtit sig nöja, bekännande sig wara gäster och främmande på jorden. Ty de, som sådant säga, gifwa tillkänna, att de söka ett fädernesland. Och om de hade det ment, derifrån de utgångne woro, hade de wäl haft tid att wända tillbaka, men nu begära de ett bättre, det är det himmelska, derför skämmas icke Gud kallas deras Gud, ty han hafwer beredt dem en stad. — Somliga wordo sönderslagne och hafwa ingen förlofning welat anamma, på det de skulle få uppståndelsen, som bättre är. Somlige hafwa lidit spott och hudflängning och dertill bojor och fängelse, wordo stenade, sönderhuggne, genomstungne, döde för swärd; hafwa gått i färsstinn och getstinn, fattige, trängde, bedröfwade, hwilka werlden icke wärdig war; och hafwa gått elände i öfnar och i berg och i skrefwor och i jordkulor. Alla dessa hafwa

genom tron fått vittnesbörd och hafwa dock icke fått löftet, därför att Gud hade föresett om och något det bättre war, att de icke utan och skulle fullkomnade warda. Ebr. 11. Hela den Heliga Skrift hänwisar och således från början till slut med alla sina löften icke till någon salighet eller waraktig sällhet i denna werlden eller till något beständigt lif här nere. Den förmanar och att fara efter det, som ofwantill är, icke efter det, som på jorden är, Kol. 3: 2, att jaga efter målet, som föresatt är, till den lön, som förhållas ofwanefter af Guds kallelse i Kristus Jesus. Fil. 3: 14. För dem, som tro på Guds Son, är döden uppswulgen uti segern. Vår Frälsare säger sjelf: Jag är uppståndelsen och lifwet; hwilken som tror på mig, han skall lefwa, om han än död blefwe; och hwar och en, som lefwer och tror på mig, han skall icke dö ewinnerligen; tror du det? Joh. 12: 25, 26. Ja, denna fråga göres till hwart och ett hjerta särskildt ibland och: Tror du det? Har du en innerlig och lefwande öfwerlygelse derom, att det jordiska lifwet är blott en resa, en wandring, ett förberedelse-tillstånd för det oförgängliga, det ewiga lifwet? — Då borde wi först och främst hwar och en för sin egen del hafwa själens mesta tankar och högsta åstundan fästade wid det höga målet, som och förelagdt är; det måste då vara vår beständiga önskan och bön att lefwa i Guds Söns tro och att wandra i hans fotspår, traktande derefter, att fullborda helgelsen uti Guds räddhåga. Döden, när den än må komma, är för dem, som lefwa i Kristus, ingen egentlig död, utan öfwergången till det sanna lifwet, till den fulla föreningen med Kristus i det saliga lif, der ingen död och ingen sorg och ingen gråt skall vara mer! Widare böra wi och fästa vår uppmärksamhet wid det särskilda löfte, som Herren af nåd har gifwit åt alla dem, hwilka wilja försaka allt och, om det gäller, afwenwåga lifwet för hans skull. Hwilken som will behålla sitt lif, han skall mista det, och hwilken som mister sitt lif för min skull, han skall finna det. Matt. 16: 25. Detta får ingalunda så uppfattas, såsom om en menniska kunde med sin försakelse eller med uppoffringen af sitt lif förtjena någon belöning, eller såsom kunde detta lända den som gör det till något beröm; ty det är icke mer, än wi alla äro pligtiga att göra. Men likväl har Herren gifwit sådana löften, som förwissa och om en särskild nådesförmån för dem, som äro kallade att med så-

dana större uppförfingar besegla evangelii bekännelse. Wisserligen kunna wi icke i egentlig mening säga, att vår bortgångne broder förlorade sitt lif för sin trofasthets skull i evangelii bekännelse, ty det war begär efter byte och icke i ordets närmaste mening hat till sanningen, som dref dessa röfware att anfälla vår kyrkas sändebud i Kina. Men wi måste komma ihåg, att alla onda gerningar, och i synnerhet sådana illgerningar, stå under ledningen af den mörka ande, som har sitt verk i otrons barn. Ef. 2: 2. Då aposteln säger och, att wi hafwa strid emot dem, som regera i denna werldens mörker, emot de onda andar under himmelen, så är det icke underligt, att satan, som kallas denna werldens furste, och som i de hedniska länderna har sin tron och sitt egentliga rike, icke kan tåla, att sanningens budbärare komma in på det område, som han anser för sitt eget, och att de der wilja uppreja den himmelske konungens rikshänér. Det war således ifrån den mäktige fienden själf denna hämnd utgådd och denna mordgerning på vårt sändebud utöfwades, det war på hans anstiftan det skedde. Wi kunna alltså med full wijsheit säga, att vår tidigt bortgångne broder mistade sitt lif i sin Herres tjenst och för hans ords skull. Ty det war i evangelii tjenst han gick denna fara till mötes, det war åt detta verk han wille egna sitt lif och sina krafter. Wi hafwa, Gud ware lof, orsak att tro, att dessa affigter genom Jesu nåd woro rena och redliga och att han således i sin Herres efterföljelse tidigt war mogen för att hemkallas och att han genom döden ingick i ett wida bättre lif än det förgängliga i denna werlden. Ja, i sanning, han har icke förlorat på bytet. Säkert är, att han icke ångrar det steg han tagit, han skulle icke wilja hafwa det ogjordt, han skulle icke wilja återwända tillbaka till och, om han kunde. Han har wunnit på bytet; efter ett kort arbete och ett tidigt blodsdop har han wunnit lifwets owanfliga trona! Men ehuru wi således wisserligen icke kunna säga, att wi hafwa orsak att beklaga honom eller att anse honom för olycklig, utan twärt om, så är dock denna tilldragelse för och, som äro qwar, outhärligt sorglig och beklaglig. Den kan icke annat än gå alla missionswänner i vår kyrka djupt till hjertat.

Att den första början af vår kyrkas missionsarbete genast skulle undergå ett sådant blodsdop hade ingen ibland och

förmödat, sedan nu i det land, dit våra bröder blifwit sända, ett widsträckt missionsarbete varit ifrigt och icke utan framgång försökt i många år af talrika missionärer, tillhörande många enskilda missionsfällskap. Väl har den romersk-katolska kyrkan haft många blodswittnen i Kina, men den protestantiska kyrkan har ända till denna stund icke haft något enda sådant vittne der. Att denna händelse därför träffat både oss och våra missionswänner i utlandet såsom ett djupt sårande och ganska hårdt slag, är icke att undra på. För egen del måste jag bekänna, att den smärta jag kände, då jag på en missionsresa måste begravna ett eget barn i hafwets djup och sjelf såsom prest förrätta begrafningstjensten, då barnet ned-sänktes i sin djupa, kalla graf, wisserligen icke war ringa; men den war på intet wis att jemföra med den smärta jag kändt wid underrättelsen om detta sändebuds tidiga död. Men detta är måhända en känsla som bör belämpas, den är måhända ett bewis på bristande öfwerlåtenhet åt Guds kärlek och wishet, en brist på wördnad för hans underbara vägar. Herren wet bättre än wi, hwad som mest gagnar både oss sjelfwa och den sak, för hwilken wi gerna wille arbeta. Ännu talar Abels blod; och andra wittnens blod, som mistat sitt lif i sin Herres efterföljelse, är icke heller stumt, det talar högljudt, och deras andar ropa under altaret till Herren om påstyndandet af hans rites tillkommelse. Upp. 6: 10, 11. Stumma äro nu vår bortgångne broders läppar, och tyfnad är den tunga, som gerna hade welat bära lifwets ord till de olyckliga bröderna i en annan werldsdel, men ännu talar han; till våra hjertan predikar han wäldigt; till missionssakens wänner i hela den evangeliska kyrkan i utlandet går denna underrättelse såsom en wäldig predikan om allt det, som hörer till Kristi efterföljelse och kristnas högsta och skönaste förhoppningar. Och i Kina, i det mörka, det folkrika Kina, som säkert går en storartad framtid till mötes, skall han predika på detta sätt i århundraden, och sannolikt skall denna för oss så bedröfliga händelse för Kinas folk blifwa till större wälsignelse, än om han hade fått lefwa och der arbeta i femtio år. Dels kunna wi hoppas, att härigenom arbetet der skall angripas med fördubblad iswer och fördubblade krafter af utländska missionswänner, och dels är det en wanlig erfarenhet, att hwarje sådan händelse, fastän den synes wara ett nederlag, likwäl tillstyndar evangeli

sak framgång och wälsignelse. Den werkan, som den sorgliga händelsen kommer att hafwa på wår kyrkas missionswänner blir wisserligen flersaldig, men det skulle strida emot alla tidens erfarenhet, om den skulle nedslå wår trosfrimodighet och afsträcka oss ifrån att lyda Jesu befallning att, i hwad mån wi kunna, arbeta för hans rikes utbredande ibland hedningarne. Med händelserna hafwa wi ingenting att göra, händelserna äro i en högre hand. Om det är sanning, som står skrifwet, att icke en sparf faller på jorden den himmelske Fadrens wilja förutan, så måste det också wara säkert, att en menniska, som wille arbeta i Herrens tjenst, icke kunde mista sitt lif utan Guds tillståndjelse. Wår pligt är att lyda Herrens ord, så mycket wi möjligen kunna; och hwad som då händes, medgång eller motgång, synlig frukt eller ingen synlig frukt, dermed måste wi wara nöjda och alltid besinna, att saken ej är wår utan Herrens. Hit böra wi äfwen lämpa den gamle Gamaliels ord: Är detta råd eller werk af menniskor, så war der det wäl om intet; men är det af Gud, så kunna wi icke slå det neder, så framt I icke wiljen finnas strida emot Gud. Apg. 5: 38, 39. Wore det af menniskor, så kunde det redan hafwa haft tid att warda om intet, ty det är redan öfwer 1800 år gammalt och har i alla tider genomgått och fortfar ännu i dag att genomgå ännu swårare pröfningar än denna. Att detta råd och werk i sig sjelf är af Gud, weta wi med fullkomlig wißhet. Icke något motstånd i werlden kan hindra det eller göra det om intet. Men oss tillkommer att noga pröfwa våra hjertan och utransaka våra försummelser och många synder och att rätt förödmjuka oss inför Herren. Säkert är det och utan allt twifwel, att wi icke hafwa varit trogna och trofasta i striden och rätt understödt våra bröder och rätt sökt för dem beskydd af Herren genom bön och förbön. Wi hafwa således all orsak att förödmjuka oss inför Gud, bekänna wår skuld och ropa om nåd, att han öfwer oss och öfwer wår kyrka måtte utgjuta sin Ande och göra oss till trogna tjenare och rätta bedjare i hans församling. Att detta böra wi af hjertat bekänna och förödmjuka oss i stoftet inför Herren. Hwad beträffar deras kallelse, som utsändas såsom ordets förkunnare, så är både en allwarlig och samwetsgrann pröfning och sjelfspröfning nödwändig, så att man bemödar sig att med wißhet utröna, att de dertill äro af Herren kallade.

Swad vårt missionsfällskap och missionsfällskap i allmänhet angår, så måste wi äfwen, om wi rätt besinna saken, med djup förödmjukelse och blygsel bekänna, att man måste skämmas deröfwer och att de äro anklagelser emot oss, anklagelser emot vår kyrka och församling; ty icke skulle det behöfwas, att några enskilda menniskor förenade sig för att arbeta för fristendomens utbredande i werlden, om kyrkan gjorde sin skyldighet, såsom det onekligen är hennes skyldighet att allmänt och med gemensamma krafter arbeta för att sprida Guds ords ljus till alla länder, till dess hela jorden blifwer uppsjld af Herrens äras kunskap. Men då nu denna wiktiga pligt icke iaktages, så måste det dock wara bättre, att några enskilda menniskor med gemensamma krafter bjuda till att härutinnan göra sin skyldighet, än att alldeles ingenting skulle göras. Men wäl måste det medgifwas, att missionswerkets wänner i vår swenska kyrka, fastän ganska många till antalet, likwäl icke hafwa betydliga krafter och utwägar att underlätta sina sändebuds arbete genom samma mäktiga bestydd och tillgångar, som missionswänner i andra länder, såsom England och Amerika, och derför blifwer det nödwändigt, att ingå uti något slags förbund med starkare wänner; men ingalunda äro wi berättigade att, fastän den swära pröfningen timat, på minsta wis draga i betänkande, huruvida detta verk bör fortsättas eller icke.

Och ännu måste en sak betänkas och en åtgärd widtagas, som den sorgliga händelsen högljudt påkallar. **Vår broders blod måste blifwa hämnadt!** I Mose lag omtalas blodshämnden. Då någon hade blifwit mördad, så war den närmaste manlige slägtingen, enligt urgammal sed, pligtig att hämnas sin slägtings blod. En sådan blodshämnd är ännu bruklig både i Arabien och i andra länder; den anses såsom en oestergiflig skyldighet och aftas så wiktig, att den ofta går i arf från slägte till slägte. Men nu hör jag många fråga i sina hjertan; Är det kristligt att tala om hämnd? Ja, wisserligen, wi måste hämnas! — hämnas med att göra wäl emot dem, som gjort illa emot oss — och ännu widare — wi måste hämnas medelst fortsatt strid emot den ofynliga fienden, från hwilken allt ondt utgår. För några år sedan blefwo två engelska missionärer mördade på en ö i Söderhafwet, kallad Erromanga. Den yngres namn war Harris. Den

äldre af dem war den berömde Williams, som i många år hade arbetat på Söderhafswets öar och varit ett redskap i Guds hand att införa kristendomen med alla dess wälgerningar på ganska många öar, som aldrig hade hört talas om Gud och Kristus innan denne man satte sin fot på deras stränder. Ja, somliga af dessa öar woro för Europeer alldeles okända och blefwo af Williams för första gången upptäckta och tillfika begäfwade med evangelii wälsignelser. Guds ords oförgångliga utsäde växer nu och bär härliga frukter i många folk och riken, der han utsådde det. Efter ett mångårigt och wälsignelserikt arbete begaf han sig i sällskap med en yngre embetsbroder till den af wildar bebodda ön Erromanga. Han hade besökt många wildar förut och genom Guds bistånd gjort dem till fristna folk, till upplysta, lydliga menniskor. Men nu war hans stund kommen. De två missionärerna nalkades stranden af Erromanga i en båt och hade några medhjelpare och roddare med sig. De fingo ingen tid att framsöra det glada budskapet, som utgjorde deras ärende. De blefwo öfwerfallna af wildarne, och både Williams och Harris blefwo mördade. Då denna sorgliga underrättelse ankom till England, så gjorde den öfwerallt ett utomordentligt intryck. Kristendomens wänner höllo sammankomster, som öfwerallt blefwo talrikt besökta, tal och uppmaningar blefwo hållna, många böner uppstego till himmelen, — men härwid stannade man icke, utan man fattade beslut — det blef beslutadt att sicka en magt till Erromanga för att hämnas de fallnes blod. Och hwaraf bestod denna magt? Bestod den af krigsskepp med kanoner och tappra soldater för att förkrossa och ointetgöra det arma, wilda folket, som omöjligen kunde förswara sig mot en sådan magt? O, nej! det war en ännu wäldigare magt, som blef använd. Man utsände missionärer för att eröfra detta folk för Kristi rike, och nu lyser på den förut så mörka, wilda ön Erromanga evangelii ljus i sin klarhet, och folket är redan till större delen ett upplyst och lydligt folk! Så hämnas fristna sina bröders blod på hedniska mördare. Wi måste göra på samma sätt. Men wi äro för swaga och för tröga till att göra det sjelfwa. Dersför wilja wi uppmana våra starkare bröder att komma oss till hjelp. Wi wilja uppmana missions-sakens talrika wänner i England, Tyssland och Amerika att utsända många evangelii budskap att för Kristi rike intaga

Winfledens stränder och falla deß olyckliga innebyggare att blifwa den himmelfte konungens undersåter. Men wid en sådan uppmaning får det icke stanna. Låtom oß med förenade böner anropa Herren, att evangellii werk må hafwa framgång både i Kina och öfwerallt i den hedniska werlden. Ja, wår broders blod måste blifwa hämnadt genom Herrens kraft och i Herrens namn.

Så hwila då i ro i din djupa graf, du älskade hädangångne embetsbroder! Hwila i ro till den stora dagen, då basunen skallar och gifwer igen de döda, som deruti äro! Då så wi mötas i fröjd, och mellantiden blir ej lång! Dina många förjande wänner kunde icke ledsaga dig till ditt sista hwilorum, men många warma hjertans suckar, många redligas tårar följa dig; du har efterlemnadt mera sorg och saknad än mången annan arbetare i wingården. Icke länge fick du med munnen förkunna sanningens ord för dina medåterlösta, men du predikar ännu, ändock du död är; din kallelse predikar, ditt blod talar — det talar till den swensta församlingen, det skall äfwen tala till Kinas folk, och din röst skall höras öfwer werldshafwet från land till land. Måtte detta ditt tal rätt kraftigt uppmåna kristna till Jesu efterföljelse och kalla hedningar till att ingå i himmelriket! Haf tack för din redliga wilja att werka å wår församlings wägnar för Kinas folk! Haf tack i församlingens namn för ditt korta lif i församlingens tjenst och för ditt tysta, trogna wittnessbörd äfwen in i döden! O, måtte Herrens löfte på dig wara fullbordadt, och då öfwerste Herden uppenbar warder, fullkomligt uppfyllas: War trofast intill döden, så skall jag gifwa dig lifwets krona!

Herre, lär oß betänka, att wi dö måste, på det wi må förståndige warda! Herre lär oß betänka, att wi här icke hafwa någon waraktig stad! Gif oß nåd att rätt anträda och fortsätta och wäl fullborda wandringen till det rätta, det ewiga hemmet! Gif oß nåd att skaffa med fruktan och bäsman att wi må saliga warda! Wi bedja dig, o Herre, wår Gud, gif oß nåd att af allt hjerta kunna tacka och lofwa dig äfwen i denna swåra pröfning, wäl wetande att alla dina wägar och stickeiser äro idel nåd, barmhertighet och wisshet! Utgjut i våra hjertan o, himmelfte Fader, din Helige Ande och gör oß till en andligen lefwande, rätt bedjande, i din kraft stridande och i ditt werk werktande församling. Led oß alla

i din sannings ljus, och gif oss nåd att också låta vårt ljus lysa för mennistorna! Förbarma dig, o Gud, öfwer Kinas olyckliga folk och öfwer hela den hedniska werlden! O, Herre, du gode Herde, som gaf ditt lif för fåren, styrk och hjälp, trösta, beskydda och ledsaga vår käre, ensamme broder derute på det mörka arbetsfältet och gör honom till ett troget redskap i din tjänst *). Roswadt och prisadt ware ditt heliga namn, att du så underbart räddat honom utur den stora faran! Du har skänkt honom lifswet på nytt; o, må han då kunna anse det för sin högsta glädje att så offra hela sitt lif i din tjänst! Förlåt oss, barmhertige Gud och Fader, förlåt oss alla våra synder för Jesu Kristi, vår frälsares skull, och förlåt oss äfwen vår stora försumlighet i bönen och i förbönen för våra bröder! Ja, wi hafwa syndat både i detta och på många andra sätt. O måtte wi nu rätt förödmjuka oss i stoftet inför dig, bekänna all vår syndaskuld, och måtte den blifwa astwagen i ditt försoningsblod, o Guds Lam, som bär werldens synder! Hjelp din kyrkas budbärare i alla land. Sänd, o, du sädens Herre, sänd många trogna arbetare i din säd, och gif wälsignelse till ordets predikan, att all werlden snart må blifwa upplyst af evangeliets ljus till ditt namns pris och ära! Wälsigna vår konung och hela konungahuset, wälsigna både öfwerhet och undersåter, både lärostand och åhörare! Tänk i nåd på alla sjuka, nödställda och bedröfwade och på alla fångar och brottslingar, och hjelp dem till tropp och själ. Ja, låt, o Herre, vår Gud, din nåd och wälsignelse hwila öfwer hela vårt land, slå ned all ondskas och ogudaktighet och befrämja sann fromhet och allt godt i hela vår församling. Hör vår bön för Jesu Kristi, vår frälsares skull. Dig ewige, treenige Gud, Fader, Son och Helige Ande ware lof och pris och ära nu och ewinnerligen! Amen.

---

*) Syftar på missionären A. Elgqvist, hwilken blef räddad wid detta tillfälle, då Fast mörkades.

Wid missionärerna A. Ouchterlony och G. E. Lundgrens

utsändande till Indien den 18 Okt. 1852.

Si, jag sänder eder såsom får ibland ulfwar; waren förbensfull snälle såsom ormar och enfaldige som dufwor.
Matt. 10: 16.

Då Kristus, vår Herre och frälsare, utsände sina första sändebud, så gaf han dem åtskilliga stora förefrister, förenade med härliga löften och med en ousägligt widtomfattande fullmagt. Enligt dessa förefrister och denna fullmagt blef deras ställning i flera afseenden underbar; de blefwo under stenbar fattigdom begåfwade med outtömliga rikedomar, så att de kunde kallas **ingenting ägande och likwäl många rika görande**. De blefwo i stenbar ringhet och wanmagt begåfwade med en sådan magt, att de icke behöfde frukta för furstar och konungar, då de inför dem ställes till rätta för det vittnesbörd, de aflade om den korsfäste och uppståndne Kristus, werldens Herre och frälsare, en sådan underbar magt, att de kunde utdrifwa djeflar och göra sjuka helbregda och tram-pa på lejon och drafar. De blefwo begåfwade med en sådan fullhet af den Helige Andes ljus och himmelsk wisshet, att de, som i sig sjelfwa woro utan menskelig lärdom, i sig sjelfwa ofunniga fiffare, handtwerkare o. s. w., kunde tala med lärda tungor om himmelska ting, och ordet af deras mun led-sagades af Herren sjelf med en utomordentlig kraft. Detta ord blef spjut och naglar, som gjorde djupa, sargande styng i många syndarehjertan; ett ord med sådan tröst och hugswa-lelse, att det blef en himmelsk balsam för de förkrossade, ett ord, som gjorde de bedröfwade glada, de fattiga rika, de frid-lösa fridfulla; med ett ord, detta budskap gjorde ångersfulla, öfwergifna, förlorade mennistor till glada, lydliga Guds barn; det gjorde syndens olydliga trålar till benådade, fria, rätt-färdiga Zionsbarn! — En sådan magt undfingo Jesu sändebud, en sådan kraft nedlade han i det ord de skulle förkunna, han lofwade att wara när dem med detta underbara bistånd intill tidens slut, efter sitt uttryckliga löfte: **Si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända.**

Således gälla löftet och förefristerna ända till den stora fulländringens dag; de gälla icke blott Jesu första sändebud, utan de gälla alla sanna ordets tjenare, så länge werlden står. Men skall man kunna vara fullt förwissad om Herrens blifstånd såsom hans sändebud, så måste man framför allt vara i wißhet om det ordet i vår anförda text, att man har en fullnagt, som är tecknad och underskrifwen af den himmelske Konungen sjelf med det höga namnet: Jag, Jesus Kristus, sänder eder. Det måste för den, som utgår i Herrens werk och i hans tjenst, vara en afgjord sak, att man sändes af honom, att man har en himmelsk kallelse, en kallelse af Herrens Ande, ett uppdrag af Herren Jesus sjelf, som ytterst beror endast på trons wißhet hos den menniskan sjelf, som inträder i evangelii tjenst. I många fall äro wi menniskor wißerligen i stånd att säga med wißhet om den eller den menniskan, som egnar sig åt evangelii tjenst, att hon icke vertill har någon rätt inre kallelse af Herren; detta kan man alltid påstå då, när den personen ännu tydligen hyser ett werldsligt sinne och är i ett uppenbart oomvändt tillstånd, då nådegåfwor icke finnas, eller då nådegåfwor finnas, men naturens gåfwor påtagligen äro otillräckliga för det fall, hwaruti den personen inträder. Men aldrig är en menniska i stånd att med fullkomlig wißhet påstå om någon annan menniska, att hon är kallad till Herrens werk; icke blott naturens gåfwor äro derwid alldeles otillräckliga kännemärken, utan äfwen i afseende på Andens gåfwor är vårt omdöme så otillräckligt, att wi aldrig med full wißhet ens kunna påstå, att den rikt begåfwade är till ett wißt embete tillräckligt utrustad, och ännu mindre kan man häruti med full wißhet skilja emellan Herrens wilja och menniskans egen wilja. Således har den, som inträder i Herrens tjenst, härutinnan att göra med Herren sjelf, sedan menniskor blott till en wiß grad sträckt sin pröfning — så långt dem tillkommer. Efter sådan menskelig pröfning synes det wißerligen att I, älsklige wänner, som nu uttalat edra affkedsord till den Swenska församlingen för att i Herrens tjenst utgå i hednawerlden, ären af Herren kallade att bära saltighetens budskap till hedningarne. Men på denna pröfning bygga wi ingen wißhet derom, att eder kallelse är af Herren. Wi måste hwila i det hopp, att I sjelfwa hafwen afgjort denna sak med eder Herre och mästare Kristus, att i sjelfwa hafwen fått höra i

edra hjertan det höga, himmelska ordet: **Si, jag sänder eder,** att I länge med upprigtig bön hafwen pröfwat eder kallelse inför Herren och egen trons rikhet derom, att Jesus Kristus har sagt till eder detta ord: **Si, jag sänder eder.** Det är då icke någon mensklig magt, som sänder eder, icke vårt missions-sällskap, icke vår kyrka sänder eder i sitt namn; utan wi tro och hoppas, att det är Kristus, som sänder eder, så att wi fortsynta menniskor, som hafwa att göra med denna sak, blott deruti äro Herrens redskap. Wi wilja derwid efter de apostoliska församlingarnas sköna exempel gerna utöfwa den kristliga kärlekens tjänst och utsända eder i vår Herres och frälsares namn. Våra swaga förböner, våra wälgångsönsknigar, våra wälsignelser skola följa med eder på den långa färden öfwer de stora djupen, de skola följa med eder till de folk, som ännu äro fångna i mörkret, i syndens trälldom, de skola följa eder i den långa och swåra striden. Men allt detta, som wi kunna lofwa, är intet att trygga sig wid, wi måste öfwerlemnna eder åt den allsmågtiga fadershandens bewarande nåd, åt den trogne öfwerherdens starka beskydd, och åt honom öfwerlemnna I eder sjelfwa. Wi hafwa bedt honom bewara oss ifrån det swåra fel att utsända eder, om han icke sjelf sänder eder; wi hafwe bedt honom bewara eder ifrån att gå åstad på eget bewåg, efter egna tankar och egen wilja, såsom Herren klagat i sitt ord om sådana falska profeter, som kallade och sände sig sjelfwa: Jag sände dem icke, säger Herren; — o, detta är ett förfräckt ord: Jag sände dem icke, likwäl lupo de! Nej älskade bröder! Wi hoppas om eder det som bättre är, ändock wi så tala. Så gån då åstad i edert härliga kall, gån ut i eder Herres tjänst, såsom arbetare i hans wingård, för att insamla själar till himmelen, dyrköpta själar, som han sjelf har älskat intill döden och återlöst med sitt blod; gån åstad i den allsmågtige segerhjeltens namn och under hans wingars flugga! Hans hjälp, hans bistånd, hans bestärm äro för eder alltid nödwändiga. Vår kärlek och många trogna wänners kärlek skall följa eder; denna brödrakärlek i edert fosterland wille gerna bära eder på händerna, men dessa händer räcka icke öfwer watten och land, de kunna icke omhulda eder i farans stunder, de kunna icke astorka edra tårar i de swåra pröfwotiderna, utan I behöfwen mågtigare händer, I behöfwen hwila i den allsmågtiges egna händer! — och der

— hos honom, kunna wi rädda eder händerna; dit, till nådatronen, kunna wi uträtta vår förböns händer; der, wid Jesu kors, låtom oss dagligen mötas; der, på den stora mötesplatsen, der alla bedjande syndare i alla jordens länder dagligen samlas.

Då Kristus säger: Si, jag sänder eder såsom får ibland ulfwar, så gifwer han dermed också tillkänna, huru sändningen är bestäffad. De, som sändas, äro i sig själfwa såsom wärnlösa får i en arg och farlig werld. Just derigenom, att de hafwa Kristi sinne och i den mån de hafwa Kristi Ande måste de wänta att blifwa utsatta för werldens bitterhet och djefwulens glöddande stott. O, att det aldrig wore egna fel, eget oförstånd, egna synder, egna dårskaper, som ådroge dem werldens hat och bitterhet, utan Jesu ord alltid kunde på dem med full sanning tillämpas: Salige ären I när menniskorna försmäda och förfölja eder och säga allt ondt emot eder, **Ijugande**, för min skull! Glädjens och fröjden eder, ty eder lön är stor i himmelen; ty sammalunda hafwa de också gjort profeterna, som hafwa varit för eder. Wärnlösa äro i sig själfwa ordets tjenare. Hvad skulle en eller annan enskild menniska i sin egen kraft förmå mot millioner hedningar, som förbittras, då de störas i sin falska frid? — emot millioner menniskor, som sakna all den rättwisa, den mensklighet, den ömhet för likar, som blott äro frukter af kristendomen, — otaliga staror, som stundom upptändas af glöddande wrede och oheligt nit, ropande hwar på sitt sätt i blandad förvirring: Stor är de Efesiens Diana! Men icke blott mot en werld, som ligger i det onda, hafwa alla sanna kristna och i synnerhet ordets tjenare att kämpa. Herrens sändebud hafwa en helt annan strid, i synnerhet på mörkrets egentliga område — derute, der denna werldens furste ännu herskar på helt annat sätt, än i vårt fädernesland; derute, der knappt någon stråle af den gudomliga sanningens ljus och kraft har gjort honom afbräckt — der, ja der gäller det i synnerhet att wälakta på apostelns ord: På det första, käre bröder, waren starke i Herren, och i hans starkhets magt. Ikläden eder allt Guds harnest, på det I mågen stå emot djefwulens listiga anlopp; ty wi hafwa icke strid emot kött och blod, utan mot furstar och wälbiga, nemligen emot werldens herrar, de som regera i denna werldens mörker, emot de onda andar under himmelen,

Derför, tagen på eder allt Guds harnest, att I mågen emotstå i den onda dagen och allting wäl uträtta och beståndande blifwa. Så stån nu omgjordade kring om edra länder med fanningen och ifklädde rättfärdighetens träfweto (pansar); Och fötterna skodde, att I mågen redo wara till frideus evangelium. Men öfwer allting, tagen trons sköld, med hwilken I kunnen utsläcka alla den ondes glöbände stott. Och tagen på eder salighetens hjälm och Andens swärd, som är Guds ord. Ef. 6: 10—17.

Det är derute ofta så, som om den luft man andas wore förgiftad; en outhärlig tryckning bemäktigar sig ofta hela hjertat, och i själen innersta djup kännes stundom en oförklarlig smärta, stundom underliga dragningar, stundom sataniska frestelser. I en sådan strid mot de onda andar under himmelen fordras Andens wapenrustning; der är det i sanning nödwändigt att wara rustad af Herren sjelf och att icke strida under sin egen, utan under Jesu fana. Då striden är så bestaffad, sändebuden så swaga och fienderna så mäktiga, så arga och skoningslösa, så kunna wi i någon mån fatta betydelsen af den starka liknelsen: Si, jag sänder eder såsom får ibland ulfwar. Icke till ulfwarne sändas de; ty de flesta af dem, som så kallas, wilja icke frälsas; men ibland ulfwarne äro många, som Herren ser kunna blifwa får, och till dessa sändas ordets tjenare för att samla och rädda dem. Men Kristi tjenare hafwa icke blott starka fiender utom sin egen person, utan de hafwa utöfwer allt detta den allrasarligaste fienden inom sig sjelfwa, arssynden med dess otaliga, giftiga, farliga källsprång, ett förderswadt kött och blod med anlag till otaliga syndiga lustar; de yttre fienderna hafwa således starka bundsförwandter, arga förrädare inom vår egen person och i vår egen natur. Så myckiet mera, älskade församling, är det en stor, en wiktig, en oafwislig pligt för hwar och en af eder, som har lärt att uppsända en bönesuck till himmelen, att med ifrig, trägen förbön ledsaga dessa våra bröder, som skola utgå i den swåra striden, såsom aposteln, sedan han omtalat den andliga wapenrustningens nödwändighet, också förmanade församlingen att bedja för honom; och dermed har han förmanat denna församling att bedja för dem, som nu sändas, i det han säger: Tagen på eder salighetens hjälm och Andens swärd, som är Guds ord; i all bön och åkallan, alltid bedjande i Anden, och waken dertill, med all idfelighet och bön

för alla helgon. Och för mig, att mig måtte gifwet warða tala dristeligen med öppen mun, att jag måtte funnig göra evangeli hemlighets, hwilkets sändebud jag är i denna ledjan, på det jag deruti må fritt tala, som mig bör tala. Ef. 6: 17—20. Till ordets framgång, ja, på det han måtte få nåd att med rätt kraft och wißhet förkunna ordet, wille den store aposteln hafwa församlingens förbön. Huru mycket nödwändigare måste då sådan förbön wara för ordets tjenare i vår tid, som icke på långt när hafwa sådant ljus, sådana gåfwor och krafter som han! Och nu, då wi särskildt tänka på de bröder, som talat till oss sitt affledsord, huru nödwändig måste då en sådan förbön wara! I kunnen ju icke wänta, älskade åhörare, att de redan skola kunna anses för starka troshjeltar eller bepröfwade heliga. De äro ju ännu unga och oerfarna, de hafwa ju ännu icke haft några swära pröfningar att genomgå, de hafwa warit omgifna af wänner och bröder, de hafwa åtnjutit alla de stöd och alla de förmåner, som härfluta af en kristlig kyrka, af ordet och sakramenten, af kristnas exempel och en kristlig samsundsande. Helt annorlunda blir deras belägenhet, då de komma ut ibland hedningarne. Gören eder icke stora eller säkra förhoppningar om deras ståndaktighet, gåfwor, krafter och werksamhet, utan bedjen fastmer, att Herren, den starke och trofaste Guden, måtte wara med dem och att han wärdigas sjelf uträtta sitt werk till många hedningars upplysning och frälsning, fastän de redskap som sändas äro så få, så swaga, så alldeles otillräckliga till det stora företaget. Wi måste härwid hålla oss wid samma sanning, på hwilken Jonatan förtröstade: Det är icke Herren tungt att hjälpa genom många eller genom få. 1 Sam. 14: 6.

Då vår frälsare utskickade sina sändebud, så gaf han dem en befallning, huru de skola wara beskaffade, en befallning, som det icke står i menniskomagt att genom egna bemödanden efterkomma, men just i hans befallning ligger ett säkert löfte, att den som wil taga och lyda befallningen, skall af honom sjelf få nåd och kraft dertill. Befallningen lyder så: Waren snälle såsom ormar och ensaldige såsom dufwor. En förundlig motsats! Sådana motsatser kunna ej af naturen utan blott genom nåden förenas. Ormens list är för Kristi tjenare alltid otillåtlig. Åfwen af denna orsak äro de i werlden såsom får ibland ulfwar; ty all egen kraft och all naturlig list må-

ste de försaka, alla försvarsmedel, hwarmed synden har något att stäffa, måste de öfvergifwa; de äro således wapenlösa på det sätt, att inga föttsliga wapen vidare äro dem tillättna. Men i det stället wisar Kristus, huru de skola wara wäpnade, huru deras strid skall utföras och deras wärf uträttas: Waren snälle såsom ormar och enfaldige såsom dufwor. Förstånd och hjerta måste upplysas af Herrens Ande, tankesförmågan stärpas genom ljuset från himmelen; wishet, klohet, försigtighet, warjämhet emottagas såsom gåfwor af den himmelska wisheten. Och dessa gåfwor gifwas åt wishetens barn i och med detsamma, som de emottaga Herrens Ande; just då, när de upplåta hjertat för det himmelska andedopet och blifwa den Helige Andes tempel; när samme Ande, som nedkom öfwer Herren Jesus sjelf i dufwoliknelse, får implanta sina gåfwor i deras hjertan och gifwa dem barnastapets Ande, då hafwa de Kristi Ande, då bedja de dagligen att blifwa så till sinnes, som Kristus Jesus war, fulla af kärlek, mildhet, saktmodighet, tålmod och en förebedjande barmhertighet. Detta är den rätta dufwoensfalden, som ser med enfaldigt öga på Herren allena, söker hans ära och menniskors bästa, utan menniskofruktan, utan traktande efter fåfäng ära, utan fidoblickar åt andra håll; det är den rätta dufwoensfalden, som will löpa med tron i det förelagda loppet och se på Jesus, som är trons beghynnare och fullkomnare.

Och måtte nu Herren Zebaoth, härskarornas Herre, wara med eder, käre bröder! Måtte Herren efter sitt löfte gå för eder i striden! Måtte han sjelf så trampa den store draken, den gamle ormen under edra fötter, utrota qwarlesworna af ormens utsäde ur edra hjertan, upprycka hwarje bitter rot, som der will uppväxa! Måtte han göra eder till hymnigt fruktbarande grenar af sig sjelf, som är winträdet, och uppfylla eder med all andlig wishet och förstånd och med sin heliga kärlek, som all kunskap öfvergår! Och härmed: **Farwål!** — ett långt farwål, måhända för alltid här i tiden. Måtte vårt återseende en gång blifwa glädjefullt, sällt och saligt, antingen wi så mötas eller icke på denna sidan om Jordan! Måtte i en gång hafwa med eder en flara af själar från hedningarne, klädda i rättfärdighetens bröllopskläder, med segerpalmer i deras händer! I weten, att vår kyrkas första egentliga mission har undergått en ganska swår pröfning, ett blods-

dop! — Detta måste verka förlamande på allt sådant missionsfinne, som icke är af det rätta slaget; men smältande, renande, luttrande, stärkande på allt af Herrens Ande verksamt missionsnit. Vi hafwa redan förnummit märkvärdiga frukter deraf i vårt hemland, och kyrkans häfder äro fulla af bewis derpå, att sådana förkrossande slag äro förebud till stora segrar. Men antingen Herren förunnar eder att se någon frukt af edert arbete eller icke, måtte han gifwa eder trohet och ihärdighet i arbetet och ståndaktighet i striden, i pröfnin-garne nåd att behålla edra själar genom edert tålmod, samt i all bedröfwelse en full förtröstan till Herrens osvikliga löf-te: De, som med tårar så, skola med glädje uppfära! De gå åstad och gråta och bära ut ädel säd och komma med glädje och bära sina kärswar. Ps. 126: 5, 6. — Nåd ware med alla, som vår Herre Jesus Kristus rättssinneligen får hafwa! Amen.

Evangelii predikan för alla folk.

Och jag såg en annan ängel flyga midt igenom him-melen; han hade ett ewigt evangelium, det han förkunna skulle dem, som på jorden bo, och alla hedningar och slägter och tungomål och folk. Och sade med hög röst: Frukten Gud och gifwen honom ära; ty stunden är kommen till hans dom, och tillbedjen honom, som hafwer gjort himmel och jord, hafwet och wattufällorna. Upp. 14: 6, 7. Profetior eller förutsägelser om det tillkommande innehållas i flera af det nya testamentets skrifter, men det är i synnerhet Uppen-barelseboken, som företrädeswis kan kallas det nya testamen-tets stora profetia. Aposteln Johannes fick i anden öfwer-skåda tidens lopp och fulländning och ewighetens begynnelse för Kristi kyrka, som är ett ewigt rike. Han fick skåda på förhand den stridande församlingens stora kamp under många omwexlingar och lidanden och ändtligen den fullkomliga se-gern, Kristi bruds härliga kröning. Profetian förer oss i An-den under wandringen genom jemmerdalen till Sammets bröl-lop och till det nya Jerusalem. I Uppenbarelseboken få wi

mer än på något annat ställe i bibeln ståda in i det tillkommande lifwet; och wi få deruti en tydlig kännedom om alla hufvuddragen i den del af werldshistorien och kyrkohistorien, som ännu återstår. Den särskilda syn, som innehålles i det 14 kapitlet, har i synnerhet afseende på Kristi kyrkas tillwänt i den sista tiden, den seger, som winnes på jorden och den lofsång, som derwid sjunges af de fulländade i himmelen. Och huru ster denna stora, hastiga tillwänt, huru winnes denna afgörande seger? En ängel flyger midt igenom himmelen och har ett ewigt evangelium att förkunna dem, som på jorden bo, och alla hedningar och släkter och folk och tungomål. Det är genom detta ewiga evangelium Kristi kyrka bygges och fullkomnas. Det är genom detta evangelium alla utvalda af jordens folk skola upplysas och förlossas ifrån hedendomens mörker, ifrån tråldomens synder och styggelser, samt införlifwas med Kristi kyrka och blifwa delaktiga af de heligas arfwedel i ljustet; det är genom detta evangelium, de skola blifwa omtwända till den sanne Guden och frukta honom allena och gifwa honom äran. Att evangelium måste förkunnas för alla folk har vår frälsare sjelf förutsagt: **Detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden till ett vittnesbörd öfwer allt folk, och då skall änden komma.** Matt. 24: 14. Dessa ord innebära ett tydligt löfte, en fast försäkran derom, att evangelium skall förkunnas för alla folk, fastän icke alla enskilda menniskor skola tro derpå, men de skola höra det, och det skall blifwa till ett vittnesbörd öfwer dem, som icke tro, ett vittnesbörd, att de hade kunnat frälsas, om de hade welat anamma och lyda evangeliets ord, och att de genom sin otro äro sjelfwa wållande till sin förtappelse. Men att bland alla folk några skola komma till tron och blifwa frälsta, står uttryckligen skrifwet: Sedan såg jag, och si, en stor skara, den ingen räkna kunde, af alla hedningar och släkter och folk och tungomål, stådande för stolen och för Lammet, klädda i sida hwhita kläder, och palmer i deras händer. Och de ropade med hög röst och sade: Salighet honom, som sitter på stolen, vår Gud och Lammet. Upp. 7: 9, 10. Åfwen dessa ord bewisa omedelsägligen, att evangelium måste förkunnas för alla folk, emedan de saligas skara en gång kommer att bestå af menniskor, samlade från alla hedningar och släkter och folk och tungomål. Utan evangelium hade de ju icke

kunnat komma till tron på Kristus och blifwa frälsta, och Skriften säger: **I ingen annan är salighet; ty det är icke heller något annat namn under himmelen menniskorna gifwet, i hwilket wi skola saliga warda** — intet annat namn än Jesu namn allena. För att komma till saliggörande tro på hans namn, måste de höra hans evangelium förkunnas, och de, som då åfälla honom, blifwa frälsta. Ty hwar och en, som åtalar Herrens namn, skall warda salig. Men huru skola de åfälla den, de hafwa icke trott på? Och huru skola de tro honom, som de hafwa intet hört af? Och huru skola de höra utan predikare. Och huru skola de predika, utan de warda sände? Såsom skrifwet är: **O, huru ljuslige äro deras fötter, som frid förkunna, deras, som godt förkunna**, Rom. 10: 13—15. Af dessa och många andra skrifställen kunna wi klart se, att Herren sjelf har både befalt och lofwat, att evangelium skall förkunnas i all werlden, och emedan detta icke skedde eller kunde ske i all werlden i apostlarnes tid, så måste Kristi kyrka lyda dessa befallningar ända till des evangelii ljus har blifwit utspirdt till alla länder. Ty det är åt sin kyrka Kristus har gifwit sig sjelf, sin Ande, sina löften, sina föreskrifter. Att kyrkan i vår tid till större delen bortglömt denna wigtiga pligt, måste således nödwändigt wara ett af de tecken, som wisa, att det står illa till med sanningens kunskap, med trons lif och med den sanna kärleken. Sjelfwa missionsfaken är ett wältaligt vittnesbörd derom, att tillståndet i kyrkan är långt ifrån hwad det borde wara; ty wore kyrkan i sin helhet rätt lifwad af Kristi Ande, så skulle hela kyrkan arbeta på Kristi rikes utbredande bland hedningarne med så allmänt deltagande, att det alldeles icke skulle behöfwas, att några få enskilda menniskor, samlade till föreningar, skulle utöfwa denna af Kristus befallda werksamhet. I så måtto måste man till och med säga, att sjelfwa missionsfaken är ett sorgligt tidstecken, emedan den innebär ett bewis på kyrkans sjukliga tillstånd. Och de som påstå, att kyrkan såsom kyrka borde utöfwa denna werksamhet och att föreningar icke dertill borde behöfwas, hafwa alldeles rätt. Men så länge kyrkan icke gör något för att uppfylla sin stora pligt i denna sak, så är det nödwändigt för enskilda personer att, på det sätt de kunna, söka uppfylla Herrens tydliga föreskrifter och arbeta efter sin öfwerthgelse och sitt samwetes kraf. För alla de medlemmar

af vår kyrka, som icke gilla en sådan verksamhet af sällskap, kunna wi i så ord angifwa ett säkert medel, hwarigenom de kunde göra sådana sällskap om intet, och detta medel är, att alla med en mun säga: Kyrkan skall nu göra sin sak; wi alla wilja dertill bidra och medverka! Ett sådant beslut skulle också på kyrkans inre tillstånd verka förträffligt och välgörande. Då upphörde också missions-sällskap och missionsföreningar, ty de behöfdes icke mera. Den fria kyrkan i Skottland utöfwar missionsverksamheten såsom en kyrkans angelägenhet, en kyrkans pligt, från hwilken ingen medlem af kyrkan är frikallad, som icke vill undandraga sig en af Herrens bestämda föreskrifter. Det är högeligen att önska, att snart i vår kyrka en dylik verksamhet måtte blifwa lika allmän, och den skall blifwa det i den mån wi komma till eftertanke och klarhet om **hwad kyrkan bör vara och hwad kyrkan bör göra.** Hon bör vara inympad i winträdet och bära frukt till Herrens ära, **hafwa ljus och lif i Kristus och låta sitt ljus lysa för menniskorna.**

Det anförda löftet i Uppenbarelseboken, som talar om en ängel med ett ewigt evangelium, kan wäl knappt af någon läsare blifwa så missförstådt, som om meningen wore, att Gud skall sända en ängel från himmelen till att förkunna evangelium för hedningarne. Detta har han ännu aldrig behagat göra, och derpå har man aldrig i Kristi kyrka wäntat. Hade man wäntat derpå, så funnes ännu ingen kristenhet, så wore wi ännu hedningar. Men det war Kristi apostlar, som först fingo befällning att predika evangelium för allt folk, och denna befällning gälde sedan för andra, som han wille kalla till ordets tjenare. Han lofwade att vara med dem alla dagar intill werldens ände. Ordet ängel betyder sändebud. Kristus sjelf kallas ängel på några ställen i gamla testamentet, Gud Faderns högsta sändebud till menniskorna, Förbundets ängel. På somliga ställen blifwa äfwen blotta menniskor kallade änglar, såsom hos Malakias: Prestens läppar skola bewara läran, att man må befråga lagen af hans mun; ty han är en Herren Zebaots ängel. Mal. 2: 7. Profeten Haggai kallas Herrens ängel, som hade Herrens budskap till folket. Hagg. 1: 13. Men då ordet ängel brukas utan sådant sammanhang, som wisar att det skall förstås på bildligt sätt, så betyder ordet wanligtvis någon af Herrens tjensteandar från

den osynliga werlden. I vår text ur Uppenbarelsebooken kan det så förstås, att, emedan aposteln fick ståda sammanhanget mellan himmel och jord, sammanhanget mellan den triumferande och den stridande församlingen och de stora händelserna, såsom utgående utur himmelen från Gud och Kristus sjelf, så föreställdes honom evangeli predikan såsom verkställd eller påstyndad af en ängel, nemligen af sändebud från himmelen. Denna änglasyn skall således uttryckligen lära oss, att de, som skola förkunna evangelium, måste, för att vara rätta sändebud, lika wißt vara sända af Herren sjelf, som han sänder sina änglar från himmelen för att uträtta hans besallningar på jorden. Ps. 103. Den ängel, som Johannes såg i denna syn, kan således betyda hela den evangelisters skara, genom hwilken evangelium skall med hög röst och med Andens kraft förkunnas bland menniskorna på jorden i synnerhet i de sista tiderna. Just genom salighetens evangelium, då det rent läres och rätt anammas, beredes Kristi rikes fulländning i tiden; derigenom samlas menniskor till Kristi kyrka, derigenom frälsas så många som wilja frälsa warda, derigenom lära de att **frukta Gud och gifwa honom äran**. Då har menniskan funnit den sanne Guden, när hon har honom genom evangelium. Den der tror, han hafwer både Fadren och Sonen. Äfwen detta måste wi anse för ett wigtigt tidsteden, att i Kristi kyrka nu har uppstått så stor iswer och mächtig verksamhet för att sända detta evangelium till hedningarne. Fastän wi ännu icke kunna säga, att denna verksamhet är stor i vår swenska kyrka, emedan den ännu står långt tillbaka, hwad deß eget inre tillstånd beträffar, så råder dock ganska stor verksamhet i denna sak i andra protestantiska länder, och wi kunna hoppas, att det äfwen hos oss skall blifwa annorlunda, än det är nu. Emellertid har i vårt fädernesland ett hastigare och allmännare deltagande uppstått i denna sak, än någon wägade hoppas, då den först började. Men hwad som är högeligen att önska, det är, att i denna verksamhet måtte blifwa mera lif, mera andlig kraft och mera allmän och trogen bön och förbön. Alla missionswänner böra betänka, att här gäller en strid på lif och död, en strid mot mörkrets magt och wäldigheter på deß eget område. Huru kan man wänta, att denna werldens Gud, 2 Kor. 4: 4, skall släppa sina offer så lätt och att han utan motstånd skall låta ordets tjenare blott komma

och inbjuda syndens trålar till himmelriket? Huru kan man wänta, att ett swagt bemödande att sända lifwets ord till hedningarne skulle krönas med någon lätt och märkbar framgång i sin första början? Ja, huru skulle man kunna wänta någon snar, någon rätt uppmuntrande framgång i denna sak, då wi wäl weta med oss sjelfwa, huru litet wi för denna sak hafwa kämpat med Andens wapen, huru ringa andlig kraft wi hafwa, huru blandadt med werldsligt sinne vårt missionsarbete är och huru litet wi arbeta med bön och förbön för hedningarna och för ordets tjenare ibland dem? Wilja wi wara upprigtiga, så måste wi först och främst med ånger och blygsel bekänna, att vårt lilla arbete blifwit i flera afseenden börjadt mera i eget namn än i Herrens namn, mera i mensklig kraft än i Herrens kraft. Och hwad kunna wi således wänta? **Intet! intet!** blir swaret, så snart wi betänka allt detta. Men skall detta arbete därför öfvergifwas? O nej? We oss, om wi se tillbaka, sedan wi hafwa satt vår hand till plogen! Men wi måste låta Herren underwisa oss genom den erfarenhet, som är wunnen. Wi måste börja arbetet på ett nytt sätt, wi måste börja det så, att wi icke anse de obetydliga yttre åtgärderne eller gåfwortha såsom hufwudsak; utan hufwudsaken måste bestå i ett warmt deltagande med hela själen och med hela hjertat, så att alla sanna missionswänner i hela landet dagligen frambära hedningarne till nådastolen och nedlägga dem inför werldens frälsare, att han måtte sända sitt ljus ibland dem, att ordets tjenare ibland dem måtte blifwa rikligen utrustade till sitt arbete, att hedningarnes hjertan måtte blifwa öppnade för sanningen, att mörkrets furste måtte blifwa besegrad, att sädens Herre måtte utsända många trogna arbetare, att den tid, som i Skriften är utlofswad såsom Kristi kyrkas härliga segertid, snart måtte komma. Särdeles lärrika äro många böner i psalmerna. Der lära wi att bedja, såsom om Gud wille af våra bönerop uppmånas att uträtta sitt werk. Upp, o Gud, och uträtta din sak; tänk uppå den försmädelse, som dig dagligen af de galna wedersfares. Ps. 74: 22.

Så lärer oss Guds Ande sjelf att åkalla honom. Han will, att menniskan skall tro och lyda hans ord och förhålla honom hans löften eller lifsom påminna honom derom, fastän Gud icke kan glömma dem, men wi kunna glömma dem; därför will han, att vår tro och förtröstan skall förökas genom

åfällan och att wi beständigt skola stödjia vår bön på hans löften för Kristi skull. Då blifwer bönen hörd, och så vill Herren, att alla skola medverka till hans rikes tillväxt och deltaga i striden mot mörkret, synden, döden och djefwulen, — den stora strid som måste kämpas icke blott i enskilda hjertan utan i werlden, i det stora hela. I denna strid är det just Kristi rike skall winna seger och herramålde, så att Guds löfte genom profeten går i fullbordan: Af solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt wara ibland hedningarne: Och i alla rum skall för mitt namn rökt och ett rent spisoffer offradt warda, ty mitt namn skall härligt wara ibland hedningarna, säger Herren Zebaoth. Mal. 1: 11.

Om sättet att predika evangelium för hedningarne.

Aposteln Pauli missionspredikan i Aten, Apg. 17: 22—31, är ett af de allra lärerikaste exempel på en rätt missionspredikan för hedniska folk, i synnerhet för sådana, som hafwa någon grad af hednisk bildning och icke längre tillhöra det wildda tillståndet. Man måste alltid komma ihåg, att evangelium är för den oomvända menniskan motbjudande, detta ligger i menniskonaturens djupa förderf. Därför är det så mycket nödvändigare att med kristlig vänlighet söka tillwinna sig hedningarnes förtroende och uppsöka alla de spår af sanning och alla de anknätningspunkter, som hos dem möjligen kunna finnas, för att från sådana punkter, som de sjelfwa erkänna, bana sig väg till en rätt framställning af salighetens ord för dem. Aposteln Paulus uppsökte en sådan anledning i sjelfwa den afgudadyrkan, som han fann hos folket i Aten. Då han sade: Jag ser, att I uti alla stycken umgås med wantro, så hafwa dessa ord på grundspråket en sådan lydelse, att Atenarne kunde anse dessa ord såsom bewis på apostelns vänlighet och till och med såsom en berömmelse, ty han sade egentligen: I män af Aten, jag ser, att I uti allt ären benägne till gudadyrkan. Apg. 17: 22. Derpå fortfar han att wisa dem, huru han hade fått se detta. Han hade fått se många altaren till afgudars ära; men ett altare hade han funnit, derpå skrifwet

stod: Att den ofände Guden. Den sanne Guden war för detta folk ofänd. Nu wille aposteln lära dem att känna honom och sade: Den I nu owetande dyrken, honom förkunnar jag eder. Derpå talar han till dem om den sanne Guden såsom skaparen af hela werlden och allt hwad deruti är och såsom Herre öfwer himmel och jord. Deras kunde de sjelfwa lätt finna, att han icke bor uti de tempel, som med händer uppbyggda äro och att han icke dyrkas med menniskohänder eller behöfwer någonting af menniskor; emedan det är han, som gifwer åt alla både lif och ande och allt. Folket i Aten hade ganska origtiga begrepp om skapelsen och om menniskors förhållande till hwarandra, såsom om icke alla menniskor hade blifwit skapade på en gång eller woro af samma slägte. Derom will nu aposteln underwisa dem och säger dem derför, att den skaparen, som de icke kände, har gjort hela menniskoslägtet af ett blod till att bo på hela jorden och satt dem före bestärda tider och sticket, huru långt och widt de bo skola. Med dessa ord underwisar aposteln dem om Guds försyn och Guds werldsregering och att ingenting beror på något blindt, oundwilligt öde, såsom de tänkte, utan på Guds allsmäktiga och allwisa wilja och styrelse. Derester wisar han dem, att Gud genom sin försyns sticket och sin werldsregering åsyftar just detta, att menniskorna måtte ledas till att söka Herren, om de måtte kunna känna honom och finna honom, ändoe han är icke långt ifrån hwar och en ibland oss. Så wisar dem aposteln, att Gud, som är allestädes närwarande, är nära hwar och en menniska; så att hwar och en som will, kan söka honom och finna honom, ty i honom lefwa wi, röras och hafwe warelse, såsom oc några af edra poeter sagt hafwa: „Th wi äro oc hans slägte.“ Dessa ord anför aposteln efter en grekisk skald, wid namn Aratus. Wi få ingalunda föreställa oss, att denne skald hade menat, att menniskorna woro gudar, eller födda af Gud, eller lifsom gnistor eller flammor från gudomen, såsom några i våra tider hafwa dylita drömmar i sin inbillade förnuftswisheit. Om dessa gäller apostelns ord: Då de höllo sig för wisa, äro de wordne dårar. Ännu mindre kunde aposteln anföra orden i någon sådan orimlig mening; utan han wille dermed bereda sig wäg till deras hjertan för att wisa dem den stora sanningen, att menniskan är skapad efter Guds beläte och bestämd att födas på nytt och blifwa Guds barn och att ge-

nom sådan födelse blifwa Guds slägte, så att Guds beläte, som genom synden är förloradt, må blifwa återställt. Af evangelii förkunnare bland hedningarne i vår tid frambäres salighetens ord wanligtvis i den allra enklaste form och på det allra enfaldigaste sätt. Läraren börjar merendels att samtala med hedningarne på ett wänligt och förtroligt sätt, stundom om deras timliga omständigheter eller någon angelägenhet, som för tillfället sysselsätter deras sinnen och alltså sjelfmant erbjuder sig, och stundom talar han med dem om deras asgudiska bruk och deras finnesstämning under allt detta för att wisa dem, huru platt ingen nytta och alldeles ingen tröst de hafwa af all sin asgudadyrkan och af all den möda och alla de kostnader, som derpå användas. Sådana samtal föras under frågor och swar och på ett sådant wänligt sätt, att hedningarne må kunna se, att läraren vill dem wäl och att han är genom skapelsen af samma slägte som de och deras broder, fastän han icke har med dem samma ansigtsfärg och måhända icke heller så ledigt och flytande, som önsfligt wore, kan tala deras tungomål. Bland de flesta hedniska folk är det nu wanligt, att de gifwa sitt bifall till den stora sanningen, att Gud är en, eller att det finnes blott en enda allwetande och allsmäktig Gud. Men härmed hafwa de ingalunda gifwit sitt bifall till att öfwergifwa asgudarne, ty de mena, att asgudarne äfwen hafwa en stor magt; likasom i den påswissa kyrkan de arma, ofunniga menniskorna bekänna både Fadren och Sonen och den Helige Ande såsom en helig, treenig Gud, men de dyrka ändå helgonen och mena, att de hafwa en stor magt. Det är således nödwändigt, att utförligare och så enfaldigt och lättfattligt som möjligt söka underwisa hedningarne om den ende, sanne Guden, såsom en helig, treenig Gud, som råder öfwer himmel och jord, men förbarmar sig i stor nåd och barmhertighet öfwer alla dem, som åkalla honom och wilja tro på honom, och att asgudarne äro platt intet. Det som dernäst följer såsom nödwändigt, är upplysning för hedningarne om menniskans förderfwade natur. Fastän hedningarnes samwete är genom synden förmörkat, så är det dock icke så helt och hållet förblindadt, att de icke inse och erkänna, att synden är syndig, så att den strider emot menniskans innersta länsla och öfwerlygelse, och att den icke kan wara annat än stridande emot Guds heliga wilja. Härutinnan har man wis-

serligen ofta många swårigheter att öfwerwinna, innan hedningarnes samweten kunna tillrättasföras och deras willfarelser och fördomar öfwerwinnas. En af orsakerna, hwarför hedningarnes samweten äro så förblindade i afseende på hwad som är rätt eller orätt, sanning eller lögn, dygd eller last, är mängden af fabler om deras asgudar och asgudarnes laster; ty om asgudarne berättas många ting, som måste af en kristen betraktas med affly. Hedningarne hafwa want sig wid att betrakta dessa gerningar af sina asgudar såsom heliga, och detta bidrager mycket att förwilla och förqwäfwä samwetets röst.

En annan omständighet werkar ännu mera förwillande och förderfligt på hedningarnes hjerta och sinne och på deras samwete och omdöme, nemligen de flesta europeers wandel och lefnadswanor. Att dessa, som kallas kristna, lefwa såsom hedningar, inwerkar särdeles skadligt på hedningarne och gifwer dem anledning att tänka wid sig sjelfwa och äfwen att säga till missionsärerna: De kristna lefwa icke bättre än wi. I sägen dock, att eder lära och eder tro är den rätta och fordrar ett heligt lefwerne, men då de kristna icke lefwa bättre än wi, så är ju detta ett tecken, att eder lära icke är bättre än vår, och eder Gud icke bättre än våra gudar. Den kristne läraren har då ingen annan utväg, än att med förödmjukelse tillstå, att många hafwa det kristna namnet, som dock icke i själ och hjerta äro sanna, lefwande kristna. Det är då godt, om läraren wet någon enda, sann kristen, som de känna, på hwilken han kan hänwisa, såsom ett exempel på sann tro och kristliga trosfrukter. Men icke länge bör läraren upptaga tiden med att samtala med hedningarne om Gud såsom skaparen och uppehållaren, och icke heller med menniskonaturens förderfwade tillstånd, utan hufwudsaken är att lära dem känna Kristus, återlösaren, förlossaren, frälsaren. De flesta hedningar kunna temligen lätt öfwerthgas derom, att de äro syndare, och att de behöfwa en försoning, så att för läraren hufwudsaken blifwer den, att förmå dem till det erkännande, att Jesus Kristus är Guds Son, werldens försonare och frälsare. Bland hedningarne finnas också allehanda lärobyggnader, angående försoning, och det gäller således att wisa dem, att Kristi försoning är den enda, som gäller inför Gud, och att alla andra påfund äro fåfänga.

I Indien finnas millioner menniskor, som tänka, att

wattnet i Gangesfloden eller i andra heliga floder kan rena dem ifrån alla synder, och därför plåga de närmaste anhöriga, stundom de egna barnen, föra sina föräldrar eller anhöriga, då de blifwa gamla eller dödsjuka, till en sådan flod och dränka dem i wattnet eller qwäfw dem i gylltjan för att rena de döende; ty de mena, att de kunna i detta watten rena dem ifrån alla synder. Det är godt att kunna wisa dessa arma menniskor, att icke något sådant watten kan rena ifrån synden, men att de själar, som wilja blifwa renade, kunna blifwa rentwagna i Guds Sons blod, och att döpsen i den treenige Gudens namn är ett bad till ny födelse, och denna rening fortsättes genom den Helige Andes förnyelse. Staliga tro i Indien, att de kunna förwärfwa sig syndernas förlåtelse genom att på mångahanda sätt plåga sig sjelfwa, och många millioner tro, att elden kan rena menniskan ifrån synden. Derfor hånder det till och med ännu på ett och annat ställe, att då någon blifwer gammal eller anses wara dödsjuk, så lägges han af barn eller andra anhöriga på en brinnande wedstapel och uppbrännes lefwande, emedan de tro, att den döende menniskans själ blifwer i lågorna renad från synden och uppfar till himmelen. Det är godt, att den kristlige läraren häremot kan underwisa de arma hedningarne om den himmelsta nådeselden, som kan rena från all synd och som Johannes Döparen menade, då han sade om Kristus: Han skall döpa eder med den Helige Ande och eld. Det bewisar sig alltid såsom ett kraftord äfwen på hedningars hjertan, detta ordet: Jesu Kristi, Guds Sons blod renar oss af alla våra synder. Det bewisar en gudomlig kraft, äfwen på dem, som hafwa blott en ytlig kunskap om Jesu försoningsdöd och om Guds Son såsom syndares frälsare. Och då den Helige Ande omtalas, så har äfwen detta med sig en underbar kraft, som öppnar många hjertan för nåden, och så kan den Helige Ande börja att i dem werka nådens werk, så att de blifwa ångersfulla syndare och komma till tro på Guds Son och blifwa brinnande i Anden. Att höra sådan underwisning blifwer för många af dessa arma, ofunniga menniskor en outsäglig, ljustlig tröst och lättnad, sedan de måst i lång tid för dödens räddhåga trälar wara. De få smaka och se kraften af Jesu ord: I skolen finna ro till edra själar, ty mitt of är ljustligt och min börda är lätt. Bland Hinduerna finnas äfwen sådana menniskor, som

mena, att om de öfvergifwa sina anhöriga, ja, äfwen hustru och barn och begifwa sig till skogarne för att lefwa i enslighet i det allra största elände, så skall detta inför Gud wara ett godt werk och förwärfwa åt dem syndernas förlåtelse. Så snart man kan förmå dem till att tänka, och den naturliga släktkänslan och pligtkänslan kan i någon mån uppväckas i deras hjertan, så inse de, att detta måste wara en missaglig gerning inför ordningens Gud, att öfvergifwa hus och hem, anhöriga och pligter för att lefwa ett onyttigt, lättjesullt och eländigt lif i en afslägsen skog i en öfverspänd inbillning om egen rättfärdighet, som icke kan blifwa något annat än en stor synd och ett sáfängt bedrägeri.

Med ordet om försoningen verkar alltid Guds Ande på ett underbart sätt, så framt hjertat icke är tillstängdt genom en större grad af högmöd eller egenrättfärdighet eller lastbarhet. I sjelfwa namnet Jesus Kristus ligger äfwen en underbar kraft, som verkar på menniskors hjertan, då detta namn uttalas i Andens kraft och med kärlekens heliga allwar.

Många hedniska folk hafwa sådana talorgan, att de icke utan swårighet kunna uttala detta namn, men merendels lära de det, fastän ofta ofullkomligt, och det bör då för dem ofta framhållas. Jesu person, Jesu lära och underverk, Jesu lefwerne, död och uppståndelse bör sedan på det slitigaste och innerligaste framhållas för alla dem, som gerna lyfwa dertill, och då wisar det sig bland hwarje folk, att detta ord icke blifwer utan frukt.

I Indien äro hedningarna ofta angelägna att under sjelfwa predikan framställa många frågor, men detta bör på ett mildt och fogligt sätt motarbetas. Läraren kan säga till den första, som framställer en fråga under sjelfwa predikan: Jag kan icke stanna och beswara din fråga just nu, men om du eller andra wilja framställa frågor sedan jag slutat predikan, så skall jag swara derpå. Detta swar verkar wanligen så, att alla förblifwa tysta, till dess predikan är slut, och der-
 efter följa wanligtwis intressanta samtal angående predikans innehåll och andra wiktiga ämnen. Du mera läraren har förberedt sig med innerlig bön och wäpnat sig med rätt förtröstan på Herrens Jesu nåd och lifwas af Jesu Kristi Ande, desto mera verkar hans tal till wälsignelse för dem som höra, och detta gäller lika wäl i kristenheten som i hednawerlden.

Nöterligare om rätta sättet att predika evangelium för hedningarna.

Många äro de förslag, som werlden eller de så kallade upplysta eller bildade hafwa att framlägga i afseende på missionsverket; ty merendels medgifwer äfwen werlden, att hedningarna behöfwa att upplysas, men werlden will, att blott werldslig upplysning, blott förståndsupplysning eller förnufts- upplysning skall föras till hedningarna. Häröfwer kan man icke mycket förundra sig; ty salighetens evangelium, evangelium om syndares frälsning genom den korsfäste medlaren är för judarne en förargelse och för grekerne en galenskap, och judar och greker finnas i mängd bland dem, som bära det kristna namnet. Greker äro i denna mening alla de, som alldeles icke fråga efter Guds uppenbarade ord, judar äro de, som blott i allmänhet wilja tillhöra kyrkan, men tolka Guds ord på sitt eget wis. Dessa greker inse icke, att hedningarna behöfwa någon annan slags upplysning än den förnufts- upplysning, den upplysning i borgerliga och timliga ting, som finnas i den gamla kristenheten, och detta slags judar mena, att om man blott ibland hedningarna kunde plantera en sådan kristlig inrättning, som vår, så borde man dermed wara nöjd och icke yrka på nytt lif i Kristus eller att menniskorna måste undfå den Helige Ande o. s. w. En prest i vår kyrka påstod en gång, att det är swärmeri att tala om, att någon undfår den Helige Ande nu, och att sådana uttryck i Skriften, som tala om utgjutelse af den Helige Ande blott hysta på den apostoliska tiden. Sådana upplysta anse för swärmeri hela vår kyrkas lära om wäxelse, omwändelse m. m., och tala med hän om "wisja sekters wäxta och omwända", såsom en gång stod i tryck i en af våra största tidningar. Och detta är icke att förundra sig öfwer, då sömnen warit så allmän och då kyrkans lärare ofta predikat så, som om alla wore rätta kristna, så att hwarken wäxelse eller omwändelse behöfwe. En grof egenrättfärdighet, en torr bygdelära, en sådan framställning, som om ingenting komme an på tron, blott man lefwer bestedtligt och gör rätt och godt, så blifwer man salig, är ju det, som förr mest förkunnats, men om förändring i hjerta och sinne genom den Helige Ande och om det nya lifwet i Kristus hör-

des föga eller intet. Om kärlek talades, men om tron, hvarifrån kärleken skall utgå, lärdes litet eller sällan. Deras kom, att det, som predikades, utträttade så litet. Detta påminner om en händelse ur den äldre missionsverksamheten. En indian i Nord-Amerika, som blifwit omvänd till kristendomen sade: "Bröder, en gång kom en predikant till oss och ville lära oss. Han började bewisa, att Gud är och att vi böra dyrka och lyda honom. Då sade vi: Åh, menar du, att vi icke weta detta? Gå du tillbaka dit, hwarifrån du är kommen. En annan kom och lärde oss och sade: I stolen icke ljuga, icke stjåla, icke supa, icke bedrifwa otuft o. s. w. Vi swarade honom: Du narr, menar du att vi icke weta detta? Gå du och lär de hwhita som kallas kristna, till hwilka du hör, lär dem att afhålla sig ifrån detta onda, som du warnar för, men som de utöfwa; ja de äro ju wärre än vi indianer." — Och så har wäl mången förståndig bonde tänkt i sitt hjerta, då han hört en stön, klingande dygdepredikan af en prest, som icke wistade sig särdeles dygdig i sitt lefwerne. — "Denne bortsticade vi också", fortfor ofwannämde kristne indian. "Men efter någon tid kom Kristian Henrik till mig i min hydda och satte sig bredwid mig. Han talade ungefär sålunda: Jag kommer till dig i hans namn, som är Herre öfwer himmel och jord. Han låter säga dig, att han gerna will göra dig salig. Han är din frälsare och will frälsa dig från dina synder och allt elände. Han har därför blifwit menniska, han har lefwat på jorden för dig, gifwit sitt lif och låtit utgjuta sitt blod för dig och för alla menniskor, och de som tro på honom och lefwa i honom blifwa saliga o. s. w. Derpå lade han sig ned på ett bräde i min hydda och somnade, ty han war mycket trött af resan. Då tänkte jag: Åh, hwad är det för en man? Han ligger der och sofwer så lugnt. Jag kunde strax slå i hjel honom och begrafwa honom i stogen, och ingen skulle fråga derefter, men han fruktar intet. — Jag kunde icke glömma hans ord, de kommo mig i sinnet tidigt och sent, och då jag insomnade, tänkte jag på blodet, som Kristus utgjutit för mig. Detta är en helt annan lära, tänkte jag, och talade derom för de andra indianerna, och denne läraren blef qwar ibland oss och talade mera här om, och så uppstod en wäxelse ibland oss, och vi blefwo kristna."

Om missions-församlingar i hednaländerna.

Herren, den trofaste Guden, håller hwad han lofwat hafwer, att hans ord icke kommer tillbaka fåfängt. Ordets tjenare så äfwen i hednaländerna erfara detta. Ef. 55: 10, 11. De förkunna salighetens ord, och genom detta ord blifwa hedningar (eller muhamedaner och judar) wäckta till besinning, upplysta af Guds Ande och genom fortfarande nådesarbete i deras hjertan samt genom undervisning och kristlig själawård förändrade i sinne och lefwerne, så att de kunna döpas i den treenige Gudens namn. Så snart denna förändring skett med några själar, så finnes redan en liten församling på det stället, såsom en ljusfläck midt i det hedniska mörkret. Genom Ordets fortsatta predikan och widare missionsarbete medelst skolor och deras exempel och medverkan, som redan blifwit kristna, winner den första församlingskärnan tillväxt och förökelse. Missionsresor göras, ordet sprides, sanningens magt börjar verka uppmärksamhet och eftertanke bland hedningarne äfwen på andra ställen, och så uppstå småningom andra församlingar. Huru äro då dessa nya församlingar bestaffade?

För hwar och en, som på sitt eget hjerta erfart nådens och sanningens kraft och uppstått till andligt lif i Kristus, är det af sig själf klart, att missionsarbetets ändamål är menniskors verkliga omvändelse och ewiga salighet. Den romerska kyrkans missionärer döpa wisseligen hedningar och göra dem till namnkristna, utan både undervisning och omvändelse, så snart de blott wilja omfatta några yttre stadgar och bruk; men ett sådant sätt att gå tillwäga ogillas högeligen af alla evangeliska missionärer. De protestantiska missionärerna döpa ingen hedning utan en längre undervisning och pröfning, så att de öfwertygat sig både om rätt kunskap i salighetsläran hos den menniskan, som will döpas, och äfwen om hennes verkliga sinnesändring, genom de tecken till nådens verk i hjertat, hwaraf det visar sig, att Guds Ande upptändt ett upprigtigt frälsningsbegär. Hos somliga visar sig detta i en så bestämd ånger öfwer synden och så stark längtan efter nåd, att en andlig lifsbegynnelse är ganska tydlig redan före dopet, likawist som menniskan har lifstecken före sin lefamliga födelse. Ingen hedning döpes, som icke öfwer gifwit afguderiet och alla uppenbara synder. I dopet sker en bestämd afsägelse

af afguderiet och syndawäsendet. Syndabekännelse och trosbekännelse uttalas, och läraren har öfvertygats sig om sinnets upprigtighet, innan den som döpes, aflägger denna bekännelse. Det är wisseligen en möjlighet, att allt detta ändå kunde wara skrymteri hos den som döpes, men säkert är, att ingen döpes, som uppenbart lefwer i synden eller i otro på Guds ord. Icke heller har man stor orsak att befara skrymteri i missionsens början, så länge de, som blifwa kristna, utsätta sig för förakt och otaliga förföljelser och äfwen lifsfara. Den himmelska perlan, som de wisseligen få för intet och af idel nåd, är dock i timligt afseende för dem ganfsa dyrköpt, ty de måste försaka eller lifsom sälja allt för att köpa den. Och skulle den då icke för dem wara dyrbar? Dräneliga sådana själar, som gjort detta saliga byte, hafwa bewisat sin kärlek till Herren Jesus dermed, att de icke älskat sitt lif allt intill döden, utan gerna uthärdat allt för sin tros skull. Härom vittnar en salig martyrskara, lofsjungande inför Lammets tron. Från Indien, från Kina, från Söderhafssöarne, från Madagaskar, från många olika länder äro de komna, och wi mena icke blott dem, som ingått i denna härlighet århundraden tillbaka, utan äfwen dem, som blifwit insamlade i våra dagar. Deras blod vittnar om deras upprigtighet. Dessa tillhörde missionsförsamlingar medan de lefde. Skulle sådana själar icke varit trogna och rädda för synden, sedan de börjat wandra i Jesu fotspår? Jag har sett missionsförsamlingar. Hvilken stilnad emellan dem och hedningarne, ja, hwilken stilnad emellan dem och våra swärjare på torg och gator, på åker och äng, i salonger och kojor! I missionsförsamlingarne råder kristlig anda. De kristna lefwa icke der i synder och laster. De börja och sluta dagen med Guds ord och bön. I kyrkor och bönehus hålles äfwen morgon- och aftonbön dagligen, och de som ho närmast, deltaga deruti. De äro flitiga och redliga i sitt arbete och sin umgängelse, i handel och wandel. Barnen uppfostras kristligt. Kristlig fattigwård är införd och väl ordnad. Der församlingarne äro större och hunnit arbeta sig upp till wälstånd, underhålla de äfwen sina egna lärare så väl som kyrkor, stolor etc. Dessa uppoffringar, dessa arbeten, denna kristliga ordning, detta fromma och undergifna sinne, detta tålmod i mångfaldiga lidanden, denna försakelse af werlden med dess ära och fördelar, såfänglighet och glans, för-

ströelser och lätt sinnighet, skulle allt detta kunna vara blott menniskowerk, förnuftsverk, strymeri etc.? Nej, svarar man; men der finnas ju ändå i dessa församlingar många omvända ibland de sanna kristna; der finnas ju sådana, som antingen aldrig varit upprigtiga eller affallit ifrån Herren och blifwit fångna i otrons eller ett syndigt lefwernes snaror. Ja, ty wärr! Somliga öfvergifwa den första kärleken, Upp. 2, och blifwa ljumma, uppblåsta och egenrättfärdiga. Upp. 3. På andra fullbordas, liksom på många i den äldre kristenheten, som uppwalnat till lif men återvända till synden och werlden, det försträdliga ordet: Sedan de genom Herrens och frälsarens Jesu Kristi kunskap undflytt hafwa werldens orenlighet och hafwa åter beweswat sig deruti och äro öfverwunna, är dem det yttersta wärre wordet än det första. Och hade dem bättre varit att intet förstått rättfärdighetens väg, än sedan de förstodo, wända sig ifrån det heliga budet, som de anammat hade. 2 Petr. 2: 20, 21.

Men huru förhåller man sig då med dem, som sålunda låta öfverwinna sig af synden? Låter man dem fortsara att synda och låter man dem ändå vara medlemmar i församlingen och gå till nattwarden tid efter annan? Det är förunderligt, att till och med lärda män kunna hafwa så liten kunskap i bibeln och i kyrkohistorien och så litet fatta sanningens och den apostoliska andens magt, att de mena, att äfwen den första missionsförsamlingen, den apostoliska kyrkan war sådan som vår, en församling af döpta werldsmenniskor, somingo efter behag lefwa i synden, men ändå anses för kristna, och hade fritt tillträde till den heliga nattwarden, så ofta de wille o. s. w. Nej, långt derifrån. Swartill skulle eljest alla förefrister i nya testamentet och förmaningar i afseende på dem, som syndade, hafwa blifwit gifna? De blefwo gifna för att hållas och utöfwas, och de blefwo werkligen utöfwade, så länge Kristi Ande war rådande i församlingen. Det strider både mot bibeln och kyrkohistorien, då man för att förswara det sorgliga tillståndet i en förwerldsligad kyrka söker bewisa, att den apostoliska kyrkan icke war bättre, och till bewis för detta påstående framhåller sjelfwa warningsexemplen, såsom om de kunde wisa, att den apostoliska kyrkan till största delen bestod af sådana personer. O, nej! Dessa nämnas med ogillande och warning och blefwo behandlade efter de förefrister,

som äro gifna i afseende på kyrkotuft. O, huru angelägna woro apostlarne derom, att ingen förargelse måtte finnas i församlingen! Sen till, att ingen försummar Guds nåd; att icke uppväxer någon bitter rot och gör något hinder, och många måtte genom henne besmittade warda! Ebr. 12: 15. Att ett helt kyrkosamfund eller en enskild menniska kan wara i ett sorgligt träldomstillstånd under mörker och otro, synd och förwillelse är gansta beklagligt, men då Guds ord mißtydes och sjelfwa måttstocken för en kristens angelägenhet om Kristi rättfärdighet och sann helgelse och för ett sant kristligt församlingsstic förderfwas och wanställes, och då man sålunda efter eget godtycke flyttar rämärket emellan werlden och himmelriket, så är det ännu wida beklagligare. Somliga hafwa den föreställningen, att den apostoliska kyrkan bestod af en blandning af oomwända, halfomwända och några få allwarligare själar, och att denna ofullkomliga början skulle bildas till en fullkomligare och bättre församling, och att den egentliga kyrkobildningstiden icke ens började så tidigt. Det wisar en förunderlig brist på kunskap och brist på förmåga att bedöma den apostoliska kyrkan och den nära trehundraåriga martyrförsamlingen, då någon kan så ställa saken på hufwudet. Huru sorgligt wittnar deremot kyrkans häfder! Otron, försämringen, affallet inträngde! Kristi kyrka blef småningom uppblandad med hedendom, och denna blandning blef så offrädlig, att ännu finnas till och med i våra dagar fasanfulla qwarleswor både af hednisk widskopelse och hednisk leswerne i vårt eget fädernesland, fastän wi haft evangellij ljust i lång tid.

Till försvar för det farliga, ja, gansta farliga påståendet, att den apostoliska kyrkans tillstånd war ungefär lika med tillståndet i vår kyrka nu för närwarande, har någon sökt bewis i vår tids missionsförsamlingar med alla deras brister och ofullkomligheter. Men, dyre wänner, härwid är mycket att märka. Först och främst så wi icke glömma, att våra missionärer icke hafwa apostlarnes ande, kraft och undergörande gåfwor. Hwilken werkan måtte icke den warnande kyrkotuft hafwa gjort, som Guds Ande sjelf verkstälde på Ananias och Safira! Hvilken magt i underwerken och i det apostoliska ordet! Huru skulle våra missionsförsamlingar kunna uthärda jemförelse med den apostoliska församlingen? Men det är och

så ett ganfka stort misftag, då man påftår, att våra miffionsförsamlingar äro i fädanf forgligt fädf, att de till ftörre delen ftulle beftå af oomwända mennifkor och uppenbara fyndare, fäsfom wårt kyrkofamfund här hemma. Nej! Wi hafwa i det föregående wifaf, och kunna intyga det af egen erfarenhet famt otaliga wittnefbörd, att icke andra blifwa döpta, än de, fom wifa tecken till en fann omwändelfes början både i hjerta och lefwerne, och om någon efter fin döpelte uppenbarligen fyndar eller förhåller fig illa, fä blifwer han utesluten utur församlingen, om icke de warningar och förmaningar hjälpa, fom enligt Guds ord mäfte gifwas, innan någon uteslutes. På detta fätt wärdas och ftyddas miffionsförsamlingarne, fä att något uppenbart fyndigt lefwerne icke kan taga öfwerhand. I hwarje miffionsförsamling finnes ett antal medlemmar, fom icke hafwa tillträde till den heliga nattwarden, äfwen om de hafwa den ålder och den kunftap, fom dertill fordras. Icke i någon miffionsförsamling är tillåtet att gå till nattwarden för en mennifka, fom är fången i någon uppenbar fyndawana, fä framt icke tecken till finnesändring och omwändelte wifa fig hos henne. Om någon tänker, att våra miffionärers berättelfer om deras församlingar i Indien icke tillåta öf några ljusa förefällningar om deras friftna, fä fwara wi: Aldeles fant! Men förft är att märka, att de, fom fynda och icke wilja bättra fig, de blifwa werkligen uteslutfna, fäsfom våra bröder ofta fkrifwit. Somliga göra fedan bättring och blifwa åter upptagna. Widare är att märka, att våra bröder i Indien icke grundat dessa församlingar ifrån början, utan inträdde i gamla församlingar, fom woro i mycket djupt förfall, emedan de icke hade haft någon rätt fjälawård på ganfka lång tid. Det war en tid, då dessa församlingar ftodo under wården af prefter, fom fändes af den Danfka regeringen, och det är ganfka fwårt för en regering att wara en rätt god och lämpelig miffionsdirektion. Församlingarne nedfjönko under tiden i half hedendom och laftwäsende, fom nu gjort våra miffionärer fä mycken forg och nöd, men wi kunna hoppas, att detta onda nu är fä wida öfwerwunnet, att det småningom ftall i fanningens ljus och under den rätta fjälawården afstyna och gifwa wila för den fanna, friftliga gemenftapen.

Det är icke fä lätt för hwar och en att göra fig ett rätt begrepp om alla de fwårigheter, fom mäfte öfwerwinnas af

dem, som i Indien wille blifwa kristna på den tid, då kristendomen ännu icke der blifwit en magt, utan war föga känd och allmänt föraktad. Det är utomordentligt swårt för enskilda personer att framträda utur gemenskapen med ett helt folk och blifwa förkastade och utstötta af alla, att blifwa ansedda och afsthydda såsom en styggelse, att förlora hus och hem, hustru, barn och anhöriga, att blifwa utestängda från allt anständigt sätt att förwärfwa sitt lifsuppehälle, att wara werldens afftrap, 1 Kor. 4: 13, och utsatta för beständig lifsfara. Detta förorsakar så swår både inre och yttre kamp och strid, och till seger i sådan strid fordras så mycken nåd och kraft från höjden och ett så starkt begär efter frälsningen i Kristus, att den, som först wågar taga ett sådant steg, icke kan wara en vanlig, obetydlig person, utan måste hafwa ett större mått af nåd och kraft än de efterföljande. Dersför nämner aposteln med glädje och utmärkelse dem, som woro förstlingar. I kännen Stefanus husfolk, att de äro förstlingen i Akaja m. m. Han uppmanar de öfriga kristna att för sådana framstående, högt benådade menniskor bewisa underdånighet. Ett sådant förstlingskap har för de själar, som sedan omvändas, och för den församling, som håller på att födas, en ganska stor betydelse och en mächtig inflytelse derpå. Förstlingen i Kristus är det folkets andliga lifsbegynnelse. Är förstlingen helig, så är också wäl hela degen helig; och om roten är helig, så äro också qwistarne heliga. Rom. 11: 16. Surdegen, då den är af rätt bestaffenhet, genomtränger den deg, i hwilken den inlägges, och den förwandling, som sålunda sker, använder aposteln såsom liknelse, för att wisa, huru han genom förstlingens stilla men mäktiga werkan wäntade en hel församlings, ja ett helt folks förändring och införlifwande med Kristus. Äfwen detta förhållande wisar, huru orätt det är att fatta den apostoliska kyrkan såsom en swag, bristfull, ofullkomlig begynnelse, som småningom arbetat sig upp till en fullkomligare kyrka. Utan twifwel war den högsta lifskraften redan gifwen, men tillwäxten bestod deruti, att detta lif skulle genomtränga allt flera och flera själar och således senapsörnet blifwa ett träd, på hwars qwistar foglarne under himmelen göra sig nästen.

Finnes någon salighetsväg för de hedningar, som icke få höra evangelium?

Denna fråga får man ofta höra framkastad, och många hafwa den tanken, att missionsverket är öfverflödigt, ty de mena det wara omöjligt, att Gud skulle kunna fördöma de otaliga hednastämorna, eftersom de flesta af dem icke själswa äro orsaken till att de aldrig hafwa fått höra evangelium. Förnuftet säger: Hedningarna uppväxa och dö i den största ofkunnighet och i grofwa synder, för hwilka ingen warnar dem; de uppmanas aldrig till omvändelse och tro, för att komma till frälsning genom werldens frälsare. Kristus warder icke för dem predikad; huru skulle det då stämma öfwerens med Guds rättfärdighet och barmhertighet att låta dem blifwa ewigt förtappade? Så fråga somliga. Ja, wi hafwa äfwen hört det påståendet, att alla hedningar blifwa saliga, efter som det står skrifwet: **Si en stor skara, den ingen räkna kunde, af alla hedningar och släkten och folk och tungomål, stådande för stolen och för Lammet, klädda i sida hwita kläder och palmer i deras händer. Uppb. 7: 9.** Det är klart, att blott de, som äro groft ofkunniga, kunna på detta sätt tillämpa dessa härliga bibelord. Redan de orden, som följa strax der- efter i samma kapitel, att alla dessa saliga blott äro sådana, som hafwa twagit sina kläder och gjort dem hwita i Lammets blod, wisa, att de hafwa blifwit saliga genom tron på Guds Son. Men som den stora frågan angående hedningarnas salighet eller fördömmelse så ofta framställles, är det tillbörligt, att wi i den Heliga Skrift uppöka och betrakta några af de wigtigaste ställen, som handla om detta hemlighetsfulla ämne.

En sanning, som i den Heliga Skrift framhålles med härlig, öfwerwäldigande klarhet är Kristi försonings allmän- lighet. Kristus har med sin försoningsdöd betalt hela menni- skosläktets syndaskuld. Behagligt hafwer varit Fadren, att all fullhet skulle bo i honom; och att han genom honom allting försona skulle med sig sjelf; tillfredsställande genom blodet på hans kors både det på jorden och i himmelen är. Kol. 1: 19, 20. Guds rättfärdighets alla fordringar blefwo af Kristus tillfyllestgjorda, så att Gud blef en i Kristus försonad

Fader. Änglahärlarne i himmelen, som för syndens skull omöj-
ligen kunde se på menniskoflägdet med behag och kärlek, be-
trakta med himmelsk glädje försoningens djupa hemlighet. 1
Petr. 1: 12. Allt i himmelen är sålunda försonadt och vändt
till menniskorna med kärlekens välbehag för Kristi skull. Och
det på jorden är, nemligen menniskorna, äro återlösta, förso-
ningen är stedd för dem. **Gud var i Kristus och försonade
werlden med sig sjelf.** Vid det ordet: **allting försona skulle,**
kunna vi icke annat än äfwen tänka på hedningarne, som ut-
göra en så ganska betydlig del af Adams barn, hwilka Kri-
stus, den andre Adam, har återlöst, och af hedningarna hade
den största delen af alla, som någonsin lefwat eller nu lefwa,
redan ingått i ewigheten, då Kristus led försoningsdöden på
korset. Står den sanningen fast, att återlösningen äfwen war
gällande för dem, så följer deraf, att några af dem äfwen
kunde blifwa saliga genom Jesus Kristus; men huru skulle
detta tillgå? De redan anförda orden: **Si en stor skara, den
ingen räkna kunde, af alla hedningar och släkten och folk och
tungomål, ståndande för stolen och för Lammet, wisa oss ju
tydligt, att af alla hedningar och släkten och folk och tungomål
blifwa några menniskor saliga, ehuru den Heliga Skrift icke
säger oss huru det tillgår.**

En annan grundsanning, som Skriften lärar likaså be-
stämdt, som försoningens allmänlighet, är den, att ingen kan
blifwa salig utan genom Jesus Kristus allena. **I ingen an-
nan är salighet; ty det är icke heller något annat namn un-
der himmelen menniskorna gifwet, i hwilket vi skola salige
warda.** Apg. 4: 12. Huru skulle nu någon af hedningarna
blifwa salig, om han aldrig medan han lefde fått höra förso-
gens och salighetens ord? Aposteln Paulus beswarar denna
fråga på flera märkwärdiga ställen i Skriften. Han säger oss,
att **ewangelium är predikadt för alla kreatur** (skapade warel-
ser), som under himmelen äro. Kol. 1: 23. Så är nu tron
af predikan, men predikan genom Guds ord. Så säger jag
nu: **Hafwa de icke hört det? Deras ljud är ju utgånet i
alla land och deras ord till werldens ändar.** Rom. 10: 17,
18. Det är tydligt, att då aposteln anför dessa ord ur 19
psalmen, så will han dermed wisa oss, att äfwen den synliga
skapelsen utgör en predikan, en wäldig och innehållsrik predi-
kan för menniskorna. Himlarne förtälja Guds ära, och fästet

förkunnar hans händers verk. En dag säger det den andra och en natt kungör det de andra. Intet mål eller tal är, der man deras röst icke hörer. Deras snöre går ut i alla land och deras tal intill världens ändar. Ps. 19: 2—5. I sammanhang med dessa ord om den synliga skapelsens tal till menniskorna säger psalmisten: Herrens lag är utan wank och wederqwidet själarne; Herrens vittnesbörd är wißt och gör de enfalldiga wisa. Och att af Guds uppenbarelse i skapelsen hedningarne kunde lära att känna Gud, fastän icke i det uppenbarade ordets klara ljus, wisar oss aposteln Paulus, då han säger: Guds wrede af himmelen warder uppenbar öfwer all menniskornas ogudaktighet och orättfärdighet, de der förhålla sanningen i orättfärdighet. Ty det, som förstås kan om Gud, är dem uppenbart; ty Gud hafwer dem det uppenbarat; dermed, att hans osynliga wäsende och hans ewiga kraft och gudom warder bestådad, när de besinnas af gerningarna, nämligen af världens skapelse, så att de äro utan ursäkt. Medan de förstodo Gud, och hafwa icke prisat honom som en Gud och ej heller tackat; utan woro fåfänglige i sina tankar, och deras oförnuftiga hjerta är wordet mörkt. Då de höllo sig för wisa, äro de wordne dårar. Rom. 1: 19—22. Då aposteln säger, att de förhålla sanningen i orättfärdighet, så är deraf klart, att sanningen liksom trängde sig in uppå dem och att de förhindrade den genom sin uppsåtliga orättfärdighet. Då det widare står skrifwet, att det, som förstås kan om Gud, är dem uppenbart, ty Gud hafwer dem det uppenbarat, så se wi deraf, att Guds uppenbarelse genom skapelsen och världsgerningen och i menniskornas samweten måste hafwa en gansta hög betydelse, i all synnerhet i Herrens sätt att gå till wäga med hedningarne, emedan aposteln så tydligt säger, att de äro utan ursäkt. Medan de förstodo Gud och hafwa icke prisat honom som en Gud ej heller honom tackat, derför äro de utan ursäkt. De wordo fåfänglige i sina tankar, och deras oförnuftiga hjerta är wordet mörkt. Dessa orden: **De woro fåfänglige**, deras oförnuftiga hjerta är wordet mörkt, bewisa ju, att detta har skett genom deras eget förwållande. **De äro wordne dårar** då, när de höllo sig sjelfwa för wisa. När de sålunda blifwit dårar, hafwa de förwandlat den osynliga Guds beläte o. s. w. och förfallit uti afgaderi. Rom. 1: 23. Derför hafwer oss Gud öfwerqiswit

dem i deras hjertas lustar, uti orenlighet. Rom. 1: 24. Dersför att de förhöllo sanningen i orättfärdighet, har Gud låtit dem förfalla uti ett lastbart lefverne. Det syndiga lefvernet är således alltid en följd deraf, att menniskan förkastar sanningen. Som de intet åttade hafwa Gud i känsla, hafwer Gud öfvergiftit dem i ett wrängt sinne, till att bedrifwa obehäfliga ting. Rom. 1: 28. Och derpå bestrifwer aposteln en del af det hedniska lefvernets fasansfulla bestaffenhet. Derpå följa vidare dessa märkvardiga ord, som så klart wisa, hvarför de äro ansvariga för sina synder: Ändå de Guds rättwisa weta, att de, som sådant göra, äro värde döden, likwäl göra de det icke allenast, utan ock hålla med dem, som det göra. Rom. 1: 32. — Wi weta, att Guds dom är rätt öfwer dem, som sådant göra — eller föraktar du Guds godhets, tålsamhets och långmodighets rikedom, icke förståndande, att Guds mildhet lockar dig till bättring? Utan efter din hårdhet och obotsfärdiga hjerta samkar du dig sjelf wrede på wredens dag, när Guds rättwisa dom blifwer uppenbar: Swilken gifwa skall hwar och en efter hans gerningar, nämligen pris och ära och oförgängligt wäsende dem, som med tålmod uti goda gerningar fara efter ewigt lif. Men dem som enträtne äro, och icke wilja lyda sanningen utan lyda orättheten, ogunst och wrede. Bedröfwelse och ångest öfwer hwar och en menniskas själ, som illa gör; först judarnes, grekernas också. Men heder och ära och frid åt hwar och en, som wäl gör; först judarna, grekerna också. — Alla de, som utan lag syndat hafwa, de warda ock utan lag förtappade, och alla som uti lagen hafwa syndat, de warda med lagen dömda: Ty de äro icke rättfärdige för Gud, som höra lagen, utan de, som göra efter lagen, de warda rättfärdige hållne. Dersför om hedningarne, som icke hafwa lagen, göra dock af naturen det lagen innehåller; de samme, ändock de icke hafwa lagen, äro de likwäl sig sjelfwa lag, hwilka bewisa lagens verk vara skrifwet i deras hjertan; der deras samwete bär dem wittne, och deras tankar, som sig inbördes anklaga eller ock ursaka; på den dagen när Gud menniskornas lönligheter döma skall, genom Jesus Kristus, efter mitt evangelium. Rom. 2: 5—16. Här talar aposteln icke blott om judarna, utan ock om grekerna, nemligen hedningarna, och säger ock, att Gud skall gifwa hwar och en

efter hans gerningar, nemligen pris och ära och oförgångligt wäsende dem, som med tålmod uti goda gerningar fara efter ewigt lif, men dem, som enträtne äro och icke wilja lyda sanningen utan lyda orättheten, ogunst och wrede o. s. w. Alla de, som utan lag syndat hafwa, de warda utan lag förtappade. Dessa ord syfta tydligen på hedningarne, åt hwilka den lagen icke war gifwen, som först blef gifwen åt judarna. Gud har nedlagt mycket af sin heliga lag i menniskans samwete, och mycket af sin sanning har han uppenbarat i skapelsen samt i werldstypelsen. Genom allt detta och genom de åttstilliga werkningarna af Guds Ande, som han låter utgå till alla menniskor, kunde hedningarne känna Gud, Rom. 1: 21, och bemöda sig att göra det, som samwetet sade dem, att de borde göra, och med tålmod uti goda gerningar fara efter ewinnerligt lif. De, som gjorde det, blefwo på något sätt förda till evangelii kunskap och lärde känna Kristus och hans försoning, såsom det står skrifwet om den fromme hedningen Kornelius, som war gudlig och gudfruktig med allt sitt hus, gifwande folket mycket allmosa och bedjande Gud alltid. Herren såg till honom; hans böner och allmosor uppkommo i åminnelse för Gud, men icke blef han salig för sin gudlighet, sina allmosor och sitt bedjande, utan Herren förde till honom på underbart sätt evangelii ljusliga budskap, han kom till tron på Kristus, han undfick den Helige Ande. Ap. G. 10.

Men då aposteln säger: Alla de, som utan lag syndat hafwa, de warda ock utan lag förtappade, så bewisar just denna förtappelsehedom den sanning, som han i det föregående uttalat, att de äro utan ursäkt och att de sjelfwa äro wållande till sin förtappelse. Och de orden: **Om hedningarna, som icke hafwa lagen, göra dock af naturen det lagen innehåller; de samma, ändock de icke hafwa lagen, äro de likwäl sig sjelfwa lag, hwilka bewisa lagens verk wara skrifwet i deras hjerta,** der deras samwete bär dem wittne, och deras tankar som sig inbördes anklaga eller ock ursaka, wisa ju gansta klart, att hedningar finnas, som af naturen göra det lagen innehåller och hos hwilka samwetet utöfwar en werksam kraft. Och då aposteln säger, att Gud åt sådana skall gifwa pris och ära och oförgångligt wäsende, Rom. 2: 7, men på andra ställen säger ja uttryckligt, att ingen kan blifwa rättfärdig och salig genom

lagens gerningar, så följer ju häraf, att sådana genom Guds nåd samwetsgranna hedningar icke kunna blifwa saliga annorledes, än för Kristi skull, ty: **I ingen annan är salighet.** Huru de lära känna honom och komma till tron på honom, är en af den Heliga Skrifts djupa hemligheter, hwarom blott en och annan fingerwisning är oß gifwen. Men att deras salighet beror på deras förhållande till evangelium, wisar aposteln tillägg då han säger: **På den dagen, när Gud menniskornas lönligheter döma skall, genom Jesus Kristus, efter mitt evangelium.** Det är således efter evangelium de skola dömas. Alltså måste de på något sätt komma till evangelii kunskap. Vår frälsare säger sjelf: Detta är domen, att ljuset är kommet i werlden, men menniskorna älskade mer mörkret än ljuset, ty deras gerningar woro onda. Icke hafwer Gud sändt sin Son i werlden, att han skall döma werlden, utan på det att werlden skall warda salig genom honom. **Swilken som tror Sonen, han hafwer ewinnerligt lif, men den som icke tror Sonen, han skall icke få se lifwet, utan Guds wrede blifwer öfwer honom.** Joh. 3. Den der tror och blifwer döpt, han skall warda salig, men den der icke tror, han skall warda fördömd. Af sådana klara bibelord, som icke kunna tydas på något annat sätt, är det ju solklart, att ingen kan blifwa salig annorledes än genom tron. Alltså måste äfwen de hedningar, som blifwa saliga, komma till tron på Guds Son. Då vår frälsare säger: **Den Helige Ande skall straffa werlden för synd, ty de tro icke på mig, så är deraf klart, att otron är den egentliga grundsynden.** Joh. 16. Aposteln Paulus säger: Det är rättwist för Gud, gifwa dem bedröfwelse igen, som eder bedröfwa, men eder, som bedröfwens, rolighet med oß, då Herren Jesus uppenbar warder af himmelen, samt med sin krafts änglar och med eldsålgå, till att hämnas öfwer dem, som icke känna Gud, och öfwer dem, som icke lydhige äro vår Herres Jesu Kristi evangelium; **Swilka skola lida pina, det ewiga förderfwet, af Herrens ansigte och af hans härliga magt.** 2 Tess. 1: 6—9. Af dessa ord ser man, att otron och olydnaden mot Kristi evangelium utgör den egentliga orsaken till domen öfwer dem, som förtappade warda, och det samma finnes uttaladt på många andra ställen i Skriften. Wi kunna detsför icke föreställa oß, att sådana hedningar, som här i tiden icke fått höra ewange-

lium, kunna blifwa saliga på något annat sätt, än för Jesu Kristi skull, så många af dem, som skola af Gud undfå pris och ära och oförgängligt wäsende. Rom. 2: 7. Detta måste således wara sådana hedningar, som med tålmod och goda gerningar fara efter ewigt lif och gerna önska erhålla ett högre ljus än de hafwa om den sanne Guden och om hans wilja. Wi kunna utan swårighet föreställa oss den möjligheten, att Gud kan göra sådana hedningar saliga för Kristi skull, fastän de icke här i tiden lärt känna honom, men att de sedan få lära känna honom, som är wägen, sanningen och lifwet. Då aposteln säger: **Gud will, att alla menniskor skola frälste warda och till sanningens kunskap komma**, 1 Tim. 2: 4, så innebära dessa orden äfwen, att Gud gifwer alla menniskor tillfälle att komma till sanningens kunskap, så att alla, som blifwa förtappade, måste tillstå, att de sjelfwa med olydnad mot sanningen ådragit sig sin förtappelsebom.

I det förunderliga bibelspråket, 1 Petr. 4: 6: **Fördensskull är också evangelium predikadt för de döda, att de skola dömda warda efter menniskor i köttet, men i anden lefwa för Gud**, hafwa wi en märkwardig hantydning på den osynliga werldens hemligheter. Wi kunna icke finna det omöjligt, att Gud för Kristi försoningsdöds skull förer till salighet sådana hedningar, som här i nådetiden med tålmod, uti goda gerningar, fara efter ewigt lif och längta efter högre ljus, och att sådana hedningar efter döden lära känna honom såsom den enda frälsningsgrunden. Dock finnes ingalunda i Skriften någon anledning till den förmodan, att efter döden Guds nåd i Kristus tillbjudes åt någon, som här i tiden haft tillfälle höra evangelium, men förkastat det. De hafwa med denna olydnad just ådragit sig den dom, som Aposteln omtalar. 2 Tes. 2: 8. Alltså kunna dessa ord ingalunda gifwa anledning åt någon i kristenheten till den förhoppning, att han skulle kunna omvända sig efter döden, sedan han dött i sin otro och i sina synder, i uppsåtligt motstånd mot sanningen. Sådana hedningar, som blifwa saliga utan att här i tiden hafwa lärt känna Jesus, äro ju dock redan omvända af Guds Ande, såsom aposteln visar, Rom. 2: 7, och att de först efter döden lära känna sin salighetsgrund, utgör icke den egentliga omvändelsen, hwarpå deras salighet beror; utan de äro redan här i ti-

den med längtande hjertan wända till Kristus, fastän de icke känna honom.

Deremot kan för dem, som här i tiden få höra evangelium, redan långt före deras död inträda en omöjlighet att blifwa omvända och komma till tro på Guds Son. Detta steg beror nemligen både på Guds fria nåd att verka bättring och tro hos menniskan och på menniskans wilja att lyda hans ord och emottaga denna nåd i den tid, deruti hon sökt warder. Skriften säger icke, att omvändelse efter döden är möjlig för någon, antingen han i tiden warit jude eller burit det fristna namnet.

Äf anförda ställe hos aposteln Petrus är också klart, att, då Kristus kommer för att döma lefwande och döda, evangelium har blifwit predikadt både för dem, som då äro döda, och för dem, som då ännu äro lefwande. **Evangelium om riket skall först predikadt warda i hela werlden, till ett vittnesbörd öfwer allt folk, och då skall änden komma.** Matt. 24: 14.

Äf nu anförda och åtskilliga andra ställen i den Heliga Skrift är det således tydligt att

1:o) Kristi försoningsnåd är allmän samt att han har betalt alla menniskors syndaskuld och åt alla förwärfwat syndernas förlåtelse och ewinnerligt lif.

2:o) I ingen annan är salighet, är ock intet annat namn under himmelen menniskorna gifwet, i hwilket de stola saliga warda, utan Jesu namn allena.

3:o) Sådana hedningar blifwa saliga, som aposteln Paulus omtalar i Rom. 2: 8, fastän de icke här i tiden fått höra salighetens evangelium. Men det är dock endast för Kristi tillfyllestgörrelses skull, som de blifwa frälsta, och deras egentliga omvändelse är genom Guds Ande verkad redan här i nådens tid, fastän de icke här lära att känna Jesus.

4:o) Sådana hedningar, som blifwa fördömda, äro förtappade icke blott genom sin arissynd, utan genom sitt motstånd emot sanningen och samwetet och det ljus, som Gud åt dem har gifwit, Rom. 1: 18—20, 2, samt genom deras ogudaktiga lefwerne, som är en följd af deras motstånd mot sanningen, ty de weta Guds rättvisa, men afka den intet. Rom. 1: 32.

5:o) Alla de menniskor, för hwilka salighetens ord här i tiden warder förkunnadt, hafwa ett mycket större ansvar än

hedningarne, om de skjuta ifrån sig den tillbudna nåden. **Swil-**
fen som sig undandraget, han skall icke behaga min själ, sä-
 ger Herren. Ebr. 10: 38. Den tjenaren, som wiste sin Her-
 res willja och icke beredde sig och icke gjorde efter hans willja,
 han skall lida mycket hugg. Men den der icke wiste, och dock
 gjorde det, som hugg wärdt war, han skall få hugg lida; ty
 den, som mycket gifwet är, af honom skall mycket warda ut-
 träfdt. Luf. 12: 47, 48.

6:o) Då en själ går ur tiden i otro och synd och inträ-
 der i pinorummet, så tillbjudes ingen nåd mer, och för den
 menniskan är det icke möjligt att komma till bättring och tro
 på Guds Son. Abraham förmanade icke den rike mannen till
 bättring i pinorummet och wiste för honom ingen utväg att
 komma derifrån. Icke heller kunde den rike mannen bedja om
 något trösteord eller någon räddning. Abraham säger deremot
 uttryckligen: **Emellan oss och eder är befäst ett stort swalg,**
så att de, som wilja fara hädan till eder, de komma dess icke
wid, ej heller fara dädan och hit öfwer till oss. Luf. 16: 26.
 Således är tydligt, att ingen kan efter döden lära känna Je-
 sus Kristus såsom sin frälsare, utom sådana, som dött i sin
 späda barndom, eller sådana hedningar, som aposteln Paulus
 omtalar, Rom. 2: 7, som icke fått lära känna honom här på
 jorden, men anammat så mycket af sanningen, som Gud för
 dem uppenbarat, och sålunda kommit till en långtande tro på
 den frälsaren, som de ännu icke kände.

7:o) Denna möjlighet, att en och annan hedning kan på
 sådant sätt blifwa salig, kan ingalunda tjena till någon ur-
 sakt för oss, om wi försumma att sända salighetens ord till
 hedningarne. Kristus har uttryckligen gifwit åt sin kyrka och
 församling den befallningen, att evangelium skall predikas för
 alla folk. Församlingen skall sända budbärare med det glada
 budskapet, och hvarje själ, som lefwer i Guds Söns tro, har
 af sin Herre fått detta bud: Säden är mycket, och arbetarne
 äro få, bedjen därför sädens Herre, att han sänder arbetare i
 sin säd. Matt. 9: 37, 38. Dessa bud vill han att wi skola
 bjuda till att iakttaga och göra derefter, äfwen om det wore
 lätt för en hedning att blifwa frälst utan evangelii kunskap.
 Huru mycket mer bör då Kristi kärlek twinga oss att med brin-
 nande nit använda alla de medel, som Herren har föreskrifwit,
 på det hedningarne må komma till sanningens kunskap, då wi

se, huru de äro nedsänkta i blindhet, syndar, jemmer och allt elände, så att man knappt kan finna någon hedning, som utan Guds ord blifwit sådan som aposteln säger att en hedning måste vara för att blifwa salig, och då wi se, huru olyckliga de äro, då wi också se, med hwilken glädje somliga af dem anamma salighetens ord och huru lyckliga de då blifwa, huru saliga i tron, huru tack samma för den himmelska gåfwan! Derför låtom oss tänka på vår pligt att vara barmhertiga. Matt. 5: Dom utan barmhertighet skall öfvergå honom, som barmhertighet icke gjort hafwer. Sak. 2.

För oss, som hafwa fått evangelii klara ljus, är faran stor, om wi älska mörkret mer än ljuset, och hela den Heliga Skrift är full af kraftiga wäckelserop och förmaningar till bättring och tro samt förfrädliga hotelser öfwer alla dem, som stå emot sanningen och förspilla den nådetid, i hwilken de söfka warda. Derför, såsom den Helige Ande säger: I dag, om I fån höra hans röst, så förhärden icke edert hjerta, såsom stedde i wreden på frestelsedagen i öknen, då edra fäder frestade mig; de bepröfwade och sågo mina werf i syratio år. Derför wardt jag wred på detta slägte och sade: Alltid fara de wille med hjertat; men de wiste icke mina wägar. Så att jag oss swor i min wrede: De skola icke komma uti min rolighet. Sen till, käre bröder, att till äfwenthrs uti någon af eder icke är ett argt och otroget hjerta, som träder ifrån lefwande Gud. Utan förmanen eder sjelfwa alla dagar, så länge det nämnes i dag, att ingen ibland eder blifwer förhärdat genom syndens bedragelse. Ebr. 3: 7—10.

Den inre Missionen.

(Skrifwet år 1850.)

Redan i många år har den kristna kyrkan fästat uppmärksamhet wid sin pligt att arbeta på hedningarnes, muhamedanernes och judarnes omvändelse till kristendomen. Detta arbete har redan betydligt tilltagit i kraft och omsång, många hubbärare hafwa blifwit utsända med evangelii ord till de folk, som icke höra till den kristna kyrkan, och många utsändas årligen. Detta arbete, hwarmed kyrkan werkar utom sig för att utwidga sig öfwer jorden, kallas med ett allmänt uttryck mis-

fiönsverket. Men den kristliga kärleken har funnit, att med hwarje år utvecklar sig allt mer och mer i vår tid en ny hedendom inom sjelfwa kristenheten och att ett särskildt arbete nödvändigt behöfves för att motverka denna hedendom, som uppträder i ny gestalt. Detta särskilda arbete af den kristliga kärleken inom kyrkan har man kallat den inre missionen. Den inre missionen är ett widt omfattande begrepp, ty deruti måste ingå all slags verksamhet, som Kristi kärlek kan utöfwa i församlingen för att föra de vilseförda till rätta, upplysa de ofunniga, styrka de swaga, återupprätta de fallna, hjälpa de nödställda, stödja de wärnlösa. Detta slags verksamhet är wisserligen icke ny, den war i den apostoliska kyrkan ett grönstande träd med doftande blommor, ljusliga frukter och friska blad, som gjorde många slags hedningar helbregda. Aldrig har i den kristna kyrkan detta träd varit helt och hållet förtorkadt, alltid har någon frukt derpå varit att finna, alltid har någon ny telning framstjuit, den sanna kärleken har aldrig varit allmänt slofnad; utan den har funnits och den har burit frukter, ehuru dessa under vissa tider hafwa varit sällsynta och nästan förborgade.

Den kristna kyrkans utvecklingslif har varit olika på olika tider. Omkastelser, som i vissa afseenden kunde jemföras med årstiderna, hafwa egt rum. Det war en tid, då ett slags winterdwala synes hafwa varit rådande många mörka och kalla århundraden igenom. Men en tid kom, då Herrens Ande lät lifgifwande wärwindar blåsa öfwer sin kyrkas frusna örtagård, och si, andligt lif började uppblomstra, och örtagården fick en annan gestalt. Evangelii kunskap uppgick såsom en sol och sfingrade mörkret, värme och lif yttrade sig i mångfaldiga riktningar, den rena läran blef antagen af regering och folk i många länder och har utöfwat många wälgörande verkningar. Men såsom då sommarsolen kläder marken i blomsterstrud och framkallar nytt lif i den yttre naturen, samtidigt genom många, mindre tydligt uppenbara orsaker ofta en stor mängd af skadliga och förstörande yrskän uppstå, som förtära all gröda, såsom gräshopporna i österlanden, eller såsom hagelstormar inom kort tid ödelägga fruktbara fält, så hafwa också förstörande och förödande verkningar af kyrkans fiende blifwit utöfwade med stor framgång just i de tider, då det kristliga lifwet som allra mest börjat uppwaäna. Af vår Trälsares liknelse, Matt.

13, finna wi, att hwetet såddes först, men fienden sådde ogräs, så snart hwetet war sådt. Det är i hög grad märkligt, huru ljuset och mörkret kämpa med hwarandra, huru ogräset söker att qwäfwa hwetet, huru mörkrets magt alltid wärer mest och utwecklar sig starkast der den har mest att kämpa med sanningen och de kraftiga werkningarne af Herrens Ande. I den evangeliska kyrkan utsådde fienden otrons ogräs särdeles ymnigt under det förflutna århundradet, och werkningarne deraf inträdde redan i slutet af samma århundrade och i början af detta. Kristenheten blef till en del lik en liflös kropp, ett lif, men ett lif, som icke kunde begrafwas; — en örn behöfdes för att förtära hwad som öfvergick i förruttnelse. Wi känna denna örn, som sedan han en tid blifwit härtill begagnad af den högste styresmannens hand, wingskjuten slutade sina dagar på en ö i Atlantiska hafwet. Det war den grofwa otrons hjeltar i flera länder, som hade förberedt sinnena i en stor del af kristenheten till öppet affall från tron på den uppenbarade sanningen. Och samma slags otro är ännu till en stor del rådande. Men aldrig kan lögnen länge ega bestånd i en och samma gestalt. Den måste ofta skifta sin klädnad, såsom ormen årligen byter om skinn, för att, med förnygradt utseende och glänsande färgbrytningar i sina ringlar, inbilla såkunniga åfsådare, att den gör sköna framsteg, att den wid hwarje skifte är någonting nytt och fullkomligt; och den förnygrade ormen blir lösen för dagen. För icke många år tillbaka framträdde ett slags ny filosofi, som förtjuste och förwånade många, en förunderlig sammanblandning af sanning och lögn; ty lögnen kan aldrig ega bestånd utan någon tillblandning af sanningen. Denna nya wisshetslära, om den helt nalet och rättfram uttalas, är ingenting annat än den, att hela werlden och i synnerhet menniskan sjelf är gud, att Gud icke är någonting annat än en allmän andekraft eller allkraft i naturen, som drömmer och framalsstrar tingen, utan att weta af sig sjelf, men kommer i menniskan till medwetande af sin gudanatur, då menniskan tänker på en gud eller tänker sig en gud. Ju större snille, ju större förmåga en menniska har, desto mera måste hon enligt denna lära wara gud; och deraf kommer, att i vår tid utmärkta snillen åtnjuta ett slags gudadyrkan. Denna lära tvekar icke att om Kristus begagna uttrycket Guds Son, men

menar dermed ingenting annat, än att han af gudanaturen hade något mera än menniskor i allmänhet. Denna lära har utgrenat sig i många olika riktningar, och dess anhängare äro delade i många partier, hvaraf somliga på sitt eget vis antaga kristendomens lära, som de misthuda och förvränga för att bringa den till öfverensstämmelse med sina egna tankar. Många lärare i den kristna kyrkan, som till och med vilja anses för kristligt sinnade och för bibliska teologer, sätta sig wid denna filosofiens fötter för att lära sig, hur bibeln bör uttolkas. Andra partier af samma läras anhängare tro icke på någon Gud. Med denna lära stå tidens upproriska rörelser samt oerhörd fräckhet och ogudaktighet i ett oförljaktigt samband. I förening med många andra villfarelser är denna lära själfva roten af den giftiga planta, hvarpå laster och brott, fattigdom och elände, uppror och twedrägt nu wäxa wida frodigare än i något föregående tidehvarf. Då frågan är om att motarbeta något ondt, så är det icke bewändt med, att man tager en trädgårdssax och dermed här och der aflipper giftplantornas toppar eller bereder läkemedel för att rädda en och annan, som förtärt af de giftiga frukterna och lider under följderna deraf; utan det är nödwändigt att angripa det onda wid själfva roten, likasom en förnuftig trädgårdsmästare alltid söker att med rötterna bortskaffa, således att i ordets bokstafliga mening utrota farliga giftplantor ur sin trädgård. Den inre missionens första ögonmärke bör således wara den inre kräftskada, det frätande giftfår i själen, hvaraf så många menniskor lida, nemligen otrons och villfarelsens själsjukdom. Denna kan icke läkas med någonting annat än det läkemedel, som den högste läkaren har gifwit: sanningens ord och sanningens Ande. Den inre missionens wigtigaste arbete måste således nödwändigt blifwa att söka sprida Guds ord och befrämja evangelii kunskap, så widt sig göra låter, i alla samhällsklasser; ty endast med ljuset kan mörkret motarbetas, endast med det himmelska läkemedlet kan den i sig själf så förderfliga sjukdomen i själen hos de wilseförda botas. Man kan wisserligen icke påstå, att hos många af vårt folk herskar otro och villfarelse i den bestämde gestalt, som förut blifwit omnämnd, och således kunna de icke heller hafwa något klart medwetande deraf, ja, de flesta, som ligga djupt nedsjunkna i ofunnighet, mörker och otro, hafwa aldrig hört talas om de förwillelser, som förut nämndes. Men

den anden, som werkar i otrons barn, enligt Skriftens lära, Ef. 2: 1, werkar i allmänhet i vår tid i denna sýftning; och i Tyfkland, Schweiz och andra länder hafwa många tusen af de lägsta folkklasserna, som hwarken känna de berömda filosofernas namn eller äro i stånd att begripa deras filosofi, sjelfwa blifwit gripna af den förwíllande yrsel, som deras lära förorsakat. Det förhåller sig härmed såsom då smittosamma sjukdomar grasfera; smittan smyger i mörkret, och många blifwa gripna deraf och lida allt efter kroppens beskaffenhet på olika sätt i mer eller mindre grad, utan att egentligen weta hwad det är, som fattas dem. Det wore äfwen ganska origtigt att påstå, att denna filosofi är den egentliga källan, hwarifrån det onda härleder sig *). Nej, willfarelsen är blott medel, men källan är på djupet, källan är under ormens tand. Dessa falska lärare woro blott de mest framstående ibland de redskap, som ormen, utan deras wetande, begagnat att utspruta willfarelsens gift öfwer kristenheten, och det i många olika färger. Det är tydligt, att det först och främst åligger kyrkans lärare att i Andens och kraftens bewisning bära vittnessbörd om sanningen och rustade med trons sköld och Andens swärd strida mot willfarelsen och mörkret samt med brinnande bön och förbön kämpa i det förborgade och ropa om den Helige Andes utgjutelse öfwer den sjuka kristenheten. Nu är icke tid att ropa: Frid, frid, ty friden är i sanning långt borta; nu är icke tid att sammanlägga händerna och hwila i lugn, sägande: Allt står wäl till, ty det står icke wäl till. Nu är icke tid att tänka det arbetet i Guds wingård är wäl bestäldt; ty wingården håller på att förwildas, och under de lummiga giftplantorna nåres mörkrets yngel. Men icke blott församlingens lärare, utan äfwen skollärare och lärarinnor, föräldrar och husbönder, ja, hwarje kristen, som Herrens Ande fört till omtanke om frälsning och till sökande efter Guds rike, måste låta twinga sig af Kristi kärlek att arbeta för hans rikes tillväxt. Och detta måste ske med trons, kärlekens och ödmjukhetens öppna bekännelse af sanningen i den wisshet, som Herrens Ande sjelf will gifwa, och tillika med brinnande förbön och en from wandel. Hwarje menniska, som genom Guds nåd kommit till någon början af andligt lif och tänker på ewigheten, måste således

*) Denna lära kallas panteism, allförgudning.

nödvändigt deltaga i den inre missionen. Ty här, inom sjelfwa kyrkan, är en ny hedendom att motarbeta, och afgudar finnas, som man icke kan räkna.

I många församlingar förkunnas icke Guds ord rent, klart och lefwande, och i kyrkan är då, ty wärr, ingen näring för själ och hjerta att hemta. Detta tillstånd är i högsta grad beflagansvärdt, och den inre missionen måste tänka på medel att minsta följderna af detta olyckliga förhållande så mycket som möjligt. Många af kyrkans tjenare äro så öfwerhopade med göromål, att de, äfwen med bästa wilja, omöjligen kunna allmänt utöfwa någon särskild själawård. Det är också för den mest nitisse själasörjare omöjligt, att uträtta något betydligt i detta afseende, om han icke finner kraftigt bistånd i församlingen. (I den apostoliska kyrkan woro "tjenare" och tjenarinnor, diakoner och diakonissor anställda. 1 Tim. 4: 8—10. Apg. 6. Rom. 16: 1, 2.) Den inre missionen måste tänka på utwäg att hjälpa dem. Många menniskor gå aldrig till kyrkan, läsa aldrig Guds ord och söka ingen andlig näring för hjertat. Den inre missionen måste då uppsöka dem och försöka att föra dem till Guds ords lefwande källa, der de för själen kunna finna lif och helsa. Den husliga andakten är på många ställen förswunnen, och bönen har tyfnat i många hus och i många hjertan. Den inre missionen måste försöka att med upprädda händer, böjda knän och brinnande hjertan återupptända bönens morgon- och aftonoffer på det husliga altaret, och Guds ord måste spridas, så att hwar och en, som vill, kan läsa det dagligen. Men skall detta ord kunna verka, så måste det emottagas, tros och med förstånd och hjerta anammas. Dertill äro muntliga bibelförklaringar i kyrkor, skolor och enskilda hus nödvändiga. Utom bibeln behöfwas äfwen andra kristliga och allmännyttiga böcker och skrifter, ty vår tid vill läsa och forsta; äfwen de lägre folksklasserna börja att wilja tänka för sig sjelfwa, och det är wäl, att det är så långt kommet. Måtte nu den wäckta hungern blifwa stillad med sund och wälgörande själasöda! Den inre missionen bör således icke blott tänka på att genom den wanliga bokhandeln och genom kristliga blad och tidskrifter sprida nyttiga kunskaper, utan den bör tänka på att äfwen utsända personer med det bestämde uppdraget att sprida Guds ord och hwad som kan befrämja nyttig upplysning. Den bör äfwen wara betänkt på att sända resande pre-

bifanter omkring i landet för att söka förmå folket till forskning i Guds ord och kristlig estertanke, på det de må komma till sanningens kunskap och andligt lif, ja att sann fromhet må befrämjas, och otro, ogudaktighet, laster och elände afstaga och allt mera försvinna. Det behöfwer väl icke sägas, att de, som själunda sändas, böra hafwa både andligt lif, kunskap och erfarenhet samt ett icke ringa mått af kärleken, mildhetens, ödmjukhetens och saltmodighetens ande. Det så kallade nytterhetsarbetet kan således betraktas som en wäsendtlig del af den inre missionen. Och detta arbete är ganska nödwändigt. Det gifwes desutom wissta falska rigtningar i tiden, som den inre missionen måste på det allwarligaste motarbeta, t. ex. den allmänna tanken, att otukt icke är så skamlig som tjufnad, och att en man kan få begå denna synd och ändå få anses för hederlig människa; den tanken, att sabbatsbrott icke är någon farlig synd; att man kan få swärja och ändå blifwa ansedd för bildad eller till och med för en god människa; att det fjerdade budet icke får tagas i så sträng bemärkelse. Sådana och andra dylika skadliga meningar, som härröra af ogudaktighet, tanförlighet och ett orent sinne, måste den inre missionen hjuda till att motverka. Men hufwudsakligen måste den rigta sitt arbete emot ofunnigheten och otron samt synden i hjertat.

Den inre missionen får icke anse sig såsom någon kyrklig myndighet eller tillwälla sig något anseende och ännu mindre försöka att ställa sig öfwer kyrkans prästerskap, utan den måste anse sig såsom en tjensteande på kyrkans område, hwars pligt det är att söka motverka och afhjelpa det onda, så widt det låter sig göra. I förhållande till staten och öfwerheten kan den inre missionen aldrig annat än yrka ett strängt iakttagande af Guds ords föreskrift: Hwar och en ware öfwerheten, som wäldet hafwer, underdånig; ty ingen öfwerhet är utan af Gud. Derför, ho sig sätter emot öfwerheten, han sätter sig emot Guds stidelse; men de som sätta sig deremot, de skola få en dom öfwer sig. Rom. 13: 1, 2. I afseende på det borgerliga lifwet måste den inre missionen söka att motarbeta all oordentlighet, som hotar att uppräta familjelifwets band. Till sådana oordningar hörer t. ex. då man och qwinna lefwa tillsammans utan att wara förenade i lagligt ättenskap, samt andra förhållanden, som äro plantskolor för sedeslösheten och lasten. Der förtryck utöfwas af de starkare mot de swagare, skall den inre

missionen försöka att lägga kärlezens band emellan samt bjuda till att stifsta frid der oenighet råder. Vilja de, som äro skyldiga att lyda, uppresas sig och bruka våld emot öfwerheten eller emot dem, hwilka de äro pligtiga att efter det fjerdade budet hörsamma, så måste den inre missionen försöka att med himmelens rena lära åstadkomma en ändring i den förwändade sinnessämningen. Med ett ord, den bör bjuda till att göra Kristi lag gällande, der denna lag blifwit trampad under fötterna. Den inre missionen måste äfwen göra hwad den förmar till befrämjande af en kristlig fattigwård och sjukwård, och således äro äfwen de så kallade Diakonihinrättningarne en del af den inre missionen. För de fattiga skall evangelium predikas, och wid sjuksängen kan mycket godt åstadkommas, om en from själ kommer och ingjuter himmelskt balsam i ett sargadt hjerta. Dem, som äro nedsjunkna uti allt slags elände, måste den inre missionen uppsöka för att afhjelpa nöden, bryta syndens band och lindra eländet, så widt det låter sig göra. Den inre missionen bör också ingå uti fångelserna, på det de må blifwa verkliga räddningshus för de fångna; der bör den saliggörande sanningen med kärlezens brinnande allwar förkunnas, på det sann och waraktig omvändelse och bättring må åstadkommas hos så många som möjligt. Och de, som hafwa utstått sitt straff och blifwa befriade, böra hos den inre missionen finna en vänlig och skyddande hand mot de faror och frestelser, som wänta dem. Räddningsanstalter för wärnlösa och wanwärdade barn, söndagsstolor, småbarnsstolor, läsesällskap, wäl inrättade lånebibliotek, arbetsinrättningar samt andra dylika verk af den kristliga menniskokärleken måste äfwen vara föremål för den inre missionens omtanke, bön och allwarliga bemödande. Ett slags inrättningar, som äfwen äro nödvändiga för vårt samhälle, äro hem för qwinligt tjenstefolk i större städer, hem der de kunde wistas och så åtnjuta kristlig tillsyn och omwårdnad då de icke hafwa tjenst. Wid en sådan inrättning skulle de, som sökte tjenst, kunna animäla sig och der skulle också de, som söka tjenstefolk, få gifwa sin önskan tillkänna, så att inrättningen wore en slags betryggande säkerhet både för husbönder och tjenare. Nu blifwa många hemlösa, så snart de blifwa tjenstlösa, och det är swårt att vara hemlös! Under sådana swåra förhållanden blifwa många oskyldiga personer ett rof för frestelser och mycket ondt. Sådana inrättningar

gar skulle tillfå vara ett beskydd emot förförelser för oersarna unga personer, som komma ifrån landet, af hwilka många inom en kort tid blifwa neddragna uti de gottjöpölar af lastbarhet, som i större städer snart tyckas blifwa bottenlösa. Äfwen de fallna måste den inre missionen söka till att rädda.

Särdeles behöflig är den inre missionens werksamhet för att söka upphjelpa och rädda det betydliga antal af wandrande gesäller och andra olydliga, som hålla på att nedsjunka eller redan hafwa nedsjunkit uti ett sådant olydligt tillstånd, att de nästan äro främmande både för kyrkan och det borgerliga och husliga lifwet, — som hafwa landsvägarne till hem, krogarne till paradiset och mången gång intet annat än ett diffe till dödsfång. De behöfwa den kristliga människofärlakens uträdda hand. Och hwilken skall uträdda den? Hwilken har wisat sig villig att göra det, om icke den inre missionen? Det är också en pligt, som tydligen åligger den inre missionen, att tänka på de medlemmar af vår kyrka, som utwandra till främmande länder och der i många fall blifwa utan själawård. Det är wisserligen lätt att säga, att sådana obetänksamma menniskor förtjena intet bättre, då de öfwergefwä ett godt fadernealand och en ordnad kyrka för att söka en owisshet i en annan werld. Men så talar icke den kristliga kärleken. Detta är blott den iskalla kärlekslöshetens tungomål, och om de utwandrande öfwergefwä en ort, der detta tungomål talas allmänt, så hafwa de wisserligen icke i kyrkligt afseende förlorat särdeles mycket genom sin utvandring. Men härmed må wara huru som helst, och äfwen om de hade handlat aldrig så orätt och om de än hade fallit i aldrig så stora wilsfarelser, så är det dock en tydlig pligt, som åligger den inre missionen, att göra allt hwad göras kan för deras andliga wälfärd. För våra i kyrkligt afseende wanlottade bröder i Rappmarkerna utöfwar det Swenska Missionsfällskapet en glädjande och wälsignad werksamhet, som äfwen är en del af den inre missionen.

Till den inre missionens område hör äfwen den tydliga pligten att wara betänkt på befrämjandet af en öm själawård bland sjömän, grufarbetare och andra folkklasser, som för sin kallelses skull eller genom andra förhållanden äro i mer eller mindre mån uteslutna från kyrkans egentliga werksamhet, inflytelse och förmåner.

Vi hafwa här blott med några få drag welat antyda,

huru widsträckt den inre missionens fält för närvarande är. De anförda utgreningarne af dess werksamhet utgöra icke alla, de omfatta icke den inre missionen i dess hela omfång, de hafwa blott exempelwis blifwit framställda. Så snart man med någon estertanke börjar öfwerflåda dessa nästan omätliga fält för den inre missionens arbete — fält, som till en stor del ännu äro lika så ofända, som öknarna och wildmarkerna i det inre af Afrika, — så kan man wisserligen icke annat än håpna och förundra sig öfwer den dödsflummer och den iskalla litnöjdhet om medmenniskors hästa, som i vår kyrka till en stor del ännu är rådande, och man kan icke heller förundra sig öfwer den oro och de jäsningar, som i folkflifwet röra sig på djupet och som i utlandet redan på många ställen utbrutit och gifwit sig lust i strömmar af blod. Det är hög tid, att den kristliga kärleken uppvaknar och utträder warma, wänliga händer till de wilseförda och olyckliga, ehwar de finnas, det är tid, att man börjar igenfylla de djupa swalg, som kärlekslösheten och sjelfwissheten gräft mellan högre och lägre, mellan rika och fattiga; det är hög tid, att hwar och en uppmanas till besinning och till att i Guds ords ljus betrakta sin ställning i lifwet. Så snart detta ljus sättes under skäppan, så uppstår alltid hos de mäktiga, rika och oafhängiga i de flesta fall en fränstötande sjelfwisshet, egennytta, högmod och förakt för de ringa och wanelottade. Hos de lägre, de ringare, de afhängiga, de arbetande klasserna uppstår deremot misnöje, afund, hat och bitterhet emot de styrande, emot de högre klasserna och emot alla, som de anse wara lyckligare än de sjelfwa äro. En sådan sinnesstämning, närd af otron å ena sidan och en falsk upplysning och uppretande och uppwiglande inflytelse å andra sidan, kan icke annat än leda till sådana uppträden, som de två förflutna åren på en blodig tafel afsmålat för våra ögon. Den inre missionen, med sanningens, med rättfärdighetens, med försöningens ord i sin hand, måste framkomma och wandra såsom en fridens ängel genom kristenheten, för att, om möjligt är, hämma och uppehålla upplösningens och förstörelsens inbrytande ström. Wi så ingalunda inbilla oss, att nu frid och lugn är att wänta, fastän de upproriska folkrörelserna för en stund blifwit qwäfsda af öfwermagten. Jäsningen och misnöjet fortgår i sinnena, och de andetraster, som så wäldigt werka i millioner sinnen, kunna aldrig i längden kufwas af bajonetter, kulor,

galgar och tukthus. Till dessa andekrafters motverkande behöfvas högre andekrafter, en mächtig verksamhet af Herrens Ande genom de menniskor, som i sina hjertan mottagit nådens kraft och ljus och lif af höjden.

Knappt finnes någon menniska i samhället, som icke på ett eller annat sätt skulle kunna medverka i den inre missionens arbete, ware sig på ett widsträcktare sätt eller mera enskildt och förborgadt. Konungen på sin tron och den fattigaste och oansenligaste menniskan i den mest fördolda vrå af landet, statsmannen i sitt höga embete och arbetaren, som går wid plogen; själasörjare och de som undervisa, skollärare, föräldrar, husbönder, tjenare och äfwen barn kunna icke annat än låta sitt ljus lysa för menniskorna, så framt Guds Andes ljus lyser i deras egna hjertan, — och att emottaga detta ljus är hwars och en pligt, som bär det kristna namnet. Vi finna häraf, att den inre missionens arbete är detsamma som den kristliga kärlekens verksamhet i allmänhet och är således långt ifrån att wara någonting nytt. Det är lika gammalt som kärlekens bud, lika gammalt som uppenbarelsen af barmhertighetens Gud i vår fallna werld. Det kommer blott af den öfverhandtagande otron och kärlekslösheten, att den kristliga kärlekens arbete har fått detta nya namn och till en del en ny gestalt med afseende på tidens egna förhållanden. I den mån den kristliga kärleken sålunda uppblomstrar hos många i Kristi kyrka, och sträcker räddande och hjälpande händer till den behöfwande nästan, i samma mån skall också Herrens kraft och härlighet i församlingen blifwa uppenbarad. Alla, som höra till Kristi sanna kyrka, utgöra det andliga prästerskapet, som Guds ord omtalar. Och den inre missionen är ingenting annat än ett nytt namn för det andliga prästerskapets verksamhet och arbete i kärleken, som nu af nöden påkallas i högre grad än i förra tider. Måtte det prästerliga, konungliga sinne, som till detta arbete fordras, af Herrens Ande blifwa upptändt i rikt mått i vår kyrka och församling!

Ännu några ord om inre mission.

(Strifwet år 1854).

Hwad menas med inre mission? Dermed menas mission inom den kristna kyrkans eget stöte. — Kristnas arbete att genom Guds ords kraft omvända menniskor till kristendomen, ware sig att de, som skola omvändas, äro egentliga hedningar, boende i hedniska länder, eller sådana menniskor, som i ett kristet land wäl kallas kristna, men nedsjunkit i hednist råhet, ofunnighet och lastbarhet — sådant arbete kallas i allmänhet mission. Det har genom erfarenheten blifwit, ty wärr, allt för tydligt ådagalagdt, att kyrkans bestående läroembete icke i något kristet land nu är tillräckligt att ensamt bestrida detta arbete indm kyrkan jemte sitt wanliga kall, och att derför en annan werksamhet i kyrkan är nödwändig, så snart en betydlig återgång till hedendomen har börjat wisa sig. En sådan werksamhet inom kyrkan, antingen den bestrides af prestes eller af lärsmän, har man gifwit det namnet: **Inre mission**, för den lifhets skull, som den har med utsända lärarens eller så kallade missionsäres arbete bland hedningarne. Det är ganska märkwärdigt och bör föranleda rätt allwarliga betraktelser, att sjelfwa namnet "inre mission" i vårt land af många betraktas med hat, owilja, ja afsty. Till denna owilja bidrog kraftigt det offentliga rop deremot, som höjdes af en med stora snillegåswor utrustad man, hwilken arbetat mycket och med framgång för att bland de så kallade bildade i Swerige undergräfwä kristendomen och bana wäg för ett särskildt slag af hedendom, — den namnkunnige man, som snart deretter måste rymma för sina mordförsök. Honom äro wi nu qwit, men hans rop emot den inre missionen spökar efter honom såsom en gengångare ännu i denna stund. Det war icke underligt, att han, som till en ytterlig grad älsfde hedendom med hednist lättfinnighet, men hatade kristendomen, just derför skulle hata den inre missionen och sjelfwa talet derom.

Äfwen i den protestantiska kristenheten utomlands war det påståendet temligen allmänt, att allt stod wäl till, och ehuru inre missionsarbete här och der hade blifwit af enskilda personer börjadt, så fanns dock intet allmänt erkännande att det behöfdes. Men så kom det stormiga året 1848 med sina

åftwäder och gjorde slut på den ljusliga drömmen, att allt war friid och lycka, upplysning, rättfaffenhet och belåtenhet. Då samlades under upprorets fana skaror af mörka andar, som förnekade och trotsade Gud och Kristus och mensklighetens lagar. Detta öppnade ögonen på många, och man fick se hwad det blir af menniskan, då hon öfwergifwer Kristus och hans ord. Både öfwerheten och en stor del af kyrkans män i flera länder medgäfwö, att inre missionsarbete icke wore så öfwerflödigt, som de hade föreställt sig. En man, som i längre tid har arbetat med stor wälsignelse och framgång i detta slags werksamhet, fann nu många hjertan och sinnen öppna för sina framställningar. Denne äble, rikt begäfwade man (doktor Wichern i Hamburg) gjorde resor och framlade i tal och skrifter de kristna folkens inre och yttre nöd och uppmanade till styndsamt hjälp genom kraftigt arbete i kristlig kärlek. Han visade genom exempel, som ingen kunde neka, det råbande werldsliga sinnet, den grusliga råhet och lastbarhet, det förakt för det heliga och den samwetslöshet, som war uppenbar i alla samhällsklasser och i synnerhet att de fattigaste lefde på en gång i det största timliga elände och i otyglad liderlighet, i synnerhet i alla större städer, och att deras barn uppwärte utan all kristendom. Han framdrog otaliga exempel, som woro temligen bekanta, men hwarpå förut ingen wille akta. Nu hade dock oroligheterna och de hotande olycksstormarna öppnat många ögon, och med betydliga krafter började man arbeta derpå, att till kristendom, sedlighet och ett ordnadtt samhällslif återföra de olydliga, som woro nedsjunkna i allt slags elände.

Men manne blott i andra kristna länder och icke här i vårt Sverige ett sådant arbete behöfwes? De äro wisserligen ganska många, som påstå, att det hos oss står bättre till, att ofunnighet och sedeförderf icke hos oss kommit så långt och att det bestående läroståndets wilja och krafter äro alldeles tillräckliga att handhaswa och utöfwa den enstilda själawård och den tillsyn, som alla behöfwa. Men olyckligtvis wittna tilltagande otro, lastbarhet och äfwen timligt elände både i städerna och på många ställen i landsorterna ganska högljudt emot ett sådant påstående. Den grundsats är temligen allmän, att om själasörjaren gör sin pligt i kyrkan och på husförhören, då har han gjort allt hwad han är skyldig att göra

och allt hwad som behöfwer göras, så att han aldrig behöfwer bekymra sig om dem, som icke komma till kyrkan eller husförhören. Här stannar nu en stor del af kyrkans lärostand, och deraf följer nödwändigt, att den stora del af folket, som icke bryr sig om predikan eller husförhör, nedsjunter uti ofunnighet och råhet, ja, många uti gruslig lastbarhet och i swåra brott. Hvilken skall uppsöka alla dessa? Skola lärarne göra det? Ja, om de wilja och om de kunna! Men många äro de lärare, som icke hafwa någon böjelse härtill, och när wi uttala denna bedröfliga sanning, så äro wi ganska långt ifrån att härmed wilja nedsätta eller på minsta sätt såra någon enda af de många rättfinniga och nitiska embetsbröder, som med innerlig iswer och brinnande kärlek arbeta i sitt kall till Herrens ära och själars omvändelse och frälsning. — Ja, Herren ware lofwad, sådana trogna wäktare finnas icke så få i vår kyrka; men dessa medgifwa alla med lika djup bedröfwelse som wi, att icke hwar och en, som hör till lärostandet, är en trogen och af Herrens Ande lifwad själaherde. Således finnas många lärare, som icke wilja uppsöka de bortkomna och förwillade, ej heller fråga derefter. Men ibland dem, som hafwa både den wilja och de gåfwor, som dertill behöfwas, finnas ock många, som äro så öfwerhopade med göromål och hafwa så stora församlingar, att det är alldeles omöjligt att uppsöka och söka tillrättaföra de olyckliga, hwilka icke fråga efter kyrka och kristendom. Hvilken skall då uppsöka dessa? Skola de hellre förgås, än uppsökas af en kristen, som icke är prest eller af en prest, som icke hör till den församlingen? Wore icke detta att träda in i en annans embete? Nej, swara wi, ett bestämdt nej! De olyckliga böra uppsökas af hwilken kristen som kan göra det; det är en oafwislig pligt, och detta är icke att träda in i en annans embete. Ingen embete sträcker sig i sjelfwa werket längre än han utöfwar det. Just wid den gräns, der själasörjaren slutar med sin själawård, der börjar en annan kristens pligt att taga wid och söka uträtta hwad den tillsatte själasörjaren lemnar ogjordt, så framt någon kristen finnes, som har gåfwa och tillfälle dertill. Wi wilja försöka att genom ett par exempel upplysa om hwad wi mena, emedan exempel ofta kunna göra en sak tydligare än många ord.

För tre år sedan inträdde en gammal, erfaren kristen uti

en landtkyrka, tillhörande en större församling, och utom honom woro tre åhörare närvarande. Sedan kom prästen och sade, att emedan så få kommit tillstädes blefwe ingen gudstjenst hållen, men att han skulle uppläsa det nödvändigaste, och så läste han detta nödvändigaste, nemligen en lysning till äktenskap, en lungörelse om grusfyllning på landsvägen och ett witesförbud. Dermed war allt afslutadt, och prästen och åhörarne lemnade kyrkan. Derpå sade ofwannämnde man till sina tre kamrater: Eftersom wi nu icke fingo något Guds ord i kyrkan, så wilja wi läsa en predikan med hwarandra. Detta gjorde de uti ett ensildt hus, och dit kommo ännu flera, så att der blef en konventikel just under tiden för högmessogudstjensten. Dersför hade den, som läste, funnat få plikta dyrt efter konventikelpalatet, men måhända kom det icke till prestens wetskap eller ansåg han lämpligast wara att icke befatta sig dermed. Men gjorde nu den mannen rätt eller gjorde han orätt, att han höll en sådan uppbyggelsestund? Gjorde han icke derigenom obefogadt intrång i läroembetet? Nej, de hade varit i kyrkan, de hade tagit emot hwad som war att hemta der. Der själasörjarens embetsutöfning slutade, der började denne mannens pligt att göra hwad han kunde till själarnas bästa.

Ännu ett exempel. I en stad, som med rätta har namnet att wara en af de i kyrkligt afseende bäst lottade ställen i hela landet, ligger ett litet hus omkring 100 steg ifrån kyrkomuren. I detta hus bor ett föräldrapar, som varit tillsammans i 21 år och haft med hwarandra 8 barn, hwaraf 4 äro döda och 4 lefwa. Föräldrarne äro icke gifta, och mannen, som är omkring 40 år gammal, har aldrig blifwit konfirmerad och kan således aldrig gå till nattwarden. Han kallas derför "hedningen." En lärare, som icke hörde till den församling, inom hwilken dessa arma bodde, men som behjertade deras nöd, ansåg för sin pligt att här göra missionsarbete, emedan här rådde hedendom, och han uppsökte hedningen. Hwad häraf kan blifwa, får tiden wisa, men sannolikt skall denne lärare blifwa flandrad för inblandning i embetsbröders pligter och göromål, och kanske hedningen blifwer warnad och förestäld, huru farligt det är att öfvergifwa "vår församling". Men här uppstår åter den frågan: War det rätt, att en prest, som dock icke är själasörjare i den församlingen, uppsökte dessa

olyckliga menniskor? Ja, utan twifwel, ty då församlingens själasörjare i 21 års tid ingenting funnat uträtta emot denna hedendom, så måtte det wara hög tid, att hwilken annan lärare som helst, som fick weta det och som har en gnista af nit för Kristi kyrka, uppsötte dessa olyckliga för att försöka det yttersta. Det är utan twifwel en falsk och o kristlig grund-sats, som alldeles strider emot den sanna kärleken, det är en Rains-grund-sats, att man aldrig skall besatta sig med sina medmenniskors andliga nöd, om man icke är lärare i deras församling eller fader, broder, husbonde o. s. w., ty de apostoliska förefristerna äro allmänna, såsom Gal. 6: 1. 2 Petr. 1, och många andra ställen i Skriftens ord. Måste nu detta medgifwas, så är det dermed bewisadt, att den werksamhet, som kallas inre missionswerksamhet, icke blott är berättigad, utan alldeles nödwändig; men det är icke lika nödwändigt, att den just skall hafwa detta namn, som injagar försträckeelse hos de ofunniga.

Följande berättelse bifogas, såsom ett bewis på wälsignelserik werksamhet för inre mission i utlandet:

En bibelspridare i landskapet Rozere (i Frankrike) berättar i sin dagbok, att han en afton i en liten stad, dit han just hade anländt, wille försöka att öppna ett samtal med sin wärd, och tillkännagaf för honom denna önskan, men wärden ursäktade sig, i det han sade: "Wi få wäl sedan tid att talas wid, men nu går jag med min hustru och mina barn till en sammankomst, som wi aldrig underlåta att bewista." "Hwad för en sammankomst?" frågade jag. "Åh, kanske skulle ni blott stratta, om jag för eder bestrefwe den." — "Nå wäl, hwad är det då?" — "Om Ni är så angelägen att weta det, så kommer Ni kanske med oss? Om ni finner tiden lång och ledsam, så står det eder fritt att gå derifrån." — Derpå följdes de åt och kommo snart till en bondgård, der uti ett stort köf eller stuga, der man wanligtwis i denna trakt emottager de främmande, en man af omkring 30 års ålder satt wid ett bord, och framför honom låg en stor bibel. Omkring honom sutto 10 eller 12 personer stilla och uppmärksamma. Han hade redan börjat läsa det 5:te kapitlet af Johannes evangelium. Ett högtidligt allwar herskade i församlingen, bibelspridaren fröjdade sig icke litet, att flera af de närvarande hade nya testamenten och uppmärksamt följde det som förelästes. Se-

han kapitlet hade blifwit uppläst, gjorde den föreläsande med rörande enfald några funda betraktelser och uppehöll sig hufwudsakligen wid den 24:de versen, der det heter: *Swilken som hörer mitt tal och tror honom, som mig sändt hafwer, han hafwer ewinnerligt lif och kommer icke i domen, utan är gånge ifrån döden till lifwet.* Man kunde af hela hans utseende, ton och uttryck tydligt förnimma, huru angelägen han war, att hans åhörare skulle komma till åtnjutande af den frid och salighet, som han egde och med så intagande wältalighet framstälde. Efter sammankomstens slut wille bibelspridaren räcka handen åt denne man; och hwad han nu fick höra lände honom till största glädje och uppmuntran i hans mödosamma werk. Det wisade sig nemligen, att den som hållit denna sammankomst, sjelf hade kommit till sanningens kunskap genom läsning uti en bibel, och denna bibel hade han af en bibelspridare köpt på torget i en liten stad långt ifrån det ställe, der han nu uppehöll sig. "Den wänlige mannen," sade han, "som sålde denna dyrbara bok till mig, förmanade mig derwid så allwarligt och högtidligt, att mig syntes som om Gud sjelf talade till mig genom honom, sågande: Tag denna bok som erbjudes dig, läs den med bön, såsom han säger dig, och jag will wara med dig." — Jag följde det goda rådet, och ännu samma aften blef jag så fördjupad i läsningen af denna bok, att jag dermed tillbragte större delen af natten. Jag hade funnit den kostbara perlan, och alltsedan dess har bibeln warit min beständiga, trogna följeslagare; jag har haft den med mig på min åker, och med den har jag hwilat efter dagens arbete. Su mer jag läste deruti, desto mer wakenade min lust dertill. Jag kunde icke heller behålla för mig ensam den wälsignelse jag derigenom erhöll; jag talade derom med mina gamla föräldrar, med min broder och med mina systrar, med tjenstefolket och med våra grannar, ja, jag önsade att kunna säga hwarje menniska huru lycklig jag war. Den nådige Guden, som hade lärt mig att bedja, gjorde att all ting gick lätt för mig. Mina föräldrar, som af hjertat älska mig, gingo gerna in på mina förslag, att gemensamt läsa den Heliga Skrift, våra grannar förenade sig snart med oss, och nu hafwa wi redan i 7 eller 8 månaders tid hwarje aften här haft en sådan gemensam andaktsstund, som den Ni nu warit med om. Då jag äfwen önsade, att mina wänner, som wilja

vara närvarande, måtte hafwa Guds ord, så gick jag till den staden, der jag hade köpt bibeln, i den förhoppning att finna nya testamenten, men der fanns ingen bibelspridare nu. Men sedermera var en af mina grannar så lydlig att på vägen möta en man, som hade biblar att sälja, och genom honom kommo wi i besittning af de så nya testamenten, som Ni såg i åhörarnes händer."

Så blef genom en enda bibel, som hade blifwit försäld på ett torg, och genom ett vänligt ord från en af detta sällskaps arbetare, en liten församling af trogna samlad i en nästan obekant vrå af landet. De frukter, hwilka Herren tid efter annan låter oss förnimma, måste öfvertygga oss om, att utbredandet af den Heliga Skrift genom sådana sändebud medför wälsignelserikare följder än wi wanligen föreställa oss.

Den inre och den yttre missionen.

Det kunde mid första påseendet synas, såsom om en sådan twåfaldig verksamhet icke lätt kunde åstadkommas, utan att den ena delen skulle förlama och hindra den andra, men så sker det ingalunda i verkligheten i det hela. Hos somliga är det wisseligen möjligt, att deltagandet i den ena utesluter deltagandet i den andra, men sådana fall höra till undantagen, som stundom förorsakas af ofunnighet och inskränkta begrepp eller af ensidighet och fördomar. I sjelfva saken ligger ingen motsägelse, den ena verksamheten såwäl som den andra har till ändamål att vinna själar för Kristus, att förlösas de bundna ifrån ofunnighetens, otrons och wantrons band och från syndens fångenskap. Den ena verksamheten såwäl som den andra hwilar på samma fasta grund och drifwes af samma orsak, nemligen kärlek till Kristus och hans återlösta, medlidande med de wilsförda och nit om Kristi rike. Den ena verksamheten såwäl som den andra arbetar i samma ljus och kraft, i ljuset af Herrens ord och i kraften af Herrens Ande. Endast föremålen för denna olika verksamhet äro olika. Den inre missionen verkar i närheten, den andra i det afslägsna; den ena uppsöker de förlorade inom den kristna

kyrkans gränser, för att der tillrättaföra de wilsseförda, den andra werkar utom dessa gränser och söker winna nya tillöfningar till Kristi kyrka; den ena will upprätta de fallna, den andra will winna dem, som från början legat i ofunnighet och mörker. Någon torde måhända framkasta den frågan, hwilketdera är det nödwändigaste. I sig sjelf kunde det synes wara detsamma, hwarest själar blifwa rydda utur förderfvet, då en själ i Guds ögon är wärd likaså mycket som en annan. Men om wi tänka blott på den inre missionen och försumma den yttre, så står oss Jesu befallning i vägen: Gån ut i hela werlden och prediken evangelium för alla folk! Och om wi wille tänka på den yttre och försumma den inre, så uppreser sig deremot den kristliga människokärleken och anklagar oss för kärlekslöshet och oförstånd, att wi söka utwidga Kristi rike bland hedningarne, men låta det förfalla inom våra egna gränser. Men en sådan ensidighet innebär en orimlighet. Den yttre missionens wänner weta wäl, att Kristi kyrka i de hedniska länderna behöfwer att uppbyggas af den bestående kyrkans krafter, och redan af denna orsak är det nödwändigt att arbeta på församlingens uppbyggelse och förkofran inom fäderneslandet och ännu mera af den orsak, att den sanna kärleken fordrar denna omsorg om de närmaste. Å andra sidan måste den inre missionens wänner nödwändigt inse, att deras werksamhet blott då kan hafwa framgång och wälsignelse, när de arbeta i Kristi Ande och sinne, som will att alla menniskor skola frälste warda och till sanningens kunskap komma. Men man kan gå ännu ett steg längre och säga, att då man arbetar för den yttre missionen, så arbetar man äfwen på det kraftigaste sätt för den inre; likasom en statsman sade efter förlusten af Finland: Wi måste eröfra Finland inom Sveriges egna gränser. Så måste den kristna kyrkan, som nu är så söndersliten, eröfra sig ett hem på sin egna fria grund och botten; hwar som helst, i Ostindien, i Amerika, i Afrika, i Kina måste hon förwärfwa sig ett hem. Derute i hednaländerna måste man nu lägga ett stöd för häfstången, för att sätta den inre kristenhetens tröga, förstenade massa i rörelse. I England och Tyssland hafwa under de senare årtionden, som förflutit, ingenting werkat så mäktigt till kyrkans återupplifwande, som missionsarbetet, eller med andra ord: För den inre missionen har ännu ingen werkat

så mäktigt, som den yttre missionens wänner. Och i den fristliga werksamheten möter man merendels samma wänner på den inre, som på den yttre missionens arbetsfält. De som arbeta på att befrämja den yttre missionen äro tillika de, som allrämest understödja räddningsanstalter och fristliga företag i sitt eget fädernesland. Suru många menniskor, som inom den egna kyrkan åtnjutit wälsignelse och uppbyggelse för själ och hjerta genom missionsarbetet, kan man wisserligen icke framställa med siffror, men många hafwa derigenom kommit till omtanke om sin egen salighets sak, ja många predikanter hafwa genom missionswerksamheten blifwit föranledda att betänka sin egen ställning i kyrkan och kommit till fristligt allwar och lefwande tro. Det är omöjligt att bestämma antingen hednawerlden eller den kristna kyrkan sjelf har mesta nytta af missionsarbetet.

Skulle någon således framkasta den frågan, antingen den inre eller yttre missionens arbete är nödwändigast, så måste man swara: Båda äro lika nödwändiga. Det ena måste man göra och det andra icke låta!

Den fria föreningswerksamheten.

(Strifwet år 1865.)

Ännu finnes äfwen bland den lilla hop af menniskor, som älska Herren och hans ord, många, som hafwa fördomar och betänkligheter emot den werksamhet att befrämja Guds rikets framgång, som utöfwas af fria föreningar. Men den stora wälsignelse, som Herren låtit åtfölja denna werksamhet, och de oberäkneliga wälgärningar, som den redan medfört till millioner själars wälsfärd, är ett owederfägligt bewis derpå, att Gud sjelf är denna werksamhets upphof. Wisserligen kan det ingalunda nekas, att det wore högst önsfligt, att kyrkan såsom kyrka wore i ett sådant tillstånd, att lefwande tro och sann kärlek drefwe och lifwade den att med förenade krafter utöfwa denna werksamhet både inom sig sjelf till de oomvändas återförande till Kristus och utom sig till hednasolkens upplysning och omwändelse. Men då nu det beklagliga tillståndet nästan öfwerallt inträdt, att otro och andlig död tagit öfwerhand hos de flesta, som bära det kristna namnet, och kärleken är i många

förkolnad; så kan kyrkan såsom kyrka omöjligen utöfwa en sådan verksamhet, och hon vill knappt inse och erkänna dess nödvändighet. Derför finnas blott få kyrkosamfund, som bemöda sig att sålunda arbeta på menniskoslägtets upplysning med Guds ord, i synnerhet då frågan är om hednaskolkens omvändelse. Under ett sådant bedröfligt förhållande, hvad skulle de enskilda kristna göra i de kyrkosamfund, som förstelnat i en kall muntro, i andlig död, i kärlekslös själfwisshet och werldsligt sinne? De började känna sig drifna af Kristi kärlek att tänka på medmenniskors sanna wälfärd, såsom aposteln säger: Kristi kärlek tvingar mig så. Skulle de då i overkamhet wänta derpå, att kyrkan skulle komma till lif och börja detta verk? Århundraden hafwa gått förbi, och man har wäntat förgäfwes, och från slägte till slägte hafwa hednawerldens millioner lefwat och förswunnit — utan Gud och utan hopp i werlden! Ändtligen blef Kristi kärlek öfvermäktig i dem, som blifwit lifwade af Kristi Ande och erfarit nådens magt till sina egna själar omvändelse och frälsning. De förenade sig då med hwarandra till utöfwande af den kristliga kärlekens bud, att i gudaktigheten skall finnas broderlig kärlek, och i broderlig kärlek allmännelig kärlek.

Sålunda hafwa föreningar uppstått för många särskilda kristliga ändamål i alla delar af den evangeliska kristenheten, och dessa föreningars verksamhet är ett af de allra starkaste bolwerk emot den fiendskap till Guds ord och det bestämda affall ifrån kristendomen och ifrån all tro på sanningens ord, som nu griper omkring sig allt mer och mer i hela kristenheten. Ett afgörande skiljande pågår emellan trons och otrons härar. Dom betyder egentligen skiljande, och den dom, som en gång fullbordas på den yttersta dagen, börjar redan på jorden. Det är här i tiden menniskan gör sitt wal mellan mörkret och ljuset och bestämmer sig för den ena sidan eller för den andra. De, som älska mörkret mer än ljuset, äro i våra dagar utomordentligt nitista att förfäktas och utbreda otrons läror och mörkrets herrawälde. I tal och umgängelse, i böcker, skrifter och tidningar kämpa millioner för denna werldens furste och hans rike. Under det Kristus har några få, som på söndagen i kyrkorna och stundom på wedodagar förkunna sanningens ord, så utbredas deremot otrons, wilsfarellens och lögnens grundsatser af otaliga, både muntligen och skriftligen, hwarenda

dag i weckan, fastän de till namnet räknas såsom medlemmar af den bestående kyrkan. Skulle då de så, som älska Kristus och hans ord, wara alldeles owerkssamma? Skulle de med lig-giltig tröghet låta lögnens magter arbeta, utan att göra något för att sprida sanningens ord och befrämja den himmelske konungens rike? Nej, och nej, de kunna det icke. Der Kristi kärlek finnes, der är den i hjertat en werkande, tvingande magt, en Herrens låga, som brinner och bränner och drifwer menni-ktan till ansträngning att befrämja sin konungs ära och hans rikets framgång. Denna kärlek är de fria och kristliga förenin-garnas källa och ursprung, den är ett utflöde ur den ewiga lifskällan. Det är oförklarligt, huru mennistor kunna finnas, om hwilka man will hoppas, att de hafwa lefwande tro på Kristus, men hwilka likwäl icke deltaga i denna werksamhet. Då de mena sig hafwa stål att i många fall ogilla det sätt, hwarpå denna werksamhet utöfwas af andra, så är det oför-klarligt, att de icke göra något för att på ett bättre sätt arbeta för samma ändamål; ty sjelfwa ändamålet kunna de omöjligt ogilla, och nödwändigheten att befrämja detta kunna de omöj-ligen förneka. Då somliga påstå, att tiden dertill ännu ej är kommen, så måste detta anses för en alldeles lam ursäkt, ty tiden dertill har varit inne alltifrån den stunden, då Kri-stus sade till sina lärjungar: Gån ut i hela werlden och lären allt folk. Detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden till ett wittnesbörd öfwer allt folk. Och aposteln säger: Hwar och en, som åkallar Herrens namn, skall warda salig. Men huru skola de åkalla den de hafwa icke trott på? Och huru skola de tro på honom, den de hafwa intet hört af? Och huru skola de höra utan predikare? Och huru skola de predika utan de warda sände? Det är allwarliga kristnas åstundan att efterkomma dylika anwisningar i Skriftens ord, som bewekt dem att ingå i missionsfällstaper och andra för-eningar för att befrämja Kristi rike och sina medmenniskors wälsfärd för tid och ewighet. Wi wilja här kasta en blick på dessa föreningars werksamhet och den wälsignelse, som de hafwa medfört både för kristenheten och för hednasolken.

Bland dessa föreningar stå bibelsällskapen främst, emedan bibeln är grundwalen för allt detta arbete och den källa hwar-utur all denna wälsignelse flödar.

Bibeln är den stora gåfwa från himmelen, hwarigenom

Gud upplyser werlden, omskapar och förnyar folken och upp-
rättar ett himmelrike i syndens werld. Bibeln är mensklighets-
ens helgedom. I bibeln har Gud för oss uppenbarat sitt wä-
sende, sin magt, sin kärlek, sin wilja. Guds ord har under allt
mörker i werlden lyft genom årtusenden för jordens folk, och
hwarhelst detta ljus fått intränga i ett menniskohjerta, der har
genom Anden från höjden en ny skapelse börjat i själen. De,
som så anammat detta ord, hafwa kommit till försoning med
Gud genom Kristus och till åtnjutande af denna försoning; de
hafwa blifwit rättfärdiggjorda genom tron på försonaren, lif-
wade af Kristi kärlek, förnyade af hans Ande, delaktiggjorda
af Guds natur, och Guds beläte har i själ och hjerta blifwit
återstaldt. Ja, bibeln är äfwen grundwalen för werldshistorien
och wisar oss Guds barmhertighetsplan med menniskan samt
ursprunget och ändamålet med werldens tillvaro. Den wisar
oss, att wi äro skapade efter Guds stora kärleksplan i Kristus
för att blifwa saliga genom honom. Den låter oss i Andens
ljus blicka in i Guds rådsluts djupa hemlighet, som skall pre-
dikad warda, på det allting skulle sammanfattadt warda i Kri-
stus, både det i himmelen och på jorden är. Ef. 1: 10. I hwil-
ken wi hafwa förlofning genom hans blod, syndernas förlå-
telse, efter hans nåds rikedomar.

Så snart bibeln blifwit öfversatt på ett folks tungomål
och fått intränga i folkets ande, så har den framkallat ett nytt
lif, andligt lif hos många och desutom för hela folket blifwit
en bestämd wändpunkt äfwen i timlig mätto, som uppväckt
själskrafterna till rörelse och ansträngning och blifwit begyn-
nelsen också till yttre upplysning, bildning, civilisation och
framåtskridande, ja, all den upplysning i timliga hänseenden,
som finnes i kristenheten, och säkert hafwa mer än två tredje-
delar af alla de millioner böcker och skrifter, som blifwit skrif-
na i werlden, tillkommit derigenom, att tankeskrifterna allra-
först blifwit satta i rörelse genom bibelns ord. Aldrig har
någon bok så som bibeln wäckt menniskoanden ur dess dwala
och satt den i verksamhet. All den stora skilnad, som nu wi-
sar sig mellan de kristna folken och hednafolken, är egentligen
en werkan af Jesu Kristi Ande genom bibelns ord, fastän de
flesta, som kallas kristna, icke wilja erkänna det. Bibeln har
uppväckt det rätta medvetandet och lärt den rätta urfsilningen
emellan sanning och lögn, mellan rätt och orätt, och är ljus-

fällan och rättesnöret för människans samwete. Bibeln förer till den sanna friheten och lärer hwar och en människa att känna och iakttaga sina pligter i sin ställning i lifwet; den binder de mäktiga med lag och rätt och skyddar de swaga och fattiga mot förakt och förtryck. Den bestämmer det rätta förhållandet mellan öfwerhet och undersåter, mellan husbönder och tjenare, mellan ätta makar, mellan föräldrar och barn, samt den sanna rättwisans och kärlekens pligter i alla lefnadsförhållanden. Den inplanter i människohjertat de nya tänkesätt, den nya wilja, de nya lifskraster, hwarigenom ett nytt lefwerne och en ny wandel åstadkommas. Så snart ett folk sålunda genom kristendomens ljus blifwit upplystadt ur hedendomens och barbariets mörker, så uppstår en helt annan samsundsande och högre rättsbegrepp äfwen hos de människor, som ännu icke kommit till andligt lif i Kristus. Om det wore möjligt att på en gång tillintetgöra bibelns inflytelser på människoslägtet, så skulle de kristna folken på en gång wara försänkta i samma mörker och barbari, som Indiens och Kinas hedningar.

Utom bibelns wälgörande inflytelser på människoslägtet öfwerallt, der den warit i tillfälle att utöfwa sin magt, se wi äfwen ett bewis på Skriftens gudomliga ursprung i den segerkraft, hwarmed den bibehållit sig under årtusenden och gått fram i werldens mörker. Men i all synnerhet är den framgång underbar, hwarmed bibeln blifwit utspridd under de 60 år, som wi senast hafwa tillryggalagt. Dastadt allt motstånd och alla anfall af otron och wantron, har bibeln på dessa 60 åren blifwit tryckt och utspridd till ett antal af mer än 50 millioner exemplar bland jordens största och wigtigaste folk icke blott i kristenheten, utan i hednaländerna på omkring 160 tungomål, af hwilka 132 icke hade någon bokstafschrift då bibelsällskaperna började sin werksamhet. På dessa tungomål fans således för 60 år sedan ingen enda bok, emedan skriften då ännu war obekant för dessa folk.

Det är af allt detta solklart, att just bibeln är den ljusbärare, som nu upplyst dessa 132 folk och nationer, lifasom den förut har upplyst den gamla kristenheten, och den gör fortfarande framsteg. Bibeln tränger fram öfwer jorden för att upplysa alla folk och släkten, till des profetians ord uppnått sin fullbordan: Jorden skall uppfylld warda af Herrens äras

kunskap, likasom watten uppfylla hafwen. Det stora engelska bibelsällskapet allena har nu omkring 3,320 hjälpsällskap i England och Irland, och det har sina bibelspridare från Kalifornien till Indien, från Kina och Japan till Söderhafwets öar, samt i muhamedanska länder och i katolska och österländska kyrkosamfund. I alla evangeliska länder finnas bibelsällskap, flera än som kunna räknas, hvilka årligen sätta otaliga biblar i händerna på de kristna folken. I Förenta Staterna i Nordamerika finnas nära 3,000 bibelsällskap, som ifrigt arbeta i detta verk. På de westindiska öarna äro 230 bibelsällskap, af hvilka 90 blifwit grundade af fria negrer. I Afrika äro 16, i Asien omkring 100 och i Australien 20 bibelsällskap. En af de allra största och skönaste byggnaderna i New-York är bibelsällskapet's stora hus, i hvilket många ångmaskiner beständigt arbeta att trycka bibeln, och hwarest afwen äro flera bokbindarewerkstäder.

Swar och en wet, att de evangeliska bibelsällskapen, som hafwa för ögonen det stora målet att sprida det himmelska ljuset öfwer hela jorden bland alla folk, ingalunda äro beräknade på någon werldslig winst, utan de äro ett verk af Kristi Ande i hans lefwande lemmar. Detta verk har inga andra inkomster än den kristliga kärlekens frivilliga bidrag. Den Heliga Skrift är för den evangeliska kristenheten, så wäl som för hwarje enskild församlingsmedlem, ett trängande behof. Då wi jemföra de evangeliska folken och den högre upplysning de åtnjuta med de folk, som tillhöra den romerska och de österländska kyrkorna, hvilka förbjuda folket att läsa bibeln, så kunna wi se, huru bibeln har åstadkommit en wida högre upplysning och själsutveckling i den evangeliska kristenheten. Frankrike, som ännu till en del bekänner sig till den romerska kyrkan, står långt framom de andra länderna, som tillhöra samma kyrka, och orsaken dertill är den, att evangelium i Frankrike från äldre tider gjort wäldiga framsteg och att detta land blifwit wattenadt med strömmar af martyrs blod. Med wisshet kunna wi med tiden wänta samma wälsignelse för Spanien och Italien, ty det ymniga martyrblood, som i dessa länder flutit, måste afwen der åstadkomma wäldiga werksningar, många omvändelse och en rik skörd för himmelriket, ty martyrens blod är kyrkans utsäde, och detta kommer att wisa sig, fastän dessa folk ännu lida under straffdomarna öfwer de wäld-

samheter emot sanningens bekännare, som i århundraden blifwit begångna.

Den gudomliga uppenbarelsens framsteg i menskligheten och ljusets framgång bland folken är ett utomordentligt werk af Herrens Ande i närvarande tid. Bibeln har vunnit och vinner den ena segern efter den andra öfwer allt motstånd af otron och wantron, och lika märkvärdig som denna seger är det leswande nit, hwarmed de, som tro på detta ord, blifwit uppväckta att arbeta för Kristi rikets framgång. Herrens ord fortsar att gå i fullbordan: *J* ären werldens ljus; *J* ären jordens salt; låten edert ljus lysa för menniskorna! Efter en lång winterdwala wisar sig i kristenheten ett underbart wärlis; fikonsträdet börjar knoppas, och deraf kunna wi weta, att sommarens är när. Det är dershör icke underligt, att också otrons och wantrons magter röra sig och wisa en utomordentlig werksamhet, ty då wärens kommer, uppwaknar till lif icke blott det, som är nyttigt och godt, skönt och härligt, utan då wakna äfwen ormar, mass och ohyra ur sin dwala, och giftplantor, ogräs, törne och tistel wäxa med och söka qwäfsa den goda säden, sagra blommor och alla nyttiga frukter. Men fastän ogräset får wäxa intill skördetiden, så har det sin dom att wänta, Matt. 13; och segerwinnaren, som kom att söndertrampa ormens hufwud, har icke förlorat sin segerkraft. Det är äfwen ett godt och glädjande tecken, att i den evangeliska kristenheten kärleken ande, som är enhetens och fridens ande, börjat uppwakna och eftersträfsa en skön och hoppgiswande samwerk. Man börjar behjerta Kristi ord, att det skall warda ett färahus och en herde, och aposteln's ord: Winlägggen eder att hålla Andens enhet genom fridens band. En kropp och en ande, såsom *J* och kallade ären uti ett eder kallelses hopp; en Herre, en tro, ett dop, en Gud och allas vår Fader.

Den evangeliska alliansen eller det evangeliska förbund, som stiftades i London år 1846, har till ändamål att emellan Kristi leswande lemman i alla kyrkosamfund åstadkomma gemenskap och Andens enhet genom fridens band, efter Kristi ord: Ett nytt bud gifwer jag eder, att *J* älsken eder inbördes, såsom jag hafwer älskat eder, på det *J* och skolen älska eder inbördes. Joh. 13: 34. Detta förbund har utgreningar i alla evangeliska länder.

Föreningar hafwa uppstått i alla protestantiska kyrkosam-

fund för otaliga välgörande ändamål; icke blott för att sprida bibeln bland alla folk och icke blott för att sända evangelii budskap till hedningarne, utan föreningar för inre mission, föreningar för att hjälpa de nödställda, vårda de sjuka, upprätta de fallna, samla till Kristus så många, som kunna samlas; föreningar att understödja fattiga och förtryckta evangeliska församlingar och sådana evangeliska lärare, som hafva så ringa inkomst, att de ej kunna lefwa deraf; föreningar för att grunda och underhålla eller understödja både högre och lägre skolor samt för andra wiktiga kristliga ändamål. En oöfverflödig grönskande örtagård af tusende och åter tusende föreningar af den kristliga kärleken, som will tjena sin himmelske konung och sina medåterlösta likar, har Herren planterat för våra ögon under de sist förflutna 60 åren. Begynn timer der till funnos wisserligen redan förut. Med wisshet kunna vi antaga, att denna kärleksverksamhet årligen samlar och utgifwer mer än 36 millioner kronor för dessa sårskilda välgörande ändamål. Blott några få exempel och hufvuddrag wilja vi här i korthet widröra.

Gustaf-Adolfs-föreningen, som har till ändamål att understödja fattiga, förtryckta evangeliska församlingar i katolska länder eller annorstädes, der de äro utsatta för förföljelse, har i Tyssland, Sverige och andra länder mer än ett tusen hjälpföreningar. Den inre missionen, som har till ändamål att verka med den barmhertige samaritens sinne, och så widt möjligt är hela hwarje stada i den evangeliska kristenheten och bota resworna på Zions murar, verkar i många utgreningar inom den evangeliska kristenheten. Den evangeliska Fosterlands-stiftelsen i vårt fädernesland söker att omsatta och befrämja både den yttre och den inre missionens stora och wiktiga ändamål. Bibelsällskapen och missionsföreningarna i detta land äro allmänt kända. Diaconisföreningen arbetar för åtskilliga wiktiga och välgörande ändamål. Den bereder qwinnor, som lifwas af Kristi sinne och den tjenande kärlekens ande, till öfwade och kunniga sjuksköterskor, till lärarinnor för flickskolor och småbarnsskolor, och utöfwar widsträckt denna stöna verksamhet, som redan burit och fortsar att bära gansta glädjande frukter och redan warit till stor wälsignelse. Dessa sällsaps verksamhet har utgrenat sig äfwen till Amerika och till Österlandet, och kristenheten har derigenom i

våra dagar kommit ett betydligt steg närmare den kristliga kärlekens wertsamhet, sådan den utöfwades i den apostoliska kyrkan.

Talrika föreningar finnas, som hafwa till ändamål att från syndens, lastens och brottets wägar återföra de förwilde samt upprätta de fallna genom sanningens ord och nåden i Kristus. Den kristliga kärleken betraktar hwarje synd och brott icke blott såsom den brottsliges enstilda fall och skuld, utan såsom en gemensam skuld af hela det kyrkosamfund, som den fallna personen tillhör. Det har redan lyckats att återföra många till Kristus, som woro bortkomna, ja, somliga mycket långt komna på syndens och lastens wägar; bedragare, tjufwar, röfware och fallna qwinnor hafwa blifwit omvända till Kristus och pryda sin himmelske mästares lärdom med from och helig wandel. Föreningar finnas, hwilkas medlemmar besöka fångar i fängelserna och syndare utom fängelserna samt bemöda sig att skaffa ordentlig tjenst eller utkomst åt de rådlösa, som komma ut ur fängelserna och straffanstalterna, efter att der hafwa tillbragt den tid, hwartill de blifwit dömda. Föreningar finnas, hwilkas medlemmar besöka de fattiga och elända i deras boningar och bemöda sig icke blott att lindra den för handen warande nöden, utan ännu mer att skaffa dem utwäg att förwärfwa sitt lifsuppehälle genom ärligt arbete och i all synnerhet att förse dem med Guds ord, wisa dem vägen till Kristus, föra dem till själaherden och inför lifwa dem såsom lefwande lemmar i hans kyrka och församling.

De otaliga nykterhetsällskap, som finnas i hela den evangeliska kristenheten och äfwen i några katolska länder, hafwa utöfwat och fortfara att utöfwa en oberäknelig inslytelse på otaliga menniskors och hela familjers, ja, hela länders wälfärd genom att befrämja nykterhet, sedlighet och ett ordentligt lefnadssätt. De kristliga ynglingaföreningarne och föreningarne till Söndagens helgande hafwa dragit orätneliga menniskor, som woro i fara att alldeles förwillas och förwildas, tillbaka från de faror och frestelser, som höllo på att insnärja dem, och i stället för att tillbringa Herrens dag i dåliga sällskap och syndiga tidsfördrif samlas de nu i läsesällskap, i offentliga läsefalar, som stå öppna för alla besökande, der de både hafwa tillfälle att läsa Guds ord och att få höra det. Sällskap

finnas, som utsända resepredikanter samt väl underwisade och pröfwade bibelskolportörer och underhålla anstalter för sådana bibelspridares underwisning och pröfning.

I England finnas äfwen sällskap, som åtaga sig sjöfolket i stora sjöstäder och bereda dem tillfälle att höra och läsa Guds ord samt i synnerhet åtaga sig de fleppsbrottna. Märkwärdigt är, att den kristliga föreningsverksamheten arbetar med utmärkt wälsignelse i de stora städer, der otron och lasten gjort de största framsteg, såsom i Paris, London, Newyork, Berlin, Hamburg och andra dylika. Det evangeliska sällskapet i Paris har 300 kristliga folkbibliotek i detta land och underhåller jemte 16 resepredikanter ett betydligt antal evangelister, lärare, lärarinnor och bibelspridare. De talrika traktatsällskapen i den evangeliska kristenheten hafwa redan satt många millioner kristliga böcker och skrifter i omlopp, som verka till oberäknelig wälsignelse, och först i ewigheten stola de sköna frukterna deraf blifwa fullkomligt uppenbara. Det engelska traktatsällskapet med sina många utgreningar i flera länder har redan satt mer än 400 millioner kristliga skrifter i omlopp.

Uppfostringsällskapet i London har åstadkommit 3000 folkskolor i det katolska Irland, som besökas af omkring 230,000 barn, hvilka der åtnjuta kristlig underwisning. I Amerika, i Tyssland och Schweiz arbeta sådana uppfostringsföreningar och traktatsällskap med lika stor wälsignelse. De otaliga räddningsanstalterna för wanwärdade barn höra till frukterna af detta arbete, och äfwen i vårt fädernesland finnas många sköna frukter af denna kristliga verksamhet.

Semte dessa talrika föreningar för den inre missionen, blomstra större och mindre föreningar till evangeli utbredande kring hela werlden, som underhålla mer än 10,000 missionsärer, lärare, lärarinnor, missionsmedhjelpare, kristliga läkare, handtwerkare och andra arbetare i de länder, öfwer hvilka den mörka hedendomen i årtusenden utbredt sitt svepkläde, såsom i Afrika, Indien, Persien, Tibet, Kina, Japan, Australien och de hedniska delarna af Amerika. I dessa länder sprida nu otaliga evangeliska missionsstationer det himmelska ljuset i hedendomens mörker och den andliga dödens natt. De kristna församlingar, som der blifwit grundade, lysa hwar och en såsom ljusbärare i werldens mörker. Ja, hela folk, som nyligen woro i mildhetens tillstånd, hafwa blifwit upplysta af

detta ljus och åtnjuta nu både i andlig och lefamlig måtto den kristna werldens wälsignelser. De hafwa fått ett ordnadtt samhällsskick, kristliga lagar, kyrkor och skolor, ordentliga hus och böningsar samt lefwa i frid och endrägt med hwarandra. Ordentligt arbete, handel och yrken blomstra ibland dem, och den kristliga upplysningens framåtskridande har bragt dem i en helsosam täflan med de länge upplysta folken i den äldre kristenheten. De sällskap i England och Amerika, som hafwa till ändamål att grunda nya stater i Afrika af fria negrer samt att upplysa dessa negrer med kristendomens ljus, hafwa rönt stor framgång. De fria negerstaterna på westra kusten af Afrika, Freetown, Regentstown, Liberia och andra, hafwa kristliga lagar, ett ordnadtt statslif och kyrkligt lif, högstskolor och folkskolor, handel och näringsfång samt ett friskt, ungdomligt troslif, och från de kristliga församlingarna så wäl i södra som i westra Afrika sprider sig evangelii ljus till de folk, som bo i det lure af denna mörka werldsdel. I Indien utgår detta ljus från 300 missionsstationer, spridda från landets sydligaste udde ända upp till Himalayabergen i norr. I det folkrika Kina har evangelium redan gjort glädjande framsteg. Detta land, som för kort tid sedan war alldeles stängdt för kristendomen, har genom Guds mäktiga försyn blifwit öppnadtt för den himmelske konungen och hans segrande nåd. Bibeln utsprides der i nio särstilda öfversättningar, för att motswara de olika landskapens särstilda behof. Ja, äfwen i Japan håller kristendomen på att winna segrar. På Söderhafwets öar har evangelium redan segrat så, att de betydligaste folken nu utgöra kristna stater med kristlig statsinrättning, allmän skolunderwisning och blomstrande, kyrkligt lif. Wildarna hafwa på kort tid blifwit förwandlade till upplysta, förståndiga menniskor och äro en lefwande wedersläggning af otrons påståenden, att de woro blott halfmenniskor eller djurmenniskor, som icke kunde upplysas eller bildas.

I alla länder under alla himmelsstreck wisar det sig, att Gud har gjort hela menniskoslägtet af ett blod. På alla, som öppna hjertat för sanningens ord, gör det samma intryck; de känna spuden, de känna behof af nåd, de anamma återlösnningen i Kristus och blifwa nya menniskor, som fara efter helgelje. Evangelium förenar menniskor af de mest olika folk

till ett enda brödrasfolk i Kristus. De ädlaste menniskor i hvarje land erkänna och älska hwarandra såsom medlemmar af ett andligt brödraskap, såsom himmelrikets undersåter, lemmar af Kristi lekamen, af den stora familj, hwilkens hufvud är den gode herden, som gaf sitt lif för fåren. Evangelii magt söndersliter syndens, tyranniets, slafveriets och afguderiets fjettrar, öfvervinne alla laster och brott, syndalustar och lidelser och gjuter balsam i alla hjertesår. De, som ersarit denna läkedom, blifwa uppfyllda af kärlet till sina likar och erkänna äfwen fångelsernas olyckliga innewånare, galérslafwar och de lägsta och olyckligaste menckliga wareser såsom medåterlösta, som samwetet och kärleken drifwer dem att söka upprätta och hjälpa.

Hvem werkar detta andliga lif, hwar är ursprunget till denna rörliga werksamhet, dessa uppoffringar och rastlösa ansträngningar att upplysa de ofunniga, att hjälpa de olyckliga, att upprätta de fallna, att samla undersåter till den himmelske konungens rike? Slumpen har icke gjort det, egennyttan har icke gjort det, den råa sinligheten, den kärlekslösa sjelfwissheten med sitt högmod, sin ärelystnad och sitt werldsliga sinne hafwa icke gjort det. Hwilken magt är det, som wäfwer denna wäf af millioner trådar, som är utspänd öfwer jorden, och hwar på millioner menniskor arbeta i samma ande, för samma stora mål, fastän de allraslesta icke känna hwarandra? O, det måste wara en högre magt än menniskomagt, en högre ande än menniskoanden, som sätter alla dessa krafter i rörelse! Det är Konungen öfwer alla konungar, som himmelen och alla himlars himlar icke kunna omfatta. Det är den lefwande Guden, uppenbarad i Kristus Jesus, som grundat sitt nåderike på jorden, och som under all denna werksamhet uppbygger den andliga helgedomen på den lefwande hörnstenen. Wi kunna derför wara öfwerlygade, att lögnens och alla willfarelsens magter stola besegras lika wiht hädanester som hittills. I werldshändelsernas gång förbereda sig synbarligen stora och utomordentliga brytningar. Nästan bland alla folk märkas förunderliga jäsningar. Ett gny förnimmes såsom från grundwalarne af eldsprutande berg, som bådär lågornas utbrott. Gamla troner och affälliga, förwerldsligade tyrkosamfund stakas i sina grundfästen. Tiden är kommen, att Herren will rensa sin loge. Betydelsefulla utbrott af dessa

jäsningar hafwa redan stett såväl i Europa som i andra werldsdelar, och wi uppmanas kraftigt att tänka på apostelns ord, att detta påminner om de tings förwandling, som häfwa, såsom de der gjorda äro, på det att de ting, som icke skapas, må förblifwa. Härlighetens Herre och Konung will åter röra jordens folk och riken för att efter mäktiga rörelser och strider mellan ljuset och mörkret skapa ett nytt på jorden, och på qwarlesworna af det förgångna upprätta sanningens, kärleken och den sanna frihetens ewiga rike, der Kristus är Herren och Konungen, ty hans höggra hand bewisar under, hans tron blifwer alltid och i ewighet, hans rikets spira är en rättwis spira, och på hans rike skall ingen ände wara.

Den evangeliska föreningswerksamheten är ett af de största och wigtigaste tecken till den allsmäktige Konungens fortfarande uppenbarelse i menssligheten. Hans lastoskowsel är i hans hand, och under det otrons målsmän och deras werksamhet är den wind, som stiljer agnarne ifrån hwetet och blåser dem ut ur Kristi kyrkas gemenskap, så är deremot den evangeliska föreningswerksamheten ett af försynens kraftigaste medel att till den himmelske Konungen församla alla dem, som låta samla sig till honom. Hwem skulle göra allt detta arbete, om icke föreningarne funnos? I alla tider har Gud begagnat sig af sådana utomordentliga medel, då stora brytningar tillstundat. I det gamla testamentet war den profetiska werksamheten ett af de mäktigaste medel, hwarigenom Gud motwerkade affallet och förderfmet inom Israels folk, då presterna och lewiterne såväl som folket inslurmat i otro och andlig död, så att afguderit och förderf togo öfwerhand. Ändtligen framträdde genom Kristus och den Helige Andes utgjutelse en ny skapelse. Hwarken profeterna eller apostlarna hörde till det lewitiska presterskapet eller Arons släkt, utan Anden från höjden kallade sina redskap såsom honom behagade. Så går det och nu. Herrens Ande werkar genom mångahanda utomordentliga redskap, och hans werk kan ingen förhindra. Den bestående kyrkan har såsom kyrka inslurmat i andligt dödstillstånd, men Guds ord är icke bundet, och Guds Ande kan icke bindas. Kristi ord fullbordas: Om dessa tiga, skola stearnarna tala.

Utläggning öfwer profetiorna.

Kort öfversigt af det gamla testamentets profetior.

---

1. Om profetiorna och deras fullbordan.

Profetian skall ju ännu fullkomnad wara i sinom tid, och skall på ändalykten fri i ljuset komma och icke fela; men om hon fördröjer, så förbida henne, ty hon kommer wissserligen och skall icke fördröja. Hab. 2: 3. Ordet profetia betyder förutspåelse eller förspåelse. Profeterna förutsade genom Guds Andes ingifwelse det, som Gud wille uppenbara och som ske skulle i tillkommande tid. Men detta war icke det hufwudsakliga i profeternas embete eller vittnesbörd. Hufwudsaken war, att de wittnade, de predikade, de förkunnade allt det, som Gud på hwarje särskild tid wille tala till mennistorna. De woro således Herrens prester och genom hans Ande tillförordnade wittnen och lärare. Vår egentlige profet, i ordets högsta mening, är Kristus; hans profetiska embete är hans läroembete. Såsom profet har han för oss uppenbarat Guds wilja och råd om vår salighet. All profetia, såväl i gamla som i nya testamentet, är gifwen af Kristus genom den Helige Ande. Allt Guds ord är dels taladt af Kristus sjelf, dels ingifwet genom den Helige Ande. Ordet profetia betyder i denna fulla mening hela Guds uppenbarade ord och hwarje särskild utsaga i detta ord. Här om undertwisar aposteln Petrus sålunda: Wi hafwa ett fast, profetiskt ord, och I gören wäl, att I afthen derpå, likasom på ett ljus, som skiner uti ett mörkt rum, så länge det dagas och morgonstjernan uppgår i edra hjertan. Och det stolen I först weta, att ingen profetia i Skriften sker af egen utläggning. Ty ingen profetia är ännu framkommen af menniskowilja, utan de heliga Guds män hafwa talat, rörde af den Helige Ande. 2 Petr. 1: 19—21. Det ordet profet

har alltså en widtomsfattande betydelse. Profet kallas därför äfwen fiare, som ser Guds rikes hemligheter i den Helige Andes ljus. Sålunda är hela den Heliga Skrift ett profetiskt ord. Ordet profet kan därför stundom betyda detsamma som predikare eller förkunnare. I en lägre mening kallas äfwen hedniska lärare för profeter. Bileam war en sådan profet, en falskt profet. Paulus kallar en hednisk stald wid namn Epimenides för profet. Tit. 1: 12. Detta säger aposteln därför, att det war genom sådana menniskor, som Gud behagade äfwen för hedningarne uppenbara något af sin wilja och begagna dem att meddela några mätta strålar af sin sannings ljus åt de folk, som wandrade i mörker, och för att leda dem, så att de icke skulle wara fullkomligt utan vittnesbörd om Gud, fastän de gingo sina egna vägar.

Någon egentlig profetia finnes icke, utan i den Heliga Skrift, som är Guds uppenbarade ord. Men hela detta ord är ett fast, profetiskt ord, 2 Petr. 1, och den första delen deraf är skrifwen af den store profeten Moses, som war en underbar förebild af Kristus både i det profetiska, i det öfwerstepresterliga och i det konungsliga embetet. Det är förundransvärdt, huru lag och evangelium äro hos Moses förenade. Han war folkets lärare och ledare, han war före öfwerstepresten Aron, stod öfwer honom och utöfwade i Herrens namn och på Herrens befallning både öfwerstepresterliga göromål och konungslig magt. Därför framställles han också såsom Kristi förebild i den klara profetians ord: Jag skall uppväcka dem en profet, såsom du är, utaf deras bröder, och gifwa mina ord i hans mun; han skall tala till dem allt det jag honom bjuda will. Och den, som mina ord icke hörer, som han i mitt namn talande warder, af honom will jag utkräfwä det. 5 Mos. 18: 18, 19. Genom Moses uppenbarade Gud både stapelsen och himmelrikets begynnelse och fulländning på jorden samt en stor del af detta rikes hemligheter. Genom Moses förde Gud Israels folk utur Egypten och regerade öfwer detta folk genom uppenbarad lag och evangeliskt gudstjenst och hade om detta folk en konungslig, faderlig omwårdnad. Omskärelsen, såsom det egentliga förbundsstedet, war en profetisk förebild till doppsens sakrament i det nya förbundet. Påskalammet instiftades wid utgången utur Egypten, såsom profetisk förebild till det nya testamentets andra sakrament, den heliga nattwarden.

Hela det gamla testamentets gudstjenst såväl som hela tabernaklet med dess inrättning samt det öfwerstepresterliga, det presterliga och det levitiska embetet syftade på Kristus och Kristi kyrka i det nya testamentet. Högtiderna och tidsindelningen, med de bestämmelser som dertill höra, hafwa widsträckt betydelse, syftande på nåderikets hela utveckling på jorden och fulländning i himmelen.

Tabernaklet, med sina två afdelningar samt förgården, syftade på Guds rites särskilda afdelningar, och hela nådesordningen är deruti såsom uti en underbar målning för oss framlagd. Brännofferaltaret, som stod i förgården, hvarpå brännoffer offrades, hvaraf blodet stänktes på altaret och inbars i helgedomen, war en profetia om försoningen genom det stora utlofwade försoningsoffret, Jesus Kristus, och en förebild dertill. Förgården, med denna försoningsinrättning, war en afbild af nådesinrättningen i werlden och syftade derpå, att hela werlden skulle återlösas; och nu är werlden återlöst i Kristus och sålunda delaktig af återlösningens förmåner, så att hwar och en, som vill, kan derigenom få syndernas förlåtelse och blifwa rentwagen i Lammets blod. Twättetaret, som äfwen war i förgården, syftade just på denna rentwagning från synden samt äfwen på den dagliga fotatwagningen, som derefter i den dagliga bättringen måste följa. Såsom den offerande lade sin hand på offerdjuren och dermed lade sina synder på offret, så äro våra synder lagda på Guds Lam, som borttager werldens synd, efter Skriftens ord: Herren kastade allas våra synder på honom. Och så få wi lägga vår synd på honom, som burit den för oss, och i det stället få wi anamma nåden och förlåtelsen. Och såsom alla de, som tjenade i helgedomen, fingo två sig i twättetaret, så få wi två oss dagligen i den brunn, som är öppen för syndare emot synd och orenhet. Zak. 13: 1; 1 Joh. 1: 7.

I tabernaklets yttre afdelning war den gyllene ljusastaken med de sju lamporna, samt rökofferaltaret och bordet med skådobråden. Rökofferaltaret syftade på Kristus, såsom vår uppståndne försonare och förebedjande öfwersteprest, som lefwer alltid och beder alltid för oss. Det är för hans förtjenst och tillfyllestgörelses skull och för hans förböns skull, som wi kunna blifwa bönhörda och alltid blifwa bönhörda, då wi bedja i hans namn, ty hans förtjenst och förbön är ett wälluktande rökwerk, hwarom Gud Fader hafwer wittnat: Denne är min

färe Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag. Det är rötwerk^{et} af hans förtjenst och försoningsoffer allena, som uppstiger såsom en söt luft inför Herren. Ljusastaken med de sju lamporna war en afmålning af Kristus såsom sin församlings ljus genom den Helige Ande. Den Helige Ande framställles stundom i Skriften såsom sjualdig med hänseende till den oändliga mångfalden af hans gåfwor och krafter. Det är härom aposteln Johannes skrifer: Och jag såg, och si, midt i stolen och ibland de fyra djuren och midt ibland de Ålfta stod ett Lam, såsom det hade slagadt warit, och hade sju horn och sju ögon, hwilka äro de sju Guds Andar, sände i alla land. Upp. 5: 6. Jesus säger: Jag är werldens ljus; den mig följer, han skall icke wandra i mörkret. Han är det sanna ljuset, som upplyser alla menniskor, hwilka komma i werlden; och ingen menniska har något werkligt ljus, utan att det är gifwet af honom. Äfwen förnuftets ljus är af honom och genom honom i skapelsen gifwet. Men det är i synnerhet den Helige Andes ljus till andlig upplysning, rättfärdiggörelse, pånyttfödelse och helgelse, som betecknas med den heliga Ljusastaken. Kristus är genom den Helige Ande sin församlings ljus, han är sina trognas ljus, och de äro hans ljusbärare. Derigenom hafwa de nåd att lysa såsom ljus eller ljusbärare i werlden. Skådobrödsbordet, med de tolf skådobröden, war en profetia om Kristus och en förebild af Kristus såsom sin församlings lif. Kristus säger: Jag är lifwets bröd. Det är af honom allt lif kommer. Det är han, som gifwer magt att blifwa Guds barn åt dem, som honom anamma och tro på hans namn. Dersför talar också Skriften om Anden, som lif gifwer i Kristus Jesus, ty det är i Kristus och af Kristus, som Anden gifwer lif i den nya födelsen, och det är af Kristus, som alla troende själar, sedan de fått lifwet, fortsara att lefwa af honom och i honom, så att han är deras dagliga bröd. De äta af honom, de dricka af honom, de klädas af honom, de herbergeras af honom i hans helgedom, de beshyddas af honom, de regeras af honom, de ledas och helgas af honom genom den Helige Ande, de wårdas och helbregdagöras af honom, så att han bereder dem till det ewiga, saliga hemmet. Skådobröden woro lagda i två högar, sex i hwardera högen, och derofwanpå war^o rötwerk. Detta rötwerk betydde, att Kristus, som är lifwets bröd, emottages af de troende själarne under bön och åkallan.

Att bedja i tron, det är att äta af lifwets bröd. Såsom i Kristus lefwande, såsom uppfyllda af lifwets bröd, äro de troende själarne inför Guds ansigte behagliga. Dersför kallas dessa bröden ansigtsbröd, och dersför säger aposteln: Han hafwer gjort oss täckeliga i honom, som färdkommen är. Ef. 1. Dessa tre heliga ting i tabernaklets yttre helgedom woro således profetior om Kristus, såsom sin församlings tillflyktsörrande, förebedjande och wälsignande öfwersteprest samt sin församlings ljus och lif genom nåden.

I tabernaklets innersta del, nemligen i det allraheligaste, war endast förbundets ark med nådastolen och Kerubim. I förbundets ark woro lagens taflor, som af nådastolen woro alldeles betäckta och undångömda. Nådastolen war en stifta af klart guld, som låg såsom lof öfwer förbundets ark, och af samma guldstycke woro de små Kerubim eller änglagestalterna gjorda, så att de icke woro fästade wid nådastolen, utan lifsom uppmugna derutur, och emellan dessa två Kerubim uppenbarade sig Guds härlighet uti en underbar ljusglans i röken af rökverket, som från rökofferaltaret genom en trefantig öppning inträngde i det allraheligaste. Nådastolen war i all synnerhet en profetisk förebild af Kristus, såsom aposteln lär oss om alla menniskors försoning genom honom: Allesamman äro de syndare och hafwa intet att berömma sig af för Gud; och warda rättfärdige utan förskyllan, af hans nåd, genom den förlossning, som i Kristus Jesus stedd är. Hvilken Gud hafwer satt för en nådastol, genom tron i hans blod, i hvilken han låter se sin rättfärdighet, i det att han förlåter synderna, som blesna woro under Guds tålmod. Till att låta se i denna tiden sin rättfärdighet; på det att han allena skall wara rättfärdig och göra den rättfärdig, som är af Jesu tro. Rom. 3: 23—26. Nådastolen betydde Kristus. Vår nådastol är Kristus. Såsom nådastolen betäckte lagens taflor, så betäcker och öfverskyler Kristus alla våra synder emot Guds heliga lag. Alla våra öfwerträdelsor emot Guds lag, all vår synd och all vår skuld öfverskyler han, som är vår nådastol. Förbundets ark war på alla sidor öfwerdragen med skinnade guld. Så betäcker Kristus med sin rättfärdighet och fullkomlighet hela sin förbunds-församling, alla troende kristna, så att Fadren i himmelen icke ser på deras synder, utan han ser på det skinnade guld, som är enfödde Sonens fullkomliga rättfärdighet och tillflyktsörr-

relse. I honom äro alla hans trogna i ett fullkomligt och ewigt förbund med Gud upptagna, inkrifna och beseglade. I försoningsblodet, hwarmed öfwerstepresten på den stora försoningsdagen gick in i det allraheligaste, i stänkelsen och wälsignelsen öfwer församlingen, som han derpå förrättade, i de mångfaldiga förefrifna reningarne, i sabbaterna, nymånaderna och högtiderna och i hela lagen, som war gifwen genom Moses, hafwa wi alltså profetior om Kristus. Kristus är lagens ände. Kristus är lagens systemål. Kristus är lagens fullbordan. Alla förefrifter i lagen syfta på Kristus, och betydelsen är alltid tweggehandad, lagiff och evangeliff, och ländande till förbannelse eller till wälsignelse, allt eftersom menniskan dertill förhåller sig. Redan i paradiset, ofördröjligen efter syndafallet, gaf Gud det första, stora löftet om försonaren och förkunnade: Dwinnans säd skall söndertrampa ormens hufwud. Detta war det första evangelium, som förkunnades i den fallna werlden, och Gud sjelf war den förste evangelisten. En stor del af de fem Moseböckerna syfta på Kristus, fastän betydelsen icke alltid är så klar, att den genast faller i ögonen. Men hela lagen och hela gudstjensten, med alla förefrifter, som dertill höra, stå i omedelbart sammanhang med Kristus och salighetens evangelium. En stor del af de händelser, som skedde med Israels folk, och de mäktiga gerningar, som Gud gjorde med detta folk, äro på en gång profetior och förebildliga teckningar till det, som Gud gör med werlden och med sitt folk i alla tider. Och såsom Moses icke fick införa folket i Kanaan's land, utan Josua blef dertill af Herren utwald, så kan icke heller lagen föra någon in i himmelen, utan Kristus allena kan i det himmelska Kanaan införa dem, som tro på hans namn.

I alla de följande böckerna i den Heliga Skrift hafwa wi äfwen mångfaldiga hänwisningar till Kristus. I Jobs bok finna wi en underbar profetia om det medlarembete, som förbundets ängel, Kristus, utöfwar. Job 33: 23. Icke blott i Jakobs wälsignelse öfwer sina söner, utan ock i Herrens löfte till Abraham och i Moses afledstal och wälsignelse hafwa wi profetior om Kristus och Kristi rike, fulla af ljus och himmelska krafter; lika så äro äfwen Herrens löften till David strålande ljusfläktar från himmelen och profetior om Davids Son, som fullbordades då de trogna i Israel, när tiden war kommen, uppstämde denna bönesång: Hosianna Davids son! — En

stor del af psalmerna och i synnerhet mycket af de profetiska skrifterna lyfta på den utlofwade Frälsaren. Somliga psalmer äro i ordets fullständigaste mening messianiska och handla om Kristus såväl i hans förnedring som i hans upphöjelse. Sådana psalmer äro i all synnerhet den första, den andra, den sjette, den åttonde, den sextonde, den adertonde, den nittonde och den tjuguandra. Alla profeterna, de fyra större och de tolf mindre, innehålla dels profetior, dels predikningar, förmaningar och warningar till folket, som då lefde, dels förutsägelser och upplysande ord för alla tider, dels profetior om Kristus och om Kristi rike i det nya testamentet och om härlighetens rike. Ändtligen kom Kristus själf och fullbordade personligen på det härligaste sätt sitt profetiska embete. Han fullbordade det på det högsta derigenom, att han uppfylde alla profetior, som handlade om honom. Men han fullbordade det också derigenom, att han gaf oss en fullständig, härlig uppenbarelse om sig själf såsom vägen, sanningen och lifwet, således om hela salighetens vägen och om alla salighetsmedlen, samt om sin kyrkas beskaffenhet, strider, lidanden och segrar, ända till tidens slut, till den fulländade härligheten i himmelen. Derjemte innehålla profeternas skrifter tydliga befriskningar på Kristi rikets seger och härlighet redan i detta lifwet samt om andra rikets slutliga förödmjukelser, lidanden och undergång.

I det gamla testamentet nämnas många profeter, af hwilka Moses är den störste och Elias den, som dernäst är att märka, och dessa två hade framför andra den nåden, att blifwa uppenbarade med Jesus på det heliga berget. De fyra större och de tolf mindre profeterna i det gamla testamentet framstå såsom en stor och vigtig del af den Heliga Skrift, och wi böra märka på deras ord och de profetiska psalmerna, i hwilka Kristus både i sin förnedring och i sin upphöjelse är för oss uppenbarad. Många af psalmerna handla om vår dyre frälsare i förnedringstillståndet, såsom i all synnerhet den 22, den 40, den 69, den 88, den 102, den 109. Somliga af psalmerna handla om hans upphöjelse och om hans rike, såsom i all synnerhet den 2, den 8, den 16, den 18, den 41, den 86, den 110, den 118. För öfrigt innehålla många af psalmerna bönerop till Fadren om nåd och hjälp samt tillika lof och tackfägelse för hans barmhertighet. Salomos Ordspråk och Salomos Predikare äro såväl som Jobs bok vigtiga läroböcker,

men Salomos Höga Wisa är en underbar, profetisk bok om den himmelska föreningen mellan Kristus och församlingen.

2. De fyra större profeterna.

Esaias.

Profeten Esaias är den störste och utmärktaste af det gamla testamentets profeter och står i tiden ungefär midt emellan Moses och Kristus. Han talar högtidligt, allvarligt och kraftigt till det affälliga folket. Hans profetior innehålla kraftiga varningar och bestraffningar samt förmaningar till bättring. Tillika förkunnar han Guds rättfärdighets straffdomar både öfver Juda och Israels riken och öfver många hedniska folk och riket, som på den tiden besunno sig i magt och herravälde och i ett blomstrande tillstånd. Det är ganska märkvärdigt, huru noga och huru fullständigt hans profetior öfver Babylon, Assyrien, Moab, Ammon, Egypten, Syrien och Fenicien gått i fullbordan. Den assyriske konungen Sanherib och hans anfall mot Juda rike, hans öfvermod, hans stolthet och hans nederlag, beskrifvas med särdeles utförlighet, emedan han framstår såsom en bild af antikrist och hans mäktiga här. Såsom denna mäktiga assyriska här blef tillintetgjord på en gång genom ett stort underverk, så skall den antikristiska hären en gång blifwa plötsligt tillintetgjord. Om den assyriska hären skrifwer Esaias: Då for ut en Herrens ängel och slog uti det assyriska lägret 185,000 män. Men denna assyriska här war blott en förebild af den, som beskrifwes i kap. 30: Herren skall låta höra sin härliga röst, att man må se hans uträdda arm med vred samt trug och med en förtärande eldslåga, med strålar, med starkt regn och med hagel. Ty Assur skall förskräckt wara för Herrens röst, den honom med ris slår. Ty riset skall wäl drabba och bita igenom, då Herren det öfver dem förer med trummor och harpor och allestädes emot dem strider. Ty groppen är tillredd sedan i går, ja hon är ock för konungen tillredd, djup och wid nog. Så är koningen derinne eld och mycken med; Herrens Ande skall upptända henne såsom en smafwelsström. Es. 30: 31—33. I kap. 34 beskrifwes det antikristiska rikets underbara förstörelse. Redan i den första delen af sina profetior talar Esaias med förunderlig klarhet om Kristus

och hans rike, om Kristi födelse af en jungfru, om Kristus Immanuel, kap. 7, om Kristus såsom den underbara fridsfursten och segerhjelten, kap. 9; om Kristus såsom rättfärdighetens konung, rådande öfver alla land. Men ännu klarare och härligare är det profetiska ljuset i den senare delen af Esaiæ profetior, från kap. 39 till sista kapitlet. Här beskrifwes Kristus klart och äfskådligt både i sin förnedring och i sin upphöjelse. I det 53 kapitlet målar Esaias vår frälsare så tydligt för våra ögon, såsom om han med sina egna ögon hade sett honom. Profeten talar om hans förnedringsgestalt, om hans förakt och smälet och om hans outhärliga lidanden. **Herren fastade allas våra synder uppå honom. Han tog uppå sig vår franfhet och lade uppå sig vår sweda o. s. w.;** men i samma kapitel beskrifwas också de härliga frukterna af hans förnedring, lidande och död. Dersför att hans själ arbetat hafwer, skall han få se sin lust och nog hafwa, och genom sin kunskap skall han, min tjenare, den rättfärdige, många rättfärdiga göra, ty han bär deras synder. Dersför vill jag gifwa honom gansta mycket till byte, och han skall hafwa de starka till rof, dersför, att han gaf sitt lif i döden och wardt ogerningsmän lif räknad och mångas synder bar och bad för öfwerträdarena. Es. 53: 11, 12. Dersfter beskrifwer profeten Kristi upphöjelse och Kristi rikets allmännelighet och härlighet. Han bor i höjden och i helgedomen och när dem, som en förkrossad och ödmjuk ande hafwa. Han vill wedergwicke de ödmjukades ande och hela de förkrossades hjerta. Han lofwar och säger: Jag vill icke tråta ewinnerligen och icke wred vara till ewig tid, utan en ande skall blåsa ifrån mitt ansigte, och jag skall göra lif. Es. 57. I kap. 60 beskrifwes Herren Jesus såsom Guds härlighets sten och såsom werldens ljus, som skall sprida sig till alla folk, och i detta ljus skola hedningarne wandra och tillbedja honom såsom sin Herre och Konung. Då skall den frälsande nåden blifwa rådande bland jordens folk, efter profetians ord: Såsom frukten växer utur jorden och fröet uppgår i ertagården; alltså skall rättfärdighet och lof uppgå för alla hedningar af Herren, Herren. Es. 61. I kap. 63 beskrifwes utförligt den himmelfte segerhjeltens mäktiga seger öfwer hans rikets fiender och den starke fiendens stora nederlag och dersfter Kristi rikets härliga tillwärt. Då skall judafolket blifwa omvändt till Herren och inympas i sitt eget oljotråd, och af det

omvända Israel skola då evangelisters skaror utgå till alla de folk på jorden, som ännu icke blifwit upplysta af Guds ords ljus och omvända till Herren Zebaoth. Då skapar Herren utvidgade läppar, de som predika skola frid, frid, både dem som fjerran och dem som wid handen äro. Då har Kristi kyrka på jorden inträdt i det blomstrande tillstånd, hvarom profeten säger: Sknen och ödemarken skall lustig warda, och wildmarken skall glädjas och blomstras såsom en lilja. Hon skall blomstras och fröjdas i all lust och glädje, ty Libanons härlighet är henne gifwen, Karmels och Saron's skönhet, de se Herrens härlighet, vår Guds majestät. Till slut bestrifwes Kristi rikes härlighet under dessa tusen år, då mörkrets herawälde skall wara alldeles brutet. Detta blifwer då en förebild här på jorden till den ewiga härligheten i himmelen. Men då skall man också kunna se den dom, som öfvergått Kristi kyrkas fiender. De, som komma upp för att tillbedja inför Herren, skola gå ut och se de menniskors kroppar, som emot Herren misshandlat hafwa, ty deras mäst skall icke dö och deras eld skall icke utslöckna, och skola wara en styggelse för allt fött. Kap. 66.

Af allt detta kunna wi se, att Esaie profetior äro till en stor del uppfyllda helt och hållet! Hit höra alla de profetior, som handla om vår frälsares förnedringstillstånd, lidande och död. Likaså de profetior, som uttala straffdomar öfwer Egypten, Syrien, Moab, Ammon, Tyrus o. s. w. Somliga profetior äro till en del uppfyllda, såsom de, hwilka handla om Kristi rike och hans kyrkas härlighet. Men några af dessa profetior skola ännu gå i fullbordan, nemligen alla de, som handla om de antikristiska fiendernas undergång, om den allmänna rättfärdighetens och fridens rike på jorden och om den slutliga fulländningen. — Det berättas, att profeten Esaias i konung Manasses tid led martyrdöden på det förskräckliga sätt, att han blef söndersågad, och därför ser man honom stundom på gamla målningar afbildad med en såg. Så hafwa också vissa otrosmenniskor liksom söndersågat hans bok. Om denne profeten må wäl sägas det samma, som vår frälsare sade om Johannes Döparen: Han war ett brinnande och stinande ljus.

Jeremias.

Jeremias, som är den andre af de fyra större profeterna, lefde på den tid, då det stora, slutliga affallet i Judariket hade uppnått sin försträffliga höjd, så att Herren hemsökte det arma folket med den ena straffdomen efter den andra, som slutade med den babyloniska fångenskapen. Då han först började efter Herrens kallelse utöfwa sin profetiska verksamhet, regerade i Juda rike den fromme konung Josia. Med ifriga bemödanden och stort hjertemod började denne konung att införa stora förbättringar och att återställa den förfallna guds-tjensten. Men ehuru kärleksfullt denne profet talade till folket, så blef han dock förföljd och hatad. Härtill bidrog mycket de falska profeter, som uppstått ibland folket, och som folket gerna trodde, emedan de flesta älskade lögnen mer än sanningen. Ännu försträffligare blef detta folks tillstånd under de följande ogudaktiga konungarne Jojakim, Jojakim och Zedekia. I Zedekias tid blef ändtligen Jerusalem intaget af den babyloniska hären och den största delen af folket bortförd i fångenskap till Babylon. Jeremias och en liten qwarleswa af folket blef i landet qwarlemnad och Zedalia blef satt till höfding öfwer dem af den babyloniske konungen. Zedalia blef af några upproriska mördad. Deröfwer blef den lilla hop af judafolket, som ännu war qwar i landet, så försträckt, att de flydde till Egypten. Jeremias afrådde dem mycket derifrån, men då de icke wille rätta sig efter hans råd, så följde han med till Egypten för att der ännu söka att verka Herrens verk och vittna om ljuset bland detta arma folk. Profeten har häruti gifwit ett stort bewis på sin ödmjukhet och förfakande kärlek. De öfvergåfwo hans råd, men han öfvergaf icke dem. Ingen af profeterna har under lifstiden varit så hatad och förföljd som Jeremias. Äfwen i Egypten woro hans lidanden outhärliga. Då han såg, att straffdomarne icke verkade till bättring och omvändelse, utan twärtom måste se, att judarne i Egypten alldeles förföllo i afgudereri, och då han icke upphörde att förmana, warna och bestraffa, så mördade de honom der, i det främmande landet.

Jeremie profetior handla för det mesta om folkets syndiga tillstånd på hans tid samt bestraffningar, warningar och de allra innerligaste förmaningar till bättring, och allt detta uttalas med lågande kärlek och brinnande eldsnit. Han för-

funnade många år före fångenskapens början med visshet, att
 den skulle ske och rädda i 70 år. Han förmanade folket att
 med tålamod och fromhet tjena Gud under fångenskapen och
 att med tålamod, stillhet och lydnad stå sig under den heb-
 niska öfverheten. Jeremie profetior om Babylon, samt andra
 hedniska folk och riken hafwa redan gått i fullbordan. Han
 förkunnade deras undergång, och den är för längesedan kommen.
 Sjelfwa länderna, der dessa riken funnos, äro nu till en stor
 del ödemarker, blott här och der litet bebodda af fattigt, ofun-
 nigt folk, som hwarje dag bäfwar af fruktan för röfware och
 mördare. Jeremie profetior om det nya testamentets stora
 wälgörningar äro ganska klara och tydliga. Han beskriwer
 det nya förbundet och den nya födelsen samt det pånyttfödda
 folkets tillstånd och beskaffenhet och de stora nådeshörmånerna på
 ett härligt och ålskligt sätt. Detta skall vara förbundet, som
 jag skall göra med Israels hus efter denna tiden, säger Her-
 ren: Jag skall gifwa min lag uti deras hjerta och skrifwa den
 uti deras finne, och de skola vara mitt folk, så will jag vara
 deras Gud. — Jag will förlåta dem deras misgörningar och
 aldrig komma deras synder mer ihåg. Om Kristus såsom ko-
 nung och om hans rike talar Jeremias på många ställen, t. ex.
 kap. 32: 38—41, 33: 14—36. Jeremie Klagowisor uttrycka
 profetens outhärliga, djupa sorg och smärta öfwer Jerusalems
 undergång, landets förödelse och folkets lidanden. Dessa kla-
 gorop uttrycka egentligen vår profets och frälsares sorg och
 smärta öfwer alla de syndare, som icke wilja anamma salig-
 hetens ord, utan störta sig i förderfwet och i ewig död. Jere-
 mias grät öfwer sitt folk, och hans hjerta brann af sorg och
 medlidande. Detta war en förebild till vår barmhertige fräl-
 sares sorg och klagan och tårar öfwer det affälliga, otrogna
 folket och öfwer alla dem, som förtappade warda. Det war
 Kristi kärlek, som brann i Jeremie själ, då han grät öfwer Je-
 rusalem stenhopar, det förstörda templet, och de otaliga lifen.
 Denna kärlek har Herren Jesus sjelf på det högsta och under-
 baraste uppenbarat, då han grät öfwer Jerusalem, och då han
 tåligt led korsfästelsen och döden för att återlösa och frälsa syn-
 dare. Kristus har stiftat det nya förbundet och genom sitt lif
 och sin Ande uppställt ett sådant lefwande förbundsfolk, som
 Jeremias profeterade om. Detta folk är wisserligen ännu lif-
 som uti en babylonisk fångenskap i mångahanda yttre måtto

här i syndens werld, men det har ett säkert löfte att få komma hem till det himmelska Jerusalem.

Hesekiel.

Hesekiel är den tredje af de fyra större profeterna. Han bortfördes i fångenskap till Babylon elswa år före den egentliga fångenskapens början. Babylonierne gjorde nämligen två starka anfall mot Juda rike före det försträffliga anfall, som slutade med hela rikets förstörelse. Det första anfallet skedde år 604 före Kristi födelse, då Daniel och några andra ädlingar blefwo såsom gislän bortförda till Babylon. Det andra anfallet skedde sju år derefter, då en del af de förnämsta i folket och äfwen profeten Hesekiel blefwo bortförda till Babylon. Det tredje anfallet äntligen skedde elswa år derefter, nemligen 586 före Kristi födelse, då hela riket förstördes och hela kärnan af folket bortfördes till Babylon. Profeten Hesekiel vittnade således om Herren Gud och hans rättfärdighet och barmhertighet i Babylonien, under det Jeremias vittnade i Juda-landet, och i Babylonien vittnade äfwen profeten Daniel, som tillika hade en hög ställning och stor inflytelse wid det babyloniska hofwet. Hesekiel undervisade och förmanade de fångar, som woro med honom i Babylon, och förutsade bestämdt, att äfwen det öfriga folket skulle blifwa fördt till Babylon. Hesekiels werksamhet bland det fångna folket åstadkom hos många en djup finnesändring, allwarlig ånger och omvändelse till Herren. Den gamla, starka benägenheten till afguder hos detta folk upphörde helt och hållet och har aldrig åter wisat sig. Denne profet stådade i anden den Allsmäktiges lefwande tron och de fyra tronwäsen eller lifswäsen, som aposteln Johannes lång tid derefter fick ståda. Han såg äfwen då Herrens härlighet öfwergea templet, och då Herren hade öfwergefwit templet och staden, så war ingen räddning mer att hoppas; se Hes. 11: 22, 23. O huru försträffligt det är, då Herrens härlighet, som är Kristus, öfwergefwit ett menniskohjerta, som förut varit deß boning! När hjertat, som är tillredt till ett bönehus, blifwer en röfwarekula, en afgudaboning, der Kristus icke längre kan bo! O, låtom oss waka och bedja, att wi icke falla i frestelse! Många och starka äro profetens warningsrop till det affälliga Israel. Äfwen öfwer andra folk förkunnas wäldiga straffdomar från Herren. Men Hesekiel profeterar

äfwen kraftigt och klart om det nya testamentet och om den mäktige konungen af Davids säd, som skall segra i det nya förbundet, då äfwen Israel skall återställas. Detta framställles ganska åtskildt i kap. 36 och 37. Profeten städade Israels hus under bilden af en slättmark, betäckt med dödas ben, och såg och hörde, huru Herrens Ande gjorde de döda lefwande, så att de blefwo ett stort folk, uppfyllt af Herrens lifsande till hans lof och pris. Detta folk skall då wara rentwaget af Herren sjelf och hafwa syndernas förlåtelse samt Andens lag inskrifwen i hjerta och sinne, såsom löftet härom lyder: Jag will gjuta rent watten uppå eder, att I skolen rene warda ifrån all eder orenhet — och jag skall gifwa eder ett nytt hjerta och en ny ande uti eder o. s. w. Kap. 36: 25—27. De skola wara mitt folk, och jag will wara deras Gud. Och min tjennare David skall wara deras konung och allas deras enige herde. Denne herden är han, som säger: Jag är den gode herden, och som gifwer oss detta stora löfte, att det till slut skall warda ett fårarhus och en herde. De storartade, utförliga profetiorna emot Gog och Magog, kap. 38 och 39, sprida ett klart ljus öfwer åtskilliga delar af Daniels bok och Uppenbarelseboken. Antikrist och hans härar samt Gog och Magog, hwaraf Antikrist kommer att blifwa den sista förebilden, städades af Hefekiel såsom sammanfattade i en och samma syn för den stora likhetens skull emellan de straffdomar, som skola öfwergå dem. Att med de fiender, som Hefekiel beskriswer, icke förstås samma fiende, som Johannes kallar Gog och Magog, kunna wi förstå af de många olikheterna i beskrifningarne derom. En hufwudsallig punkt är den, att sedan straffdomen gått öfwer Gogs härar, så begrafwas lifen i sju månader, och frigsredskapen rädder till bränsle för landets folk i sju år. Hes. 39: 9, 14, 15. Här öfwerensstämmer och beskrifningen noggrant med det, som står skrifwet om domen öfwer Antikrist. Jemför Hes. 39: 17—20. Upp. 19: 17—21. Deremot, då Gog och Magog allrafist uppträda, så faller eld från himmelen och förtär dem, och derpå följer den yttersta domen, så att ingen tid kommer emellan, på hwilken de döda kunde begrafwas eller frigsredskapen användas till bränsle. Se Upp. 20: 8—15. Derpå beskriswer Hefekiel med underbar noggrannhet och utförlighet det nya templet, som ännu aldrig har funnits, men som säkert skall komma att finnas på den tid, då

desa profetior fullbordas. Förunderligt är, att äfwen offer höra till den nya helgedomen, men detta kan förstås sålunda, att en del af judafolket kommer att samlas till sitt gamla fädernesland, utan att ännu wara omvändt till Kristus, och det är just detta folk, som gör det kraftigaste motståndet emot den mäktige konungen, hwilken upphäfwer sig öfwer allt det Gud eller gudstjenst heter, så att han sätter sig i Guds tempel såsom en Gud och gifwer sig före, som han wore Gud. 2 Tess. 2, 4. Ändtligen beskriwes landets nya regering samt landets nya beskaffenhet och nya fördelning mellan de 12 stammarne, i hwilka dock upptagna främlingar, alltså kristna af hednigarne skola hafwa lika rättighet med de omvända af Israel, som då skola ärfwa landet.

Såsom den högtlofwade Treenighetens majestät har en lefwande tron och är en lefwande och lifgifwande Gud, som icke är de dödas utan de lefwandes Gud, så skapar han nya hjertan och gifwer lif åt de döda benen, att de blifwa ett lefwande och loss,ungande folk, som med glädje wandrar i hans ljus och prisar hans namn. Så utgår och ifrån helgedomen en ström af lefwande watten, som medför lif och hellsa och helbregdagörelse öfwerallt, hwarest den flödar fram. Och i synnerhet anmärkes, att Döda hafwets bittra watten, som är en bild af synden och döden, skall blifwa friskt och helbregda. Så skall och lifwets watten, som utströmmar från den lefwande klippan Kristus, hwilken är det andliga templets grundwal, gifwa lif åt det andligen döda menniskoslägtet öfwer allt, der detta watten får intränga. Men profeten säger: Dammur och kärr skola intet helbregda warda, utan salta blifwa. Kap. 47: 11. Så skall också hwarje menniskohjerta, som tillsluter sig och icke will emottaga lifwets watten, förblifwa såsom ett bittert, salt och stinkande träst, der död och förderf äro rådande. Den som icke hafwer Sonen, han hafwer icke lifwet. Men Jesus säger: Hwilken som dricker af det watten, som jag honom gifwer, han skall icke törsta till ewig tid; utan det watten, som jag honom gifwer, skall blifwa i honom en källa med springande watten i ewinnerligt lif. Joh. 4: 14.

Daniel.

Profeten Daniel framstår såsom en underbar stjerna på det gamla testamentets uppenbarelsehimmel, en klar ledstjerna,

som har ledsagat och fortfar att ledsaga wandrare till det him-
 melsta Zion, och skall ännu tilltvinga sig allt större och större
 uppmärksamhet både i kristenheten och bland judasolket, ju
 närmare det lider till slutet af "ändens tid". Namnet Da-
 niel betyder: Min domare är Gud. Då Jerusalem år 604
 före Kristi födelse för första gången blef eröfradt af babylon-
 ierna, blef Daniel tillika med andra ädlingar bortförd till
 Babylon, och der beredde man dem genom sorgfällig under-
 visning till tjänst wid det babyloniska hofwet. För att aldrig
 behöfwa äta af något afgudaoffer eller af något orent afhölla
 de sig från all köttmat och alla läckerheter, men Herren stärkte
 dem både lefamligen och andligen. De gjorde stora framsteg
 i alla wetskap, men förblefwo trogna i Guds ords bruk
 och bönen. Tjugosju år derefter, sedan dessa ynglingar kom-
 mit till mogen mannaålder och tillträdtt ärofulla embeten i
 staten, hade Nebukadnezar en dröm, som gjorde på honom ett
 mycket starkt intryck, men han glömde dess egentliga innehåll
 och fordrade, att hans babyloniska prester och spåmän skulle
 kunna säga honom både drömmen och dess uttydning. Om de
 icke kunde det, skulle de på det obarmhertigaste sätt utrotas.
 Daniel och hans wänner woro med inbegripna i denna begä-
 ran och i denna hotelse, ty de hörde till samma stånd. En
 mycket stor försträffelse uppstod bland alla de taldeista wisa,
 ty detta war en utomordentlig begäran. Men Herren, den
 allwetande Guden, behagade höra Daniels bön och för honom
 uppenbara den stora hemligheten, som han då framlade för
 konungen. Den störste werldsherstaren häpnade för denna
 wisshet och för den underbara uppenbarelsen. Han wille be-
 wisa Daniel gudomlig ära, men Daniel uppmanade honom
 att gifwa all ära åt den allsmäktige, allwetande Guden. Derpå
 blef Daniel upphöjd till konungens högste rådgifware. Men
 de hedniska rådgifwarne woro många. Då konung Nebukad-
 nezar låtit inwiga det stora belätet, som han besalde, att alla
 hans undersåter skulle tillbedja, så war Daniel icke närwarande,
 och af sitt höga embete war han personligen styddad för all
 fara, men han kunde icke bestydda sina tre wänner, utan dessa
 blefwo kastade i den glödande ugnen, emedan de icke wille
 tillbedja belätet. Men Herren bewarade dem genom ett ut-
 omordentligt under. De förtärande lågorna kunde icke skada
 dessa Guds män, utan konungen såg ibland dem en bestyt.

dare, som liknade ett gudomsväfande; han såg i den glödande ugnen fyra personer i stället för de tre, som han hade låtit infasta, och derpå blefwo de tre männen, som sjungit en lofsång i den glödande ugnen, af konungen sjelf utfallade, befriade och öfwerhopade med ära. Daniel sökte att så mycket som möjligt wara, undervisa och vägleda den store konungen. Då Nebukadnezar för honom berättade sin andra dröm blef Daniel djupt uppfattad och försträckt och förmanade honom att böja sig för den allsmäktige Guden och gifwa honom ära, men den wäldige konungen förödmjukade sig icke. Dersför blef han så mycket mer förödmjukad af Herren Gud, och derefter gaf han Gud äran. Dan. 4.

Nebukadnezars första dröm innehöll en underbar syn. Herren Gud målade för hans ögon en taffla, som i stora, wäldiga drag framstälde hela werldshistoriens förlopp, jemte alla werldsrifens början, fortgång och slutliga undergång samt den himmelske konungens rike såsom derefter segerrikt utbredande sig öfwer hela jorden. Det beläte, som Nebukadnezar såg, framstälde för honom werldens herstande riken i alla tider, ända till deß menniskorna skola hylla och tillbedja Guds Son. Se Dan. 2. I detta beläte innesattades först det babyloniska riket, som då herstade öfwer jordens kända folk, samt det persiska, det grekiska och det romerska riket, som derefter komma skulle, och ändtligen werldsmagternas undergång genom ett annat rike, ett rike från himmelen. Det gyllene hufwudet på detta beläte war Nebukadnezar sjelf och hans rike; bröstet och armarne, som woro af silfwer, systade på det persiska riket. Buken och länderna, som woro af koppar, betecknade det grekiska riket, och belätets ben, som woro af jern, samt deß fötter, som woro somt af jern och somt af ler, betecknade det romerska riket i deß omweglande tillstånd, ända till deß Messie rike deröfwer måste winna en fullkomlig seger. Det babyloniska riket blef underkufwad af det persiska; det persiska blef underkufwad af det macedoniska eller grekiska, och det grekiska blef underkufwad af det romerska. Det romerska riket blef redan på wiht sätt öfwerwunnet af Kristi rike, då det romerska rikets folk öfwergingo till kristendomen och slutligen kejsaren sjelf blef kristen, så att hedendomen utträngdes och kristendomen kom i stället. Men den fulla segern är ännu icke wunnen. Den fulla segern wisas oß i sjunde, åttonde och elste kapitlet.

Den sten, som betyder Kristi magt och Kristi rike, skall omintetgöra hedendomens allmänna magt här på jorden. Här af kunna wi se, att werkningarne af denna sten, som föll på belätets fötter, fortsara i ganfka lång tid, och dessa werkningars fullbordan hafwa wi ännu att wänta. De två benen syfta på det romerska riket i östra och westra kejsardömet, och tärna på fötterna syftade på den widare delningen i flera mindre riket. Wid denna fördelning intom i det gamla, romerska riket mycket, som war främmande; stort förderf och förslappning hade uppstått, och många folk bleswo i detta rike litsom inplanterade och bleswo delaktiga af deß ande, seder, bruk och tänkesätt, lagar och inrättningar, men behöfso till en del fina egna. Härigenom uppstod en blandning, som här jemföres med en blandning af jern och ler, starkt och swagt. Jernet är den hårda, herstande, hedniska, romerska anden, som ännu råder i alla de länder, hwilka tillhört det romerska riket eller stått under deß inflytelje. I alla kristna länder i Europa herffar ännu det hedniska Roms ande, mycket mer än kristendomens ande, i uppfosttran och bildning, i lagar och inrättningar. Många af vår kyrkas lärare känna också Roms författare bättre än de känna bibeln. Jernet är ännu qwar, men det är blandadt med andra beståndsdelar, så att det romerska riket, fastän deß ande ännu råder, dock icke utgör någon sammanhängande werldsmagt. Det mesta af jernet är ännu qwar i påsweläran och påswewäldet.

Alltså råder betydelsen af denna syn ända in i våra tider och ända till den tid, då Kristi rike skall komma med magt, så att det romerska riket skall helt och hållet upphöra. Denna syn med deß tolkning af profeten Daniel innesattar den stående grundritningen till hela den profetiska åfsädningen äfwen i det nya testamentet och är en stående grundlag till det profetiska ordets tolkning i afseende på de werldshistoriska händelserna. Nebukadnezar war den store statsmannen, som stod på spetsen af det wäldiga babyloniska tornet och städade ned på alla tillkommande rikens höjder. Dessa höjder hafwa förswunnit, litasom höjden af berget Ararat nyligen blifwit nedslungad i djupet genom en stor jordbäfning. Men ännu skall en magt i det romerska riket upplyfta sig till en utomordentlig höjd och blifwa den högsta och egentliga spetsen af det babyloniska tornet. Det är den mäktige fursten, som apo-

steln Paulus kallar syndens menniska, förtappelsens barn, 2 Tess. 2: 3, som skall låta göra af sig ett beläte och påbjuda, att alla skola dyrka det, Upp. 13, och att alla de, som icke wilja tillbedja det belätet, skola dödas. Det är han, som också till slut kommer att blifwa liksom ett gyllene hufvud af det stora belätet. Men han skall blifwa störtdad ännu förunderligare än Nebukadnezar, då han blef förnedrad till ett wilddjur, så att det menssliga hjertat blef taget ifrån honom och ett wilddjurs hjerta blef honom gifwet. Dan. 4: 7—30. Så skola och alla högmödiga blifwa förödmjukade inför Herren i himmelen. Daniel förmanade honom till bättring, på det, om möjligt, denna dröm icke måtte fullbordas. Detta war också Herrens affigt, ty Nebukadnezar fick ett helt år till bättringstid, innan drömmen gick i fullbordan. Men året förflöt, och han wille icke omvända sig till den Gud, som nu på flera sätt så uppenbarat sig för honom. Hade Nebukadnezar welat lyda förmaningen och "sltit ifrån sig sina synder och bewisat wälgerningar emot de fattiga", så hade han fått nåd att rätt lära känna salighetsvägen; se Es. 1: 16—18. Förmaningen åttlyddes icke, och därför gick straffdomen i fullbordan. Då en menniska icke låter warna sig genom nådens röst i samwetet och genom yttre sticelser och warningar, som Gud sänder, så följer ändtligen dom; först straffdom i nådetiden, och om denna icke förer till sann bättring och tro, så följer ändtligen den ewiga domen. Nebukadnezar blef förödmjukad genom en swår timlig straffdom och i sju år bunden i ett förunderligt wanfinne. Derester blef han återstald och förödmjukade sig inför den allsmächtige Guden. Likwäl står icke om honom strifwet, att han kom till någon sann omvändelse, fastän han gaf Gud äran. Nebukadnezar är således blott en förebild af den förödmjukelse, hwaruti alla Guds rikets motståndare skola i Jesu namn böja sina knän, äfwen de, som göra det alldeles mot sin wilja. Sil. 2: 10, 11.

I profeten Daniels bok läsa wi derester om Belsazars stora gästabud. Belsazar war son af Evil Meroda och sonson af Nebukadnezar, fastän han efter österländskt språkbruk kallas Nebukadnezars son, Dan. 5. 22, och Nebukadnezar, hans fader, v. 2, 11, 13, 18. I werldshistorien benämnes han Nabonidus eller Nabonadius. Det utgjorde ämnet till storartadt frukt och prål i det babyloniska riket, att Babylons gudar hade

"öfwerwunnit Israels Gud". Ett bewis på denna seger sågo babylonierna deruti, att Babylons konung hade öfwerwunnit Juda rike, förstört Jehovas tempel och bortfört till Babylon templet's gyllene statter. Derför blefwo dessa heliga ting framburna såsom segertecken wid Belsazars gästabud, och de lofwade och prisade sina afgudar till den sanne Gudens hån och bespottelse, såsom om de wille säga: Wåra gudar äro mäktiga, men Jerusalems Gud förmår intet. Dessa hädelser uttalades till en del i dryckenskap och tanklöshet. Dryckenskap och tanklöshet äro ofta med hwarandra förenade. Men då, när detta glada lag i konungaborgen i högsta öfwermod trotsade och gäckade den sanne Guden, slog straffdomens timme. Snom förlåten emellan menniskowerlden och rättfärdighetens Gud afgöres både straffets beskaffenhet och tiden till straffets fullbordan. Stundom få ännu i dag menniskor se en skymt af den ohylliga hand, som strifwer deras dom. Belsazar fick se en del af handen, som skref på wäggen i konungasalen. Det är också förunderligt, att just i den stunden, då dessa rusiga menniskor ärade sina afgudar och bespottade den sanne Guden, då behagade den Allsmäktige att uppenbara sig såsom deras domare. Då förwandlades gläbjen i försträckelse. Men de wisas wisshet hjälpte icke. Dan. 5: 7—9. Så skall en gång all den werldsliga lärdom, hwarpå vår kyrka nu sätter ett så stort wärde, bewisa sig vara alldeles kraftlös och utan all nytta. Belsazar och hans glada sällskap blefwo dödens rof i den fasansfulla natten, då de persiska härarne intogo staden. Den himmelska domsstriften: Mene, mene, Tekel Ufarsin gick i fullbordan, hans tid war räknad, hans person war afwägd, han war befunnen alltför lätt, hans rike war ändadt, åt perserna och mederna måste hans rike lemnas. Men det war Gud, som delade och stiftade riket, han som gifwer jordens länder och riken åt hwem han will. Belsazar blef slagen. Darius af Medien, Astyages son, blef konung i hans ställe. Nu kom det babyloniska riket under det persiska herrawäldet. Det gyllene hufwudet af Babylons rike war fallet.

Äfwen under den persiska spiran fortsfor Daniel att hafwa ett stort anseende och inflytande. Men mäktiga afundsmän tillstälde så, att han blef kastad i en lejonkula. Derifrån blef han genom Guds underbara nåd och magt befriad, och i hans ställe blefwo hans ålagare med deras familjer nedkastade i

Lejonkulan och sönder slitna af lejonerna. Derpå gaf äfwen den persiske konungen all ära åt den sanne Guden, och den tungliga tungörelsen här om är fullständigt upptecknad: Detta är min befallning, att uti allt mitt rikes herradöme skall man frukta och räddas Daniels Gud, ty han är den lefwande Gud, som blifwer ewinnerligen, och hans rike är oförgångligt, och hans herradöme hafwer ingen ända. Han är en frälsare och nödhjelpare, och han gör tecken och under både i himmelen och på jorden: Han hafwer frälst Daniel ifrån lejonerna. Dan. 6: 26, 27. Sålunda blef Herrens magt och härlighet bekant och förkunnad i det babyloniska riket genom Nebukadnezar och genom domen öfwer Belsazar och sedan både i det babyloniska och persiska riket genom Darius. Att i det grekiska och romerska riket Herrens namn blifwit widsträckt predikadt, är både af Guds ord och af den kristna kyrkans häfdateckning bekant. Wi kunna tänka oss hwilket upptecknande det måste hafwa gjort i hela den hedniska världen, då Babylons och Persiens mäktiga herskare i sin oinskränkta magt låto utgå allmänna tungörelser, att icke afgudarne, utan Israels Gud, himmelens och jordens herre, skulle äras och tillbedjas. Det skedde så i yttre måtto, så länge dessa konungars wälde fortfor. Med fryppande punktlighet blef utan twifwel gudstjenst till den sanne Guds ära förrättad, men derigenom blefwo dock icke dessa menniskor omvända till Herren Gud. Denna gudsdyrkan war en träffande bild af all sådan gudsdyrkan, som till en del äfwen i vår kyrka sker på konungens befallning i död tro, utan Ande och lif.

Daniel lefde och förblef i anseende, magt och herrawälde äfwen i Cyri, den mäktige konungens tid. Denne Cyrus war den segerhjelte, som gjorde Persien till herskande werldsrike. Han gjorde slut på den babyloniska fångenskapen och gaf judarne tillåtelse att återvända till sitt fädernesland och att uppbygga templet i Jerusalem (år 536 f. Kr. f.). Profeten Daniel blef fortfarande benådad med uppenbarelser och syner. I det sjunde kapitlet bestrifwer han en syn, som är en werldshistorisk teckning. I en syn om natten såg han himmelens fyra wäder stormande mot hwarandra på stora hafwet, och utur hafwet uppstego fyra stora djur, det ena annorlunda än det andra; det första såsom ett lejon, det andra likt en björn, det tredje likt en parder, det fjerdte grusligt och förskräckligt. Så-

som ett lejon bestrifwas Babylons konung och hans rike, och för hans hastiga eröfringars skull kallas han en örn. Hes. 17: 3, 7. Detta rike blef lifsom borttaget af jorden, det jordiska bandet blef afsturet, det djuriska blef borttaget, konungen fick ett menssligt hjerta, så att han kunde upplysta själ och sinne mot himmelen. Det babyloniska riket blef af Gud benåadt med rika vittnesbörd om sanningen, och utan twiswel buro dessa vittnesbörd af profeterna Hesekiel och Daniel och af alla de fromma israeliterna i Babylonien många frukter för himmelriket.

Det medist-persiska riket, som eröfrade Babylon och föreställes med tre stora, långa länder (eller resben), bestod hufwudsakligen af Medien och Persien och de eröfrade länder, hwaraf Babylonien bestod. Det macedoniska riket, nemligen det tredje, liknas wid en parder, som är ett djur, utmärkt för mod, snabbhet och rosgirighet. Dess grundare, Alexander, war för dessa egenskaper berömd. Efter hans död delades hans rike i fyra delar emellan hans fyra förnämsta fältherrar. Antipater erhöll Macedonien, Ptolomeus Egypten, Seleucus Syrien jemte det öfriga österlandet och Antigonus erhöll mindre Asien. Under bilden af det fjerdje djuret i Daniels syn, kap. 7: 7, föreställes det romerska riket. De stora jerntänderna syfta på de många och stora eröfringar, hwarmed detta rike börjat och intagit så många länder. De tio hornen betydnat tio särskilda rikten, som till slut af detta ena rike skulle uppstå; se Upp. 17: 12. Till samma syn hör äfwen den fista delen af det fjerdje rikets stora tafla, som omfattar det antikristiska riket i egentlig mening. Emellan de tio hornen uppkom ett annat, som i början war litet, men blef större än alla de öfriga. Dan. 7: 8. Horn är en bild af magt, och detta horn betyder ett rike, som blef ganska stort och mäktigt. Det betyder både herstkaren och hans rike. Att detta horn hade ögon såsom menniskoögon betyder, att denne herstkaren skall hafwa stort förstånd och utomordentlig wisshet. De stora ting, som han talar, syfta derpå, att han sjelf vill wara Gud. Dan. 11: 36. Derpå fick profeten ståda, att i himmelen förkastelsen blef såld öfwer detta horn, som i Uppenbarelseboken kallas wilddjur. Profeten fick ståda den allsmäktige Domaren fitta till doms, och såsom en lång eldstrimma eller eldstråle wisade sig den domseld, som kallas ett skarpt tweeggadt swärd,

hwilket utgår af hans mun. Upp. 19: 15. Staliga änglar omgäfw honom. Dan. 7: 9, 10. Att detta wilddjur blef dräpt och kastadt i eld beskifwes utförligt, Hes. 38, 39 samt Upp. 19; Ef. 30 och 34. Derpå gifwes riket åt Mennistones Son. Honom gaf Fadren wäld, ära och rike, att alla land och folk och tungomål skulle tjena honom. Dan. 7: 13, 14. Guds enfödde Son, Messias, den förklarade medlarer, som är af Fadren insatt till konung, Ps. 2, 110, Ef. 53, uppenbaras här för profeten såsom undsäuende konungariket af sin Fader. Detta rike skall sträcka sig öfwer alla land och folk, och det hafwer ingen ände. Han har redan undfått detta rike, men ännu äro icke alla hans fiender lagda till hans fotapall, och den störste fienden, som till slut skall upphäfwa sig såsom det största hornet på det fjerde wilddjuret, är ännu icke kommen. Då han kommer, skall det så synas, som om han hade magt att utrota de heliga och tillintetgöra Kristi rike. Dan. 7: 21, 2 Tess. 2; Upp. 13: 15—17. Till en del fullbordades dessa profetior genom Antiofus Epifanes, som war en förebild af Antikrist. Men den egentliga fullbordan är ännu att wänta, såsom wi tydligen kunna se af det nya testamentets profetior. Daniels syner stå i ofölsjaktligt sammanhang med vår frälsares förutsägelser, Matt. 24, Mark. 13, Luk. 23, och Upp.-bokens största del. Öfwer de djupa lidanden, som Daniel såg skulle öfwergå Herrens heliga folk, blef han swärligen bedröfwad, och då allt detta skall fullbordas, då blifwer, såsom vår frälsare säger, en så bedröflig tid, att ingen sådan warit hafwer ifrån skapelsens begynnelse, ej heller warda skall. Men Herren skall styrka sina utwalda i nödens stund.

Derefter fick profeten Daniel i en annan syn skåda den wäldiga striden emellan det persiska och det macedoniska riket, och äfwen i denna syn framträder det antikristiska hornet; äfwen här är Antiofus Epifanes en förebild af den egentlige Antikrist. Dan. 8: 3—14. I sistnämde vers hafwa wi en tidsbestämmelse, nemligen 2,300 dagar, som räknas efter afstom och morgon, efter räknesättet allt ifrån werldens skapelse. 1 Mos. 1: 5, 8 o. s. w. Beräkna wi denna tid efter wanliga dagar, så uppkomma 6 år, 3 månader och 20 dagar. Denna tid öfwerensstämmer temligen noga med tiden, som förflöt ifrån det Antiofus intog och förörenade Jerusalem's tempel,

till det templet blef åter renadt och gudstjensten införd. Men det är alldeles sannolikt, att dessa dagar hafwa en profetisk betydelse, såsom i Daniels följande syn dagar betyda år, och om dessa år skulle räknas ifrån de 62 veckornas början, kap. 9: 25, så föres man till 60-talet af det 19 århundradet, alltså just in i vår tid. *) Säkert är, att Antikrists ande nu verkar med utomordentlig hast och med lågande eldsnit för att bereda fältet för den starke fienden. Att denna profetia lyder på ändens tid, weta wi af ängeln Gabriels förklaring. Dan. 8: 17. Ändens tid betyder nya testamentet, Kristi kyrkas tid, men uttrycket innebär ordagrant: Då synen hafwer en ände, det är, då den tid nalkas sitt slut, på hwilken dessa profetior syfta. Luther säger: Häraf synes, att icke Epifanes allena warder ment med denna syn, utan också Antikrist. Att det lilla hornet uppvärte af ettdera af de fyra hornen, i hwilka det grekiska riket blef sönderdeladt, syftar derpå, att det romerska rikets länder woro liksom innesattade i det grekiska, så länge det grekiska war det råbande werldsriket. Ängeln säger till profeten: Si jag will wisa dig, huru det gå skall på yttersta wredens tid. — Efter dessa riken, när öfwerträdelsen är stor worden, skall uppkomma en arg och listig konung. Han skall warda mächtig, dock icke genom sin kraft. Detta förklaras af Upp. 13: 2. Draken gifwer åt denne konung sin kraft och sin stol och stora magt. Upp. 13: 2. Denne konung upphäfwer sig emot alla furstars furste, som är Gud sjelf och Jesus Kristus, som Gud hafwer insatt till sin konung. Ps. 2: 6, 10.

Derefter, i det första året, då Darius blef konung öfwer det babyloniska riket, wände sig Daniel med allt innerligare och trägnare bön till Gud med åkallan, att löftet måtte fullbordas, som Herren hade gifwit genom Jeremia, att efter 70 år skulle fångenskapen taga slut. I sitt och hela folkets namn bekände han synden med den innerligaste ånger och förödmjukelse inför Gud och bad om nåd och förfärlighet. Och bönhörelsen följde omedebart. Ängeln Gabriel blef åter sänd till att förkunna honom, att hans bön war hörd och sade: Daniel, nu är jag utsänd till att underwisa dig, ty då du begynte att bedja, gick denna befallningen ut o. s. w. Nu skulle icke Israels se tillbaka på de 70 åren, som förflutit i fångenskapen,

*) Detta strefvs år 1868.

utan blicka framåt och räkna sjutio weður af år. Sjutio weður äro bestämde öfwer ditt folk och öfwer den heliga staden, så skall öfwerträdelsen blifwa förtagen och synden betäckt och misgärningen försonad och den ewiga rättfärdigheten framhafd och synen och profetian beseglad, och den allraheligaste smord warda. Sjutio weður eller sjutio sjuor af år utgöra 490 år, och de fördelas i tre afdelningar. Dessa sjutal af år skulle börjas från det år, då Artasasta gaf befallning att åter uppbygga Jerusalem. Cyrus gaf befallning att åter uppbygga templet. Cyrus gaf denna befallning år 536 före Kristus. Artaxerxes Longimanus gaf befallningen om Jerusalems återuppbyggande omkring år 450 före Kristi födelse. Detta är medeltalet emellan de twenne befallningar, som blefwo gifna åt Esra och Nehemia. Räkna wi till dessa 450 åren före Kristi födelse de 33 åren mellan hans födelse och död, så hafwa wi 483 år eller 69 års weður. Den sjuttionde weðan är förbehållen för en annan tidpunkt och en annan förlofning. Uttryckligen säger profetian: Så wet nu och märkt till, ifrån den tiden, då befallningen utgår, att Jerusalem skall igen uppbyggt warda, intill den fursten Kristus äro sju weður och två och sextio weður, och efter de sextiotwå weðorna skall Kristus dödad warda, och de skola icke wilja honom. Och ett furstens folk skall komma och förstöra staden och helgedomen m. m. Kristus blef dödad på korset, och omkring trettiosju år derefter skedde Jerusalems förstöring och landets förödelse. Under de sju första weðorna eller fyrationio åren, som war tidsförloppet emellan twenne jubelår, blef staden åter uppbygd. Derifrån räknas sextiotwå sjutal af år, under hwilka Jerusalem ömsom blef intaget och härjadt af fiender och åter uppbyggt flera gånger under bullersamma tider. Sedan, 37 år efter Kristi död, inträdde Israels långwarigaste förkastelse. Detta folk blef lifsom stäldt utanför profetians heliga tidräkning. En weða af år är ännu utlofwad öfwer detta folk, under hwilken stora under skola ske. Gud skall med många stadfästa förbundet i en weða långt; och midt i weðan skall offret och spisoffret återwända och förödelsens styggelse stå bredvid wingarne, och är beslutadt, att det skall öde blifwa allt intill änden. Denna weða tager sin början då den förödelse hafwer en ände, som förorsakas af straffdomarne efter Kristi död. Den förödelsens styggelse, som här menas, betyder det beläte, som omtalas i

Uppenbarelseboken 13: 14, 15, såsom detta ord betyder asgudabelåte på alla ställen i Daniels profetior. Denna förödelse betyder icke de romerska härarne, ty de kommo icke in i tempelgården, icke heller skedde Jerusalems förstöring midt i den sjutionde veckan, ty den skedde hvarken midt i den veckan, då Kristus korsfästes, ej heller blef Guds förbund med Israel på något utmärkt sätt stadfästadt tre och ett halft år före denna förstöring, utan här menas en årsvecka, i hvilken Gud åter skall tänka på sitt folk Israel och med många stadfästa förbundet. Då skall midt i veckan Israels gudstjänst så väl som all kristlig gudstjänst afstannas genom syndens menniska, som upphäufver sig själf till Gud. 2 Tesf. 2. Den andra hälften af veckan utgör de 42 månader eller 1,260 dagar, under hvilka denne konungen sedan regerar, och derpå dryper eller utgjutes öfver honom Guds vredes straffdom. Orden om denna vecka, Dan. 9: 27, lyda närmare efter grundtexten sålunda: Och han skall med många stadfästa förbundet i en vecka långt; och midt i veckan skall offret och spisoffret återvända, och wid en winge (eller flygel) föröbarens styggelse. Men till utrotande och dom skall (straffet) drypa öfver föröbaren.

I det 10 kapitlet innehållles en underbar lärdom om sammanhanget mellan andewerldens magter och denna werldens riken. Herren Gud är sitt folks konung och styresman, men en annan herstare är den anden, som magt hafwer i wärdet och werkar i otrons barn. Ef. 2. Ästwen hedningarnes asgudar äro liksom synliga gestalter för de onda andar, som hersta öfver de arma menniskornas hjertan. Dessa andar hafwa en stor magt, så att de också kunna strida emot och till en tid segrande emotstå Herrens änglar. I Upp. 12: 3—17 och i 13:de, 16:de och 20:de kapitlen se wi ännu klarare, huru djefwulen och hans änglar ingripa i werldshändelserna, och därför förmanar oss aposteln och säger: På det sista, käre bröder, waren starke i Herren och i hans starkhets magt. Skälden eder allt Guds harnest, på det I mågen stå emot djefwulens listiga anlopp; ty wi hafwa icke strid emot kött och blod, utan emot werldens herrar, de som regera i denna werldens mörker, emot de onda andar under himmelen. Ef. 6: 10—12.

I det 11 kapitlet innehållles en noggrann beskrifning om striderna mellan de persers och grekers konungar, i de 35 första versarne, såsom förebild och afmålning till den sista tidens

wäldiga strid. Denna bestrifning slutas med de orden: Det är ännu en annan lid förhanden. Under alla dessa strider skall Herrens folk hafwa att utstå många och swåra förföljelser. Derpå börjar profeten i v. 36 bestrifningen om antikrist, såsom Luther säger: "Här länkar ängeln sina ord under Epifanæs person på Antikrist, och begynnas här de förseglade orden, om hwilka talas wid änden, kap. 12: 4—9." Många förelöpare till Antikrist hafwa funnits och finnas, och ännu flera skola komma. Kristi kyrkas starka fiender bland judar och hedningar kunde så kallas. Muhamed och påfwen hafwa med allt stål blifwit så kallade. Alla, som äro Kristi bestämda fiender, hafwa Antikrists ande. Men det är om den personlige antikrist, som profeten här talar, då han wisar oss, att efter de förberedelser, som i våra dagar så tydligt wisa sig, wilddjuret skall uppträda utur de upprörda och sammanstörtande werldsmagternas böljande haf, såsom en wäldig och efterlångtad befriare. Då blifwer han helsad med hyllande beundran och med den afgudadyrkan, som otrons barn hafwa så lätt för att stänka åt glänsande snillegåfwor och öfwerwäldigande herflaremagt. Det skall också synas såsom om denne konungen wäl wore wärd en sådan dyrkan, emedan han är en man, som i kraft och klohet och ädelt utseende, intagande wänlighet och utomordentlig wälwilja winner allas hyllning, som icke älska sanningen. Han återställer ordning och allmän säkerhet bland de upprörda folken, han lofwar att upprätta ett allmänt friheds rike, der alla skola åtnjuta rikedom och ära, lyda och sällhet, om de wilja lyda honom. Så winner han folkens förtroende och tillgifwenhet och underkastar sig det ena folket efter det andra, så att furstar och konungar frivilligt ställa sig under hans beskyddande och beundrade spira. Det blifwer då icke swårt för honom att affstaffa kyrkan och alla kyrkliga inrättningar, då de flesta, som bära det kristna namnet, antingen äro blott döda lemmar af yttre kyrkosamfund, eller fulla af otrons antikristliga ande och brinna af hat emot Kristus. Härpå se wi, tywärr, redan många prof äfwen här i vårt fädernesland. De så, som då icke wilja förneka Kristus och hylla denne konungen såsom gudawäsende, blifwa först ytterligt förtryckta i alla samhällsförhållanden och ändtligen dödade, så många som icke kunna fly undan till fjerran räddningsorter, hwilka Herren warder wisande i sinom tid. Den guden Maussim,

som han skall dyrka, är egentligen blott ett beläte af honom sjelf. Han blifwer slutligen angripen från norr och söder, men sedan han eröfrat Egypten, Libyen och Etiopien slår han åter upp sitt prakttält i det heliga landet mellan hafwen och blifwer utan menniskomagt fången och fastad i den grop, som profeten Esajas bestrifwer: Gropen är tillredd sedan i går, ja, hon är od för konungen tillredd, djup och wid nog, så är boningen derinne, eld och mycken wed; Herrens Ande skall upptända henne såsom en swafwelström. Es. 30: 33. Mot dessa fiendtliga härar strider Herren med förtärande eldslåga, med strålar, med starkt regn och med hagel. Es. 30: 30.

I det 12 kapitlet talar profeten om den stora frälsningen, som då wedersares Israels folk, och förunderligt är, att äfwen uppståndelsen nämnes på ett så märkvärdigt sätt. Af Es. 66: 24 och Upp. 20: 4 erhålla wi klarare ljus öfwer denna profetia. De stora och wiktiga hemligheter i Daniels profetior, som ännu wänta på sin fullbordan, äro beseglade intill yttersta tiden. När den underbara förlofningen är stedd, så inträffar den ena stora nådesuppenbarelsen efter den andra. Kap. 12: 11, 12. Då har detta folks förfäring en ände. Då få de, som ännu lefwa, ståda fullbordan redan här i timligheten af många underbara profetior, som ännu icke blifwit uppfyllda. Lofwadt ware Herrens härliga namn ewinnerligen, och alla land warde fulla med hans ära!

3. De tolf mindre profeterna.

Profeten Osea, som står främst ibland de tolf, som kallas mindre, war en af de första profeter i Israels rike och werlade, såsom det synes, i nära 60 år. O, hwilken lång och wälsignad werksamhet af en profet, som war rikt benådad och utrustad med den Helige Andes gåfwa! Hwilkä otaliga, kraftiga wittnesbörd måste han under sin långa werksamhetstid hafwa gifwit! Sjelfwa namnet Osea eller Hosea betyder frälsning och är i sig sjelfst ett wittnesbörd om den hjelparen och frälsaren, som redan i paradiset blef utlofwad och som i tidens fullbordan skulle komma. Under det denne profet lefde och werlade i Israels rike, werlade Esajas, Joel, Amos och Mika i Juda rike. I Oseas profetior finna wi för det mesta bestraffningar, warningar och förmaningar, slytande på den tid,

i hwilken han lefde, och icke så många profetior, som syfta på Israels hopp och härliga framtid. Men redan i sig själf och i sitt enskilda, yttre lif blef han stäld till en sinnebild af Herrens förhållande till det affälliga Israel. Underbart är, under detta förhållande, det stora och härliga löftet, som sträcker sig genom alla tider på jorden in i själfwa ewigheten: **Jag will trolofwa dig mig i ewig tid; jag skall trolofwa dig mig uti rättfärdighet och dom, uti nåd och barmhertighet. Ja, uti tron will jag trolofwa dig mig; och du skall känna Herren.** Os. 2: 19, 20. Detta löfte angår icke blott de utwalda af det gamla Israel, utan sträcker sig till hela Kristi kyrka på jorden och i all synnerhet till alla de utwalda, som skola tillhöra honom i ewighet. Men Osea profeterar äfwen om hela Israels förkastelse under en lång tid och om den stora, underbara återställelsen, som wi ännu hafwa att wänta. Israels barn skola i lång tid blifwa utan konung, utan furste, utan offer, utan altare, utan lifskjortel och utan Terafim. Derefter skola Israels barn omwända sig och söka Herren sin Gud och sin konung David och skola ära Herren och hans nåd i yttersta tiden. Os. 3: 5. Här är Israels tillkommande omwändelse tydligt förkunnad, de skola söka sin rätte konung David, Messias, och ära Herren och hans nåd, nemligen nåden i Kristus, de skola omfatta försoningen i den yttersta tiden. Rom. 11: 26, 27. Denne profet har ett dunkelt och tungt uttrycksätt, men hans bok innehåller sanningar, som äro ibland de allra djupaste och mest omfattande i hela salighetsläran. Tydligt förkunnar Herren genom Osea: Jag hafwer lust till kärlek och icke till offer och till Guds kunskap och icke till bränneoffer. Härmed är klart uppenbaradt, att det gamla testamentets gudstjenst i tidens fullbordan måste gifwa wisa för en annan gudstjenst, nemligen det nya testamentets, i hwilken det ena stora försoningsoffret gäller i stället för alla andra offer, af hwad namn de än woro, ty de woro blott förebilder. Ja, äfwen om nådens ordning och om salighetens wäg gifwer Herren genom denne profet klar underwisning. Han talar både om syndasorgen och om den andliga trösten. När dem illa går, så måste de då bittida söka mig, (och säga:) Kommen, wi wilja till Herren igen! ty han hafwer riswit oss, han helar oss oss; han hafwer slagit oss, han förbinder oss oss. Efter två dagar gör han oss lefwande; på tredje dagen skall

han uppväcka oss, så att wi få lesa inför honom. Ps. 6: 1, 2. Detta löfte framställer för oss på en gång hela nådens ordning, som måste gå genom ånger och tro, och tillika Kristi rikets utveckling, att han på tredje dagen skall uppväcka oss så, att wi få lesa inför honom. Räkna wi efter Skriftens ord en dag inför Herren såsom tusen år och tusen år såsom en dag och behjerta dessa orden samt betänka derwid, att Osea lefde omkring 700 år före Kristi födelse, så äro wi nu komna öfver middagstiden på tredje dagen från den tid då han lefde. Den första uppståndelsen och Israels omvändelse, Rom. 11, kan således nu efter denna profetia vara att förwänta när som helst, ehuru Herren icke vill att försök till någon bestämmande tidsuträkning skola göras. Det sjunde kapitlet är en särdeles märklig afsmälning af det tillstånd, hvaruti Kristi kyrka förfaller, så snart hon öfvergifwer Herren och hans ord. Då inträder ett tillstånd af andligt äktenflapsbrott med all den wederskygglighet, som den fallna menniskonaturens lidelser medföra, och det åttonde kapitlet afsmålar all den falska tröst och de egna utvägar, som de arma menniskorna söka, då affallet och synden bära sina fasanfulla frukter. De söka då menniskohjelp, hjelp hos sig sjelfwa, hjelp hos andra menniskor, hjelp hos påwar, furstar och konungar, och all denna hjelp tjennar till intet! Derpå följer förmaning att så rättfärdighet och uppfära kärlek och plöja annorlunda, medan tid är att söka Herren, till dess han kommer och lärar eder rättfärdighet. Ps. 10: 12. En solklar uppenbarelse af Guds ewiga kärlek läses i Ps. 11: 8, 9. Derefter framställles för oss det enda sätt, hwarpå syndare kunna finna nåd hos Gud, ja öfverwinna den Allsmäktige. Såsom tröstande exempel framställles Israels stamfader, som kämpade med ängeln och vann, ty han grät och bad honom. Häraf lära wi, att sann ånger och innerlig bön icke uteblifwa, då själen genom nåden vill winna nåd och blifwa rätt medlem af det andliga Israel, det Jerusalem, som öfwan till är. Med trogen, ödmjuk bön i Jesu namn låter Gud sjelf öfverwinna sig. Han sjelf gifwer de krafter, hwarmed tron segrar. Ängeln, med hwilken Jakob kämpade, war förbundets ängel, Guds Son i antagen menniskogestalt. Jakob kände icke hans namn, men förstod hwem han war, och bad med tårar om wälsignelsen, sägande: **Säg släpper dig icke med mindre du wälsignar mig.** Der har han, nemligen ängeln,

förbundets ängel, talat med oss, det är med hela Israel i stamfadren Jakob, som wid Betel fick göra förbund med Gud och wid Pniel kämpade och undfick wälsignelse, icke blott för sig, utan ock för sina efterkommande. Detta gäller äfwen om alla dem, som hafwa öfwergifwit sitt döpelseförbund; de kunna återwinna wälsignelsen och förbundets alla stora förmåner. De två sista kapitlen af denne profets bok wisar oss, huru omöjligt det är att med något menskligt bemödande blifwa rättfärdig inför Gud och få ewinnerligt lif. Herren allena är det, som kan förlossa från synden och helwetet alla syndare, som anamma frälsningsnåden. Han allena kan hjälpa dem ifrån döden. Lifwets furste är det, som säger: Död, jag skall wara dig ett förgift; helwete, jag skall wara dig en plåga. Denna tröst war ännu förböld för profetens ögon såwäl som för patriarken Jakobs, men tron på nåden äfwen i det förböldta är en segrande magt, den segrar öfwer synden, döden och helwetet. Förmåningarna i Os. 14: 2, 3 äro alldeles öfwerensstämmade med hela evangelii predikan. Kallelse, wäddelse, förmaning, warning, tröst och hugswälselse med bestämda löften om nåd, rättfärdighet och ewinnerligt lif meddelas oss i dessa profetior, och äfwen om det rätta barnasinnets och den evangeliska andens i nya testamentets tid läsa wi underbara ord i denne profets sista kapitel. Os. 14: 2, 3, 5, 10.

Denne profet kan anses såsom en lefwande profetia i all synnerhet i afseende på hela hednawerlden. Den hedniska werlden war ifrån begynnelsen ett affälligt Israel, som förföll i afguberi ganska tidigt i jemförelse med det senare Israel, som afföll i synnerhet under konung Jerobeams. Utan twiswel gälla dessa löften äfwen för de äldre affälliga folken, så wäl som för det yngre, hwilket afföll i Jerobeams tid. Wi kunna således anse äfwen dessa profetior såsom löften om de äldre hedniska folkens omwändelse, såwäl som om Juda och Israels omwändelse i inbegränsad mening. Då lofwar Herren och säger: Så skall jag åter hela deras asträdelse; gerna will jag hafwa dem lär; då skall jag wända min vrede ifrån dem. Då will Herren sjelf wara för Israel såsom en morgondag, så att ett stort, andligt Israel skall blomstra såsom en ros. Med sina gåfwor och krafter uppskrifvar Herren sjelf och uppskrifvar för himmelen alla de själar, som blifwa evangelium lydiga och tro på hans namn.

Profeten **Joel** verkade i Herrens kraft i Juda rike på samma tid, som Osea i Israel. En stor och försträckt straffdom af föröfande gräshoppor, som öfvergiick judalandet i hans tid, är hos honom en förebild till den stora hemjökelse och dom, som en gång skall öfvergå både judafolket och kristenheten. Joels korta, men omfattande profetia anföres på pingstdagen af aposteln Petrus. Apg. 2: 17—21. I dessa ord har profeten tecknat Guds rikets historia på jorden och äfwen nådens ordning i synnerhet genom de ord, som aposteln äfwen anför: Hvilken som åkallar Herrens namn, han skall warda salig. Innan Herren sände den förstörande straffdomen genom assyriernas och babyloniernas härar, skickade han swärmar af gräshoppor, som woro förebilder till de fiendtliga, förstörande krigshärrarne. Sanheribs nederlag förutsäges och beskrifwes tillika så, att det blifwer en tydlig bild af den sista och mäktigaste fiendens nederlag. Upp. 19: 18—21. Joel profeterar om Kristi rike, om den Helige Andes utgjutelse och om det himmelska Jerusalem. Kristi kyrkas grundande, dess bestånd och seger och fiendernas slutliga undergång utgöra hufvudsakligen innehållet af hans profetior. Han lär oss, huru wi skola blifwa rätta medlemmar af Kristi rike. Så säger nu Herren: Vändan eder till mig af allt hjerta, med fastande, med gråtande och med förjande. Rifwen edert hjerta och icke edra kläder, och wänden eder till Herren eder Gud; ty han är nådelig, barmhertig, tålig och af stor mildhet. Så snart menniskan will öppna hjertat genom förödmjukelse inför Herren, så blifwer hon ock delaktig af hans löstes fullbordan: Derefter skall jag utgjuta min Ande. Det är på Kristi tillfylltstgörelses grund detta löstes fullbordan hwilar. Öfwer allt lött, öfwer hela den fallna menniskowerlden, öfwer söner och döttrar, öfwer äldsta och ynglingar, öfwer tjenare och tjenarinnor utgiuter Herren sin Ande i det nya testamentets tid, så att de blifwa medlemmar af det andliga presterskapet. Begynnelsen till denna utgjutelse steddde på pingstdagen, såsom aposteln Petrus lär oss, och dessa omvändelsens under, hwarigenom en ny skapelse fortgår och det helliga ewighetssläktet födes och bildas för himmelen, skola fortfara ända till dess den tid kommer, då Herren skall gifwa undertecknen i himmelen och på jorden, nemligen blod, eld och röddam; och solen skall förwandlad warda uti mörker och månen uti blod, såsom tecken till den stora och för-

skräckliga Herrens dags snara tillkommelse. Den straffdom, som då öfvergår Guds rikes fiender, beskrifves af profeten utförligt i det tredje kapitlet. Joel 3: 9—21. Josafats dal, som stiljer Jerusalem från Oloberget, kallas domsdalen eller skiljodalen, därför, att der fordom wans en stor seger öfver fiender till Israels folk, 2 Krön. 20: 1—29; och denna seger war en förebild af den stora, förskräckliga straffdom, som skall öfvergå de antikristliga härarna på den dag, då Herren skall ryta utaf Zion och låta höra sin röst utaf Jerusalem, så att både himmel och jord skola bäfwa. Joel 3: 16. Då slagregn, hagelsten, eld och swafwel omtalas wid denna straffdom, Ps. 11: 6; 140: 10—11; Ps. 38: 22, så åtföljes detta säkert äfwen af fasanfulla tordönsröster. Men under allt detta har Guds folk en säker tillflykt i den fasta borgen. Ps. 31: 3; Es. 4: 5, 6. Derpå följer rättfärdighetens och fridens rike i sin allmänna herstarekraft, till öfverflödande wälsignelse för alla jordens folk, såsom genom denne profet och alla profeterna utlofwat: I skolen förnimma, att jag, Herren eder Gud, bor i Zion på mitt helga berg; då skall Jerusalem heligt wara och inga främmande mera wandra derigenom. På den tiden skola bergen dryppa sött win och högarna flyta mjölk, och alla Juda bäckar skola gå fulla med watten; och der skall utgå en källa ifrån Herrens hus, hon skall wattna den dalen Sittim. Joel 3: 9, 12, 17, 18. Omnig wälsignelse och allt andligt och lekamligt godt will Herren sedan utgjuta öfver alla de omvända folken. Andens gåfwor äro upprifande och närande för själen, såsom win och mjölk för kroppen. Rättfärdighet, frid och fröjd i den Helige Ande gifwer Kristus åt sin församling. Om källan och den lifgifwande strömmen ifrån Herrens hus talar äfwen profeten Hesekiel i kap. 47: 1—8 och Zakarias i kap. 14: 8. Den andliga betydelsen häraf lär oss vår frälsare i Joh. 4: 14; 7: 37—39. Från Kristus, det himmelska, lifwande templet, inströmmar en lifwets källa i urenna, syndiga hjertan, som derigenom blifwa rena och andligen helbregda. Det är den Helige Andes utgjutelse, som verkar denna nya skapelse. Men äfwen i den synliga naturen komma stora förändringar att ske, då Kristi tillkommelses uppenbarelse utför denna dom öfver fienderna och gifwer en allmän, segrande nåd åt hans kyrka och församling redan här i timligheten.

Äfwen profeten **Amos** lefde på samma tid som **Esaias** och **Osea** och verkade både i **Juda** och **Israël**. **Amos** war en herde. Lärdom och studier hade han icke, men **Herrens** Ande utrustade honom med stort ljus och wäldig kraft och nåd. Han warnade och predikade, men han blef ansedd såsom en swärmare af de arma och förblindade folken, som nedsjönko allt djupare i slärd och fäsfånglighet och gingo sin undergång till mötes. Allt detta är en spegel äfwen för vår tid. Han klagar öfwer folkets obotsfärdighet och säger: De äro honom gramse, som dem uppenbart straffar, och hafwa en styggelse wid den, som helsosamt lärar. Am. 5: 10. Dersför säger också **Herren**: Jag är edra högtider gramse och föraktar dem och kan icke lida edert rökoffer. Härmed wisas, att hwarken lära eller gudstjenst kan behaga **Herren**, då menniskornas hjertan äro långt ifrån honom. Sådant affall i otro och synd, hemligen och uppenbarligen, herskar också nu i hela kristenheten såwäl som i det förstingrade gamla **Israël** efter köttet. Dersför hafwa wi också att wänta den tid, som profeten omtalar: Jag skall förwända edra högtidsdagar i sorg och alla edra wisor i klago-gråt, och jag skall låta komma en säd öfwer alla länder o. s. w., och om de än grofwe sig neder i helwetet, så skall dock min hand hemta dem dädan, och om de än fore upp i himmelen, skall jag dock stöta dem neder o. s. w. Am. 9: 2—10. Men derefter förkunnar **Herren** äfwen genom denne profet en återställelse och återupptagelse af det förkastade judafolket och af de qwarblifna af kristenheten och af alla hedningar. Han lofwar och säger: Jag will omwända mitt folks **Israels** fängelse — — jag will plantera dem uti sitt land, så att de icke mer skola warda utrotade utur sitt land, det jag dem gifwit hafwer, säger **Herren**, din Gud. Am. 9: 11—15. Då här så bestämdt lofwas, att de icke mer skola utrotade warda utur sitt land, kunna wi tydligen finna, att här icke menas återställelse från den babyloniska fångenskapen, ty de blefwo sedan fördrifna ur sitt land af den romerska magten och bortförda i en fångenskap, som ännu råder, men de skola efter aposteln's ord, Rom. 11, och många andra löften, ännu återställas och icke mer utrotas utur sitt land. Men detta messieriske på jorden, som sålunda utlofwat, är tillika både förebild och förberedelseanstalt till den fullkomliga förlofningen genom uppståndelsen och de rättfärdigas ingående i det nya **Jerusalem**. Salige

äro de, som hålla hans bud, på det deras magt skall wara i lifswets träd och ingå genom portarne i staden. Upp. 22: 14.

Profeten **Obadja**, som lefde på samma tid som Amos och Jona, profeterar äfwen om Israels fångenskap och återupprättelse, men i synnerhet emot Edom. Edoms folk war Esaus efterkommande, och Esaus hat emot Jakob, såväl som edomiternas hat emot Israels folk, är i Guds ord en stående förebild till alla ogudaktigas hat emot Guds folk. I synnerhet är Edom en bild af den antikristliga magten i den sista tiden. Se blott många evangeliska kristna, utan till och med judiska skrifttolkare anse Edom såsom en förebild af den romerska kyrkan. Men Edom är tillika en afmålning, som wisar oss Antikrists ande i alla tider och den antikristliga magten i synnerhet i den sista tiden, på höjden af sin fräckhet emot Gud i himmelen och emot hans bekännare på jorden. Genom denne profet lofwar Herren och säger: På Zions berg skola ännu somliga hufvne warda, de skola wara en helgedom; och Jakobs hus skall besitta sina besittare — — Alltså skall då riket wara Herrens. I sitt nåderike regerar Herren Jesus allredan, och i allmagtens rike har han med Fadren regerat ifrån ewighet, men här menas ett herskande och en seger, som ännu förestår och som på otaliga ställen i Skriften är utloswad. Skarpa äro dina skott, så att folken för dig skola nederfalla. Ps. 45: 6. Åffa af mig, så will jag gifwa dig hedningarna till arfs och werldens ändar till egendom. Ps. 2: 8. Herren skall sända ditt rikets spira utaf Zion; war råddande ibland dina fiender. Ps. 110: 2. Jemför Dan. 7: 14, 27. Det är både om detta rikets allmänna utbredande öfwer jorden och om Guds rikets fulländning i den saliga ewigheten, som Kristus har lärt oss att bedja: Tillkomme ditt rike, och att uttala vår wisshet om bönhörelse i dessa ord af lof och pris: Riket är ditt och magten och härligheten i ewighet. Amen.

Profeten **Jona** är i sin egen person en förunderlig profetia om Kristus. Denne profets underbara räddning utur hafswets djup genom hwalfisken, som slukade honom och förde honom tillbaka till fasta landet, är det allra klaraste bewis på Herrens magt att förlossa och frälsa från döden, ja, från sjelfwa afgrundsdjupet. I hwalfisken blef han genom Guds magt bewarad lefwande i tre dagar och tre nätter, och der, i djupet af denna lefwande graf, ropade han i sin stora ångest till Her-

ren, sin förlossare, och han blef bönhörd, såsom löftet uttryckligen lyder: Åkalla mig i nöden, så vill jag hjälpa dig, och du skall prisa mig. Han blef räddad, och han lydde Herrens befallning att gå åstad och predika i Ninive. Nöden i förening med nåden kan lära själen att bedja, tro och lyda. Och i Ninive skedde genom hans predikan en stor förändring hos det arma, hedniska folket, i bot och bättring och omvändelse till Herren. Zona är icke blott en märkvärdig förebild till Kristi begrafning och uppståndelse, utan han är tillika en bild af Kristi församlings död, begrafning och uppståndelse.

Då Zona var i hafwets djup, så war han dock icke död, såsom de döda i grafwen. Så är det också med alla rätta lemmar af Kristi andliga lekamen. De dö icke, utan de gömmas undan för att snart åter komma till lifwets fulla, ewiga och härliga frihet. "De äro ej döda, de sofwä." Deras lekamen sofwär i jordens gömma, men deras själar åkalla Herren, ja de ropa till honom utan återwändo. Upp. 6: 10. Såsom Zona efter den förunderliga räddningen predikade med så wälsignad framgång i den folkrika staden Ninive, som war en bild af hednawerlden i allmänhet, så skall också efter Kristi församlings förlofsning utur den djupa nöden, som liknar en dödens fångenskap i hennes närwarande tillstånd, ett allmänt och wälsignadt predikande af salighetens evangelium ske bland alla jordens folk. I synnerhet lofwar Herrens ord, att efter det nu andligen döda Israels uppväckelse till andligt lif, som omtalas i Hes. 37: 14, skall i synnerhet genom detta sedan lefwande Israel evangelium blifwa förkunnadt i all werlden. Jemför Ef. 66: 19. Profetens exempel wisar, att församlingen i sitt närwarande tillstånd icke är så villig till evangelii förkunnande för hednafolken, men o, huru outtröttlig är under allt detta Guds långmodighet och förbarmande och faderliga wård om sina swaga tjenare!

Såsom turbitsen wisnade öfwer Zona, såsom det stuggurita underträdet blef stunget af en mass och förbrändt af östwind, så förwisnar också snart det beskydd, som Kristi kyrka till en tid ännu får åtnjuta af borgerlig öfwerhet och werldslig magt. Måtte hon öfwerlemna sig i Herrens wård allena!

Profeten Mifa predikade emot både Juda och Israels rike och warnade för det stora syndaförderf, som war rådande hos både regering och folk, och han förkunnade de straffdomar,

som Herren Gud skulle sända öfver dessa riken, så wäl som öfver Assyrien; och alla dessa profetior hafwa för länge sedan gått i fullbordan. Han förkunnade också vår frälsares födelse och upprättandet af Messie rike. Han är den ende af profeterna, som uttryckligen säger, att Kristus skulle födas i Betlehem. Kap. 5: 2. Betlehem betyder bröddhus, och från Betlehem hafwa wi det lifwets bröd, som gifwer werlden lif. Israels sista fångenskap och slutliga återställelse förkunnas äfwen. Han låter plåga dem allt intill den tiden, att hon, som föda skall, födt hafwer; så skola då hans igenlefda bröder igenkomma till Israels barn. Mik. 5: 3. Med henne, som skall föda, menas den jungfru, om hwilken äfwen Esaias profeterade. Es. 7: 14.

Strax efter Kristi försoningsdöd, uppståndelse och himmelsfärd började genom Guds Andes kraft både af judar och hedningar många själar att samlas till Kristus och blefwo ett andligt Israel. De skola bo säkert, (då segrens tid är kommen), ty han skall på den samma tiden warda härlig så widt som werlden är. Profeten slutar sin bok med en underbart härlig bestrifning om Guds stora barmhertighet och förlåtande nåd. Han skall ännu förbarma sig öfver oss, slå våra misgärningar neder och kasta alla våra synder uti hafwets djup. Kap. 7: 19. Då våra synder kastas uti hafwets djup, så komma de icke upp för att anklaga själen inför Guds domstol, så framt hon låter bewara sig och skiljes hädan i tron på Herren Jesus Kristus.

Profeten Nahum förkunnar den förstörelse och fångenskap, som skall öfvergå Juda och Israels riken för deras synders skull, men i synnerhet profeterar han emot Ninive och det Assyriska riket, som åter förfallit i grof ogudaktighet en tid efter Nine predikan och war en stark fiende, som ofta plågade Israels folk. Ninive är tillika en bild af Kristi kyrkas fiender, i synnerhet af den siste, mäktige fienden, som till slut uppreser sig för att försöka utrota Guds rike från jorden, om hwilken Esaias säger, att han skall försträckt warda för Herrens röst, den honom med ris slår. Es. 30: 31. Denna profetia blef till en del fullbordad på Sanheribs frigshår. Es. 37: 36—38. Af det gamla Ninive återstå nu blott stenhopar och grushögar. Så skall det också slutligen ske med alla de magter och riken, som sätta sig upp emot Kristus och hans rike. As-

Syrien hade i lång tid varit en plåga för både judafolket och för andra folk och länder. Gud hade använt det såsom ett ris till att tukta och straffa de ogudaktiga, men slutligen blef detta ris kastadt i elden. Då vi se i vår tid, att otro och anti-kristlig bitterhet emot Kristi kyrka mer och mer sprider sig och slår djupa rötter äfwen i kristenheten, så är det en stor tröst att gifwa oss på Herrens vägar i det förslutna och de tydliga profetior, som syfta på det tillkommande. Den tid är icke långt borta, då sanningens fiender i den gamla kristenheten skola höja med magt det ropet emot Herren och hans Smorde: Låt oss sönderslita deras bojor och kasta deras band bort ifrån oss! Ps. 2: 3. Dessa rop höras med de mångfaldigaste genljud redan nu i alla kristna länder. Och Guds ord lär oss, att dessa fiender skola vinna en sådan seger, att Kristi kyrka skall synas vara utrotad från jorden, och fienderna tro sig då hafwa segrat, likasom då Kristus, som är församlingens hufvud, blef korsfäst och dödad. Men lika som Kristus uppstod ifrån de döda, så har också församlingen, som är hans andliga lefamen, att vänta en segerrik, andlig uppståndelse. Under allt detta sucka och bedja de stilla i landet: Helgadt warde ditt namn, tillkomme ditt rike, ske din wilje!

Profeten **Sabakufs** bok är full af profetiska bönerop både emot judafolkets wäld och ogudaktighet och emot Babylon samt andra hedniska fiender. Genom denne profet, hwilkens namn betyder tröstare, har Herren gifwit oss den tröstliga försäkran, att jorden skall full warda af Herrens äras kunskap likasom watten, som öfvertäcker hafwet. Hab. 2: 14. 3 kap. 2: 18 omtalar han hwilka afgudabeläten som helst, men i synnerhet syftar detta säkert på det stora belätet i Babel, som Nebukadnezar lät göra, och befalde, att hans undersåter skulle tillbedja det. Men detta war en förebild till ett beläte, som en annan Nebukadnezar skall låta uppresas. Upp. 13: 14, 15. Det tredje kapitlet af denne profets bok är en underbar beskifning på Herrens tillkommelses uppenbarelse till den straffdom öfwer de församlade, fiendtliga härarna, hwaröfwer äfwen andra profetior sprida ett klart ljus. Profeten släddar i anden de ifrån Herren affallna werldsmagternas undergång, då de äro församlade och wissa på sin seger: han ser Herren komma till sitt folks förlofning, lika som han fordom uppenbarade sig till sitt folks räddning och till Faraos undergång i Röda hafwet och

såsom han sedan uppenbarade sig på Sinai berg. Uppenbarelsen på Sinai begagnas ofta i det profetiska ordet såsom en förebild till Herrens tillkommelses uppenbarelse för att lägga sitt rikes fiender till sin fotapall, t. ex. i detta kapitel, så väl som i många andra profetior. Ps. 50; 97. Es. 30: 30, 33; 63; 66: 15, 16. Hes. 38: 17—22. Profeten Habakuk bestrifwer denna syn så, att han såg sol och måne stå stilla och Herrens pilar fara bortåt med ett sten o. s. w. Du nedertrampade landet i wrede och söndertröskade hedningarne i grymhet. Du drog ut till att hjälpa ditt folk, till att hjälpa din Smorde; du sönder slog hufwudet uti den ogudaktiges hus m. m. Kap. 3: 11, 13. Kristus är Herrens Smorde. David war hans förebild. 1 Sam. 16: 12, 13. Förebildligt blef denna profetta fullbordad i det gamla testamentet, men fullkomligt skall den fullbordas, då det största synliga öfwerhufwudet blifwer krossadt, nemligen syndens menniska, som är det sista stora öf-hufwudet för Kristi rikes fiender. Profeten blef wid denna syn gripen af stor försträckelse och bedröfwelse, men han fick tröst af Herren och meddelar oss denna härliga tröst, som allena kan uppehålla oss i nödens tid, och i synnerhet är för Guds församling en sådan hugswalelse nödwändig, då dessa profetior nalkas sin fullbordans tid. Kristi kyrkas fullkomliga seger kan icke winnas blott genom evangelii stilla, ljusliga magt, ty för denna magt wilja fienderna icke böja sig. Segern öfwer motståndarne åstadkommes till slut genom stora och försträckliga under, men det är och förblifwer en segrande sanning, att för Herrens Smorde, för vår salighetshöfding skola alla knän böjas, deras som i himmelen, på jorden och under jorden äro, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herren, Gud Fader till ära. Fil. 2. De, som icke frivilligt lyda evangelium och böja sig för nåden, måste mot sin wilja böja sig under straffet och domen.

Befanja började sitt profetiska embetes utöfning före Ninives förstöring och upplefde äfwen den fromme konung Sossias försök att utrota afguderiet; men detta war så djupt rotadt i folkets hjertan och sinnen, att alla dessa bemödanden woro fruktlösa. Häraf kan man se, att öfwerheten allena icke förmår upprätthålla någon rätt gudstjänst eller återställa fromhet och kristlig ande i ett land, då folket blifwit nedsänkt i otro och laster. Dock äro sådana bemödanden wälbehagliga

inför Gud. Zefanjas profetior innehålla djup klagan öfver folkets stora synder och de straff, som han såg stulle komma; men han tröstar de fromma med ljustig evangeliskt tröst och talar om den rättfärdighet och fröjd, som skall hersta i Messie härliga rike. Han visar oss, att detta rike skall blifwa utwidgad till alla folk och länder. Herren skall förlägga alla gudar på jorden, och alla öar bland hedningarna skola tillbedja honom, hvar och en i sitt rum. Äfwen denne profet talar om det nu förstingrade judafolkets omvändelse. Kap. 3: 14—17. Fienderna blifwa utrotade. St jag skall på den tiden göra en ände uppå alla dem, som dig ondt göra, och skall hjälpa den halta och församla den fördrifna och skall sätta dem till lof och ära i alla land, der man dem föraktar. På den tiden skall jag låta komma eder härin och på den samma tid församla eder, ty jag skall sätta eder till lof och ära ibland alla folk på jorden, då jag edert fängelse omvändande warder för edra ögon, säger Herren. Zef. 3: 19, 20. Det är af hela sammanhanget klart, att denna profetia icke blott syftar på det andliga Israel, utan i synnerhet på judafolket, som skall församlas utur den sista långa fångenskapen, hvaruti det ännu är, och derefter skall det aldrig mera förstingras. Dessa löften visa oss också, att dessa profetior ännu icke gått i fullbordan, men det skall ske, ty himmel och jord skola förgås, men Herrens ord skola icke förgås.

Haggai war den ena af de två profeter, som Herren uppväckte i Jerusalem, då en del af Israel återwände från den babiloniska fångenskapen. Haggai och Zakarias woro två stora wittnen, som ibland det återwända judafolket lärde, förmanade och profeterade i Herrens namn. De verkade i stor kraft och uppmånade folket ifrigt att upphygga templet och återställa gudstjensten. De warnade folket för försumlighet, tröghet och andra synder, men de gåfwo tillika i Herrens namn profetiska löften om Israels stora bestämmelse och om Messias, som utlofwas icke blott såsom Israels, utan såsom alla hedningars tröst. Till honom hänwisas Israel, till honom kallas hedningarne. Haggai och Zakarias förebilda de två mäktiga wittnen, som ännu skola komma. Ebr. 12: 25, 26, 28. Upp. 11: 3—12. Zak. 4: 11—14. Först visar profeten Haggai, huru syndigt det är att icke framsör allt söka efter Guds rike och hans rättfärdighet, och huru såfängt det är att trakta efter

stora ting på jorden, om Herren icke gifwer wälsignelse och framgång. Hagg. 1: 6, 9—11. Uti det andra kapitlet förutsätter Herren genom denne profet icke blott de stora förändringar, som skulle ske på jorden genom Kristi första tillkommelse, utan i synnerhet de omstörtningar af gamla magter och det införande af Kristi rike med en ny werldsordning, som är att wänta wid Kristi tillkommelses uppenbarelse. Det nya förbundet stiftades under mäktiga rörelser. Då Jerusalem sedermera förstördes, Judalandet härjades och folket döddades eller förskingrades, så war detta såsom ett stort bäsbande. Ja, Herren rörde äfwen då himmel och jord, hafwet och det torra. Men ännu större woro de rörelser bland de hedniska folken, hwarigenom gamla riket störtades, ja äfwen det mäktiga romerska riket blef upplöst och nya riket, nya samhällsordningar, nya jordiska förhållanden uppstodo genom folkvandringarna och alla de omhållningar, som derigenom förorsakades. Men wida större blifwa de rörelser som ske, då alla profetior skola uppnå sin slutliga fullbordan, så att Gud efter sina löften gifwer en allmän seger åt sin kyrka på jorden. En stor rörelse och förändring måste ske i hwarje menniskas hjerta, själ och sinne, på det Guds förbund med henne må blifwa lefwande och kraftigt, så att hon blifwer i sann tro rättfärdig, pånyttfödd och salig. Men en ännu större och mera genomgripande rörelse är nödwändig bland de affälliga folken och i den från Kristus bortwända och andligen döda församlingen, som kallas kristenhet, så wäl som ibland judar och hedningar, på det att de må anamma Kristus genom tron såsom profet, öfwersteprest och konung och blifwa rätta undersåter i hans rike. Hedningarnes tröst är kommen, det är Jesus Kristus, vår frälsare, högtlofwad i ewighet! Men ännu är han icke alla hedningars tröst, och ännu hafwa icke alla hedningar blifwit rörda af Herren. Därför förestår ännu en ytterligare fullbordan af detta löfte: **Ja, alla hedningar skall jag röra; så skall då komma alla hedningars tröst, och jag will göra detta hus fullt med härlighet, säger Herren Zebaoth.** Hagg. 2: 8. Att wi måste tillämpa dessa ord äfwen på de werldsrörelser, som nu hafwa börjat och som ännu förestå, lär oss aposteln i Ebr. 12: 26, 27. Ännu mäktigare än någonsin förut skola alla hedningar röras, och Guds ewiga, personliga härlighet, Guds Son af himmelen, skall så uppenbara sig, att alla släkten på jorden skola

se Menniskones Son komma i himmelens sky med stor kraft och härlighet, Matt. 24: 30, och detta sker då, när hans utvalda skola samlas. Då Herren Zebaoth vidare säger: Jag skall frid gifwa i detta rum, Hagg. 2: 10, så är åsven af dessa ord klart och tydligt, att ännu en frid och ett fridsrike är att wänta på det rum, som här menas, nemligen det rum, der samma tempel war beläget, och för Zion, som har i så många löften en fast borgen för en underbar återställelse redan här på jorden. Ja, jorden skall full warda af Herrens äras, af Herrens härlighets kunskap!

Zakarias betydher: Herrens åtanke, eller Herren tänker på. Denna profet sammanfattar i asseende på Messie rike det hufwudsakliga af alla föregående profetior.

Guds Ande wisar oss här, att alla hans löften woro då och äro nu och alltid i åminnelse inför honom. I underbara syner afmålar Zakarias för oss allt det wäsendtliga af Guds rike i alla tider, men i synnerhet af Messie rike; ja han beskriwer, huru hela werlden skall blifwa uppfylld af Kristi rike och af dess härlighet. Zakarie profetior äro ett evangelium om Kristus såsom profet, öfwersteprest och konung. För honom beredas de två förenade kronorna af det öfwerstepresterliga och det konungsliga embetet. Hans wagnar utgå med segrande magt till alla land, och honom skola de tillbedja och tjena. Kap. 6. Först wisar Herren för denne profet i två syner, huru wanmäktiga alla de werldsliga magterna och alla Guds rikes fiender äro emot Kristus och hans rike. Segerwinnaren på den röda hästen ibland myrtraträd i dalen, kap. 1, är en ljusligt träffande bild af den himmelske segerhjeltens beskyddande wård om sin kyrka och församling. Han är åtföljd af en här af änglar, för att wisa den magt, hwarmed han beskyddar sitt folk och straffar dess fiender. De röda hästarne beteckna de friga och stora rörelser, hwarigenom wägen banades och ännu banas bland jordens folk för Kristi rike. Myrtraträdet är en låg buske och således en träffande bild af Guds folk i swaghetens och ringhetens tillstånd, men det är alltid grönsfande, det gifwer en ljuslig luft, det är en wanlig bild af ren, högtidlig glädje och af lyft brudtärlet, och härmed betecknas således Guds folk, som i sig sjelft är swagt, men utkoradt till Kristi brud, uppfyllt af hans kärlek, renadt genom hans försöning och inwärtets ljusligt och grönsfande genom hans Andes

nådegåfwor. O, huru lätt kunde de swaga myrtenträden af fienderna förtrampas och förstöras, men de beskyddas af Herren Zebaoth, af härskarornas Gud. — Det första kapitlet i denna profets bok är alltså en underbar afmålning af Herren Zebaoths trofasta och barmhertiga wård om sin församling. De olika färgerna på de hästar, som tillhöra Herrens härar, beteckna Guds olika hemsökelser och de olika verkningarna deraf hos olika menniskor. De röda beteckna straff och hämd öfwer fienderna; de bruna, grt. släffiga, betyda de mångfaldigt omstiftande hemsökelser, som bana vägen för Guds rike; och de hwhita betyda alla de nådesbewisningar, hwarigenom menniskor komma till åtnjutande af den sanna friden. De draga genom landet, det är öfwer jorden. Upp. 6. Synen, som framställer de fyra hornen och de fyra smederna, wisar oss huru wanmäktiga alla werldsmagter äro emot Herren och hans kraftiga redskap. Alla werldsliga magter liknas blott wid horn, och horn är ett försvarswapen hos djuren. I djurriket är det kraftens och wåldets verktyg. I Guds ord begagnas det derför såsom en bild af magt och wåld hos fienderna, men hos Guds folk såsom en bild af Guds beskydd. Ps. 18: 3. Så liten kraft, som hornen af de största djur hafwa mot smeder och deras redskap, så liten, ja, wida mindre kraft hafwa Guds rikets fiender emot de redskap, som han sänder för att besegra dem. I dessa syner hafwa wi således fullkomlig wißhet om Guds rikets seger öfwer allt motstånd af alla horn och alla fiender. — Det andra kapitlet handlar om Jerusalem. Jerusalem skall mätas med ett måtesnöre. Det skall blifwa utwidgadt och bebott, såsom Herren bestämmer. Blott i ringa mån uppfylldes denna profetia före Kristi födelse, och ännu mindre har den sedan blifwit uppfylld. Denna beskifning syftar klarligen på en tid, som ännu ej är kommen. Jerusalems mätande betecknar med klaraste bestämhet och wißhet, att härmed åsyftas Jerusalems stad på den tid, då alla dessa löften skola fullbordas, ty det Jerusalem som ofwan till är, det himmelska Jerusalem, mätes ingalunda med något måtesnöre. Jemför Upp. 11 och 21. Detta kapitel wisar oss, att Kristi kyrka skulle samlas, såsom den sedan har blifwit samlad af både judar och hedningar. Fröjda dig och war glad, du dotter Zion, ty si, jag kommer och will bo när dig, säger Herren. Kap. 2: 10. Denna vers är en kostlig uttolkning af det namnet Immanuel, Gud med oss. I

Kristus bor Gud i sin församling; detta hör till denna profetias allmänna, andliga fullbordan. Men ännu bestämdare säger Herren i särskildt löfte genom samma profet: Herren skall ärfwa Juda för sin del uti de helga landen och skall åter utwälja Jerusalem. Kap. 2: 12.

Det tredje kapitlet innehåller underbara bekrifningar om rättfärdiggörelsen i allmänhet och om rättfärdiggörelsens grund, som är Jesus Kristus, samt tillika om Messie rike, som är den härliga, allmänna frukten af försoningen. Profeten fick i en syn ståda öfwerstepresten Jehosua, ståndaude för Herrens Ängel, och satan stod uppå Jehosuas högra hand, på det han skulle stå honom emot. Jehosua war öfwersteprest bland det judiska folket på profetens tid. Han förestälde hela folket inför Gud, ja han war en förebild af Kristus, men han hade oreña kläder uppå, och detta wisar, att både han och hela det judiska folket och alla menniskor äro af naturen oreña inför Gud, och de hafwa satan till åklagare inför Guds domstol. Han framhåller hwarje synd. All synd är hans werk, derför påstår han, att alla, som göra synd, äro hans tjenare och hans egendom. Han står emot öfwersteprestens böner och emot folkets böner och emot all deras gudstjenst på grund af deras synder. Men Herrens Ängel, Herren Jehova, Guds Son, som kallas Herrens Ängel, näpste åklagaren och besalde, att Jehosua skulle omklädas. — Detta betyder först, att Gud förbarmade sig öfwer Jehosua och judafolket för Jesu Kristi skull, som komma skulle, och att Gud för Jesu skull förbarmar sig öfwer alla de själar, som lyfna till ordet, så att de få se sin orenhet och dermed framträda inför Gud för att bekänna synden och bedja om nåd. Satan anklagar dem, ja lagen och samwetet anklaga dem äfwen, men Jesus är deras förswarare när Fadren. Då själen står inför Herren i sin orenhet, så är detta stående redan en bekännelse af synd och skuld med bön om nåd och barmhertighet. Då förbarmar sig Herren Jesus Kristus öfwer henne, och hon blifwer omklädd, de oreña kläderna, hwarmed alla synder betecknas, blifwa från själen borttagna, och hon blifwer klädd i högtidskläder. Ja, äfwen änglarna måste härtill wara behjelpiga, men blott till de oreña klädernas borttagande. Till wäddelse och werlande af besinning och syndaånger kan Guds försyn begagna mångahanda medel, men Kristus allena kan kläda själen i rättfärdighet, såsom Herren sade till Jeho-

sua: Si, jag hafwer tagit dina synder ifrån dig och hafwer klädt dig uti högtidskläder. Högtidskläderna betyda den rättfärdighet, den heliga prydnad, hwaruti Kristus kläder dem, som tro på honom och tilllegna sig hans förtjenst. Dessa högtidskläder äro de bröllopskläder, som menas i Matt. 22: 11. Jehosua fick äfwen en ren hatt eller hufwudbonad. Kap. 3: 5. Till en syndares frälsning, rättfärdighet och salighet är det nödvändigt, att syndens och egenrättfärdighetens orena drägt blifwer borttagen och att själen blifwer klädd i Kristi rättfärdighet. Och då detta sker, har den rättfärdiggjorda själen nåd att nalkas Gud såsom tillhörande det andliga prästerskapet. På öfwersteprestens hufwudbonad i det gamla testamentet war en guldplåt, på hwilken de orden woro ingrasverade: **Herrens helighet**. Detta betydde först och främst, att Kristus, vår himmelske öfwersteprest, är Herrens helighet, den helige och fullkomlige i ordets högsta mening; men tillika, att alla, som i tron blifwa inympade i honom, blifwa medlemmar af det andliga prästerskapet, som är Herranom heligt och dagligen nalkas honom i Jesu Kristi namn med bön och lof och tackägelse. Såsom Jehosua derpå fick befallning att wandra på Herrens vägar och hålla hans wakt, tillika med ett stort och härligt löfte, så har hwar och en själ, som blifwer ifklädd Jesu rättfärdighet genom tron, fått Guds befallning och å sin sida lofwat att wandra på Herrens vägar och hålla hans wakt. Kap. 3: 8. **Några af dem som här stå**, betyder änglarna, som ledsaga de fromma, i synnerhet prester och lärare, Ps. 34: 8, såsom Luther lär oss. Luther menar sådana prester och lärare, som älfka Guds ord och wilja leda själar i Guds ords ljus. I kap. 3: 8 lofwar Herren och säger: Si, jag will låta komma min tjenare Zema. Zema betyder telning. Det är Kristus, som menas. **Ett ris skall uppgå utaf Isai släkte och en telning utaf hans rot frukt bära**. Es. 11: 1. Guds folk, det rättfärdiga ewighetsfolket, har sin upprinnelse af denna telning och uppväxer af honom. Det syndiga menniskosläktet hör i sig sjelf till en fallen, förruttnad stam. Genom synden är döden kommen i werlden, genom synden är menniskan andligen död och hemfallen åt den ewiga döden. För att komma till nytt lif och lefwa ewinnerligen behöfde menniskosläktet en ny stamsfader med oändlig lifskraft, en lifgifwande ande, som gifwer magt att blifwa Guds barn

åt dem, som tro på hans namn, Joh. 1: 12, så att ett nytt släkte födes och sålunda ett rike uppstår, som skall blifwa ett ewigt rike. Detta rike uppväxer af honom sjelf, såsom ett släkte af samma stamfader, liksom grenarna af winträdet. Med afseende på denna lifgifsmande kraft, som frambringa otaliga grenar och frukter, kallas han Zema eller telening af samma rot, såsom ny stamfader för ett nytt släkte, Ewig fader eller Ewighetsfader. Ef. 9: 6. Således är han de trognas pånyttfödare, såsom han också är deras rättfärdiggörare. Kap. 3: 3. Profeten framställer också Messias under namnet af den ena stenen, hvarmed han tydligen syftar på Ef. 28: 16: **Si, jag lägger i Zion en grundsten, en pröfwosten, en kostelig hörnsten** o. s. w. Jemför Ps. 118: 22. Kristi lidande war liksom ett uthuggande af denna sten. Han blef genom lidande fullkommen gjord. Det höfdes den himmelske Fadren, att han skulle göra Guds barns salighetshöfding fullkomlig genom alla dessa lidanden. Ebr. 2: 10. Genom sina lidanden, sin död och hela sin tillfylltörelse är Kristus för oss fullkommen gjord. Då han utropade på korset: **Det är fullkomnad**, så blefwo det landets synder och hela werldens synder på en gång borttagna, så att hwar och en, som tror på honom, skall icke förgås, utan få ewinnerligt lif. Zak. 3: 9. Joh. 3: 16. På denna försoning äro alla Guds löften grundade både i gamla och nya testamentet. Med sitt lidande och med sin död har Jesus Kristus åt hela sin församling förwärfwat den Helige Ande, som liknas wid sju ögon på grundstenen, de sju Guds andar, som han hafwer. Upp. 3: 1. Med sin Ande är han närwarande i hela sin församling, och dessa ögon äro alla trognas ljus och lif, och derigenom grundas och uppväxer det fridens rike, der rättfärdighet och frid blifwa rådande under Fridsfurstens spira.

Det sjerde kapitlet är en profetia om den Helige Andes utgjutelse öfwer Kristi församling och om Andens gåfwor och krafter. Öfwer Kristi församling blef den Helige Ande utgjuten på pingstdagen såsom ett underbart eldsdop från himmelen, och denna utgjutelse fortfar och skall fortfara, fastän icke på synligt sätt, ända till Kristi tillkommelse. Ljusastaken med de sju lamporna äro en bild af den Helige Andes upplysande nåd (jemför Upp. 4: 5; 5: 6) i församlingen. Sjelfwa oljan är den Helige Andes gåfwa, som widmagthåller ljus och lif i

församlingen, så wäl som i de enstilla, troende själarne. De två oljoträden betyda de medel, hwarigenom Gud meddelar sin Andes gåfwor, ordet och sakramenten, profeter, apostlar, evangelister, herdar och lärare. De två oljoträd, som profeten stådade, woro en träffande förebild till de två wittnen, som ännu äro att förwänta. Upp. 11: 3, 14. I samma kapitel wisar Guds Ande, att det är genom den Helige Andes nåd och kraft Kristi kyrka växer och uppbygges Gud till ett hemman genom Anden. Ef. 2: 21, 22. För honom måste alla hinder, ja äfwen de högsta berg wika undan. Zak. 4: 7. — Det femte kapitlet syftar både på det allmänna affallet ifrån Herren i den tid, då profeten lefde, och på affallet i alla följande tider, i all synnerhet i våra tider. När ondskan och lasten hos ett folk äro så långt komna och tänkesättet är så förderfwadt, att tjuftar och menedare, att otuktiga, drinkare och sabbatsbrytare, som äro röfware och tjuftar inför Gud, icke anses brottsliga, då hwilar den allsmågtige Domarens wrede öfwer ett sådant folk. Då lag och rätt inför menniskor förlora sin kraft eller förwändas och blifwa stridande emot Guds ord, så måste Herren sjelf uppenbara sig såsom domare. Då man börjar anse synden med lifgiltighet, så swärfar öfwer ett sådant folk förbannelse och straff från den Allsmågtige såsom ett flygande domsbref, som innehåller både bekräftning på synden och domslut tillika. Både för den enstilla människan och för hela folk finnes ett wißt mått för synden såsom en skäppa, och när detta mått är fullt, så inträda hemsökelse, dom och straff, om icke straffet afwändes genom sann omvändelse. Omvändelse i skäppan betyder först det affälliga judafolket, som förkastade sin Messias och dermed uppfylde sitt syndamått. I denna syndaskäppa, i sina gamla synders fulla mått, är detta folk ännu fångat i särskilda länder, bland främmande folk, i den sista stora fångenskap, som är såsom en fortsättning af den babyloniska. Men de kristna folken synas nu äfwen wara nära att hafwa uppfyllt sina synders mått, och då tillstunda äfwen för dem de swåra hemsökelse och domar, som den Heliga Skrift omtalar.

De fyra wagnarna med hästar af olika färger, som profeten stådade i en annan syn, kap. 6, betyda Kristi rikets framgång i olika länder, oaktadt hinder på alla sidor, så stora som berg.

De olika färgernas betydelse är förut omnämnd. Under frig och blodsutgiutelse, under hungersnöd och pest, sorg och död och under mångahanda domar och omflistande stickelser, hvarmed Guds försyn söker att bereda menniskorna till att emottaga evangelium, utbreder sig den himmelske fridsfurstens rike, som oemotståndligt banar sig väg till det ena folket efter det andra. Kap. 6: 1, 7. I denna syn såg profeten ståda, att Kristi rike skulle först utbreda sig i nordlanden, och detta har gått i fullbordan, ty hittills har Kristi kyrka husvudsakligen funnits i de norra länderna på jorden. Si, de som norr åt draga, de låta min Ande hvila i nordlanden. Kap. 6: 8. Denna profetia har äfwen blifwit fullbordad i vårt fädernesland. O, måtte den också blifwa fullbordad i våra själar, så att våra hjertan blifwa den Helige Andes tempel! Men Kristi rike skall utvidgas till alla jordens länder, och det gör nu genom evangeliets predikan stora framsteg i alla land. Såsom ljusastaken har blifwit bortstött i de gamla länder, der evangeliets ljus lyfte så klart i den apostoliska tiden, så hafwa vi i Guds ord klara och bestämda förutsägelser, att ljusastaken skall blifwa bortstött från många af de länder, som nu kallas kristna, men att Herren skall sedan förbarma sig och efter en mörk och stormig natt låta rättfärdighetens sol uppgå öfver jorden med ljus, rättfärdighet och salighet under sina wingar. — Det sjunde kapitlet innehåller en kostelig botpredikan, men i de sista verserna förutsäger Herren Zebaoth genom profeten, att judafolket skall förkasta sin Messias och salighetens evangelium och därför åter blifwa förströdt ibland alla hedningar, så att landet ännu en gång måste blifwa öde. Men derefter förkunnar Herren en stor och härlig återställelse. Så säger Herren: Jag wänder mig åter till Zion och vill bo i Jerusalem, så att Jerusalem skall kallas en sannfärdig stad och Herren Zebaoths berg ett heligt berg. — Detta säger Herren Zebaoth: Si, jag vill förlossa mitt folk ifrån österlandet och ifrån westerlandet, och jag skall låta dem komma hit till att bo i Jerusalem, och de skola wara mitt folk, och jag skall wara deras Gud i sanning och rättfärdighet. Kap. 8: 3—8. Från österlandet blefwo judarna församlade, då de återwände från den babyloniska fångenskapen, men både från öster- och ifrån westerlandet och ifrån alla land skola de församlade warda till

ett andligt Zion och äfwen till sitt gamla fädernesland, då Herren fullbordar sina löften. Rom. 11: 12—16.

Efter de många ljusa löften om Zions härliga framtid, som innehållas i kap. 8, börja ännu klarare profetior om Messias och hans rike. Du dotter Zion, fröjda dig storligen; du dotter Jerusalem, gläd dig; si, din konung kommer till dig, en rättfärdig och en hjälpare, fattig, och rider på en åsna och på en ung åsninnas sola. Et, han skall lära frid ibland hedningarne, och hans herradöme skall vara ifrån det ena hafwet till det andra, och ifrån floden intill werldens ända. Dessa profetior förkunna Messie ankomst först i förnedringstillståndet och hans inridande i Jerusalem såsom fattig och till utseendet ringa, men såsom Zions konung, en rättfärdig och en hjälpare. Genom sin rättfärdighet och fullkomliga tillfyllestgörelse är han vår hjälpare och frälsare, och hans rike utbreder sig med magt genom hans Ande öfwer alla land. Detta håller nu på att gå i fullbordan. Ljuset framtränger allt widare till jordens mörka länder. Du utsläpper och genom ditt förbunds blod dina fångar utur kulan, der intet watten uti är. Kap. 9: 11. Kristi försoningsblod är det nya testamentets förbundsblod. Alla själar, som deruti blifwa rentwagna, äro derigenom befriade från syndens fångenskap, som liknas wid en mörk, försträddlig kula, såsom Josef nedsänktes i en uttorkad brunn, 1 Mos. 37: 24, och Jeremia nedsänktes uti en grop med gylltja. Jer. 38: 6. Till försoning ifrån syndens fångenskap är förbundsblodet nödwändigt. Med denna lösepenning är vår syndaskuld betald, dermed blifwa wi rentwagna, och det förklarade förbundsblodet, hwarmed Kristus ingått för oss i det allra heligaste i himmelen, är tillika det andliga lifsmedel, som föder och närar själen till lif och salighet. De följande verserna 13—17 i detta kapitel innehålla en beskifning om den underbara seger, hwilken Herren skall förlåna åt Israel öfwer de mäktiga hedniska fienderna i den sista tiden. Att dessa löften icke redan blifwit uppfyllda, kan hwar och en tydligt warseblifwa, som jemför dem med de förslutna tidernas alla händelser; och samma löften fortsättas i det 10 kapitlet, jemför v. 5—12. — Deremot beskifwes i kap. 11 åter Kristi förnedringstillstånd och huru Judas förrådde honom samt de straffdomar och den förkastelse, som skulle drabba judafolket sedan de förkastat sin Herre och fräl-

sare. — Derefter gifwes åter underbara löften, som i synnerhet syfta på de sista tiderna. Jordens hedningar skola församla sig emot Jerusalem, men de skola öfvervinnas, kap. 12: 1, 2. Ja, här förutsäges äfwen, huru denna seger skall vinnas. Både stridshästarne och ryttarne i de fiendtliga härarne skola blifwa slagna med blindhet och ursinnighet. Då vända dessa härar sina wapen emot hwarandra. Hes. 38: 21, och kap. 39. På den tiden, säger Herren, skall jag tänka till att nederlägga alla hedningar, som emot Jerusalem dragne äro. Zak. 12: 4—9. Detta kan icke hafwa afseende på evangelii seger, utan på Guds straffdomar öfver kyrkans fiender. Derefter bestrifwer profeten judafolkets underbara syndaånger, bättring och omvändelse till Herren Jesus i den sista tiden. Öfver Davids hus och öfver borgarne i Jerusalem skall jag utgjuta nåds och böns Ande; och de skola se uppå mig, den de genomstungit hafwa etc., v. 10. På den samma tiden skall Davids hus och borgarne i Jerusalem hafwa en fri, öppen brunn emot synden och orenhet. Kap. 13: 1. Här hafwa vi således åter det i Skriften wanliga sammanhanget i nådens ordning för oss framställdt, först ånger och klagogråt öfver synden, kap. 12: 10, 14, och derpå den tröstliga försäkran, att alla dessa ångersfulla hafwa en fri, öppen brunn emot synden och orenhet. Denna fria, öppna brunn är öppnad på Golgata. Till den korsfäste, i hvilken de stungit hafwa, hänwisar Johannes Döparen, sägande: Si, Guds Lam, som borttager verdens synd. — Derefter förkunnar Guds Ande genom profeten, huru den gode Herden, då han kommer till sitt folk, skall blifwa förkastad och slagen, kap. 13: 7, men att willoandar och förörare skola komma på stam, v. 2, 5, och huru jordens folk genom de stora straffdomarna skola blifwa utomordentligt förminskade, men att qwarlesworna skola blifwa såsom genom eld omvända och rensade, så att de säga: Herren min Gud, då han säger till dem: Det är mitt folk. Då skola de tillbedja och tjena honom såsom sin Herre och Gud, v. 8, 9, och då skall blifwa ett fårahus och en herde. — Det fjortonde kapitlet är en utförlig profetia om den dagens bestaffenhet, då Herrens tillkommelses uppenbarelse sker, och om det, som då händes. Jerusalem blifwer till en del öfvervunnet, men då skall Herren draga ut och strida emot de samma hedningar, v. 2, 3. Då sker den stora jordbäfningen, v. 4, 5. Upp. 16: 18—21,

hwargienom Oljoberget remnar, så att en del af den ström, som då framtränger utur tempelberget, kan flyta raft åt öster och sedan ut i Döda hafwet. Hes. 47: 1, 12. Denna jordbäfning omtalas äfwen i Hes. 38: 19, 20. Det är en dunkel dag, v. 6, 7, men astoneu blifwer ljus, då af Zion uppgår Guds härliga sten. Förtärande eld går före honom och omkring honom en mächtig storm. Ps. 50. Hans ljungande lyser på jordens krets, jorden ser det och försträcks. En del af den nya strömmen från tempelberget skall flyta westerut till Medelhafwet. Då skall Herren wara en konung öfwer alla land; på den tiden skall Herren wara en och hans namn ett. Då uppstår en enig församling; då fullbordas orden i vår trosbekännelse: En helig, allmännelig kyrka; då upphöra partistriderna, willfarelserna och allt lögnens och otrons werk, v. 9. Slutligen bestrifwer profeten, huru Jerusalem skall återställas och hwilken trygghet det skall åtnjuta, v. 10, 11, samt huru det tillika skall wara den egentliga medelpunkten för Jesu Kristi härligaste uppenbareller och den högtidligaste gudstjensts utöfning under hela den tid, som detta fridens rike skall rädda. Men han bestrifwer äfwen hwilka straff och hemsökeller då skola drabba alla de folk och hedningar, som icke wilja böja sig under fridfurstens spira och tillbedja honom, såsom det då blifwer förordnad; jemför v. 16, 19 och Ps. 2: 8—11. Då skall all ting wara Herranom helgadt, och allt hwad hans tillbedjare ega skall wara honom heligt, så att ingen anser något deraf wara sin egen tillhörighet. Till detta tillstånd af fullkomlig kärlek till Gud och till nästan och således till den rätta förwaltningen af alla egodelar såsom Herrens samt den rätta gemenskapen af egodelarne mellan Guds folk i sann kärlek hafwa wi en stön förebild i den apostoliska tiden, så länge församlingens medlemmar ännu woro brinnande af sann, upprigtig kärlek. Apg. 4: 31—34. Detta tillstånd börjas åter så snart hela församlingen blifwer så upptänd af Kristi kärlek, att i hela hopen är ett hjerta och en själ.

Malakias, som lefde 100 år efter Haggai och Sakarias, är den sifte af det gamla testamentets profeter, och hufwudsakligen genom honom har Herrens Ande samlat och ordnat det gamla testamentets böcker, såsom wi nu hafwa dem. Han har derför blifwit kallad profettans infegel. Malakias bestraffar judafolkets andliga kallfynnighet och tröghet till gudstjen-

sten såväl som andra synder, och dessa bestraffningar och varningar gälla för alla tider. Äfwen genom denne profet har Herren lofwat att upprätta sitt rike, rättfärdighetens och fredens rike bland alla folk. Af solens uppgång allt intill nedergången skall mitt namn härligt warda ibland hedningarne, och i alla rum skall för mitt namn rökt och ett rent spisoffer offradt warda, ty mitt namn skall härligt warda ibland hedningarna, säger Herren Zebaoth. Mal. 1: 11. En tydligare försäkran kan icke gifwas. Vår frälsare har lärt oss att bedja: Tillkomme ditt rike, och denna bön fullbordar han både så, att hans rike kommer till oss i våra hjertan, så framt wi i tron wilja anamma öfwerstepresten och konungen sjelf, och han fullbordar den äfwen så, att hans rike kommer till det ena folket efter det andra redan nu, men ännu mera ster detta då, när de wäldiga fienderna blifwit af Herren undanröjda och satan blifwit alldeles bunden. Jemsför Upp. 19: 11—21; 20: 1, 2. Ändtligen talar Herren genom denne profeten om den stora och underbara dag, då fienderna skola blifwa såsom halm, som skall upptändas af den dagens brinnande ugn. Den dagen skall brinna likasom en ugn; så skola då alla föraktare och ogudaktiga wara halm etc.; men eder, som mitt namn frukten, skall uppgå rättfärdighetens sol och salighet under hennes wingar. Mal. 4: 1, 2. Si, jag skall sända den profeten Elias, förr än den stora och försträdliga Herrens dag kommer. Kap. 4: 5. Hwad detta betyder, har vår frälsare sjelf förklarat. Matt. 11: 14. Mark. 9: 12, 13. Matt. 17: 11; och i Uppenbarelseboken lära wi mer derom.

Wi hafwa nu betraktat många profetior i det gamla testamnet, hwilkas fullkomliga fullbordan wi ännu hafwa att wänta. De angå hufwudsakligen Kristi upphöjsetillstånds uppenbarelse och hans rikets fullkomligare upprättelse här på jorden, hans fienders och motståndares utrotande på det bestämde sätt, som Guds ord så ofta bestrifwer, samt bestäffenheten af Messie rike under den tid, då det bland jordens folk skall blifwa rådande. Redan här i tiden skall Kristus herska såsom konung i sin församling annorlunda, än han nu gör. Werldsmagterna och fienderna skola icke ända till yttersta dagen få behålla det yttre herrawälde öfwer församlingen, som de ännu hafwa. De skola förlora det, men detsförinnan skola de göra allt hwad de kunna att utrota kristendomen från jorden på den bedröfs-

liga tid, hwaraf Jerusalems belägring och förstörelse war en förebild. Men Herren är när, han skall icke öfvergifwa sin flena hjord, han skall förlossa sina utvalda, som ropa till honom dag och natt. O, låtom oss allaakta på hans ord: **Sy**llen **Sonen**, att han icke förtörnas och **S** förgås på wägen: ty hans wrede skall snart begynna att bränna; men salige äro alla de, som förtrösta på honom. Ps. 2: 12; Mal. 4: 1.

Kort öfwerfikt af det nya testamentets profetior.

1. Om Kristus och hans rike.

Wår högtlofwade frälsare Jesus Kristus sjelf är, i ordens fullaste och högsta mening, wår **Profet**, **Öfwersteprest** och **Konung**. Wi arma menniskor äro alltid benägna till ensidighet. Stundom betraktar man Kristus blott såsom öfwersteprest, då deraf uppstår ett löst evangelium, eller mera öfwerwägende såsom konung, och då uppstår en lagist rigtning. Då Kristus företrädeswis och öfwerwägende betraktas såsom öfwersteprest, så begagnas merendels såsom lösensord det uttrycket för oss; men då han huswudsaktigen betraktas såsom wår konung, som i trons lydnad bör efterföljas i trons gemenskap med honom, så begagnas företrädeswis det uttrycket Kristus i oss. Båda dessa uttryck innebära stora och wiktiga delar af salighetens ord, som wi ingalunda få stilja från hwarandra, och ingendera af dessa får undanträngas, så framt wi wilja saliga warda. Endast detta måste härwid behjertas, att hwar och en själ, som will salig warda, måste först och främst tro på Kristus för oss, Kristus såsom wår öfwersteprest. Ty först måste syndaren fatta och tro hans nådelöften och blifwa, såsom ogudaktig, rättfärdiggjord af idel nåd genom Jesu Kristi tillsyftelsegörelse, så att själen i sin ånger och nöd flyr till offerlammet på Golgata och tror, att hon i samma stund får och har syndernas förlåtelse för hans förtjensts skull, för hans offerböds skull och för det dyra offerblods skull, hwarmed han såsom wår öfwersteprest är ingången inför den ewiga rättfärdighetens

domstol i det allra heligaste i himmelen. Då själen sålunda tillägnar sig hans rättfärdighet i hela hans tillflyktsöfrelse, i synnerhet i hans offerdöd och offerblod, så är hon af nåd rättfärdig, ty Kristi hela tillflyktsöfrelse och rättfärdighet tillräknas henne inför Gud, och hon förklarar inför honom rättfärdig och frikännes inför hans domstol ifrån all synd och skuld. Detta är rättfärdiggörelsen af nåd genom tron allena. Men denna tro är, liksom ångern öfwer synden och åstundan efter nåd, ett verk af Herrens Ande. Det var Herrens Ande, som i publikanens själ verkade både driften att gå upp i Herrens tempel och bekänna, att han var en syndare, och tillika en innerlig bön om nåd och missund, så att han förenade det ena med det andra i de så orden: **Gud, missunda dig öfwer mig, syndare!** Och så snart syndarens hjerta öppnas genom den Helige Ande att på detta sätt i tron anamma den oförstörda nåden i Kristus Jesus och blifwa ifklädd hans rättfärdighets bröllopskläder, så är dermed det nya lifwet i själen upptändt och ny födelse skedd; då är den själen född af Gud, ty hon har i sig anammat och emottagit Guds Son själf, som är uppståndelsen och lifwet — wägen, sanningen och lifwet. Då är Kristus hennes lif, såsom aposteln säger: **Kristus är mitt lif.** — **Säg lefwer, dock icke nu jag, utan Kristus lefwer i mig.** Då Kristus lefwer i själen, så är han Herre och konung i själens tempel, i hjertats boning. Det är då han, som regerar och herskar; han är då anden i vår ande, själen i vår själ, hjertat i vårt hjerta, lifwet i vårt lif, så att wi lefwa i honom, lefwa af honom, lefwa för honom och till honom, och då är han både vår öfwerstepest, i hwilkens blod wi dagligen blifwa renade från all widblådande synd under den dagliga bättringen, och tillika vår konung, till hwilken wi alltid få wända själens blick för att af honom dagligen emottaga allt det wi behöfwa för kropp och själ, daglig nåd, dagligt bröd, beskydd och wård och ledning samt kraft att i allt förtrösta på honom, tacka honom, lyda honom, lefwa för honom och wandra i hans fotspår. Så äro vår högtlofwade medlarens öfwerstepestertliga och konungsliga embeten underbart förenade, icke blott i honom, utan ock i alla de själar, som lefwa i trons gemenskap med honom. I honom är profetian om de två kronorna och om den underbara tillwäxten under hans regering härligt förenade. Sak. 6: 11, 12.

Om den nödwändiga föreningen af dessa twenne, vår dyre frälsares embeten, det öfwerstepresterliga och det konungsliga, hysa alla allwarliga kristna någorlunda öfwerensstämmande tankar, äfwen om dessa tankar icke alltid äro så klara eller uttrycken så noggranna och rigtiga efter bibeln och vår kyrkas lära. Vi böra härwid besinna, att de flesta icke hafwa så noggrann kunskap, att uttrycken kunna blifwa fullkomligt rigtiga. Man får stundom höra af de frommaste och upprigtigaste själar uttryck, som äro origtiga och wittna om ofunnighet. Men då man attar på deras tal i det hela, på anden i deras wäsende och de ord, som angå sjelfwa lifwet, så wisar sig troslof, ja, stundom ett härligt troslof. Men sorgliga ensidigheter hafwa äfwen i afseende på Kristi öfwerstepresterliga och konungsliga embeten wida gripit omkring sig och åstadkommit partier i våra dagar. Ett stort parti framhåller alltid den andra artikeln med ett bedröfligt tillbakafåttande af den första och den tredje, och ett annat parti framhåller nästan uteslutande den tredje artikeln antingen i läran om nådens ordning eller i läran om kyrkan. Alla upprigtiga, bedjande kristna böra derför innerligen bedja Herren om kärlekens och enhetens ande, att sanningen måtte blifwa anammad och trodd och tillämpad i deß fulla helhet, så att den icke längre må blifwa sönderstyckad och söndersliten af partifinne och af de wilkomningar, som själasjänden nu så ifrigt sprider både bland oss och i hela kristenheten.

Mer än något annat af vår frälsares förutnämnda embeten har hans profetiska embete warit och är tillbakafått i vår tid, ehuru nu allwarliga kristna i flera evangeliska länder börjat att akka derpå mycket mera, än det ännu fter i vårt fädernesland. Vår frälsares profetiska embete är hans läroembete, det nådesembete, hwarmed han upplyser och leder alla de själar, som blifwa hans lärjungar och wilja lära af honom. Det, som wi först och främst hafwa att lära af honom, är salighetens wäg genom tron, hwarom förut blifwit taladt, och sedan allt det, som han i sitt ord lär oss att iakttaga, bebjerta, betänka och lyda. I sitt ord lär han oss icke blott huru wi skola komma till sann tro och blifwa af nåd rättfärdiga, utan han lär oss äfwen, huru wi sedan i denna rättfärdighet skola lefwa och wandra, såsom och aposteln förmanar oss: Den der säger sig blifwa i honom, han skall och wandra såsom han

wandrade. 1 Joh. 2: 6. Härtill hör således ett innerligt be-
 hjertande af Jesu bergspredikan och af allt hans ord, som har
 afseende på hans efterföljares wandel och lefwerne. Både
 Kristus och hans apostlar undervisa oss lika mycket om nöd-
 wändigheten af att wara rädd för synden och ifrigt fara efter
 helgelsen, som de undervisa oss om försoningen och om sättet
 att komma till en sann tro. Alltså, **trons lydnad** vill han
 lära oss, och den består först deruti, att man lyder hans ord,
 så att man **tror** det, och vidare deruti, att man vill lyda
 honom i sann och innerlig efterföljelse i **tron** och **färlefen**.

Men icke blott härtil inifrånker sig innehållet af hans
 lära, utan då han predikade, så predikade han **evangelium om**
riket, och med detta rike menas både nådens rike här på jor-
 den och härlighetens rike i himmelen. Nådens rike här på
 jorden började redan i paradiset strax efter syndafallet, då
 Gud gaf det första löftet om frälsning åt det fallna menni-
 skosläktet, och detta rike blef genom uppenbarelsor och nådes-
 anstalter upprättadt i det gamla testamentet såsom en under-
 bar förberedelse till den utlofwade frälsarens ankomst. Men
 egentligen blef hans nåderike upprättadt då, när han sjelf
 kom och predikade **evangelium om riket** och sjelf blef detta
 rikets grundwal och ewige konung. Så snart detta rike genom
 den fullkomliga försoningen och tillfylltsgörelsen war grundadt,
 så började det uppbyggas på denna fasta grund, och detta skedde
 först och främst genom den Helige Andes utgjutelse och vidare
 genom hans predikan af detta evangelium om riket för Her-
 rens återlösta på jorden. Så många som läto sig öfverwin-
 nas af detta ord och af Guds Andes nåd, de blefwo lefwande
 undersåter i denne konungs rike och derigenom beredda till
 det ewiga härlighetsriket, så framt de icke afföllo, utan blefwo
 genom hans nåd bewarade i tron intill sin lefnads slut. Detta
 nåderike med hela den härliga nådesinrättningen skall fortsara
 på jorden ända till werldens slut. Men om detta nåderike
 innehåller Guds ord i gamla och nya testamentet mycket ut-
 förliga och ganska olika beskifningar. Af dessa beskifningar
 inhemta wi, att detta rike skall wara af ganska olika bestaffen-
 het i olika tider. Såsom war dyre frälsare sjelf gick genom den
 djupaste förnedring till den härligaste upphöjelse och denna upp-
 höjelse tog sin början redan här på jorden, så lär oss Guds ord,
 att Kristi kyrka, som här är hans rike, skall först genomgå ett lång-

warigt förnedringstillstånd och följa sin konung i ödmjukhet, i tålmod, i försakelse under otaliga förföljelser och mångfaldigt förtryck, förakt och smälek och lidanden, ja, otaliga bekännares martyrdöd redan i begynnelsen och sedan under hela utvecklingen, men i synnerhet wid slutet af detta förnedringstillstånd. Då skall det till slut synas såsom om Kristi kyrka wore utrotad och dödad, likasom fienderna en gång trodde, att det war alldeles ute med konungen sjelf, då han uppgaf anden på korset. Men sedan började hans upphöjellstillstånd. **Det war fullkomnadt.** Återlösningen war skedd, segern war vunnin. Från himlatronen sände den i härligheten upphöjde konungen sin Ande med upplysande, lifgifwande krafter, och på jorden började nu hans andliga lefamen att hastigt tillwäxa, och ännu håller den på att tillwäxa, i det själar genom ordets och Andens kraft upphörligen samlas till honom från alla folk och i alla land, ty ljuset sprider sig från land till land, från haf till haf, och det är lofwadt, att det skall sprida sig till alla folk och släkter på jorden. Ännu är Kristi kyrka på jorden i det tillstånd, som motsvarar hans förnedringstillstånd. Långe war han, som är hufwudet, i förnedringstillstånd på jorden, och under en profetisk tid, som motsvarar vår frälsares wistelse på jorden ifrån hans födelse i Betlehem till döden på Golgata, måste hans församling wara i förnedring och följa honom i försakelse, tålmod och lidande och genom tron winna seger i hans kraft. Detta lidande kan aldrig i någon mån bidraga att åt församlingen förwärfwa någon egen förtjenst eller i någon mån rena henne från synden, utan det skall blott gifwa församlingen tillfälle att blifwa i tron stadfästad och bära trons frukt till konungens pris och ära, såsom bewis på trons willighet att lyda honom och wandra i hans fotspår. Det är blott i denna mening, som aposteln säger: Äro wi nu barn, så äro wi ock arfwingar; nemligen Guds arfwingar och Kristi medarfwingar, om wi annars lida med honom; att wi ock med honom komma måge till härligheten. Rom. 8: 17. Nu fröjdar jag mig uti mitt lidande för eder, och uppfyller i mitt kött hwad som fattas i Kristi lidande för hans lefamen, som är församlingen. Kol. 1: 24. I Kristi försoningslidande fattas intet. Men emedan aposteln här framställer församlingen såsom Kristi andliga kropp, som alltså är en del af honom, så fattas i lydnadslidandet den del, som efter Guds

willja hans kropp, som är församlingen, skall i hans efterföl-
 jelse genomgå, på det att kroppens släktkap och likhet och ge-
 menskap med honom skall ådagaläggas icke blott inför Gud,
 utan inför alla förnuftiga wäsen, menniskor och änglar. Så
 snart detta mått af lidande, som är bestämdt för Kristi and-
 liga lekamen, är uppfyllt och den fista tåren har blifwit sam-
 lad i den tårelägel, som skall fyllas, så synes det på några
 korta stunder såsom om Kristi rike wore förswunnet från jor-
 den, och såsom om hwarfen han, som är hufwudet, eller kyr-
 kan, som är hans lekamen, skulle hafwa någon tillwaro mer här
 på jorden, likasom det syntes wara ute med allt messiashopp
 då Kristus uppgaf anden på korset. Där en gång detsamma
 har stett med hans kyrka här i tiden, så widt menniskor kunna
 se, och när de, som bekänna hans namn, antingen äro alla
 döda, eller långt bort undangömda af Herrens hand, såsom
 Herrens trogna i profeten Elie tid, och ondskans magt samt
 syndens menniska synas fullkomligen hafwa segrat, så att de,
 som på jorden bo, fröjda sig och glädjas och sända hwarandra
 gåfwor i denna segerfröjd, Upp. 11: 10, då är Herrens stund
 kommen till att förhärliga sitt namn och skänka åt sin andliga
 lekamen på jorden, åt kyrkan och församlingen en underbar och
 härlig uppståndelseseger; icke blott sålunda, att alla de heliga,
 som Skriften bestämmer, blifwa delaktiga af den första upp-
 ståndelsen till ewig härlighet, utan här i tiden uppblomstrar
 då det allra härligaste församlingslif, och alla werldsmagter
 äro då underkastade den himmelske konungens spira. De lyda
 då med glädje detta förmaningsord: Så låten nu underwisa
 eder, I konungar, och låten tukta eder, I domare på jorden.
 Ps. 2: 10. Så lofwar profetians ord: All hedningarnes magt
 skall till dig hafd warda och deras konungar tillförde warda;
 ty hwilka hedningar eller konungariken icke wilja tjena dig, de
 skola förgås och hedningarne förödde blifwa. Es. 60. Guds
 ord talar icke blott om Guds allmagtsrike, utan i all synner-
 het om hans nåderike, och detta nåderike framställles såsom den
 segrande magt, som skall öfwerwäldiga alla werldens riken.
 Detta rike har alltså redan tagit sin egentliga början i Kristus
 Jesus, men nu samlas undersåter dertill sålunda, att Guds
 Ande werkar på menniskors själar genom ordet; och alla, som
 låta det naturliga motståndet öfwerwinnas af nåden och låta
 beweka sig till omwändelse och tro på Kristus, de blifwa be-

nådade, rättfärdiggjorda, frivilliga, lydliga undersåter i detta rike, och Kristus är deras ewigt lefwande, allsmäktige Herre och konung. Den högsta fulländningen af detta rike hafwa Guds barn att wänta i himmelen. Om detta himmelska rike innehåller den Heliga Skrift outsägligen härliga och tröstliga beskrifningar och löften. Men lika säkert är, att Guds ord beskrifwer Messie rike, Kristi rike, Guds rike såsom ett här på den återlösta jorden herstade rike, i hwilket rättfärdighetens och fridens konung skall regera bland alla folk. Det war ett stort missförstånd af dessa löften, som hos judafolket werklade en allmän wäntan på ett lötsligt rike. De menade, att Messias skulle blifwa en mäktig werldslig konung, som skulle bland dem upprätta det mäktigaste rike på jorden, och gifwa dem magt öfwer alla folk samt låta dem här i tiden lefwa i glans, prakt och öfwerflöd. Dessa föreställningar werklade så stadligt, att de icke kände igen sin frälsare, då han kom; utan de förkastade och korsfäste honom, så snart de funno, att han icke wille upprätta ett sådant rike. Men äfwen hos några irrlärare bland de första kristna insmogo sig dessa drömmar om ett sinnligt messierike på jorden, som både då och tid efter annan blifwit utmåladt med ganska falska och mot Kristi Ande stridande färger. Med rätta uttalas i våra Symboliska böcker en förkastelsedom öfwer denna willfarelse. Af helt annan beskaffenhet är det rike, i hwilket Kristus skall i frid och rättfärdighet i Ande och sanning blifwa Herre och konung öfwer jordens folk. Detta sker icke sålunda, att han såsom en synlig konung kommer att hafwa sin synliga boning på något särskildt ställe på jorden, utan han uppfyller folk och konungar med sin Ande och implantar sitt ord och sin lag i deras hjertan, så att de i rättfärdighet och kärlek wilja lyda honom, såsom Guds ord på många ställen så uttryckligen lofwar. Jer. 31: 31. Hes. 36: 26. Denna himmelska lag är också den enda fasta grunden till ett lydligt samhällsskick, och derom kan man i ordets fulla mening säga: Med lag skall man riken bygga. Men ingalunda får man föreställa sig, att, då Kristi rike blifwer sålunda utbreddt öfwer jorden, alla menniskor skola blifwa pånyttfödda, fromma och heliga. Guds ord säger oss blott, att Kristi rike skall blifwa rådande, men det säger oss också, att ogräset skall wäxa ibland hwetet intill fördetiden. Men då Kristi rike blifwer sålunda rådande, att riket, magten och wäldet

under hela himmelen gifwas åt honom, så att alla land och folk och tungomål måste tjena honom, då kunna de onda icke herfka såsom nu, ty de hafwa ingen sådan magt och de äro icke så många. Dertill kommer, att denna werldens furste då skall warda så bunden i afgrunden, att han ingalunda kan utöfwa den magt, som han ännu har. Fastän fienden äfwen nu är bunden, så säger oß dock aposteln, att han är den fursten, som magt hafwer i wäldet, den anden, som nu werkar i otrons barn, Ef. 2: 2, och att han går omkring såsom ett rytande lejon och söker hwem han uppsluka må. 1 Petr. 5: 8. Men då Kristi rike blifwer utwidgadt till werldens ändar, så skall fienden icke mer kunna bedraga hedningarne, förr än han genom Guds tillståndjelse åter lös warder utur sitt fängelse. Upp. 20: 3, 7, 8. Detta blifwer den fista stora pröfningen, som öfwergår menniskowerlden och hwarpå sedan ganska snart den yttersta domen följer. Upp. 20: 8, 15.

2. Vår Frälsares profetiska tal.

Innan vår Frälsare uppför till himmelen underwisade han sina lärjungar om sitt rike och om detta rikets nådesanstalter och hemligheter. Han betedde sig för dem lefwande med mångahanda bewisning, då han lät sig se af dem i fyratio dagar och talade med dem om Guds rike. Sedan frågade de honom, sägande: **Herre, skall du i denna tid upprätta igen Israels rike?** Då sade han till dem: Det hörer icke eder till att weta tid och stund, som Fadren hafwer satt i sin magt; men I skolen undfå den Helige Andes kraft, som öfwer eder komma skall, och skolen wara mina vittnen i Jerusalem, och i hela Judeen och Samarien och sedan intill jordens ände. Upp. 1: 8. Jesus swarade ingalunda, att deras wäntan på detta rike i bokstaflig enlighet med profeternas ord war ogrundad eller att hans rike skulle blifwa blott ett andligt rike, utan han sade, att det tillhörde icke dem att weta tid och stund, när detta rike skulle komma, nemligen genom den Helige Ande, som skulle gifwas åt dem och åt alla, som genom deras ord skulle tro på honom. Då Kristi Ande blifwit rådande i en menniskas hjerta, så gestaltar sig hennes tänkesätt och lefwerne och yttre ställning derefter, och Kristus är hennes konung. Häraf är klart, att så snart Kristi Ande blifwit rådande hos

den allra största delen af jordens konungar och folk, så taga dessa folk och riket både i regering och inrättning och lefnads-sätt en sådan gestalt, som öfwerensstämmen med Kristi Ande; och med sitt ord och sin Ande regerar han då i dem och öfwer dem, och de utgöra tillsammans ett stort messierike, hvars öfwerhufwud är Kristus, som både folk och konungar tillbedja, lyda och tjena. Och när under Kristi herradöme rättfärdighet och frid, allmän kärlek och sämja blifwa rådande på jorden och både folket i det stora hela och det största antalet af de enskilda människorna i tron på Herren Jesus älska honom och lyda honom, så kunna vi tänka oss, hwilken öfwerflödande nåd och hwilka hymniga wälsignelser Herren då skall gifwa åt de omvända, fromma, bedjande folket. Gifwer han så många wälsignelser redan nu, oaktadt de flesta människors otro och ogudaktighet, otacksamhet och otaliga misshandlar af hans gåfwor, o, hwilken rikedom af gåfwor och wälsignelser skall han då gifwa, när människorna allmänt börja lefwa i bönegemenskap med honom och tacka och lofwa honom för hans wälgärningar! Om dessa wälgärningar och wälsignelser icke blott i det andliga, utan äfwen i det lefamliga hafwa vi nästan oräkneliga löften i Herrens ord. I hans tid skall den rättfärdige blomstras, och stor frid, till det att månen intet mer är (alltså i tiden medan ännu månen är). Han skall warda rådande från det ena hafwet till det andra; och ifrån elswen allt intill werldens ändar. Alla konungar skola tillbedja honom, alla hedningar skola tjena honom — På jorden ofwan på bergen skall korn stå tjockt; hans frukt skall bäfwa såsom Libanon, och skall grönnas i städerna såsom gräs på jorden. Ps. 72. Jag will låta komma guld för koppar, och silfwer för jern, och koppar för träd och jern för sten, och will så göra det, att dina föreståndare skola frid lära, och dina skaffare predika rättfärdighet, och ditt folk skola allesammans wara rättfärdige och skola besitta jorden ewinnerligen. Es. 61. Der tillförene hafwer torrt warit, der skola dammar wara, och der wattenlöst hafwer warit, der skola rinnande källor wara, — öknerna och ödemarken skall lustig warda och wildmarken skall glädjas och blomstras såsom en lilja. Es. 35. Då skall det land, som nu suckar under torra och förödelse, det land, som Gud lofwat Abrahams folk till ewärdelig besittning, blifwa ett fruktbart och blomstrande land, och så skola många af de omätliga öknar och wildmarker,

som nu ligga öde, blifwa wattenrika och fruktbärande. Men deremot lär oss profetians ord, att i de länder och städer, der den till slut emot Herren upproriska fristenheten mest förshyndar sig, skall jorden warda till swafwel och des land till brinnande tjära, den hwarfen dag eller natt utfloäna skall, likasom då Sodom och Gomorra sjönko ned, så att både Döda hafwets botten och trakten deromkring äro fulla af jordtjära och swafwel. 1 Mos. 19: 25, 26; Es. 34. Widare funna wi oss tänka oss, hwilket wälfstånd och hwilket omätligt öfwerflöd på allt timligt godt skall tillwägabringas genom alla folks utbildade och förernade arbetskraster, då jorden skall blifwa allmänt uppodlad och då de fördolda rikedomar, som jorden i alla werldsdelar gömmer i sitt stöte, blifwa framdragna till allmän nytta för alla folk genom allmän blomstrande werldshandel under en frid, som aldrig störes, då de skola göra sina swärd till plogbillar och sina spjut till liar; ty intet folk skall upplyfta sitt swärd emot det andra och skola nu icke lära mer örliga. Es. 2: 4. Då till denna allmänna arbetsflit under sådan wälsignelse äfwen kommer alla krasters användande till Herrens ära och till allmän wälfärd, så träda alla wetenskaper och all skön konst i Herrens tjenst och blifwa honom helgade, de blifwa renade från allt, som är köttsligt och orent, och förädlas genom Guds Andes insyttelse till en oändlig mångfald af sådan underbar utveckling, att wi derom omöjligen kunna hafwa någon rätt föreställning. Då, när alla själskraster och alla snillegäfwor blifwa Herren helgade och upplyfta af hans ljus, hwilka upptäckter skola då icke blifwa gjorda under ledningen af Guds kärleksrika förshyn, som så gerna unnar menniskor allt godt, då gåfwortha icke missbrukas! Huru skola icke då urwerldens under och forntwerldens gömmor och naturlagarnas hemligheter upplåta sig för den forstade menniskoanden! Då skall det wisa sig i den fullaste klarhet, huru Herrens uppenbarelse och sann, oförfalskad wetenskap öfwerensstämma med hwarandra. Menniskan blef ursprungligen satt till herre öfwer jorden genom detta skaparens ord: **Hafwen henne under eder.** 1 Mos. 1: 28. Egentligen lyder ordet så: **Underkufwen henne.** Nu mera menniskan lär känna naturlagarna, desto mera kan hon beherska jorden och göra marken fruktbärande samt använda des alster till den mångfaldigaste nytta, och ingen menniskotanke kan sätta en gräns för de otaliga upppfinningar, som då blifwa möjliga,

när Herren uppfyller sitt löfte till menniskan för Kristi skull: Du skall göra honom till en Herre öfwer dina händers werk; all ting hafwer du under hans fötter lagt. Ps. 8: 7. Icke blott till andlig upplysning, utan till allmän upplysning skola då dessa ord fullbordas: Han skall på detta berget bortlägga svepeflädet, der alla folk med beswepte äro, och täckflädet, der alla hedningar med betäckte äro. Es. 25: 7. Ja, märkvärdigt är, att det profetiska ordet äfwen talar om, hwilken förändring allt detta skall medföra icke blott i människowerlden och på jordens yta, utan till och med för djurwerlden. Han skall giswa din säd, som du på åkren sått hafwer, regn, och bröd af åkrens årswäxt, och det öfwer nog, och din **hosskap** skall på den tiden gå i bet på en wid gräsmark. Drar och fålar, der åkren med brukas, skola blandadt korn äta, det fastadt är med kastofkofwel och wanna. Och på alla stora berg och alla stora högar skola åtskilda wattuströmmar gå, på den stora slagtingens tid, när tornen falla. Es. 30: 23—25. Häraf se wi, att denna stora förändring på jorden inbryter med den starka jordbäfning, som sker, då straffdomen går öfwer Kristi rikes mäktigaste synlige fiende. Upp. 16: 18—20.

Men innan detta Kristusrike i allmän rättfärdighet och frid blifwer herstande på jorden, hafwa wi att wänta den allmänna otro, det affall ifrån Guds ord, det förakt för hans uppenbarelse samt det glödbande hat till Kristus och hans församling, som det profetiska ordet både i det gamla och i nya testamentet så utförligt beskriswer. Så snart denna antikristliga ande hunnit sin mognad och tiden är kommen, att Gud låter den framträda i fri fart och werksamhet under det mäktiga öfwerhuswud, som kallas syndens menniska, så uppstår det fista stora werldsrike, hwaraf det gamla Babel war den tydligaste förebilden, och då inträder den försträffliga, stormiga tid med de förstörelser, hwaraf Jerusalems förstöring war en träffande förebild, och hwarom vår frälsare sjelf giswit oss en klar profetisk beskrifning i Matt. 24, Luk. 21, Mark. 13.

Då wi betrakta vår frälsares förutsägelser om allt detta, är nödwändigt att betänka den trefaldiga fråga, som lärjungarna framstälde, och att Jesu swar är ett trefaldigt swar på de tre särskilda frågorna. Då Jesus gick ut och wandrade bort ifrån templet, hwars undergång han hade förutsagt, gingo hans lärjungar till honom för att låta honom se templet

byggning, och dermed wille de fråga, huru denna stora och fasta byggnad skulle kunna så förstöras. Tempelbyggnaden hade af Herodes den Store blifwit med otroliga kostnader uppförd och war ett under af fasthet och pratt, som tycktes kunna trotsa förgängligheten. Dersför kunde lärjungarne icke begripa Jesu ord till judarne: Si edert hus skall eder blifwa öde. Matt. 23: 38. Då sade Jesus till dem: Sen I icke allt detta? Sannerligen säger jag eder: Här skall icke låtas en sten på den andra, som icke blifwer nedbruten. Då Jerusalem förstördes af de romerska trigs härarne 37 år efter Kristi död, så gick detta ord först i fullbordan, men ännu fullkomligare blefwo alla stenar nedbrutna, då kejsar Julianus wille åter uppbygga templet och derför bortröjde qwarlesworna af de gamla murarna för att lägga ny grund. Detta företag blef om intet. Det berättas, att utur de gamla hwalfwen i berget flammor frambröto och försträcke arbetarne. Nu står på den gamla tempelplatsen på Moria berg en turkisk moské. Hela platsen är således förtrampad af hedningar, ty muhamedanerna äro jäsom hedningar, men af dessa hedningar är den strängt bewakad, så att ingen får efteröka hwad som är undangömdt i de gamla hwalfwen i tempelberget. När Jesus satt på Oljoberget, frågade honom hans lärjungar och sade: Säg oss när detta skall ske, och hwad warder för tecken till din tillkommelse och werldens ände? Från Oljoberget, som är ett högt berg öster om Jerusalem, så nära staden, att blott Josafats dal ligger emellan, kunde de mycket klart öfwerflåda både templet och staden. Templet på den ifrån denna sida ganska betydliga tempelhöjden låg främst för deras ögon. I Matt. 24: 4—14 gifwer Jesus ett allmänt swar, som är en inledning till alla frågornas beswarande. Tiden, när detta skall ske, fingo de icke på en gång weta, men i det stället fingo de och wi alla en wiktig warning för alla förförelser. Jesus förutsäger, att många skola komma i hans namn och säga: Jag är Kristus, och skola förföra många. Före Jerusalems förstöring gick detta icke i någon synnerlig fullbordan, utan en tid derefter och sedan tid efter annan. De falska lärare, som sålunda uppträdde med föregifwande, att de woro Kristus, den utlofwade Messias, woro just derför farliga, att de återopade sig på Guds ord och stälde sig så, att de gåfwo fina påståenden sken af sanning. Men ännu skall den tiden komma, då dessa förutsägelser mycket tydligare full-

bordas. Jesus säger: I stolen få höra örlig och rykte af örlig o. s. w. men dessa skulle de icke anse såsom tecken till änden och icke mena, att Kristi tillkommelse wore så nära. Redan före Jerusalems förstöring och ännu mera derefter skedde nästan öfwer allt i det stora romerska riket uppresningar och uppror. Pest och hungersnöd och jordbäfningar inträffade ofta. Allt detta war liksom begynnelsen till de födslosmärtor, hwarigenom en andlig pånyttfödelse skulle ske i den förfallna menniskowerlden. Jesus döljer icke för sina lärjungar, att äfwen de skulle drabbas af den allmänna wedermödan. De wantrogna hedningarne menade, att de stora olyckorna inträffade för de kristnas skull och woro detsför så mycket mer upptända af hat och wrede emot dem. Alltså blefwo de kristna hatade af allt folk för Kristi skull. Matt. 24: 9, 10. Tid efter annan uppträdde bland judarne falska profeter, v. 11, och ännu mera har detta stett bland de kristna, och på det förskräckligaste skall denna profetia gå i fullbordan i den antikristliga tiden och under förberedelserna dertill. Då får ondskan öfwerhand och kärleken warder i många förkolnad, men den, som genom nåden blifwer bewarad, winner en härlig seger. Och under alla dessa strider och lidanden winner Kristi rike under de allra största bedröfwelser den ena segern efter den andra, och den ena skaran efter den andra af saliga martyrer och af fulländade rättfärdigas andar insamlas i himmelen. Ja, äfwen här på jorden segrar Kristi rike och har framgång under bedröfwelserna. Kristi kyrka har icke kunnat utrotas, fastän satans magt genom hedendomen och Muhameds wälde och påfwewäldet och alla möjliga falska läror och werldsliga magter gjort alla ansträngningar för att tillintetgöra Guds rike på jorden. Ännu består Kristi kyrka och har storligen utwidgat sig, och nu fullbordas kraftigare än i förflutna tider Jesu stora löfte: Detta evangelium om riket skall warda predikadt i hela werlden till ett wittnessbörd öfwer allt folk; och då skall änden komma. Den största delen af jordens folk är ännu obekant med salighetens ord, men detta evangelium skall predikadt warda, så att alla de hednasfolk, som wilja, så tillfålle att deraf blifwa delaktiga. Men redan före Jerusalems förstöring predikades evangelium med sådan underbar widsträcktthet, att aposteln säger: Evangelium är predikadt för alla kreatur (skapade warelser), som under himmelen äro. Kol. 1: 23. Men dessa ord måste hufwudsakligen så tydas, att evangeli

förkunnande för allt folk war börjadt med stor wälsignelse under Guds Andes ledning och stadfästelse igenom tecken och under. Härigenom war alltså Guds wilja fullkomligt uppenbarad, att evangelium måste förkunnas i all werlden, så att Messie rike icke skulle instränka sig till Israel, utan utwidgas och vinna seger bland alla jordens folk. Derpå börjar vår frälsare, Matt. 24: 15, att bestrifwa Jerusalem's förstöring i straffdomen öfwer det affälliga judafolket; och denna straffdom framställles tillika så, att den är förebild till den straffdom, som ännu förestår den affälliga kristenheten, och skall gå i fullbordan så snart affallet uppnått sin höjd och den affällna kristenheten i de sista förföljelserna korsfästat Kristi sanna kyrka, som är hans andliga lekamen, så att alla sanna medlemmar deraf synas wara utrotade. I judafolket war det öfwerstepresten Kaisas, som war hufwudmannen wid Kristi korsfästelse. I korsfästelsen af Kristi kyrka blifwer deremot syndens menniska, som gör sig både till öfwersteprest och konung, den egentlige anföraren. Vår frälsare talar nu först om förödelstens styggelse. Dessa ord äro anförda utur Daniels profetior, der de på flera ställen förekomma. I templet hade redan under den makabeiska tiden stått en förödelstens styggelse, då Antiochus lät uppställa en afgudabild på altaret. Kort före Jerusalem's förstöring blef icke blott staden, utan sjelfwa tempelgården full med mångahanda styggelser, så att alla sanna kristna, som der befunno sig, flydde derifrån, ty de kunde märka, att straffdomens tid war kommen. Då redan de romerska härarne antågade och började belägra Jerusalem, så war det för sent att fly, därför förmanar Jesus, att de skulle till flykten iakttaga den rätta tiden, så snart det tecken, som egentligen menas med förödelstens styggelse, blef synligt i tempelgården. I v. 21 börjar vår frälsare att mera klart och tydligt tala om den straffdom, som ännu är att wänta, då en så stor wedermöda och en så bedröflig tid skall komma, att ingen sådan har warit från werldens begynnelse och aldrig någon sådan skall mera på jorden inträffa. Det är den antikristiska tiden med all sin jemmer, som här egentligen menas, fastän en förebildlig fullbordan af denna profetia steddde i Jerusalem's förstöring. I den 22 v. se wi detta ännu tydligare. Wid Jerusalem's förstöring woro de utwalda redan i säkerhet. Till deras räddning war ett förkortande af den för judafolket swära lidandestiden icke nödwändig, och icke woro dessa lidanden så

allmänna, att Kristus derom kunde begagna dessa ord: Om de dagar icke worde förståtte, då worde intet kött frälst. Nej, dessa ord, såväl som orden i v. 7, lyfta i allmänhet på den tid, då de sju wredesskålarna skola utgjutas, Upp. 16, då lusten, watten, solen och andra medel af den Allsmågtige begagnas för att låta stora, allmänna plågor öfvergå den syndiga menniskowerlden, och sjukdomar, jordbäfningar och förödelse på flera sätt blifwa så widsträdda, att i somliga länder två tredjedelar af menniskorna blifwa bortrydda. Så skedde det i judalandet då det ödelades och Jerusalem förstördes, och så skall äfwen ske i andra länder, i synnerhet i de länder, som tillhöra den sista stora werldsmagten, då hemsökelsens tid skall komma. Om en sådan fördelning har redan profeten Hefekiel talat angående Israels folk, Hes. 5, och att det skall ske på samma sätt i andra länder, lära wi af Zak. 13: 8, 9. Om de stora sista plågornas bedröfliga dagar icke bleswe förkortade, så skulle alla förgås, men för de utwalbas skall stilla wedermödan blifwa förkortad och den efterlängta förlofningen komma.

Det är i synnerhet under denna tid af otro på Kristus och på den sanne Guden, som falska Kristi och falska profeter skola uppkomma och skola göra stora tecken och under; så att om möjligt wore, skulle alla de utwalda försörde warda. Matt. 24: 24; Mark. 13: 22; 2 Tess. 2: 11; Upp. 13: 12—14. Några sådana stora tecken och under, som woro werkliga under, gjorda genom djefwulens magt, skedde icke före Jerusalems förstöring, utan de gjordes blott genom ogudaktiga menniskors illfundighet och bedrägeri. Men på samma tid, som de flesta i kristenheten skola förneka Kristus, skola andra tala om honom och hans tillkommelse på ett lögnaktigt sätt och förkunna, att han är nära att komma, ja, att han är kommen, och den ene bedragaren efter den andre skall utgifwa sig för att wara Kristus. Detta är äfwen en werkan af lögnens ande för att göra förwirringen så mycket större och för att stadfästa alla de otrogna i den meningen, att allt tal om den himmelske Kristus och hans tillkommelse icke är annat än widskrepelse, lögn och bedrägeri och att det icke finnes någon annan werklig Kristus eller frälsare i himmelen, utan blott den synlige Kristus, den store frälsaren på jorden, som draken då har utrustat och uppsatt och gifwit sin kraft och sin stol och stor magt. Upp. 13: 2. Därför kort före Jerusalems förstöring wäntade det förblindade

judafolket ända till förstörelsens dagar, ja, ända till förstörelsens fullbordan, att Messias skulle komma och på underbart sätt frälsa dem. De hade korsfäst den sanne Messias, de väntade på en annan; de väntade på en Messias efter egen inbillning och efter eget godtycke. Så skall det också i den sista tiden. Emedan mennistorna hata sanningen och älska lögnen, så blifwa de så förblindade, att de icke kunna urskilja sanning och lögn. Därför att de icke anammade kärlek till sanningen, att de måtte saliga warda, för den skull skall Gud sända dem kraftig willfarelse, så att de stola tro lögnen. 2 Tess. 2: 10, 11. Detta är också orsaken, hvarför Gud tillåter willosandar att uppträda i alla tider. Så snart rådande willomeningar eller någon falsk anderigtning uppstått i kyrkan, så har Herren alltid på hvarje sådan tid låtit någon person uppträda, som satt sig i spetsen för en sådan falsk lära. Af sådan orsak är det lätt att förklara, hvarför en Arius, en Pelagius, en Socinus eller Strauß fått uppträda. Det har skett på det att många hjertans tankar skulle uppenbarade warda. Icke alla, som älska willfarelsen, hafwa förmåga att klart genomtänka och uttala den. Men då har Herren alltid i beredskap någon person, som har både wilja och förmåga att blifwa deras talmän, som framträder och uttalar hwad de länge dunkelt tänkt och önskat, och då uppstår ett bestämdt parti, och willfarelsen eller affallet får en bestämd gestalt. T. ex. de som älska ett sådant evangelium, som lofwar salighet åt alla utan förändring i hjerta och sinne, utan bättring och tro, så alltid sådana talmän, som kunna framföra ett sådant evangelium med det möjligaste flen af sanning. Färliga willfarelser i många gestalter gripa nu omkring sig i hela den evangeliska fristenheten. Det hör icke till denna betraktelse att närmare widröra dessa, men såsom särdeles kraftiga beredelser till den sista swära tiden böra wi nämna den falska lära om kyrkan, som griper omkring sig i flera evangeliska länder och alstrar en påswift ande och bereder sinnena att i sinom tid hylla icke påswen i Rom, men ett enda stort både andligt och werldsligt öfwerhuswud, som skall uppträda på jorden. Detta är en gansta märkwardig rigtning bredwid den upplösande rigtning och den upprorsande, som nu allt mera griper omkring sig och mer och mer sönderfliter alla gamla ordningar och samhällsband. Ds. 2. Härigenom förberedes den allmänna upplösning, i hwilken de

kristna folken slutligen skola lifna ett upprördt, stormande haf, utur hwilket en man med en wäldig ande framträder, som kommer till öfvermagt och kufwar rörelserna icke blott med en mächtig hand, utan med öfverwäldigande andekrafter och med lögnens mest intagande tjuvningskraft. Dan. 7: 7; Upp. 13: 1. Märkwärdigt är tillika, att otron på Gud och Kristus går hand i hand med denna upplösande rigtning. Under allt detta är den bestående kyrkan redan så litgiltig och wanmächtig, att till och med lärare och prester, som förneka Kristi gudom, få behålla sina embeten. Härtill kommer ännu ett märkwärdigt tecken. Tron på Kristus och på bibelordet är mycket i aftagande, oaktadt många och stora wäckelser. Men under det otron tilltager, är också wantron i gansta starkt tilltagande, och otaliga af de arma, andetomma menniskorna börja att genom allehanda medel och utwägar försätta sig uti en brottslig gemenfkap med andewerldens afftum. Denna försträdliga synd förbjudes på det strängaste i den Heliga Skrift, och de, som göra sig skyldiga till sådana farliga konster, äro för Herren en styggelse. 5 Mos. 18: 10—12; Es. 8: 19. Ännu flera och mycket större willfarelser äro att förwänta. Menniskan will alltid hafwa något att tro på, ty hon är skapad med själsbehof, som sträcka sig långt utöfwer hwad förnuftet kan fatta. Förnuftet har sina gränser. Dessa gränser äro ju stundom temligen trånga. Men själens behof äro utan gräns. Menniskosjälén har ewighetsbehof — själen är skapad till Gud och för Gud, såwäl som af Gud, hon är skapad för att blifwa delaktig af Guds natur och af hans ewiga härlighet; hon är icke blott skapad för jorden, utan för himmelen. Och det är blott genom tro, som hon kan sträcka sig utöfwer förnuftets trånga gränser. Derför, när själen icke will tro på Gud och med tron låta upplyfta sig till högre lif och högre rymder, så nedsjunke hon i wantro, ty själen måste tro, och i denna wantro sjunker menniskan ned i det ena farliga djupet efter det andra. Något slags tro har hwar och en. I den fista tiden slutar detta sålunda, att de som icke tro på Kristus, de tro på Antikrist. Ju närmare den tiden nalkas, desto nödwändigare blifwer det för alla, som älska Herren Jesus, att rätt nogaakta på det dyra bibelordet i dess helhet, icke blott på ordet om försoningen och rättfärdiggörelsen eller om helgelsen, ehuru

detta är hufwudsjaken, utan på ordet i deß hela och fulla sammanhang.

Om allt detta, som komma skall, säger vår frälsare vidare: **Si, jag hafwer sagt eder det framföre åt. Dersför, om de då säga till eder: Si han är uti öknen, gån icke ut; si, han är i kammaren, tron det icke. Ty såsom ljungelden går ut af öster och synes allt intill wester, så warder ock Menniskones Sons tillkommelse. Matt. 24: 25—27.** Denna warning wisar oss, att på den tiden skall blifwa bland de troende själarne en allmän wäntan på Kristus, och de böra wara på sin wakt, att de icke låta förwilla sig af något tal eller rykte, såsom om han redan wore kommen, ty då hans tillkommelses uppenbarelse sker, skall den blifwa så tydlig, att ingen derpå kan misstaga sig, men så hastig som blixten, som icke på förhand kan berätnas. Då vår frälsare säger: Der åteln är, dit församlas sig ock örnarne, så menas dermed icke blott de romeriska frighävarna med deras fälttecken i gestalt af örnar, som församlades omkring den andligen döda och i otrons förruttnelse förderfwade judiska samsundskroppen, utan här menas tillika och i synnerhet den stora måltid, till hwilken ängeln bjuder fåglarne under himmelen och säger: Kommen och församlens, att I skolen äta konungarnes kött och höfwitsmännernas kött och de starkas kött och hästars kött och deras kött, som sitta på dem o. s. w. Upp. 19: 17, 18, 21; Hes. 38: 20—22. Det är då Kristi fiender i otaliga härar äro samlade emot honom. Detta skall då fullbordas, dessa härar äro den egentliga åteln, och så många roffåglar, som dit kunna finna sin wäg, hafwa riklig föda af de fallnas lik i 7 månader, till deß landet rensadt warder. Hes. 39: 11, 12, 17, 18. Då skall den himmelske konungen uppenbara sin magt. Han skall slå konungar i sin wredes tid, han skall döma ibland hedningarne; han skall göra stora slagtningar. Han skall sönderkrossa hufwudet öfwer stora land. Ps. 110. Detta är den stora hjälpen, den stora frälsningen i denna sista, stora wedermöda.

Men strax efter den tidens wedermöda skall solen blifwa mörk, och månen skall icke gifwa sitt sten, och stjernorna stola falla af himmelen, och himlarnes krafter skola båsfa. Matt. 24: 29. Så snart de fiendtliga härarne genom de underbara straffdomarne blifwit tillintetgjorda, så börja dessa tecken till Kristi tillkommelses uppenbarelse, och derpå skall synas Menni-

stones Söns tecken i himmelen, och då skola alla släppter på jorden jemra sig, och skola se Mennistones Son komma i himmelens sky med stor kraft och härlighet. Matt. 24: 30. Lärjungarne hade frågat: Hvad warder för tecken till din tillkommelse och werldens ända? Mennistones Söns tecken på jorden är korsat. Hvad som egentligen blifwer Mennistones Söns tecken i himmelen, så alla de menniskor se, som då lefwa. Det blifwer ett tecken, hwaras de klart och tydligt märka, att Mennistones Son, som kommer såsom domare, är den korsfäste och i härligheten upptagne Kristus, som nu uppenbarar sig för att med segrande nåd och magt upprätta i alla land det rättfärdighetens och fridens rike, som i så många profetior är utlofwadt redan här på jorden. Då skall han utsända sina änglar med hög basunröst; och de skola församla hans utwalda ifrån de fyra wäder, ifrån den ena himmelens ända till den andra. Matt. 24: 31; 1 Tess. 4: 16. Ordet "basunröst" syftar på det bruk i gamla förbundets tid, att till krig eller till stora högtidligheter plägade folket sammankallas med trumpeter eller basuner. Då här står, att hans utwalda skola församlas från de fyra wäder, från den ena himmelens ända till den andra, så är det tydligt, att här menas både deras förwandling, som då lefwa, men äro beredda till Lammets bröllop, och alla de affomnade, som dertill äro beredda. De affomnade uppwakna, och de lefwande förwandlas och upptagas att möta honom i sky, och alla få de ingå i den härlighet, som kallas Lammets bröllop, och wara när honom alltid. Det är detta, som Skriften kallar den första uppståndelsen. 1 Kor. 15: 52; 1 Tess. 4: 15—17; Upp. 20: 5. Förklarade skola de med Kristus regera under hela den tid, som Kristi kyrka ännu skall fortfara på jorden. Upp. 20: 4. Denna uppståndelse och denna regering med Kristus äro så bestämdt och tydligt i Skriften utlofwade, att deremot ingen motsägelse kan ega rum. Men fastän Kristus skall sålunda uppenbara sig i ett outsägligen stort och underbart ögonblick med sådan härlighet, att alla folk måste se det, så står dock ingenstädes skrifwet, att han skall nedkomma och wistas fortfarande på jorden i synlig måtto, ej heller att de uppståndna saliga skola här blifwa synliga eller wistas ibland de menniskor, som ännu i sin dödliga lefamen lefwa på jorden. Den tid, som då inträder, motsvarar för Kristi andliga lefamen den tid i vår frälsares egen wistelse på jorden, som

förflöt emellan hans uppståndelse och himmelsfärd. Dessa sju dagar, under hvilka lärjungarna wiste, att den uppståndne Herren och frälsaren icke war långt ifrån dem, och stundom fingo den stora glädjen, att han för dem synligen uppenbarade sig, war en förebild af det rättfärdighetens och fridens rike under hans spira, som profeterna så ofta beskriwa. Kristi rike skall icke ända till den yttersta domen förblifwa ett blott andligt rike, undertryckt af jordiska magter, utan ett rike, der Kristus skall med nåd och uppenbar magt regera både såsom öfwerste-prest och konung. Blott om de utwaldas församlande talar Kristus här.

3. Vår frälsares liknelser om den yttersta tiden.

Af fikonsträdet lären en liknelse: När nu des qwistar knoppas och löfwet begynner springa ut, så weten I, att sommaren är hardt när. Matt. 24: 32. I denna liknelse menas med fikonsträdet judafolket. Det fikonsträd, som på Jesu ord förtorkade, war en bild af det otrogna judafolket, som först förkastade Kristus och sedan hans evangelium och derigenom blef för lång tid förkastadt och lifsom förtorkadt. Men detta folk skall en gång genom nåden börja knoppas och grönskas och bära frukt. Så snart man därför hos detta folk börjar märka några allmännare lifstecken och lifsrörelser, så är det ett tecken, att, efter den långa, kalla winterdwalan och vinterkölden i Israel, Anden ifrån Herrens ansigte börjar verka såsom lifsgifwande wärwindar med warma fläktar från rättfärdighetens sol, fastän löfwet i sin fullhet icke på en gång inträder. Wi lefwa redan i en tid, då i det ena folket efter det andra den gamla egendomliga folkanden uppvaknar och börjar verka med nästan oemotståndlig magt, så att många folk, som länge förhållit sig stilla under främmande spira, lösrycka sig, stundom med de allra grusligaste ansträngningar, uppoffringar och blodsutgjutelser, och wilja till hwad pris som helst blifwa sjelfständiga folk. Det är denna national- eller folkande, som i vår tid mycket bidrager att uppröra werlden och skaka tronerna. En tid kommer, då samma ande äfwen waknar i det förflingrade Israel, och den statskonst, som då bland werldsmagterna har det öfwerwägande herrawäldet, skall finna sin uträkning och sitt intresse deruti, att åt detta folk låna twenne starke

wingar, hwarmed så många deraf, som wilja, kunna lätt förflytta sig till sitt gamla fäderne-land för att åter upprätta en egen stat med egen regering och med sin egen religion. Det är då, som i detta folk Hesekeiels syn börjar gå i fullbordan. Hes. 37. Då börja de döda benen att röra sig, och då uppstår ett gny. De återfå sin gamla gestalt, men ännu hafwa de icke Anden, icke Herrens Ande, icke Kristi Ande. De äro då ännu icke omvända till Kristus. Denna omvändelse sker icke förr, än de få se i hwem de stungit hafwa. Detta få de se i Kristi tillkommelses uppenbarelse. Sak. 12: 10, 14. Då uppstår ibland dem stor ånger och klagogråt. Då strömma bättringstårar i Israel, då uppenbarar sig Herren för dem såsom en skön morgonrodnad. Os. 6: 3, 4. Då kommer Ande uti dem och de stå upp i andlig uppståndelse, med bön, tack och lof, och hylla sin himmelske konung, som de då lära känna och lossjunga med den stora lossången: **Wälsignad ware han, som kommer i Herrens namn!**

Om dessa lifsteden och rörelser bland det förskingrade judafolket säger Kristus: När I sen allt detta, så weten, att det är hardt för dörren. När detta börjar ske, så dröjer det icke länge, till dess Kristi rikes stora seger skall framträda på det underbara sätt, som profetierna lofwat. Dessa första rörelser bland judafolket börja förr, än den stora bedröfwelsen och de sista striderna taga sin egentliga början, och den stora frestelsen till fullkomligt affall från bibelns Gud drabbar äfwen judafolket, då syndens menniska sätter sig i Guds tempel såsom en Gud. I v. 34 gifwer oss Kristus den försäkran, att detta folk, oaktadt den långwariga förskingringen, icke skall upphöra att wara ett särskildt folk, som blifwer fast wid sin gamla tro på det gamla testamentets uppenbarade ord och sin gamla gudstjenst i sina egna synagogor. Sannerligen säger jag eder: **Detta släktet skall icke förgås, förr än allt detta sker.** Detta släktet är ännu icke förgånget; det fortfar, det är ett mäktigt folk, som oupphörligt tillwäxer i antal, inslytelse och kraft, fastän det icke har eget fäderne-land och egen regering; det är ett folk, som i werlden står alldeles ensamt i sitt slag. Många andra och större folk hafwa blifwit besegrade och förskingrade, men de finnas icke mer såsom särskilda folk, utan hafwa sammansmält med andra folkstammar. Att judafolket bibehållit sig under så många stormar och omflistelser under de mest om-

werlande tider i aderton århundraden, oaktadt alla de många widsträckt och grusliga förföljelser, som öfvergått det, är i sanning ett af Guds nådeshushållnings stora under. Det war derför ett ganska tråffande svar, som en själaherde gaf sin furste, då fursten sade till honom: Säg i ett enda ord ett oundersägligt bewis för kristendomens sanning. Läraren svarade: **Judasolket, Eders höghet! Och detta bewis är i sanning tillräckligt.** Det bewisar Kristi allwetenhet och konungamagt, och dermed är sanningen af hela Kristi evangelium och af Kristi rike fullkomligt bewisad, såsom Kristus sjelf sade: **Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås.** Likasom hans ord intill denna stund gått i fullkomlig fullbordan på judasolket, så skall det också hädanefter gå i fullbordan både på detta och på andra af jordens folk. Det är omöjligt, att detta folk skulle kunnat under den långwariga förffingringen bibehållas, utan att sammanmälta med andra folkslag, och derigenom upphöra att wara ett särskildt folk, om det icke genom den allsmäktige Gudens magt hade blifwit behållet och bewaradt i sin gamla bekänneelse och fasta tro på det gamla testamentets ord. Men att nu den tid är nära, då profetiorna om judasolkets återförsamlande och återupptagelse, Rom. 11, skola gå i fullbordan, kunna wi finna bland annat äfwen deraf, att det nu har börjat sammanmälta med andra folk. De gamla banden hafwa lösnat, de kristna folken inrymma åt judasolket nästan alla medborgerliga rättigheter. På somliga ställen inrättas gemensamma skolor, och det anses såsom en bisak, hwilken bekänneelse barnen tillhöra. All undervisning om de olika bekännelserna är derför också bisak. Äfwen ingås nu ofta äktenskap mellan judar och kristna. Redan finnes ett särskildt och ganska stort parti bland judasolket, som blyges wid den gamla, stränga bekännelssen, och då man talar med dem om deras tro, äro de angelägna att låta weta, att de tillhöra den nya och friare rigtningen af den mosaiska bekännelssen. Hade denna fria rigtning, som nu anses såsom en förtjenst och ett bewis på bildning och fördragsamhet, börjat för ett hundra år sedan, så skulle återstoden af den gammal-israelitiska församlingen redan wara ganska ringa. Skulle denna nu af många beprisade friare rigtning fortsara ännu ett hundra år och allt fortgå på den bana, som nu är börjad, så skulle Israels folk upphöra att finnas till såsom ett särskildt folk. Men

vi weta af Herrens ord, att så långt skall det icke komma. Då han nu tillåtit denna rigtning att taga en så bestämd begynnelse, så kunna vi redan deraf sluta, att tiden är när, då Herren skall åter besöka och förlossa sitt folk, som ännu är hans förbundsfolk, fastän förwaradt och bundet intill förlofningsens tid. Förlofningsens tid är den dagen, då återställsens begynnelse sker, och dess fullbordan är då de se i hwem de stungit hafwa. Men Jesus säger: Om den dagen och den stunden wet ingen, icke änglarne i himmelen, utan min Fader alena. Matt. 24: 36. Tiden kan man af tidens tecken i wijs mån weta, men dag och stund äro fördolda.

Derefter gifwer oss vår frälsare en utförligare undervisning om beskaffenheten af den tid, då allt detta skall ske. Likasom det war i Noe tid, så skall också Menniskones Sons tillkommelse wara. Ty såsom de woro i de dagar före floden, de åto och drucko, togo hustrur och gäswos åt män, intill den dagen, då Noa gick i arken; och wiste intet af, förrän floden kom och tog dem allesamman bort; så skall också Menniskones Sons tillkommelse wara, v. 38, 39. Alltså plötsligt, owäntadt för folken i allmänhet sker Herrens Jesu Kristi tillkommelse. Werlden insöfwas i säkerhet allt mer och mer, och äfwen de stora tecken, som Kristus förutsäger, skola anses af werlden såsom naturliga och tillfälliga tilldragelser, så att folken icke altä derpå och icke jemföra dem med Kristi ord; likasom de, som lefde just före syndafloedens inbrytande, icke trodde på Noas ord, utan ansågo det blott såsom besynnerliga och hastigt öfvergående naturhändelser, då alla stora djupets källor utbrusto och himmelens fönster öppnade sig. 1 Mos. 7: 11. De tänkte icke en gång då derpå, att tro på Guds ord genom Noa, som han hade förkunnat dem, och de sökte icke en gång då någon tillflykt i arken; utan de förblefwo i sin otro och förgingos i flodens wågor. Likaså säkra i sin otro skola folken wara äfwen i de stora och uppträffande werldshändelserna före Kristi tillkommelses uppenbarelse. Då skola två wara ute på marken; den ene blifwer upptagen, den andre blifwer qwarläten. Två skola mala på en qwarn; den ene blifwer upptagen, den andre blifwer qwarläten. Matt. 24: 40, 41. Under lifwets wanliga sysselsättningar skola menniskorna upplefwa den afgörande stunden, och de, som äro mogna för den härliga förwandlingen och upptagelsen i ewig gemenskap med Kristus,

äro då ännu i fjärde stunden sammanblandade i yttre gemen-
skap med dem, som icke kunna upptagas, utan blifwa qwar-
lemnade, alltså med egentliga werldsmenniskor eller med få-
witiska jungfrur, som icke hafwa olja i sina lärl samt med lam-
porna. Det är tydligt, att detta syftar på den stora siltsmessa,
som vår frälsare utförligare beskriver i följande kapitel. Matt.
25: 1—13; 1 Tessl. 4: 16, 17. Somliga blifwa upptagna,
andra blifwa qwarlätna, och till en del kan orsaken till denna
siltsmessa icke urskiljas eller fattas af något menstligt öga.
Det sker så. Orsaken ligger djupt fördold i menniskans inner-
sta i afseende på dem, som kallas jungfrur. Men i afseende
på dem, som höra werlden till, är orsaken wisjerligen tydlig
för hwar och en, som känner och tror på Herrens ord. Till
den första uppståndelsen eller den underbara förvandlingen är
den delaktighet af Guds natur och andliga mognad nödwändig,
hvarom Guds ord så ofta underwisar. 2 Kor. 5: 2—5. Rom.
8: 17, 19, 23, 30. 2 Petr. 4. Upp. 20: 4—6. Häraf kunna
vi lätt inse, huru nödwändigt det är att i tron med inner-
ligaste uppmärksamhet ättå på Jesu ord: Waken förden skull,
ty I weten icke hwad stund eder Herre warder kommande.
Men det skolen I weta, att wisste husbonden, hwad stund tjuf-
wen skulle komma, förwisso wakade han och låte icke uppbryta
sitt hus. Dersför waren I ock redo; ty den stund I icke me-
nen, warder Menniskones Son kommande.

Hwar och en, som tror på Herrens Jesu ord, är satt att
wara hans tjenare och att gifwa andlig spis åt hans husfolk,
men i synnerhet äro församlingens lärare dertill satta. Alla
återlösta äro Herrens husfolk. De som hafwa fått andligt lif
och för hwilla hans ords andliga spiskammare står öppen, äro
alltså dertill satta, att af det rika förrådet utbjuda andlig spis
åt alla dem, som kunna finnas williga att emottaga det brö-
det från himmelen, som gifwer werlden lif. Det är härom
vår frälsare säger: Hwilken är nu en trogen och snäll tjenare
som Herren hafwer satt öfwer sitt husfolk, att han skall gifwa
dem mat i rätt tid? Salig är den tjenare, som hans Herre
finner så görande, när han kommer! Sannerligen säger jag
eder, han skall sätta honom öfwer alla sina egodelar. Matt.
24: 45—47. Alltså äfwen på denna trohet i förvaltningen af
det rika förrådet beror dessa tjenares lott i den afgörande stun-
den. Kristus tillägger dersför en outsägligt vigtig warning

då han säger: Men om så är, att den onde tjenaren säger i sitt hjerta: Min Herre kommer icke ännu brådt; och begynner så slå sina medtjenare, ja, äta och dricka med de druckna, så kommer den tjenarens Herre den dag han icke väntar honom och den stund han icke menar, och skall sönderhugga honom och gifwa honom hans lön med skrymtare. Der skall wara gråt och tandagnisflan. Matt. 24: 48—51. Af dessa ord kunna wi finna, att ibland dem, som äro hans tjenare så, att de hålla bekännelsen och alla på hans ord, stola finnas sådana, som icke tro, att hans tillkommelse är så nära, utan stola hota och slå sina medtjenare med lagens gissel och icke gifwa dem evangelii spis. Det är af Skriftens sammanhang tydligt, att dessa tjenare äfwen äro af olika bestaffenhet, nemligen dels sådana, som af försumlighet blott blifwa tillbaka, och dels sådana, på hwilka den sista och största försträckliga hotelsen går i fullbordan, att de få sin lön med skrymtare. Om wi rätt gifwa akt på tillståndet i kristenheten, så finnas redan nu många sådana tjenare, som wäl ifrigt slå omkring sig med lagens gissel, men gifwa sina medtjenare litet eller intet af evangelii mjölk och af lifwets bröd. Dersför är det för alla, som wilja uppnå det saliga målet och finnas trogna skaffare då Herren kommer, gansta nödwändigt att rätt taga wara på allt hans ord och att rätt använda det för sig och andra, på det de icke må drabbas af detta swåra domsord, att få sin lön med skrymtare, som består i gråt och tandagnisflan. Mätte Herren så göra oss alla, som tro på hans ord, till trogna skaffare! Det finnes en tro på ordet, som ännu icke på långt när är den sanna, fulla, evangeliska, lefwande tro, som frälsar själen. O, huru nödwändigt är det dersför, att wi rätt pröfwa oss och försöka oss sjelfwa, om wi stå i tron, i denna lefwande tro, som är werksam i kärleken! Det är icke bokstafstron, icke den inbillade eller sjelftagna tron, som kan rädda själen, utan den tro, som är werkad af Herrens Ande och bibehålles genom den lysolja från himmelen, som Gud Ande allena kan gifwa. Bokstafwen dödar, kunskapen uppblåser, men Herrens Ande är det allena, som kan göra lif och verka lefwande tro. Gs. 57: 16. Många, som ännu äro alldeles bundna under lagen och fjetttrade i egenrättfärdighet, mena att de hafwa tron. Många som hafwa tillagnat sig evangelium utan någon förändring i hjertat, insöfwa sig i tom inbillning om nåd och barnaskap,

oaktadt rådande sjelswisshet, egenkärlet och ett köttsligt sinne. Ja, alla de säkra werldsmänniskorna i kristenheten, som icke i bestämd otro förkasta Guds ord, trösta sig med en död tro. Men ingen kan hafwa en sann tro, om icke Kristus får komma in i hjertat och regera der, så att människan blifwer född på nytt och i Kristus blifwer en ny skapelse, så att det ordet fullbordas: Är nu någon i Kristus, så är han ett nytt kreatur (en ny skapelse), det gamla är förgånget, si all ting är nytt wordet. 2 Kor. 5: 17. — Det nya lifwet, det nya sinnet, den nya wiljan, den nya umgängelsen och wandeln i Kristus Jesus äro således nödwändiga såsom frukter af den sanna tron, sedan denna tro i hjertat har blifwit upptänd. Om tron är så beskaffad, att detta lif salnas, eller om för tron allt tillflöde af olja upphör, så är andlig död för handen. Alltså kan andlig död wara rådande och själen stanna i mörker, äfwen om hon haft en begynnelse till lif. Alla, som blifwa rätt döpta, hafwa wisserligen undsätt en begynnelse till andligt lif, men hos de flesta blifwer denna första lifsgnista utsläckt och blifwer aldrig åter upptänd. Hos många blifwer den åter upptänd, men utsläckes åter. Sådana själar likna då dem, om hwilka Kristus talar, då han säger, att af den himmelska säden föll somt på hälleberget och gick strax upp och blef en grönskande, hoppgiftwande brodd, men förtorkades snart, då frestelsen och bedröfwelsen påtom, och somt föll ibland törnen, och törnen gingo upp och förqwäfde det. De äro således så, som blifwa i en sann tro ända till sin hädanfärd trofasta och bewarade, så att de winna den slutliga segern och den owanstliga tronan.

Det är här om vår frälsare nu fortfar att tala till sina lärjungar i samma tal, i Matt. 25 kap. Då, wid Kristi tillkommelses uppenbarelse, warder himmelriket litt tio jungfrur, som togo sina lampor och gingo ut emot brudgummen. Men fem af dem woro wisa och fem fåwitsta. Här måste wi noga märka, att Kristus talar icke om werlden, utan om himmelriket, nemligen himmelriket här i tiden, som är nådens rike, alltså om sin kyrka och församling. Till hans kyrka höra då icke de otrogna, som en gång blifwit döpta, men sedan affallit och blifwit döda medlemmar af kyrkan, som lesa i uppenbar otro och synd, utan här menas den församling, som består af jungfrur, hwilka hafwa troslampor och ej i werldskärlet besmitta

sig med andligt äktenflapsbrott. De äro jungfrur, som alla mena, att de tillhöra själabrudgummen, och de wänta på honom och gå honom till mötes. Men blott fem af dem äro wisa, så att de äro försedda med olja i sina kârl. De andra fem af dem äro såwitsta. De taga sina lampor. De hafwa troslampor, som de taga med sig. De hafwa sin bekännelse och sin tro, de mena med wisshet, att de höra brudgummen till, men de taga ingen olja med sig. Blott de wisa togo olja i sina kârl samt med lamporna, men de andra icke. Härmed kan icke menas något annat, än att i den afgörande stunden skola somliga af Kristi bekännare finnas wara i mörker. I sina kârl, i sitt wäsende hafwa de ingen olja, de hafwa icke den Helige Andes smörjelse, 1 Joh. 2, det himmelska Husämne, det ifrån himmelen nedflytande ljus, som är nödwändigt för att wara ljusets barn; de sakna Guds beläte och delaktigheten af Guds natur. Här i tiden är det under wanliga förhållanden möjligt, att menniskor kunna synas wara ljusets barn och jungfrur, beredda till Rammets bröllop, utan att wara det; men då stofthyddan aflädes, så wisar sig själen i sin rätta gestalt. De själar, som då i sig hafwa upptagit och behållit det himmelska ljuset och lifwet i Kristus, de blifwa då uppenbarade såsom ljusets barn, de äro ljus i Herren, de äro ljusgestalter, i hwilka Kristus, som är det sanna ljuset, har wunnit gestalt, och denna Kristusgestalt är då i dem uppenbar. Men de, som icke hafwa i sig upptagit Kristi Ande, Kristi lif och Kristi wäsende, utan förblifwit i sitt eget wäsende innestängda, så att den gamla menniskan i dem icke blifwit dödad, de blifwa då uppenbarade i sitt mörker, bekännelselampan är då slöfnad, i deras kârl finnes ingen olja, icke Ande och lif af Herren Jesus Kristus. Guds beläte saknas, Kristus har ingen gestalt i dem, de hafwa blott sin egen gestalt, som de hafwa gifwit sig själfwa, hwar och en på sin egen wäg, under försummelsen att taga olja med sig i sina kârl af det rika förråd, som Guds Ande alltid war willig att af sin nåd genom ordet meddela dem. Det wisar sig således i hwars och ens wäsende och bestaffenhet, om lampan brinner eller om den är slöfnad då brudgummen kommer. Det är genom rätt bruk af Guds ord och umgängelse med Herren i tron och bönen samt genom den heliga nattwardens rätta bruk, som nådens olja för troslampan emottages. Då nådemedlens rätta

bruf samt wassamhet och bön försummas, så kan själen icke emottaga de ljuskraster från den förklarade Kristus, som äro nödwändiga för att blifwa omskapad till likhet med hans förklarade lefamen. Fil. 3. Du mera en själ umgås med Herren Jesus i ordet och bönen, desto mera blifwer hon upplyst och genomstrålad af hans ljus, såsom Moses, då han war med Herren på berget. O, måtte wi därför i ande och sanning umgås med honom och sålunda under vår wandring på jorden hafwa vår umgängelse i himmelen och wänta vår frälsare, Herren Jesus Kristus! Då nu brudgummen dröjde, kleswo de alla sömniga och sofwo. Men om midnattstid wardt ett anskri: Si brudgummen kommer, gån ut emot honom. Matt. 25: 5, 6. Det naturliga förderfswets och den försörifta werldens farliga och insöfwande inslytelser, som alltid inverka äfwen på de ifrigaste af Kristi efterföljare, blifwa till slut så stegrade genom satans list och de antikristliga frestelserna, att äfwen de wisa jungfrurna, då brudgummen dröjer, komma i mycket stor fara, men wid midnattstiden, då det antikristliga mörkret uppnått sin höjd, uppstår detta anskri: Si, brudgummen kommer, gån ut emot honom. Detta anskri kallas härskri i 1 Tess. 4: 16. Likasom i Israels strider anfallen steddde med fältrop, så skola wid Kristi tillkommelses uppenbarelse de himmelska härskaror, som omgifwa honom, komma med öfwerängels röst och med Guds basun, för att församla hans utwalda ifrån de fyra wäder, från den ena himmelens ända till den andra. Wid vår frälsares födelse uppstämde den himmelska härskaran den ljusliga lofsången: Åra ware Gud i höjden och frid på jorden! Och nu, wid hans andra tillkommelse, skall Herrens ära i full werklighet utbredas öfwer hela jorden och allmän frid blifwa rådande, ja, stor frid, till dess att månen intet mer är. Ps. 72: 7. Wid detta anskri uppstå alla dessa jungfrur och tillreda sina lampor. Men för sent se de fåwitsta då, att deras lampor sloäna. De söta hjelp hos de wisa och bedja om olja af dem, men då kan ingen hjelpa den andra. Ingen kan blifwa salig blott genom en annans tro eller förbön. I den afgörande stunden, då många skola säga till bergen och högarne: Fall en öfwer oss och stylen oss för hans ansigte, som sitter på stolen och för Lammets wrede, Upp. 6, bjuda wäl många till i sin försträckelse att finna hjelp genom andra, likasom här i tiden många på sin dödsång ropa

till andra om bön och förbön, för att om möjligt blifwa frälsta genom andras tro och bön, då de sjelfwa icke hafwa tro och icke kunna bedja. O, huru sorgligt är detta tillstånd, huru bedröfligt ett sådant insomnande! — Huru fäsansfullt ett sådant uppvaknande! De wisa jungfrurna kunde icke meddela något af sin olja, de hafwa intet till öfwers, intet att aflåta, intet som kan meddelas. De swarade: Gån hellre till dem som sälja, och köpen till eder sjelfwa. Att följa detta råd, kan wara möjligt för sådana fåwitsta jungfrur, som ännu äro i nådetiden, då anstriet höres. Lifasom vår frälsare sade till församlingen i Laodicea: Jag råder dig, att du **köper** guld af mig, det genomeldadt och bepröfwadt är, att du må blifwa rik, och hwhita kläder, som du må klåda dig uti, så gifwa här de wisa jungfrurna det rådet, att köpa af dem, som sälja; ty ehuru syndaren eger alldeles intet, som är af något värde för att kunna betala det som skall köpas, så måste dock syndaren gifwa det han har, alla sina synder, sin egenrättfärdighet, sin otro, sitt förderfwade hjerta, sig sjelf helt och hållet. Derför tillägger Herren Jesus för hwar och en, som will blifwa delaktig af den stora härligheten wid Lammets bröllop, detta warningsord: Waken fördenstull; ty I weten hwarken dag eller stund, när Menniskones Son är kommande. Matt. 25: 19.

Allt detta syftar utan twiswel både på de saligas tillstånd efter den yttersta domen och först på deras tillstånd som öfwerwinna, så att de blifwa delaktiga af den första uppståndelsen. De få regera med Kristus och tjena honom i hans rike redan före den sista stora fulländningen. Upp. 20: 4—6. Då aposteln säger: Om jag och måtte komma emot honom i de dödas uppståndelse, Fil. 3: 11, så är att märka, att dessa ord på grundspråket egentligen lyda sålunda: Om jag och måtte komma till uppståndelsen ifrån de döda, — således till den uppståndelsen, i hwilken många skola komma till en fullkomlig härliggörelse med Kristus långt förr, än de öfriga saligt döda blifwa delaktiga af detta fulländade uppståndelselif. Upp. 20: 5. Föröfrigt antyda dessa ord, huru nödwändigt det är för alla troende själar att under hela wandringen här på jorden fara efter en full och salig wißhet om trons seger i lif och död, om ett freidsfullt insomnande i tron på Herren Jesus och ett fröjdesfullt uppvaknande, för att få möta honom och se

honom såsom han är, ansigte mot ansigte ewinnerligen. Hårtill kan han allena bereda oss, och hårtill vill han bereda oss genom sin Andes nåd. Måtte wi därför låta honom bereda oss, och måtte ingen ibland oss, sätta sitt hopp på någon egen rättfärdighet eller på något nedgräfdt pund! Det går hwarken an att sätta sitt hopp på dygd och ofskuld och ett ärbart lefwerne, ej heller på någon nådegåfwa, som har blifwit oss gifwen. Nej, hwarken på dopet och nattwarden, på ordet och sakramenten eller på någon begynnelse till nådens verk i våra själar går det an att sätta sitt hopp, utan på Jesu Kristi försoningsdöd och dyra blod allena. Låtom oss därför framför allt fly till Herren Jesus och i tron omfatta och tillägna oss hans försoningsnåd och sedan fara derefter med all flit i hans nåd och kraft, att wi må blifwa i tron bewarade intill ände och fullborda helgelsen uti Guds räddhåga. Skriftens ord uppmanar oss på otaliga ställen till flit häruti samt till waksamhet och bön och gifwer härliga löften, att hos dem, som så wilja gifwa honom sina hjertan, vill han sjelf fullborda nådens verk. Han är trons begynnare och fullkomnare. Han som i oss ett godt verk begynt hafwer, vill det också fullborda.

Derefter följer en annan liknelse, Matt. 25: 4, som, i afseende på användandet af de gåfwor Gud förlänat och den slutliga nådelönen, är särdeles lärrik och behjertansvärd. Denna liknelse sammanbindes med den föregående genom ordet *ty*, och deraf skola wi lära, att tillämpningen af dessa båda liknelser sker på en gång. Det sker då, såsom denna liknelse utwisar, att en räkenskap förestår, och denna räkenskap utfaller ganska olika för de olika tjenare, som här menas. Likasom den man, som utländes för och öfwerlemnade sina egodelar i sina tjenares händer, så har Herren Jesus wid sin himmelsfärd öfwerlemnat nådens gåfwor och statter åt sin kyrka och församling, under det han är sålunda frånwarande, att han icke synbarligen uppenbarar sig. Likasom den mannen, som utländes för, gaf åt en tjenare fem pund, åt en annan två, och åt en annan ett, åt hwar och en efter hans magt, så har Herren Jesus åt hwar och en af sina tjenare meddelat ett wißt mått af sina gåfwor, allt efter den kraft och det anlag, som genom stapelsen äro gifna. De tjenare, som omtalas i liknelsen, använde gåfwortha och de anförtrordda punden på olika

fått. Den, som hade fått fem pund, wann dermed andra fem; den, som hade fått två, wann dermed andra två. Men den, som hade fått ett, gick bort, grof i jorden och bortgömde sin herres penningar. Så göra äfwen Herrens tjenare. Somliga handla redligt dermed och vinna under Herrens wälsignelse framgång, men andra använda icke de gåfwor, som de undfått. Alla hafwa wi både af naturen undfått gåfwor af skaparen samt i det heliga dopet och i församlingen undfått nådegåfwor af den treenige Guden, Fadren, Sonen och den Helige Ande. Nådens gåfwor förspillas af många, och det andliga pundet begrafwes, och detta medför en outhärligt stor förlust. Men liknelsen måste äfwen tillämpas på menniskor i allmänhet. Gud har åt alla gifwit större eller mindre gåfwor. Hela vårt wäsende, hela vår ställning, allt hwad wi äro och allt hwad wi hafwa, alla våra kroppskrafter och själskrafter, hellsa och sundhet, förstånd och wilja, vår timliga kallelse och alla egodelar, som Gud förlänat, allt är det pund, som Herren gifwit. Hit måste äfwen räknas alla de goda egenheter i sedligt afseende, som Gud har gifwit. Ut hwar och en har han gifwit ett talande samwete, som vittnar i själens innersta. Ut somliga har han gifwit gansta stora förståndsgåfwor, ja, åt somliga glänsande snillegåfwor. Gansta många hafwa fått härliga naturliga gåfwor, så att de kunna wara berömliga för redbarhet, pålitlighet, hjälpsamhet, wälwilja, trohet i sin kallelse, flit i sitt arbete, redlighet i sin wandel, fasthet i sina löften, tålmod i sina lidanden, förnöjsamhet under lifwets omskiftelser och en personlig dygd och fasthet samt goda medborgerliga egenheter, som göra dem både aktningswärda och älskvärda såsom medlemmar i familjen och i samhället. Att detta är godt. Dessa gåfwor har skaparen gifwit, för dem äro wi honom tacksamhet och räkenskap skyldiga. Hwar och en, som har blifwit bewarad från alla grofwa utbrott af den syndiga naturen, som äfwen menniskors ögon kunna se och ogilla, bör se och erkänna en stor gåfwa af Guds beskyddande och bewarande barmhertighet. Men nu kommer den stora faran. Alla dessa gåfwor har Herren Gud förlänat på det att wi skola använda dem till hans ära och i hans tjenst. Detta är icke möjligt på annat sätt, än att wi genom nåden blifwa omwända till Kristus, så att wi i sann och lefwande tro komma till lifsgemenskap med honom i själ och hjerta. Då så wi i

tron på honom syndernas förlåtelse, glädje i själen, lugn i samwetet, frib med Gud, tacksamhet för hans barmhertighet, kärlek till honom, kärlek till bröderna, kärlek till vår nästa, och då hafwa wi insigt och omdöme till att rätt använda gäsworna samt äfwen wilja dertill. Då inse och bekänna wi, att allt hwad hos oss finnes, som kan kallas godt, det har Gud gifwit, det är pund, som han förlänat; men allt, som är vårt eget, är syndigt, ja, Guds gäswor och förlänta pund i oss hafwa wi misbrukat till egenrättfärdighet, egenkärlek och syndasäkerhet. Då detta ljus upptändes af Guds Ande för menniskans själ, så ser hon sitt tillstånd, sitt elände och sin stora skuld, och i stället för att i egenrättfärdighet tänka, att hon en gång i räkenskapen skall kunna bestå inför Herren, förödmjuka hon sig under hans ord, bekänner synden, beder om nåd och förtröstar endast på Herren Jesus Kristus, som för oss betalt den stora lösepenningen, och tillagnar sig i tron nåd och förlåtelse genom hans tillfyllstgörrelse. Då låter Herren nåd gå för rätt, han förbarmar sig, han förlåter, han gör själen rättfärdig och kläder henne i sin rättfärdighets bröllopskläder. Då blifwer menniskan ett Guds barn och får barnastapets Ande efter aposteln's ord: Efter I nu ären barn, hafwer Gud gifwit sin Sons Ande uti edra hjertan, i hwilken wi ropa: Abba, färe fader. I denna barnatro, barnakärlek och barnalydnad will då den pånyttfödda menniskan efter Herrens wilja använda alla de pund, som hon har undfått, och derigenom uppstår ett allwarligt bemödande att erkänna och uppväcka den gäswa, som i henne är, samt använda allt till Herrens ära och icke blott till sitt eget, utan ock till andras bästa. Den som så öfwerlemnad sig med hela sin själ och sitt hjerta åt Kristus, är först och främst angelägen om att icke lesa sig själf, utan honom till behag, som för oss död och uppstånden är. 2 Kor. 5. Således blifwer den menniskan rädd för all synd, rädd för allt, som kan misshaga honom, som hennes själ älskar, emedan han först har älskat oss. Deras uppstår allwarwarlig strid mot all synd och all frestelse samt tillika bedröfwelse öfwer all swaghet, all synd och all fröplighet, som widlåda. Men tillika är då i det nya ljušet, i det nya finnet och i den nya wiljan en upprigtig angelägenhet att verka Herrens verk, medan dagen är, och efter hans wilja använda de pund, som han förlänat. Nu börjar det rätta handlandet

med de gifna punden, och nu kommer genom Herrens wälsignelse den winst, som i wår liknelse åsyftas. Och allt efter som denna werksamhet i Herrens tjenst är bestaffad, sådan blifwer nådelönen, som han slutligen gifwer. O huru härligt en gång för alla dem, som så höra af Herrens mun dessa ord: **I en ringa ting hafwer du warit trogen, gå in i din Herres glädje!**

Den omvända menniskan inser, att både själs- och kropps- krafter och hennes egodelar och hennes kallelse och ställning i lifwet, såwål som de egenskaper, hwilka Gud har gifwit, samt ordet och sakramenten äro pund, hwilka hon efter hans wilja skall använda. Att så använda dem, blir sedan hennes bemöblande. Då uppstå dessa frågor: Hwilka pund och gåfwor har jag fått, och huru skall jag nu använda dem efter min Herres wilja? På dessa frågor söker hon swar hos Herren sjelf i hans ord och i bönen's umgänge med honom. Och den som beder han får, den som söker han finner och den som klappar, honom warder upplåtet. De som åkalla honom, de få af honom upplysning, wilja och kraft att handla med pundet efter hans wälbehag, och då uteblifwer icke wälsignelsen och icke heller den slutliga härliga nådelönen. — Men nu komma wi till den tjenaren, som gräfsde ned i jorden det pund, som han hade fått. Alla menniskor äro genom skapelsen förordnade och genom återlösningen kallade att wara Herrens tjenare. Men otaliga äro de, som begrafswo det pund, som de hafwa fått. Detta begrafwande sker på många sätt. Somliga begrafswo det sålunda, att de helt och hållet förblifwa i syndasäkerhet och mena, att de äro rättfärdiga och kunna bestå inför Gud tillföljd af sina naturliga dygder och af skaparen gifna goda egenskaper. De lita då på sitt naturliga förstånd, sin naturliga rättslänsla och sina naturliga goda egenskaper i allmänhet. Då alla dessa gåfwor icke blifwit använda i tron på Herren Jesus och kärlek till honom, utan blifwit ansedda såsom ett stöd och en grund till hopp om ewinnerligt lif och sålunda blifwit gjorda till stöd för egenkärlek och egenrättfärdighet, så äro de pund, nedgräfsda i jorden. Och då de, som haft dessa pund, en gång komma på räkenskapsdagen för att göra räkenskap, så wisar det sig, att de pund, som de haft, ingen frukt burit. Ingen andlig frukt kan wäxa och mogna på annat sätt, än i lifsgemenskap med Herren Jesus Kristus.

Den som vill i andlig mening hafwa lif, wäga och bära frukt, måste framför allt wara inympad i winträdet Kristus och hafwa lif af honom och i tron suga lifskraft af honom. Då nu många på räkenskapsdagen komma och säga till domaren: **Si här hafwer du ditt**, och blott frambära de naturliga gåfwortha, så är detta ett tecken till naturlig blindhet och syndasäkerhet. Otaliga menniskor komma sålunda och säga: **Si här äro wi!** Sådana wi woro, såsom du skapat oss, sådana äro wi, wißerligen ofullkomliga och syndfulla, men wi hafwa goda hjertan, wi wilja det som är rätt och billigt. I en sådan förwillaande tanke på egen rättfärdighet, egen dygd och det egna omdömet tillräcklighet, eller på det fristna namnet gå otaliga menniskor i sorglig syndasäkerhet och mena, att de hafwa nåd och salighet att wänta. De tänka på sin bekänneelse, sin gudstjenst, sina naturliga goda egenskaper, sina naturliga dygder, sin naturliga rättslänsla och sitt wälförhållande i det yttre lifwet. Derpå förtrösta de, då de tänka på den tillkommande räkenskapen, och mena, att domaren skall wara nöjd, om de gräfwä upp och lemna tillbaka, förrostadt och obegagnadt, det pund, som de hafwa fått. De mena, att han skall wara nöjd med deras munkristendom och naturliga egenskaper, deras naturliga dygder, och dermed wilja de i domen komma fram och säga: Herre, si här hafwer du ditt. Men si, då har det icke burit någon frukt, ty det har icke blifwit användt efter Herrens wilja och i hans tjenst, utan det har liksom legat dödt i jorden. Och den oredlige, den onde och late tjenaren får då sin dom till slut, som lyder ganska försträfflig: **Tagen af honom pundet**, och gifwen honom, som tio pund hafwer. Ty åt hwar och en, som hafwer, skall warda gifwet, och han skall hafwa nog, men den som icke hafwer, det, som han hafwer, skall också tagas ifrån honom. Och den onyttige tjenaren kasten uti det yttersta mörkret; der skall wara gråt och tandagnisplan. Så slutar denna märkwärdiga och lärrika liknelse. Den wisar oss, att en räkenskap förestår; icke blott en räkenskap för otrons barn, utan äfwen för dem, som kommit till sann och lefwande tro på Herren Jesus Kristus. För otrons barn medför denna räkenskap det fälsansfulla ewighetsstraffet, som den allwetande Domaren bestämmer, i olika grad allt efter syndens swårare eller lindrigare beskaffenhet. För alla dem, som i tron på Herren Jesus Kristus öfwerwun-

nit synden och werlden, är denna sista dom och räkenskap en bekräftelse på den outhärligt härliga och fröjdefulla segren. De, som då hafwa förlitat sig på sin egen dygd, sin rättsskaffens wandel, sina egna gerningar, befinnas då wara tjuftwar och röfware, ty de hafwa tillegnat sig det, som icke hörde dem till; de gäfwor, som Gud hade gifwit dem, såsom dygd och ärbarhet och goda gerningar, hafwa de ansett såsom sina egna och sålunda stulit eller röfwat dem ifrån den himmelske husbonden. Det, som således icke hör dem till, det som de så illa hafwa anwändt och i jorden begravt, såsom om det hade varit deras eget, det blifwer dem då ifråntaget, såsom domsorden lyda i liknelsen: **Tagen af honom pundet!**

Äf allt detta är det tydligt, huru den frågan bör beswaras, som många ofunniga menniskor göra: Huru är det möjligt, att sådana menniskor kunna blifwa fördömda, som ändå i sitt hjerta och i sitt wäsende hafwa så många goda egenskaper? Swaret är: Alla de goda egenskaper, som de haft, blifwa dem ifråntagna, innan den slutliga förkastelsen sker. När den förkastelsen sker, så äro förut alla goda egenskaper borttagna jemte allt hwad skaparen har gifwit såsom tillhörande hans beläte, ware sig i förståndet eller wiljan eller i andra själsegenskaper. Således förblifwer hos dem, som blifwa förtappade, ingen enda god egenskap i behåll. Allt det, som af naturen war godt och som Gud såsom skapare hade gifwit, det förswinner, det blifwer borta, och ingenting utom det onda blifwer qwar. Således blifwer ingen menniska ewigt förkastad, som ännu har någon af skaparen gifwen god egenskap i behåll. Hos dem, som blifwit förtappade, är allt godt borta, så att de sedan aldrig kunna tänka en enda rätt tanke eller hyja en enda god och rättsskaffens önskan eller någon god och dygdig sinnessämning, utan de äro helt och hållet utblottade på allt godt. Detta är swaret på den frågan, huru det är möjligt, att en stor mängd naturligt gudsintä menniskor skulle kunna blifwa förtappade. De äro icke mera naturligt goda, då domen afkunnas. Allt hwad de hade, som war naturligt godt, är dem då redan ifråntaget, såsom det är skrifwet: **Tagen ifrån honom pundet, och kasten honom i det yttersta mörkret.** Således blef pundet honom ifråntaget innan han blef utkastad. Häraf se wi således flera ganska wiktiga omständigheter. 1:o. I fördömbelsen har ingen menniska den ringaste qwarleswa af

något, som är godt. 2:o Så länge något godt i en människosjäl ännu är qwar, så länge den ringaste tanke eller wilja ännu finnes att tillhöra Herren, så är själen icke mogen till denna dom. 3:o I vår tid finnas otaliga menniskor, som synas wara snart mogna till denna försträffliga slutdom. — Men måtte Herren i nåd förbarma sig öfwer oss alla!

Denna liknelse är alltså en ganska träffande afmålning af alla de menniskors tillstånd, som i sin salighetssak lita på sig sjelfwa och på någon gåfwa eller gåfwor af Gud, som de begrafwa och låta ligga obegagnade och göra sig förwifsfade om sin salighet detsför, att de hafwa förwarat sådana pund. Märkwärdig är den trofshet, som hos den onde och late tjenaren wisar sig. Jag wiste, att du är en sträng man, jag har detsför wäl förwarat pundet, att ingen ting deraf måtte gå förlost! Detta är ett förhållande, som är särdeles tydligt hos dem, som äro mycket rädda om wisfa yttre former och den bokstafliga bekännelsen i kyrkans lära, utan att tänka på att tillämpa den för att blifwa lefwande fristna och i tron lefwa derefter. Således alla de, som motarbete fristendomens ande och lif i vår kyrka och stå emot det arbete, som har till ändamål att befrämja Guds ords spridande, Guds ords bruk samt uppwäckelse till sann omwändelse, de begrafwa sitt pund och wilja tvinga andra att begrafwa sina pund. Alla, som sålunda begrafwa sina pund, komma slutligen på den stora dagen att stå utanför den stängda dörren och ropa: Herre, hafwa wi icke ätit och druckit med dig, och du hafwer lärt på våra gator? Hafwa wi icke blifwit döpta i ditt namn, hafwa wi icke gått till nattwarden wid ditt altare, hafwa wi icke hört ditt ord allmänt förkunnas? Hafwa wi icke alltså wäl förwarat de gåfwor du gaf oss, hafwa wi icke warit fasta i den kyrkliga bekännelsen och den rena läran, hafwa wi icke fört ett dygdigt och ärbart lefwerne? o. s. w. Men då få de det försträffliga swaret: Jag känner eder intet.

Om wi wilja på den dagen blifwa igenkända af vår Herre och konung, så måste wi hafwa hans bild och beläte i våra hjertan, och detta kan icke ske på annat sätt, än att wi blifwa födda på nytt af den Helige Ande, så att wi äfwen hafwa den himmelske Fadrens namn i våra anleten. Om wi hafwa detta namn, så är hos oss framsför allt denna winst

åstadkommen genom det pund som han gaf oss, att det har hos oss verkadt salighetens frukt, som är af oändligt värde. Det är därför Guds barn så väl som otrons barn måste uppenbarade warda för Jesu Kristi domstol, på det Guds barn må blifwa igenkända såsom omskapade och förnyade efter Guds beläte i Kristus och få sin nådelön efter de gerningar, som de i tron hafwa gjort. Men all synd är hos dem afplanad i Kristus och blifwer icke framhafd. De komma icke i domen. Den nådelön, som wi af denna liknelse lära känna, står i förhållande både till de pund, som hwar och en har undfått, och till den trohet, som hwar och en iakttagit wid användandet af dessa förlänta pund. I denna liknelsen säger Herren till hwardera af de trogna tjänarne: Öfwer en ringa ting hafwer du varit trogen, jag skall sätta dig öfwer mycket, gå in i din Herres glädje. Matt. 25: 21, 23. Men hos evangelisten Lukas, kap. 19, hafwa wi en annan liknelse, som framställer samma lärdomar i särskildt systemål, och der finna wi, att den, som med ett pund hade förvärfwat tio pund, fick magt öfwer tio städer, och den, som hade wunnit fem pund, blef satt öfwer fem städer. Men den, som hade förwarat sitt pund uti en swetteduk, fick erfara en rättwis dom. Det pundet, som han hade, blef honom ifråntaget och gifwet åt den, som hade tio pund. Här om säger vår frälsare vidare, att den, som hafwer, honom skall warda gifwet, och den som icke hafwer, honom skall och warda ifråntaget det han hafwer. Luk. 19: 26. Den Heliga Skrift lär oss på andra ställen, att de, som öfwerwinna i striden och undfå lifwets krona, skola regera med Kristus. Det som nu i denna liknelsen antydes derigenom, att en blef satt öfwer tio städer och en annan öfwer fem städer, syftar utan twifwel på Kristi tjenaresh regering med honom i hans rike efter den stora wedergällningsdagen. Deutom lära wi af Skriftens ord, att ett andligt presterkap här i tiden beredes till en ewig tempeltjänst. Detta andliga presterkap tages både af det gamla Israels tolf stammar och af alla hedningar och släkter och folk och tungomål. Om dem alla gäller det ord, som står skrifwet, att de äro klädda i hwhita kläder och hafwa palmer i fina händer och sjunga en ewig segersång. Och hwilka äro då de, som komma till åtnjutande af denna stora salighet? Röstén i himmelen frågade den helige fiaren: Hwilkä äro de, som uti de sida hwhita kläder

flådde äro och hwadan äro de komne? Detta frågade han för att väcka åstundan efter swar på denna wigtiga fråga, och den flådande evangelisten sade: Herre, du wet det. Detta war en bön, att den himmelska frågan måtte äfwen från himmelen blifwa beswarad, och det skedde i detta högst behjertansvärda swar: Dessse äro de, som komne äro utur stor bedröfwelse och hafwa twagit sina kläder och gjort dem hwita i Lammets blod. Derför äro de för Guds stol och tjena honom dag och natt uti hans tempel. Upp. 7: 15. Här omtalas således en ewig tempeltjenst och ett presterkap i den renaste och heligaste prydning, tjenande och tillbedjande Herren utan återwändö. Alltså lära wi af den Heliga Skrift att känna både regering och tempeltjenst i den saliga ewigheten. Utan twiswel är der en mångfaldig tjenst, såsom nådelön för dem, som winna lifwets krona.

Men wi måste ock ihågkomma Skriftens ord: Om någon kämpar, han krönes dock icke, utan han redligen kämpar. Men tillika lära wi af den Heliga Skrift, att själar finnas, som ingen nådelön få, utan blifwa saliga såsom genom eld. 1 Kor. 3. De undgå fördömmelsen och blifwa frälsta, men på samma sätt, som då någon flyr utur ett brinnande hus och räddar lifwet, men för öfrigt förlorar allt hwad han eger. Detta bör jemföras med Luk. 16: 9. Den stora förlusten består deruti, att all nådelön går förlorad, då trons frukt icke uthärdar eldsprofwet, emedan nådeselden icke förut fått bortrensa willfarelsen, sjelswifsheten, egenkärleken och orenheten, och somliga, som dock stå i tron, icke låta sanningen fullt utöfwa sin kraft. Då qwarstannar i själen en del af det gamla wäsendet och ingår såsom surdeg eller röta äfwen i det som kallas werck, och då är detta werck icke oförbränneligt guld, utan ett werck, som i det sista eldsprofwet förtäres. O, huru angelägna böra wi wara att nu, medan wi hafwa tillfälle dertill, låta nådens eld förtära och utrensa allt det, som icke kan bestå inför honom, som hafwer ögon såsom eldslägor! Eldsprofwet förestår. Allt, som i oss blifwit genomträngdt af Kristi Ande, det består i det sista profwet. Allt annat förgås! Efter nu allt detta skall förgås, hurudana bör eder då wara uti helig umgängelse och gudaktighet? så att I wänten och åstunden efter Guds dags tillkommelse, i hwilken himlarna af eld förgås skola och elementen försmälta af hetta. 2 Petr. 3. Låtom oss betänka allt detta och wänta Guds Son af himmelen, hwil-

ken han uppväckt hafwer ifrån de döda, **Jesus**, den oß frälſar ifrån den tillkommande wreden! 1 **Thesl.** 1.

4. **Uppenbarelshebofen.**

Uppenbarelshebofen ansluter ſig till Daniels profetior. Wilddjuret, ſom jag ſåg, det war litt en parder och deß fötter ſåſom björnfötter, och deß mun ſåſom lejons mun, och draken gaf det ſin kraft och ſin ſtol och ſtor magt. **Joh.** 13: 2. I det gamla testamentet lifnas ofta ſtora folkmaſſor wid det böljande och oroliga hafwet. Så uppfodo de mäktiga werldsriften, ſom nämnas i Daniels profetior, genom ſtora folkrörelſer och wälbiga eröfringar. Detta wilddjur är ſåledes ſtildt från djuret ur afgrunden. **Kap.** 11: 7. Hela beſkriſningen på detta wilddjur wiſar tydligt, att dermed menas ett mäktigt werldsrife; och grunden, hwarpå likneſen hwilar, finna wi redan i Daniels profetior. **Kap.** 7: 8. För **Johannes** framſtå här i **Upp.** 13: 1 de wilddjur, ſom Daniel ſåg, liksom ſammansmälta till en enda ſammanſatt djurgestalt. De egenſkaper, ſom i Daniels beſkriſningar äro fördelade på flera djurgestalter, nämnas här ſåſom förenade. Parder eller panter är ett liſtigt och grymt djur; förkroſſande och ſönderſlitande äro björnens fötter med ſina ſlarpa klor; ſöndermalande äro lejonets tänder och förſträcktligt deß rytande. Då wi jemföra beſkriſningen med profetian, **Dan.** 7, ſå finna wi, att detta wilddjur innefattar de tre förſta, ſom Daniel ſåg. Men i ſtället för det ſjerde djuret hos Daniel, ſäger oß **Johannes**, att draken gaf detta wilddjur ſin kraft och ſin ſtol och ſtor magt. Detta hänwiſar oß till den romerſka werldsmagten i den ytterſta tiden. Det är att märka, att innan Daniel ſtådade werldsmagterna under ſinnebilder af ſärſilda djurgestalter, framſtälles för honom werldsmagterna, ſåſom utgörande en ſammanhängande helhet under bilden af det ſtora beläte, ſom **Babels** konung **Nebukadnezar** ſåg i ſin dröm. Denne konung framſtår i profetian ſåſom de mot Guds rife på jorden fiendtliga werldsmagternas representant eller målsman och öfwerhuſwud. Det ſtora belätets betydelse förklarar ſå, att **Nebukadnezar** ſjelf och med honom det **babyloniska** riket antyddes med belätets gyllene huſwud; belätets bröst af ſilfwer betydde det perſiska, belätets buſ af koppar betydde det greckiſka och fötterna af jern och ler be-

tydde det romerska riket, som sönderfaller i två och sedan i tio delar, motsvarande belätets ben, fötter och tår; och dessa tio magter skola, om än under omväglande gestalter, fortsfara till dess himmelriket såsom en plötsligt nedkommande sten faller på belätets fötter och tår och förkrossar dem. I denna syn är Kristi rikes seger öfver denna världens riken ganska tydligt framställd jemte den wiktiga sanning, att världsmagterna under tidernas lopp wisserligen äro i gestalt och inrättning omvärlande, men att de dock utgöra ett helt och lifwas och ledas af en och samma ande och hafwa det gemensamt, att de sätta sig emot Herren och hans Smorde, emot Kristus och hans ord. Det wilddjur, som Johannes såg i denna syn, är alltså i sin sammansatta gestalt en framställning af detsamma, som antyddes med belätet i Nebukadnezars dröm, men det har i sin gestalt förlorat det menstliga. Det är här i synnerhet det romerska kejsardömet i dess stora fiendtlighet emot de kristna, jemte Roms magt förwandlad till påfwedöme, och slutligen till öfverrike; så att, jemte wilddjuret utur hafwet, uppstiger utur jorden ett annat wilddjur, Upp. 13: 11, den falske profeten, den påfiska magten med sin falska lära, och sedan flera gestalter af samma "willans ande". Att påfwedömet är en djefwulens stiftelse, är äfwen i den protestantiska kyrkans bekännelseskristen ofta uttaladt.

Det ena af dessa sju hufwud blef sargadt till döds, och dess dödsfår wardt igenlätt, och hela jorden förundrade sig på wilddjuret. Upp. 13: 3. Detta hufwud är det, som efter denna vers bekräftas i hela det 13 kap. af Upp.-boken. Om detta personliga öfverhufwud är det ängeln säger: att det på den tiden, hwarom profetian handlar, har varit och är icke och skall åter uppkomma utaf afgrunden. Upp. 17: 8; jemför kap. 11: 7. Det stora världrike, hwaröfver han herskar, är en fortsättning af den babyloniska, persiska, grekiska och romerska magten och hör till det beläte, som Nebukadnezar såg i sin dröm. Då Johannes fick dessa uppenbarelser, herskade den romerska magten, och det war i förhållande till Daniels profetior icke detta rike, som war den egentliga förebilden till det fista och mäktigaste öfverhufwudet, utan dess personliga förebild war Antiochus Epifanes. Detta lilla horn wärte ut ur ett af de fyra, i hwilka det stora hornet sönderföll. Af Alexander den Stora världrike uppstodo fyra andra riken, och af det ena af

dessa, nemligen det syriskä, uppkom den konung (Antiochus), som blef en förebild af Kristi kyrkas häftigaste motståndare; se Dan. 8: 9—14. Men samme profet underwisar oss äfwen, att den mäktige fienden, som till slut skall komma, uppväxer ibland de tio hornen på det fista wilddjuret, som förestälde det romeriska riket. Dan. 7: 8. Vi kunna häraf finna, att den konung, som blifwer den personlige Antikrist, har ett rike både uti Europa och i Syrien, så att denne herfskare kan sägas uppträda på det ena stället så wäl som på det andra. Om därför en europeisk stormagt winner herrawälde öfwer Syrien, så kan detta anses såsom en märkwärdig förberedelse till den persons uppträdande, på hwilken millioner menniskor redan wänta och säga: **En man fattas oss**, den rätte mannen, med både wilja och kraft att göra oss fria och lyckliga. Ja, han kommer, den store mannen, den fiste falske Kristus, en frälsare efter folkets sinne, som lofwar att göra jorden till himmel och uppsylla werlden med sällhet och frid, om blott alla wille lyda honom. Matt. 24: 5, 24. Hans tillkommelse sker efter satans werkan. Han söker att med lögnaktiga krafter och tecken och under efterapa Kristus. 2 Tesl. 2: 9. Somliga af kyrkofäderna och äfwen några nyare skrifttolkare hafwa förmodat, att satan skall i afseende på syndens menniska söka efterapa Guds Söns mandomsannammelse. Hans regeringstid blir 3½ år. (Kristus predikade evangelium om riket och gjorde tecken och under i tre år och några månader.) Hans rike är frid och lycka! Detta blifwer hans fältrop, under det han för krig emot alla dem, som icke wilja lyda honom, och utrotar bland dem så många, som han får i sin magt. Men emedan de allraflesta af menniskorna på hans tid icke fråga efter Herren i himmelen, utan wilja hafwa sin gud på jorden, så är han folkets man, icke blott wald genom allmän omröstning, utan allmänt hyllad och beundrad, wida mer än den mäktige Napoleon på sin tid. Många anledningar finnas att tro, att han skall wara så utomordentligt utrustad och begåfwad, att han med det mest glänsande snille skall öfwerstråla wetenskapsälskare och konstens dyrkare och med sådan öfwerlägsenhet på alla områden wara alla öfwermäktig, att han utan blodsutgjutelse winner oupphörliga segrar och framför allt wisar så stor stenbar menniskofärlehet, att han blifwer ansedd såsom allas wälgörare, mångas lyckliggörare och allmän frälsare för den förut i så många wäl=

farelser, widfsepelser, fördomar och oförnuftiga inrättningar fångna menstligheten. Så herskar han, så uppstå nya statsförfattningar, nya lagar, ny religion, nya upptäckter, nya företag, nya hjälpkällor, nya utvecklingar och framåtskridanden i alla samhällsangelägenheter, nya förnöjelser, nya samtalsämnen, nya städspel, nya inrättningar på alla samhällsområden, så att denne herstare synes wara den rätte förlossaren, hwar på werlden så länge wäntat — i qwickhet och snille, i wänlighet och stenbar wälwilja, i nedlåtenhet, hjälpsamhet och rådhighet samt i utomordentlig kraft och sten af ädelmod den utmärktaste herstare som jorden egt, med ett wänligt, wärdigt, intagande och tjugande wäsende och umgängesfätt, som ingen kan motstå, utom de, som äro upplösta af Herrens Ande. Han skall således motswara werldsinnetts högsta menstliga fullkomlighets ideal. Då han förgudar sig sjelf, så tror werlden gerna på honom, ty werlden har ingen gud, men har dock behof af en gud och fröjdar sig nu att hafwa en synlig gud på jorden. Det är redan länge genom falsk lära förberedt, att han blifwer ansedd såsom en Guds uppenbarelse. Det är han, som kommer i sitt eget namn och som blifwer emottagen och hyllad hellre än Kristus. Joh. 5: 43. Det blifwer då en allmän glädje, att werldens gyllene tid är kommen. Tre riken winner han lätt genom folkomröstning, och sju konungar böja sig för hans wilja och förklara, att de wilja med honom i allt göra gemensam sak. Upp. 17: 13. I sådant samråd förstöres den affälliga kyrkan, hwarhelst den finnes i hela kristenheten. Alla kyrkogods och all kyrklig förmögenhet indrages till staten, all kristlig gudstjenst förbjudes, alla kyrkliga embeten afskaffas. Så uppfylles Upp. 17: 16. Och på samma sätt går det med all gudstjenst bland judar och muhamedaner och med all egendom, som tillhör deras religionsinrättningar. Så förstöres Babylon, den stora. Upp. 18: 2. Så utrotas den liflöja och falska gudstjensten och det strymeri, som dermed sammanhänges. Men äfwen den sanna gudstjenstens offentliga utöfning blifwer förbjuden, och de, som icke wilja taga på sig tecknen till full undergifwenhet under dessa förordningar, måste fly eller dödas. Tecknet kommer säkert att bäras i uniform, eller ring eller national-färger. Allt detta är redan förberedt, lifasom äfwen för belätels upprättande wägen är banad genom en allmän sed i vår tid att upprätta bildstoder till stora mäns ära.

Då i den förenämnda fjärde veckans början en del af judafolket blifwer samladt till sitt gamla fädernesland, så få de till en tid fritt utöfwa sin gudstjenst. Men då befallningen kommer om fullkomlig religionsenhet i det nya werldsriket, så drabbar den äfwen detta folk. En del af dem gör då motstånd. Då öfwerfallas de med frig, hälften af staden intages och äfwen templet's yttre förgård, Upp. 11, men sjelfwa helgedomen förswaras af de två wittnen, som hafwa en större magt än Moses och Elias. Upp. 11: 5, 6. I den yttre förgården uppreses det beläte, som kallas förödelens styggelse, och de tillbedjande starorna, Upp. 13: 15, som kallas hedningar af ängeln's mun, men som säkert antaga ett mycket mera ståtligt namn såsom de enda förnuftiga och upplysta, de trampa förgården i två och fyratio månader, efter wanlig månadsräkning. Derpå får den kraftige fienden, som äfwen har gånwan att göra falska tecken och under, 2 Tess. 2; Upp. 13: 13, tillstädjelse att döda de två wittnen, som så länge stått honom emot, och deröfwer blifwer stor glädje bland jordens folk. Upp. 11: 9—12. Men icke länge råder denna glädje. I de två wittnenas lik, som legat tre och en half dagar obegrafna på stadens gator till bewis på segerwinnarens stora magt, kommer lifwets ande af Gud. De stå upp på sina fötter, och en stor förfräddelse faller på alla, som se dem. Upp. 11. Derpå följer genast det tredje we, det swåraste we för jorden, men glädjesång i himmelen. Den store herflaren blifwer då till ytterlighet förbittrad. Hedningarne wredgas. Upp. 11: 18; Ps. 2: 1. Hans prakttåkt blifwer uppslaget mellan de tvenne hafwen, (mellan Medelhafwet och Döda hafwet), sannolikt på Oloberget, midt emot tempelberget. Dan. 11: 44. Hans härar äro samlade på Megiddos slätter, Upp. 16: 16 (Armageddon), der fordom den fromme konungen Josia stupade i slaget mot Farao Neko. Sak. 12: 11. 2 Kon. 23: 29, 30. Då utgjutes den sjunde wredes-skålen i luften. En jordbäfning uppstår, så widsträckt och omstörtande, att hedningarnas städer falla, bergen sänkas, öar fly, Oloberget remnar, Sak. 14: 4, jorden winner en underbar omgestaltning; tordön, ljungeld och det grusligaste hagel förfräcka och förwirra dessa härar, och en del dödas af haglet, en del af utomordentlig pest, så att förmultning börjar i troppen och särskildt i ögonen, medan de ännu stå på sina fötter, Sak. 14: 13, och en del af dessa hä-

rar gripas af ursinnighet, så att de döda hwarandra. Detta är det grusliga nederlag, som så ofta antydes i Skriften, det är den måltid, hwartill rofddjur och roffoglar inbjudas. Upp. 19: 18. Jemf. Ef. 34; 63. Hes. 38; 39. *) Ps. 97: 3—5; 50: 3. Då skall Herren på underbart sätt bestydda det folk, som fruktar honom, och som icke funnat af den store herstaren öfverwinnas. Ef. 4: 5, 6. Under dessa fasansfulla skafnin-

*) De profetior, som innehållas i detta och de följande kapitlen, hafwa ännu icke börjat gå i fullbordan så tydligt, att någon bestämd förklaring kan wägas. Då wi jemföra dessa profetiska bestrifningar med Uppenbarelsebooken, så finna wi stor likhet mellan Gog och det wilddjur, som omtalas i Upp. 13. Gog och Magog omtalas äfwen i Upp. 20, men profetian hos Hesekiel syftar icke på samma tid, som profetian i Upp. 20: 8. Johannes talar om Gog och Magog, Hesekiel talar om Gog som i Magogs land är. Johannes talar om hedningarne, som äro på jordens fyra hörn, och dem kallar han Gog och Magog. Hesekiel talar om Gog såsom en furste af de herrar i Mesek och Tubal, och hänför honom således blott till wisja länder, och dessa länder ligga för honom norrut. Johannes såg domen öfwer Gog och Magog, och den kom omedelbarligen från himmelen, hwarpå den yttersta domen hastigt följer. Hesekiel säger, att Gogs härar förstöra hwarandra, v. 21, jemte det de förstöras af de plågor, som Herren sänder öfwer honom, v. 22, och att, efter dessa härars nederlag, deras trofwagnar och wapenförråd gifwa åt landets innewånare tillräckligt bränsle för sju års tid, och att man måste rena landet i flera månader från de otaliga lifen. Denna bestrifning öfwerensstämmar icke med Upp. 20: 8, 9; men deremot öfwerensstämmar den med Upp. 14: 19, 20; 15: 21; 19: 17—20. Man kan häraf sluta, att dessa Hesekiels profetior syfta på den samme fienden mot Kristi kyrka, som bestrifwes i 2 Tess. 2, och att aposteln Johannes, Upp. 20: 8, begagnar namnen Gog och Magog, emedan samma antikristiska ande då på nytt gör sig gällande, likasom han kallar den affälliga kristna kyrkan och all fiendtlig werldsmagt med det namnet Babel, emedan gamla testamentets Babel framstår i profetiorna såsom en förebild af Kristi kyrkas fiender i det nya Testamentet.

De orden: En furste af de herrar i Mesek och Tubal, v. 2, lyda i grundtexten: En furste öfwer Mesek, Mesek och Tubal. Här nämnes således tre namn. Af dessa kapitel kunna wi se, att äfwen dessa folk med sin furste skola wara med i den stora striden, så att han måste wara wilddjurets bundsförwandt, liksom de öfriga tio konungarne. Upp. 17: 12. Härigenom blifwer denna strid en så mycket tydligare förebild till den allra sista striden. Upp. 20: 8. De fiendtliga härarne bestå till en del af samma folkslag, från samma länder och försöka i samma ande att göra Guds folk till intet och att öfverwinna Kristus sjelf. Från Gomer, Hes. 38: 6, härstammar en stor del af de tyfska folkten.

gar i jorden och i luften gripes wilddjuret och får sin dom tillika med den falske profeten. Upp. 19: 20, 21.

Så slutas denna största strid, som blifwit kämpad på jorden, om wi undantaga den, som blef kämpad på Golgata och slutades med det härliga segerordet: **Det är fullkomnadt.** Ett genljud af detta segerrop är den stora rösten från sjelfwa tronen i himmelen wid den sjunde vredes-stälens utgjutelse: **Det är gjort!** Upp. 16: 17. Derpå uppstämmes den stora segerången af de himmelska rösterna. Upp. 11: 15—18. Det är på denna underbara dag de stora tecken ske, så att wågen och hafwet mycket bullra och himmelens krafter bäfwa. Matt. 24: 29; Es. 13: 9—11. Genom förändring i luften blifwer solen mörk och månen blodig och dagen är hwarken dag eller natt, men om aftonen öfwerstrålas jord och himmel af underbart ljus, Zak. 14: 7, och då, just efter den stora straffdomens fullbordan, wisar sig Menniskones Söns tecken i himmelen och hans tillkommelses uppenbarelse. Matt. 24: 30. Då samlas hans utwalda ifrån de fyra wäder, ifrån den ena himmelens ända till den andra. De, som då äro utwalda och beredda till den första uppståndelsen, blifwa samlade honom till mötes i sky. De i tron affomnade wakna upp genom Guds Söns röst och upptagas förklarade till hans möte. De, som äro beredda bland de lefwande, blifwa förwandlade. Under arbete eller hwila blifwer en upptagen, en annan qwarlåten, allt efter deras inre bestaffenhet. Matt. 24: 39—41. De wisa jungfrurna, som hafwa trons lampa och Andens olja, få ingå med Brudgummen i bröllopsalen. De öfriga döda uppstå icke förr än tusen år derefter. Upp. 20: 5. Guds Söns uppenbarelse på denna underbara dag är säkert helt kort, ingenstädes står det skrifwet, att han kommer ned till jorden för att dröja i synlig gestalt. Hans fötter stola stå på Oljoberget, då det flyfwer sig. Zak. 14: 4. Men de utwalda blifwa **upptagna** honom till mötes. Så mycket mindre kan man instämma i en del bibeltolares mening, att han skulle wistas i synlig måtto på denna jorden och föra en synlig regering bland de mennistor som här lefwa i lekamen, och att dessa skulle sammanblandas med de saliga, som blifwit delaktiga af den första uppståndelsen. O nej! ännu är skilnaden gansta stor emellan de uppståndna och dem som då ännu lefwa på jorden och ännu äro syndiga och hafwa döden att wänta. Kristi egentliga tillkom-

melje sker icke förr än tusen år efter denna tillkommelses uppenbarelse. Upp. 20: 4—11. Då sker den egentliga tillkommelsen, som är hans tillkommelse till den yttersta domen. Men under denna tidrymd, som antingen i egentlig eller i profetiskt mening kallas tusende år, skola rättfärdighet och frid blifwa rådande på jorden, ty satan är då bunden, hat och bitterhet och frig kunna icke uppstå. Människorna hafwa riklig nåd att stå emot arssynden, som ännu är qwar i deras hjertan. Det kommer då att blifwa uppenbart, hwilken skillnad det är emellan verkningarne af arssynden allena och arssyndens verkningar förut under djefwulens frestelser och inslytelser. Kristus har då ett egentligt rike här på jorden, der han är Herre och Konung, så att ingen sätter sig upp emot honom, men detta rike har ingen likhet med det så kallade tusenåriga rike, som wederdöparne på Luthers tid lärde. Denna willfarelse uppstod redan i kyrkans äldsta tid genom mifthydningar af Skriftens ord, och detta rike utmålades allt efter de människors föttöliga finne, som wille hafwa ett himmelrike för föttet. Det är med allt stål denna farliga willfarelse blef af Luther och hans medarbetare förkastad. Men Skriften lofwar på otaliga ställen en tid, då ljuset och sanningen skola segra och hafwa herrawälde på jorden. Kristus herskar då, men osynligen genom sin Ande. Han anwänder mensslig öfwerhet i sin tjenst, såsom wi finna af Hes. 45: 8, 9; Es. 60: 10. Då upphäfwer sig ingen magt, ingen styrelse för att i hans ställe wilja styra, såsom påswewäldet under så många gestalter hittills har herstat i den synliga kyrkan och fiendtliga magter sökt att motarbeta eller utrota den. Genom stora förändringar och stor wälsignelse blifwer jorden då utomordentligt fruktbar, Es. 35; Hes. 34: 29, och i hela den lägre skapelsen inverka dessa wälsignelser och andekrafter så mäktigt, att förunderliga verkningar derigenom förorsakas. Es. 11: 6—9; 65: 25. Men allra tydligast är huru mäktigt Guds Ande verkar hastiga och förunderliga förändringar bland människorna. Jer. 23: 5, 6; 33: 14—16; Es. 65: 16—24.

Då denna tidrymd är tilländalupen, så sker det, som står skrifwet i Upp. 20: 3, 7—15. Satan warder lös, stora menniskofskaror försöras åter, de försöka ännu att i sin wanmagt öfwerwäldiga Guds folk, men straffdomen kommer hastigt, ty eld faller ifrån himmelen och förtär dem, och derpå hålles

domen; då är den stora webergäflningsdagen, då förvandlas himmel och jord. Det är ett dop öfver jorden med förtärande eld, likasom det stora wattendopet genom floden redan gått öfver jorden. Men efter Guds löfte wänta wi nya himlar och en ny jord, der rättfärdighet uti bor. 2 Petr. 3.

Det löfte, som Gud gaf åt Abraham, om en allmän och ewig wälsignelse, war icke bundet wid något wilkor. Herren sade till honom: I dig skola wälsignade warda alla släcter på jorden. 1 Mos. 12: 3; 1 Mos. 18: 18. Och när Abraham hade bewisat lydnad i det stora trosprof, hwarmed Gud behagade bepröfwa honom, så blef detta löfte ännu widare utwidgad och stadfästadt: Jag skall wälsigna och föröka din säd, såsom stjernorna på himmelen och såsom sanden på hafwets strand, och din säd skall besitta sina fienders portar. Och i din säd skall allt folk på jorden wälsignadt warda, derför att du hafwer lydt min röst. 1 Mos. 22: 17, 18. Detta förbund, som Gud gjorde med Abraham, hwilar på owillkorlig och obetingad nåd. Detta är ett fritt och oinskränkt nådelöfte och alltså en profetia, som står fast under alla omstiftelser på jorden och oafadt all otrohet å menniskors sida. Härutinnan gäller fullkomligt apostelns försäkran: Guds gäfwor och tallelse äro sådana, att han kan dem icke ångra. Rom. 11: 29.

Då Gud sedan gjorde förbund med Israels folk och åt detta folk utgaf sin lag på berget Sinai, så blef den utlofwade wälsignelsen bunden wid det wilkor, att de stulle hålla denna lag och förblifwa deruti, och så litet lände det arma folket sin wanmagt, att de lofwade och sade: Allt det Herren sagt hafwer, wilja wi göra. 2 Mos. 19: 8. Men Israels folk kunde lika litet hålla detta löfte, som Petrus kunde hålla sitt löfte att icke förneka sin frälsare, oaktadt den warningen, som hade blifwit honom gifwen. Då Israel icke kunde hålla sitt löfte att i allt lyda Herrens röst, så blef det också icke möjligt för Israel att genom lagen undfå den rätta och fulla wälsignelsen. Lagen kan således icke vara grundwalen för ett ewigt förbund. Nej, grundwalen till det ewigt bestående förbundet är endast Guds fria, obetingade nåd, som hwilar på hans ewiga kärlek i enfödde Sonen. Således kan Israels folk icke wänta någon wälsignelse på denna grund, ty Israel har oupphörligen öfwerträdt Guds lag och brutit förbundet. Så kan icke heller någon ensild själ undfå någon nåd och wälsignelse

på grund af någon egen laglydnad eller bemödande att hålla Guds lag, ty alla äro öfwerträdare, alla hafwa afwitlit, ingen är, som godt gör, icke till en. Rom. 3. Derför äro alla af naturen vredens barn. Gal. 3. Af naturen äro alla för syndens skull under vreden, men icke under wälsignelsens löfte. I sig sjelf är hwar och en menniska under den dom, som lagen uttalar öfwer alla öfwerträdare. Men likaså bestämdt, som Herren har lofwat att förbarma sig öfwer hwar och en, som tror på hans namn, såsom löftet innehåller: **Swär och en, som åkallar Herrens namn, han skall warða salig**, så har han också gifwit åt det gamla Israel, äfwen för detta närvarande lifwet otaliga löften, som hwila på nådens rådslut i Kristus, och dessa löften äro så fasta, att derom gäller hwad vår frälsare sade: Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås. Till dessa löften höra särskildt många försäkringar, att Herren wille gifwa åt sitt folk Israel Kanaans land till en beständig arfwebel. Folket har för sin otros skull blifwit till en tid fördrifwet från löftets land och bortfördt uti en swår förstingring och fångenskap, som ännu räcker, men Herrens löften stå fast, och wi wilja anföra några af de ord, som utgöra det stora fastebrefwet, hwar på det wissa hoppet om Israels återupptagelse och återställelse hwilar. Efter den asyriska och babyloniska fångenskapen har Israels folk aldrig blifwit, i någon fullständigare mening, återställt. Blott en liten del af de två stammarna, Juda och Benjamin, blef återförd utur den babyloniska fångenskapen och fick en kort tid, men för det mesta under hedniskt herrawälde, wistas i sitt gamla fädernesland, och derpå fördes det åter bort i en fångenskap, som ännu räcker. Aldrig på någon tid war detta folk troget emot sin Gud, hwarken under öfenwandringen eller i domaretiden eller under konungarnes tid. Ändtligen uppfylde de sina synders mått, då de förkastade och korsfäste sin Herre och frälsare. Men de löften, som äro gifna åt detta folk, hafwa en högre, en oföränderlig, orubblig grundwal. De syfta på Kristus sjelf. Han är den Abrahamsfäd, den Davidsjon, på hwilken alla löften grunda sig. Till David sade Herren: När din tid förliden är, att du affomnad är med dina fäder, skall jag uppväcka din fäd efter dig, som af ditt lif komma skall; honom skall jag stadfästa hans rike. 2 Sam. 7: 12. Detta löfte gick blott till en del i fullbordan

på Salomo, men wi wilja icke här anförä de otaliga ställen, som kunna tillämpas på Kristi kyrka, såsom det andliga Israel, utan blott några af de löften, som med oöwderfäglig klarhet hafwa afseende på Israel, såsom ett särskildt folk. Man skall ingen sarga eller förderfwa på mitt helga berg, ty landet är fullt af Herrens kunskap, likasom med hafwets watten be-täckt. Es. 11: 9. Ett dylikt löfte läses i Es. 33: 20. — I följande ord göres en bestämd skilnad mellan judafolket, som blifwer frälst, och hednafolken, som blifwa af denna frälsning delaktiga. Det är Messias, som talar och anför Fadrens ord: Nu, säger Herren, som mig af moderlifwet till sin tjenare be-redt hafwer, att jag skulle omwända Jakob till honom, på det Israel icke skulle blifwa borta, derför är jag härlig för Her-ren, och min Gud är min starkhet, och säger: Det är en ringa ting, att du är min tjenare till att upprätta Jakobs släcter och igenföra det förstingrade i Israel; utan jag hafwer o-gjort dig till hedningarnas ljus, att du skall wara min salig-het intill werldens ända. Es. 49: 5, 6. Hwilka hedningar eller konungariken icke wilja tjena dig, de skola förgås, och hedningarna förödde blifwa. Skola ock de, som dig undertryckt hafwa, bugande komma till dig, och all de, som dig försmädat hafwa, skola nederfalla till dina fötter, och skola kalla dig en Herrens stad, ett Zion, den Heliges i Israel. Es. 60: 12—14. Et, jag skall församla dem utur alla land, dit jag dem bort-drifwer genom min stora wrede, grymhet och obarmhertighet, och skall låta dem komma åter till detta rummet igen, att de skola bo trygge — och jag skall plantera dem i detta landet, och der skola ännu åkrar köpte warda m. m. Jer. 32: 37—44. Att detta löfte icke är fullbordadt, finner man tydligen af de orden, som tala om det ewiga förbundet, och att de aldrig mer skola wita ifrån Herren. Då dessa löften läsas i sitt sammanhang, är det klart, att de syfta på Israels återuppta-gelse i förbundet och på deras omwändelse till Kristus. Jem-för Jer. 33: 12—26. Att detta löfte icke kan tillämpas på återställelsen från den babyloniska fångenskapen, kan man tyd-ligen se af Neh. 9: 36, 37, samt af Matabeernas böcker och af evangelierna, som wisa oss, att blott få enskilda själar af judafolket trodde på Kristus och blefwo samlade till det him-melska Zion. Detta säger Herren, Herren: Jag skall församla eder ifrån folken utur de land, dit I förstrodde ären, och gif-

wa eder Israels land — — och jag vill gifwa eder ett en-
 drägtigt hjerta och en ny ande ingifwa uti eder m. m. Hes.
 11: 17—20. Aldrig har ännu detta löfte blifwit uppfyllt,
 utan detta folk är ännu under Guds straffdom i ett tillstånd
 af mörker och nöd, och är hwarken återställt utur fångenska-
 pen, ej heller har det fått någon ny ande. Huru helt annor-
 lunda detta blifwer efter deras återförsamlande och omvändelse,
 kunna wi se af följande ord: Jag skall utföra dem ifrån alla
 folk och församla dem utur alla land och skall föra dem uti
 deras land och skall föda dem på Israels berg och i alla dalar
 — — men min tjenare David skall vara fursten ibland dem,
 det säger jag, Herren. Och jag vill göra ett fridsförbund
 med dem och borttaga alla onda djur utur landet, att de skola
 säkra bo i öknen och i skogarne söfwa. Jag skall wälsigna dem
 och alla mina högar allt omkring och låta regna uppå dem i
 rätt tid; det skall vara ett nådeligt regn. Hes. 34: 13, 24—26.
 Ännu utförligare bestrifwes, Hes. 36, huru Juda och Israel
 tillsammans skola åter församlas och förenas, och i 37 kap.
 bestrifwer profeten både deras uppväckelse till andligt lif och
 deras nya tillstånd. I de två följande kap. bestrifwes widare
 det sista stora och försträckliga trüg, hwarmed de skola i sitt
 eget land angripas, och huru de skola på underbart sätt för-
 lösas och deras fiender nederläggas. Att detta ännu aldrig
 gått i fullbordan är af detta folks hela historia och af dess
 närvarande tillstånd klart och tydligt. Sedan de blifwit åter-
 ställda, skola de icke mer öfvergifwa Herren och icke mer af ho-
 nom öfvergifwas. Jemför Amos 9: 11—15. Jag vill för-
 samla dig, Jakob, all samman och låta de qwarblifna i Israel
 tillhopakomma — — hjelten skall för dem slå sig igenom; de skola
 slå sig igenom och gå ut och in genom porten, och deras konung
 skall gå för dem och Herren främst, Mik. 2: 12, 13, och Herren
 skall vara konung öfwer dem på Zions berg. Mik. 4: 1—7. De
 qwarblifne i Israel skola intet ondt göra eller lögn tala, och man
 skall icke finna någon bedräglig tunga i deras mun. På den tiden
 skall jag göra Juda furstar till en brinnande ugn i wed och så-
 som en eldbrand i halm, så att de skola uppräta både på högra
 sidan och den wenstra allt folk omkring sig, och Jerusalem skall
 åter besuttet warda i sitt rum i Jerusalem. Sak. 12: 6.
 Här bestämmes sjelfwa landet och staden så noga, att all möj-
 lighet af en bilblig tydning är affsuren, ty att Jerusalem skulle

betyda kyrkan såsom ort eller ställe, är alldeles utan exempel i den Heliga Skrift, så framt vi icke tänka på det nya Jerusalem. Upp. 21. Men det nya Jerusalem såsom ort blifwer aldrig anfallet af fiendtliga härar, och deß furstar kunna således icke uppsräta de anfallande folken. Desutom står det: Staden skall warda wunnen, husen flinnade och qwinnor stämba; hälften af staden skall fången bortföras, och det öfwerblifna folket skall icke utur staden drifwet warda. Men Herren skall draga ut och strida emot de samma hedningar, såsom han plägar att strida i stridstid. Och hans fötter skola på den tiden stå på Oljoberget, som för Jerusalem ligger, östan till; och Oljoberget skall remna midt i tu stycken, ifrån öster allt intill wester, ganska widt ifrån hwartannat m. m. Zak. 14: 2—4. Både ordalydelse och sammanhang wisa klart, att Jerusalem icke kan betyda kyrkan, och ordet kan aldrig hafwa denna betydelse, utom på sådana ställen, der hela innehållet wisar, att namnet står i bildlig betydelse, såsom då aposteln talar om det Jerusalem, som ofwantill är. Gal. 4: 26. Men på ganska många ställen både i det gamla och det nya testamentets profetior framstår Israels folk såsom den första kärnan och lefwande brodden till Kristi kyrka, hwaruti Kristus nedlagt himmelska lifskrafter, hwaraf lifsutwedlingen ända ifrån begynnelsen fortgått, och alltid funnos uti Israel några själar, som i tron höllo sig fast wid Herren och hans ord. **Saligheten är af judarne.** Kristus, vår frälsare, högtlofwad ewinnerligen, har i lefamlig måtto sitt ursprung ur detta folk och kallas därför Davids son. Jag är Davids rot och slägte, en klar morgonstjerna. Upp. 22: 16.

Derför finna wi ock det trogna Israel i Uppenbarelsebooken framställdt under bilden af en qwinna, beklädd med solen, och månen under hennes fötter, och på hennes hufwud en krona af tolf stjernor. Upp. 12: 1. Detta stora tecken, som profeten fick ståda i himmelen, betecknar Zions dotter, hela det andliga Israel både i det gamla och nya testamentet. Samma bild är i det gamla testamentets profetior ganska wanlig, och föreningen mellan Kristus och församlingen är underbart afmålad i Salomos Höga Wisa. I denna syn är qwinnan beklädd med solen, som är Kristus, sanningens och rättfärdighetens sol, såsom hwarje troende själ är iflädd Herren Jesus Kristus. Det menlliga förnuftets och den jordiska

visshetens måne och allt det föränderliga och förgängliga, som
 beror af solen, har hon under sina fötter; hon har af Kristus
 blifwit upphöjd deröfwer. Kronan af tolf stjernor på hennes
 hufwud är en bild deraf, att församlingen icke blott hwilar
 på profeternas och apostlarnes grund, utan detta heliga tolstal,
 hela det uppenbarade ordets ljus i tolffaldig stjernglans om-
 gifwer hennes hufwud, så att hon wandrar i detta ljus. Solen,
 som är Kristus, kläder och gläder henne; månen och natten
 öfwerwinnas, och uppenbarelsens stjernljus bär hon med sig och
 låter det lysa för menniskorna i allt det omgifwande mörkret.
 Denna qwinna, som evangelisten och profeten Johannes fick
 ståda, är Blons dotter i dess egentliga mening, såväl i det
 gamla som det nya förbundet, och af det Israel, som Gud hade
 utvalt, föddes Messias, den utlofwade frälsaren. Draken, som
 är djefwulen, förföljde honom ända ifrån hans födelse, och
 bragte honom på korset och wille qwarhålla honom i döden,
 men Kristus stod upp ifrån de döda och wardt upphöjd på
 Fadrens högra hand. Så blef detta swenbarn borttaget till
 Gud och till hans stol. Men af honom frambragtes och fram-
 bringas det stora och mäktiga andliga Israel, i hwilket Kristus
 winner gestalt och liksom andligen födes för att fullkomligt
 framställa församlingen såsom sin kropp, af hwilken han är
 hufwudet, så att Kristus i sin fullkomliga helhet, nemligen i
 förening med sin kropp, som är församlingen, eller såsom win-
 trädet med sina grenar, födes och växer till sin fullkomliga
 ewighetsgestalt. Upp. 12: 2—5. Drakens gestalt, en eldröd orm
 med sju hufwud och tio horn och på dessa hufwuden sju kronor,
 är en bild af satan och af satanswäldet i den fallna werlden.
 Att hans stjert drog tredje parten af himmelen stjernor och
 kastade dem ned på jorden, Upp. 12: 4, betydter, att satan har
 till ett jordiskt sinne neddragit en stor del af både det gamla
 Israel och af kristenheten och namnkristna lärare, samt att han
 både genom lockelser och förföljelser sökt och söker att göra hela
 återlösningssverket om intet, på det icke Kristus, utan han
 måtte blifwa menniskoslägtets Herre och konung. Med frestelser
 i öknen, med förföriska lockelser, samt med lidande och död för-
 sökte han att i Kristus sjelf göra Guds rådslut om intet, och det-
 samma försöker han ännu på enskilda trogna och på hela försam-
 lingen. Solen kunde han ej fånga, men tredje parten af himme-
 lens stjernor drog han med sin stjert. Kristus kunde han icke

öfwerwinna, men många fristna har han öfwerwunnit, och detta bör lända oss alla till en kraftig warning, på det wi icke må följa med det förstrådliga tåget, som drages af drakens stjert. Profetian i Ps. 2: 9, såwål som i Upp. 12: 5 och 19: 15 wisar oss, att den himmelske konungens helighet och rättfärdighet skall regera såsom med jernris öfwer all orättfärdighet och ohelighet just därför, att han tillika är oändlig i sin kärlek. Wore han blott helig och rättfärdig, så kunde han utdöma, fördöma, förkasta och bortstöta de onda utan all widare omsorg, men regeringsomsorgen wisar ett fortsatt nådesarbete att återföra, omskapa och förlossa de fallna.

I Upp. 12: 6 läsa wi, att qwinnan flydde ut i öken, der hon rum hade, beredt af Gud, att hon der födas skulle, i tusende tusundrade och sextio dagar. Det gamla Israel förströddes snart, efter det Kristus war uppfaren till himmelen, och det är nu i främlingskapets och förskingringens fångenskap, till deß Herren fullbordar sitt underbara rådslut. Rom. 11: 25—33. Därför den sanna kristna församlingens spridda medlemmar äro i andlig mätto liksom i fångenskap. Denna församling är werldens afstraf, den lider ofta af främlingskapets förakt och förtryck, ända till deß det ordet går i fullbordan, att hela Israel warder salig. Emellertid är rum för henne beredt af Gud, och hon födes, försörjes och bewaras af honom, fastän såsom i en öken. Under tiden pågår emellan satans magt och ljusets rike en obestridlig, stor och häftig strid i nåderikets himmel, der Gud i Kristus är närwarande i den stridande församlingen. Upp. 12: 7, 8. Satans första fall bestod, såsom wi af flera Skriftens ställen kunna sluta, just deruti, att han wille wara såsom Gud. Den ängel, som af Gud utrustades och förordnades att öfwerwinna honom, har därför blifwit betecknad med det namnet Mikael, som betyder: Ho är såsom Gud? Detta namn wisar tillika orimligheten af drakens bemöbände. Denna strid pågår nu mellan ljusets änglar och satan med hans änglar samt tillika här i den synliga werlden mellan ljusets och mörkrets rike, mellan Guds folk och lögnens anhängare. Striden skall slutas så, att draken blifwer utkastad. Han skall sedan icke hafwa någon tillåtelse att inför Guds domstol anklaga dem, som tillhöra Kristus. Guds ord lär oss, att draken till en tid har tillåtelse att anklaga brödererna inför Guds rättfärdighets domstol, men detta skall upphöra. Upp. 12: 9. Djef-

wul och satan betyda i så måtto detsamma, som det grekiska namnet djefwul betyder baktalare och det hebräiska namnet satan betyder motståndare. Genom förtalande och genom anklagelse inför Gud gör den gamle ormen sitt djerfwaste motstånd emot menniskorna. Se Zak. 3, Job. 1: 6 ff. Det är därför outhärligen godt, ljust och härligt, att wi hafwa en försvarare när Fadren, Jesus Kristus, den rättfärdig är. 1 Joh. 2: 1. När striden är slutad, uppstämmes i himmelen den stora segerfången. Upp. 12: 10, 11. Men ännu fortfar striden på jorden. Här wisas på ett särdeles märkwärdigt sätt orsaken, hvarför satan ännu har någon magt på jorden, fastän återlösningsverket är fullkomligt fullbordadt och segern af Herren Kristus fullkomligt wunnen. Det är syndens fortfarande genom otron i den fallna werlden och hos Guds folk den widlådande skröpligheten, som gör, att satan framställer anklagelse och anspråk inför Guds domstol. Han kan nu i ett afseende göra anklagelsen särdeles swår, han kan säga inför den rättfärdige Guden: "Du ser ju, att all din kärlek och barmhertighet och alla dina nådesarbeten icke hjälpa för att winna det menniskofsläkte, som öfwergått till mig och willigt tjänar under min spira. Det hjälper ju icke, att din egen Son wandrade ibland dem och led döden för dem; de flesta wilja ju icke tro, och de få, som wilja tro, älska dock sig sjelfwa och sitt eget lif så, att om du pröfwar dem, skola de förneka dig." — Denna anklagelse måste de öfwerwinna och nedtysta anklagaren just genom tålamod i lidande och död för Kristi skull. Detta är en af orsakerna, hvarför Gud i sin wisshet, barmhertighet och rättfärdighet har funnit för godt och finner för godt att låta så många och swåra lidanden öfwergå Kristi församling och att låta otaliga wittnen besegla wittnesbördet med sitt blod. Detta wittnesbörd kan af ållagaren icke jäfwas. Så helig och rättfärdig är Gud, att han will fullkomligt bewisa sin rättfärdighet, icke blott för alla menniskor och för himlens härar, utan också för satan och för alla fallna änglar. Martyrerna och de heliga hafwa öfwerwunnit och öfwerwinna ållagaren på det sätt, att de icke älska sitt lif allt intill döden. Sålunda födes af den stridande församlingen på jorden en flara af segerwinbare, som äfwen i lidanden wilja wandra i Kristi fotspår och genom martyrdöd lifsom borttagas till Gud och hans stol, der Kristus är, och som skola uppstå och regera med Kristus. Upp.

20: 4. Genom detta nederlag, som draken lider, förlorar han sin talan, så snart det i Guds rådslut bestämda antalet af segerwinnare är insamladt. Då får han icke längre tillträde i himmelen såsom ållagare; då nedkastas han och hans änglar på jorden. Så länge han ännu icke är sålunda nedkastad, anses icke församlingens seger såsom fulländad, men då han nedkastas, höres i himmelen den mäktiga rösten, som förkunnar: **Nu är vår Guds salighet och kraft och rike och magt hans Kristi worden.** Ållagaren är då öfwerwunnen. Den segrande skaran har öfwerwunnit honom, icke genom egen kraft utan genom Lammets blod. Derpå uppmanas alla himlens innewånare till glädje, tack och lof, men öfwer jorden utropas we! Det är det tredje we, hwaruti detta inträffar. Upp. 12: 11—14. Den triumferande församlingen i himmelen står uti den innerligaste andegemenskap med den stridande församlingen på jorden, så att glädjen i himmelen är icke fullkomlig så länge fienden kan ållaga bröderna dag och natt inför Gud, men glädje-ropet höjes då ållagaren förkastas. Men derefter har han ännu tillstädjelse af den Allsmäktige att bland dem, som bo på jorden, utöfwa en stor wrede. Han har nu icke lång tid, men så mycket försträffligare är han arghet. I det första we nämnes en afgrundens ängel, wid det andra we, fyra onda änglar och wid det tredje we, är det draken eller djefwulen, som mera personligen och omedelbart framträder. Genom allt detta blifwer han med sina anhängare allt mera och slutligen fullkomligt mogen till den yttersta domen. Upp. 20. Efter sin nedkastelse på jorden förföljer han med yttersta wrede qwinnan, som swenbarnet födt hafwer. Upp. 12: 13. Den kristna kyrkan blifwer då i yttre måtto till en stor del utrotad, Upp. 13: 15, och judafolket får erfara denna wrede så mycket mer, som der blifwer det starkaste motståndet. Sak. 12: 2—14; 14: 9. Huru försträffligt draken har förföljt det kringspidda judafolket och med hwilka grymheter de kristna blefwo förföljda i de första tiderna är bekant. Men i alla tider hafwa alla trogna Kristi bekännare blifwit förföljda. Påfwewäldet har genom inquisitionens grymheter och andra medel sökt utrota den rätta församlingen. Påfwebömet och Muhameds wälde hafwa länge stått såsom mordänglar med draget swärd emot de sanna kristna. Men ännu större har, för sanna trogna, faran varit inom den

protestantiska kyrkans eget stöte, ty der har draken framträdtt med ännu mera förförifsta medel och på mycket farligare sätt.

Huru det skall i början tillgå med Israels återställelse, är af profeterna icke klart. I början återkommer blott en del af folket till sina fäders land, icke såsom kristna, utan såsom judar. Det synes icke, att derwid Herrens hand mäktigt ingriper på uppenbart sätt, såsom det sedan sker. Es. 52: 10—12; 66: 19, 21; Mik. 2: 12, 13. Den märkvärdiga profetian, Upp. 12: 14, synes antyda, att Herren först skall använda en af de stora werldsliga magterna för att bana väg för en del af detta folk till deras gamla fädernesland. Herren har sitt folk Israel såsom på örnawingar utur Egypten öfwer Röda hafwet och genom den stora öknen. 2 Mos. 19: 4; 5 Mos. 32: 11. På ett underbart sätt uppehöll han detta folk i den babyloniska fångenskapen och förde en del af judafolket tillbaka till Kanaans land, så att alla löften och profetior, som syftade på Messie första tillkommelse, gingo i fullbordan på sin bestämde tid. Denna hemförlofning utur den babyloniska fångenskapen genom den märkvärdige segerhjelten Cyrus, kunna wi anse såsom en förebild till den ännu förestående rörelsen ibland judafolket, då en del deraf skall under någon eller några förenade rikens beskydd återvända till Kanaans land. Detta blifwer icke till yttre utseende någon storartad werldshändelse, det blifwer endast en folkrörelse, som kommer att anses ganfsa naturlig; så mycket mera som nationaliteternas berättigande redan länge börjat att göra sig gällande och de magter, som regera, hafwa länge ådagalagt en icke ringa beredwillighet att på nationalitetsrätten göra afseende. Men äfwen denna flykt är i Guds gamla stiftelser med Israels folk förebildad. Då detta folk utfördes utur Egypti land blef det, liksom på örnawingar, buren af Herren själf, och allt sedan dess har detta folk blifwit af Herren Gud på det förunderligaste bewaradt och uppehållet, och så skall det blifwa äfwen under den sista stridens farliga tid, då ormen sprutar utur sin mun watten såsom en ström efter qwinnan för att fördränka henne. Men jorden hjälper qwinnan och upplåter sin mun, för att uppsvälja strömmen, som draken utsprutar af sin mun. Upp. 12: 15, 16. De muhamedanska krigshävarne och många andra härar, både före och efter den tiden och samtidigt dermed samt i nyare tider, hafwa uppenbarligen och hemligen warit såsom strömmar

ntur drakens mun för att fördränka både judafolket och Kristi församling, men alltid har församlingen fått erfara Herrens bestydd; jorden har uppslukat dessa strömmar, och dessa härar hafwa blifwit i jorden begrafna. Så skall det äfwen ske då draken slutligen gör det mäktigaste försöket att fördränka qwinnan med en wäldig ström, att med öfwerwäldigande härar göra Guds folk om intet. Allt hitintills hafwa alla sådana härar och alla strömmar af drakens mun blifwit uppslukade af jorden. De äro förgångna, begrafna och förmultnade, men Kristi församling lefwer i himmelen och på jorden. Då draken ser, att han icke kan öfwerwinna den gamla Zions-församlingen, wänder han sig till den nya. Då han med sitt anhang lider nederlag på ett ställe, wänder han sig ännu kraftigare på annat håll emot Kristi församling. Om den förlofning, hwarmed Herren då skall hjälpa sitt folk, stå härliga löften att läsa i Ps. 47 och 48 samt i Ps. 97, Hab. 3, 4—13. Men denna förlofning är att betrakta såsom timlig och sträcker sig till detta folks befrielse här på jorden ifrån de mäktiga fienderna, likasom då Herren för dem befriade Israels folk ifrån Assyriens härar. Es. 37: 36—38. Så fullbordas denna straffdom, att äfwen de, som derefter lefwa, kunna se den, Es. 66: 23, 24, likasom wi ännu i dag kunna se Döda hafwet, såsom ett beständigt vittnesbörd om straffdomen öfwer Sodom och Gomorra.

Beträffande den tidens beskaffenhet, som närmast föregår denna straffdom öfwer Kristi rites fiender, hafwa wi af Jesu mun det vittnesbörd, att då skall wara en stor wedermöda, så att hon hafwer icke warit sådan ifrån werldens begyn-nelse och till denna tiden, ej heller warda skall. Matt. 24: 21; Mark. 13: 19. Icke länge räcker werldens glädje deröfwer, att den har fått en synlig gud på jorden, som synes wara allsmäktig och lofwar att göra alla lydliga, om de wilja hysla och lyda honom. Icke länge räcker det bländwerk, att werldens gyllene tid skulle wara kommen, då syndens menniska sätter sig i Guds ställe och söker att från jorden utrota sanningen och all religion, utom den nya, som han sjelf gör. Detta blifwer satans kraftigaste ansträngning att sätta sig sjelf i Guds ställe bland menniskorna och att förskaffa sig dyrkan såsom gud i den menniskans gestalt, som kan kallas hans son såsom syndens menniska. Så söker draken att äfwen häruti efterapa den sanne Guden och den han sändt hafwer, Jesus Kristus. De,

som icke wilja tillbedja wilstbjuret och dess beläte, blifwa dödade, så många, som han får i sin magt, och detta är den bedröfliga tiden, om hwilken Kristus säger, att, om de dagar icke bleswe förförtade, så bleswe intet kött frälst. Matt. 24: 22. Men då wisar det sig plötsligt, att wälsignelserna från himmelen förminskas, det regnar icke på jorden under den tid de två wittnena profetera, Upp. 11: 6, och de slå jorden med hwarjehanda plåga, i synnerhet genom de sju wredesstälarna, som genom änglar utgjutas och som blifwa försträffligare än de egyptiska plågorna. Upp. 16. En fasanfull torka, utomordentliga sjukdomar och plågor, brännande solhetta, wattens förwandling till blod, liksom fordom uti Egypten etc. och försträffliga oordningar i sjelfwa naturlagarne och elementerna göra lifwet swårt för menniskorna, och de erfara snart, att deras afgud icke kan hjälpa dem. Eld låter han falla från himmelen, och andra falska tecken och under kan han göra, Upp. 13: 13, men intet swalkande moln kan han draga öfwer den glöbände solen, och ingen regndroppe kan han nedkalla från skyarne. — Under all denna jemmer och nöd får Guds folk åtnjuta den gode herdens bestydd och barmhertiga wård. Då warder Herren aftwående Zions döttrars smitta och fördrifwande Jerusalem's blodskulder derut genom Anden, som döma och en eld upptända skall. Och Herren skall skapa öfwer alla Zions bergs boningar och hwar som helst det församladt är, moln och rök om dagen och sken af eld, som brinner om natten, ty en skärm skall wara öfwer allt det härligt är. Och ett skjul skall wara till ett skydd om dagen för hettan och en tillflykt till att gömma sig för storm och regn. Es. 4: 4—6. Här synas i synnerhet på den storm med regn och hagel, som inträder sedan de två wittnena slutat sitt wittnessbörd, Upp. 11, och hwaraf en förebildlig bestrifning står att läsa i Es. 30: 30. En verklig förebild deraf steddde i Egypten, 2 Mos. 9: 18, 19; Wisb. 16: 22, och i Kanaans land. Dom. 5: 4—21. Då inträffar den stora menniskoförd, som i Upp. 14 bestrifwes under bilden af en winstörd. Ängeln högg till med sin starpa lia på jorden och skar upp wingårdarne på jorden och kastade dem uti Guds wredes stora press. Upp. 14: 19. Men dessförinnan sker den stora sädesförden, Upp. 14: 13—16, som betecknar otaliga menniskors bortgång genom farfoter, till åtskillnad från den blodiga död, som betecknas med winstörden. Sal. 13: 8.

Såsom en särskild nåd af Herren wedersares detta en stor skara af Guds folk, som icke är utkorad att få martyrkronan, men som han i sin barmhertighet vill rädda och föra undan ifrån de försträckligaste och farligaste frestelserna. De rättfärdige warda borttagna före olyckan. Ef. 57: 1. Och dessa, som sålunda blifwa undangömda för den stora bedröfwelsen, kallas af Guds Ande särskildt saliga. Saliga äro de döda som i Herren dö här efter. Upp. 14: 13. Det ordet: **här efter**, har just afseende på de tecken till den stora wedermödens annalkande, som nämnas i det föregående af samma kap. O, huru trösteligt, att wi hafwa en beskyddare, som är alla konungars konung och som både kan och vill beskydda sitt folk och har beredt åt dem en ewig sabbatsro i det saliga hemmet. Måtte wi därför rätt besinna, att wi äro gäster och främlingar på jorden, och söka det ewiga Zionshemmet, den staden, hwilkens byggmästare är Gud! Ebr. 11.

Korta förklaringar öfwer bibliska ämnen.

(Ur gamla testamentet.)

Adam.

Den första menniskan Adam är gjord till naturligt lif och den ytterste Adam till andligt lif — eller: till att vara en lifgifwande Ande. 1 Kor. 15: 45. Den första menniskan blef skapad efter Guds beläte. 1 Mos. 1: 27. Adam war då helig och utan synd. Han kände och älskade Gud såsom Fader, och hans själ war ett tempel, en himmel, i hwilken Guds Ande bodde. Och der Guds Ande bor, der meddelar han likhet med Guds egenskaper. Adam hade äfwen den höga bestämmelsen, att hersta öfwer jorden, att vara den synlige konungen, som stulle föreställa den himmelske, den osynlige, samt göra hans wilja och regera i hans namn.

Genom synden gingo alla dessa härliga förmåner till en del förlorade. Adam drog genom sitt syndafall hela menniskoslägtet med sig. Hans hela wäsende, både till ande, själ och kropp, blef genom synden förändradt, förswagadt, besmittadt och förmörkadt. Adams efterkommande kunde icke blifwa anorlunda än deras stamfader war. De blefwo syndiga såsom han. Synden skiljer menniskan från Gud. Gud allena är det rätta lifwet och den ewiga lifsgrund eller lifställa, hwari menniskan förut lefde. I samma ögonblick, som synden inkom i werlden, war derför äfwen döden med inkommen. Den andliga döden wisade sig genast; ty Adam wille gömma sig undan för Guds ansigte. Kärleken och frimodigheten, såwäl som heligheten och himlalifwet, woro borta, och blygsel och räddhåga hade kommit i stället. Till lefamlig och ewig död war också grunden lagd genom synden. Adam är alltså den stamfader, af hwilken wi hafwa den naturliga härkomst, som är förenad med synd och död. Detta är ett arf, som icke kan skiljas från denna härkomst. Wore således ingen annan stamfader kommen, af hwilken en ny födelse, en födelse till återförening med Gud kunde ske, så wore hela menniskoslägtet ewigt

förtappadt. Men så älskade Gud världen, att han utgaf sin ende Son, på det att hvar och en, som tror på honom, skall icke förgås, utan få ewinnerligt lif. Joh. 3: 16. Han tog uppå sig vår syndastuld; han återlöste oss, icke med förgängligt silfwer eller guld, utan med sitt heliga och dyra blod och med sin ofskuldiga pina och död. Han öfvermann synden, döden och djefwulen med sin fullkomliga lydnad, i det han gjorde och i det han led allt hwad den himmelske Fadrens heliga wilja och rättfärdighet fordrade. Kristus är nu förklarad, han är den lefwande stamfader, som genom sin Ande pånyttföder dem, som honom anamma. Genom denna födelse födas de till oförgängligt lif. Detta är det sanna lifwet; ty det är ett lif af Gud och i Gud, och därför är det oförgängligt. Gud är den, som allena hafwer odödlighet, 1 Tim. 6: 16, och därför kunna de icke dö, som lefwa i Gud. Derom säger Kristus sjelf: Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Hwilken som tror på mig, han hafwer ewinnerligt lif, Joh. 6. 47, och kommer icke i domen utan är gången ifrån döden till lifwet, Joh. 5: 24.

Adam kallas Guds son, Luk. 3: 38, såsom omedelbart af Gud skapad, och äfwen härutinnan är han redan i wißt afseende en afbild af Guds enfödde Son, som är född af Fadren i ewighet. Såsom menniskoflägtets naturlige stamfader är han förebild af Kristus, den andlige stamfadren, om hwilken Skriften säger: Alla dem, som honom anammade, gaf han magt att blifwa Guds barn, dem som tro på hans namn, Joh. 1: 12. Lifwet från Adam är det syndiga, dödliga, förgängliga. Kristus kallas Ewig Fader eller Ewighetsfader, Ef. 9: 6; ty han föder menniskan för ewigheten; och alla, som af Gud födda äro, de, som lefwa i Guds Söns tro, skola icke dö ewinnerligen, Joh. 11: 26. Därför säger aposteln: Såsom alla dö uti Adam, så skola också alla i Kristus warda lefwande gjorda, 1 Kor. 15: 22. Adam sattes på prof. Kristus försöktes. Adam föll. Kristus segrade. Och deraf, att han wardt pint och frestad, kan han hjälpa dem som frestas.

Ewa kan på wißt sätt anses såsom en bild af församlingen. Hennes namn betyder: "En moder åt alla lefwande", 1 Mos. 3: 20. Så är den synliga församlingen på jorden de trognas moder. Men den osynliga församlingen, — de trogna, hwilkas antal Herren allena känner — kallas Kristi brud, Upp. 21: 9.

Paradiset.

Herren Gud planterade en lustgård uti Eden öster ut och satte derin menniskan, som han gjort hade. Och Herren Gud lät uppväxa af jorden allehanda träd, lustiga till att se och goda till att äta, och lifwets träd midt i lustgården och kunskapens träd på godt och ondt. Och utaf Eden gick en ström till att watta lustgården, och han delade sig i fyra hufwudfloder, 1 Mos. 2: 8—10. Paradisets beskaffenhet beskrifwes icke närmare. Det är förloradt, men ett ännu härligare paradis har Kristus förwärfwat och öppnat för de trogna. På Golgata öppnades paradisets portar för alla, som längta till detta sälla hem. At den botfärdige rättswaren gaf den lidande medlaren detta swar på hans bön: **Sannerligen, sannerligen säger jag dig: I dag skall du wara med mig i paradis.** Af detta paradis war lustgården Eden en förebild. De trognas lefnad på jorden är en wandring till paradiset. Den der winner, honom will jag gifwa äta af lifwets träd, som är i Guds paradis. I det nya paradiset grönskar lifwets träd, som aldrig wißnar. Dit inkommer ingen orm, der sker ej något syndafall, der behöfwes inga sikonlös; ty de, som lydligt genomgått striden på jorden, äro klädda i Jesu rättfärdighet, och oskuld, renhet, frid och sällhet herska der, högre och härligare än någonsin i paradiset på jorden hade kunnat uppnås.

Den Heltiga Skrift tillkännagifwer i hwilket land paradiset war beläget; ty fyra floder nämnas, som der hade sin upprinnelse. Det säges uttryckligen, att den ena floden är Frat eller Euftrat, som är wäl känd. Den har sitt ursprung i bergen i Armenien och flyter ut i Persiska hafswiken. Hiddekel är Tigris, som har sitt ursprung i samma land och flyter ut i samma hafswik. Emellan dessa floder ligger det land, som fordom kallades Mesopotamien, 1 Mos. 24: 10. Pison är troligen den flod, som nu kallas Tasis och kommer från samma bergland samt utflyter i Swarta hafwet, och Gihon är Araxes, som från samma berg utflyter i Kaspiska hafwet. Etiopien betyder Ruscheernas land. Rusch war en af Hams söner, hwilens efterkommande spribde sig widt omkring både i Afrika och i Armenien och des granfskap samt öster ut ända till Indien och Kina. De kallades Ruscheer eller Etiopier. Hawila land är sannolikt det land, som federmåra kallades Kollis wid

östra ändan af Swarta hafwet. Grekerna hafwa en saga, att i Tasis-floden fanns guld. Armenien är beläget långt norr om det judiska landet. Det är ett ganska fruktbart och skönt land. Der ligger berget Ararat. Armenierna, som till namnet äro kristna, fastän deras kyrka är mycket lika med den romerska (katolska) och besmittad af willfarelse och widstepelse, påstå, att ännu finnas qwarlesworna af arken i den beständiga snön på spetsen af berget Ararat. År 1840 nedstörtade en del af Ararat (men icke den högsta spetsen) och gjorde stor förödelse.

Kunskapens träd på godt och ondt.

Det förbudna trädet, "kunskapens träd på godt och ondt", har varit föremål för många betraktelser, förklaringar och strider. Vi kunna ej uttrycka saken enklare och bättre än med en snällrik författares ord: "Skulle icke mitt barn förstå mig, om jag säger till det: Åt icke af detta äpple! Deras skall jag se, om du är ett godt eller ett olydigt och ondt barn?" Utan lag ingen lydnad; och utan lydnad ingen fromhet, ingen tro, ingen kärlek. Derfor gaf Gud en lag, ett bud, som skulle lydas. Genom lydnad hade menniskan blifwit stadfastad i frivilligt förbund med Gud och blifwit fullkomligare och lydligare än förut, och i lydnaden hade varit källädran till ewinnerligt lif. Menniskan hade derigenom blifwit mogen för ett ännu högre och härligare tillstånd. Förvandlingen eller öfvergången till oförgängligheten hade då icke stett genom en smärtsam och försträckt död, utan, såsom judiska uttolckare uttrycka det, "genom fridens tryk".

Men pröfningen utföll olyckligt. Detta wiste den allwetande Guden förut. Derfor war salighetens grund redan lagd före werldens begynnelse. Innan menniskan blef skapad, hade Guds Son såsom öfwersteprest tagit menniskoslågtet på sin bröstsköld och upptecknat hwarje syndare i sitt kärleksfulla hjerta. Kristus war föresedd före werldens begynnelse, 1 Petr. 1: 20. Nåden är gifwen i Kristus Jesus för ewig tid, 2 Tim. 1: 9. Guds förbund med de trogna war stadt före deras skapelse, och med Lammets blod, hwilket dödadt är ifrån werldens begynnelse, Upp. 13: 8, Ef. 1: 4, war detta förbund besegladt. Således skapades menniskan med asseende på Kristi medlarefall och för att af honom återlösas, pånyttfödas, rättfärdiggöras, helgas och saliggöras. På detta sätt har kunsta-

pens träd på godt och ondt blifwit för menniskan icke blott en anledning till att lära känna det onda, som derigenom har kommit i ljuset, utan det har också blifwit ett kunskapens träd på det högsta, det ewiga goda; ty för syndens skull är Gud uppenbar worden i köttet, och wi hafwa lärt känna Gud såsom den oändliga kärleken. Icke blott kunskapen om det ondas tillvaro och förfärliga djup, utan äfwen kunskapen om försoningens hemlighet, om det goda, hwilket änglarne också lyfter se, är en frukt på detta träd. Måtte wi icke stanna wid kunskapen om det onda, om synden och dess följder, utan äfwen inhemta kunskapen om det goda — om hela innehållet af försonarens ord på korset: **Det är fullkomnad!**

Lifwets träd.

Midt i lustgården war lifwets träd. 1 Mos. 2: 9. Så länge menniskan lefde i förening med Gud och själen dagligen drack ljus och fröjd och kraft ur lifwets klara ström, så war äfwen ett medel för handen, som skulle åt droppen meddela odödlighetens krafter. Genom synden är döden kommen, och utan synden hade lif och oförgänglighet blifwit herskande. Men synden med lekamlig odödlighet hade warit fördömmelse redan här på jorden. Dersför förbarmade sig kärlekens Gud och tog ifrån menniskan det medel, hvarigenom den lekamliga döden hade kunnat förekommas. Han dref Adam ut af Edens lustgård, på det han skulle bruka jorden. Arbete är för den syndiga menniskan en stor wälgerning. Utan arbete och utan nyttig sysselsättning sjunker menniskan alltid djupare och djupare ned i förderfwet, och lättjan är en rot till otroligt mycket ondt. Men likasom arbete är en wälgerning, likaså är döden en wälgerning — en stor wälgerning för den trötte wandraren på lifwets bana, då lefnadsastonen nalkas, om själen är beredd att ingå i oförgänglighetens rike. Der finner hon åter lifwets träd — det ewiga lifwets träd — hwaraf det i paradiset war en förebild. Det tröstande löftet: **Den der winner, honom will jag gifwa äta af lifwets träd, som är uti Guds paradis,** har en djup betydelse. En fullbordan, som fullt svarar mot dessa ord, hafwa wi att wänta i wida högre grad, än wi kunna förstå och fatta. Då Jesus säger: **Sag är winträdet, I ären grenarne,** så gifwer han dermed tillkänna, att

han är det lifwets träd, i hwilket wi alla stola lefwa; och detta måste ske på det sätt, att wi genom ny födelse blifwa i detta träd inympade. Den troгна själen erhåller beständigt lifskraft från honom, lifasom grenen från stammen. Men lifasom en afbruten gren icke kan grönska och bära frukt, så kan icke heller den menniskan, som är utan lifsgemenskap med sin frälsare, wara rättfärdig; ty utan tron är omöjligt tåcas Gud.

Andra lifwets träd wäxa på den förklarade jorden, dit det nya Jerusalem nedkommer af himmelen. Och han wisade mig en klar elf, med lefwande watten, klar som kristall, den gick ifrån Guds stol och Lammets. Midt uppå hans gator och på båda sidor wid elfwen stod lifwets träd, bärande tolfald frukt, och bar sin frukt alla månader; och löfwen af trädet tjente till hedningarnes helbregda. Salige äro de, som hålla hans bud, på det deras magt skall wara i lifwets träd, och ingå genom portarne i staden, Upp. 22: 1, 2, 14.

Allt detta innebär den fullkomligaste återställelse af det förlorade paradiset och alla dess förmåner.

Si, Adam är worden såsom en af oss och wet hwad godt och ondt är. 1 Mos. 3: 22.

Då Gud gaf kläder åt Adam och Eva, så war den yttre beklädningen ett tecken till, att själen hade blifwit klädd i försoningens rättfärdighet. Adam hade blifwit ifklädd löstesmannens eller försonarens förtjenst och rättfärdiggjord af nåd, och deruti förklarar Fadren sitt wälbehag: **Si, Adam är worden såsom en af oss, rättfärdig och ofsyldig såsom min egen Son*).** **Si jag hafwer tagit dina synder ifrån dig och hafwer klädt dig uti högtidskläder.** Zak. 3: 4. Herren gifwer äfwen tillkänna, att Adam hade genom nåden blifwit upplyst, så att han kände synden, såsom det onda, rättfärdigheten såsom det goda, och domen, som det goda skall fälla och fullborda emot och öfwer det onda. Här i tiden fäller Guds Ande i de trognas hjertan dagligen denna dom öfwer det onda, och de låta denna dom öfwergå sig, och söka dagligen förlåtelse wid korsets fot samt strida mot det onda. Till waksamhet och strid mot det onda är det nödvändigt, att menniskan skall

*) Starkes Bibelwerk.

rätt weta hwad godt och ondt är. Denna kunskap lär menniskan genom ordet i Guds Söns skola. Med denna kunskap kan hon fatta och dagligen tillämpa aposteln's förmaning: **Håll dig från det onda, blifwande vid det godt är.** Det goda är Gud. Utom Gud finnes ingen rättfärdighet, ingen kärlek och ingen salighet. Det onda är synden. Genom ormen är synden kommen i werlden. Ormen är syndens målsman. Genom syndafallet lärde menniskan känna **satan's djuphet**, det personliga onda, men fick löftet om förlossaren. Genom benådningen, genom det andliga och lekamliga klåbandet, genom rättfärdiggörelsen och upprättelsen lärde Adam känna Gud såsom den ewiga kärleken, såsom det högsta goda, såsom den nådige och barmhertige Guden. Att Gud är god mot sina skapade verk så länge de äro i ofschuldens, renhetens och lydnadens tillstånd, det wiste änglarne förut, och det wiste Adam före syndafallet. Men att Gud i Kristus är barmhertig och nådig mot syndiga wäsen, det weta endast benådade syndare. Så älskade Gud werlden, att han utgaf sin ende Son, på det att hwar och en, som tror på honom, skall icke förgås, utan få ewinnerligt lif. Är nu någon i Kristus Jesus, så gällar äfwen om honom det ord, som Fadren sade om vår medlare själf: **Denne är min käre Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag.** Såsom han också utwalt hafwer i honom, förre än werldens grund lagd war, att wi skola wara heliga och ostraffliga för honom i kärleken. Och hafwer tagit också sig själf till barn genom Jesus Kristus, efter sin wiljas goda behag, sin härliga nåd till lof, genom hwilken han hafwer också tackgjort i honom, som kärkommen är. I hwilken wi hafwa förlossning genom hans blod, syndernas förlåtelse, efter hans nåds rikedomar. Ef. 1: 4—7. Dessa apostoliska ord äro en fullständig förklaring öfwer 1 Mos. 3: 22. Den fallna menniskan blef upprättad genom medlaren och införlifwad med honom, hwars försoning redan då verkade samma nådesunder som nu, emedan den inför Gud war lika wis och gällande, som om den redan varit fulländad.

Genom förening med Guds Son blifwer menniskan liksom adlad med oändlighet, med ewigt lif, med ett lif, som är högre än allt skapat lif, samt delaktig af Guds natur, delaktig af hans Söns wärdighet och härlighet. Detta beror på delaktighet af Sonens wäsende och egenskaper genom hans in-

neboende uti och hans förmålning med den trogna själen. En sådan höghet och härlighet hade icke varit möjlig utan genom Guds Söns medlarefall. Änglarne hafwa icke och kunna aldrig komma att hafwa större härlighet än den, som de genom fästelsen undfått och genom egen förtjenst uppnå. Men Kristus är upphöjd öfwer allt furstadöme, wälde, magt, herradöme och allt det som nämnas kan, icke allenast i denna werlden, utan ock i den tillkommande. Ef. 1: 21. Och de trognas förening med Kristus framställles i Skriften sålunda: **Wi äro ledamöter af hans kropp, af hans kött och af hans ben.** Ef. 5: 30. Det är icke än uppenbaradt, hwad wi warda skola; men det weta wi, när han blifwer uppenbar, då warda wi honom like; ty wi få se honom såsom han är. 1 Joh. 3: 2.

Kerubim.

Och Gud satte för lustgården Eden Kerubim med ett bart huggande swärd, till att förwara wägen till lifwets träd. 1 Mos. 3: 24. Kerubim med ett flammande swärd, som blirtade åt alla håll, sattes wid ingången till Eden, för att förwara wägen till lifwets träd. Detta förwarande war twåfaldigt. Först måste menniskan efter syndafallet hindras ifrån att äta af lifwets träd, emedan synd med odödlighet, såsom förut sadet, hade medfört fördömmelse och helvetesqwal här i tiden. Ty då hade tiden på wißt sätt blifwit ewighet, och synden hade uppnått en obegränsad utveckling och mognad. Och ju större synd, desto större elände och jemmer!

För det andra behöfde den från Eden utdrifna menniskan ett heligt rum, der hon kunde få åtnjuta Guds närwarelse både med hjerta och sinne, samt tillbedja honom och frambära sina offer, hwarigenom wägen till det ewiga lifwet bewarades och wifades. I tabernaklet, och sedermera uti templet, uppenbarade sig Guds härlighet uti en himmelsk glans, emellan de twenne Kerubim, som woro på nådastolen eller locket på förbundets ark. Detta flammande ljus kallades Schemina, som betydte boning. Det war således den boning, hwaruti Gud war närwarande. I 1 Tim. 6: 16 läsa wi, att Gud bor uti ett ljus, der ingen tillkomma kan. Af detta ewiga ljus war härlighetens sken emellan Kerubim en synbar afbild, för att gifwa men-

nissorna wifhet om, att Herren bodde ibland dem. Då Gud gaf Moses befallning om Kerubim, så följde ingen beskrisning öfwer deras gestalt, ehuru de andra tingen, som skulle göras, blefwo ganska utförligt beskrisna. Häraf kan man sluta, att deras gestalt war wäl känd. Kerubim på nådastolen i det allra-heligaste woro liksom astrykt af Kerubim för paradiset's ingång. Och såsom Israels folk tillbådo Herren framför tabernaklet och i senare tider framför templet, så woro för Adam och de tro-ende menniskorna i hans tid dessa Kerubim och den skimrande flammen ett tecken till Herrens närwarelse*). Der tillbådo de härlighetens Herre, och der framburo de inför honom sina offer. Wi kunna då lätt förstå, hwarför Cain och hwar och en, som hyste hans tänkesätt, icke kunde fördraga att wara så nära det heliga rummet. I en brinnande buske uppenbarade sig Herren för Moses. I eldstoden och molnstoden war han närwarande bland Israels folk i öknen. I eldslåga uppenbarade han sig wid flera tillfällen. Och ändtligen blef på pingstdagen den Helige Ande öfwer lärjungarne utgjuten i gestalt af eldsflammor.

Dessa Kerubim woro äfwen astrykt eller affpeglingar af de himmelska Kerubim, som Skriften omtalar. I Hes. 1, Upp. 4: 6 o. f. omtalas fyra Kerubim eller lefwande wäsen såsom Guds tronänglar, och i 5 versen heter det: **Uf stolen (från Guds tron) utgingo ljungeld, tordön och röster; och sju eldslampor brunno för stolen, hwilka äro de sju Guds andar.** Så uppenbarade sig Herren för Johannes, då en dörr wardt

* "Och dref menniskan ut och satte sin härlighet ifrån begynnelsen emellan de två Kerubim" (Jerusalems Targum).

"Derpå dref han ut menniskan. Sedan satte han sin gudomliga härlighet ifrån begynnelsen emellan två Kerubim" (Jonatans Targum).

Dessa skrifter, som kallas Targum, äro kaldeiska öfversättningar och förklaringar af det gamla testamentets böcker. Då judarne återwände ifrån Babylon, så förstodo de det kaldeiska tungomålet mycket bättre än det hebreiska, som de flesta hade glömt. Derför gjordes kaldeiska öfversättningar, som mera äro ett slags förklaringar. Sådana Targums eller kaldeiska öfversättningar af wisra delar af gamla testamentet finnas tio, som blifwit skrifna på olika tider, somliga i vår frälsares tid. Ingen af dessa omfattar hela gamla testamentet. De äro nyttiga, emedan man af dem ser, huru de skriftlärda judarne sjelfwa tolkade gamla testamentet. Men de äro icke alltid tillförlitliga. Targum betyder öfversättning. Då lagen lästes i synagogorna, så öfversattes den genast muntligen, och sebermera blefwo dessa öfversättningar skrifna.

upplåten i himmelen (v. 1), så att han kunde se in i det förborgade. Och då Gud uppenbarade sig på jorden, så hade uppenbarelserna alltid någon likhet med de himmelska, emedan de woro liksom affspeglingar deraf. Kerubim wid paradiset bewarade således wägen till lifswets träd, icke blott dermed, att de hindrade menniskan från att taga och äta af den frukt, som i syndens tillstånd hade för henne warit förderflig; utan de wisade wägen till Kristus. De bewarade lifswets väg och höllo den banad och öppen; likasom den heliga elden, som brann oupphörligt på brännofferaltaret framför tabernaklet och templet, bewarade och wisade wägen till det egentliga lifswets träd, till Kristus genom offren, som syftade på honom. War det icke framför Kerubim, som Cain och Abel frambyro sina offer, och war det icke en stråle af denna underbara flamma, som förtärde Abels offer och dermed wisade, att det war Herren tackseligt?

Det är icke möjligt att säga, huru länge Kerubim forto att wara synliga eller på hwad tid de upphörde att wara det. Några skrifttolkare tro, att de woro synliga ända till syndafloden. Kerubim kunna också föreställa de änglar, hwilka kallas tjensteandar, utsände till tjänst för deras skull, som saligheten ärfwa skola. Men i synnerhet kunna wi anse deras swärd eller flamma såsom sinnebild af den heliga eld, som Guds Ande upptänder i menniskans hjerta, då hon låter Jesus bereda det till sitt tempel. Denna eld, trons och kärlekens låga, får icke slocka. I denna eld brinna bönens och lofswets offer, som ett Guds barn dagligen frambär. Denna eld är tillika ett blixtrande swärd, som hindrar syndens lustar, werldens retelser, den gamle Adam, ifrån att ingå i hjertats paradys, i den helgedom, som Jesus har beredt för att sjelf der grönsta såsom ett lifswets träd, hwars himmelska frukter bestå uti all godhet, rättfärdighet och sanning. Har du Jesus i din själ, så är ditt hjerta ett paradys; ty der han sjelf är, der har han det oförgångliga paradiset med sig. Då hålla Kerubim, dessa tjenare, som äro eldslåga, Ebr. 1: 7, wakt wid ditt hjertas port, och du känner flamman bränna i samwetet då något ondt will nalkas, då den gamle Adam, som blifwit utdrifwen, will återwända eller ormen will insmyga sig. Gif då wäl att på Kerubs-swärds rörelser! Det will skydda ditt hjerta, din

renhet, din frid och wisa dig wägen till lifswets träd i Guds gårdar.

Kain och Abel.

Kain war Adams förstfödde son. Hans namn betyder: besittning. Då Kain föddes, trodde Eva, att hon hade födt **gwinnosåden**, som skulle söndertrampa ormens hufwud, därför sade hon: **Jag hafwer fått Herrens man.** Jag hafwer fått den man, som är Herren, **Gudamenniskan** *). Att Eva hade förstått Herrens löfte, ser man af denna hennes wäntan och förhoppning. Hon bedrog sig i personen, men icke uti löftets betydelse.

En annan son föddes, och han fick ett namn, som icke betecknar någon sådan stor, moderlig förhoppning. Abel betyder: **fåfänglighet eller förgänglighet.** Smärta, sorg och bekymmer och många erfarenheter af syndafallets följder hade gjort henne nedslagen. Deßutom, då hon trodde, att Kain war den af Herren lofwade segraren öfwer ormen och öfwer syndens magt, så kunde i hennes tanke den andre sonen icke wara annat än obetydlig i jemförelse med den förste. Han fick därför ett ringa namn: Abel.

Då föräldrarne fästade en så hög förhoppning wid den förstfödde, så är det helt naturligt, att han war föremålet för deras ömmaste kärlek och fick åtnjuta mången gunst och utmärkelse framför Abel och andra bröder och systrar. Måhända bidrogo föräldrarne sjelfwa mycket dertill, att Kain slutligen blef deras sorgebarn. Modrens öfwerflödande kärlek kunde wäl icke alltid dölja, huru mycket värde hon satte på sin förstfödde son. Men han blef icke den fiste, som swikit modershjärtats ljufwaste hopp och wedergäلت kärlek med sorg och smärta.

Gud ser icke såsom menniskor se. Det, som war oädelt och föraktadt inför menniskor, det hade Gud utwalt. Abel war en förebild af Kristus i förnedringens tillstånd och den förste bekännare, om hwars tro Skriften aflägger vittnesbörd. Abel hade icke blott ett namn, som betydde ringhet, utan han **kände sig sjelf** såsom ett intet inför Gud och tillbad honom i

---

* Luther tolkar Evas ord sålunda: "Åh, Gud ware lof! jag hafwer fått Herren, mannen, såden, som skall söndertrampa hufwudet på helwetesormen, satan."

sitt hjertas ensaldighet och ödmjukhet, under det Cain war uppfylld med höga tankar om sig sjelf och war en afbild af alla otrons barn.

Cains och Abels offer.

Då Gud hade gifwit de första menniskorna det tröstande löftet, att qwinnsans såd skulle söndertrampa ormens hufwud, så war dermed den fasta grunden lagd, hwarpå deras tro skulle hwila. Men tron behöfwer näring genom umgänge med Gud. Till detta umgänge äro icke blott ordet och bönen utan äfwen ordnad gudstjenst nödiga medel, emedan menniskan icke består blott af ande, utan af ande, själ och kropp. Det uppenbarade ordet war i början icke af stort omfång. Det bestod hufwudsakligen i det gifna löftet. Detta löfte war det första evangelium, och Gud sjelf war werldens förste evangelist. Men såsom detta löfte tillika med den uppenbarelse, som Gud hade gifwit om sig sjelf, utgjorde den egentliga läran, som menniskan skulle tro; så gaf Gud säkert äfwen bestämda bud, som hon skulle lyda; ty det är i lydningen, som tron måste uppenbara sig. I alla tider hafwa föreskrifter och stadgar varit af Herren gifna, hwilka menniskan skulle lyda och dermed uttrycka, upprätthålla, styrka och besegla sin tro. Nu är det en bekant sanning, att wisla offer brukas bland nästan alla folkslag i werlden och att offer hafwa varit i bruk ifrån urminnes tider. Wi kunna alldeles icke föreställa oss, huru menniskor skulle hafwa af sig sjelfwa fallit på den tanken, att offer, och i synnerhet blodiga offer, kunde behaga det högsta wäsendet. Om offren icke hade uppkommit på grund af en ursprunglig uppenbarelse och befallning, gifwen af Gud sjelf, så wore de oförklarliga. Att Gud hade föreskrifwit offer såsom förebilder af det stora försoningsoffret, hwarom löftet talade, det kan man äfwen med wisshet sluta af Skriftens egna ord: **Genom tron offrade Abel Gud större offer än Cain; med hwilken han fick vittnesbörd, att han war rättfärdig, då Gud gaf om hans gåfwor vittnesbörd, och genom henne talar han ännu, ändock han död är.** Gbr. 11: 4. Hade offren icke varit af Gud befallda, så hade uti offrandet hwarken tro eller lydning funnat finnas. Ty uti allt det, som är menniskans eget påfund, finnes icke tro och lydning. Till tro och lydning hör nödwändigt

det, att man skall från Gud själf hafwa något ord att tro och något bud att lyda. Då nu Skriften själf gifwer ett sådant vittnesbörd om Abels tro, så är det klart, att han offrade på Guds befallning, och att han fästade sig wid Guds löfte. Många bibeltolkare tro, att då Skriften säger: **Och Herren Gud gjorde Adam och hans hustru fjortlar af skinn och klädde uppå dem**, 1 Mos. 3: 21, så är dermed antydt, att Gud lärde Adam att offra, och att offerdjurens skinn användes till kläder. Derigenom blefwe offrens betydelse såsom förebilder ännu klarare; ty likasom menniskans kropp dermed blef klädd; så skulle själen klädas i trons rättfärdighet sedan oskuldens rena dräkt war förlorad. Och så klädes den, som nu tror på Guds Son, i hans rättfärdighets högtidskläder. Den trogna själen klädes uti en dräkt, hwilken stänkes af det heliga offerlammet, som borttager werldens synder. Säkert är äfwen, att djuren, hwilka skinn användes till kläder, icke begagnades till föda; ty icke förr än efter syndaflo den fick menniskan tillåtelse att äta kött, 1 Mos. 9: 3.

Då Abel offrade, så såg Herren tådeligen till hans offer; ty han offrade i tron. Vi läsa på många ställen i gamla testamentets heliga skrifter, att Gud lät eld komma från himmelen och förtära offren, då de framburo med ett troget hjerta. Se 1 Mos. 15: 17; 3 Mos. 9: 24; Dom. 13: 19, 20, 23; 2 Krön. 7: 1; 1 Kon. 18: 38.

I allmänhet war det icke den offrande tillåtet, att själf upptända offerelden; ty dertill fordrades eld från himmelen, och jordisk eld war förbjuden. Dersför fick den heliga elden på brännofferaltaret, sedan Herren hade tändt den, icke utsläckna. Nadab och Abihu blefwo dödade, då de gingo med främmande eld inför Herren. 3 Mos. 10: 1, 2. Den främmande elden kan anses såsom en bild af menniskans egna påfund och egna tankar och känslor, då hon vill sätta dessa i stället för tron på Guds löften och i stället för att lyda hans bud. Utan twifwel wisade Herren på samma sätt, att han såg tådeligen till Abels offer. Då Herrens eld förtärde hans offer, så gaf Gud dermed åt honom det vittnesbörd, att han war rättfärdig. Abel är derför ännu ett vittne om trons rättfärdighet, likasom Cain vittnar om otrons orättfärdighet. Cain ansåg det förnuftigare att offra endast jordfrukter, och honom syntes det wara hårdhjertadt, kärlekslöst och oförnuftigt att döda ett

ofthäldigt och menlöft lam. Hans eget förnuft och hans egna känslor stodo derför hos honom i det första rummet, och Guds befallning i det andra. Han wille wäl tjena Gud, men på sitt eget förnuftiga wis. Han wille wara förnuftigare än Gud sjelf. Det war detta, som ormen lärde menniskan, då han framkastade det ordet: **Ingalunda skolen I döden dö.** Men Kains offer blef liggande der han lade det. Herren kom icke för att taga emot det med de himmelska lågorna. Detta wedersfars ännu alla, som wilja dyrka Gud på samma sätt som Cain, och se förbi försoningens hemlighet samt frambära endast sina dygder, sitt förstånd, sin menniskofärlighet, sina förtjenster, sin oflanderliga lefnad och sina goda gerningar. Då tron saknas, så är allt detta idel jordfrukter, som wuxit på deras egen jordmån, utan att hafwa Ande och lif från höjden.

Då Cain märkte, att Gud icke såg tådeligen till hans offer, så blef han swärligen wred och hans hy förwandlades. Åfwen häruti wisar han, att han war ett otrons barn. Han blef wred på sin broder och misnöjd med Gud. Härigenom fick synden öfwer honom ännu mera magt. Synden låg lifsom wid dörren och sökte tillfälle att komma till herrawälde öfwer honom. Herren warnade honom; men det war förgäfves. Synden segrade. Otron är syndens lifskraft och springfälla. Cain slog ihjel sin broder. Detta war ett uppenbart utbrott af flendskapen emot Gud sjelf. Ormen började redan då att stinga i segerhjeltens häl; ty alla trogna på jorden äro Jesu lemmar, och ehuru han sjelf fick emottaga det djupaste, det hufwudsakliga stynget på korset, så är dock all förföljelse emot Jesu trogna en förföljelse mot honom sjelf och styn i hans häl. Ännu fortsar Cain att mörda Abel.

Abel war det första blodswittnet för sanningens bekänneelse; ty hade han welat offra på samma sätt som Cain, så hade Gud icke gjort någon skillnad emellan deras offer, och båda hade trott, att de gjorde sin sak wäl och woro goda menniskor. Då hade de äfwen warit goda wänner. Men sanningen och Herrens wälbehag war för Abel dyrbarare än den äldste broderns gunst. Han fick derför plikta med sitt lif. Hans blod ropar ännu från jorden och aflägger i förening med alla hans förföljda bröders blod och tårar, som flutit och ännu flyta på jorden, ett vittnessbörd emot ormens sinnelag, emot otron och mörkret, emot Cain och hans lifar.

Kains oförnuftiga svar på Herrens fråga är märkvärdigt. Svar är din broder Abel? Så ropar Herren till honom, och så ropar äfwen hans qwalda samwete. Men fräckt och tanklöst svarar han: **Sag wet det icke, skall jag taga wara på min broder?** Detta är ännu brottslighetens och kärlekslöshetens tungomål. Och otrons mennistor förhålla sig alltid så, som om de icke wiste, att Gud ser och wet allting.

Kain flydde sedan ifrån Guds ansigte. Han kände ingen ro eller trefnad mer i närheten af föräldrarne och af det ställe, der Herren dyrkades. Han begaf sig till det landet Nod. Nod betyder flygtighet, ostadighet, och betecknar, att Kain för hela sin lifstid kände sig såsom en flygting. Redan hade mennistor-släktet hunnit att föröka och sprida sig så, att Kain icke behöfde wara ensam. Kains ånger öfwer sitt brott wisar sig blott i räddhåga för straff. Han beder icke Gud om nåd och förlåtelse, han tror icke heller Gud om så mycken nåd, att denna synden skulle kunna förlåtas, han vill bära Guds onåd och är endast bekymrad för sitt lif. **Så warder mig gående, att hwilken som helst mig finner, han slår mig ihjel.** Så klagar han och kände och erkände således, hwad han hade förtjent. Men Gud wille, att han skulle stonas. Efter syndaflo den blef det bestämd och oföränderlig lag, att den, som utgjuter mennistor-blod, hans blod skall af mennistor utgjutet warda.

Angående tecknet, som Gud satte på Kain, hafwa många gisningar blifwit gjorda. Men efter som Skriften icke säger of, hwaruti det bestod, så anstår det of icke att försöka bestämma det. Troligtwis menas dermed blott, att Herren ofsynligt tecknade honom till en bestämd lifstid och en naturlig död.

Såsom Abels blods röst ropade till Gud utaf jorden och anklagade mördaren, så ropar Jesu blod om nåd och förbarmande öfwer alla botsfärdiga. Ebr. 12: 24. Men då menniskan framhårdar i obotsfärdighet och således förtrampar Guds Söns blod, så ropar detta blodet högre än Abels blod utaf jorden och anklagar dem, som med otro försästa Guds Son på nytt och gifwa hans blod till spillo.

Kains efterkommande.

Kain och hans afkomlingar byggde städer. Kainiterna hafwa först utmärkt sig i uppfinningar och konster. Tubal omtalas

såsom musitens uppfinnare, Tubalkain arbetade i jern och andra metaller. Och såsom bröderna utmärkte sig i konstflit och sinnrikhet, så utmärkte sig systern med sin skönhet. Naema, som betyder den sköna, den älskwärda, war enligt österländska sagor uppfinnerskan af smycken och prydnader.

Känslan af egen kraft och höga inbillningar om wigten och wärdet af gjorda uppfinningar, i synnerhet konsten att smida wapen, förorsakade öfwermod. Detta uttalar sig i den äldsta wapensång, som finnes. Lamek sjunger i sitt hjertemod:

"O Lameks hustrur, hören min röst:
 Ada och Billa, märken mitt ord:
 Jag dödar den man, som sårar mig,
 Och den yngling, som mig slår.
 Sju gånger skall Kain hämnas,
 Lamek sjutio gånger ju."

Ordens betydelse är följande: Mäktig, trygg och förnöjd lefwer jag nu, och det är, O Lameks hustrur! *) eder berömmelse — edra söners snille tacka wi derför. Wårt odödliga namn skall prisas i tälten, ljuda i piporna, klinga i wapenbrak, glänsa i swärdet för ewigt. Fastän gammal kan jag motstå den starkaste man och den modigaste yngling. För sår eller blånad tager jag lif och blod till hämnd. O Lameks hustrur! den gamle är åter ung, och wapnen gifwa mångdubbel styrka. Nu kan jag skydda eder och mig mot alla anfall. Här ljunga swärdet, säkerhetens borgen. Wår stamfader Kains lif betryggades med wißhet om sjusaldig hämnd; men Lamek säljer sitt lif sjutio gånger dyrare. Lameks söner med sina wapen skola, om deras fader blir slagen, hämnas honom sjutio gånger mer än Kain skulle blifwa hämnad. Sådan war sångens innehåll, sådan war musitens rigtning bland kainiterna, under det man ibland Sets barn predikade om Herrens namn, 1 Mos. 4: 26, och sjöng loffsanger till den Allsmäktiges ära.

*) Redan hos Lamek yttrar sig hjeltedikten i qwinnopris; qwinnoberömdran och qwinnogunst vill han hafwa till lön för sina bragder.

Fädernas ålder.

			Födelſeår.	Dödsår.
Adam	lefde	930 år	1	930
Set	"	912 "	130	1042
Enos	"	905 "	235	1140
Kenan	"	910 "	325	1235
Mahalaleel	"	895 "	395	1290
Jared	"	962 "	460	1422
Henof	"	365 "	622	997
Metuſala	"	969 "	687	1656
Lameſ	"	777 "	874	1651
Noah	"	950 "	1056	2006

Det, ſom i menniſkſlägtets förſta och friſtaſte tid ſynes oß wara ſå underbart, nemligen att menniſkorna då uppnådde en ſå hög ålder, är alldeles icke underbarare än de qwarleſwor, ſom i jorden ännu finnas efter djur och växter, hwilka woro till före ſyndaflo den och hwarom wi hådanefter ſkola tala utförligare. Före flo den, bakom denna ſtiljemur, ſom ſtår emellan vår tid och den afſlägsna forntiden, der, i den obefanta urwerld, hwarom wi haſwa ſå ringa kunſkap, må det icke förundra oß, att naturlagen för menniſkans liſetid war annorlunda än den är nu.

"Fädernas höga ålder före ſyndaflo den är någonting, ſom hos oß ſnarare bör väcka medlidande än den önſkan att dela ſamma lott. Jorden war för ſyndens ſkull förbannad, och menniſkorna lefde i möda och arbete. Åtta hundra eller nio hundra år och derutöfwer måſte de drifwa ſamma göromål. Sående, ſfårande, planterande, inſamlande, ſommar, winter höſt, vår, återkommo 800 eller 900 gånger med ſamma beſwärligheter. Hwilken lång tid! Hwilken mätthet måſte hos dem haſwa uppfått! Och tiderna bleſwo allt wärre och wärre. Twedrägten mellan Guds barn och de gudlöſa menniſkorna fortfor. Tyranner öfwerfölo och plågade andra menniſkor. Huru myckſt tålmod behöfdes icke för det långa liſwet på den tiden. Skulle någon ibland dem wilja fröjda ſig öfwer ett långt liſ, ſå blef han igenom Henofs borttagande, ſom icke war mer än 365 år gammal, tydligt underwiſad derom, att det giſwes någonting bättre än ett långt liſ på jorden. Andtligen aſſomnade alla, en allena undantagen. Metuſala dog

samma år som syndafloden inbröt. Hans son dog före honom. Noah lefde med Metusala 600 år, och Metusala lefde 243 år med Adam. Han hade således tillräcklig tid att undervisa Noah och hans släkte om allt det, som han af Adam och fäderna hade hört. Så ofta wi i 1 Mos. 5: läsa: Och blef död, skola wi tänka på hwad Paulus säger i Rom. 5: 14. Döden war wäldig allt ifrån Adam intill Moses, öfwer dem och, som icke hade syndat i sådan öfwerträdelse som Adam, hwilken är hans lifnelse, som tillkommande war. Men också den tanken måste hos oss uppstå: Äfwen jag skall dö efter en kortare wandringstid än dessa fäder. Jag måste därför waka och bedja, iflåda mig Kristi rättfärdighet och anse denna tidens lidande såsom kort, göra allt, det jag har att göra, med flit och trohet, och fatta löftet om ewinnerligt lif med tillförlitligt hopp."

(Noos).

Henok, (den inwigde) blef borttagen, han blef upptagen i ett bättre lif. Genom tron wardt Henok borttagen, så att han icke skulle se döden, och fans intet, därför att Gud borttog honom; ty förr än han borttagen war, hade han fått vittnesbörd, att han tänktes Gud. Ebr. 11: 5. Henok war således för förwerlden en lefwande predikan om ett lif efter detta. Han war också en profet, och den Heliga Skrift anför sjelf en profetia af hans mun: Si, Herren kommer med många tusen helgon till att sitta dom öfwer alla och straffa alla dem, som ogudaktiga äro, för alla deras ogudaktiga gerningar, med hwilka de hafwa illa gjort, och för allt det hårda, som de ogudaktiga syndare emot honom talat hafwa. Jude epistel 14, 15. Denna profetia war en förutsägelse om syndaflodens dom och om den dom, som ännu skall komma, såsom aposteln Judas tolkar dessa ord.

Guds söner. 1 Mos. 6: 2.

Några kyrkofäder äfwen som en gammal öfversättning hålla sig wid en saga, som talar om änglars beblandelse med menniskor, och denna saga grundas på den anförda versen, men beror tydligen på ett missförstånd. Luther säger här om: "Skriftställare hafwa felat häruti och diktat mångahanda och icke wetat, hwilka dessa Guds söner skola hafwa warit, emedan det syntes dem för högt, att man skulle kalla menniskor på jor-

den för Guds söner, ehuru "Fader vår" lärar oss, att vi skola vara "Guds barn". Roos säger: "Om man rätt vill förstå betydelsen af ordet: "Guds söner", så bör man weta, att ordet son i hebreiska språket har en widsträckt bemärkelse. Alla israeliter kallas i 5. Mos. 14: 1 Guds barn, och profeternas lärjungar kallas ofta profeternas söner. Guds söner, som omtalas i 1 Mos. 6. woro den sanne Gudens tillbedjare, hwilkas sinne war enligt med Guds wilja, och hwilka igenom sina fäder lärde och förstodo hwad Gud då uppenbarade om skapelsen, återlösningen, helgelsen och de sista tingen. De höllo sig utan twiswel till de församlingar, i hwilka man predikade om Herrens namn, och woro barn af Set och andra fromma söner af Adam, från hwilka Kain och hans onda släkte hade stilt sig. De, som Moses kallar "**menniskor**", woro icke Guds söner. De woro blott människor och ingenting vidare. De hade ingenting högre uti sig än det, som människan efter syndafallet af naturen har. **Människans hjertas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen.** Och så länge en människa icke har blifwit Guds barn genom nåden i sann ömvändelse och lefwande tro, så är hon genom synden skild ifrån Guds gemenskap och icke delaktig af hans natur (2 Petr. 1: 4) och har hwarken något rätt hat till det onda, ej heller någon sann kärlek till det goda. Ett Guds barn blifwer människan genom förening med honom, som är Guds Son, **Gud uppenbar worden i köttet**, hwilken ofta af ödmjuk kärlek till den fallna människan kallar sig **Människones son.**"

"Då sågo Guds söner människornas döttrar, såsom Eva såg den förbudna frukten, och sågo, att de woro sköna, och togo till hustrur hwilka de wille och utan att höra sina fäders råd. Derigenom blefwo deras hjertan dragna ifrån Gud, de kommo in på Kainiternas väg, med hwilka de blefwo beslägtade. Så blef Salomo, så blefwo många israeliter förförda genom hedniska qwinnor. Så blef Akab förförd genom Isebel och Josafats släkte genom Atalia. Det åstadkommer ännu alltid en stor skada, som ofta aldrig kan godtgöras, när fromma personer af egenwilja och ögonlust taga personer till äkta och ingå släktskap med sådana, som lefwa utan Gud. We den, som är ett Guds barn, och wid äktenskapets wigtiga steg förgäter Guds wilja och sin själs ewiga wälfärd!"

Tyranner på jorden. 1 Mos. 6: 4.

Ordet **tyranner** heter på grundspråket: **Refilim**, hwilket betyder: anfallare, angripare, öfwerlägsna menniskor, som utmärkte sig för kroppsstyrka och själskraft och som använde sin öfwerwälgande magt till andras förtyck. De woro frukten af Guds söners förbindelse med menniskornas döttrar. En stor mängd af qwarleswor efter djur, som haft sin tillvaro före syndafloeden, wisa, att de warit wida större än de djur som finnas nu. Hwarför skulle icke också menniskor på den tiden kunnat wara större än i vår tid? Jorden, menniskoslägtet, luftkretsen, naturkrafterna woro i sin frista ungdom. Ett efterlyd af paradiset fortfor att klinga i menniskonaturen, och den ursprungliga lifskraften fortfor länge att wisa sig bland menniskorna. Denna kraft har sedan småningom astynat i samma mån som förderfwet tilltagit.

Genom blandningen med de fromma menniskorna fick det onda en större magt, än det hade förut. Ondskan i sig själf, skild från allt godt, är wanmächtig; men blandad med det goda får den en magt, som den icke själf eger. Lögner i sig själf är wanmächtig, men ifklädd stenet af sanning och misshandlande sanningen, kan den förföra och förstöra. Satan, för att kunna förföra, förstapar sig till en ljusets ängel. Balak, Moabiternas konung, kunde icke ståda Israels folk med sin magt; men Bileam, den falske profeten, lärde honom, huru han skulle kunna besegra dem. 4 Mos. 31: 16. Det onda stegrades i samma mån som det blef allmänt.

**Menniskorna wilja icke mer låta min Ande straffa sig,
ty de äro lött. 1 Mos. 6: 3.**

Dessa ord kunna sålunda tydas: Menniskorna taga icke mera emot någon warning af min Ande, deß straffembete erkänna de icke. Det är nåd, då Herrens Ande warnar och straffar oss, och öfwerlyggar oss om synd, rättfärdighet och dom. Då han lär oss känna vår orättfärdighet och Jesu rättfärdighet, då han lär oss att fälla fördömmelsens dom öfwer oss själfwa och att taga vår tillflykt till medlaren Jesus Kristus, för att söka nåd hos honom, som undergått domen i vårt ställe, så är detta utöfningen af den Helles Andes embete i

våra hjertan. Det är det försträckligaste af allt, när vårt lötslliga sinne kommer till sådant herrawälde, att wi icke akka på rösten af Herrens Ande och icke känna hans warningar. Då drager han sig bedröfwad tillbaka. Då är menniskan kött utan ande; ty hennes egen ande är då förmörklad och fångslad i sinnlighetens hand. **Bedröfwen icke Guds Helige Ande.** Ef. 4: 13. Luther tolkar denna vers sålunda:

"Jag förstår dessa ord så, att de blifwa talade antingen af Lamek eller Noah, såsom en predikan eller vittnesbörd för werlden; ty det war en offentlig predikan eller dom, som blef föredragen i en offentlig sammankomst. Ty sedan Metusala, Lamek och Noah hade sett, att werlden med sina synder stynbade till förderf och undergång, förkunnade de genom Herrens uppenbarelse och i Herrens namn denna dom: Min Ande skall icke mera wara domare ibland menniskorna, ty de wilja icke akka hans warnande bestraffningar. Wi lära och förmana för-gåfwes, werlden vill icke bättra sig. Gud gifwer dem ännu 120 års tid till bättring. Och om de icke wilja bättra sig, så förkunnar han, att hans Ande icke längre skall straffa dem. — Sedan Noah och hans försäder nu hade predikat i nära 100 år och werlden blef argare dag efter dag, så framställa de Guds domslut på detta sätt: Hvad hjälper det, att jag alltid låter mina predikare förgåfwes lära och ropa? Ju flera jag skickar och ju längre jag dröjer med min straffdom, desto argare blifwa de, därför skall det blifwa en ände på predikandet och bestraffningarne. Jag vill icke, att min Ande och mitt ord skall förgåfwes wara och förgåfwes predikas och menniskornas ondsta för alltid blifwa ostraffad, utan jag vill straffa synden."

Då ångrade Herren, att han hade gjort menniskorna på jorden, och det bekymrade honom i hans hjerta.
1 Mos. 6: 6.

Guds ord talar till oss menniskor, och wi kunna icke fatta eller tänka någonting annorlunda än på menniskowis. Derfor neblåter sig Gud till oss med oändlig wisshet och kärlek, och talar till oss i sitt ord på menniskosätt. Han har sjelf öfwerfatt himlaspråket på jordens tungomål. Den ewiga kärleken kunde icke annat än bedröfwas öfwer det ondas öfwerhandta-

gande. Beslutet att straffa den syndiga werlden berodde derpå, att menniskorna allmänt hade bedröfwat Guds Helige Ande och aflägsnat honom från sina hjertan. Då menniskan icke will hafwa Herrens Ande, så har hon icke Gud såsom kärle-
kens Gud, utan såsom en rättfärdig och straffande domare. Det synes oß wissierligen förfärligt, att Gud wille utrota mens-
ligheten från jorden. Men detsför är det icke mindre sant. Wi måste lära att föreställa oß den lefwande, den uppehållande
Guden i medlaren, som bär allting med sitt kraftiga ord, så-
som allestädes närwarande och ledande händelsernas gång. Straffdomar af samma slag, fast icke så allmänna, hafwa stett
och ste ännu för våra ögon på jorden. Fastän ingen uppen-
barelse uttryckligen säger oß, att de äro Herrens werk, så äro
de det dock. Deßutom måste wi komma i håg, att många swåra
händelser, som synas förskräckliga i våra ögon, äro snarare
wälgerningar än straffdomar för dem, hwilka de drabba. Wi
kunna icke se mer än det, som är för handen på den ena si-
dan om förlåten, som skiljer tiden från ewigheten. Inom den
andra sidan kunna våra blickar icke intränga. Detsför är det
tillbörligt, att wi med wördnad lägga handen på munnen och
uppskjuta våra omdömen om det som Herren gör, till des ut-
wedlingen af det stora hela för oß blir framlagd i ewighetens
dageljus. Låtom oß med förödmjukelse inför honom bekänna
wid allt hwad han gör: **Gud är kärleken, Gud är rättfärdig.**

Noah fann nåd för Herren. 1 Mos. 6: 8.

Noah fick befallning att bygga arken, som skulle rädda
honom och hans släkt. Gud gaf honom bestämda föreskrifter,
huru den skulle byggas och huru stor den skulle wara. Deruti
skulle han med sin hustru och sina söner och sina söners hustrur
räddas från undergång i den annalkande floden, och han
fick tillika befallning att låta komma in i arken allehanda djur
af allt kött, ju ett par, mankön och qwinkön, att de måtte
blifwa wid lif, samt af foglarne och af allehanda frälände
djur på jorden. Af alla dessa (så lyder Herrens befallning)
skall ju ett par ingå till dig, på det att de skola blifwa
lefwande; och du skall till dig taga allehanda mat, som man
tärer, och skall samka honom till dig, att han warder dig
och dem till föda. Och Noah gjorde allt det Gud böd ho-

nom. Dersför gifwes åt honom i Skriften detta vittnesbörd: Genom tron ärade Noah Gud och beredde arken till sitt hus' salighet, då han fick Guds befallning om de ting, som icke syntes, genom hwilken (ark) han fördömde werlden och wardt den rättfärdighets arfwinge, som af tron är.

Man har ofta hört betänkligheter och twiswel yttras, huru det war möjligt att finna rum i arken för alla djurarter, som deruti skulle förwaras; men uträtningar bewisa, att häruti ingen swårighet är för handen. Peter Sensesen i Hoorn i Holland sökte att bewisa det på det ögonstenligaste. Han byggde ett stepp efter det måttförhållande, som är angifwet för Noahs ark — 120 fot långt, 20 bredt och 12 högt. Man bespottade detta infall såsom en narraktighet, men när detta fartyg war färdigt, rymde det en tredjedel mera last än ett fartyg af samma storlek, byggt på det wanliga sättet. Äfwen grönländare bygga båtar efter detta förhållande. Arkens rymd war två miljoner tre hundra åttatio tusen fyra hundra trettio tre kubikfot. Man har räknat ut, huru många par djur och fåglar behöfde upptagas i arken. Ungefär 100 arter af fyrfota djur och ungefär 200 arter af foglar behöfde upptagas, och dessa fordrade ungefär 47,000 kubikfot. Johan Temporarius har till och med beräknat, huru mycket hö som behöfdes och har äfwen antagit 3,650 får till föda för de köttätande djuren och finner ingen swårighet att rymma dem i arken. För de krypande djuren finner han tillräcklig plats i arkens wrår och winklar. Detta nämna wi blott såsom ett exempel, för att bewisa, att arkens rymd icke behöfwer förorsaka några betänkligheter.

Genom arkens byggande predikade Noah om Guds rättfärdighet och dom för sin tids menniskor, men de wille icke gifwa att derpå. Om de då lefwande menniskornas tänkesätt gifwer vår frälsare sjelf detta vittnesbörd: Lika som det war i Noe tid, så skall oss Menniskones Sons tillkommelse wara. En såsom de woro i de dagar före floden; de åto och drucko, togo hustrur och gåfwo åt män, intill den dagen då Noah gick i arken; och wiste intet af, förr än floden kom, och tog dem alle samman bort; så skall oss Menniskones Sons tillkommelse wara. Matt. 24: 37—39.

Luther skildrar den tidens tillstånd på följande sätt: "Noah war 500 år gammal, då han började bygga arken och arbetade

derpå ett helt århundrade och predikade dagligen, förmanade och sade: Bättren eder; Gud är vred och skall förderfwa werlden med en flod, derför bygger jag arken, såsom Gud har befalt mig. Detta skallade widt omkring i werlden. Gud gaf honom tid till denna botpredikan och menniskorna till bättring. Men hwad skeddde? Han upphörde icke att predika (med sin handling, med lära och lefwerne); derför kallat Petrus honom: **En rättfärdighetens predikare**, 2 Petr. 2: 5, hwilken titel Skriften icke gifwer åt någon annan patriark. Men werlden gjorde såsom den alltid gör, hånade och föraktade Guds ord och predikare. Ju mera han predikade, desto mera måste han höra att de sade: Du är en stor narr, en gammal narr, du ängslar dig, att himlen skall falla på dig, predikar och skrifer nu tio, tjugu, tretio, fyrtio, och femtio år m. m. om syndafloden; när kommer den då? Menar du, att du är bättre än andra, att du allena är den frommaste, att Gud skulle förderfwa hela werlden och stona dig allena, eller att du är den klokaste, så att han icke skulle säga det för någon annan än dig? Sådant måste han dagligen höra samt oräkneligt annat hån och smålek. Men han låter icke försträcka sig, utan predikar ända till det sextionde, sjutionde, åttionde och nittionde året. Då blefwo de ännu säkrare och wissare: Ja, ja, skulle Gud wänta så länge, om han wille förderfwa werlden? Om han wore så vred, så hade han icke wäntat tio år. Så lät Gud för werlden predika och sitt ord hållas för dårskap och lögn och på det smädligaste föraktas. Si, hwad werlden är med sin kloshet och huru den ställer sig till Guds ord! Det är ett under, att Noahs hustru, hans söner och deras hustrur hafwa trott och warit honom tillgifna och blifwit hos honom, ehuru lång tid det dröjde."

Huru många hade icke warit med wid byggandet och arbetat för penningar, men icke aktat på ändamålet! Men Noah blef derwid och trodde, att det skulle så gå, som Gud hade sagt. Guds ord i nya testamentet gifwer oss en wink om de menniskor, som omkommo i syndafloden. I anden gifr Kristus bort och predikade för andarne i fångelsket, som fordom icke trodde, när Gud en gång bidade, och tålmod hade i Noe tid, då arken byggdes. Luther säger angående detta skriftställe. "Petrus wisar med dessa ord, att det fans en otrogen werld, för hwilken Kristus efter döden predikade. Att

detta är sant, derpå kunna wi icke twifla. Kristus förde till dessa andar i fångelsket Moses och profeterna, för att af den otrogna werlden göra en ny och trogen werld. Detta antydes egentligen i Petri ord, ehuru jag icke will bestämdt tala derom. — Så prisar Petrus Guds tålmod, att han icke undanhållit det saliggörande ordet ifrån dem, hwilka på den tiden icke trodde eller icke kunde tro — ty den samme, som lefwande kunde predika för de lefwande, han kunde också efter sin död predika för de döda *).” Från denna mening af Luther måste wi wäl stilja hans och kyrkans lära om Kristi nederstigande till helwetet. Denna lära grundar han aldrig på detta bibelställe utan på andra, såsom Ef. 4: 9; Kol. 2: 15.

Syndafloden.

De bestämda åren woro tilländalupna, syndamåttet war fullt, straffdomen kallades, arken war färdig, Noah fick befallning att ingå och taga med sig allt, som skulle wara deruti; och — Noah gjorde allt, det Herren böd honom. Då utbrusto alla stora djupens källor, och himmelsens fönster öppnade sig **).

Då tänkte Gud på Noah. 1 Mos. 8: 1. Luther säger här om: "Detta wisar, att ifrån den dagen, då Noah gick i

*) På dessa ord af Luther och på anförda bibelspråk kan ingalunda den meningen grundas, att de, som icke här i nådens rike på jorden welat omvända sig från mörkret till ljuset, skola så tillfälle att göra det i en annan werld. De, som i kristenheten här i tiden skjuta ifrån sig nådens evangelium, hafwa förlorat det för ewigt. De förhunda sig emot ett sådant högte ljus, som före syndafloden icke war gifwet.

**) Den fromme naturforskaren De Lüc antager, att i jordflotets inre äro stora hålur fulla med watten, öfwer hwilka äro hwalf af berg och jord. Dessa hwalf störtade ned i det stora djupets brunnar, och wattnet flödade upp. Hvad som förut war land, sjönt således på många ställen ned, och det som förut war hafseggrund blef wid flodens förswinnande på många ställen fast land; nuwarande öar äro därför att anse såsom bergspetsarne af det land, som fordom fans, och våra bergspetsar woro då öar i det forna hafwet. Denna mening tyckes finna bekräftelse derutas, att många af de höga bergen på fasta landet äro betäckta med eller uppskyllda af qwarleswor efter fiskar och allehanda wattendjur, eller till större delen bestå utaf sådana qwarleswor, så att denna mängd icke kan wara följden af en öfswergående flod; utan måste gälla såsom ett bewis, att det war det forna hafwets botten.

arken, ingenting blef honom af Gud sagdt eller uppenbaradt, han såg också ingen stråle af den gudomliga nåden lysa utan höll sig allena till det gifna löftet, under det wattenet brusade omkring honom, såsom om Gud säkert hade glömt honom. Ehuru de trogna genom Andens kraft öfwerwunnit all fara, så har detta icke kunnat ske utan fruktan och bäsflan. Såsom Paulus i 2 Kor. 12: 7 klagar öfwer satans ängel, så stola wi tänka, att Noah äfwen kände sådana pilar i hjertat: Menar du, att Gud så älskar dig allena? Menar du, att du skall blifwa räddad, under det att wattenet oupphörligt wärer och de stora molnen synas wara outtömliga. Och hwad sket och gråt och klagan måtte hafwa warit, då sådana tankar uppstego i de stackars qwinornas swaga hjertan? Då war Noah nödsakad att trösta dem, fastän han sjelf war bedröfwad och ängslig. Då förekom det honom, såsom om Gud hade glömt honom."

Den berömde tidräknaren Silberschlag har uträknat de i Skriftens berättelse om syndasfloden nämnda dagar såsom swarande mot följande dagar i vår tidräkning:

Den 9 November utbrusto alla stora djupets källor.

Den 19 December (efter 40 dagar) hade floden uppnått sin höjd.

Den 8 April (den 17 dagen i 7 månaden), efter 150 dagar, stannade arken på Ararat.

Den 20 Juni (den 1 dagen i 10 månaden) syntes bergens spetsar.

Den 30 Juli (efter 40 dagar) lät Noah en korp flyga, som icke återkom.

Den 6 Augusti (7 dagar derefter) utflög duswan, som återkom.

Den 13 Augusti, den andra duswan, som medförde ett olivelöf.

Den 30 Augusti, den tredje duswan, som icke återkom.

Den 19 November (den 27 dagen i andra månaden) gick Noah ur arken och offrade; och Gud gjorde med honom ett förbund.

Andra hafwa förmodat, att årets början måste räknas från wårdagjemningen och att således utgången ur arken skedde om wåren.

Det första, som Noah gjorde efter utgången ur arken

war att bringa Herren ett offer. Detta omtalas icke såsom någonting nytt, utan såsom en wälbefant pligt, hwarpå han tänkte framför allt annat. Och Herren luktade en söt luft och sade i sitt hjerta: Ingalunda skall jag mer härefter förbanna jorden för menniskans skull, förty menniskans hjertas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen. Och skall jag nu icke mer härefter slå allt det, som lefwande är, såsom jag gjort hafwer. Så länge jorden står skall icke återwända sående och uppsfårande, köld och hetta, sommar och winter, dag och natt. 1 Mos. 8: 21, 22.

Både naturhistorien, geologien (kunskapen om jordens inre) och werldshistorien wittna om en allmän flod. I det inre af jorden finnas otaliga qwarlemningar efter djur och växter, som funnits före floden. Bland de flesta folk i werlden tala historiska sagor om en flod, som allmänt öfverswämmat jorden.

Wittnesbörd af naturen.

En stor naturforskare yttrar sig här om sålunda "Hela jorden, från Kina till Peru, från Island till Eldslandet har stått under watten af 10 eller ännu flera tusen fots höjd. Icke ett allmänt haf har dragit sig undan och qwarlemn timer muflor, utan en med plantor, fyrfotadjur och fåglar omgifwen jord har blifwit öfverswämmad. Man finner i jorden många wilde örter förwandlade till sten, man finner äfwen odlade växter och bjuggar; man finner, ehuru något mera sällan, fåglar, krokodiler och fyrfota landtdjur aftryckta eller deras ben inneslutna i stenar. Denna öfverswämning har varit allmän, den har fört ormbunkar ifrån Antilliska öarne till Alpernas fliffenberg. Ett gränslöst haf har betäckt en förut med växter beklädd jord; ett haf, öfwer hwilket windarne stormat och fört de sydligaste klippornas växter till de kalla nordiska bergens aflägsna nejder."

I Sibirien finner man hela elefanthjordar under jorden; wid Rhenströmmen finner man begrafna palmstogar. I en håla i Yorkshire i England finner man ben af hyenor, som nu blott finnas i Afrika, och deribland äfwen ben af wargar, björnar och hjortar. Schubert anmärker, att floden icke kan hafwa drifwit dit alla dessa ben eller djuren, som de tillhört, utan att denna håla måste hafwa varit ett tillhåll för hyenor,

som släpat bit benen af de andra djuren. Således måste på den tiden klimatet i norden hafwa varit helt annorlunda än det är nu. Här om säger en af Tyfflands lärde: "Det war en tid, då solen utgöt heta strålar öfwer våra länder; angenäma ängar grönstade i de trakter, som nu betäckas af beständiga snödrifwor. Söderns palmer och yppiga växter bestöckte nordens fält; i Tyfflands floder badade nilhästen, och i Hollands gyttja utsträckte sig den ofantliga krokodilen. Från Alperna till Sibirien tågade elefanthjordar och andra söderns djur omkring i de omätliga sfogarne."

Af de helt och hållet utdöda djurarter, af hwilka man finner ben i de mest olika trakter af jorden, äro följande de märkligaste: 1) Ollmsdjuret, ett medelsting emellan nöshörning, tapir och swin; 2) Barmunddjuret, med starka huggtänder, twållöfswadt såsom en ox; 3) Megaterium (stordjuret), som war 6 aln. långt och 3 aln. högt; 4) Ohiodjuret, som liknade en elefant; 5) Mamutsdjuret, som ännu mera liknade elefanten. Dessutom finner man qwarleswor af flodhästar, tapirer, hjortar och elgar, af hwilka somligas horn äro så stora, att de wäga 2½ lispund.

Ben af ofantliga orar, björnar, lejon och andra djur finnas äfwen. Således träffas i jorden qwarleswor både af en mängd djur, som nu alldeles icke finnas i werlden, och af sådana djur, som ännu lewa. Detsamma gäller äfwen om växter, fiskar, fåglar och insekter.

Wittnesbörd om floden, tagna från historien.

Så blott i tungomålen, utan äfwen i sagorna bland jordens folk genljuda minnen af den flod, som Skriften omtalar, och den räddning, som mennisko släktets nye stamsfader med sin familj erfor. Arken, olivebladet, dufwan, regnbågen, den räddade fadren med tre söner, det utrotade släktets förderf och ondssa omtalas på de mångfaldigaste olika sätt ännu i dag, ifrån Ararats höjder, der dufwan flög och regnbågen strålade i sina prackfulla färger, ända till jordens aflägsnaste länder.

I babyloniernas historia omtalas en allmän flod. I stället för namnet Noah nämna de Kisutrus. I Persien finner man uthuggningar i sten, som föreställa regnbågen och de räddade menniskornas tacksamhet. Hinduernas skrifter tala mycket om en sådan flod och beskrifwa den utförligt. I stället för

Noah kalla de menniskoslägtets nye stamfader Sathawrata, som de säga hade tre söner, hwilka de kalla Scherma, Karma och Tjapeti. Samma böcker omtala äfwen, att Scherma och Tjapeti wid ett tillfälle betäckte sin fader, som Karma ropade dem fram för att se, och att fadren, då han uppmärksade, sade till Karma: "Du skall blifwa en trälars träl." Derpå gaf han Scherma widsträcktä länder på södra sidan om snöbergen, och Tjapeti fick allt det, som ligger på snöbergens norra sida. I kinesernas historia omtalas äfwen floden, regnbågen och offret. I de gamle egyptiernas historia omtalas floden och arken. I grekernas sagor förekommer äfwen en allmän flod, ur hwilken Deukalion med sin familj blef räddad i en ark. Samma saga förmåler tillika, att ett par af alla slags djur kommit till honom i arken och blifwit räddade, och att en utsläpt dufwa för Deukalion tillkännagifwit, att jorden började torka. Bland mexikanerna i Amerika fann man sagor om syndafloden, och dylika sagor har man funnit bland de flesta folk på jorden, som äro af någon betydighet. Dessa sagor innehålla gamla minnen, som genom tidens längd blifwit wanställda; men hufvuddragen wisa, att samma händelse ligger till grund för dem alla.

Gud wälsignade Noah. 1 Mos. 9: 1—17.

Den wälsignelse, som Gud ursprungligen tilldelade menniskan, förnyades öfwer Noah. Men den kan aldrig i sin widsträcktare mening gå i fullbordan utan i samma mån, som menniskan genom återförening med Gud i Kristus återvinner sin ursprungliga wärdighet och rätta ställning i werlden.

En del af wälsignelsen bestod deruti, att Noah skulle blifwa stamfader för werldens nya befolkning. I helighetens tillstånd egde menniskan herrawälde öfwer hela jorden, hwilket Striften uttryckligen tillkännagifwer. Gud wälsignade dem, och sade till dem: Waren fruktsamme och förökten eder, och uppfyllen jorden; och hafwen henne under eder, och råden öfwer fiskarne i hafwet och öfwer fåglarne under himmelen och öfwer alla djur, som kräla på jorden. 1 Mos. 1: 28. Men efter syndafloden sade Gud till Noah och hans efterkommande: Eder fruktan och rädsla ware öfwer alla djur på jorden, öfwer alla fåglar under himmelen och öfwer allt det,

som frälrar på jorden, och alla fistar i hafwet ware gifna i edra händer. Allt det, som röres och lefwer, det ware eder till mat, såsom gröna örter hafwer jag allt det gifwit eder. Vi finna mellan denna och den föregående wälsignelsen en wäsendtlig stignad. Det rätta herrawäldet öfwer naturen wisar sig icke mer i den wälsignelse, som Noah erhöll, utan det heter blott: **Eder fruktan och rädsla ware öfwer alla djur på jorden m. m.** Guds beläte är förswunnet hos menniskan, och dermed är det ursprungliga herrawäldets fullmagt förlorad. Det är en stor wälgerning, att skaparen nu har så inrättat det, att en sådan rädsla råder och att djuren icke känna sina krafter.

Så förr än efter syndafloden blef det menniskan af Gud tillåtet att äta kött, såsom det heter i den följande versen. 1 Mos. 9: 3. Men ett förbud bifogas: **Äten icke kött, det ännu lefwer i sitt blod.** Af dessa ord kan man sluta, att menniskorna före floden utan sådan tillåtelse icke blott ätit kött, utan äfwen fallit på den grymma sed, som nu förekommer bland wilda folk, att äta kött af kreatur, som ännu lefwa*).

Med wälsignelsen förenas af Gud sjelf en bestämd lag: **Den som utgjuter menniskoblod, hans blod skall också af menniskor utgjutet warda.** Upphäfwes denna lag, så komma säkerligen blodsutgjutelserna att mångfaldigt föröka; ty Gud känner menniskan bättre än vi känna hwaranda, och wet bäst hwad som gagnar eller skadar.

Min båge hafwer jag satt i styn, den skall wara tecknet till mitt förbund emellan mig och jorden.

1 Mos. 9: 13.

Dessa ord bewisa icke nödvändigt, att detta war den första regnbågen, utan de säga också endast, att regnbågen wid detta tillfälle af Gud bestämdes till ett tecken af det förbund, som han gjorde med Noah och hans efterkommande. Så war sannolikt äfwen omstårelsen bruklig, innan den bestämdes till

---

*) Bruce berättar, att han i Abyssinien såg, hurusom några män fluro ett stort stycke kött ur läret på en lefwande ko och äto det så varmt och blodigt det war. Sedan fylde de hålet i koss lår med ler, sydde ihop skinnet deröfwer och ledde kon med sig vidare. Samma bruk har man senare funnit bland flera råa folkstammar.

ett förbunds-tecken för Abrahams hus. Dopet war brukligt bland israeliterna, innan vår frälsare instiftade nya testaments döpelse och befalde att döpa i Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn. Kalken brukades wid påstalamsmåltiden och hade lifasom påstalammet sakramentlig betydelse innan vår frälsare instiftade den heliga nattwarden och sade: **Denne kalk är det nya testamentet i mitt blod.** Så är det äfwen sannolikt, att regnbågen fanns innan den förklarades för ett förbunds-tecken för menniskan efter syndaflo den. Men det är äfwen möjligt, att regnbågen före syndaflo den icke fanns och att luftkretsen war så beskaffad, att den icke kunde finnas, utan uppstod genom den förändring, som wid syndaflo den föregick i luften.

Bland de gamla hedningarne ansågs regnbågen för helig, den kallades gudarnes brygga, och man trodde, att gudarne på denna bro nedstego från himmelen för att umgås med menniskorna. Denna föreställning berodde sannolikt på ett dunkelt minne utaf den ursprungliga betydelsen, att regnbågen war ett tecken till förbundet, som Gud gjorde med menniskan — det sköna förbund, hwaruti Herren framträder ur sitt otillgängliga, ewiga ljus och lifsom nedstiger till jorden och förbinder sig med den arma menniskan i förgänglighetens werld. Regnbågen war för Noah såsom en bot eller målad tafel, hwaruti den föregångna wreden och den närwarande nåden på en gång framställes. Den framställer för oss på en gång både eld och watten i den röda och den blå färgen. Den blå randen har en bestämd gräns, så att man kan se huru långt den räcker; men den röda, som är utomkring, har ingen bestämd gränslinia. Den första werlden förstördes genom syndaflo den, men straffdomen hade en bestämd gräns, och en qwarleswa af menniskoslägtet bewarades, hwaraf ett nytt slägte uppstod. Men när Gud en gång skall förstöra werlden med eld, så skall förgänglighetens tillstånd helt och hållet upphöra och en ny skapelse i oförgänglighet träda i dess ställe. De ogudaktiga öfwerlemnas åt eldsdomen; Herrens trogna blifwa i uppståndelsen hans förklarade lekamen lifa och få i ett oförgängligt rike wara hans undersåter och regeras med hans ewiga spira.

Derför skall regnbågen tjena oss till ett tecken, hwarigenom wi uppmanas att älska Gud och förtrosta på honom samt tillse, att wi må undfly den tillkommande wreden och icke blifwa

rof för eldens nit, som motståndarena förtära skall. Ebr. 10: 17.

Noahs profetia om sina söner.

1 Mos. 9: 25—27.

Noah tillhör twenne werldar, och han blef stamfader för det nya släktet. Den Heliga Skrift meddelar oss endast korta drag af hans lefwerne både före och efter floden. Före floden heter det: Noah war en from man; och i hans gerningar se wi hans lydriad och hans tro. Efter floden wardt han en åkerman och planterade en wingård. Han lefde efter floden 350 år, men Skriften omtalar endast en synd, som han wid ett tillfälle begick, och hans söners olika sinne och förhållande derwid samt den wälsignelse och förbannelse, som fadren wid detta tillfälle uttalade öfwer sina söner och deras efterkommande. Deras, att hans synd berättas, kunna wi lära, huru förfrädligt ett enda syndasfall är inför Gud och huru bedröfliga följderna deraf kunna wara för barn, barnbarn och efterkommande genom århundraden och årtusenden och till och med för ewigt.

Ham såg sin fader ligga blottad och gick för att säga det åt sina bröder. Ett öga, som bespottar fadren och försmår att lyda modren, det måste korparne wid bäcken uthugga och de unge örnar uppfräta. Ordspr. 30: 17.

Luther yttrar sig här om på följande sätt: "Ham är för oss ett förfrädligt exempel, denne man, som hade warit vittne till menniskoslägtets förderf och syndaslodens straffdom och sjelf blifwit skonad och erfarit Guds bewarande nåd, men detta oaktadt så snart glömmet all gudsfruktan. Det är godt, att man flitigt eftertänker och betraktar, huru han kommit uti ett sådant fall. Ty, de yttre synderna, som man med kroppen begår, måste först ste i hjertat, så att, innan synden verkställles, hjertat affaller ifrån ordet och Herrens fruktan, glömmet sanningen och frågar icke efter Herren. Därför framställer Moses denne Ham såsom ett förfrädligt exempel, som man flitigt måste förehålla ungdomen, att de skola lära hedra föräldrar och öfwerhet, och att wi icke skola understå oss att hastigt döma, äfwen om wi se, att en werldslig eller andlig öfwerhet eller till och med föräldrarne eller fromma personer sela eller falla; ty hwem wet, hwärför Gud tillåter sådant?" I Berl.-Bibel-

verket göres häröfwer följande anmärkning: "Sam skall tjena oss till warning, att wi icke drifwa gäckeri med fromma människors fel eller upptäcka dem, till andras förakt och begabberi; ty detta drager efter sig Guds rättwisa straff. Sems och Safets exempel deremot wisar oss, att man skall betäcka föräldrarnes fel samt öfwerhetens och förmäns misstag och hafwa tålmod med dem och fast mera se uppå det goda, som Gud hos dem har nedlagt till vår nytta; och detta medför wälsignelse.

Noah hörde wid uppvaknandet hwad hans söner hade gjort, och i det han med profetisk ande genomskådar sina efterkommandes lefnadsöden många årtusenden igenom, talar han följande wiktiga ord, som på ett så märkwärdigt sätt gått i fullbordan under tidernas lopp och ännu fullbordas för våra ögon i werldens olika länder:

Förbannad ware Kanaan

Och ware en träl under alla trålar ibland hans bröder.

Lofwad ware Herren, Sems Gud,

Och Kanaan ware hans träl,

Gud förwidge Safet

Och låte honom bo i Sems hyddor,

Och Kanaan ware hans träl. 1 Mos. 9: 25—27.

Dessa ord ljuda försträdliga från en faders läppar; men de innebära ingalunda en önskan, att Kanaan skulle blifwa förbannad, utan de utgöra en bestämd förutsägelse af det straff och de följder, som Kanaans ogudattiga tänkesätt skulle medföra och som ibland hans efterkommande ännu mera skulle utveckla sig och bära de försträdligaste frukter. På samma sätt läsa wi också uti Davids psalmer på många ställen dylika ord, som hafwa sådan lydelse, som om de wore onda önskningsar eller böner om straff och förbannelse emot fienderna. Men de äro att förstå såjom en bestämd förutsägelse, huru det skall gå dem, som äro Guds rites fiender och som sätta sig emot hans ord. Det kan icke gå dem wäl, utan fastän de kunna vara lydliga till en tid, så drabbar dem likwäl otrons och syndens straff till slut. Wi böra nog märka, att förbannelsen icke kom öfwer Kanaans efterkommande dertför, att Noah hade sagt dessa orden, utan han uttalade dem emedan han i anden förutsåg, att det så skulle gå. Widare böra wi märka, att den barmhertige Guden aldrig helt och hållet drager sin wälsignelse

ifrån de onda så länge de äro i nådens tid, utan stundom blifwa de till och med wälsignade med mycket timligt godt. Ja, så god är Gud, att då han förutser, att han icke kan göra en menniska något godt i ewigheten, emedan hon icke will blifwa frälst, så gifwer han understundom så mycket mera godt här på jorden. Understundom blifwer den jordiska wälsignelsen för de ogudaktiga en snara, som befästar dem i obotfärdigheten och påstyndar deras inre förfall, likasom giftiga yrfän bereda gift af samma blomsterdof, hwaraf bien samla honing. Så misbruka de Guds godhet och samla gift för själen samt bereda sin egen förtappelse. Ändtligen böra wi märka, att de trogna icke kunna helt och hållet befrias från den förbannelse eller de swåra följder, som deras förutgående egna öfwerträdelser eller deras faders synder här i tiden medföra.

Att fadrens förutslagelse af fortsarande förbannelse öfwer en del af Hams efterkommande i talrika leder särstildt föll på Kanaans linia, är märkwärdigt och har sin grund deruti, att Hams ogudaktiga finnelag särdeles skulle gå i arf bland hans son Kanaans efterkommande, och af denna orsak skulle äfwen förbannelsen såsom en följd deraf hwila öfwer dem. Det är märkwärdigt att se, huru otro, ogudaktighet och wisfa laster ofta i somliga familjer gå i arf ifrån fäder till barn och barnbarn. Synden, då den får fortsara, utwedlar sig i stigande mått i det ena ledet efter det andra, det syndiga anlaget ökas, och i sådana familjer komma barnen stundom till werlden, så till sägandes, med förökad arffsynd; så att det gamla ordspråket är ingalunda utan grund, hwilket man stundom hör upprepås om onda barn, som träda i dylika föräldrars fotspår: "Den har intet godt att påbrå"; och ett annat ordspråk af lika betydelse: Äpplet faller icke långt ifrån trädet," synes wara grundadt på samma erfarenhet. Det kan dock icke nekas, att uppfosttran, wana och exempel härtill gansta mycket bidraga. Anmärkas bör äfwen, att det nu sagda ingalunda gäller såsom någon allmän regel eller såsom någonting beständigt inträffande; ty ofta händer det, att barn af ogudaktiga eller dåliga föräldrar blifwa förträffliga menniskor. Detta måste hufwudsakligen anses såsom ett skaparens verk och således såsom en särstild nåd uti menniskoslägtets fortgående skapelse. Till någon del härrör det äfwen deraf, att lasten, såsom wederstygglig och såsom medförande för barnen mångahanda lidanden, wäcker

deras affsty och ett allwarligt bemödande att öfwerwinna den. Den gudomliga wissheten har så ordnat tingens lopp, att det onda både härutinnan och i andra hänseenden måste bidra till att hämma och motverka sig sjelf.

Säkert är, att så snart en menniska omvänder sig till Herren, så upphör den förbannelse, som genom föräldrars eller förfäders ogudaktighet kan vara åstadkommen; men hon bör då också göra allt hwad som är möjligt för att upphäwa orsakerna dertill. T. ex. om någon har ärft orättfånget gods, så bör det återställas, så widt som möjligt är, och är detta icke möjligt, så bör det under bön till Herren om den rätta wissheten användas till wälgörande ändamål och till befrämjande af Kristi rike. Hwara föräldrarne eller deras fäder gjort någon menniska olycklig eller gjort någon orätt, så bör den, som kommer till fristlig estertanke, på allt möjligt sätt godtgöra den menniskan och staffa henne upprättelse, om hon ännu är wid lif, och är hon asliden, så bör denna upprättelsen tillfalla hennes barn eller anhöriga, om sådana finnas. Med ett sådant bemödande att godtgöra sina egna eller föräldrars och förfäders fel får man wisserligen ingalunda tro, att man kan förtjena Guds nåd. Men detta bemödande är likwäl oundwiltligen nödwändigt, såsom en trons frukt och såsom ett bewis på sinnesändring och ett nytt lif; ty då hos en menniska ett sådant bemödande icke sker, så uttalar hon med denna försummelse ett gillande utaf sina egna eller sina föräldrars och förfäders fel och synder.

Försträckliga men ännu mera tröstande äro Herrens ord i afseende på detta ämne, då det heter i hans heliga lag: **Säg Herren, din Gud, är en stark hämnare, mäktig att straffa fädernas misgärning inpå barnen allt intill tredje och fjerde led, dem som mig hata; och gör barmhertighet, intill många tusen på dem, som mig älska och hålla mina bud.**

Deßa ord wisa Guds oändliga kärlek och förbarmande; de wisa, att han har lust uti att wälsigna och göra barmhertighet. Han hwärf icke lust till den ogudaktiges död, utan att den ogudaktige omvänder sig från sina synder och blifwer delaktig af ewinnerligt lif. Straffet kan gå i arf till barn och barnbarn, understundom till tredje och fjerde led, och detta straff kan ofta vara försträckligt, ty Herren är en stark hämnare. Men långt större och widsträcktare är Guds barmhertighet

öfwer de frommas efterkommande, om de wandra i fädernas fotspår; ty han gör barmhertighet intill många tusen på dem, som honom älska och hålla hans bud.

Noahs profetia går ännu i dag för våra ögon i fullbordan på det försträdligaste sätt. Afrikanerna äro Hams efterkommande. De förfölja hwarandra, de mörda hwarandra, de göra hwarandra till trälar. Flera millioner af dem hafwa blifwit bortfälda och arbeta i trälldom i en främmande werldsdel, och ännu fångas och bortfälgas många årligen till gruslig trälldom på samma sätt.

Newton gör öfwer Noahs förutsägelse följande anmärkning: "Det är säkert, att några hundra år efter denna profetias yttrande af patriarken Noah blefwo tananiterna, Kanaans efterkommande, öfwerfallna af Sems barn, israeliterna, under Josuas anförande. Mer än 30 af deras konungar blefwo slagna, deras land blef intaget, många af inwånarne blefwo dödade, gibeoniterna och andra stammar blefwo skattskyldiga eller gjordes till ett tjenande slägte, och Salomo underkufwade de öfriga. Grekerna och romarne, som woro Safets efterkommande, underlade sig icke blott Syrien och Palestina utan öfwermunno de tananiter, som ännu woro fria, såsom ock tyrierna och kartaginenserna. Tyrus blef öfwermunnet och förstördt af grekernas konung Alexander. Kartago blef intaget och förstördt af den romerfke härföraren Scipio, och det war detta medwetande af gammal syndaskuld, som twang Hannibal, då han såg olycksstormarne nalkas, att såsom ett barn i sin själs försträckelse utropa: "Jag känner igen Kartagos öde." Och sedan den tiden hafwa detta folks ömfliga qwarleswor alltid warit trälar under främmande of, först under saracenerna, som härstamma ifrån Sem, sedan under turkarne, som äro af Safets efterkommande, och de sucka under detta träldomsot ända till denna dag *).

*) "Det är en förunderlig och olycksbådande titel, att påfwen i Rom kallar sig en tjenares tjena, hvilket betydter betsamman som en träl under alla trälar. Han gör det för att synas ödmjuk, men egentligen skäljer han sig dermed i Kanaans linia och under den profetiska förbannelse, som patriarken Noah yttrade."

Loftwad ware Herren, Sems Gud.

Bland sin son Sems efterkommande warseblifwer sadren med den profetiska bilden en fullhet af wälsignelse och öppnar sin mun för att lofwa Gud. Öfwer Sem skall den största wälsignelsen hwila, i hans slägte will Herren, all salighets Gud, uppenbara sitt ord, och bland Semiterna skall det ewiga ordet blifwa löst och Guds härlighet, såsom ende Sonens härlighet, full af nåd och sanning, uppenbaras bland menniskors barn till frälsning och salighet för alla, som tro på hans namn.

Gud förwidge Isafet och låte honom bo i Sems hyddor.

De flesta menniskor på jorden härstamma från Isafet; han har blifwit utwidgad, hans slägte är wida fringspriddt i werlden. (Om hyddor jemf. Luk. 16: 9; Zak. 12: 17; Mal. 2: 12). I Sems slägte stola alla slägten på jorden wälsignade warda. Werldens frälsare föddes bland Sems efterkommande. Många af Sems barn hafwa kommit till tron på Kristus; en stor del af Isafets slägte har anammat kristendomen, och alla de trogna både af Sems och Isafets barn (och äfwen några af Hams barn) utgöra tillsammans ett andligt Israel, ett Herrens folk — Isafet bor i Sems hyddor. Kristus är vår frid, den af båda hafwer gjort ett, och hafwer nedbrutit medelbalken, i det att han igenom sitt kött borttog owänskapen. (Ef. 2: 14.) Han har borttagit owänskapen emellan Israel och hednafolken och samlat och samlar till ett färahus alla, som wilja låta ledsaga sig af hans milda herdestaf. Hans kyrka, de heligas samfund, är ett brödrasfolk, hwaras menniskor af alla slägten och tungomål kunna blifwa medlemmar. Och Kristus har förutsagt, att de stola komma från alla werldens ändar, som stola blifwa undersåter i hans rike. De stola komma ifrån östan och westan och nordan och sunnan, och stola sitta till bords i Guds rike. Luk. 13: 29.

I Upp. 7: 9 sådär aposteln i en profetisk syn de utvaldas saliga skara, som en gång skall finnas samlad inför Guds tron, och det är uttryckligen skrifwet, att de stola komma af alla hedningar och slägten och folk och tungomål, såsom orden lyda: Sedan såg jag, och si, en stor skara, den ingen räknade, af alla hedningar och slägten och folk och tungomål, ståande för stolen och för Lammet, klädda i färliga hvita klä-

der, och palmer i deras händer. Och de ropade med hög röst och sade: Salighet honom, som sitter på stolen, vår Gud och Lammet. Der får Isafet bo i Sems hyddor. Den rätte Sem är den himmelske konungen sjelf, den störste af Sems barn. Han är gången förut att bereda rum åt alla sina trogna, för att i sitt rike upptaga dem i ewinnerliga hyddor.

Melki-Sedel. 1 Mos. 14: 18—20.

Melki-Sedel betyder rättfärdighetens konung. Han war konung i Salem. Salem betyder frid. Han war förebild af fridens konung. Utan rättfärdighet finnes ingen sann frid. Namnet förestälde personens wäsende. Han war rättfärdig och derför war hans regering fridfull. Han war tillika högste Guds prest — och David framställer honom såsom en förebild af Messias, som i en person är öfwersteprest och konung. Aposteln säger oß också uttryckligen, att Melki-Sedel war en förebild af Kristus (Ebr. 5: 6) och anför äfwen den omständigheten såsom betydelsefull, att Melki-Sedels föräldrar och härkomst alldeles icke nämnas, att hans födelse och död förtigas, så att han uppträder såsom ett hemlighetsfullt wäsende, liksom tillhörande en annan werld. Äfwen dessa drag lyftade på den himmelske öfwerstepresten och konungen, som blifwer prest i ewighet. Abraham gaf tionde åt Melki-Sedel och hyllade honom derigenom såsom konung. Dermed antydde, att alla trons barn, alla medlemmar af det andliga Israel hylla Kristus såsom öfwersteprest och konung. Melki-Sedel, af okänt ursprung, war prest före Levi och konung före David. Om begynnelsen eller änden af hans embete säger Skriften intet, utan han omnämnes såsom ewighetsperson. Då Abraham hade öfwerwunnit fienderna, styrktes han af Melki-Sedel med bröd och win tillika med hela sin här. Så blifwa Herrens härar i den stridande kyrkan wedergwicta med bröd och win och alla nådens håfwor af Kristus. De kämpa mot synden och werlden och alla de lidanden, som synden fört öfwer jorden, och rättfärdighetens konung styrker dem med lifwets bröd, med sin lefamen och med sitt blod, med sitt ord och med sin Ande till ewinnerligt lif. Salem war det gamla namnet på Jerusalem. Kristus är konung i det Jerusalem, som öfwantill är (Gal. 4: 26), i lefwande Guds stad, det himmelska Jerusalem (Ebr. 12: 22), öfwer det rifet, som Herren bereder åt sitt folk. (Ebr.

11: 16.) Nu begära de ett bättre, det är det himmelska — därför stämmes icke Gud kallas deras Gud; ty han hafwer beredt dem en stad.

Tåget genom Röda hafwet och öken.

Wid uppbrottet från Sudot tågade det israelitiska folket till Etam, som ligger på gränsen af öken, hwilken skiljer Egypten från det judiska landet. Det war dem icke tillåtet att tåga till Kanaans land på den raka och wanliga vägen, hwilken resa de hade kunnat tillryggalägga på få veckor, utan de wandrade i öken i 40 år. De kommo till gränsen af landet Kanaan omkring ett års tid efter utgången från Egypten, men det wisade sig, att deras sinnen icke woro tillräckligt förberedda till landets intagande och till upprättande af ett ordnad t rike; därför behöfdes en längre förberedelse tid — en uppfostringstid för folket. De hade i Egypten warit fattiga, förtryckta menniskor i träldestillstånd, och det försagda, frypande, trälaktiga och fega tänkesättet war hos dem så inrotadt, att alla underverk, som allmagtens hand werklade wid deras befrielse, icke förmådde att hos dem väcka tro, förtröstan och frimodighet. Tillika med denna feghet wisade de wid många tillfällen en trotsig olydnad emot Gud sjelf. Detta är ett gansta wanligt drag i menniskanaturen, att man är rädd för menniskor, för olyckshändelser, för timliga swårigheter, men är icke rädd för att bryta emot Gud i himmelen, som har magt att straffa både i detta och det tillkommande lifwet. Sålunda wisar menniskan feghet i stället för mod, der mod wore på sin rätta plats, och trotsighet, der fruktan höfwe s henne, enligt den höga lag, som fordrar, att wi skola öfwer allting frukta och älska Gud. Dersör går menniskans wandring genom lifwet på samma sätt som israeliternas tåg genom öken, på många och ofta förunderliga omvägar, hwilkas ändamål man oftast icke kan ana, men densamme Guden, som ledsagade sitt folk genom öken, ledsagar också dem, som honom tillhöra, på ett sådant sätt genom jordelifwet, att de på lefnadsvägen blifwa uppfostrade för himmelen, såsom israeliterna på wandringen blefwo förberedda att ingå i Kanaans land.

I många hänseenden är Israels befrielse och wandring obefristligt märkwardig och lärrik. Gud ledsagade dem på ett

synbart sätt och var själf deras vägvisare. Herren gif föredem, om dagen uti en molnstod, på det han skulle föra dem den rätta vägen, och om natten uti en eldstod, på det han skulle lysa dem, till att wandra både dag och natt. Den molnstoden och eldstoden skildes intet ifrån folket. (2 Mos. 13: 21, 22.) Molnstoden gaf dem swalka och styddade dem om dagen från öfnens brännande hetta. Eldstoden gaf dem ljus och värme under nattens mörker och köld. Att wandra under den Allsmäktiges beskydd, att af honom upplysas, wärmas, wägledas och omhuldas är ett behof för den i sig själf wanmäktiga, okunniga, kortsynta menniskan, som är utfatt för oräkneliga faror, swårigheter, frestelser och snaror på lifswets väg; men lyckliga äro de, som i Herrens lag wandra och kunna säga såsom psalmens ord lyda (Ps. 119: 105): **Ditt ord är mina fötters lyfta och ett ljus på mina vägar.** De blifwa bewarade i farorna, få hjelp i nöden, få tröst i bedröfwelsen af all nåds och hugswalelles Gud, och genom hans kraft kunna de öfwerwinna frestelserna och genomgå med tålmod de motgångar och lidanden, som möta. Till det, som Gud fordrar, är menniskan aldrig för swag, så snart hon will emottaga nåd och kraft af Herren att lyda hans bud. Israeliterne woro wanmäktiga emot Faraos talrika, rustade härar, men genom Herrens kraft blefwo de befriade, de fullbordade emot fiendernas wilja uttåget ur Egypti land, och Farao med sin här omkom i hafwets wågor. Då den kallande nåden bjuder menniskan att utgå utur syndens Egypten, att öfwerlifwa det oomvända tillståndets trälldom för att söka Guds rike och Guds barns härliga frihet, så får menniskan icke wägra att lyda, med den tomma ursäkten: "Jag är för swag", ty då Herren befäl-ler, så gifwer han den nåd och den kraft, som fordras för att efterkomma denna befallning, han rädder henne fadershanden och för henne själf på den rätta vägen, såsom han med sitt ljus ledsagade Israels folk.

Från Etam blefwo israeliterna befalde att tåga mot söder, och de kommo till ett ställe som kallades Pi-hahiroth; der blefwo de instängda uti en dal, der de hade Röda hafwet framför sig på östra sidan, på norra sidan war ett högt berg med en befäst stad, Baalzefon; och ett stort afgudabeläte, som war upprest på bergshöjden, tycktes ståda ned på folket med en hånande blick, under det de bakom sig i wester hade den mäktiga

egyptiska hären och på södra sidan en ledja af öfverstigligen, branta klippor. Efter allt utseende var folket förloradt, ty ingen menlig skarpsinnighet hade kunnat upptänka någon utväg för dem att blifwa befriade utur denna trängsel. Moses ropade i sitt hjerta till Herren, och han, som örat skapat hafwer, skulle han icke höra? Han hörde detta fördolda rop och sade till Moses: Swarför ropar du till mig? Säg Israels barn, att de draga fram, men du, huf din staf upp, och rädd din hand öfwer hafwet, och stilj det åt, att Israels barn måga gå der midt igenom på det torra. 2 Mos. 14: 15, 16. Somliga af folket woro missnöjda och försagda och flagade högljudt; andra ropade till Herren i nöden. Herren hör bön. Moses utsträcker stafwen, hafwets vågor belade sig, så att watten blef stående såsom twenne murar på båda sidor om den väg, som öppnades för det beträngda folket; molnstoden sänkte sig ned emellan israeliterna och den egyptiska krigshären, så att denna här icke kunde se att angripa folket. Israeliterna började tåget och fortsatte det emellan de underbara wattenmurarna, upplysta af Herrens ljus, som följde dem såsom en wäldig lyfta på den nattliga resan. Egyptierna deremot woro inhöljda i mörker; men de hörde, att israeliterna tågade undan, och de uppbröto för att förfölja dem. När Israels folk hade hunnit den andra stranden och Farao med sin här war midt i Röda hafwet, så fick Moses åter befallning att uträcka sin staf öfwer hafwet, wattenmassorna störtade åter tillsammans, och den mäktige konungen omkom i vågorna med hela sin krigshär. På den andra stranden uppstämde Miriam med Israels folk en lofsång till den allsmäktige Gudens ära och prisade honom för den förundransvärda räddningen. I denna lofsång beskriwes Faraos undergång på följande sätt: Herre! Din högra hand gör stora under: Herre, din högra hand hafwer slagit fienden. Och med din stora härlighet hafwer du förstört dina motståndare; ty när du lät utgå din grymhet, förtärde hon dem såsom strå. Genom ditt blåsande gåfwo sig watten upp, flytande watten stod ihop; djupen swellade ifrån hwartannat midt i hafwet. Fienden sade: Jag will jaga efter dem och gripa dem och byta rof och slåda mitt mod på dem; jag will draga ut mitt swärd, och min hand skall förgöra dem. 2 Mos. 15: 6—9. Så yttrade sig det frälsta folkets outhärliga glädje öfwer den underbara räddningen. Det

more omöjligt att försöka bestrifwa egyptiernas försträckeelse, då de funno, att de woro i hafwet. De wille wända om och ropade i sin förwirring: **Dåtom oss fly ifrån Israel, Herren strider för dem emot de egyptier.** Men det war för sent — under det de försökte att återtåga, blefwo de uppslukade af det mäktiga djupet. Så blifwa alla Guds rikes fiender uppslukade, den ena efter den andra, till deß den siste nedsjunker i den förfärliga sjö, som Skriften omtalar: Upp. 19: 20.

Egypten kan anses såsom en träffande bild af själens fångenskap i syndens trälldom; tåget genom Röda hafwet såsom en bild af ingången genom den trånga porten, hvarigenom menniskan blifwer befriad från fångenskapen och börjar den fria wandringen till det utlofwade himmelska fäderneslandet. Denna befrielse från synden och de andliga fiendernas öfverwälde är ännu mera förundranswärd än israeliternas tåg genom hafwet, och obestriflig är en själs glädje, som rätt lärt känna sitt syndatillstånd och sin fångenskap och blifwit förlossad genom Herrens Ande, fått syndernas förlåtelse och ett nytt sinne, så att syndernas band äro sönderlitna och den sanna friheten har tagit sin början. Då prisar själen sin Gud och frälsare för den underbara förlofningen från syndens uppslukande afgrund och fortsätter med glädjefullt hopp sin wandring till det rätta fäderneslandet. Under denna wandring förekomma wisserligen många pröfningar, frestelser och strider; men Herrens folk försörjes med himmelskt manna, wedergwides med lifwets watten, wäglebes af Herrens ljus och styddas af Herrens hand på den mödosamma resan, till deß segern är wunnen och det får uppståmma den rätta segerfången i frihedens rike. Upp. 7: 12.

Stor war också egyptiernas försträckeelse, då de sågo sin undergång i Röda hafwet oundwilklig, men ojemförligt större blifwer de otrognas försträckeelse en gång, då de måste bekänna med jemmer och klagan: Wi hafwa gått miste om sanningens wäg, rättfärdighetens ljus har icke lyft oss, och solen har för oss icke uppgått.

Du, som arbetar och är betungad eller nedtryckt af ånger öfwer dina synder, af försträckeelse för döden och domen eller bedröfwad öfwer dina swagheter, fel och brister, ehuru du börjat att söka Guds rike och hans rättfärdighet, eller är stadd i nöd och bedröfwelse genom allehanda timlig nöd, tänk på israeliternas befrielse, tänk på, huru Herren war med dem, ledsagade

dem och hörde deras rop just när nöden war som allra störst. Vilsströsta icke, ropa utur djupet till din Gud och frälsare, ropa i eländets djup af ditt hjertas djup, så framtränga dina suckar till hans hjerta, som brinner af barmhertighet, och din bön blifwer icke ohörd.

Du, som är belåten med dig sjelf och anser dig ingen bättring behöfwa, du, som anser dig sjelf för en god och dygdig mennista, som icke behöfwer någon hjertats förändring för att komma in i Guds rike; du, som förtröstar på dina egna krafter, på rikedomar, magt och ära; du, som yfwermod eller brinner af hat mot dem, som wilja wandra till det högsta målet och icke äro nöjda med det, som kan uppnås här på jorden allena; tänk på Farao och hans här, ställ dig wid stranden af Röda hafwet, se dem kämpa med wågorna, och sedan nedsjunka i sin djupa graf!

Bileam.

Då nu Bileam såg, att Herren täcktes, att han skulle wälsigna Israel, gif han intet, såsom tillförene, bort till att söka trolldom, utan wände sitt ansigte rätt emot öfnen. 4 Mos. 24: 1.

Ordet trolldom heter på grundspråket: ormkonster, ormar, och har samma grundljud som ordet ormen. 1 Mos. 3: 1. Det war allmänt bruk i Egypten, Syrien, Babylonien och andra hedniska länder att spå af ormens rörelser och att bedrifwa trolldom medelst dessa djur. Att spå heter detsför på grundspråket att orma. Då menniskan icke söker wisshet och ljus hos Gud, som är andelliwets sol, så söker hon wisshet i mörkets område; antingen inom sig sjelf eller hos menniskor eller rent af hos ormen. Det starkaste förstånd, det mest blytrande snille, utan den gudomliga uppenbarelsens ljus, swäfwar i mörker och förwillelse i de högsta lifsfrågor. De gamle hedningarne förestälde sig, att ormarne hade i sig en wisshetsande, som kunde uppenbara hwad de frågande önskade weta. Att ormen war listigare än alla djur på jorden, hade menniskoslägtet genom en bedröflig erfarenhet fått weta, och att en ande då hade talat igenom ormen, förstodo de wäl. Men i stället för att återwända till ljusets Fader med ånger och bättring, wände sig många menniskor till ormen, dyrkade den

såsom ett gudomligt wäsende, och trodde sig derigenom stå i förbindelse med wisa andar. Bland greker och romare intog också ormens dyrkan ett wigtigt rum och äfwen bland våra fäder i Norden. I Apostlag. 16: 16 läsa wi om en piga, som hade en spådomsande. Det heter på grundspråket: en ormsande, men detta betyder detsamma som spådomsande. Hedningarne trodde således, att äfwen i menniskor en sådan spådomsande kunde ingå, som de förestälde sig oftast ingick i ormar. För det mesta woro dessa mörkrets konster ingenting annat än bedrägeri. Men då den Heliga Skrift talar om menniskor, som woro besatta med orena andar, så är detta en lärorik och warnande sanning. I Indien och i Afrika är det ännu wanligt, att ormar tillbedjas och dyrkas. De gamla indiernerna förestälde sig en underwerld bebodd af andar i skapnad af ormar, som de kallade *Naga'er*, och dessa ormars öfwerste kallade de *Seschanaga*, den öfwerste ormen. Indiernerna hafwa ormtempel och föda ormar deruti. Somliga afgudabilder hafwa i Indien ormskapnad. Beswärjare, som tjusa ormar, omtalas i Ps. 58: 5, 6. Detta brukas ännu i Österland. Beswärjaren blåser på en liten pipa, och om ormar finnas i närheten, så komma de fram, upplyfta hufwudet och wagga det af och an och tyckas lyfna. Denna rörelse har gifwit anledning till att säga, att ormar dansa; ehuru den icke har någon likhet med dans *). Ormen tyckes hafwa en mycket fin hörsel.

Bileam, som war en hedning och en falskt profet, war utan twifwel inwigd uti dessa mörka konster och wille försöka att derigenom utleta någonting olycksbådande för Israels folk, hwilket han inför Balak och moabiterna ämnade förkunna för att ingifwa dem mod till striden. Men Herrens Ande kom öfwer honom, emot hans wäntan och förmodan, och tvingade honom att uttala wälsignelse öfwer Israel och förkunna för detta folk en härlig framtid, i stället för förbannelse, olycka och undergång. När Bileam märkte detta, så sökte han icke trolldom (eller spådom genom ormar) widare, utan insåg, att han måste lyda. Hans profetior öfwer Israels folk äro således sanna; ty det war Herrens Ande, som begagnade denne hednisse mannen till ett redskap att införa den hednisse konun-

*) Jag har i Indien sett sådana beswärjare framlösa ormar.

gen och hans folk förkunna den högste Gudens rådslut öfwer det folk, som de hoppades kunna öfwerwinna och förstöra. Detta vittnesbörd måste inför moabiterna hafwa varit af stor wigt och gjort djupt intryck, emedan det kom från en man, som bland dem war mycket aktad och som enligt sin egen bekän-nelse nödgades afslägga det mot sin wilja. Hade en israellit afslagt detta vittnesbörd, så hade moabiterna ansett det för partisthet och bedrägeri. Nu kunde de icke annat än förlora modet och all förhoppning att besegra och utrota Israels folk. De kunde också, om de wille, lätt inse den wiktiga sanningen, att Israels Gud war mächtigare än deras afgudar; och derför, om de welat lyda sanningen, hade de kunnat blifwa omvända från afgudarne till sann tro på himmelens och jordens Herre.

Det kan således icke synas Gud owärdigt att för ett så högt ändamål gifwa en gudomlig uppenbarelse. Wi lära här-utaf, att Gud kan begagna sig af falska och ogudaktiga men-nistor till afsläggande af sanningens vittnesbörd, och att san-ningen derigenom icke förlorar sin upplysande, straffande, war-nande och omvändande kraft.

Det kunde synas beynnerligt, att Gud befalde Bileam att fara med de moabitiske männen, 4 Mos. 23: 20, sedan han förut hade förbjudit det (v. 12) och att Guds wrede derefter förgrimmade sig, att Bileam for åstad (v. 22). Men den Heliga Skrift är på många ställen så beskaffad, att då man ytligt och tanklöst läser den, så finner man mycket, hwaröfwer man icke kan annat än stöta sig, och således blir Guds ord för somliga en dödens luft till döden, men andra en lifwets luft till lifs. För att förstå förhållandet med Bileam måste wi begynna, att Gud icke behandlar menniskan såsom en slaf, utan såsom ett fritt wäsende. Tron och kärleken äro frihetens grunddrag; ty hwarken tron eller kärleken kunna twingas. De mennistor, som icke wilja tro på honom och icke wilja älska honom, kan den allsmächtige Guden sjelf icke twinga dertill. Och utan tro och kärlek har lydnaden icke något värde. Der-för säger Skriften: **Utan tron är omöjligt täckas Gud.** Gud förbjuder synden, men han afhåller icke menniskan med sin all-magts arm derifrån. Han will hafwa menniskans hjerta, men-niskans fria wilja. Då menniskan i wiljan hyllar synden och hyser den i sitt hjerta, så låter Gud henne få tillfälle och an-ledning att utöfwa den, ty äfwen i denna meningen gäller det

ordet: **Det fördolda måste komma i ljuset.** Derför gaf Herren Jesus pungen åt den otrogne Judas. Gud förbjöd Bileam att fara med de moabitiske männen, som woro slickade till honom. Men efter Bileams wilja dermed icke lät sig nöja, utan han ämnade lyda af twång, så tillstodde Gud honom att göra som han wille. Bileam märkte wäl, att då Herren tillstodde det (v. 12), så war det likwäl icke Herrens wilja, utan det tillstoddes derför, att Bileam wille. Gud will icke hafwa den twungna lydnaden. När nu Bileam icke wille bryta sin wilja, utan med den verkliga handlingen, att han for åstad, tydligen wisade, att han följde sin egen wilja hellre än Guds wilja, så förgrymmade sig Guds wrede deröfwer, att han for. Huru ofta hafwa icke förälbrar och uppfostrare tillfälle och anledning att behandla olydiga sinnen på samma sätt. Om en fader säger med bedröfwad blick och sorgsen röst till sitt olydiga barn: **"Gör det då!"** i en sak, hwarifrån han allwarligt afrådt; skulle icke barnet tydligen kunna förstå, att fadren dermed icke hade gifwit något willigt bifall? Bileam förstod det wäl. Han vågar derför icke sedan säga till Herrens ängel, som stälde sig i hans wäg: Du tillstodde mig fara. Låtom oss derför wäl tänka på den sjette bönen i vårt "Fader vår": **Säled oss icke i frestelse.**

Bileams åsna kunna wi anse såsom en träffande bild af honom sjelf. Likasom arbetsdjuret öfwer sin natur talade med menniskoröst, 2 Petr. 2: 16, och bestraffade profetens galenskap, men blef derför icke menniska, utan fortsfor sedan att wara ett stumt djur såsom förut, likaså blef Bileam icke en sann profet framdeles, fastän han en gång af Herrens Ande twingades att mot sin natur och wilja tala Guds ord. Hwad detta underverk beträffar, så måste wi medgifwa, att för den, som slapat hwarje tunga, kan det icke wara swårt att lägga ord på hwad tunga han will. Frågar någon, om detta underverk är Gud wärdigt? Fråga först om det har händt. Det har händt; ty det berättas i sanningens ord. Kristus sjelf bekräftar sanningen af gamla testamentets heliga skrifter. Aposteln Petrus anför och bekräftar just samma händelse i ofwan anförda ställe. Det tillkommer oss att söta förstå hwad Skriften säger, men ingalunda tillkommer det oss att draga Skriftens berättelser i betänkande. I vår tid äro sådana menniskor, som omtalas i 2 Petr. 2: 12 icke owanliga. **De försmåda det de intet förstå.**

Ormen är en bild af mörkrets magt, bedrägeri och dödliga gift. Synden är ett gift för hela menniskonaturen, men i synnerhet för själen. Dersför säger oss en vis man: Fly synden såsom en huggorm. Ormens dyrkan gifwer icke wisshet, fastän den gamle ormen lofwade det. 1 Mos. 3: 5. Det slog fel, och dersför kallas han lögnens fader. Joh. 8: 44. — Gudsfruktan är wisshetens begynnelse.

Om profetskolorna i det gamla testamentet.

Den trogne tjänaren i Guds wingård i det gamla förbundet, profeten Samuel, en domare och ledare i Israel, inrättade en profetskola. Att presterna och leviterna woro i djupt förfall redan på den tiden, bewisar öfwerstepresten Elis och hans söners sorgliga exempel. Profeten Samuel önsfode att i en profetskola dana och uppfostra rätta lärare för Israels folk. Det går alltid så i Guds rike, att då de, som blifwit fatta att lära och leda hans folk, icke göra det rätt, utan wilseledda och förderfwa, så uppväcker han andra till ledare och lärare i stället.

Samuel war ett fromt barn af fromma föräldrar. Tidigt talade Herren till Samuel, och han swarade: Tala Herre; ty din tjänare hörer till. Då Samuel, i troget umgänge med Herren och i trogen wård öfwer Herrens folk, kommit till mogen erfarenhet såsom herde i Israel och såg, att presterna woro ofunniga och tröga och lesde oheligt, och gåfwo förargelse bland folket, i stället för att wara fromma och heliga i helgedomens tjenst, så samlade han fromma ynglingar omkring sig, och lärde dem känna Gud och hans ord och att wittna om Herren bland det arma folket, hwilka woro såsom får utan herde. Han lärde dem att lofwa och prisä Gud med heliga psalmer och lofsånger, att förstå och uttyda hans ord, att frukta honom, tjena honom, älska honom och af allt hjerta, af all själ och af all håg wandra troget i hans ord och låta bewara sig af honom från werldens ogudaktighet.

Han lärde dem, huru de skulle söka och finna Herren, den lesiwande källan, och älska hans helgedom och hos honom hemta ljus, lif och wälsignelse för sig sjelfwa och för folket. 5 Mos. 6: 5; 10: 12; Ps. 36: 10. Gud bekände sig till dessa anstal-

ter. Dessa profetskolors lärjungar wille han wälsigna och ibland dem, såsom sanna leviter, hafwa sin boning. Herren hörde deras bön och deras heliga sånger. Åfwen hans änglar måste hafwa fröjdat sig deröfwer. Herren hörde och bönhörde; han talade i deras innersta, han rörde deras hjertan och deras läppar genom sin muns Ande, han helgade deras naturliga krafter genom himmelska krafter och gjorde de ödmjuka ritligen delaktiga af andlig kunskap och himmelska gåfwor. Och då några fromma ynglingar blifwit bepröfwade, under en trogen wandel i huset inför Herren, så utwalde han utur dessa starror sina profeter, sådana stora redskap som en Natan, måhända en Elias, en Elisa, Esaias, Mika och andra, som äro för och nämnda wid namn, och andra, hwilkas namn icke blifwit för och kungjorda, och han sände dem såsom windar, blirt och eldslåga till dom, tröst, frid och ledning bland det öfwergiftna folket. Och då de med ord och gerning uträttat det, hwartill han hade sändt dem, så återwände de till sitt stilla, tillbakadragna lif bland sina bröder eller till sina föräldrar, till sitt jordiska wärf eller till de stilla i landet, der de hade herberge, ty många af dem hade hwarken hus eller eget hem bland sitt folk. I Israels rike bleswo de af de ogudaktiga konungarne, i synnerhet af Akab och Isebel häftigt hatade och blodigt förföljda. Många bleswo dödade med swärd. Men Akabs hofmästare, den fromme Obadia, tog hundrade af dem i sitt beskydd och gömde dem, här femtio och der femtio, i en håla och försörjde dem med bröd och watten. 1 Kon. 18. Hans lön skall icke uteblifwa i de rättfärdigas uppståndelse. Matt. 10: 40. Alla förföljelser och bedröfwelser oaktadt, upphörde dock icke profetskolorna i Israel, utan de fortforo i århundraden. Wi finna dem på åtskilliga tider och olika orter, än i Rama, än i Betel, i Jeriko, i Gilgal, wid Jordan. Här har Elias lärt dem; här har den eldige profeten Elisa med några få bröd underbart spifat hela deras stora antal; här lät han den yra, som war fallen i wattenet och tillhörde en ibland dem, som war en timmerman, åter flyta upp på wattenytan. Der, wid Jordans stränder wille dessa kära, fattiga menniskor till en tid bygga sig en bostad.

Dessa profetskolor woro medel i Herrens hand att i någon mån bibehålla och bewara sanningens kunskap och sann gudsfruktan bland Israels folk. Wi kunna lära mycket både af dessa profetskolors nödwändighet och af deras bestaffenhet

och af den wälsignelse, som Herren gaf till dessa inrättningar och den werksamhet, som derifrån utgick.

David och Goliath. 1 Sam. 17.

Kampen emellan David och Goliath är en träffande bild af den beständiga kampen mellan himmelriket och werldens Filisteerrike, mellan ljuset och mörkret, mellan Kristus och Belial. I Goliaths starka, trotsiga wäsende är Filisteermagten med sin inbillade strytsamma storhet, med sin stolthet, sitt öfvermod, sin stenbara kraft och sin stortalighet asmålad i en träffande, lefwande bild. Den unge, oansenlige och för de flesta okände David är en lefwande bild af Guds folk, som till en början är swagt och ringa, okänt och föraktadt, men begåfwadt med ett högre lif och bestämdt till den wärdighet, om hwilken profeten säger: Riket, magten och wäldet under hela himmelen skall warda giswet den Högstes heliga folk, hwilkens rike är ewigt, och allt wälde skall tjena honom och lyda honom. Dan. 7: 27. David förebildade äfwen Kristi konungamagt. Luk. 1: 32.

David war ödmjuk och from, han förtröstade på Gud. Guds ära och folkets räddning war hans högsta mål. Det war kärlek till Gud och kärlek till menniskor, som brann i hans själ. Det war ingen syndig ärelystnad, icke fräckhet och öfvermod, icke egna planer, utan Herrens sak, som dref honom till striden och ingaf honom den förtröstan och det mannamod, hwarmed han segrade. Så skall Guds folk icke söka sin egen, utan Herrens ära, icke sitt eget, utan ock andras bästa, icke lita på sig sjelf, utan på Herren allena, icke strida i sin egen, utan i hans kraft. Så sker ock i alla tider bland alla trogna mer eller mindre, i den mån de drifwas af Guds Ande. Rom. 8. — Goliath war stor och stark, hade stort anseende och war fruktad af alla, han sötte sin egen ära, han litade på sin egen kraft. Ehuru Guds sthrelse wanligtwis förnekas eller glömmes af dem, som blott lefwa för denna werlden, så har dock en högre sthrelse uppenbarat sig till den grad äfwen för den allmänna erfarenheten, att det också ibland dem, som häruti icke weta hwad de säga, blifwit ett allmänt ordsråd: **Högmod går före fall.** Så stredde också med Goliath. Både mot sin egen och allas förmodan blef han öfwerwunnen och dödad af den

unge David. Han träffades på ömtåligt ställe och fälles med en slungsten, hwarefter hans hufvud blef afhugget med hans eget swärd. Detta är gansta betydelsfullt. Så blifwa de otrogna, ogudaktiga, träffade lifsom af flygande olyckor, som de aldrig kunnat förmoda, och af slag i sina samveten, som de aldrig hade väntat; de falla i häpenhet, modlöshet, förblindelse, förvirring och dödas med sina egna swärd, med sina egna synder; de falla i den grop de gräft, de dödas med de wapen, hwarmed de welat döda andra. Såsom Goliath länge burit sitt swärd, så bära de obotsfärdiga alltid sin dom med sig, de bära det swärd, hwarmed de slutligen ådraga sig den ewiga döden, de bära detta swärd så länge de hafwa sina synder i behåll.

Det är bättre att vara en from och ödmjuk David än en stolt och ärad, stark och fruktad Goliath.

**Tala med jorden, och hon skall lära dig det, och
fiskarne i hafwet skola förkunna dig det.**

Joh 12: 8.

Då Gud skapade människan till sitt beläte, insatte han henne till herre öfwer den öfriga skapelsen. Det första wälsignelseordet i den fullmakt, hwarmed himmelens och jordens Herre åt sin afbild, människan, öfwerlemnade detta herrawälde, war detta: **Råden öfwer fiskarne i hafwet.** Förloradt är detta herrawälde, ty nu förstår icke människan den natur, hon skulle beherska, och djuren äro främmande för människan, som nu icke längre är en afbild af deras skapare och konung. Men herrawäldet öfwer fiskarne är allramest förloradt. Ingen, utom den enda fullkomliga människan, Guds Son, den nye stamfadren för det fallna släktet, har någonsin wisat sig ega herrawälde öfwer fiskarne i hafwet; se Matt. 17: 27; Luk. 5: 4; Joh. 21: 6. Men i den profetiska psalm, som talar om den i Kristus till magt och härlighet återställda människan, prisar Anden i församlingen den konungen, som åt människan återställt Guds beläte med alla de "konungsliga" förmåner: Hvad är människan, att du tänker på henne, eller människens son, att du låter dig wårda om honom? Du skall låta honom en liten tid af Gud öfwer gifwen warda, men med ära och härlighet skall du kröna honom. Du skall göra honom till en

Herre öfwer dina händers verk; all ting hafwer du under hans fötter lagt; får och få alltsamman; wälddjuren också dertill, fåglarne under himmelen och fiskarne i hafwet och hwad i hafwet går. Ps. 8: 5—9.

Fiskarne förekomma i den Heliga Skrift såsom sinnebilder af folkskallar, af hwimlande myckenhet. Jesus sade till Simon och Andreas, som kastade sina nät i hafwet: Följen mig, och jag will göra eder till menniskofiskare. Mark. 1: 17. Lärjungarnes underbara fiskafänge efter Jesu uppståndelse, Joh. 21, war för dem en lärorik och uppmuntrande sinnebild af den framgång, hwarmed de skulle arbeta i sin höga kallelse. De arbetade hela natten och fingo intet. Deras kunde de lära att, då äfwen i det leamliga arbetet framgången och wälsignelsen beror på Herren, så måste det ännu mera förhålla sig så i det andliga arbetet. Så snart efter nattens mörker morgonen nalkades, uppenbarade sig Jesus för dem och gaf dem både befallning hwad de skulle göra och löfte om framgång. De lydde hans ord, och löftet blef rikligen uppfyllt. De hade sjelfwa ingen magt öfwer fiskarne i hafwet. Ännu mindre stod det i deras förmåga att omvända en menniskosjäl ifrån mörkret till ljuset. Icke kunde de af egen kraft utur syndens djup uppdraga och i Guds Söns gemenskap implanta den på en gång fångna och fria menniskoanden. Härtill behöfwa de sin himmelske mästares beständiga ledning samt nåd och kraft af höjden. Af det underbara fiskafänget fingo de lära detta, och i samma underverk låg tillika det härligaste löfte om den wälsignelse, som de behöfde. Samma underwisning och löfte gälla ännu i församlingen.

Guds rike liknas af vår frälsare sjelf wid en not, som kastas i hafwet, och hwaruti samlas både goda och onda fiskar för att sedan wid det stora skiljandet, i domen, afföndras ifrån hwarandra. Matt. 13: 47—49.

Fatta mina tårar uti din lägel; utan twifwel räknar du dem. Ps. 56: 9.

Den allmänna meningen af dessa ord är icke swår att fatta. Att Herren, som räknat de trognas hufvudhår, äfwen wet antalet af deras tårar, och att den sanna ångrens, bättringens, kärlekens och den dagliga förödmjukelsens och förtroffel-

sens tårar, såväl som de tårar, hvilka fällas under de trognas många bedröfwelser, pröfningar och lidanden, icke äro förlorade, utan förwarade, och bära frukt för ewigheten, det wisar sig wid första påseendet wara dessa ordens mening. Men detta sffristställe vinner i klarhet, då wi jemföra det med ett bruk i forntiden, som bestod deruti, att då en älsfad person gick ur tiden, så fälde deß efterlemnade sörjande, maka, barn, föräldrar, syffkon och wänner sina tårar uti små flaskor, som woro gjorda för detta ändamål. Dessa tårflaskor tillslötos wäl och blefwo lagda med den döde i grafwen, såsom den sista gård af kärlek, som de efterlemnade kunde bewisa. Sådana tårflaskor hafwa blifwit funna i mängd i gamla grafwar. Det troddes i forntiden, att de aflidnas andar hade mycket tröst af dessa tårar, som de fingo med sig, såsom bewis på de efterlefswandes saknad, sorg och kärlek.

Men dessa tårflaskor innehöllo stundom icke annat än **föpta** tårar. Man brukade leja qwinnor för att gråta och med högljudda jemmerrop beklaga den dödes bortgång. Dessa sörjande qwinnor fylde sådana flaskor med sina tårar och lade dem i grafwen med den dödes **asta**; ty man brukade fordom bränna lifen, och sedan samlades **astan** i en urna (ett lerfärl) och sattes i grafwen. Slägtingar och wänner kände måhända ofta glädje och belåtenhet med den dödes bortgång i stället för sorg och saknad, så att det hade varit swårt att kunna fylla en flaska med tårar, då inga tårar wille flyta. Derför hade vissa personer genom öfning förwärfwat sig den sjelfbeherfskningsförmåga, att de kunde gråta så mycket tårar, som behöfdes för tillfället*). Huruwida tårarne i dessa flaskor alltid woro ospädda, torde wara swårt att afgöra. Legohjon äro wäl icke alltid så upprigtiga, att detta war att lita på. Så är det äfwen ofta omöjligt att säga, i hwad grad kärleken hos våra wänner är upprigtig eller icke, så framt de icke äro fattade af **hans kärlek**, som är wägen, **sanningen** och **lifwet**; men äro de

---

*) Jag har känt en prest, som satte mycket värde på att kunna röra församlingen till tårar, (hvilket är ett ohyggligt misßbruk af predikoembetet, att wilja röra i stället för att upplysa, lära och öfwerlyga), och han hade förwärfwat sig den förmågan att kunna gråta på predikstolen när han wille. När han icke kunde få sina åhörare till att gråta med, så klagade han öfwer deras hårda hjertan, och deröfwer att "han icke fick se en enda tår ibland dem." Sådana tårar lifna de lejda qwinnornas i tårflaskorna.

det, då wet man, att kärleken är sann; ty den är då en **Herrens låga**.

Det war någonting skönt och ömt uti detta brut att gifwa åt älskade bortgångna en gärd af upprigtiga tårar, såsom ett wedermåle af kärlek och aktning samt sorg och smärta öfwer deras död. Men ännu skönare är det för en kristen, för en sann Jesu efterföljare, som löper med tålamod den förelagda kampen och bär korsset i Jesu fotspår, att weta, att de tårar, som fällas under den dagliga striden, liksom förwaras af den allwetande Guden uti en lägel och äro ett utsäde för ewigheten, som bär frukt genom medlarens kraft. **Salige äro de bedröfwade, ty de skola få hugswalelse.** De, som äro bedröfwade öfwer synden och göra allwarlig bättring, hafwa detta löfte.

Men attom oß wäl för den egenrättfärdighet, hwilken anser tårar för bewis på bättring och liksom will köpa sig himmelriket med egna tårar.

Attom oß äfwen för den pjunkiga, bebrägliga och omaraktiga länslösbättringen, som är ombytlig såsom winden, skiftar och förändrar sig och försöker att afswå synden och rentwå hjertat med tårar.

Men då hjertat känner och genomgår den sorg, som är efter Guds finne och åstadkommer bättring till salighet, och sedan i försakelse och tålamod bär korsset i Jesu efterföljelse, så får det tillegna sig de sköna trösteorden i Ps. 126: 5, 6: **De, som med tårar så, skola med glädje uppstå. De gå åstad och gråta och bära ut ädel säd och komma med glädje och bära sina kärwar.**

Etiopien skall uträcka sina händer efter Herren. Alla konungar skola tillbedja honom; alla hedningar skola tjena honom. Ty han skall frälsa den fattige, som ropar, och den elände, som ingen hjälpare hafwer.

Ps. 72: 11, 12.

På ett gansta härligt sätt hafwa dessa orden gått i fullbordan på många hundra tusen fattiga negerslafwar, som för kort tid sedan woro i det allra försträckligaste både leamliga och andliga elände, men nu äro lydliga i åtnjutande af lagbunden, borgerlig frihet, som de hafwa lärt att rätt begagna,

och hwad som ännu mera är, de hafwa blifwit fristna — ett stort antal af dem äro sanna fristna, som hafwa kommit till Guds barns härliga frihet. Flera gånger på söndagarna och stundom äfwen någon söndendag hafwa de gudstjenst i sina egna kyrkor, som de sjelfwa hafwa uppbbyggt, och ibland dem är församlingsinrättningen wäl ordnad, så att ingen ibland dem behöfwer wara utan själawård. Fattigwården är så ordnad, att intet tiggeri utöfwas af någon fristen. Barnuppföstran och kristlig undervisning wårdas samwetsgrant både i deras skolor och i hemmen, der gudsfruktan och sann fromhet nu är rådande. Det är rörande att se en sådan församling af negrer, när wi besinna, att dessa menniskor för icke länge sedan varit olyckliga trålar under slafdrifwares gissel och i syndens fångenskap. Herren har förlossat dem och på dem uppfyllt profetians ord: **Du utsläpper och genom ditt förbunds blod dina fångar utur fulan, der intet watten uti är.** **Zaf. 9: 11.**

Mina ögon trängta efter ditt ord och säga: När will du trösta mig? Ty jag är såsom en lågel i röf.
Ps. 119: 82, 83.

I Österlanden har man i allmänhet ända intill denna dag inga goda, banade vägar, på hwilka man kan färdas med åkdon; utan resor till lands göras antingen till fots, eller rider man på kameler, dromedarer eller hästar. Förnåma fruntimmer resa i ett slags täckta hängbårar, fästade mellan två stänger och burna mellan två kameler, som gå efter hwarandra. Man kan detsför icke heller föra waror på kärror eller wagnar ifrån ett ställe till ett annat någon längre väg; utan waror klöfjas på kameler, som bära mycket tunga laster, en på hwardera sidan. Då waror föras, skulle det wara swårt att lasta på kamelerna sådana läglar eller tunnor, som brukas hos oss, och man finner icke heller, att tunnbindarehandtverket gjort några framsteg i Österlanden. I stället för tunnor och sådana kärl bruka österländingarne helflådda skinn af får, getter eller nötkreatur, hwilka göras till säckar med hårsidan wänd inåt. I dessa säckar förwara de olja, honung, ost, smör, frukt och ofta äfwen win och mjölk. På resor genom öknarne, der intet watten finnes, föra de resande watten med sig i oxhudar, som

famelerna bära, en på hwardera sidan. Detta watten blir ljumt af solhettan och grumligt af skafningen m. m., men man har exempel på, att resande betalt ett pund sterling (18 fr.) för ett litet glas af detta ljumma watten. Törsten blir i öfken ofta odräglig, lifasom man äfwen har exempel på, att hungern kan blifwa så pinsam, att menniskor gnaga löttet af sina egna händer och armar. Hunger och törst är således den mest träffande bild af den starkaste åstundan och af den mest brinnande längtan. Dersför liknar vår frälsare en ångersfull själs längtan efter den rättfärdiggörande nåden wid hunger och törst, då han säger: **Salige äro de, som hungra och törsta efter rättfärdigheten; ty de skola blifwa mättade.** En sådan sorg öfwer hjertats förderf, en sådan känsla af syndastuldens tryckande börda och en sådan längtan efter förlofning beskriwes på flera ställen i psalmerna, såsom i Ps. 6: **Sag är så trött af suckande; jag gör min säng flytande i hela natten och wäter mitt läger med mina tårar. Mitt ansigte är förfallet af sorg och är gammalt wordet.** Denna werkan af ånger och djup förtroffelse beskriwes i ofwananförda ord under bilden af **en lägel i rök.** Då dessa skinn, som här blifwit omtalade, icke begagnades, så hängdes de i röken i den öfwersta tältöppningen, bestämd till rökens utgång, eller i storstenen, der någon storsten fanns. Detta stedde för att förwara dessa skinn för maskar och insekter. I röken blefwo de torra, skrynkliga och swarta — en träffande bild af ett af sorg och smärta förfallet ansigte. Samma bruk råder ännu i Österlanden.

Så länge syndasorgen i sin första styrka warar, så är Kristus, rättfärdighetens sol, för själen bortskymd af syndens rök och dimmor.

En rättfärdig faller sju resor och står åter upp, men de ogudaktige falla uti olycka.

Ordspr. 24: 16.

Det finnes knappt något språk i den Heliga Skrift, som så ofta blifwit förvrängdt och misskyddt, ehuru orden genom sammanhanget äro ganska tydliga. Man har misskyddt dessa orden så, som skulle en sann kristen, som lefwer i Guds Sonstro, kunna falla i uppsåtliga synder och stå upp igen sju gånger eller huru många gånger som helst. Denna uttydning är

alldeles stridande mot all sann kristlig erfarenhet i Guds församling, stridande mot hela det nya testamentets skrifter och stridande mot hela det sammanhang, i hwilket dessa bibelord förekomma. Sammanhanget är följande: Wakta icke såsom en ogudaktig uppå den rättfärdiges hus; förspill icke hans hwila. Ty en rättfärdig faller sju resor och står åter upp, men de ogudaktige falla uti olycka. Gläd dig icke öfwer din owäns fall, och ditt hjerta fröjde sig icke öfwer hans olycka. Detta sammanhang wisar, att här talas om timliga förhållanden. Det är en warning till den ogudaktige att icke söka efter tillfälle att slada den rättfärdige och att icke störa hans frid, hwila eller lycka. Ty äfwen om en rättfärdig kan störas i olycka och falla, så att han kommer på obestånd sju resor eller oftare, så står han åter upp, ty Gud hjälper honom. Deremot, då de ogudaktiga falla uti olycka, står här icke taladt om deras uppstående eller upprättelse. I sammanhang härmed följer en warning emot all stadeglädje; en warning, att man icke skall glädja sig öfwer sin owäns fall eller olycka; ty detta misshagar Herren, som sjelf är styresmannen och domaren. All glädje öfwer andras ofärd eller olycka är bewis på kärlekslöshet. Sedan följer äfwen en förmaning att icke wredgas öfwer de onda och icke förtörnas öfwer de ogudaktigas framgång, ty den, som är ond, har intet att hoppas, de ogudaktigas lefnadslucka och mätta glädjestrimmor utslöcka snart, och man kan gerna unna dem den korta timliga lyckan. Ja, om ditt hjerta är uppfylldt af Kristi kärlek, så wille du gerna unna dem en oförgänglig lycka, himmel och salighet, och då beder du Herren, att de måtte komma till sannningens ljus. Sådana och åtskilliga andra lärdomar innehåller detta kapitel, men ingalunda talas här om att sanna trogna funna många gånger falla i synd och stå upp igen. Deremot wisar erfarenheten, att om en Kristi efterföljare, en själ, som lefwer i tron på Kristus, råkar falla i någon synd, så kommer hon deröfwer i sorg och smärta, och denna syndaånger griper hjertat djupare än i den första omvändelsen. Våter själen nu på nytt föra sig till Kristus genom den Hellige Andes straffande och ledsagande nåd, så får hon sedan för synden en sådan räddhåga och synden blifwer för henne så bitter, att hon med så mycket mer angelägenhet håller fast wid Herren och hans ord och mera än förut försäfter sitt kött samt med lustar och begärelser. Hwar

och en, som hafwer detta hopp i Kristus, han renar sig, såsom han och ren är. Hwar och en, som blifwer i honom, han syndar icke; hwar och en som syndar, han hafwer icke sett honom, icke heller känt honom. Den der gör synd, han är af djefwulen — hwar och en, som född är af Gud, han gör icke synd o. s. w. 1 Joh. 3. Således, den som lefwer i Kristus, kan icke tillåta sig att göra synd, att begå uppsåtlig synd, fastän arffsynden är qwar i hjertat och han hafwer synd och plågas af synden, 1 Joh. 1, men utöfwar icke synden. Den rättfärdiggjorda menniskan lefwer i tron på Kristus, sin frälsare, och kan icke falla i uppsåtlig synd utan att först wända sig bort ifrån Kristus. Men så snart själen wänder sig bort ifrån Kristus, så är hon icke längre rättfärdig, ty då har hon icke längre hans rättfärdighet. Alltså kan man äfwen säga, att den rättfärdige icke syndar, men wäl kan den rättfärdiga själen först slita sig lös ifrån Kristus och derpå störta sig i syndafall. Det är wissserligen icke omöjligt, att detta kan ske en eller flera gånger, men det kan icke ske ofta. De ostadiga och wacklande blifwa merendels efter sådan sorglig otrohet mot sin frälsare lemnade under Guds tålmod en lång tid. Somliga af dem komma på sistone till djup ånger och tro på Guds Son, så att de blifwa frälsta; andra blifwa liggande i sin säkerhet eller råka i sådant twifwel och otrosmörker, att ingen menniska kan se, att nådens ljus intränger i deras hjerta innan det brister. Då detta är en allmän erfarenhet i Kristi församling, och då Guds ord så oupphörligt warnar mot allt, hwad som kan leda till återfall utur nåden, så är det högst wådligt att uppställa och framställa en sådan lära, som skulle de trognas lif i Kristus wara ett beständigt wacklande mellan fall och upprättelse, eller en sådan lära, att man skulle kunna på samma gång begå uppsåtlig synd och ändå wara och förblifwa ett Guds barn. För en sådan lära finnes intet enda stöd i den Heliga Skrift. Då David föll i den swåra uppsåtliga synden, så blef han med sin själ och sitt hjerta skild från Gud, och detta bedröfliga tillstånd warade en längre tid, till des profeten Natans förmaning inträngde såsom en pil i hans hjerta. Då kom han till ånger öfwer sin synd och wände sig till Herren med bön och tårar, i tron på försoningens hemlighet. Ps. 51: 2—14.

Vi hafwa redan wisat, att de anförda orden i Ordspråks-
 boken icke syfta på andligt fallande, utan blott fallande uti
 timliga olyckor och motgångar. Aposteln Johannes säger:
 Mina barn, detta skrifwer jag eder, att I skolen icke synda;
 och om någon syndar, då hafwa wi en försvarare när Fadren,
 Jesus Kristus, den rättfärdig är; och han är försoningen för
 våra synder, icke allenast för våra, utan ock för hela werldens.
 1 Joh. 2: 1, 2. Om dessa ord lösryckas ur sitt sammanhang,
 så kunna de wissierligen misskydas så, som om Guds barn
 skulle kunna synda och ändå hafwa förlåtelse, emedan wi hafwa
 en försvarare när Fadren, Jesus Kristus, den rättfärdig är.
 Men aposteln förebygger genast ett sådant missförstånd och
 fortsar i den tredje och följande versen sålunda: Och derpå
 weta wi, att wi känna honom, om wi hålla hans bud. Den
 der säger: Jag känner honom, och håller icke hans bud, han
 är en ljugare, och i honom är icke sanningen. Men den, som
 håller hans ord, i honom är sannerligen Guds kärlek fullkom-
 lig; och derpå weta wi, att wi äro i honom. Den der säger
 sig blifwa i honom, han skall ock wandra såsom han wandrade.
 1 Joh. 2: 3—6. Af hela sammanhanget finna wi således,
 att aposteln's mening är ganska tydlig. Sedan en menniska
 har blifwit Guds barn genom tron på Jesus Kristus, så är
 det trons kännetecken, att den menniskan håller hans bud och i
 tron wandrar såsom han wandrade. Derpå skall man weta,
 att man är i Kristus. Att vara i Kristus är att vara in-
 ympad i honom, så att man är en gren i winträdet och ut-
 växer och bär frukt i honom. Den, som säger sig hafwa tron,
 men icke håller Jesu bud, han är en ljugare. Hela denna
 förklaring af aposteln sjelf wisar tydligt, hwad han menar,
 då han i första versen säger: Om någon syndar, då hafwa wi
 en försvarare när Fadren. Dessa ord syfta på arssyndens
 inneboende i de trognas hjertan och alla de frestelser, för hwilka
 de trogna äro utsatta, och alla dagliga fel och brister, som de
 hos sig warseblifwa. Allt detta skulle vara tillräckligt att för-
 döma dem, om de icke hade nåd att tro på Kristus och till-
 egna sig hans rättfärdighet, så att de för hans skull och i
 honom äro Guds barn och hafwa en försvarare när Fadren,
 som beder för dem. Han kan ewinnerligen saliga göra dem,
 som genom honom komma till Gud, och lefwer alltid och
 beder för dem. Ebr. 7: 25. Widare hafwa de härliga orden:

Om någon syndar, så hafwa wi en förswarare när Fadren, äfwen den betydhelsen, att om ett Guds barn genom satans list och swåra frestelser faller i någon uppsåtlig synd, så att troslöshet utlöcknar och andlig död uppstår, såsom Striften säger: Sedan begärelsen hafwer aflat, föder hon synden, och synden, då hon fullbordad är, föder hon döden, Jak. 1: 15, så upphör ändå icke Kristi försoning att för den menniskan wara gällande. Kristus upphör ändå icke att bedja för henne, den gode herden går då och söker i otrons och syndens öken detta borttappade får, och den själen kan åter omvändas, hon kan åter komma till tro på Guds Son och så syndernas förlåtelse. Dersför bör den, som har öfvergifwit sin frälsare, ingalunda förtwifla för sina synders skull eller för något syndafalls skull, ehuru stor synden kan wara, utan flynda till nådastolen, flynda till Jesu kors och nedlägga syndabördan der **och se på Guds Lam, som borttager werldens synder.** Så snart detta sker, förlåtes synden och själen blifwer rentwagen i Kristi blod. Det warder glädje i himmelen öfwer den förlofade sonen, som återkommit. Det warder glädje i himmelen öfwer en syndare, som sig bättrar. Äfwen för de största syndare gäller det ljufliga ordet af frälsarens mun: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Och då, ja, då uppstår glädje, kärlek, tacksamhet, lof och pris hos den benådade själen, och långt ifrån att wilja widare hafwa lust i synden eller lefwa efter sin egen wilja eller sig sjelf till behag, will hon undfly det onda och lefwa efter Jesu wilja och honom till behag, som för oss död och uppståndnen är. Är nu någon i Kristus, så är han ett nytt kreatur, det gamla är förgånget si, allting är nytt wordet. 2-Kor. 5. Icke fruktan för lagens hot och dom, icke trældomens ande till räddhåga, utan Kristi kärlek tvingar själen då att så wandra, såsom han wandrade, och detta twång är ett gansta ljufligt twång. Hans of är lustigt och hans börda är lätt. Men fruktan och räddhåga för synden, fruktan för det egna hjertats förderf och illfundighet, fruktan för werldens mångahanda snaror och själastiendens försåt och list werkar i förening med Kristi kärlek för att drifwa själen in i fristäderna, in i Jesu, vår frälsares, sår, der frihet från alla fiender och lätedom för all vår andliga fränkhet är att finna. O saliga tillflykt! Då förlorar frestelsen sin magt, werlden sin retelse, syndagiftet sin sötma, själa-

mördaren sin tjuvningskraft. Både af allt detta och af hela Guds ord är det ganska klart, att de, som äro i Kristus Jesus, wilja icke synda, utan de korsfästa sitt kött, de döda och förqwaswa des lustar och begärelser; de försaka werlden och sig sjelfwa och taga korset willigt uppå sig och följa Jesus efter. De hafwa Kristi rättfärdighet i tron, och ingalunda wilja de bidra något till sin salighet med sina trosfrukter, men genom lifskraften från Kristus sjelf måste trosfrukten väga sjelfmant på de frista grenarne i honom. På det de må blifwa bewarade i tron och komma till allt större andlig fristhet och kraft, fastare tro, innerligare kärlek, djupare ödmjukhet, willigare tålmod, renhet, uppriktighet och ensaldighet i Kristus, behöfwa de att alltid umgås med sin Gud i ödmjukt, stilla bruk af hans ord, i hjertats samtal med sin salighetshöfding och i bön om den Helige Ande, såsom vår frälsare lär oss i Luk. 11: 2—13, och i Luk. 18, då han uppmanar oss, att wi skola alltid bedja och icke förtröttnas.

Dina ögon skola få se Konungen i hans härlighet.

Es. 33: 17.

Då konung Hiffias genom ett stort underverk af den Allsmäktige, som sände sin ängel att döda den stora syriffa hären, blef förlossad från sin stora bedröfwelse och hans folk fick se honom glädjestrålände i den konungsliga skruden, så war den gemensamma fröjden stor för konung och folk. Men hwad war detta i jemförelse med Guds folks glädje, då de få ståda sin himmelske Konung. Redan nu får hans folk i tron se Herren Jesus för dödens lidandes skull krönt wara med ära och pris. Ebr. 2: 9. Några singo med sina lekamliga ögon ståda hans härlighet, då han wandrade i synlig måtto på jorden. O, det war en stor nåd, som wedersors dem. Men detta åskådande kunde icke göra någon af dem salig, om de icke trodde på honom. Och de woro många, som icke trodde, såsom han också sade: I hafwen sett mig och tron dock icke. Och till dem, som då woro samlade omkring honom, utbrast han i denna klagan: I wiljen icke komma till mig, att I måtten få lif. Joh. 5: 40. Men hwar och en, som tror på honom, får också med trons öga se honom och följa honom på

hela hans wandring från Betlehem till Golgata, från krubban till korset, till grafven och dödsriket och upp i himlens härlighet. Den, som ser Sonen och tror på honom, han hafwer ewinnerligt lif. Att dem, som tro, gifwer han ett andligt åstådande och en andlig förnimmelse af honom och af himmelska ting. Huru olika är denna förnimmelse mot blotta kunskapen och wetandet om honom! så olika, som smaken af en glädjemåltid är med en blott beskifning deraf. Aposteln säger: Men o! hafwer Gud det uppenbarat genom sin Ande. 1 Kor. 2: 10. Gud är den, som bød ljuset utur mörkret lysa och lyfte uti vårt hjerta, att igenom o! måtte upplysning ske af Guds klarhets kunskap i Jesu Kristi ansigte. 2 Kor. 4: 6. Denna inre uppenbarelse af Kristus i en menniskas själ åtföljes af bestämda verkningar. Menniskans eget sjelf och hennes eget jag förminskas, förringas och förswagas. Hvad måste den människan tänka om sig sjelf, som har fått blicken fästad på den korsfäste återlösaren, offret för hennes synder? När blicken så blifwer öppnad och Kristus så för henne uppenbarad, då blifwer hon i djupet förtrossad och känner sig wara en förtappad och fördömd syndare, då har sjelfswietheten, egenrättfärdigheten och sjelfförtroendet fått en dödsstöt. Här om vittnar Job och säger: Jag hafwer hört dig med öronen, och mina ögon se dig och nu; derför gifwer jag mig skuld och gör bot i stoft och aska. Job 42: 5, 6. Och Esajas, då han säger: We mig, jag förgås; ty jag hafwer orena läppar och bor ibland ett folk, som orena läppar hafwer, ty jag hafwer sett konungen, Herren Zebaoth, med mina ögon. Es. 6: 5. Då själen så lär känna Jesus, förlorar också werlden sina behag och sin tjustringskraft för hjertat och sinnet, liksom månen bleknar då morgonsolen uppgår i sin glans. Då upptändes kärlek till Jesus, när själen får se honom med trons öga. Kärleken går genom ögat in i hjertat. Och tron är för själen i det andliga detsamma, som ögat är för kroppen. Genom tron förenas själen med honom, såsom aposteln säger: Swilken som håller sig till Herren, han är en ande med honom. Han beder och för församlingen, att Kristus må bo genom tron i våra hjertan och att wi må blifwa stadeligen rotade och grundade i kärleken — — och dermed känna Kristi kärlek, den all kunskap öfvergår, på det wi må uppfyllde wara med allehanda Guds fullhet. Då uppstår åstundan att blifwa allt

innerligare med honom förenad och bemödande att föra andra själar till honom. Då Andreas lärt känna Jesus, fann han sin broder Simon och förde honom till Jesus. Filippus förde till honom sin vän Natanael, och den samaritiska qvinnan förde till honom af stadens folk. Tron får alltid erfara så mycket af Herren Jesus, att själen kan fröjda sig i honom, fastän icke alltid med lika känsla af glädje. Men o, hwilken glädje är det, då syndaren i sin nöd drages af Guds Ande till korset och ögat öppnas till att se på Guds lam, som borttager världens synd, och själens öra förnimmer det ljufliga ordet: War wid godt mod, min son (min dotter, mitt barn), dina synder förlåtas dig. En människa, som håller på att sjunka i vågorna, kan icke blifwa så glad att se en befriare komma, som en själ, som ser och känner sig nedsjunkande i förtappelsens djup under syndernas börda, känner sig tröstad och uppfylld af glädje, tack och lof, då Jesus utsträcker sin frälsande hand och gör henne helbregda och kastar hennes synder i hafwets djup och kläder henne i rättfärdighetens högtidskläder.

Och i pröfningens, i anfäktningens, i nödens och bedröfwelsens stund, huru ljufligt för den troende själen att få blicka upp till förbarmaren och bedja om hjälp i nöden, tröst i bedröfwelsen, kraft i swagheten, ljus i mörkret, helsa i sjukdomen, lif i döden. Med hwilken glädje kunde icke Stefanus, då han blef stenad af en urfinnig hop bittra fiender, säga till sin frälsare: Herre Jesu, anamma min ande! O, det war för honom en salig stund, ty han fick se himmelen öppen och Menniskans Son stå på Guds höggra hand. Hans hjerta war fullt af kärlek till hans fiender och af brinnande förbön, och snart fick han ingå i härligheten till ewigt åstådande af den Herren och Konungen, som hans hjerta älskade. Med hwilken glädje kunde icke den gamle Stimeon, då han fick trycka den nyfödde judakonungen till sitt längtande hjerta, utbrista i dessa ord: Herre, nu låter du din tjenare fara i frid, efter som du sagt hafwer, ty mina ögon hafwa sett din salighet.

Är det så ljufligt och gifwer det en sådan kraft här i syndens och eländets värld, att i tron få se på Jesus, huru mycket härligare skall då det ewiga, saliga åståandet blifwa! Der skall ingen synd wara mer, ingen död wara mer,

och Gud skall astorka alla tårar af deras ögon, som wunnit seger genom Lammets blod. Derför, emedan wi hafwa detta saliga hoppet, låtom oss aflägga synden, som alltid låder wid oss och gör oss tröga, och låt oss med tålamod löpa i den kamp, som oss förelagd är, och se på Jesus, som tron begynt och fullkomnat hafwer. Ebr. 12: 1, 2.

Abas' säjare.

Es. 38.

Då kom Herrens ord till Esaias och sade: Gå bort och säg Hiskias: så säger Herren, din fader Davids Gud: Jag hafwer hört din bön och sett dina tårar; si, jag will ännu föröka dina dagar femton år: och skall fria dig med denna staden utur konungens hand af Assyrien; ty jag will wäl be-
 skärma denna staden. Och haf detta för ett tecken af Herren, att Herren detta skall göra, som han sagt hafwer: Si jag will tillbaka draga stuggan på Abas' säjare tio streck, dem han öfwerlupit hafwer; så att solen skall gå tillbaka tio streck, dem hon på säjaren öfwerlupit hafwer. Wi hafwa här ett stort och härligt exempel på bönhörelse. Hiskias war en af de så konungar i Juda, som woro fromma och hade nit om Herrens ära. Genom profeten Esaias fick han ett budskap, som för-
 sträckt honom: Så säger Herren: Beställ om ditt hus; ty du måste dö och icke wid lif blifwa. Då wände Hiskias sitt ansigte till väggen och bad till Herren och sade: Tänk dock Herre, huru jag för dig wandrat hafwer uti sanning med fullkomligt hjerta och hafwer gjort hwad dig hafwer täckt warit, och Hiskias grät swårigen. Det kunde synas underligt, att Hiskias, som dock war en syndare, en ofullkomlig människa, såsom hwarje Adams barn, kunde inför Gud åberopa sin wandel och att han hade wandrat uti sanning med fullkomligt hjerta. Dessa ord kunde synas uttrycka en blind egenrättfärdighet och bewisa, att denne bedjaren war långt ifrån att hafwa en rätt sjelfstänne-
 dom och ett ödmjukt sinne. Men en sådan egenrättfärdighet får man icke hos honom antaga; ty då skulle Skriften om hans tillstånd fälla ett annat vittnesbörd än den gör, och hans bön hade ej blifwit hörd. Hiskias uttalade säkerligen dessa orden icke till sin utan till Guds

ära, besinnande, att det war genom Herrens bistånd och hans Andes nåd, som han hade fått både wilja och kraft att wandra i sanningen, och att Gud sjelf i honom hade skapat det fullkomliga hjerta, hwarom han talar. Det är att märka, att ordet **fullkomligt** på grundspråket äfwen betyder **upprigtigt**. Uttrycket innebär ingalunda, att hans hjerta war fullkomligt i den mening, att det skulle wara syndsfritt, utan att det war genom Guds nåd upprigtigt och befriadt från syndens falskhet. Hissie bön innebär således, att han åberopade sig på den barmhertighet, som Herren förut hade bewisat honom. Den sanna fromheten är en Herrens gåfwa, som icke får förnekas, men som menniskan icke får tillägna sig sjelf, utan äran tillhör gifwaren allena. Det, som Gud werkar, är godt och fullkomligt i den grad menniskan tager emot det, och Hissie hjerta war fullkomligt eller upprigtigt, såsom ett skapat verk af nådens Gud, till hwilken Hissias säkert ofta hade bedt samma bön som en äldre konung på samma tron: **Skapa i mig, o Gud, ett rent hjerta**. När wi derför finna, att upprigtigt fromma menniskor tala på detta sätt, så wilja de dermed prisa Gud för den barmhertighet, som är dem wedersfaren, och derpå grunda det hopp, att han skall höra deras bönerop, då de åkalla honom. Det är såsom om de sade: Herre, tänk på den stora, oförtjenta barmhertighet, som du redan bewisat mig, att du har gifwit mig ett nytt sinne och wilja och kraft att wandra efter ditt ord, fastän jag i mig sjelf är owärdig, owillig och wanmäktig till allt godt; tänk nu på mig i förbarmande för ditt eget werks skull, och då du redan låtit mig erfara den största af alla nådebewisningar, så bönhör mig och hjälp mig nu utur min nöd. Äfwen menniskor emellan är det wanligt, att, då en nödstäld går till en wälgörare, hwilens godhet han ofta fått erfara, så nämner han förutgångna wälgerningar, dels af tacksamhet, dels för att derigenom beweka wälgörarens hjerta till förnyad godhet.

Hissie bön blef hörd — ingen bön, som kommer från ett upprigtigt hjerta blifwer någonsin ohörd. Icke alltid finner Herren i sin wisshet och kärlek för godt att gifwa just det, som den bedjande menar, men då gifwer han något som bättre är, och bönhörelsen blifwer af högre beskaffenhet än det bedjande hjertat kunde föreställa sig. Det war ett underverk, att Hissie lif blef räddadt; ty af beskriifningen är det tydligt,

att hans sjukdom war den obotliga pesten: Men ännu större war det under, hwarmed det behagade Herren att bekräfta det gifna löftet om lifwets förlängande och om förlofning utur de mäktiga fiendernas hand. Han gick till tecken, att solen gick tillbaka tio stred på Ahas' säjare. Denna säjare war ett slags solwisjare eller solur. Huru dessa solur woro bestaffade kan man läsa hos gamla författare: (Vitruv l. 9, f. 9) "En sten, inuti uthuggen i halfcirkel, nedhuggen till en winkel" med linier dragna, som utmärkte tidsafdelningar eller stunder. Då solen gick upp, så woro alla linierna betäckta med flugga. Sedan sänkte sig fluggan på westra sidan inuti säjaren ju högre solen kom, och wid middagstiden sten solen på det djupaste strecket, så att då fanns i säjaren ingen flugga. På eftermiddagen höjde sig fluggan på östra sidan inuti säjaren i samma mån som solen sänkte sig, till det solen war i nedgången, då hela säjaren inuti åter war besfluggad. Från forntiden finnas flera sådana säjare förwarade.

Det står icke strifwet i afseende på det underwerk, som stedde på Ahas' säjare, att någon förändring stedde i himlafropparnes rörelse, utan att solen på säjaren gick tillbaka tio stred, som hon öfwerlupit hade, så att underverket sannolikt bestod deruti, att (emedan detta troligen stedde på förmiddagen) solhuset på westra sidan af säjaren höjde sig tio stred tillbaka uppöfwer det stred, der det war då underverket stedde. Sannolikt war säjaren så indelad, att den hade tjugu stred för förmiddagen och tjugu stred för eftermiddagen. Den kallas Ahas' säjare, emedan konung Ahas hade låtit införa eller förfärdiga den.

Herren hafwer satt menniskan ett mål före, hwaröfwer hon icke kan gå. Men förkorta sitt lif kan menniskan på mångfaldiga sätt, och de flesta menniskor förkorta sitt lif i mer eller mindre mån, dels genom wårdslöshet om helsan, dels genom ett syndigt lefwerne. Dehutom hotas menniskans lif af oräkneliga faror genom sjukdomar, olycksändelser m. m. Då menniskan med ödmjukt sinne öfwerlemnar sig åt Herrans wilja, så är det tillåtet att bedja om en salig hädansfärd eller om nådatidens förlängande. Och genom trogen bön har mångens lifstid blifwit förlängd af lifwets Herre, då lifsfara warit för handen. Sak. 5: 14—17.

Åkalla mig i nöden, så will jag hjälpa dig, och du skall prisa mig.

Förderfwa icke!

Förderfwa det icke, ty der är en wälsignelse uti. Ef. 65: 8. Förderfwa icke med din mat den, som Kristus hafwer lidit döden för. Rom. 14: 15. Guds ord förmanar oss på många ställen att noga taga oss till wara för allt det, som kan i någon måtto skada vår nästa; men i all synnerhet för det, som kan lända till andlig skada. Äfwen allt, som länder till timlig skada för vår nästa, är det nödwändigt att undwika, ty det strider emot kärlekens bud, antingen det länder till att skada vår nästas goda namn och rykte eller hans helsa och trefnad, eller förorsakar skada i afseende på egodelar o. s. w. Men i all synnerhet bjuder oss den Heliga Skrift att taga oss till wara för det, som kan förleda och wilseföra andra genom ondt exempel; dålig uppfostran, wårdslöshet om tjenares andliga wälfärd, stämt och lätt sinnighet i tal och umgängelse o. s. w. och allt, som kan förarga och sára andras samweten eller gifwa någon grund till förargelse i tal eller åthäfwor eller gerning. Aposteln nämner exempelwis offerköttis ätande. I vår tid kan förargelse icke åstadkommas på det sättet, men wi hafwa andra faror, som äro ännu större, t. ex. förtärande af rusdrycker. Synnerhet är det ganska farligt, då barn och ungdom se äldre och erfarna menniskor förtära dessa ting, och ännu farligare är det, då de få se sådant exempel hos dem, som hafwa namn för att wara allwarliga kristna. Då mena de, att det icke är farligt, de låta insnärja sig af själastienden i denna snara. Förtärandet af rusdrycker blifwer snart en wana, som de ej kunna motstå, de förderfwa sig till kropp och själ och gå förlorade. Begagnar du denna farliga dryck, så wet du icke, huru många du dermed störtar i både timligt och ewigt elände. Då har du med din dryck förderfwat dem, som Kristus hafwer lidit döden för. Detsamma gäller också om alla förströelser och werldsliga nöjen, som gifwa anledning till mångahanda frestelser och farliga wägar.

Men den allra största synden i detta afseende utöfwas i våra dagar genom okristliga tidningar, böcker och skrifter. Dels spridas de med uppsåt och wilja af okristligt nit, dels bidraga äfwen wälmenande, ja, till och med kristliga menniskor utan affigt och wilja dertil, att sådant själsgift kan in-

supas, då barn och och oerfaren ungdom, utan warnande underwisning får tillfälle att läsa dylika utgiutelser af mörka andar, som föra otrons och lättfinnighetens talan. Ja detta ordet: **förderfwa icke**, borde wara för oss ett kraftigt och lefwande warningsord och lära oss ett beständigt gifft! i allt vårt tal och i all vår umgängelse med våra medmenniskor, isynnerhet då vi umgås med de unga och oerfarna. O, huru mycket bättre är det att söka utså i deras hjertan något godt och nyttigt ord, någon god och helsosam tanke, i stället för sådana ord och exempel, som kunna väcka stabliga tankar och känslor i deras oerfarna hjertan. Hårtill böra kristna bedja Herren om särskild nåd och se till, att de stå i en rätt lefwande hjerteförening med Herren Jesus wid hela sin umgängelse med sina medmenniskor.

Men en annan omständighet, som många kristna synas alldeles glömma, måste vi här påpeka, och Herren gifwe, att det måtte blifwa ett ord till wälsignelse för någon, som läser detta blad! Det har blifwit på många ställen en sorglig wana och en rådande ton hos många folportörer och andra kristna, ja, till och med hos somliga lärare, att fälla hårda och förkastliga omdömen om andra, som äfwen bemöda sig att befrämja Kristi rike, fastän de i en och annan sak hafwa en något olika rigtning. De glömma alldeles bort Herrens Jesu ord: Dömen icke, på det I icke skolen warda dömda — — huru ser du ett grand i din broders öga och warder icke warse en bjelle i ditt öga etc. Matt. 7. Och det apostoliska warningsordet: Ho är du, som dömer en annans tjenare? Sin egen herre står han eller faller. Men han kan väl warda ståndande; ty Gud är väl mäktig till att göra honom ståndande. Rom. 14: 4. Denna kärlekslösa ovarsamhet går ofta ännu längre, så att somliga upphäfwa sig till ett sådant mästarestap, att de uttala förkastliga omdömen äfwen om gamla förträffliga, anderika böcker och skrifter, som i mansåldrar hafwa tjenat till själasöda och ledning för otaliga upprigtiga själar, af hwilka en stor del redan fått ingå i sin Herres glädje, och andra, ja, många andra lefwa ännu ibland oss och wandra sin stilla gång i sin himmelske mästares fotspår. Bland dessa böcker kunna vi särskildt nämna Norborgs postilla, Arndts Sanna kristendom, Scriwers Själslätt, Hofaders postilla. Och

många andra kunde nämnas. Äfwen om man skulle kunna uppvisa uttryck och tankar, som kunna tydas orätt, så bör härwid ihågkommas, att ingen menlig frist är fullkomlig, och det är wida bättre och kärleksfullare att söka tyda allt så, att det öfwerensstämmer med sanningen. Genom sådana förkastade omdömen blifwa somliga kristna frestade till bitterhet, och så uppstår söndring, split, ordaträtor, twebrägt, parti, för hwilket allt aposteln med kärlek och brinnande nitälstan war-nar. 1 Kor. 3, o s. w. Andra swaga kristna blifwa lätt fre-stade att twifla på allt, de blifwa owisja, hwad de skola hålla för sant eller falskt, då den ene ropar så och den andre så. Har en själ genom en lärare eller annan person blifwit wäckt till bejinning och kommit till tron på Kristus eller håller på att bedja, att söka, att klappa, såsom Kristus lärer, så kommer ofta någon, som menar, att han wet allting bättre och förkastar alldeles den person, genom hwilken wäckelsen stett. Den nywäckta eller i tron ännu swaga själen försträcket och far efter det nya. En tredje kommer och förkastar båda de två föregående, men påstår, att han sjelf har den rena och fulla sanningen. Så blifwer en sådan själ drifwen, såsom ett rö, hit och dit af olika windkast. På detta sätt hafwa på åtskilliga ställen grofwa missfärelser inträngt. På andra ställen, der Anden blåst mäktigt ifrån Herrens ansigte till att göra lif, och många hade af Guds ord blifwit kraftigt fattade, har hela rörelsen blifwit hastigt förqwäfd genom denna mäsrande kärleklöshet och den split och twebrägt, som derigenom uppstått, i stället för Ande och lif. Werlden uppfylles af stadeglädje öfwer allt detta, och själasjenden har på detta sätt wunnit seger öfwer många själar, som, sedan de genom Herrens och frälsarens Jesu Kristi kunskap undflytt hafwa werldens orenlighet, hafwa åter beweswat sig deruti och äro öfwerwunne, och så är dem det yttersta wärre wordet än det första. 2 Petr. 2: 20. De som sålunda med kärlekslösa omdömen förkasta eller wäcka twifwel om sina medbröders lära och arbete, gifwa anledning till sådan söndring och till förqwäfwande af wäckelsens nådewerk eller ett begynnande troslif och hafwa då med sitt jag och sin ande förderfwat dem, som Kristus hafwer lidit böden för. Och låtom oss tänka på den stora mängd af menniskor, som ännu liksom Isaklar hafwa sitt läger emellan

gränserna och hvarken äro Herrens Jesu rätta vänner, ej heller bestämda fiender till kristendomen, utan gerna vilja förblifwa i oförbränd tanflöshet utan att bekymra sig om andliga ting. Dessa glädja sig och omfatta begärligt sådant, hwarmed de kunna ursätta sig både inför sitt samwete och inför andra menniskor, och förswara sin obotsfärdighet med tankar och ord, sådana som följande: "Si, huru de, som mena sig vara allvarligare kristna än wi, bekämpa hwarandra, fälla förtastelse-dom öfwer hwarandra, bitas och frätas och kunna icke öfwerensstämma med hwarandra; hwem kan då weta, hwilken som har rätt? Då är det ju bättre att wi förblifwa lugnt wid vår gamla tro." Härmed mena de den döda tro, som aposteln Jakob omtalar i kap. 2. Och så mena de sig hafwa fått ett kraftigt stöd för denna tro, ett godt hyende för obotsfärdigheten och tanflösheten att hwila på. Uff, huru borde därför alla, som hafwa en gnista af Kristi kärlek, vara angelägna om att verka så, att inbördes kärlek, enighet och samdrägt måtte blifwa rådande! Ja, häröfver böra alla, som kunna bedja, innerligen ropa till Herren dag och natt. Och de, som äro i den ställning, att de genom Herrens ord skola vara ledare för andras själar, äfwen om de icke kunna gilla hwarandra, så böra de dock aldrig låta folket märka detta, utan tala derom i kärlek och förtrolighet med hwarandra och sålunda arbeta derpå, att sins emellan komma till enhet och samdrägt. Här-till böra de drifwas af Herrens Jesu ord, Matt. 7: 1—5, af apostelns ord, Rom. 14: 4; 1 Kor. 3; Ef. 4; 1 Joh. 4 och många andra klara och tydliga bibelställen. Kärlek till Herren Jesus och hans återlösta, åstundan att verka i hans ande samt räddhåga för att i andra själar störa Guds Andes verk genom hårda omdömen öfwer någon, som Herren måhända begagnat eller begagnar såsom redskap att föra själar till honom, allt detta bör drifwa alla, som wilja vara hans tjenare, att med ödmjukhet och broderlig kärlek söka åstadkomma enhet, samdrägt och inbördes frid. Det war en af kristendomens framstående verkningar i Kristi kyrkas första tider, att kärlek war rådande bland Jesu bekännare. Ja, den war rådande till den grad, att äfwen hedningarne förundrade sig der-öfwer och sade: "Si, huru de kristna älska hwarandra!" Och det ord, som aposteln Johannes äfwen i sin höga ålderdom

med sårdeles förkärlek uttalade, war det förmaningsordet: Käre barn, älsken eder inbördes!

Herren gifwe oss nåd att i sann förening med honom sjelf tillwäga i kärleken, i kärlek till honom, i kärlek till bröderna, i kärlek till vår nästa! **Blifwen fasta i broderlig kärlek.** Ebr. 13: 1.

O Herre Jesu Kriste, vår frälsare, du är kärleken, och du är källan till all sann broderlig kärlek! Ingjut denna din kärlek i våra hjertan, upptänd i oss din kärleks uppvärmande och upplysande flamma, att våra falla hjertan deruti måtte uppsmälta och genomträngas af din kärleksglöd och samman-smälta med hwarandra. Du, som har sagt: **Ett nytt bud gifwer jag eder, att I älsken eder inbördes**, inskrif detta ord med flammande andeskrist i våra hjertan, att wi deruti må lefwa och röras, så att hela vår umgängelse med vår nästa måtte genomglödas af detta ord. Ditt ord lär oss, att wi också stola låta vårt lif för bröderna. O, huru mycket mer böra wi då, i det som är så mycket lättare, ådagalägga inbördes kärlek! O Herre, implanta i oss ditt sinne och wilja att akta på förmaningens ord att wara ens till sinnes, lika kärlek hafwande, endrägtige, samhällige; att intet må ske med lif eller fåfäng ära, utan hwar och en i ödmjukhet må räkna den andre yppare än sig och icke se på sitt eget bästa, utan hwar och en på en annans bästa och att hwar och en i din församling, o Jesu Kriste, må wara så till sinnes, som du war! Din kärlek, din mildhet, din ödmjukhet implanta du i våra hjertan, att wi må rätt akta på det ordet: Om möjligt är, så mycket som till eder står, hafwen frid med alla menniskor! O Herre, utgjut öfwer hela din församling och i allas hjertan din Helliga Ande, som är kärlekens och fridens Ande, för ditt namns skull och ditt namn till pris och ära! Amen.

Kan också en etiopier förwandla sin hud eller en parder sina fläckar? Så kunnen I också något godt göra, efter I ondt wane ären. Jer. 13: 23.

Lika så litet, som en etiopier kan göra sin swarta hud whit, och lika så litet, som den fläckiga pardern kan borttaga sina fläckar, lika så litet kunnen I af egen kraft förändra edra hjertan och antaga en annan andlig gestalt än I hafwen.

Med denna liknelse visar profeten, huru omöjligt det är för människan att själf omstapa och förnya sitt inre wäsende, att rena hjertat från synden och borttaga de fläckar. Etiopierns eller negerns swarta färg sitter icke blott på hudens yta, utan den swarta färgen sträcker sig genom hela huden ända ned i köttet; så är det med människans syndaförderf, det genomtränger hela själen, det är på hwarenda fläck af människans hela natur, och ingen annan än skaparen, återlösaren och heliggöraren, den treenige Guden, kan gifwa åt människan ett nytt lif, ett rent hjerta, en ny wiß ande. Liknelsen om pardern går ännu längre, ty den visar icke blott syndens genomträngande arga gestalt, utan också de lure wäsende. Pardern är ett grymt, rosgirigt och listigt djur. Han är nästan så stor som ett lejon, men är mycket mera snabb och listig i sina rörelser, han springer som en katt på sitt byte med ett förfärligt språng. Detta djur inöfwas stundom af jägare såsom jagthund och begagnas för att fånga andra djur. På Libanons berg och i Jordandalen finnes ännu detta djur (pantern) i Palestina. Särskildt böra wi märka i profetians ord, att det wilddjur, som omtalas i Upp. 13: 2, lifnas wid en parder, och detta gifwer tillättna de sköna, smidiga, yttre wäsende, de snabbhet att gripa sitt byte, de omättliga rosflyktnad och obeweckliga obarmhertighet mot alla, som sätta sig emot de wilja.

Refabiterna.

Och till de Refabitors hus sade Jeremia: Detta säger Herren Zebaoth, Israels Gud: Dersför att I eder fader Zonababs bud lydt hafwen, och hållit alla hans bud, och allt det gjordt, som han eder budit hafwer; dersför säger Herren Zebaoth, Israels Gud, alltså: Det skall aldrig fela Zonabab, Refabs son, att ju någon af hans säd alltid för mig stå skall. Ser. 35: 18, 19.

Josef Wolff, som för åtskilliga år sedan reste både i Mesopotamien, Persien och Arabien, gifwer följande underrättelse om denna märkwärdiga stam. Några judar visade mig en af de gamle Refabiterna. Han stod framför mig eldig och stolt såsom alla araber, hållande i handen betslet af sin häst. Jag visade honom bibeln på Hebreiska och Arabiska, han war glad att se den, och han kunde läsa båda tungomålen, men hade

ingen kunskap om nya testamentet. Jag förkunnade för honom evangeliet lära och salighetens väg, stänkte honom hela bibeln på Hebreiska och Arabiska, och sedan frågade jag honom: "Hvilken var eder stamfader?" Han svarade högljudd: "Moses är mitt namn, och jag vill visa dig hvilka mina förfäder woro;" derpå slog han upp Jer. 35 kapitel och började läsa på den 5 versen. "Hvar är edert hemvist?" frågade jag. Derpå slog han upp 1 Mos. 10 kap., läste den 27 versen och sade: "I Hadoram, som nu af araberna kallas Simar, och i Usal, som nu af araberna kallas Sanan." Sedan läste han den 30 versen af samma kapitel och fortsfor: "I Mescha, som nu kallas Mecca, i öknarne omkring dessa ställen lefwa wi, wi dricka intet win, wi plantera inga wingårdar, wi så ingen säd, wi bo i tält, såsom vår fader Jonadab befalt oss. Hobab var också vår stamfader. Kom till oss, och du skall finna oss 60,000 till antalet, och du ser i oss profetians fullbordan: Så säger Herren Zebaoth: Det skall aldrig fela Jonadab, Akabs son, att ju någon af hans säd alltid för mig stå skall." Och knappt woro dessa orden uttalade, så var Akabiten Moses på sin häst och förswann i blinken, lemnande efter sig ett starkt vittnesbörd om den Heliga Skrifts sannfärdighet och profetiornas fullbordan.

Och jag vill, säger Herren, wara en eldsmur deromkring; och skall wara derinne och bewisa mig härligen derinne. Sak. 2: 5.

En del af Israels folk hade återvändt från den babyloniska fångenskapen till Jerusalem. Der woro de omgifna af mäktiga fiender, och de sjelfwa woro få till antalet. Jerusalem war öde och templet war en grushög; utsigterna woro mörka och tiden war swår. Men Herren sände twänne profeter, Haggai och Sakaria, för att underwisa, förmana, wara och trösta dessa få, som hade långtat efter fädernejorden. Bland de trösterika löften och försäkringar om Guds faderliga omwårdnad om sitt folk, som genom dessa profeter blefwo gifna, war äfwen detta: **Jag vill, säger Herren, wara en eldsmur deromkring** (omkring staden Jerusalem, som då icke hade någon fästningsmur), **och skall wara derinne och bewisa mig härligen derinne.** Efter utgången utur Egypten, flyddades

Israels folk på sin vandring genom öfnen af en eldstod om natten, som gaf ljus i mörkret och värme i kolden, samt bestärkade dem mot fiender och wilddjur. Om dagen skyddades de af en swalkande molnstod mot solens brännande hetta. Nu lofwar Herren att bestärma dem såsom på den tid, då de woro föremål för hans brinnande faderskärlek; ty eldstoden war en bild utaf Guds närwarelse och af hans kärlek, hwars **glöd är brinnande och en Herrens låga**. Detta löstes betydelse blifwer ännu klarare, då man wet huru det fordom brukades, att resande, som nödgades stanna öfwer natten på wandringar genom stora wilddmarker eller öknar, uppslogo sina tält och upptände eldar rundtomkring för att bortsträmma wilddjuren. Detta brukas ännu på många ställen i werlden, i synnerhet i Afrika, der lejon äro mycket talrika. I södra Afrika måste missionärerna på sina resor alltid upptända eldar rundtomkring sin reswagn, i hwilken de alla hwila öfwer natten. *) De höra ofta lejonen ryta och se dem stundom komma helt nära; men dessa wilddjur frukta sig för elden och af denna "eldsmur" äro således de resande skyddade.

Men Herren lofwade att sjelf wara en eldsmur omkring Jerusalem och att bewisa sig härligen derinne, så att de skulle blifwa beskyddade mot alla fiender. Jerusalem war icke blott en förebild af den kristna församlingen (Gal. 4) och af det **Jerusalem, som af himmelen nederkommer såsom en prydd brud till sin man** (Upp. 21), utan det war en bild af hwarje sådant hjerta, som är den Helige Andes tempel. Derinne bewisar Herren sig härligen, och han är sjelf en eldsmur deromkring, så att frestelserna, werldens och syndens retelser, och själastynden, som går omkring såsom ett rytande lejon, sökande hwem han uppsluka må, icke kunna komma in i hjertats stad, utan fastän dessa wilddjur komma nära, så kan själen i Herrens ljus se dem och i Herrens kraft motstå och bortdrifwa dem. Ju klarare trons och kärleken eld brinner, desto mera hålla dessa fiender sig på afstånd.

*) En sådan reswagn är mycket stor och stark med hästar på sidorna och betäckt med segelduk. Den tjänar till boning både dag och natt; ty der finnas inga herbergen eller hus att tillgå. Resan går öfwer stenar, buskar, berg och dal, och wagnen drages af 8, 10 eller 12 par oxar. En missionär flöt 11 lejon på 6 månader.

Älsken sanning och frid! Sat. 8: 19.

Friden är en stor och härlig nådegåfwa af Herren Gud. Frid med Gud, frid med menniskor, frid i samwetet! O, huru kosteligt att wara ett fridens barn! Men sann frid måste alltid wara grundad på sanningen, den fulla, rena, himmelska sanningen, ty utan sanning är ingen frid möjlig. Ananias och Sifira (Apg. 4) hade kommit till en början af sanningens kunskap och till en början af tro, men ack! de anammade icke sanningen i dess helhet. Der war ett dubbelwäsende, der war hjertat beladt! Der war ett försök att hafwa både Kristus och mammon till herrar på samma gång. Det war just i sjelfwa falskheten deras döds synd bestod. Hade de behållit sin åter eller dess värde eller en del af dess värde med upprigtighet, utan att wilja synas hafwa gifwit det hela åt Herren, så hade de icke syndat emot sanningen; men det war just skrymteriet, det war just lögnaktigheten, som utgjorde deras döds synd. Denna synd är, ty wärr, en wanlig synd i vår kyrka i det stora hela och hos otaliga enskilda menniskor. Man vill tjena två herrar, man vill tillhöra Gud och werlden på samma gång, man vill tjena Kristus och Bellal tillika. 2 Kor. 6: 15. O, huru sorgligt! Detta är dödens väg. Det war dödens väg i den apostoliska församlingen. Apg. 5. Det är dödens väg i alla tider. Så snart något af lögnen får inblanda sig och man icke beder om nåd att derifrån blifwa befriad, så uttränges sanningen och sanningens Ande. Ett af surdeg försprår hela degen. Dnda flugor förderfwa god salswa. Pred. 10: 1. I högsta måtto bedröfligt är, att denna falskhetsande har fått ett så stort insteg äfwen wid sakramentens bruk i vår kyrka. Måtte Jesus, som är wägen, sanningen och lifwet, befria oss från all lögn och skrymtaktighet! Ps. 32: 1—4.

De, som frukta Herren, trösta hwarannan alltså: Herren märker det och hör det, och det är en tänkestrift för honom skrifwen för dem som frukta Herren och tänka uppå hans namn. Mal. 3: 16.

Det brukades i forna tider, att tidböcker, (krönikor) och riksbanteckningar fördes. När judarnes fiender hörde, att de

efter fångenstapen åter uppbyggde templet i Jerusalem, så sötte de att hindra det. Nehum, riksskrifwaren, och Simsai skrefwo emot Jerusalem till konungen i Persien och bådö honom, att undersökning i riksböckerna angående judarne måtte göras. I Esters bok omtalas dylika minnesböcker. Mot konungen gjordes ett hemligt förbund. Mardekai upptäckte det, det blef omintetgjordt, och detta upptecknades i rikshistorien. En tid derefter, då konungen hade en sömnlös natt, lät han hemta dessa krönikor och historier, och de wordo lästa för konungen. Då råfode man deruppå, der skrifwet war, huru Mardekai hade gjort förwaring och frälst konung Ahaswerus. (Est. 6: 1). Detta räddade Mardekai från det försåt, som hans fiende hade lagt för honom, och Haman blef sjelf hängd i den galge, som han för Mardekai hade låtit uppreja.

Detta bruk användes i oswanstående bibelord såsom en bild af Herrens kärleksfulla wård om de troгна. Inför honom är en tänkeskrift skrifwen för dem, som frukta honom och tänka uppå hans namn. Den himmelske konungen kan icke glömma sin tjenare. De skola, säger Herren Behaot, wara min egendom på den dagen, den jag göra skall; och jag will skona dem, liksom man skonar sin egen son, den honom tjennar. Mal. 3: 17. — Då swära straffdomar öfwergå folk och länder, så äro Herrens troгна tecknade. (Hes. 9. Upp. 7.) Och på den stora räkenskapsdagen känner Herren dem, som honom tillhöra, och de blifwa ställda på domarens högra sida.

I forntiden woro böcker icke så bestaffade som nu, utan de strefwos på långa stycken af papper eller hwitt, beredt stinn (pergament), som hade en kasmel fästad wid hwardera ändan. Detta war fullskrifwet kolumnwis, uppifrån nedåt, och när en bok lästes, så rullades den utaf den ena kasmeln, der boken började, och i samma mån, som läsningen framskred, rullades den upp på denna kasmel och af den andra. Ofta war ett sådant papper eller en sådan bok endast inuti fullskrifwen, men stundom war den fullskrifwen på båda sidor. Häraf kan man förstå bestaffenheten af det flygande breswet, som omtalas hos prof. Zak. i det 5 kap., hwilket war 20 aln. långt och 10 aln. bredt. I Upp. 5 kap. 1 v. omtalas en bok, skrifwen innan och utan, beseglad med sju insegel. När man icke wille tillåta, att en hel sådan bokrulle skulle läsas af någon, så förseglades den på den ena ändan, på det sätt, att den icke kunde öppnas

långre än till det ställe, der sigillet war. Den sistnämnda bokrullen war följaktligen så bestaffad, att för hwarje sigill, som uppbröts, blef ett nytt stycke fritt att upprullas och innehållet blef lagdt i dagen.

I Upp. 6: 14 heter det: Himmelen gick bort såsom en tillslagen bok; i Ef. 34: 4 heter det: Himmelen skall warda sammanlagd såsom ett bref. Bilden är tagen utaf en sådan boks sammanrullande. Så bestaffad war den boken, som vår frälsare läste i Nasaret (Luk. 4: 17), och den, som drottning Kandaces kamrerare läste på sin wagn. Apg. 8. På samma sätt war lagen och hwarje bok i det gamla testamentet bestaffad, och sådana äro de ännu i judarnes synagogor.

Swanstående vers om tänkestriften är tröstande för hwar och en, som wänder blicken mot höjden under jordens strider. Den behöfwer icke fråga efter om han glömmes af hela werlden, som wet, att Herren känner honom, ty han kan i sitt hjerta säga:

Stilla och mitt stoft må gömmas
I den tysta jordens samn;
Må det rum af werlden glömmas,
Der jag hwilar utan namn:
Rum och namn wäl Herren känner,
Då han ropar fina wänner.

Bibliska personligheter.

(Ur nya testamentet.)

Johannes Döparen.

1. Johannes' födelse.

I gamla testamentet går jemte profetian om Messias en annan bredwid, såsom fluggan bredwid kroppen, nemligen denna, att Elias skulle komma för att bereda väg för Herrens Smorde. (Mal. 3: 1; 4: 5, 6.)

Denne andre Elias, som profetian utlofwar, är Johannes Döparen. Så bles också, när tiden för uppfyllelsen war förhanden, historien om hans födelse på det innerligaste förbunden med vår frälsares födelsehistoria.

I landet Juda, sannolikt i den gamla preststaden Hebron, bodde ett åldrigt ätta par, Zakarias och Elisabet; båda wandrade fromt och rättfärdigt inför Gud. De lefde i ensamhet, och föräldraglädje war dem förnekad. Zakarias war en afkomling af Arons öfwerstepresterliga släkt och hörde således till prestståndet, som bestod af 24 ordningar, hwilka i tempeltjensten efter lott aflöste hwarandra.

En dag hade nu Zakarias den förrättningen, att upptända rökelse i templet, och under tiden war folket utanför och bad, så länge rökelsen stedde. Och presten, som upptände rökelsen, war i sin werksamhet genombäfwad af Jehovas närhet. Alla hans tankar och hans längtan stego med det wäl-luktande rökverket emot himmelen. Desså derpå tänkte han suckande, att han war barnlös; men förnämligast derpå, att hans arma folk behöfde Messias. Ty han war också en af den stilla församlingen i Jerusalem, som i hopp wäntade efter Israels tröst och förlofning. Då syntes Herrens ängel för den i heligt begrundande förjunktne presten. Han försträcktes för den strålande gestalten, men emottog det wänliga, löstesrika ordet: War icke förfärad, Zakarias; ty din bön är hörd,

och din hustru Elisabet skall föda en son. Och dig skall warda glädje och fröjd; och många skola fröjdas af hans födelse. Ty han skall warda stor för Herren och strax i moderlifwet uppfylld warda med den Helige Ande. Och han skall gå före honom med Elie ande och kraft, och göra Herranom ett beredt folk.

Den gamle Elisabets älderstigne man kände twifwel på detta löfte om en son; han mottog det icke så, som den jungfruliga Maria, hwilken troende hängaf sig till undret och blott bekände, att det war henne en outränsaklig hemlighet, en olösbar gåta. Då lät ängeln Zakarias känna öwärdigheten af hans twifwel, i det han uppenbarade, att han war Gabriel, som står i Guds åsyn för att uträtta hans besallningar och att hans twifwel skulle straffas med stumhet, till de förutsäggelsen, hwilken han icke hade welat tro, blifwit uppfylld. Och när folket, som wäntade i templets förgård, märkte den utträdande prestens stumhet, trodde de genast, att han hade haft en syn, en uppenbarelse från Gud.

Zakarias bar i ödmjukhet straffets tecken, det tjenade honom till helig tuktan. I sin tillbakadragenhet begrundade han det emottagna änglaordet, både djupet och höjden deraf. Då fattade han den fulla rikedommen af detsamma och att han icke förgäfwes hade wäntat på Israels förlofning, samt att uppfyllelsen war nära för handen, och till en del också genom honom. Ty hade ängeln icke sagt, att hans son skulle gå fram i Elie ande och kraft, och göra Herranom ett beredt folk? Skulle icke alltså densamme wara den andre Elias, om hwilken Malakia hade profeterat och sagt: Hwilken wägen bereda skall för Herren, när han kommer till sitt tempel? Jo, den nu lofwade sonen skall blifwa denne Elias. Elisabet, hans hustru, fick hopp om att blifwa en glad moder.

Si då, efter sex månader, trädde den jungfruliga Maria, kommande från Nasaret, in i det stilla presthuset. Och när hon helsade på Elisabet fröjdade sig Johannes i moderlifwet. Och Guds Ande tungjorde den stora hemligheten för dessa heliga qwinnor, och deras läppar öppnade sig till helig lofsång. I ödmjukhet förnam den mållöse presten detta, hwilkens mun twiflet hade tillslutit, medan Marias tro gjorde, att hennes mun öfwerflödade af pris och lof.

Tre månader dröjde Maria hos sin moderliga wän Eli-

sabet. Efter hennes återvändande hem, födde Elisabet den utlofwade sonen. När densamme på åttonde dagen blef om-
skuren, wille wänner och grannar, hwilka såsom wittnen woro
närwarande wid den heliga handlingen, enligt gammalt bruk
gifwa barnet fadrens namn, Zakarias. De gåswo sig icke till-
freds dermed, att modren wille förhindra det och sade: Johan-
nes är hans namn. Hwarför Johannes? Så heter ingen i
eder släkt, sade de. Men den mållöse fadren bekräftade det,
han skref på en tafel: Johannes är hans namn. Detta ord
war ett wittnesbörd om den fulla, lydiga tron på Gabriels
gudomliga budskap. Genast löstes hans tungas band, och hans
första ord war en profeterande lofsång om den annalkande
förlofningen: Lofwad ware Herren, Israels Gud; ty han
hafwer besökt och förlossat sitt folk; och hafwer upprättat
oß salighetens horn uti sin tjenare Davids hus. Och du
barn, så profeterade han öfwer sin son, skall kallas den Hög-
stes profet; du skall gå före Herren till att bereda hans vä-
gar och gifwa hans folk salighetens kunskap till deras synders
förlåtelse. Luf. 1.

Zakarias betyder: Den Herren tänker på; Elisabet
will säga: Guds ed; och Johannes betyder: Gud är nådig.
Dessa namn äro såsom en kärna, uti hwilken dessa hemlig-
heter ligga inneslutna. Herren tänker på sin ed och är nådig,
när han bereder wäg för den utlofwade förlossaren.

2. Johannes Döparens halshuggning.

Johannes, presten Zakarie son, war nu uppvärdt och till-
tog i ålder, wisdom och nåd inför Gud och menniskor. I sin
faderns hus lärde han känna Moses och profeterna och sitt
folks heliga historia. Luftsens och werldsförskatelsens ande war
uti honom; han älskade och sökte ensamheten. Och så blef
han den allwarssamme mannen i de grofwa kamelfläderna, pre-
dikaren i öknen och wid Jordan. Der predikade han för folket,
som tryckt af sin syndabörda och samwetsnöd strömmade ut
till honom. Han förhöll hwar och en deras egna synder och
den sanna bättring, som de måste göra för att ingå i himmel-
riket. Så wäldig syntes han för åhörarne, att de höllo ho-
nom för den utlofwade Messias. Men Johannes, full af djup
ödmjuthet och heligt allwar, undanbad sig den messianiska äran.

Men, sade han, en warder kommande, som starkare är än jag, hwilkens störemmar jag icke wärd är att upplösa; han skall döpa eder med den Helige Ande och med eld. Honom hör wära till och mig bör förminskas. Johannes war dock bewärdigad att genom sitt wattendop inwiga Kristus till sitt offentliga lif, lära och lidande, och, i det han förrättade detta, sjelf så åskåda Kristi inwigande genom Anden, som nedswäfwade i dufwolifnelse, och höra Guds röst, hwilken förkunnade det nya testamentets inträde: Denne är min käre Son, i hwilken jag hafwer ett godt behag. Sedermera sade Johannes till folket: Si Guds Lam, som borttager werldens synd!

Nu kom Johannes' martyrtid. Ty den, som talar sanningen till werlden, blir af werlden hatad.

Herodes Antipas, en son till den Herodes, hwilken lät mörda de menlösa barnen i Betlehem, war konung i Galileen, en lättfinnig, wällustig furste. Denne lefde i blodstam med Herodias, sin broder Filippi hustru. Johannes hade intet anseende till person, utan förhöll det kungliga paret deras synd. Men nu gick det icke så, att de gjorde bot och bättring såsom David, när Nathan förhöll honom hans synd med Urias hustru. Herodes blef wred och Herodias traktade efter den modige botpredikantens lif. Han blef kastad i fängelse.

Snart derefter inträffade det wid en hoffest, att Herodias' dotter dansade för gästerna, och det behagade alla så wäl, att konungen lofwade henne hwad hon wille bedja om, intill hälften af hans rike. Utan mycken möda kunde nu den hämdlystna och ränksfulla modren öfvertala den lättfärdiga dottren att begära den förhatade botpredikantens hufwud. Herodes blef försträckt, men i seg, karaktärslös swaghet trodde han sin furste-ära stå på spel, om han icke höll sitt ofurstliga och omanliga löfte. Han affärdade bödeln till den fångne. Och i samma stund slutade Johannes Döparen i det tysta, mörka fängelset sitt profetlif i frid och fröjd. Matt. 14. Mark. 6.

Så, i frid och fröjd. Ty förut hade säkert fångenskapens ensamhet varit tung för hans kraftiga, lifliga sinne, den gjorde wäl stundom hans klara fiare-blick dunkel och kom hans eldiga mod att swigta, och då sände han några af sina lärjungar till Jesus med den frågan: Är du den som komma skall,

eller skola wi förbida någon annan? Den innersta meningen af denna fråga är icke twifwel utan en hjertlig bön om kraft för det swaga hjertat och om ljus för den af fängelsedunklet stymda troshikten. Och Jesus sände tillbaka till wännen i fängelsset det glädjande och tröstande profetiska ordet: Gån och sägen Johannes igen hwad I hafwen hört och sett: De blinde se, de halte gå, de spetälska göras rena och de döfwe höra; de döde resas upp och för de fattiga warder predikadt evangelium. Matt. 12: 2—10.

Så, de fångna blifwa lösa, och de döda stå upp! Och Johannes lade i frid och fröjd sitt hufwud under bilan.

Han är den andre Elias uti trogen iswer, helig renhet och eldigt nit om Herrens lag. Han wäcker, försträcker och drifwer samwetet till Jesus Kristus, som fullbordat lagen. Och Herren sjelf lofördar honom och säger: Ibland dem, som äro födda af qwinnor, är ingen uppkommen, som är större än Johannes Döparen. Matt. 11: 11. Men den minste i himmelriket är större än Johannes, som blott war sänd att bereda wäg för detta härligt annalkande himmelriket, i hwilken fallelse han med glädje försakade sitt lif. Och så fick den ödmjuka, trogne, faste mannen, som war ett brinnande och stinande ljus, ingå i sin Herres glädje. Salige äro de, som lida förföljelse för rättwisans skull; ty dem hörer himmelriket till.

Jungfru Maria, Jesu moder.

1. Bebådelsen.

Det gamla testamentets århundraden och årtusenden är den stora adventstiden, en länge fortsatt bebådelse af Messie födelse. Lagen och psalmerna, profetiorna och många personer i den gamla tidens heliga historia äro allesammans Guds budbärare för att bringa till de arma, längtande menniskobarnen budskap om paradiset's evangelium, nemligen om honom, som skulle söndertrampa ormens hufwud, ända till den sifte profetens ord, som säger: Si, jag will utsända min ängel, den der wägen för mig bereda skall: Och med hast skall komma till sitt tempel Herren, den I söken, och förbundets ängel, den I begären! Mal. 3: 1. Så fortgick bebådelsen från

slägte till slägte, alltjemt wägaude såsom en ström och tilltagande i djup, kraft och wißhet, i fullhet och innehållets genomskinliga klarhet. Af Noahs, den utwalde, efterkommande blef Abraham kallad till stamfader för den tillkommande frälsaren, hedningarnes tröst, alla folks wälsignelse. Af Jakobs tolf söner är Juda anherren för hjelten, som skall bära spiran. I Juda slägt blef Betlehemiten Jsais ädle son smord till messiansk konung. Sedan den tiden kalla profeterna den wäntade Messias: **David's son**. På Betlehem rigtar Mika sitt folks ögon, såsom den stad, från hwilken, fastän den war liten ibland Juda städer, **Israels Herre och konung skulle komma**, hwilkens utgång warit hafwer af begynnelsen och af ewighet. Mik. 5: 2. Och ändtligen förkunnar Esaias: **Si, en jungfru är hafwande och skall föda en son, den skall hon kalla Immanuel**. Es. 7: 14.

När nu tiden war inne för jungfrun af David's konungastam, måste hon sjelf genom bebådelsen erfara sin utkörelse. I det galileiska Nasaret, en liten stad bland blomstrand trädgårdar, bodde **Maria**. I Betlehem war hennes hemort och stamhus; ty hon war en dotter af David's hus och förlofwad med en man af samma slägt. Denne hette Josef och war en timmerman. Den höga härkomsten och bådas kungliga blod, genom fattigdom så förnedradt och förbisedt af menniskor, war dock i hägkomst hos Gud.

Maria, den trolofwade jungfrun, lefde from och ensam. Att sluta af Striften, hade hon icke mer några förälbrar i lifwet. Så wägte hon upp i all stillhet; och bönen, det innerliga umgänget med Gud, war den stölb omkring henne, emot hwilken alla frestelsens glödande pilar måste slockna.

Då steddde det, när hon åter i ensamheten bad, att en himmelsk gestalt närmade sig den andäktiga. Det war ett Guds sändebud, ängeln Gabriel. Wändande sitt strålande ansigte till jungfrun, sade han: **Hell, full med nåd! Herren är med dig, wälsignad du ibland qwinnor!** Luk. 1: 28.

Derpå teg han och gaf henne tid till besinning. Men hon begrundade med häfswande hjerta det hon hade hört; ty att tala wägaude hon af ödmjukhet icke. Då förkunnade henne ängeln, att hon war den jungfru, som Esaias hade profeterat om och att hon skulle föda Immanuel, han skall wara stor och

kallas den Högstes Son och tillika Davids son, en konung i ewighet, och att hon skulle kalla honom **Jesus**.

Förundran öppnade slutligen jungfruns läppar. Hennes ord äro en bekännelse af hennes jungfruliga renhet. Hon twiflar icke såsom Zakarias; i barnslig tro emottager hon bebådelsens hemlighet; men hennes fråga låter nästan som en bön, att göra densamma dräglig för henne. Så förnam hon nu, att undret skulle ske genom en kraft, hwilken stod öfwer den naturliga, jordiska ordningen: **Den Helige Ande skall komma öfwer dig, och den Högstes kraft skall öfwerstygg dig.**

Och för att göra henne så mycket misfärd, sade ängeln vidare till henne att Elisabet, presten Zakarias' ålderstigna hustru, emot naturens wanliga gång, genom Guds skapande barmhertighet skulle bekomma en son. Så blef henne en hjälp gifwen att tro på det underbara, hemlighetsfulla, som skulle wedersaras henne af den Gud, för hwilken ingenting är omöjligt.

Då sade Maria, den ödmjuka, till Gud hängisna och längtande Maria: **Si, Herrens tjenarinna; warde mig efter ditt tal!** Och ängeln skildes ifrån henne.

2. Besökelsen.

Hwilken bästman af det heligaste, härligaste hopp och ousäglig salighet har icke drifwit den konungsliga jungfruns, den stilla, andäktiga Marias hjerta att slå hastigare, sedan hon wiste, att den Helige Ande war kommen öfwer henne och den Högstes kraft hade öfwerstyggat henne. Hennes själ war så full, att hon kunde icke mer wara ensam. Hennes hjerta längtade efter meniskt deltagande, men hwem skulle hon anförtra den tyfsta, saliga hemligheten? O, hade den blifwande modren kunnat säga allt till sin moder, så hade den underbara hemligheten med jubel gått öfwer hennes läppar! Men modren war redan längesedan, tillika med fadren Eli, hemgången, och hon war ensam.

Men när hon nu åter, såsom ofta, lät ängels ord wid bebådelsen klinga genom själen, uppgick plötsligt för henne en fröjdesfull tanke wid de orden: **Si, Elisabet, din fränka, hafwer oss afat en son i sin alderdom.** Ja, hon är det, Elisabet, den föräldralösa Marias trogna, wärderade rådgifwariinna;

till henne kan hon helt ansförtro sig, så mycket hellre och utan förbehållsamhet, som också på henne Guds nåd underbart vill uppenbara sig.

Genast begaf Maria sig åstad, för att besöka sin förtrogna släkting. Med skyndsamma steg wandrade hon öfwer bergen till Zakarias' stilla, trogna presthus i Hebron, en lång wandring. Ofta hade hon wäl förut gått öfwer denna tröskel, men aldrig såsom nu. Djupt rörd i sin själ och med klappande hjerta trädde hon in; åsynen af jungfrun och ljudet af hennes helsning war för Elisabet som en tändande eld. Gripen och hänryckt deras, wiste hon genom Andens uppenbarelse genast, hwilken tilldragelse som hade fört hennes älskade Maria dit. Derför klingade hennes återhelsning såsom en psalmstämma: **Wälsignad du ibland qwinnor och wälsignad din lifsfrukt. Och hwadan kommer mig detta, att min Herres moder kommer till mig? Si, då rösten af din helsning kom i mina öron, sprang barnet af glädje i mitt lif. Och salig är du, som trodde; ty alla ting warda fullbordade, som dig sagde äro af Herren.** Prestens bedagade, ärewördiga hustru känner sig högt hedrad genom Marias besök, hwilken dock hittills warit som ett barn, och hon, Elisabet, såsom en moder för henne..

Hade Maria behöft en bekräftelse på det, som ängeln förfunnat henne, så hade hon nu erhållit den. Och hennes tygta, med ljuslig båsman dolda glädje, fick nu fritt utbrista och uppstiga i jubel till himmelen: **Min själ prisar storligen Herren; och min ande fröjdar sig i Gud min frälsare; ty han hafwer sett till sin tjenarinns ringhet; si, härefter warda alla slägter mig salig kallande.**

I dessa ord uppenbarar Maria sig rätt såsom en davidisk konungadotter, hwilkens arfwedel är messiansk sång och strängaspel.

Så dröjde hon nu i tre månader hos sin moderliga vän Elisabet i det stilla presthuset. De fromma qwinnorna begrundade och sjöngo om fädernas heliga förutsägelser. Till sammans med dem war också presten Zakarias, men emedan han förut hade twiflat, war han nu ett stumt men dock ett wältaligt vittne till deras glada tro. Och när tiden kom, att Johannes Döparen skulle födas, då skildes Maria ifrån dem

och återwände hem till Nasaret för att stilla wänta också på sin stund.

3. Marias rening.

I den heliga natten blef Jesus född. De himmelska härskarorna, omstrålade af Herrens klarhet, hade sjungit sin lofsång. Herdarne beryktade ut hwad de med saliga ögon hade skådat wid trubban i Betlehem. Och redan war den underbara stjernan uppgången för de österländska wisa, hwilken sedan efter en lång pilgrimsfärd skulle wisa dem till målet för deras resa.

Detta allt hade skett, och Maria begrundade det i sitt hjerta. Men denna ödmjuka Herrens tjenarinna ansåg sig, oaktadt sin utkorelse och benådning, icke wara öfwer, utan under fädernas lag. Och just emedan så stora ting hade wedersfarits henne, tog hon det så mycket allwarssammare med uppfyllandet af hwarje bud. Dersför tänkte hon fyratio dagar efter barnets födelse att framföra det i lagen föreskrifna reningsoffret i Jerusalems tempel. Hon ditbragte ett par turturduswor och två unga duswor, ett tecken af hennes fattigdom. Ty lagen fordrade, utom turturdusweparet, ett årsgammalt lam; och blott den fattiga modren tillåts det att utbyta lammet emot två unga duswor. Maria hade icke kommit ensam till templet; Josef och barnet woro med henne, och det just för att fullgöra en annan lag. Alla föräldrar i Israels folk måste nemligen i tacksam hågkomst deraf, att mordängeln hade skonat alla förstfödda i Israel, framhafwa deras förstfödda söner till Herrens tempeltjenst. Och när sedan Levi stam utestutande blef förordnad att sköta de presterliga göromålen, skulle för hwarje förstfödd son gifwas fem sifflar (ungefär 10 fr.) i tempelskatt.

Maria och Josef kommo för att fullgöra dessa heliga bruk. Då war det heliga barnet, Guds Son, redan i det, som hans Fader tillhörde. Och här blef han af Simeon och Hanna med salig hänförelse och lofsång emottagen.

Den gamle Simeon.

Frambärandet af det fattiga reningsoffret, så förödmjukande för den torstiga Maria, hwilken så hjertligt gerna i öf-

werflöbände tacksamhet hade welat frambära den större offergäfwan, som war förestifwen, stulle likwäl ånys för henne uppenbara härligheten af hennes kallelse och att hon war den utwalda konungadottren. En bedjande, åldrig man dröjde i templet. När han såg den offrande och hennes barn, gick han fram, tog barnet på sina armar, och i det han med klara ögon betraktade det, sade han: **Herre, nu låter du din tjenare fara i frid, efter som du sagt hafwer; ty mina ögon hafwa sett din salighet, hwilken du beredt hafwer för allt folk, ett ljus till hedningarnas upplysning, och ditt folk Israel till pris.**

Det war den gamle Simeon; Skriften kallar honom from och gudfruktig och upplyst af den Helige Ande. Han hörde till den stilla församlingen i Jerusalem, hwilken under den utsägligt betryckta tiden, då folket war splittradt genom partiwäsen och bitter söndringsande, med dubbel trohet och längtan höll sig fast wid Guds ord, i wäntan på den snara ankomsten af **Israels tröst**, såsom de helst kallade Messias, i hänsyn till den innewarande tidens lidanden. En pelare och ett brinnande hjerta i denna det stilla hoppets församling war den gamle Simeon. Och han hade af den Helige Ande fått den wissheten, att han stulle icke samlas till sina fäder, innan han förut hade sett Herrens Krist.

Nu wiste han, genom inre wittnessbörd af den Helige Ande, att Herren hade uppfyllt detta löfte och att han bar gudabarnet på sina armar; och när han med jublande själ betraktade det, skådade han med fiareblick in i återlösningens hemlighet, och sade: **Si, denne är satt till ett fall och uppståndelse för många i Israel och till ett tecken, hwilket emot-sagdt warder; på det många hjertans tankar skola uppenbaras.** Och då nu också kors och törnekrona såsom skuggbilder swäfwade för hans skådande ande, sade han till Maria: **Så, ett swärd skall också gå igenom din själ.**

Nu gick den gamle Simeon i frid hem. Hans längtan hade icke mer någon smärta och hans död ingen udd, utan den blef för honom en salig hemfärd. Och på honom blef redan då uppfyllt hwad Kristus efteråt predikade: **Salige äro de renhjärtade; ty de skola se Gud.**

Hanna, den gamla profetissan.

När Simeon ännu stod hos Maria och Josef och talade profetiska ord öfver det heliga barnet, närmade sig en annan medlem af den wäntande Jerusalemsförsamlingen, den gamla profetissan Hanna, en åttatiosyra-årig enka. Hennes oafbrutna messiaswäntan hade helgat hela hennes wandel. Templet war, snart jagdt, hennes boning; dag och natt dröjde hon qwar der i hoppfulla böner. Nu såg hon i Marias lilla barn den förutspagda sköna morgonstjernan uppgången öfver Israel. Såsom i wexelsång prisade hon med Simeon **Jehova**, Herren Gud. O, detta oförlitneliga ögonblick! De två gamla, nedböjande sina hufwuden öfver det älskliga barnet, sjungande sina messiaslånger i det dystra, högtidliga templet.

Men ifrån denna stund kunde Hanna icke upphöra att tala om det hon hade sett med alla dem, hwilka i Jerusalem wäntade efter förlofning. Ty hon war ibland dem ansedd och älskad, såsom en profetist moder, som en predikarinna af den heligaste förhoppning. Luk. 2. Simeon och Hanna singo skåda morgonstjernan af det nya testamentets uppgående dag och vittna derom för många wäntande själar, som nu blefwo delaktiga af den saliga fröjden.

De fyra evangelisterna.

När profeten Hefekiel i en syn skådade Herrens härlighet, då såg han en wagn, dragen af fyra Keruber. Hwarje Kerub hade fyra ansigten, en menniskas, ett lejons, en oxes och en örns. Denna syn kan sålunda tydas: Guds härlighet blir här på jorden liksom buren af hans skapade warelser, och icke blott af några, utan af alla tillsammans. Såsom nu ett gammalt hebreiskt ordspråk säger: Fyra äro de starka på jorden: Menniskan, lejonet, oxen och örnen, så afbildas i denna Hefekiels syn genom dessa fyra, öfver hufwud taget, **alla** Guds skapade warelser på jorden. Dock, skapelsen är blott en yttre afspiegling af Guds härlighet, men i Kristus har denna härlighet fullkomligen och wäsendtligen blifwit uppenbarad.

De, som framburit och uppenbarat **Kristi härlighet på jorden**, äro de fyra evangelisterna. Den gamla kyrkan har med hänseende till Hefekiels syn gifwit hwar och en af förfat-

tarne till de heliga evangelerna en af dessa sinnebilder, åt Matteus människan, åt Markus lejonet, åt Lukas oxen, åt Johannes örnen. Men det skall nu icke betyda, att blott Matteus i sin lefnad liknar en människa, att Markus liknar ett lejon eller Lukas en ox och Johannes en örn. Nej, det betyder, att likasom Jehovas härlighet icke kunde hafwa ett enskildt wäsende, utan hela allmagtriket, hela skapelsen till sin tron, så skulle icke heller Kristi gudomliga härlighet blifwa betygd för werlden af en enskild människa. Såsom nu hela skapelsen är framställd i förutnämnda fyra wäsen, så afbildas och sammanfattas församlingen i Kristus, alltså himmelriket, i de fyra evangelisterna. I hwarje särskild af dem synes företrädeswis en sida af Kristi härlighet, men i alla fyra tillsammans wisas Kristus i sin mångfaldiga härlighet, så mycket han af våra ännu oförklarade ögon kan skådas.

Vi wilja nu betrakta de fyra evangelisternas lefnad och särskilda teckning af Kristus.

Evangelisten och aposteln Matteus.

Alla Guds tillsägelser äro ja i honom och äro amen i honom, Gud till ära genom oss. 2 Kor. 1: 20.

Matteus war, när Herren kallade honom till apostlaembetet, en publikan eller tullnär. Publikaner hade ett dåligt rykte om sig bland judarna, och i synnerhet woro de illa ansedda bland fariseerna. Publikan och syndare betydde detsamma hos dem. Men Gud hafwer utwalt det swaga, oädla och föraktade för werlden, på det han skulle göra det till skam, som starkt är. När Herren en gång wandrade i trakten af Kapernaum, wid stranden af sjön Genesaret, såg han en man sittande wid tullen, hwilken hette Levi eller Matteus. Till honom sade han: Följ mig! Då öfswergaf publikanen allt hwad han hade, stod upp och följde Herren. Dock innan han wände ryggen till sitt hem och sina embetsgörömmål, tillredde han till Herrens ära ett gästabud, till hwilket han bjöd många publikaner och andra af sina bekanta. Det gjorde han för att offentligt och högtidligt för allas deras ögon, ibland hwilka han hittills hade lefwat, förklara sig wilja wara Kristi efterföljare, men alldeles icke för att genom denna måltid wilja upphöja sig sjelf och göra sig ett namn. Hans sinne war

tvärtom genomträngdt af en så djup och innerlig ödmjukhet, att han i sitt evangelium väl berättar om sin kallelse, men han säger icke ett ord derom, att han hade öfvergifwit allt hwad han hade. Han berättar väl om en måltid, wid hwilken Kristus och många publikaner hade varit närvarande; men att han hade anrättat denna måltiden och att det war ett stort gästabud, derom säger han intet. Och wi skulle alldeles icke wetat derom, om icke evangelisten Lukas hade upptecknat dessa underrättelser. Ja, emedan Matteus i sin ödmjukhet så ganska litet berättar om sig sjelf, hafwa somliga höglärda män kommit på de tankarna, att den Matteus, hwilken Jesus kallade, och den, hwilken skrifwit de första evangelierna, kunna icke vara en och samma person; ty annars skulle han widlyftigare hafwa uttalat sig öfver sina lefnadsförhållanden och huru han blef kallad af Jesus. Men wiste dessa lärda wisa något om den rätta ödmjukheten, hwilken wid alla tillfällen talar minst om sig sjelf, så skulle de döma på annat sätt.

Swarten de fyra evangelierna eller Apostlagerningarna berätta något särdeles om Matteus efter hans kallelse. Wi weta blott, att han wid den heliga pingstfesten tillika med de öfriga elfwa lärjungarne blef uppfylld af den Helige Ande. Den gamle kyrkohistorie-skrifwaren Eusebius, hwilken dog år 340, berättar dock, att Matteus har rest omkring i Palestina bland sina landsmän, judarne, och predikat evangelium om Davids son, om Guds Son. Härefter har han enligt Herrens ord: Gån ut i hela werlden! troligtwis begifwit sig till Partien etc. Men innan han lemnade Palestina, skref han sitt evangelium, hwilket i hans ställe skulle predika för judarne om Messias. Swar han vidare har leswat och med hwilken böd han ändtligen har prisat Gud, det weta wi icke. För att närmare lära känna honom, måste wi nöja oss med att betrakta det evangelium, hwilket han efterlemnade till oss, och då weta wi också nog om detta Kristi vittne.

Mattei evangelium är det äldsta af de fyra, hwilka wi ega, såsom kyrkofadren Origenes uttryckligen betygar, och tillika är det efter Irenei ord författadt wid den tiden, då Petrus och Paulus lågo fångna i Rom, alltså 62 år efter Kristi födelse. Samma kyrkofäder berätta, att Matteus först skrifwit sitt evangelium på det Syro-kaldeiska språket, som då ta-

lades i Palestina. Men från detta språk har det gansta tidigt blifwit öfversatt på grekiska och sålunda allmänt blifwit utbreddt. Öswannämde kyrkofäder, oaktadt de kände den ursprungliga texten, brukade den grekiska öfversättningen, hwilken wi ännu äga, och deraf kunna wi weta, att densamma fullkomligt måste öfwerensstämma med den ursprungliga texten.

Matteus hade närmast bestämt sitt evangelium för sina landsmän, judarne, och därför författat det på deras språk. Han berättar sin Herres och frälsares lefnad. Deruti wisar han tydligt och klart, att Jesus af Nasaret är den sanne Messias, som i gamla testamentets skrifter war utlofwad, **Guds Krist**, Herrens smorde. Därför kallar han honom redan i öfverskriften **Abrahams och Davids Son**, och meddelar hans fullständiga stamtafla eller släktregister, för att bewisa israeliterna, att den af honom predikade frälsaren enligt löftet också verkligen i rak linie härstammade från Abraham och David. Så sammanbinder han genast i första kapitlet det gamla testamentet med det nya. Han inför sitt evangelium såsom en fortsättning af det gamla förbundets skrifter och söker **under loppet** af detta evangelium förnämligast att framställa den fullkomliga öfwerensstämmelsen af Herrens verk och lidanden med det gamla testamentets profetior och löften. Grundtonen i hans evangelium är: Hwad Gud har lofwat fäderna och i gamla förbundet börjat, det har han genom Jesus Kristus fullbordat och verkställt i gerning, lidande, ande och lif. Därför kan han också icke blifwa stående wid de tränga gränserna af de judiska begreppen om salighetsfaken. Messias härstammar wisserligen efter löftet från Abrahams och Davids säd, men han är icke blott en frälsare för Abrahams och Davids säd, utan för Adams och Evas alla efterkommande. Och detta måste han wara, om det gamla testamentets löften genom honom skola gå i fullbordan, ty Gud har talat till Abraham och sagt: **I din säd skola alla slägter på jorden wälsignade warda.** Så låter också Matteus redan wid nya testamentets ingång de wisa hedningarna från Österlanden komma till Kristi krubba för att hylla den nysfödde judakonungen, som är hela werldens Herre och konung. Denna wiktiga omständighet berättar han allena. Han slutar sitt evangelium med de majestätiska orden af Herren: **Wig är gifwen all magt i**

himmelen och på jorden. Gån fördensfull ut och lären allt folk och döpen dem i Namn Faderns och Söns och den Helige Andes. Och lären dem hålla allt det jag hafwer eder befalt; och si, jag är när eder alla dagar intill werldens ända.

Så framställles för oss i detta evangelium såsom på en härlig, lefwande tafla vår Herres och frälsares lefnad, underverk, lära och lidande, alltid med särskild återblick på de löften, som blifwit gifna till fäderna, och alltid, till och med i de minsta drag, wisar han, huru det gamla förbundets löften derigenom gått i fullbordan. **Stjernan af Jakob**, om hwilken Bileam emot sin wilja måste profetera, synes för de wisa af Österlanden, lyser för dem och wisar dem vägen. Det lilla Kristusbarnet måste fly till Egypten, på det att profetens ord skulle fullbordas: Utur Egypten hafwer jag kallat min Son. Mordet på de ofsyldiga barnen i Betlehem, såväl som flera drag i berättelsen om Jesu lidande, såsom att Herren blef förrådd för 30 silfverpenningar, förseglingen af grafwen och bewakandet af densamma genom wäktare, allt detta äro bestämda handlingar, hwilka Matteus allena berättar, och alla med särskild hänsyn till förutsägelser i gamla testamentet. Han berättar oss också allra utförligast Kristi förutsägelse om templet och Jerusalems förstöring för att dermed antyda, att detta tempel icke war det hus, hwarom Gud talat till sin tjennare David, då han lofwade honom, 2 Sam. 7: 12, 13: Jag skall uppväcka din säd efter dig, som af ditt lif komma skall; honom skall jag stadfästa hans rike. **Han skall bygga mitt namn ett hus; och jag skall stadfästa hans rikes stol till ewig tid.**

Så äro i Mattei evangelium alla Guds förutsägande löften blifna **ja** och **amen**. Jesus Kristus är Abrahams säd, i hwilken **alla folk** stola wälsignade warda, och Davids säd, hwilken Herrens namn ett hus byggt hafwer, i hwilket Gud will bo, ty Kristus sjelf är den osynlige, ewige Gudens lefwande tempel. Då han sade: Slån ned detta tempel, så talade han om sin kroppes tempel och om dess nedslående genom lidandet och döden samt om sin uppståndelse. Och om Kristus säger Skriften: **I honom bor all gudomens fullhet lefwaligen**. I honom är också hans församling ett lefwande tempel, emedan alla troende själar äro Jesu lemmar och tillhöra

den andliga lekamen, hvaraf han är hufvudet. Dersför säger Herren: Jag vill bo i dem och wandra i dem. 2 Kor. 6. Weten I icke, att I ären Guds tempel och att Guds Ande bor i eder? 1 Kor. 3: 16; 6: 19. Och Jesus säger: Den mig älskar, han warder hållande mina ord, och min Fader skall älska honom, och wi skola komma till honom och blifwa boende när honom. Joh. 14: 23. Jesus Kristus är slutligen den rätte **Davids Son**, åt hwilken hans konungastol för ewig tid blifwit stadfästad, såsom strifwet står: För honom skola sig böja alla knän, deras som i himmelen och på jorden och under jorden äro, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herren, Gud Fader till ära. Fil. 2. Så har evangelisten Matteus i sitt evangelium bestrifwit Herren Jesus Kristus, Guds Son, vår frälsare, densamme i går och i dag och han beklifes i ewighet. Honom ware pris och ära ewinnerligen.

Evangelisten Markus.

Guds rike står icke i ord utan i kraft. 1 Kor. 4: 20.

Johannes, med tillnamnet **Markus**, war son af en ansedd kristen qwinna i Jerusalem, wid namn Maria, i hwilens hus, under den första förföljelsen emot de kristna, de troende församlade sig om nätterna. Likasom Lazari syster, hade också denna Maria utwalt det ena nödwändiga. Ja, hon wågade willigt sitt lekamliga lif för att i Kristus winna det ewiga lifwet; ty just wid den tiden, då Jakob den äldre dödadess genom Herodes' swärd och Petrus blott genom ett under kom ut ur fängelsket, woro i hennes hus de troende församlade till bön, och här sökte och fann också den räddade Petrus en tillflykt. Apg. 12: 12. Sonen wandrade i modrens tro och hade redan tidigt omwändt sig till kristendomen. Sæde utan grund har i den gamla kyrkan den meningen gjort sig gällande, att Markus sjelf har warit den yngling, om hwilken han i sitt evangelium, kap. 14: 51, berättar, hwilken i den natten, då Jesus blef tillfångatagen, klädd i blotta linnet följde efter den fångne frälsaren, och hwilken, då frigs-knektarne wille gripa honom, lemnade linneklädet i deras händer och undskyddde naken. Detta drag öfwerensstämmer, såsom wi skola få se, med hans naturliga sinnelag, hwilket wäl

war eldigt och frimodigt, men i början mycket obeständigt; och då han allena af alla evangelisterna meddelar denna händelse, så vinner denna förmodan så mycket mera sannolikhet. Senare finna vi honom såsom apostlamedhjelpare verksam att vidare utbreda kristendomen. Han war sin släkting Barnabas' och aposteln Pauli följeslagare på deras första missionsresa genom Syrien, öfver ön Cypern och genom en del af mindre Asien. Men denna gång kom han blott till Perge i Pamfyljen, stilde sig här ifrån dem och återvände till Jerusalem. Hans första ungdomliga mod hade icke wisat sig kunna hålla profwet. Derfor wille icke heller Paulus taga honom med på sin andra resa. Han wille hafwa fasta män, hwilka icke weso eller swigtade, när det gälde att förkunna fridens evangelium. Den starke mannen höll obewekligt fast wid sin åsigt, då Barnabas vidare försökte förmå honom att medtaga Markus; ja, deras ordwexling blef skarp, så att de för Markus' skull stildes åt och foro åt hwar sitt håll. Apg. 15: 39.

Men senare har dock af den swigtande ynglingen blifwit en fast man, en god Kristi stridsman, och, hwad som i synnerhet är glädjande, under Pauli första fångenskap i Rom finna vi honom åter bland hans följeslagare. Kol. 4: 10. Til. 24. Detta war år 62. Härefter följde han en lång tid med aposteln Petrus och war med honom i Babylon, ty i 1 Petr. 5: 13 helsar han de kristna, till hwilka han skrifwer, från sin son Markus.

De sista underrättelser, som den Heliga Skrift gifwer oss om honom, finna vi i 2 Tim. 4: 11. Der skrifwer Paulus till sin lärjunge Timoteus under sin andra fångenskap i Rom, då många hade öfwergifwit honom: Lukas är allena med mig. Tag Markus till dig och haf honom med dig; ty han är mig mycket nyttig till tjenst. Paulus, som war nära sin martyrdöd, längtade nu efter den samme Markus, hwilken förut en gång hade öfwergifwit honom, när ingen dödsfara hotade. Ett bättre vittnesbörd hade han icke kunnat gifwa honom. Så hade, genom Guds Ande, af den eldige men wankelmodige ynglingen blifwit ett kraftfullt lejon, hwilket ständigt lät se sig på kyrkans farligaste stridsplats, ömsom i den gamla hedniska werldsstaden Babylon, ömsom i westerlandets ännu mäktigare hufwudstad Rom.

Utom hwad den Heliga Skrift berättar, har kyrkohistorien

också åt oss bewarat några tillförlitliga underrättelser om Markus, enligt hvilka han varit Petrus behjelpig wid hans apostoliska verksamhet och sedan af denne blifwit sänd till Egypten. Här har han grundat många kristna församlingar, särdeles den sedan så blomstrande församlingen i Alexandria, hwilken han sjelf i stor wälsignelse såsom biskop förestod, troligen ända till sin död. Men hwar, när och huru hans död har timat, derom hafwa inga trowärdiga historiefkrifware öfwerlemnadt oss någon underrättelse.

Enligt vittnesbörd af alla kyrkofäderna under de tre första århundradena, har Markus under aposteln Petri ögon och sårskilda ledning skrifwit sitt evangelium, och detta just i Rom, troligen år 63. Detta evangelium liknar också till hela sin ande både Markus och hans mästare Petrus, i hwilkens namn och ande det är författadt. Såsom Petrus icke älskade långa tal, utan alltid med ett rafft, kort och kraftfullt kärnspråk beledsagade de handlingar, hwilka uppenbarade hans hjertas hemligaste rörelser, så finna wi det äfwen här. Öfwerhufwud taget skulle detta ord gälla för hedningarna i allmänhet och i synnerhet för de verkamma romarne. De handlade också hellre än de höllo långa tal. För sådana menniskor passade icke ord, utan handling. Derför gifwer oss också Markus' evangelium icke Herrens tal, utan framställer Kristi bild genom hans gerningar. Men då det någon gång meddelar oss hwad Herren talat, så är dock aldrig hela talet anfördt, såsom hos Matteus och Johannes, utan blott kraftorden och de kärnfullaste tankarna blifwa åt oss bewarade: För det mesta följde de slag på slag utan sammanbindning med hwarandra, såsom den ena bliften följer den andra. Det är såsom om Markus hade trädt fram på städernas torg och genom förkunnandet af Guds mäktiga gerningar hade welat bringa de oförberedda hednasolken först till förundran, från förundran till uppmärksamhet och från uppmärksamhet till uppskafning ur deras hedniska willfarelse. Han framställer Jesus såsom Guds Son, utrustad med gudomlig magtfullkomlighet. Derför benämner han icke, såsom Matteus, hwilken skref för judarne, sitt evangelium: **Historien om Jesu Kristi börd, Davids sons, Abrahams sons**, utan: **Detta är begynnelsen af Jesu Kristi, Guds Sons evangelium**. Hedningarna berättade mycket i sina gamla fabler om gudasöner, hwilka utfört underfulla gerningar på jorden;

och i synnerhet romarne påstodo, att deras stad war anlagd af gudasöner. I åtanke af sådana fabler predikar Markus för hedningarne om den ende sanne Guds Son, för att wiinna dem genom det onedelbara intrycket af den härlige och upphöjde. Han framställer Jesus, den store undergöraren, i friska och lifliga färger för deras själs ögon, han visar dem bild wid bild, handling wid handling, och tecknar med sina korta kraftord werkan af desamma, ofta mer i det enstilda än de andra evangelisterna.

Profeten Esajas säger: **Du** oß är födt ett barn, en **Son** är oß gifwen, **hwilkens** herradöme är upå hans arlar: **Och** han heter **Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Ewig Fader, Fridfurste**. Es. 9: 6. Om i dessa ord den utlofwade frälsarens hela härlighet skall wara uttalad, så visar Markus oß honom förnämligast, såsom Gud **Underlig, Kraft och Hjelte**, hwilken blifwit fött och bott ibland oß. Kristi profetiska och konungsliga embete äro således för oß tecknade i kraftigare drag än hans öfwerstepresterliga embete i den lefwande tafs, som evangelisten Markus för oß framhåller, men hans öfwerstepresterliga embete framhålles dock ganfsa kraftigt och klart, och hela lefnadsteckningen är utmärkt för sin lifaktiga framställning af Kristi person och werk, så att mycket stulle fattas oß, om Markus' evangelium saknades. — Wi ståda häruti Kristus såsom Lejonet af Juda, som wunnit seger öfwer alla våra andliga fiender, och som lefwer och regerar och skall fullborda denna seger så, att han lägger alla sina fiender till sin fotapall. Upp. 5: 5. Lofwadt ware hans namn, som står till folks baner, segerbaneret, salighetsbaneret för den fallna werlden! Honom skola hedningarna fråga efter, och hans hwila skall wara ära. Es. 11: 10.

Evangelisten Lukas.

Genom nåden ären I frälste. Es. 2: 5.

Lukas, författaren till det efter hans namn nämnda evangeliet samt Apostlagerningarna, war född hedning, den ende, hwilken icke härstammade från det gamla förbundsfolket, hwilkens tunga warit en så god skrifwares penna, att han war wärdig upptagas ibland författarne till nya testamentets böcker. Huru och wid hwilken tid han har gifwit sig till den

store Herden och våra själar's Biskop, känna wi icke, emedan den anspråkslöse mannen aldrig talar om sig sjelf. Första gången omtalas Lukas såsom aposteln Pauli följeslagare i Troas i mindre Asien, just när denne, tillföljd af en underbar syn om natten, beredde sig att lemna Asien för att också bära evangeliets budskap öfver till den werldsdel wi bebo. Ifrån denna tiden war han aposteln's trogne följeslagare på hans andra och äfwen till en del på hans tredje missionsresa. Wi hafwa hans penna att tacka för de noggranna och lifliga beskrifningarna af dessa resor, hwilka äro upptecknade i Apostlagerningarne. Dock, hwad han sjelf har lidit och kämpat med, derom nämner han i sin djupa hjerteödmjukhet ingenting. Blott emellan raderna kan man läsa de lätta antydningarna, att han har varit ett vittne till de stora verk, hwilka Gud utfört ibland judar och hedningar genom sitt utvalda redskap Paulus. Han wille för sin person icke gälla någonting i Guds rike. Det synes honom nog stor nåd, att få beledsaga denne Jesu Kristi stridsman och under hans band och bojor, genom trogen, sonlig kärlek trösta och stärka honom. Och detta har han troget gjort. Han har hållit ut hos Paulus, medan denne i två år war i fängelse i Cesarea, och derifrån följde han med honom till Rom för att tjena sin dyre lärare och offentligt bekänna sig till honom, äfwen om han derför skulle dö med honom. Derför kallar Paulus honom i brefwet till Kolosserna, hwilket blef skrifwet under denna tid: **Den älskelige.** Och senare, när den store hedna-aposteln för andra gången war fången i Rom och wäl wiste, att tiden för hans afsked war för handen och då, wid hans första förswar, ingen gjorde honom bistånd, utan alla öfwergåfwo honom, skrifwer han till sin Timoteus: **Lukas är allena när mig.** Så har den Helige Ande för den man, som aldrig wille tala om sig sjelf, oaktadt så många blad genom hans hand inkommit i den Heliga Skrift, styrkt så, att i en annan bok af denna skrift ett wisserligen kort, men öfwer all beskrifning dyrbart minne blifwit bifogadt hans namn. **Lukas är allena när mig.** Låtom oss vara nöjda med detta vittnesbörd af den döende Paulus! Det betyder då icke så mycket, att efter Guds rådslag, inga tillförlitliga underrättelser blifwit bibehållna om hans lif, om hans lidanden och om hans död.

Lukas har från att wara en läkare för kroppen, blifwit

en verklig sjärläkare. Hans skrifter äro kostliga läkedomar, hvilka intill denna dag hafwa gjort fränka hjertan friska och ännu skola helbregdagöra många intill dagarnes ände. Wid författandet af dessa skrifter höll han det för sin synnerliga pligt att noga efterforska allt hwad som tilldragit sig med Jesus af dem, som från början varit ögonwittnen och ordets tjenare. Han wille grunda sin egen tro, så wäl som sina kristliga bröders, på den allra säkraste och fastaste sanning. Luf. 1: 1—9. Hans sorgfällighet hafwa wi att tacka för den utförliga och öfwer all bestrifning älskliga berättelsen om Jesu födelse och alla de underbara händelser, som föregingo och äfwen efterföljde densamma. Ingen annan evangelist berättar derom, och med hwilken tacksam glädje skola wi icke, i synnerhet wid julhögtiden, erinra oss den dyre mannen, hwilken för alla tider så kostligt bidragit till vår julfröjd. Sitt evangelium, likasom Apostlagerningarna, har han enligt gamla kyrkofäders försärran författat under Pauli ögon, Apostlagerningarna under den första fångenskapen i Rom och evangeliet någon tid förut. Man märker det också af skrifsättet. Ty såsom i Markus evangelium Petri kraftfulla och hastigt handlande sinne wisar sig, så möter oss i Lukas evangelium omiskänneligt Pauli karaktär att wara stark genom Guds nåd, att älska, emedan många synder äro förlåtna. Såsom Lukas sjelf är en läkare, så framställes också Kristus i detta evangelium såsom en rätt läkare, hwilken är kommen att göra de fränka helbregda. Hwar och en i hela werlden, som känner sin andliga fränhet, antingen han är jude eller hedning, skall genom Herren Jesus blifwa helbregdagjord, så snart han slår sig för sitt bröst och säger: Gud, miszkunda dig öfwer mig syndare! Nåd, men en nåd, som allt folk wedersfaras skall, det är det stora ämne, hwaröfwer Lukas alltid åter och åter predikar. Om detta ämne handla alla de berättelser och liknelser af Herren, hvilka genom Lukas blifwit oss meddelade. Publikanen i templet, det förlorade fåret, hwilken liknelse Matteus blott antyder, den förlorade penningen, den förlorade sonen, liknelsen om bönens kraft, Luf. 18: 18, berättelsen om synderskan, liknelsen om fiskonträdet, Luf. 13, röswaren på torset — alla dessa liknelser och berättelser andas nåd, intet annat än nåd, och utur denna nåd, ur förlåtelsen för stora synder, uppväxer stor kärlek.

Detta är den brunn, ur hwilken **allena** kärlek till Gud och bröderna kan framqwälla, men icke ur menniskans eget hjerta, icke ur någon egen helighet och rättfärdighet. Nej, presten och leviten gingo förbi den slagne och sårade brodern, fastän de tyckte sig wara rättfärdiga och heliga. Det war en iskall rättfärdighet, en stenhård helighet. Så framställer Lukas för alla nådehungriga själar särdeles klart evangelium om **Jesus, syndares store frälsare**, då deremot Matteus förnämligast förkunnar den utlofwade **Messias**, och Markus prisar Kristi härliga **hjeltegerningar**, framställer honom såsom **segravens öfwer lif och död**. Men att denna Guds nåd, som uppsöker det förlorade, är allmän och icke längre bunden wid lagen, det är widare den hufwudsakliga synpunkt, ur hwilken vår evangelist, i ljuset af paulinist åfsådning, utför sitt grundämne. Redan i sitt evangelium anför han företrädeswis alla ord och gerningar af Herren, som wisa, att också hedningarna äro medarfwingar till himmelriket. Men i synnerhet gifwer han oss i Apostlagerningarna vittnesbörd om denna frihet och om Guds allmänna nåd, hwilken alldeles icke skulle wara bunden wid de judiska stadgarna. Denna särskilda betydelse af Apostlagerningarna har också Luther redan framhållit och prisat.

Men huru innerligt evangelisterna sammansmälta i hwarandra, derpå må wi anföra ett exempel: Ehuru Lukas war kallad ifrån hedendomen, gifwer han dock detta Herrens ord sin ära: **Saligheten kommer ifrån judarna**, och evangelisten Matteus, som war af judarne, berättar, huru till den nyfödde judafonungen de första hedningar framträda, nemligen de wisa från Österlandet, och gifwa barnet såsom werldens frälsare sin hyllning. Lukas har gjort hedningarnas kallelse att wara medarfwingar af Guds nåd till sitt hufwudämne, och visar uti inledningen till sitt evangelium den rätta judendomen, hwilken wäntade på salighetens uppenbarelse i Kristus. Han visar först, huru Herren genom ängeln's uppenbarelse förhärlligade det öde templet i Jerusalem, han visar oss, huru de fromma herdarne från Betlehem omringade frälsarens krubba och framställer de wördnadswärda, fromma israeliterna, en Simeon och en Hanna för vår själs ögon. Så har på Lukas, den forne hedningen, i ordets fullaste mening hans mästares ord gått

i fullbordan, Rom. 11: 17, 18: Om du, som war ett wild-oljoträd, blef der inympad och är worden delaktig af oljoträdets rot och fetma; så beröm dig icke emot qwistarna. Om du berömmar dig, så bär ju icke du roten, utan roten bär dig.

Jesu Kristi härlighet, såsom det är betygadt af det tredje bland evangelierna, är alltså Guds Sons nåd och barmhertighet, hans frälsarekärlek och syndaförlåtelse. Men underbart! — förtunnarne af denna kärlek till syndare äro ibland apostlarna just Paulus, den store kunskapsrike fariseen, och Lukas, den bilbade läkaren, den lärde och wise af denna werlden, hwilka båda efter den naturliga menniskan hafwa stått allra afslägsnast från denna Guds salighetsordning. Här har Esajas profetia blifwit uppfylld: Han skall hafwa de starka till rof, och Kristi ord: Förty det är icke I, som talen, utan det är eder Faderns Ande, som talar i eder.

Man har ingen grund att tro, att den läkaren Lukas, från hwilken aposteln Paulus anför helsningar i breswet till de Kolosser, warit en annan än evangelisten *). Ibland de drag, som uti Lukas evangelium synas wisa, att författaren hade en läkares blick, är wäl detta det skönaste, att i berättelsen om huru Markus blef sårad med Petri swärd, han allena tillägger den anmärkningen, att Jesus gjorde det afhuggna örat helbregda. Men man har äfwen trott sig finna en läkares öga, minne och åstådningssätt antydda i andra drag uti Lukas evangelium. Dessutom har en kyrklig uppgift af mycket senare tid gjort honom till målare, men detta är en saga som saknar grund, måhända uppdiktad af den förutsättning, att Lukas, såsom den ende förut warande hedningen och greken ibland evangelisterna, skulle föreställa den gamla hedniska werldens konst, hwilken såwål som wetenskapen, också skall tjena Kristus. I högre mening woro wissserligen alla fyra evangelisterna stora målare, emedan hwar och en af dem framstälde Herren Jesus i sårstildt ljus och dager, wisande den oändligt rika personlighet, som omfattade både gudomen och mandomen och som bär sitt herradöme på sina axlar. Härwid hade Lukas

*) Å andra sidan får icke heller denne Lukas, hwilkens namn är en förkortning af Lukanus, förwexlas med Lucius af Cyrene. Apg. 13: 1.

isynnnerhet det fall, att i höga, hänförande drag måla Jesu gudomliga menstflighet, hans himmelska helbregdagörande tärlek, hans medlidande och hans outtröttliga huldhet i hans barmhertighetsumgängelse med de sjuka, elända och förlorade.

Men hvarifrån var denne trogne grek och huru kom han i apostelns gemenskap? Flera kyrkofäder uppgifwa, att han var född i Antiochia i Syrien. Då skulle den berömda staden, i hwilken den stora, wördnadsbjudande kristna moderförsamlingen ibland hedningarna uppblomstrade, hafwa varit hans fädernestad. Man höll honom också tidigt i den kristna kyrkan för en af Jesu 70 lärjungar. Huru härmed än må wara, så motsäges åtminstone icke denna uppgift af ingångsorden till hans evangelium, hwaruti han förklarar, att han **allting utfrågat hade af dem, som af begynnelsen det med sina ögon sågo och sjelfwa en del woro af det de sade**; ty de 70 lärjungarne hörde ju icke till dessa ögonwittnen till allt. Ja, äfwen några gamla kristnas tanke, att Lukas just war den lärjungen, som gick med Kleofas till Emaus på uppståndelsedagen, har ingenting osannolikt. Antager man dertill den gamla meningen, att Lukas war en af Herrens 70 lärjungar, så skall man finna det märkwärdigt, att just han allena berättar om de två lärjungarnes gång till Emaus och att denna berättelse är så åtfäddlig och gripande, såsom om berättaren sfildrade sitt innersta lifs erfarenheter.

Under det evangelisten Markus befann sig än uti Pauli och än i Petri sällskap, men af kyrkofäderna ändå företrädeswis framställes såsom Petri följeslagare och medhjelpare, se wi Lukas såsom en evangelist, som uteslutande och med trogen tillgifwenhet följde aposteln Paulus på hans stora hjeltefärd. Wi weta icke noga när evangelisten blef aposteln Pauli följeslagare, ehuru han uti sin andra skrift, nemligen Apostlagerningarna, gifwit oss några antydningar, hwaraf wi kunna sluta hwilka resor han gjort med aposteln. **Då wi nu seglade af Troas m. m. Apg. 16: 11.** Med dessa anspråkslösa ord framträder han i Apostlagerningarna såsom Pauli följeslagare i det stora ögonblick, då denne till följd af en underbar, djupt betydelsefull syn öfwer gaf kusten af Mindre Asien för att bära salighetens budskap till vår werldsdel, Europa. Med denna apostelns sjöfärd börjar hans andra missionsresa, som han företog omkring år 51. I Filippi i Macedonien blef Paulus

med sin apostoliske medhjelpare Silas, en man med profetiskt gäfska, från församlingen i Jerusalem, kastad i fängelse, emedden han helbregdagjort en spåqwinna. Sedan Paulus och Silas blifwit befriade och rest derifrån, synes Lukas hafwa blifwit qwar i Filippi. Man kan wäl räkna det till apostelns stora, andliga frigörelse, att han icke förde alla sina medarbetare i elden på en gång. Sannolikt blef Lukas qwarlemnad för att efter Pauli afresa wårda planteringen i Filippi. Men då Paulus derefter på sin tredje missionsresa ånyo besökte Filippi, förenade sig evangelisten åter med honom och war i hans sällskap på hans återresa äfwen från Troas till Jerusalem. Apg. 20: 6. Här blef han med införd i apostlarnes sällskap. Kap. 21: 18. Men i Jerusalem blef han åter skild från sin älsflige lärare. Judarne stodo efter Pauli lif, och derigenom kom han i romerskt fångenskap samt fördes ifrån Jerusalem till Cesarea. I Cesarea förenade sig Lukas ånyo med honom, och med stor själförsakelse deltog han uti alla faror och lidanden, som förestodo aposteln. Det beslut, som afgjorde, att aposteln skulle sändas till Rom och stå till rätta inför kejsaren, angick således äfwen evangelisten. Sedan nu beslutadt war, att **vi skulle segla till Walland (Italien)**, kap. 27: 1, dessa ord wisa huru nära förbundna evangelisten och aposteln woro med hwarandra. Således gjordes om hösten år 60 e. Kr., f. den stormiga sjöresa, på hwilken aposteln Paulus, genom Guds Andes kraft, i stället att för folket på skeppet wara en mistänkt fånge, blef i andlig mening deras lots och styrman, ja, man kunde säga, deras egentlige kapten och en beskyddare för skeppet och manskapet. I Rom wistade sig Lukas såsom en af apostelns ståndaktigaste följeslagare. Aposteln helsar från honom i sitt bref till församlingen i Kolosse. Vi finna honom äfwen i brefwet till Filemon ibland de helsande, som woro närvarande hos aposteln. I den andra fångenskapen, som Paulus utstod i Rom under Nero, war Lukas åter med och deltog i hans lidande. Ja, när Paulus stref det andra brefwet till Timoteus, war Lukas allena med honom. Demas hade förmodligen blifwit modlös genom den ensamhet och öfwerhängande fara, hwaruti aposteln befann sig under Neros försträcktliga regering, och därför öfwergifwit honom. 2 Tim. 4: 10. Lukas blef således trogen i hans sällskap intill döden. Han har också denne sin lärare att tacka för en rik tillväxt

i trons lif. Hvad han för kyrkan har blifwit såsom evangelist, det har han blifwit genom Guds nåd i Kristus och genom den Helige Andes gåfwa, men det menßliga redskapet, som Herren begagnade för att uppfylla honom med detta höga ljus, war aposteln Paulus. Hans skrifter wisa samma ande och åfsädningsfätt som Paulus. Sannolitt skrefs hans evangelium under Pauli tillsyn, såsom Markus synes hafwa skrifwit sitt evangelium under Petri ledning. Lukas är kyrkans paulinßka evangelist. Såsom sådan war han apostelns tjenande följeslagare äfwen i sina skrifter, och utan twiswel fortsfor han att wara det i hela sin kyrkliga werksamhet äfwen efter apostelns död.

Sannolitt skrefs Lukas evangelium tidigt, nemligen under apostelns första fångenßkap i Rom år 61—63. Ty hans evangelium är författadt före Apostlagerningarna, och äfwen denna bok synes hafwa blifwit skrifwen mot slutet af fångenßkapen i Rom år 63, ty den slutar med den underrättelsen, att Paulus blef i hela två år i Rom. Kap. 28: 30. Lukas skref de båda böcker, som utgöra en wäsendtlig del af det nya testamentet, för hela Kristi kyrka, ehuru deß första bestämmeelse war att meddela mera kristlig kunßkap och upplysning åt en man wid namn Teofilus, om hwilken man icke har någon widare kannedom; utan twiswel war han dock en man af stor andlig betydelse. I den apostoliska tiden war evangeliets förkunnaende för hela werlden innerligen förenadt med själawården för de enskilda. Namnet Teofilus betyder: **Gudälsfande**, och då Lukas skref sina skrifter för denne Teofilus, så skref han dem för miljoner andra af Gud älskade och gudälsfande själar. Egentligen har Herren låtit skrifwa hela bibeln särskildt för hwar och en enskild själ, som will salig warda.

Den gamla kyrkan har prydt Lukas evangelium med sinnebilden af oxen ibland Hesekiels djurbilder (Kap. 1), emedan han genast wid ingången börjar tala om presttjensten i templet. Man kunde likwäl med ännu mera rätt tillägga honom tecknet af en menniskobild, ty Lukas har framför allt skrifwit det menßliga evangelium, i den heliga betydelsen: evangelium om Kristi menßlighet, hans af gudomen uppfyllda, heliga och sköna, kärleksrika och barmhertiga menßlighet. Dertill war han af förshnen framför allt kallad, först och främst såsom en

bildad gref. Såsom sådan grundade han sitt arbete på sorgfälligt anlagda forskningar, och framstälde de evangeliska händelserna i en ordnad följd, wissjerligen icke den stränga tidsföljden, utan en djupt genomtänkt, sinnrik sakordning. Grundtanken i densamma är: nådelifwet, i synnerhet den förklarade frälsarens nådewerkningar, nådesordning och nådesfulländning, uti hwilken nåden blifwit skönhet och skönheten nåd, såsom det ligger i det motsvarande grekiska uttrycket, som i ett ord betecknar både begreppen skönhet och nåd. Såsom grekiskt lärd kunde evangelisten under den Helige Andes ledning framställa äfwen de apostoliska händelserna i en ordning, som wisade utbredandet af himmelriket, såwål bland judarne som bland hedningarne, i de mest talande grunddrag, hwilka flersaldigt motswara hwarandra. Dock äfwen i innehållet af hans skrifter wisar sig hans personlighet och egna bildning. Såsom bildad gref måste särstildt han hafwa sinne för den rena mensslighetens drag och den höga andliga skönheten i Jesu lif, men äfwen för de drag af Jesu menstliga medlidande och innerliga förbarmande, hwari hans gudomliga nåd uppenbarade sig, i synnerhet i de liknelser och handlingar, i hwilka Herren framställt Guds nåd i dess frihet och tron i dess salighet, i motsats emot judiskt werkhelighet och fariseiskt stenhelighet. Detta genom fristendomen upplysta sinne, såsom det uti honom antagit ett kraftfullt uttryck och klar gestalt, hade hans läfaretall ännu befordrat. Men den Helige Ande tog denna Lukas egendomlighet och förut förwärfwade bildning i sin tjenst. Den nådegåfwa, hwilken således tilldelades honom, måste sedan på det härligaste utpregla sig i Pauli skola. Och så blef då Lukas en evangelist om frälsaren, om den nåderike förbarmaren, den dagligaste bland menniskors barn och om hans själawinnande huldhet i ordets högsta mening.

Om evangelisten Lukas sista lefnadshändelser och werksamhet finnas, såsom sagdt är, inga tillförlitliga underrättelser. Sannolikt återwände han till mindre Asien efter aposteln Pauli martyrdöd i Rom. (Paulus blef, såsom våra läsare weta, halsbuggen i Rom under kejsar Neros regering.) En saga berättar, att han led martyrdöden på det sätt, att han blef upphängd uti ett oljoträd. Detta wore betydelsefullt; ty hans evangelium påminner öfwer allt om fridens oljowist,

om nådens ljusolja och oljan i lamporna, om smörjelsen af den Helige Ande. 1 Joh. 2. Kyrkofadren Hieronymus berättar dock, att han uppnådde den höga åldern af 84 år. Liksom Lukas, som åt så många menniskor gifwit himmelsk läkedom för själen, war bekant med den lekamliga läkarekonsten, så är han ett bewis, huru lekamlig och andlig läkarekonst böra förenas. Kroppen behöfwer naturliga, själen behöfwer andliga läkemedel. Är hjertat sjukt, så är menniskan olycklig, äfwen om hon ännu har en frisk kropp. Lukas wisar oss äfwen, huru grundlig wetenskap, skön konst och andligt sinne kunna och böra förenas; han wisar oss också, huru en sann kristen, huru högt han än i wetenskap och konstsinne må wara upphöjd öfwer sina likar, af Kristi kärlek drifwes till barmhertighetens verksamhet, drifwes till att göra godt mot nödställda, att förklara Herren Jesus genom den fria nådens förkunnande till de förlorades räddning och att söka publikaner och syndare, som äro på väg att lida undergång i de faror och steypsbrott, som äro så mångfaldiga i vår storartade, men swåra och farliga tid.

Evangelisten och aposteln Johannes.

(Död år 100 efter Kristi födelse.)

Johannes, eder broder, och delaktig i bedröfwelsen och i riket, och i Jesu Kristi tålmod. Upp. 1: 9. — Om jag wille, att han skulle blifwa till dess jag kommer, hwad kommer det dig wid? Joh. 21: 22.

Den ene aposteln efter den andre hade af Herren blifwit hemkallad och hwar och en af dem hade i lifwet och i döden med glädje wittnat om Herrens uppståndelse. Wisserligen hafwa blott få och dunkla underrättelser kommit till oss om de flestas verksamhet, men den uppvägrande säden i långt af lägsna länder wittnar derom, att de troget hade utfått Guds ord, och det berättas om alla, att de såsom marthrer för Herrens skull blifwit dödade. Blott en gör härifrån ett undantag. Det är Johannes, hwilken efter Herrens ord öfwerlefde alla sina medapostlar och wid hundraårig ålder dog en naturlig död. Han står wid slutet af den apostoliska verksamheten, icke blott hwad tiden beträffar, utan också beträffande betydelsen af sitt hela wäsende. Genom Petrus, klippmannen, hwilkens första

predikan på Wingstbagen omwände tretusen på en gång, hade Herren grundat sin kyrka. Paulus, med sin rastlösa verksamhet, har utwidgat byggnaden och med betänksam wiskhet och glödande iswer upprest murar och stödjepelare. Johannes, lärlefs apostel, bildar slutstenen, som förbinder alla hwalfbågarna och de särstilda uppåtsträfwande pelarne, den majestätiska kupolen, i hwars hwälfning hela byggnadens härlighet afslutar sig. I sin Uppenbarelse håller han inseglet till kyrkans härliga framtid.

Johannes, Jakob den äldres broder, war son af Zebedeus och Salome i Betsaida, wid det Galileiska hafwet. Hela familjen synes hafwa warit uppfylld af lefwande hopp om Messie snara ankomst; ty äfwen modren finna wi senare ibland Herrens lärjunginnor, hwilka följt honom från Galileen till Jerusalem. Profeternas förutsägelser hade redan tidigt i ynglingens hjerta wäckt en brinnande längtan efter den store konungen. När derför den utlofwade härolden, Johannes Döparen, lät sin wäldiga stämma ljuda i öknen wid Jordan, blef Zebedei son genast hans lärjunge, ty han hoppades, att allra först i denna kretsen skulle han få se Messias uppträda. Wi weta, huru Jesus kom till Jordan, lät döpa sig af Johannes och sedan af Anden blef förd i öknen, på det han skulle frestas af djefwulen. Efter denna frestelse återwände Herren på två dagar tillbaka till Johannes Döparen. Då, på den andra dagen såg aposteln Johannes Herren Jesus för första gången. Han stod tillsammans med Andreas hos sin mästare, Döparen, när Jesus gick förbi. Då sade Johannes Döparen: **Si Guds Lam!** Och genast följde de två honom efter och blefwo den dagen hos honom. Johannes, hwilken i sitt evangelium, kap. 1: 35—39, berättar detta sammanträffande med Herren, nämner wäl icke sitt namn, men betecknar noga stunden, då han först såg Herren. Den stunden hade blifwit för honom den wigtigaste i hans lif; ty med detta första sammanträffande war hela hans lifs rigtning för alltid afgjord. Likasom han war Herrens första lärjunge, så har han ock fullast med hela sitt wäsende gifwit sig åt honom; derför förswann för honom hans namn i hans Herres namn, och när han i den evangeliska historien måste beteckna sin person, så kallat han sig helst den lärjungen, som Herren älskade. I detta sinne, som så wille sammansmälta med Jesus, ingöt derför Herren

hela rikedomerna af sin kärlek, och inrymde honom det närmaste stället wid sitt hjerta.

Johannes tillfika med Petrus och hans broder Jakob hörde till den förtroligaste kretsen af Herrens lärjungar, somingo wara närvarande wid de högsta uppenbarelserna af hans härlighet och förnedring. Och ibland dessa tre war Johannes den närmaste till Jesu hjerta. Honom lät Herren ligga wid sitt bröst under den sista måltiden före sin död, då han instiftade den heliga nattwarden, och honom anbefalde han också döende från korset omsorgen om sin moder. Alltså sammanknöt han med det fasta bandet af moderlig och sonlig kärlek de mest älskade, som han efterlemnade på jorden och hwilka ända till slut höllo ut wid korsets fot.

Med rätta har derför kyrkan ifrån början kallat Johannes kärlekens apostel. Men detta uttryck bör ingalunda missförstås. Det finnes många ömhjertade wekkingar, hwilka icke wilja erkänna lifwets allwar, och som hafwa stor afsty för all bestämmdhet och karaktärsfasthet, då den gifwer sig tillkänna i allwarliga ord och genomgripande handlingar. De wilja öfwerallt göra afseende på det eller det, wara wänner med hela werlden, och äro så fulla af fördragsamhet och weklig estergifwenhet, att de icke en gång med bestämmdhet wäga uppträda emot öppen otro och synd. Till täckmantel öfwer sitt slappa finne kalla de det kärlek; sådan swaghet, menniskofruktan och önskan att wara menniskor till behag kalla de kärlek, och den finner man, ty wärr, icke blott hos de otrogna utan hos många kristna, till hån för Herren, hwilken för syndens skull måste gå en så bitter lidandesväg. Likasom om samma mun, hwilken prisat de fattiga och elända saliga, icke också hade utropat we öfwer de otrogna och skrymtare! Måtte nu dessa wekkingar, hwilka så gerna föra kärlekens apostel på läpparna, också söka att lära känna honom af hans lefnad och ur hans skrifter! De skulle snart beskyllda honom för hårdhet och kärlekslöshet, emedan han rent ut motsäger deras falska begrepp om kärlek. Redan af naturen war Johannes fiende till ett sådant sinne-lag. Han förde ifrån ungdomen ett mera tillbakadraget lif och lefde mer i den inre werlden. Den yttre werlden war för honom wida mindre vigtig. Men hwilken som antastade hans inre helgedom, framkallade hos honom en kraftig yttring af helig nitälskan och omvilja. Herren kallade honom tordöns-

barn, ja han måste straffa och tillbakahålla hans Elias=ifwer, emedan en ohelig wrede blandade sig deruti. Herre, så sade han tillika med Jakob, då en af samaritanernas städer icke wille emottaga Herren, **will du, så wilja wi säga, att eld måtte komma ned af himmelen och förtära dem, såsom ock Elias gjorde.** Då hotade Herren dem och sade: **I weten icke hwars andas (barn) I ären.** Luk. 9: 52—56. Men då nu, genom Herrens kärlek, hwilken icke will förderfwa utan frälssa menniskornas själar, denna oheliga eld blef dämpad och förklarad till en kärlek, som brann af helig ifwer att föra själar till lif och salighet, så blef dock en sådan nitälskan qwar, som i helig owilja förtörnades öfwer allt ogudattigt wäsende, all förwändhet och otro. Ty blott det är en sann kärlek, hwilken såsom rosen med törnen, är bewäpnad med en rätt och helig wrede. Denna allwarssamma kärlek kunde också ären icke förswaga hos Johannes. Ännu i sin höga ålder stref han i sitt andra bref (v. 10, 11): Kommer någon till eder och icke hafwer denna lärdomen med sig, undsån honom icke i hus och helsen honom icke heller, ty den honom helsar, han är delattig i hans onda gerningar. 2 Joh. 10, 11. Och när han en gång befann sig i ett badhus i Efesus, och hörde, att ock Cerintus, en hufwudman för irrläroarne, war i detsamma, styndade han ut och sade: "Låtom oss fly! ty huset kunde störta tillsammans, emedan Cerintus, en fiende till sanningen, är derinne." Så berättar kyrkofadren Ireneus, och berättelsen stämmer väl öfwerens med de nyss anförda orden i Johannes andra bref. I ett sådant sinne uppenbarade Herren sin rikedom af nåd och sanning. Denna rikedom inlades icke i mjukt way, i hwilket andra intryck snart skulle hafwa utplånat Herrens insegel, utan i ett fast och starkt hjerta, hwilket war i stånd att troget och rent bewara Herrens Jesu bild.

Vi kunna säga, om wi wilja skildra Johannes wäsende, att hans sinne hade den närmaste förwandskap med Herrens sinne, efter hans menstliga natur. Hans lefnad försmälte till så innerlig gemenkap med Herrens Jesu lif, att det liknade perlan, som sedan den i sig insugit ljusets strålar, åter med mild glans låter dem utstråla. Helt försvunten och förbjupad i beståndet af ende Sonens härlighet af Fadren, full med nåd och sanning, står han i sin werksamhet tillsammans med Petrus i samma förhållande, som hjertat till handen.

Redan medan Herren ännu wandrade ibland dem, war det så. Och då de woro på Iberias haf och den Uppståndne syntes dem på stranden, war det Johannes, som först igenkände Herren, men Petrus störtade sig i watten för att simma till honom. Senare, strax efter sedan pingstdagarna woro fullbordade, gingo båda, fulla af den Helige Ande, upp i templet till att bedja, då en förlamad man anropade dem om en almosa. Johannes står der, full af det innerligaste deltagande, men Petrus fattar den lame wid handen och helar honom. Såså wid de derpå följande förhandlingarna med folket och det höga Rådet, bifogar wäl Johannes der och hwar ett ord, Apg. 4: 1—19; men Petrus är den, som egentligen för ordet. Så träder också Johannes tydligen tillbaka för Petrus wid det tillfälle, då båda af apostlarne blefwo sända till Samaria, emedan evangelium der hade blifwit anammadt. Apg. 8: 14—25. Men der war icke hans närwaro öfwerflödig, icke heller mindre betydande än Petri närwaro. Just genom olikheten i deras själsbeskaffenhet woro båda rätt hänwisade till hwarandra. Likasom Herren sjelf stälde dem tillsammans, då han utsände dem att bereda Påskalamsmåltiden, Luf, 22: 8, så höllo de tillsammans och blefwo af apostlarna ställda tillsammans, på det att den innerliga gemenskapen med Herren, hwilken höll Johannes sinne i en djup och innerlig ro, skulle lugna Petri starka werksamhetsifwer och hålla den på den rätta höjden och i den rätta jernwigten. Hade båda senare warit tillsammans i Antiochien, så hade Petrus wäl intet ögonblick afwitit från den rätta evangeliska riktningen. Gal. 2: 11—14.

I denna stilla werksamhet synes Johannes länge hafwa blifwit qwar i Jerusalem. Kanske war det först krigsoroligheterna, hwilka slutade med Jerusalems förstöring, som nödgade honom att lemna judalandet. Han begaf sig då till Efesus för att efter Petri och Pauli död öfwertaga wården af de nu faderlösa församlingarna i mindre Asien. Sedan han hade tagit sitt egentliga hem i Efesus, gjorde han derifrån flera rundresor till de andra församlingarna. På en af de samma, så lyder en gammal berättelse, fann han en yngling af mycket intagande utseende och med ett hjerta, som war tillgängligt för sanningen. Genom sin faderliga kärlek wunn Johannes honom snart för evangelium och öfwerlemnade honom wid sin

afresa i församlingens biskops wård. Men werldens lust segrade hos ynglingen öfwer begynnelsen af nådens verk i hans hjerta. Han lösryckte sig från församlingen, förde ett tringdrifswande lif, sjönk steg för steg allt djupare och blef till slut anförare för ett röfwareband. Efter någon tid återkom Johannes och frågade biskopen efter sin son. "Han är död", swarade denne. "Så för mig då till hans graf", sade aposteln. "Ack, kunde jag det!" swarade biskopen. "Han lefwer ännu till troppen, men han är död ifrån Gud och från det goda." Johannes erfor nu den sorgliga historien. Genast ilade han, drifswen af kärlek, ut i öfnen, lät af röfwarebandet taga sig till fånga och föra sig till den höfding. När denne såg den ärewördige aposteln, sin andlige fader, komma till sig, blef han gripen af djup blygsel och flydde. Men Johannes bewingade sina steg och ropade: "Min son! hwarför flyr du för din fader? Frukta icke, det är ännu hopp för dig! Kristus har sändt mig." Darrande och med nedslagen blick blef ynglingen stående, men Johannes omfamnade och kyssade honom och gaf sig ingen ro förr, än han hade återgifwit honom till församlingen och sett honom omvänd och bestäad i sanningen.

Men denna vår apostels stöna och wälsignelsebringande werksamhet blef en tid afbruten under den förföljelse, som utbröt öfwer de kristna, under kejsar Domitianus. En kyrkofader berättar, att på kejsarens befallning hade Johannes blifwit fastad i en kittel med sjudande olja, men hettan hade icke kunnat stada honom, och han hade ofstadad åter kommit upp derur. Huru härmed och må wara, det säkra är, att kejsaren förwisade honom till den ensamma, ödsliga klippon Patmos. Här sysselsatte denne trogne Herrens tjenare sitt hjerta och sina tankar utan twifwel med de öfwergifna församlingarnes tillstånd, af hvilka somliga woro i stor fara för irrlära och slapphet i det kristliga lifwet. Så, hans bedjande blick stådade på hela kyrkan och forstade i bön och betraktelse efter den slutliga utgången af så swåra förföljelser, så stora strider och hotande frestelser. Och si, då war han i anden på en söndag, och Herren uppenbarade för honom i underbara syner hwad som komma skulle. Och hwad Johannes hörde och såg, det har han för alla tider lemnat skrifwet i sin **Uppenbarelse**. Den börjar med Jesu personliga uppenbarelse för honom, och derpå följa allwarliga, förmanande ord till de sju församlingar i Asien, men allt detta

gäller icke blott dessa församlingar, utan har profetiskt betydelse för kyrkans hela tid i alla århundraden. Sedan såg han himmelen öppen, och der inne Herrens härlighet. På stolen satt en med en bok i sin hand, förseglad med sju insegel; och si, Lammet, som slagadt war, tog boken och öppnade de sju insegel, af hvilka hwart och ett framwisar en ny syn. Vid öppnandet af det sjunde inseglet framträdde sju änglar med basuner, genom hvilkas toner sju nya utvecklingar af Guds rikets historia blefwo aflöjade. Medan den sjette ängeln basunade, låto sju tordön höra sina röster, men på Herrens befallning blefwo de beseglade. Sedan den sjunde ängeln basunat, kommo sju andra änglar med sju wredesfålar, hvilkas utgjutande medförde swåra straffdomar öfwer jorden. Slutet af det hela utgöres af det antikristliga rikets undergång och nedkommandet af det nya Jerusalem. Så framtränger sig, ända till den sista härliga segern, den ena utvecklingen och den ena straffdomen efter den andra, och hela historien af Guds rike på jorden består endast af allvarsamma och swåra domshandlingar, hvilka blott det oförståndiga ögat hos denna werldens barn aldrig kan warseblifwa, under Guds rikets gång genom tiden. Domen öfwer denna werldens furste är att han skall utkastas. Han är öfwerwunnen, och så ofta han åter vill samla sina krafter, lider han allt större nederlag, till de han blir kastad i den brinnande sjön. Ty genom alla dessa we, hvilka för de troende äro förbundna med stor ångest, utför Herren sin dom till seger; och ryttaren på den hwhita hästen med båge och krona drager ut härlig och segerrik genom alla århundraden och med rättfärdighet, wisshet och magt att öfwerwinna och få seger. Upp. 6: 2. Detta är den hemlighetsfulla, underbara Uppenbarelsesboken, hwars enstildheter det icke före de fullbordan skall lyckas att uttyda, men grunddragen af densamma äro omistänneliga i Guds rikets historia, och den skall i synnerhet tjena dertill, att befordra ett heligt allwar hos de troende och att under alla strider, straffdomar och förföljelser rigta deras blick och hopp på det obeskrifligt härliga målet.

Efter Domitiani död fick Johannes återkomma till Efesus. Han fortfor här på sitt wanliga sätt att hafwa uppsigt öfwer församlingarna, träffa nödiga anordningar, lära och förmana och afwärja irrläror och föda Kristi hjord med lifwets ord. Hans höga ålder medförde dock det, att hans yttre verksamhet

infränkte sig inom allt mindre kretsar. Men så mycket mera syntes hans inre lif i tro och i kärlek till Herren fördjupa och utvidga sig. Och detta kom till nytta för en mindre krets af yngre vänner och lärjungar, hvilka i Gjesus hade bildat sig omkring den ärewördige patriarken och åhörde hans kärleksfulla tal och berättelser om Herrens vandring på jorden. På den stora wälsignelsen här af är Polykarpus, sedermera biskop i Smyrna, ett talande bewis. Men innan apostelns jordiska hydda blef nedbruten, skulle det inre lifwets nardusolja blifwa utgjuten långt utöfwer denna lilla krets och med sin wälluft uppfylla hela huset af Jesu Kristi kyrka i alla tider, ty han skref nu sitt evangelium och sina trenne bref.

Johannes evangelium har gansta betecknande blifwit kalladt Jesu Kristi hjerta. Luther kallade det det enda, rätta, ljusliga huswudevangelium. Då de tre första evangelierna redan woro skrifna, så behöfde historien om Jesu wandel på jorden icke mera utförligt blifwa beskrifwen; Johannes kunde nöja sig med att berätta några wiktiga tilldragelser, hvilka af de andra icke blifwit så omtalade. Öfwer huswud måste de händelser han berättar blott tjena såsom inledning till de härligaste och innehållsrika tal, i hvilka Herren uppenbarar den djupaste grunden af sitt wäsende. Huru Herren hade burit wittne om sig inför lärjungarne, det hade hos Johannes blifwit i hans ande allt mera åftåbligt, förklaradt och lefwande. Hela den gudomliga ljus- och lifsfullheten i enfödde Sonen har Johannes i sitt evangelium framställt för oss. Han börjar med **Ordet**, som war i begynnelsen, genom hwilket alla ting gjorda äro, och som upplyser alla menniskor, som komma i werlden. Ordet wardt kött, och Johannes såg hans härlighet. Ende Sonens härlighet betygas af Fadren från tid till tid genom särskilda röster från himmelen och äfwen genom de verk af allmagt och nåd, hvilka han gifwit honom att fullända. Om denna härlighet vittnar Jesus sjelf i sina tal till lärjungarne och folket, i synnerhet i de liknelser, hvilka Johannes har bewarat åt efterwerlden. Då nemligen liknelserna i de tre första evangelierna alla hafwa asseende på det genom honom grundade himmelriket, så hafwa de, som förekomma i Johannes evangelium, utan undantag Herrens egen person till medelpunkt. Han kallar sig **werldens ljus**, Joh. 8: 12, **det lefwande brödet**, som nedkommer från himmelen, Joh. 6: 51, **lefwande watten**,

och säger oss, att den deraf dricker, skall icke törsta till ewig tid. Joh. 4: 10—14. I denna trefaldiga krona på Herrens hufvud strålar oss till mötes hela fullheten af den i honom inneboende gudomen. En annan trefaldig liknelse visar, huru lifwet skall blifwa oss gifwet genom hans död. Kristus är det **fanna winträdets**, Joh. 15: 1, som låter sina grenar dricka af sitt lifsblod, han är **hwetefornet**, som måste falla i jorden och dö för att bära mycken frukt, Joh. 12: 24, och därför blir kronan på hans hufvud en **törnekrans**, ty han är **Guds Lam**, som borttager werldens synd. Joh. 1: 29. Ändtligen afbildar det tredje tretalet Herrens styrelse i sin församling. Han är **Rejonet af Juda släkte**, som har öfwerwunnit. Upp. 5: 5, han är den **gode Herden**, som gaf sitt lif för fåren och med sin herdestaf leder de sina på betet. Joh. 10: 11. Han är också **Brudgummen**, som eger bruden. Joh. 3: 29. I dessa tre gånger tre underbart sammanpassade liknelser blir det uppenbaradt, huru Sonen är förklarad i Fadren och Fadren i Sonen, och huru alla, som tro på honom, skola blifwa ett i Fadren och Sonen. Den ljusa glanspunkten, från hwilken hela rikedom af denna härlighet utstrålar, är den öfwerstepresterliga bönen. Joh. 17. Men emot denna härlighet uppträder denna werldens hela mörker och fiendskap. Han kom till sitt eget, och hans egna anammade honom icke, och smärtan öfwer denna fiendskap mot ljuset har allra wäldigast genombäfwat kärlekens apostel. Hans evangelium visar i lefwande målningar fortgången och den allt starkare framträdande striden mellan ljus och mörker, mellan lif och död, till dess mörker och död syntes hafwa segrat wid korset, men ljuset och lifwet hade wunnit den fullkomligaste och härligaste seger. Den stund, då denna werldens furste hade magt, såsom Jesus derom sade: Detta är eder stund och mörkrets magt, war juist den stund, då menniskans Son blef i sin djupaste förnedring förklarad. Joh. 14: 30; 17: 1. Därför skildrar också Johannes så utförligt Jesu förnedring i Getsemane och inför Kaisas och Pilatus samt på Golgata och tillika hans lugna höghet och underbart förbouda seger. Han slutar sitt evangelium med den uppståndnes fredsbelöning och den högtidligt stilla morgonen wid det Galileiska hafwet, då Herrens närhet utbredde sabbatsro öfwer lärjungakretsen.

Wid sidan af detta evangelium står Johannes första bref såsom en skön fulländning. Här visas frukten af ett lif i

Kristus: Blifwen i mig, och jag i eder; såsom grenen kan icke bära frukt af sig sjelf, med mindre han blifwer i winträdet, så kunnen icke heller I, utan I blifwen i mig. Jag är winträdet, I ären grenarne, den som blifwer i mig och jag i honom, han bär mycken frukt. Joh. 15: 4, 5. Detta Herrens ord är grundtonen i Johannes första epistel, som i mångfaldiga wändningar återupprepas och alltid fullare och klarare framträder. Detta sammanhang emellan hans evangelium och brefwet uttrycker Johannes så: Hwad wi hafwa sett och hört, det förkunna wi eder, på det och I stolen hafwa sällskap med oss, och vårt sällskap skall wara med Fadren, och hans Son Jesus Kristus. 1 Joh. 1: 3. Men det hörer nu till Johannes egendomlighet, att han icke i ett fortskridande tal uttalar det fulla innehållet af sin djupa åstådning, utan han begynner alltid ånyo och synes därför för den ytlige läsaren att med blott andra ord åter säga detsamma. Men så är det sannerligen icke, utan såsom då man kastar en sten i en dam alltid nya, vidare wattenkretsar bildas, till deß de sista små vågorna beröra stränderna; så wisar oss detta bref i alltid nya och vidare kretsar Herrens härlighet, hwilken har träffat och helt uppfyllt lärjungens hjerta. **Trenne stora wågkretsar** afföndra sig tydligt. Deras medelpunkt är **Fadren, Sonen och den Helige Ande**. Fadren är **ljuset**, i Sonen ser man **lifwet** och Anden är **kärlekens band**. **Ljus, lif och kärlek** är därför förherstade i olika kretsar, ljuset i den första, lifwet i den andra och kärleken i den tredje. Men emedan alla tre i Gud äro ett, äro de icke skilda från hwarandra. Omkring Fadren rör sig den första kretsen. 1 Joh. 1: 5 till 2: 7. Gud är ett ljus, och gemenskapen med honom är ett stående i ljuset. Den som är i ljuset, **bekänner sina synder**, och blir genom Kristi blod renad från dem. Den, som är i ljuset, **wandrar också i Kristi fotspår**. Ändtligen den, som är i ljuset, **älskar sin broder**. Synden wisas här såsom mörker i motsats till ljuset. Fadrens ljus ställes här emot werldens bländwerk, som är ögonens begärelse, köttets begärelse och ett högfärdigt lefwerne. Men den, som har Fadren kär, vill icke älska werlden. — Omkring Sonen är den **andra kretsen**. 1 Joh. 2: 18, till 3: 24. Emot honom stå de okristna, hwilka förneka Sonen, och därför icke heller hafwa Fadren. Men den som blifwer i Sonen, han hafwer löftet om **ewinnerligt lif**. 2: 25. Detta

Lif är ett lif i sann **kunskap**, genom den smörjelse, som wi af honom fått hafwa, ett lif i **rättfärdighet**; ty hwar och en, som har ett sådant hopp, han renar sig, såsom han också ren är, och det är tillita ett lif i **broderlig kärlek**, hwilken också låter sitt lif för bröderna. Synden wisar sig i denna krets såsom orättfärdighet, som är från djefwulen, och såsom verkad af denne onde, såsom brodermord, ty hwilken som hatar sin broder, han är en mandråpare, och en mandråpare hafwer icke ewinnerligt lif i sig. — Anden är slutligen medelpunkten i den tredje kretsen. 1 Joh. 1, till 5: 5. Här uppträder **kärleken** i sin djupaste betydelse. Deruti står kärleken, icke det wi hafwa älskat Gud, men det han hafwer älskat oss, och sändt sin Son till en försoning för våra synder. 1 Joh. 4: 10. Men wi **wandra i kärleken**, ty han har gifwit oss sin Ande, därför blifwa wi i honom. Gud är kärleken, och den som blifwer i kärleken, han blifwer i Gud och Gud i honom. Denna kärlek till Gud verkar också **broderlig kärlek**; ty hwem som älskar den, som honom födt hafwer, han älskar också den, som af honom född är. Men af Gud född är blott den, hwilken tror att Jesus är Kristus. Därför träder här Guds Ande emot antikrists ande, hwilken icke bekänner, att Jesus Kristus är kommen i köttet. — Sedan nu detta bref framställt för oss de tre himmelska wittnena: **Fadren, Ordet och den Helige Ande** i deras enhet, ställer det wid sidan af desamma de tre wittnena **på jorden**, det renade watten i dopet, hwilket wittnar om **ljus**; **blodet**, i hwilket är lifwet, och som wittnar om **Sonen**, som gifwit sitt lif för oss, och slutligen **Anden i församlingen**, hwilken wittnar att **Anden är sanningen**. Och slutligen detta wittnesbörd om **Sonen**: Denne är sann Gud och det ewiga lifwet. **Käre barn, waken eder för afgudarne!**

Det är icke swårt att i detta bref igenkänna apostelnslifnadslopp. Stående i ljuset erkände han **Fadrens** dragande till **Sonen**, och fann i honom försoning och rening från sina synder. Då blef Kristus hans **lifsbild**, hwilken han troget efterföljde genom hållandet af hans bud. Till slut sammanflyta alla dessa bud för honom i det ena gamla och dock alltid nya budet om **kärleken**. Skönt och älsfyllt blir också detta framställt i en berättelse från den sista tiden af hans lifnad. När han nu war för swag att gå till de troendes församling, brukade man bära honom dit i en bärstol. Han sade då

till de församlade åter och alltid åter blott det ena ordet: **Barn, älfken hwarandra!** Och då man frågade honom, hvarför han alltid sade blott detsamma, svarade han: **Emedan det är nog, om blott detta sker.**

Dermed war nu också hans lefnad på jorden fulländad. Han dog hundra år gammal; men i sina tre skrifter, Uppenbarelseboken, Evangelium och Brevwen, lefwer och blifwer han, till deß Herren återkommer. Ja, det är genom Guds nåd att hoppas, att en rätt lefwande kännedom af det i dessa skrifter uppenbarade ordet skall i den sista tiden förhjelpa församlingen till en härlig lifsutveckling, i fullheten af ljus och lif och kärlek. Amen, ste alltså!

Med Johannes död woro apostlarnes lefnad, verksamhet och lidanden afslutade. Så hafwa alltså apostlarne wittnat, verkadt, bedit, kämpat och under allehanda strider och mödor segrat. De hafwa blifwit stenade, afrättade med swärd, nedstörtade utför branta berg, slagna, korsfästade, brända, warit af werlden ansedda som en förbannelse och folkens afftrap; men af Herren pryddas med kronor och wärdiga att sitta på stolar och döma de tolf Israels släkter. Såsom Herrens efterföljare också i lidandet hafwa de blifwit förebilder för alla martyrer. Desså Johannes, oaktadt han efter en hundraårig pilgrimsfärd fick sluta sitt lif i frib, har dock warit en martyr. Werldens fiendskap emot Herren, ränkerna och förförelserna af de falska profeterna, församlingarnas ljumhet och köld, har längre marterat hans milda, älfkande hjerta, än någon af de andra, och gjort honom delattig af bedröfwelsen och Jesu Kristi tålmod. På alla de själar i Kristi kyrka, som hafwa de allra djupaste behofwen af den innerligaste lifsgemenskap med Herren och af ljus i denna lifsgemenskaps hemligheter, äro denne apostels skrifter rika källador, som aldrig skola förslina. Har aposteln Paulus företrädeswis framställt den stora hemligheten af syndares rättfärdiggörelse genom tron på medlaren Jesus Kristus, så har Johannes företrädeswis framhållit Jesus såsom uppståndelsen och lifwet, såsom församlingens himmalsljus och himmalls, såsom lifwets ljus, lifwets bröd, lifwets watten etc. Efter Jakob gestaltade sig huswudsakligen församlingen af judekristna, efter Petrus med uteslutande förkärlek den romerska kyrkan, efter Paulus och de två förutnämnda den protestantiska kyrkan. Men i framtidens kyrka komma utan twifwel

äfwen de johanneiska egenkaperna i betydligare mån än hittills att ingå. Kyrkans johanneiska tidehvarf återstår ännu. Den kärlek, det lif, den ande som uppfylde denne apostel, kommer då att på det härligaste uppenbara sig. På det sättet skall den kyrkliga gestalt, i hwilken Johannes ande huswudsaktligen utgör prägeln, blifwa, till deß Herren kommer. Då skall kyrkan framstå i fullare härlighet, när äfwen denne apostel tillika med de tre förutnämnda lifsom affspglas deruti. Då få wi blicka djupare in i betydelsen af dessa Skriftens ord: *Nu blifwer tron, hoppet, kärleken, dessa tre, men störst ibland dem är kärleken.* 1 Kor. 13: 13.

Aposteln Petrus.

(Döb år 67 eft. Kr. födelse.)

När du war ung, omgjordade du dig sjelf och gif hwart du wille; men då du warder gammal, skall du uträcka dina händer, och en annan skall omgjorda dig och leda dig dit du icke will. Joh. 21: 18.

Om ingen af apostlarna har den evangeliska berättelsen meddelat så många enstilda drag, tillhörande både det inre och det yttre lifwet, som om Petrus. Hos de öfriga lärjungarne gestaltade sig finnet och lifsutvecklingen mera lugnt och stilla under umgänget med Herren Jesus. Den fullständiga förändringen hos Paulus skedde plötsligt genom Herrens uppenbarelse. Hos Petrus deremot synes det hafwa skett småningom, men under särstilda mäktiga verkningar af nåden, till deß hans innersta hjertegrund war genomträngd. Den Heliga Skrift låter oss under hans lefnadsbana känna mäktiga, afgörande ögonblick såwål af ljusa drag, som af dunkla stuggor, innan den wisar oss den wäldige apostel, hwilken Herren ifrån början såg i honom. Men slutligen står han fast omgjordad om sinna finnets länder med sanningen, sättande sitt hopp endast på den i Kristus Jesus tillbudna nåden. 1 Petr. 1: 13. Grunddraget af hans karaktär är i synnerhet ett kraftigt, bligrande mod, som dock stundom swigtade, innan han genom den Helige Ande blef beklädd med kraft af höjden. Utan twifwel war hans hjerta fullt af uppriktig kärlek till Herren då han sade: Mitt lif will jag gifwa för dig; men ännu kände han icke sig sjelf, ännu hade icke nåden öfwerwunnit själför-

troendet. Derför måste han genom en sorglig erfarenhet förödmjutas och upplysas. Hans warma, fulla hjerta låg alltid öppet på hans tunga. Herren behandlade honom särskildt såsom han behöfde det. De tillrättavisningar, som blefwo honom gifna, woro hwarje gång slag på hjertat, som äfwen trängde in och i hjertegrunden alltid fattade rotfäste.

Hans egentliga namn är Simon. Han war son till fiskaren Jonas och Johanna från Betsaida wid det Galileiska hafwet. Hans broder Andreas, Johannes Döparens lärjunge, förde honom till Jesus såsom den wäntade Messias, sedan han sjelf genom Johannes vittnesbörd hade lärt känna honom. Då upptändes i hans själ den första andliga lifsgnistan, när Herren såg på honom, och, häntydande på hans tillkommande bergfaste tro, sade till honom: Du skall heta Petrus, det betyder hälleberg. Joh. 1: 42. När snart derefter Herren på ett underbart sätt helade hans swärmoder från hennes sjukdom, upplågade denna gnista till en flamma af tro och kärlek, och andra morgonen, då Jesus gått ut till ett öde rum till att bedja der, styndade Petrus i oroligt sökande jemte de andra för att kalla Herren tillbaka. Mark. 1: 36. En annan vigtig stund för denne lärjungen inträffade, då Jesus ifrån hans båt lärde folket wid det Galileiska hafwet. Då war Simon, likasom de andra lärjungarne, icke ännu kallad att wara Jesu ständige följeslagare, utan de skötte som förut sina wanliga göromål. När nu Jesus, sedan han slutat att tala, lät lärjungarne göra en så rik fiskefångst, att den war ett tydligt underverk, blef Petrus i sitt inre så öfwerwäldigad genom känslan af sin owärdighet att wara i Jesu närhet, att han föll till Jesu knä och sade: Herre, gå ut ifrån mig, ty jag är en syndig menniska! Luf. 5: 4—11. Ju mer Herrens härlighet uppenbarade sig för honom, desto djupare kände han sin owärdighet och syndfullhet. Sådan ödmjukhet vill Herren hos sina lärjungar verka. Nu framstälde Herren detta fiskefänge såsom en förebild till den rika wälsignelse, som han framdeles wille gifwa till Petri predikan. Jesus sade till honom: War icke förfärad, härfter skall du taga menniskor. Både han och Jakob och Johannes, som woro med honom, öfwergåfwo då sina nät och följde Jesus. Snart derefter afskilde Herren ur hela lärjungastaran de tolf apostlarna. Af alla evangelisterna nämnes alltid Petrus först ibland dessa

tolf. Han hade af naturen framstående kraft och frimodighet, och stundom war han den, som förde lärjungakretsens ord och talan. Wid ett senare tillfälle se wi i hans uppförande en trogen bild af hans inre lif, såsom det war före Herrens uppståndelse. När lärjungarne en natt under storm foro öfwer Gallileiska hafwet, sågo de Herren komma gående på watten. I sin frimodighet och kärlet wille Petrus komma till honom. Han bad derom, och Herren sade kom. Petrus trodde, steg ur skeppet och började gå på watten. Men snart swigtade denna tro. Wågen försträckt honom, han började sjunka och ropade: **Herre, hjälp mig!** Och Jesus uträckt sin hand, höll honom och sade: O, du flentrogne, hwi twiflade du? Att han blef fastad hit och dit af wågorna, nattens mörker, Herrens annalkande, den ögonblickliga, frimodiga tron, de djerfwa stegen öfwer det farliga djupet, den wådliga säkerheten och genast derefter försagdheten, ångestropet, hoppet och Herrens återupprättande hjälp; alla dessa drag, hwilka i denna underbara berättelse äro sammanträngda, är en trogen afspiegling af Petri själstillstånd och lifsutwedling före Jesu uppståndelse och den Helige Andes utgjutelse. Trosfrimodighet och segerfröjd, fruktan och försagdhet, sjelfupphöjelse och ett förödmjukande fall, samt upprättelse genom nåden omwerlade med hwarandra.

Mycket tydligt se wi detta i ett ögonblick, då han stod på en härlig troshöjd. I de stilla dalarne wid Cesarea Filippi förelade Herren sina lärjungar den afgörande frågan: Hvem sägen I mig då wara? Då framträngde sig i alla hans medlärjungars namn ur Petri mun den glada, kraftiga trosbekännelsen: **Du är Kristus, Iefwande Guds Son.** Matt. 16: 15, 16. Och åter såg Herren på honom såsom förr med den djupt genomträngande blicken och stadfästade för honom det nya namnet, med det betydelsesfulla tillägget: **Jag säger dig igen, att du är Petrus (det är hälleberg), och uppå detta hälleberget skall jag bygga min församling, och helwetets portar skola icke warda henne öfvermäktiga.** Men när nu Herren widare talade med sina lärjungar om detta uppbyggande af sin församling och, öfwergående till den andra stora afdelningen af sitt lif, uppenbarade för dem nödwändigheten af sitt bittra lidande och sin blodiga död, då kände just denne Petrus sig plötsligen nedstörtad från sin in-

billade höjd. Han anade, att om hans herre icke kunde blifwa förskönad från så fruktansvärda lidanden, måste äfwen något dylikt träffa honom såsom tjenare. Nu wisar han sig på ena sidan rädd för lidande och kors, men å andra sidan hade det beröm han nyss fått emottaga gjort honom djerf, så att han och emot Herren Kristus wågade bestrida nödwändigheten af hans lidande och död. Han uppträdde emot honom och sade: **Herre, skona dig sjelf; detta wedersfäres dig icke!** Då upp-täcker Herren med fruktansvärdt allwar för honom, huru för-wändt hans hjerta war, och förer honom tillbaka till den rätta ödmjukheten med de förtroßande orden: **Gå bort ifrån mig, du satan; du är mig till hinders, ty du besinnar icke det Gud tillhör, utan det menniskor tillhör.**

Käre läsare, wi måste ännu dröja några ögonblick wid denna tilldragelse. På Kristi förra tilltal: **Du är Petrus, och uppå detta hälleberg skall jag bygga min församling,** och äfwen på de följande orden: **Sag skall gifwa dig him-melrikets nycklar; allt det du binder på jorden, det skall wara bundet i himmelen; och allt det du löser på jorden, det skall wara löst i himmelen,** söker, som bekant är, den romerska kyrkan förnämligast att grunda sitt påstående, att Herren gifwit åt Petrus ett företräde framför de andra apost-larna. Att detta är helt och hållet falskt, wilja wi just af de anförda skriftställena i korthet söka att wisä. Att Herren icke berömmar Petri person utan Petri tro, synes klart af orden i 17 versen: **Salig är du Simon, Sona son; ty kött och blod hafwer dig det icke uppenbarat, utan min Fader, som är i himmelen.** Han fräntager honom uttryckligen all egen förtjenst. På Petri tro och bekännelse alltså, såsom den enda rätta klippgrunden, will Jesus bygga sin kyrka. Härmed öfwerensstämmar hwad Paulus säger i 1 Kor. 3: 11. **En annan grund kan ingen lägga, än den som lagd är, hwilken är Jesus Kristus.** Likaså orden i Ef. 2: 20, der han säger, att de kristna äro uppbyggde på apostlarnes och profeternas grund, der Jesus Kristus öfwersta hörnstenen är. Likaledes skrifwer aposteln Johannes, Uppb. 21: 14: **Och stadsmuren hade tolf grundwalar, och i dem de tolf Lammetts apostlars namn.** Därför här är det tron på Kristus, hwilken de tolf apostlarna och förut profeterna förkunnat hafwa, som utgör grunden till det andliga templet, vår högtlöswade Guds och

frälsares kyrka. Och hwad nu nyckelembetet beträffar, hwilket den romerska kyrkan företrädeswis vill tilldela Petrus, hwarför den ock afbildar honom allena såsom nyckelbärare, så mistager hon sig wida också häruti. Ty i Matt. 18: 18 tilldelar Herren alla apostlarna magten att öppna och tillsluta himmelriket. Allt det I binden på jorden, det skall wara bundet i himmelen; och allt det I lösen på jorden, det skall wara löst i himmelen. Likaså i Joh. 20: 22, 23. **Tagen den Helige Ande. Hwilka I förlåten synderna, dem förlåtas de; och hwilka I behållen dem, dem äro de behållna.** Huru litet apostlarna sjelfwa tänkte på att inrymma Petrus något annat företräde ibland sig, än det han genom sina gåfwor hade gemensamt med Johannes och Jakob, derpå är Jakob ett exempel. Ty Jakob och icke Petrus, förde ordet wid apostlarnas och de äldstas stora möte i Jerusalem. Men mest slående wedەرlägger berättelsen i slutet af Matt. 16 den romerska kyrkans påstående. Ganskt säkert har den Helige Ande, genom hwilkens ingifwelse alla böckerna i den Heliga Skrift blifwit skrifna, just emedan han förut wiste, för hwilka mistydningar detta Kristi ord skulle blifwa utsatt, i särskild wisshet ställt så nära tillsammans **Petrus klippmannen**, på hwilken Herren wille bygga sin kyrka, och **Petrus motståndaren**, som talade så, att han war Herren Kristus till hinder. Han will dermed lära oss, att wi icke skola ståda på **personen**, och icke fästa oss wid någon sådan. Dock wi återwända till berättelsen.

Ett outplånligt intryck på lärjungens sinne gjorde, åtta dagar efter den nyss omtalade tilldragelsen, **Herrens förklaring** på det heliga berget inför honom och de båda andra mest älskade lärjungarne. Matt. 17: 1 och följ. Ännu i sitt andra bref återoppar Petrus sig härpå, såsom ett bewis på trovärdigheten af sin kallelse. Men att denna förklaring blott skulle wara den högtidliga ingången till lidandets och dödens dunkla wäg, om hwilken de himmelska budbärarne hade gudomligt uppdrag att med Herren samtala, det wille hwarken Petrus eller hans medlärjungar då förstå. Derpå lyftande tal af Herren blefwo dem förbouda, så att de icke kunde förstå dem. Luk. 9: 45. Glädjefullt och med klart förstånd hade Petrus och de andra lärjungarne följt Herren hitills, så länge de sågo stora underwerk och hörde himmelska

tal, som lände till Guds Söns allt härligare uppenbarande; men litet förmådde de alla, och i spunerhet Petrus, att följa honom i ödmjukheten, då Herren enligt Fadrens vilja på förnedringens väg steg allt djupare ned. Deremot följa just nu förnyade gånger rangstridigheter emellan lärjungarna samt de många oförståndiga och sjelfwissta frågorna, ja, motsägelserna emot Herren sjelf. Härtill hade troligen Petrus, genom sin allt för starkt framträdande sjelfskänsla, företrädeswis gifwit anledning. Deras kommo hans frågor och motsägelser, hvaruti han framstod framför alla de andra apostlarna. Herre, huru ofta skall min broder synda emot mig, och jag skall förlåta honom det? Åro sju resor nog? Matt. 18: 21. Si, wi hafwa öfwergifwit allting och följt dig; hwad skola wi få detsför? Matt. 19: 27. Aldrig skall du två mina fötter! Joh. 13: 8. Om än alla förargades i dig, så skall jag dock likväl aldrig förargas. Matt. 26: 33. Han hade blifwit slumrande och stod på en farlig höjd af säkerhet och sjelfstillit. När detsför Herren, wid annalkandet af den stora lidandesnatten, förmanade sina lärjungar, hwilka hittills så mycket de welat kunnat hemta ur fullheten af hans närvaro, men nu skulle lära att tro utan att se, war Petrus icke i ödmjukhet wilig att rätt akta på Jesu ord. Han tilltrodde sig en sådan bergfasthet, att han, i stället för att med waksamhet och bön rusta sig till den förestående striden, insomnade i Getsemane under Jesu oändligt swåra kamp, oaktadt alla warningar och böner af den trogne Herden. Mark. 14: 37, 38. Ja, han wanhelgade detta heliga böne- och trosställe genom att i föttslig iswer tillgripa swärdet. Så war då det djupa fallet ifrån den inbillade höjden nära för handen. Huru skulle han nu kunna emotstå ett plötsligt angrepp ifrån mörkrets magter? Angreppet kom lika så owäntadt som oemotståndligt, och Petrus förnekade sin Herre tre gånger efter hwarandra, ja till slut under eder och förbannelser.

Men detta är också den stora wändpunkten i hans lif. Den klara fälla af ödmjuk kärlek, som nåden i honom hade öppnat, hade wäl en tid kunnat blifwa öfwerwägt af ogräs men dock icke för alltid igenstoppad. En lika allwarsamt förödmjukande som kärleksfullt förebrående blick af Herren gaf honom ett stöng i djupet af hjertat, och då den uppståndne frälsaren tre gånger frågade honom wid sjön Genesaret: Si-

mon Zona, älskar du mig? uppslammade hos honom kraftigt kärlekens låga i förening med innerlig ödmjukhet. Joh. 21: 15. Den gamla synden hade blott kommit i ljuset för att under den allvarsamma sjelfspröfningen och ångern af ljuset blifwa straffad. Nu war han återlöst med Kristi dyra blod, såsom med ett menlöst och obesmittadt Lams, 1 Petr. 1: 19, och pånyttfödd till ett lefwande hopp genom Jesu Kristi uppståndelse ifrån de döda, 1 Petr. 1: 3, och nu wann han åter kraft och fröjd och segrande trosfrimodighet. Nu fick han emottaga af Herren det uppdraget att föda hans lam och får. Ifrån den tiden ända till Herrens himmelsfärd se wi honom också alltid främst i den apostoliska werksamheten, ihågkommande Kristi förmaning: **När du omvänd är, så styrk dina bröder!** Luf. 22: 32.

Redan dagen före pingstdagen uppträdde han bland de församlade lärjungarne med uppmaningen att fylla den lediga plats i apostlakretsen, hwilken hade uppstått genom förråbaren Jude affall och sjelfmord. Twenne lärjungar, hwilka warit vittne till Kristi gerningar, ifrån hans dop intill hans himmelsfärd, Josef Barsabas och Mattias, blefwo utwalda och framställda för Herren, under bön att han genom lott skulle utwisa, hwilken af dem det skulle blifwa. Så blef Mattias räknad till de elfwa apostlarna. Apg. 1: 15. När sedan wid pingstfesten den Helige Ande blef utgjuten öfwer apostlarna och det hördes såsom dånet af ett mäktigt stort wäder och dem syntes såsom eldtungor, hwilka blefwo sittande på hwar och en af dem, och de såmedelst hade blifwit inwigda till heliga budbärare af Kristi evangelium, så gingo de ut ibland folket och predikade bättring och tro på Kristus, hwilken Gud uppväckt hade ifrån de döda; och häruti war Petrus den förste.

Hans första predikan genast på pingstdagen, hållen för judar från åttifilliga länder, gick så många till hjertat, att 3000 läto sig döpas, och församlingen i Jerusalem blef grundad. Ifrån denna stund började en kraftig rörelse genom ord och gerningar bland de andra. Hans ord äro icke längre med lugn öfwerläggning hållna tal, utan de lifna tordönet, hwilket med magt griper och skakar hjertan. Hans gerningar frambyta med under och tecken såsom en bligt, som öfwerwäldigar allt. **Se på oss!** sade han till den från moderlifwet lanne

higgaren, hwilken bad honom om en allmosa, när han med Johannes gick upp i templet. **Silfwer och guld hafwer jag icke; men det jag hafwer, det gifwer jag dig: I Jesu Kristi Nasareni namn, stå upp och gå!** Och Petri hänförelse, med hwilken han tog honom wid handen och reste honom upp, bemäktigade sig och den helbregdagjorde så, att han sprang upp och lofwade Gud. Apg. 3: 1—8. **Hwi sen I på oss, lifawist som wi af vår egen kraft eller förtjenst hade det åstadkommit, att denne hafwer fått sin gång? ropade Petrus till folket. Gud hafwer förklarat sin Son Jesus, den I förnekat och dödat hafwen. Den hafwer Gud uppväckt ifrån de döda; och i hans namn är denne lame helbregdagjord.** Huru gladt kunde han icke med en sådan stark och lefwande tro fördraga förföljelse och lidande! Af presterna och i synnerhet sadduceerna, hwilka det förtröt att höra hans predikan om den uppståndne, blef han tillika med Johannes gripen och fastad i fängelse, men då han framhades för det höga Rådet, wittnade han också här om det namn, i hwilket allena är salighet, och då de blefwo förbudna att lära i detta namn, bekände han tillsammans med Johannes: **Vi kunna icke förtiga det wi sett och hört hafwa.** Folkets falska ledare förtörnades deröfwer, att olärde lekmän woro af Andens kraft kallade att lära i deras ställe; de woro rådlösa och måste gifwa efter för folket, som lofwade Gud öfwer detta under och läto apostlarna gå. Och när dessa återkommo till de sina, upphöjde de enstämmigt sin röst till innerlig bön, icke att Herren wille bewara dem från widare lidanden, utan att han måtte gifwa sina tjenare frimodighet att tala hans ord. Då rördes rummet, der de woro församlade, och en ny Andens utgjutelse bekräftade den gudomliga bönhörelsen. Apg. 4.

Såsom Petri frimodighet då bragte Herrens flender till tyftnad, så är och hans allwar emot all ohelighet och allt lögnwäsende i församlingen ganska gripande. **Ananias, hwi hafwer satan uppfyllt ditt hjerta, att du skulle ljuga för den Helige Ande?** På dessa ord föll Ananias död till jorden, och när snart derefter hans hustru, hwilken deltagit i bedrägeriet, trädde in till apostlarna, woro deras fötter, som begrast hennes man, redan för dörren för att också bära ut henne. Apg. 5. Då kom en stor fruktan öfwer församlingen. En stark tillwärt i inre och yttre afseende följde på denna utrensning af surdegen.

Många blefwo troende, folket fruktade för dem och ältade dem högt. Från de fringliggande städerna förde man sjuka till dem, på det de skulle blifwa helade. Sa, man lade sjuka på gatorna, att blott wid förbigåendet Petri stugga skulle falla på dem och göra dem helbregda. Kort sagdt, Andens lifsfullhet flödade genom församlingen såsom en ström, åtföljd af Herrens nådeswind. Den sadduceiske öfwerstepresten och hela hans anhang blefwo fulla af afund och iswer. De kastade apostlarne i fängelsset. Men om' natten öppnades fängelsedörren af en ängel, som gaf dem det uppdraget att säga folket de ord, som detta nya lifwet tillhöra. Med goda ord, ty de fruktade för folket, hemtade tjänarne dem derifrån inför det höga Rådet, der de uppfordrades att aflägga räkenskap hwarför de emot förbud predikat för folket. Men Petrus swarade tillika med de öfriga apostlarne: **Man måste mer lyda Gud än menniskor,** och betygade ånho: **Våra fäders Gud hafwer uppväckt Jesus, den I dräpt hafwen. Den hafwer Gud med sin höggra hand upphöjt.** Detta ord skar de otrogna i hjertat, och de tänkte att döda apostlarne, men de vågade icke utföra det, och följde derför fariseen Gamaliels råd att wänta och se hwad Gud wille göra. Sedan låto de hudslånga apostlarne och låto dem gå. Men de gingo med fröjd ifrån Rådet, att de woro wärdiga att lida smälet för Jesu namns skull.

Petri verkningsskrets, hwilken hittills warit inkränkt blott inom Jerusalem, utwidgade sig nu äfwen till fringliggande länder. Wid den förföljelse, som uppstod efter Stefani död, hade nemligen evangelisten Filippus och flera lärjungar måst lemna Jerusalem, och de hade predikat evangelium i Samariens städer samt sedan i westra delen af Palestina, i kuststäderna wid Medelhafwet, och öfwerallt hade många blifwit troende kristna. När underrättelsen härom kom till Jerusalem, sände apostlarne Petrus och Johannes till Samarien för att i tron stärka den nya församlingen och ordna allt på det sätt, som syntes nödwändigt till ett fastare grundande af evangelium. Apg. 8. Deras wistelse der hade wiktiga följder. Sæde blott dessa församlingar, hwilka hittills endast med det lugna förståndet hade uppfattat den enkla sanningen om Jesus af Nasaret, blefwo nu delaktiga af det utomordentliga, nya lif, som genomströmmade församlingen i Jerusalem, utan apostlarne aflöjade äfwen en farlig fiende till tron, hwilken i det

yttre hade anslutit sig till de omvända. En wiß Simon, en trollkarl, som Skriften kallar honom, hwilken förenade Österlandets hedniska wißhet med allehanda judiska föreställningar, hade sjelf utgifwit sig för att wara en stor Guds kraft i mennistogestalt, och genom denna högmödiga lögn förskaffat sig ett stort tillopp af folket. Han hade stenkänt blifwit en troende, och när han såg de utomordentliga verkningar af Guds Ande, som skedde derigenom, att apostlarne lade händerna på de sjuka m. fl., hoppades han genom dem kunna komma i besittning af dessa undergörande krafter och bjöd dem penningar för denna gåsna. Men huru kom han icke till fram! **Det du fördömd wore med dina penningar!** sade Petrus. Hans hjertas arghet, fullt med bitter galla och orättfärdighet, blottades stoningslöft af Petrus. Petrus bestraffade honom och uppmanade honom till bättring. — Den andra resan, som Petrus företog från Jerusalem till de westliga trakterna, war icke mindre wälsignad. I synnerhet bidrog utan twifwel ett längre wistande i Teppe wäsentligt till de fringliggande församlingarnes uppblomstrande. Apg. 9: 32—43.

Så hade då kristendomen fattat rotfäste ibland judarne, och hela församlingen i Judeen, Galileen och Samarien befann sig i ett gansta wälsignadt stic, såsom det i Apg. 9: 31 säges: **Så hade nu församlingarna frid öfwer hela Judeen och Galileen och Samarien, och förkofrade sig, wandrande i Herrens räddhåga och uppfylldes med den Helige Andes tröst.** Nu war det ögonblick kommet, då, efter Herrens kärlek, som omfattar hela werlden, också hedningarne skulle blifwa honom till byte. Men icke ens apostlarne hade ännu förstått Guds rådslut, att också hedningarne kunde blifwa delaktiga af evangelii wälsignelse på annat sätt, än att de först genom omställelse måste blifwa upptagna i det gamla förbundsfolket. Det behöfdes en särskild uppenbarelse från Herren för att kunna genombräta dessa trånga stankor. Och Petrus war den, hwilken först fick kasta en blick in i den fria nådens fulla härlighet. Apg. 10. Han befann sig på det platta taket af sin huswårds bostad, som war lädermakaren Simon i Teppe. Då kom en dwala öfwer honom, och derunder såg han en stor linnebut nedkomma från himmelen, hwaruti woro allehanda efter den mosaiska lagen orena djur, och han hörde en stämma från himmelen, hwilken besalde honom att slagta och äta.

Då han vägrade, fick han från himmelen det swaret: **Det Gud hafwer rent gjort, det behöfwer du icke falla menligt.** För att stärka hans tro upprepas denna uppenbarelse ännu twenne gånger. Men knappt hade Petrus återkommit till sig sjelf och eftertänkte med beghinner betydelsen af denna syn, så blefwo tre män anmällda för honom. De woro sändebud från den hedniste höfswitsmannen Kornelius i Cesarea, hwilken till swar på sina böner genom en ängel hade fått befallning att låta hemta Petrus för att af honom få weta hwad han skulle göra. Denna samklang af gudomliga uppenbarelsor förmådde icke Petrus längre emotstå. Han begaf sig på wäg, undrande hwad Herren wille göra. Och si, på hans predikan om bättring och syndernas förlåtelse genom den korsfäste och återuppståndne frälsarens namn, föll den Helige Ande på Kornelius och den hos honom församlade, längtansfullt lyhñande mängden, så att de talade med tungomål och prisade Gud. Då vågade Petrus icke derefter lägga på dem lagens of, utan lät döpa dem i Herrens namn. När han återkom till Serusaleem, blef detta wigtiga steg wisserligen häftigt angripet af de derwarande judekristna, men han blef den stora uppenbarelsen trogen, och emot alla anklagelser satte han det segerrika swaret: **Ho är jag, att jag kunde stå emot Gud?** Apg. 11: 17.

Herodes hand, som efter att hafwa mördat Jakob den äldre, också utsträcktes efter Petrus, måste blott tjena dertill att föra honom widare in i denna nya verkningsskrets. På ett underbart sätt befriades han genom en ängel ur det fångelse, hwari Herodes hade låtit fästa honom, och nu lemnade han Serusaleem för att allt widare förkunna det från lagens of frigjorda evangelium. Genom olika meningar häruti inom sjelfwa kyrkan hotade sedan en stor twedrägt att utbryta. Judiska kristna oroade lärjungarne i Antiokia, hwilka woro omvända från hedendomen, och fordrade, att de skulle låta omflära sig. På ett kyrkomöte, som då hölls i Serusaleem för att afgöra denna fråga, förswarade särskildt Petrus, Paulus och Jakob segerrikt det fria evangelium om Guds nåd och rättfärdigheten af tron utan lagens gerningar, och Petrus war den, som uttalade det gyllene fridsordet, hwilket icke högt nog kan ropas ut i stridigheterna bland troende kristna också i vår tid: **Genom Herrens Jesu Kristi nåd tro wi, att wi skola saliga warda, såsom of de.** Apg. 15: 11. Likasom han wid den

första uppenbarelsen, som han fick af Fadren i himmelen, att Jesus war Kristus, fick tåla många motiågeller af sitt löft och blod, så wille nu också den gamla naturen röfwa ifrån honom den nya uppenbarelsen. I Antiochia, hwarest Petrus en lång tid hade sin verkningsskrets, blef han nemligen, såsom wi läsa i Gal. 2: 11, genom menniskofruktan för stränga judiska lagfristna hänförd att draga sig tillbaka från de gemensamma måltiderna med oomskurna hedningkristna, men detta stedde icke genom wilsfarelse i bekännelsen, utan genom swaghet i wiljan. Men med ödmjukhet böjde han sig snart för Pauli straffande ord, och hans bref bära vittne derom, att han fortsarande både i lära och lefwerne verkade i full öfwerensstämmelse med denne sin käre broder Paulus. 2 Petr. 3: 15, 16.

Med det förstnämnda kyrkomötet slutar Apostlageringarne sin berättelse om vår store apostels verksamhet och talar derefter uteslutande om Paulus. Det kan också icke emotsägas, att hufvudkraften för den kristna kyrkans fortsarande utveckling nu öfwer gick på Paulus. Men en apostel, sådan som Petrus, kan icke blifwa owerkksam, och den Heliga Skrift sjelf gifwer oss flera winkar om hwarest wi hafwa att söka hans verkningsskrets. För det första säger oss Paulus, Gal. 2: 9, att kyrkans trenne pelare, **Sakob**, **Petrus** och **Johannes**, woro öfwerens med honom, att han ibland hedningarne och de ibland judarne skulle predika evangelium. Fastän Petrus hade lagt grundstenen till hedningarnes omvändelse, så öfwerlemnade han nu den nya församlingens uppbyggande till sin medapostel Paulus, och wände sig sjelf med odelad kraft till sitt fädernefolk, och detta icke endast i Palestina, utan öfwerströfwen på hans första bref samt helsningen från Babylon i slutet af det samma jemte senare tillförlitliga underrättelser intyga, att han verkade bland de här och der förströdda judarne i det nuwarande Mindre Asien och det stora partiska riket. Af 1 Kor. 9: 5 erfara wi också, att hans hustru ledsagade honom på hans resor. Hvad han har werkat i dessa länder, är förborgadt för våra ögon. Men det skall blifwa klart för oss i ewighetens ljus.

Mot slutet af sitt lif skall Petrus hafwa uppehållit sig i Rom. En efter slutet af det andra århundradet allmänt utbredd berättelse gör det ganska troligt; dock är man icke fullt säker derpå. Det finnes för öfrigt motiågelse i kyrkofädernas

uppgifter i afseende på hans ålder och huru lång tid han uppehållit sig i Rom samt sättet och tiden för hans död. Ännu mindre grund hafwa de påståenden af flere romersk-katolska fristställare, hvilka till stöd för sin kyrka säga, att Petrus har stiftat den kristna församlingen i Rom och varit denna kyrkas förste biskop samt att han i 25 år skulle hafwa förwaltat herde-embetet der. De äldsta kyrkofäderna weta ingenting derom. Sde heller öfwerensstämmor dermed hwad wi genom bibeln weta. Han war närvarande wid det förutnämnda kyrkomötet i Jerusalem, hwilket hölls år 52, och har först senare gjort en resa i det partiska landet. 1 Petr. 5: 13. Och då han redan år 67 eller 68 led martyrdöden, kan han omöjligen i 25 år hafwa varit biskop i Rom. Härtill kommer, att evangelisten Lukas, af hwilken wi i Apostlagerningarne hafwa de flesta underrättelserna om Petrus och Paulus, bestrifwer i denna boks sista kapitel aposteln Pauli ankomst till Rom, men nämner icke ett ord om Petri verksamhet i denna stad, hwilket han dock säkerligen skulle hafwa gjort, om Petrus verkligen varit stiftaren af församlingen i Rom. Några romerska fristställare söka wisserligen att hjelpa sitt påstående sålunda, att Petrus ofta gjorde långa resor ifrån Rom. Men döm sjelf, käre läsare, om det är tänkbart, att han ofta skulle hafwa omwexlat med sitt arbete i Guds ord emellan två så åttfilda werldsbelar och att han redan så tidigt skulle lemnat sin verkningsskrets i de länder, der ännu så mycket arbete för kristendomen återstod, för att begifwa sig till en aflägsen stad, uti hwilken Paulus och hans lärjungar redan hade lagt en god grund.

Wi kunna alltså blott medgifwa den möjligheten, att Petrus under de sista åren af sin lefnad varit biskop i församlingen i Rom, men den berättelsen synes wara alldeles sannolik, att han tillika med Paulus år 67 eller 68 efter Kristi födelse wid den stora förföljelsen mot de kristna, under den grymme kejsar Nero, i Rom led martyrdöden genom korsfästelse. Senare historiefrihware berätta, att Petrus af ödmjukhet hade ansett det som en allt för stor ära att dö alldeles på samma sätt som frälsaren och att han detsför utbad sig att få blifwa korsfästad med hufwudet wändt till jorden och fötterna uppåt-wända. Men apostlarna funno just sin största fröjd deruti, att i allt efterfölja Herren. En annan berättelse om hans martyrskap omtalar, att Petrus, för att undgå döden, wille

om natten fly från Rom. Och när han redan hunnit utom stadsporten, hade han i en syn sett Herren, som mötte honom med ett mycket allvarsamt ansigte och på apostelns fråga: "Herre, hwart går du?" hade han svarat: "Till Rom för att ånyo låta korsfästa mig!" Af dessa ord hade det blifwit Petrus klart, att Herren wille blifwa korsfäst i **sin lärjunge**, och förödmjukad wände han tillbata och lät fängsla sig. Ett kapell wisas i Rom, som har det namnet: Domine, quo vadis? (Herre, hwart går du?) Det skall utwisa det ställe, hwarest denna händelse egt rum. Skön är denna berättelse och passar wäl till hela Petri egendomlighet, hwilken ju i början wille wandra sina egna wägar, men lät sig sedan ledas af Herren. Men icke kan man gå i borgen för dess sannsärldighet. Med andra ännu mera sagolika berättelser om hans lidanden, fängelse och död, wilja wi icke uppehålla oss.

Om wi nu af allt det föregående antaga, att han dött martyrödnen i Rom, och om wi till och med icke nefa möjligheten, att han några år warit biskop i den derwarande församlingen, så följer deraf alldeles icke, att de nuwarande biskoparne i Rom, påswarne, hafwa företräden framför andra biskopar, fastän de, som bekant är, göra anspråk på företräde, då de uppgifwa sig wara **Petri efterträdare**. Att den Heliga Skrift sjelf är långt ifrån att göra Petrus till en **apostlafurst**, har redan blifwit bewisadt. Hade nu Petrus ingen rang framför sina medapostlar, huru kunde då de honom efterföljande biskoparne hafwa en sådan framför andra kristna biskopar? Och åter, om det werkligen skulle innebära ett företräde att wara Petri efterföljare i biskopsambetet, så skulle biskoparne i Jerusalem och Antiokia, hwarest Petrus otwifwelaktigt och tidigare såsom apostel arbetat och lärt, hafwa anspråk på företräde framför alla andra biskopar, också framför biskopen i Rom.

Dock wi skynda till slut. Twå bref har Petrus såsom ett testamente öfwerlemnadt till den kristna kyrkan. Det ena är skrifwet under hans wistelse i Babylon, det andra kort före hans död. Båda äro just för den närwarande tiden af ganska stor wigt. I det första framställer han i korthet hela salighetsläran och uppmuntrar oss att i synnerhet i alla lidanden och anfäktningar behålla vår tro rättstfaffens, så att den blir befunnen mycket kostligare än det förgängliga guld, hwilket

genom elden renadt är, och anbefalla våra själar i den trofaste skaparens hand. I det andra framträder först läran om helgelsen såsom en frukt af tron och af Guds inneboende i själen. Han uppmanar oss, att wi wid all förförelse af irrlärare, som tala stolta ord och lofwa all frihet, under det de sjelfwa äro slafwar under syndaförderfwets lustar, må förwara oss, på det wi icke må gå ut ur vår fästning, utan i tron behålla hoppet fast och i helig wandel och gudaktigt wäsende wänta vår Herres Jesu Kristi tillkommelse. Han sjelf har under alla bedröfwelser och förföljelser och i all strid emot falsk lära dock wandrat i hoppet om den tillkommande segern och kan därför med rätta kallas **hoppets apostel**, såsom Paulus kallas **trons** och Johannes **kärlekens apostel**. Derfor gå alla hans förmaningar till Kristi församling ut på det målet, att Herrens tillbedjare såsom gäster och främlingar i denna werlden skola wara trogna sin inre kallelse, såsom det utwalda släktet, det konungsliga presterskapet, att med Kristus lida och bära hans smälek, och fröjda sig öfwer att den Anden, som hwilar på dem, är Herrens härlighets Ande. Wi fråga: Kunde emot den romerska kyrkan, hwilken sträfwar att framställa ett från församlingen fränskildt presterkap med yttre pomp och seger i denna werlden, framställas någon mera slående olifhet än den sanningen, som uppfylde hela Petri själ, att de troende blifwa delaktiga af Guds natur och att Guds härlighet uppfyller församlingen, hwilken nu är öfwerhöljd af smälek, strid och föratt, men en gång wid Kristi uppenbarelse skall framträda i synbar härlighet och seger. Och dock påstår den romerska kyrkan, att Petrus är påswedömetts stiftare! Ja, hon har tagit den Petrus sig till förebild, hwilken efter sin gamla natur icke wille weta något om Herrens libandes wägar och som drog det förmättna swärdet; men hon har icke med Petrus welat låta uppoffra sig till det nyktra, ödmjuka, glada och förhoppningsfulla martyrskap, hwilket är kronan på hans lefnad. O, måtte den sanna bilden, det rätta föredömet, som Herren i denne apostel har gifwit sin församling, uppfylla oss alla med innerlig åstundan att likna honom i den fasta tron, den brinnande kärleken och det saliga hoppet! Låtom oss till slut rätt behjerta hans förmaningsord: Efter nu allt detta skall förgås, hurudana bör eder då wara uti helig umgängelse och gudaktighet? Wären i nåden och vår Herres och frälsares Jesu Kristi kunskap!

Aposteln Paulus.

(Döb år 67 eller 68 efter Kristi födelse.)

1. Pauli omvändelse.

Så står det nu icke till någon mans wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet. Rom. 9: 16.

Denna apostels lefnad sönderfaller i två hwarandra helt och hållet motsatta rigtningar. Den första beskriwer han sjelf i sitt bref till Filipperna, kap. 3: 4—6, såsom ett lif efter köttet, då han säger: *Ändock jag och wäl må trösta på köttet. Hwar en annan sig tycka låter, att han må trösta på köttet, jag mycket mer, som på åttonde dagen omskuren är, en af Israels folk och Benjamins slägte, en Ebree af Ebreer, efter lagen en farise; efter nitet förföljande församlingen, efter den rättfärdighet, som är af lagen, ostrafflig.*

Paulus blef född af judiska föräldrar i Tarsus, hufvudstaden i Cilicien i mindre Asien, der hans föräldrar hade romersk borgarerätt. Redan detta, att han war född som romersk borgare, hänthder derpå, att Herren hade bestämt honom till sitt verktyg i det stora romerska werldseriket. Hans egentliga namn war Saul, hwilket ord i hebreiskan betyder *den utbedde*. Af detta namn kan man sluta, att han war ett bönens barn, förmodligen sina föräldrars förstfödde son, hwilken först efter lång wäntan blef dem skänkt i deras ättenskap. Sådana söner brukade man wanligtwis helga till Herrens tjenst, och så skedde det och med den unge Saul, blott med den olikheten, att hans föräldrar wille uppfostra honom till en ifrare för fädernas stadgar, men Herren gjorde honom till ett utkoradt redskap att föra otaliga syndare till evangelijs ljus. Semte sitt ursprungliga namn synes han tidigt hafwa haft en romersk-grekisk ombildning af detsamma, och när han senare allt bestämdare uppträdde såsom hedningarnes apostel, blef denna romerska ombildning, eller namnet Paulus, det namn, som han fortsfarande begagnade.

Hans fädernestad, Tarsus, kunde i wetenskapligt afseende mäta sig med de berömdaste städer på den tiden. Så stodo den begåfwade ynglingen tillräckliga medel till buds att göra sig förtrogen med grekisk bildning, lärdom och wisshet. Men han förblef dock en ifrig jude, och redan tidigt sände hans

förälbrar honom till Jerusalem, hwarest han i den derwarande fariseerskolan skulle utbilda sig till en lärj i Guds lag. Fariseerna belade sig den tiden i två partier. Den stora mängden af dem bestod af stenheliga, hwilkas förderf ju på så många sätt blef bestraffadt af vår Herre Kristus. Men det gafs ock ett mindre antal fariseer, hos hwilka det war allwar med deras rättfärdighet efter lagen, de, om hwilka Paulus senare sjelf sade, att de hade nit om Gud, dock icke wisligt. En af de lärda och wäl också ädlaste män af detta parti, fariseen Gamaliel, blef hans lärare. Här uppfostrades han i de fariseiska grundsatsernas hela stränghet, och blef, likasom med ett nät, omspunnen af den judiska wisshetens traditioner, samt tilltog i judendomen framför alla sina kamrater. Gal. 1: 14. Han öfwerträffade till och med sin lärare, om icke i lärdom, dock i iswer för fädernas stadgar. Wi känna Gamaliels milda wisshet, då han beträffande de fångna lärjungarne sade till det höga rådet: Är detta råd eller werk af menniskor, så warder det wäl om intet; men är det af Gud, så kunnen I icke slå det neder, så framt I icke wiljen finnas strida emot Gud. Apg. 5: 38, 39. Sådana ord behagade icke den eldige ynglingen. Swad han en gång hade erkänt för sant, det wille han ock föra igenom med köttsliga medel. Honom syntes det wara bäst att begagna wäldsamma medel emot den uppblomstrande församlingen. Han anade fara för sin judendom, och när i det höga rådet det strängare partiet fick öfwerhand, så grep han med begärlighet tillfället att låta bruka sig som werktyg till deras rysliga förföljelser. Wid Stefani stening hade han wäl redan det höga rådets uppdrag att vara tillstädes. Han uppsökte de kristna i deras hus, framdrog män och qwinnor och lät sätta dem i fängelse. Apg. 8: 1—3. Ett styng måtte dock Stefani härliga martyrdöd hafwa gjort i hans hjerta. Men han gaf ingen uppmärksamhet åt sådana tankar, utan hängaf sig med så mycket större iswer åt sitt hat emot kristendomen. Det behöfdes en högre magt att bryta detta sinne. En starkare måste komma öfwer honom. Och si, han kom. En underbar händelse åstadkom en så fullkomlig omvändelse i hans wäsende, så att något sådant förekommer wäl ganfka sällan i Guds rikets historia. Han besann sig tillika med några följeslagare på wäg till Damastus, en anseelig stad i Syrien, hwarest många judar bodde. Ibland dessa hade

fristendomen wunnit mycken framgång. Paulus reste till denna stad, utsänd af det höga rådet och försedd med fullmakt af detsamma att taga tillfånga alla som bekände sig till den nya läran, och föra dem bundna till Jerusalem. Han war i sitt nit om lagen ännu full af hat och mord. Då, midt på dagen, nära intill Damaskus, fringssten honom plötsligt ett sken, klarare än solen, och en stämma af himmelen sade: **Saul, Saul, hwi förföljer du mig?** Han störtade till jorden och utropade: **Ho är du, Herre?** O si! då genombäfwades han i sitt innersta af detta swar: **Jag är Jesus, den du förföljer; dig är swårt att spjerna mot udden!** Apg. 9: 5. Hans ledsagare stodo försträckt; de hörde en stämma, men de sågo ingen. Det intryck, som detta gjorde också på dem, är ett bewis därför, att det war en verklig Herrens uppenbarelse. Hos Saulus är all motsträfwighet med ett slag tillintetgjord. Darrande frågar han: **Herre, hwad vill du jag skall göra?** och får den anwisningen att gå till Damaskus, der skall man säga honom hwad han skall göra. — Men när han upprejer sig, äro hans ögon förbländade, så att han icke kunde se. Hans ledsagare måste taga honom wid handen och leda honom till Damaskus. Ja, så wäldigt war intrycket af allt detta på denna starka själ, med så djupa smärtor föddes den nya menniskan i hans inre, att hans lefamliga öga i tre dagar blef slaget med blindhet, och i dessa tre dagar tager han hwarken mat eller dryck till sig. Buset af evangelii sanning är ännu icke uppgånget för honom. Han har nu blott kommit till medwetande om, att hans hittillswarande sträfwande har warit ett intet, och så tillbringar han tre dagar i detta smärtsamma tillstånd af fullkomlig förkrosselse och inre afflädnings, till dess det verk af själförintelse kommer till stånd i hans hjerta, hwilket föregår det nya lifwet, som kommer af idel nåd. Sedan bewärdigade Herren en menniska att så wara det verktyg, hwarigenom han förkunnar honom sin nåd. En from kristen i Damaskus, wid namn Ananias, skall upprätta den förkrossade ur detta dödens tillstånd och wäcka honom till nytt lif. Ananias träder på ängeln befallning fram till den i brinnande bön kämpande Saul, lägger sina händer på honom och säger: **Saul, käre broder! Herren hafwer sändt, mig, Jesus, som syntes dig i wägen, som du kom, att du skall få din syn igen, och uppfyllas med den Helige Ande.** Och genast föll det som fjäll från hans

ögon, och han fick sin syn igen. Men Ananias var icke den nyomvändes ledare till evangeliets sanning. För att göra honom fullkomligt lif de öfriga apostlarna, har Herren så benådat Paulus, att han personligen uppenbarat sig för honom, ty han skulle bekläda apostla-embetet, och måste därför vara vittne till Herrens uppståndelse. Apg. 1: 22. Därför skulle han också af ingen menniska hafva undfått och lärt evangelium, utan allena genom Jesu Kristi uppenbarelse, såsom han uttryckligen säger i Gal. 1: 12. Alltså af densamme läraren, hwilken meddelade de öfriga apostlarna salighetens kunskap, emottog också Paulus kunskapen om den saliggörande sanningen, och just på det sätt, hvarpå det i synnerhet af honom skulle förkunnas för hednafolken. Så se wi honom också omedelbart efter sin omvändelse uppträda i stolorna i Damaskus och predika Kristus och bewisa, att densamme war Guds Son. Semte denna nya nitälstan att förkunna Herrens namn, insåg han nödvändigheten att i stillhet förbereda sig till sitt stora kall. För detta ändamål drog han sig i tre år tillbaka till Arabien, och först derefter uppträdde han i Damaskus såsom ett vittne om Herren Jesus, hwilken han förut hade förföljt. Här upprörde hans predikan om den uppståndne de fanatiska judarna i massa, så att han måste flykta derifrån. Efter ett kort besök i Jerusalem, hwarest han slöt brödrasförbund med Petrus och de andra lärjungarne, förde Herren honom åter i det stilla under en förnyad, längre wistelse i hans fädernestad Tarsus.

Låtom oss nu, innan wi sluta denna afdelning af hans lif, kasta en blick på denne apostels karaktär och de stora egenheterna hos den man, som war utkorad att uträtta så underbara ting. Wi finna hos honom en redan af naturen rikt utrustad menniska. Hela gången af hans lif war af Herren så styrd, att alla dessa rika gåfwor och krafter efter en allsidig bildning i hedendomen skulle finna sin medelpunkt i tron på Jesus Kristus. De måste alla tjena hans lifs stora mål att förkunna Kristus. Med förundran se wi honom genomfärdaas länderna från Arabien till Spanien. Ibland judar och hedningar, greker och romare är han lika hemmastadd. Han står inför kejsare och konungar, furstar och landshöfdingar, lika som ibland de råaste folthopar, med samma lugna fasthet. På torget i Aten, huru passande hans tal just för

desssa hedningar! Till de mest bildade och de enfaldigaste kan han tala på hwar och ens sätt. Han är hwar man worden allahanda, på det han ju skulle göra några saliga. Och på det att den öfverswinneliga Guds kraft, som verkade genom honom, skulle framstråla så mycket klarare, bodde en sådan andens fullhet i en särdeles swag och bräcklig kropp, såsom han sjelf uttalar det i 2 Kor. 4: 7. Kanhända hade hans helsa och kroppskrafter redan genom hans föregående ansträngningar och kamp blifwit förswagade. Nu kommo också dertill hans lidanden, umbäranden och rastlösa arbete i sitt apostoliska kall. Då han i sina bref talar om mensslig swaghet, så kunna wi wissierligen derwid också tänka på en lekamen, hwilken ofta war underkastad sjukdomar. Han talar ju sjelf om en påle i köttet, som war honom gifwen, d. w. s. något ondt, som han alltid kände, hwilket alltid gjorde honom smärta och verkade hämmande på honom. Tre gånger hade han bedt Herren att taga detta lidande ifrån honom, men alltid fått det swaret: **Låt dig nöja åt min nåd!** Han måste så djupt känna den menssliga swagheten, på det att den underbara kraften af Guds nåd i honom, skulle så mycket mer blifwa förhårligad. Man wet icke hwarmed man skall börja, då man will prisa den fullhet af stora gåswor, som woro förenade i denna bräckliga kroppshyddda.

Swad som mest faller i ögonen är Pauli outtröttliga werksamhet, utbredd öfwer en så widsträckt werkningskrets. Han kunde, i jemförelse med de öfriga apostlarne, i sanning om sig säga: **Sag hafwer mer arbetat än de alla.** Under resor och farligheter ibland judar och hedningar, i öknen, i städerna och på hafwet, under möda och arbete, i mycken waka, i hunger och törst, under mycken fasta, i frost och nakenhet, i swaghet och försmädelse, i nöd och förföljelse har han blifwit bewarad. Men blicka wi den underbare mannen djupare in i ögonen, så träder oss framför allt annat ett sannings allwar till mötes, som icke kan gifwa wika, då det gäller att förswara sanningen. I hwarje belägenhet och omgifning blef han alltid sin Herre en trogen och beständig tjenare, och med den bestämdeste fasthet uppträdde han till och med emot Petrus, när han såg, att denne icke wandrade riktigt inför Herren. Gal. 2: 14. Denna fasthet och beständighet hwilade på fast tro i en kraftig själ. Han wiste sig wara af Herren omedelbart kallad

och lifa med alla de öfriga apostlarna, och på intet wis wille han låta sig beröfwas den berömmelsen. Då han behöfde det, emottog han gäfwor af de församlingar, som han grundat, ty han höll det med rätta för en ringa sak, att de gäfwor honom det lekamliga, då han meddelade dem det andliga. Men om han blott i det allra ringaste förmodar, att det kan förorsaka en falsk tanke om hans apostoliska anseende, så wisar han dem helt och hållet tillbaka. Han föder sig hellre af sina händers arbete, (han hade lärt tältmakarehandtwerket), än att någon skulle taga denna berömmelse ifrån honom. 2 Kor. 11: 5—12. Apg. 18: 3. Detta oafhængighetsfinne är hos honom på trons område den **härliga frihet**, i hwilken han såsom en Guds tjenare wet att sönderbryta menniskoträlldomens alla ledjor. Dertill hörde äfwen de af menniskor gjorda förbuden mot äktenskap och wisäa födoämnen, hwilka förbud aposteln rent ut förklarar för djeslalärdom. 1 Tim. 4: 1—3. I synnerhet är han genomträngd af den gudomliga uppenbarelsen, att evangelium icke är bundet inom de trånga strankorna af det judiska folket, utan skall wara hela werldens egendom. Men med denna iswer för evangelisk frihet är dock förbunden den största ödmjukhet och ett innerligt bemödande att på det mildaste sätt göra afseende på de swaga samt den willigaste själforsakelse. Han kallar sig den ringaste af apostlarna, som icke är wärd att kallas apostel. Man känner med honom, hwilken inre strid det hwarje gång kostar honom, då han skall tala om sig själf. För sina församlingar will han icke wara som en herre öfwer deras tro, utan en medhjelpare till deras glädje. Denna ödmjukhet lär honom att med allt tålmod fördraga de swaga bröderna, och hellre will han alldeles icke äta något kött, än att han skulle gifwa den ringaste någon förargelse, efter den gyllene regel, hwilken han utöfwar: **Sag hafwer magt till allt, men det är icke allt nyttigt.** I allt hwad han gör, drifwes han af en så stor magt af trogen, uppoffrande kärlek, att han till och med altar sitt lif ringa för brödernas skull, så att han i heligt nit för Israels folk, hans bröder efter köttet, till och med wille wara bortkastad från Kristus. Wäl kom han ofta i den belägenhet, att han nödgades straffa, och han gör det med hela strängheten och allwaret af apostolisk magtfullkomlighet. Men med hwilken djup, förödmjukande, hjertgripande mildhet wet han icke ock att åter hela, der han

har måst såra, och att i sina ord inlägga den själsfullaste innerlighet. Hela det andra brefwet till Korintierna bär härom det beundransvärldaste vittnesbörd. Hvilket rörande bewis på denna kärleksinnerlighet till bröderna är icke hans affed från de äldste i Miletus, då han står ibland dem gråtande för att taga affed! Men han förlorar dock aldrig besinningen och själsbeherrskningen. Hans klara förstånd låter icke bringa sig ur fattningen genom någonting, ehuru främmande eller owäntadt det än må wara. Wid steppsbrottet, då de andra woro modlösa, räddade han allas lif genom sin fasta tro och sitt själslugn. Han iakttog och begagnade små omständigheter, men detta war dock hos honom förenadt med en storartad blick på det hela. Han ordnade och befästade de genom honom grundade församlingarne, gaf föreskrifter äfwen i de till utseendet ringaste angelägenheter, och omslöt hela kyrkan med den apostoliska ordningens och författningens band. Widare träder i alla hans bref och till mötes en owanlig styrka i bewisningen samt en oemotståndlig skarpsinnighet och lärdom. Och — hwad som så sällan är förbundet med skärpa i förståndet — wi måste beundra hos honom den i inre beslädning förjunkande djupsinnighet och det glödande kärleksnit, som en Festus kallat rasert. Han blef uppryckt till tredje himmelen och hörde utsägliga ord, som ingen menniska kan säga. 2 Kor. 12: 1—4.

Ändtligen går genom hela hans lif en stark längtan efter fulländning, som påskyndade och besordrade hans arbete. Han önskade att wara hemma när Herren. Denna längtan är ett egendomligt drag hos alla martyrer, och med detta martyrsinne sluta wi framställningen om Pauli person. Ty såsom han genom sin friska werksamhet och troskraft, sin djupsinnighet och kunskap och tankefärpa, sitt kärleksnit och sanningsallwar samt andliga frihetsinne, sin alltid klara trosblick, sin fasthet och mildhet, wisar sig som den allsidigaste af apostlarna, så är han icke mindre den förste bland martyrerna, genom mångfaldigheten, antalet och storleken af hans lidanden, såwål som genom det tålamod och den glädje, hwarmed han burit dem.

2. Pauli verksamhet och lidanden.

En jag offras nu, och tiden tillstundar, att jag skall skiljas hädan. Jag hafwer kämpat en god kamp, jag hafwer fullbordat loppet, jag hafwer hållit tron. Härefter är mig förwarad rättfärdighetens krona, hwilken Herren mig gifwa skall på den dagen, den rättfärdige domaren; men icke mig allena, utan ock alla dem, som älska hans uppenbarelse. 2 Tim. 4: 6—8.

Aposteln Pauli verksamhet war så widt omfattande och mångsidig, att wi måste inifrån och till blott en öfverblick af det hela, ehuru gerna wi mera i detalj hade welat teckna hans rikhaltiga lefnad. Grunden och målet för all hans verksamhet låg i den wissheten, att hedningarne woro medarfwingar till Guds löften i Jesus Kristus och att de till denna salighet hade fri tillgång, icke genom lagen, utan genom tron på **evangelium**. Och denna uppenbarelse förde honom ifrån Palestinas tränga gränser ut på hednawerldens stora stådeplats. Efter en formlig öfwerenskommelse med apostlarne Petrus, Johannes och Jakob försäkrade han sig om denna verkningskrets, hwilken gjorde hedendomens werldsstäder till en hård, utur hwilken evangelii eld vidare utbreddes sig. Antiochia, Efesus, Filippi, Korint och Rom, dessa framstående punkter för hedniskt bildning och hedniskt förderf, blefwo genom honom liksom fyrbåtar i hedna-natten och stödjepunkter för den kristna kyrkan, för att icke nämna otaliga andra städer, uti hwilka han förkunnade evangelium och grundade församlingar. Men den egentliga utgångspunkten för hans verksamhet war Antiochia, det romerska Asiens stora hufvudstad. Här hade moderkyrkan för den hedniska werlden bildat sig, liksom Jerusalem war det för den judiska. Här war det ock, som de troende af hedningarne först blefwo kallade **kristianer** eller **kristna** för att beteckna dem som ett särskildt religions-samfund, skildt ifrån judarne, emedan de icke iakttago den mosaiska lagen i afseende på den kyrkliga inrättningen. Apg. 11: 26.

Paulus war kallad från Tarsus till Antiochia genom Barnabas, en med honom lifasinnad, ifrig Jesu bekännare, och här verkade de tillsammans till hedningarnes omvändelse. Här ifrån företog han sina missionsresor, dertill afstild genom den

Hellige Andes kallelse och inwigd genom de äldstes händers påläggande. Apg. 13: 1—3, Hit wände han alltid åter, efter kortare eller längre frånvaro och omtalade i församlingen hwad Herren genom honom hade uträttat. Apg. 14: 20—28. Såsom medlem af den antiochiska församlingen och såsom utsänd af densamma måste aposteln, noga taget, anses wid den första af hans fyra stora missionsresor, hwilka såsom lysande blifvar gingo genom hednawerlden och öfwerallt antände ett qwarblifswande ljus. Ju mera omfattande och wälsignad hans werksamhet blef, ju mer blef han sjelf medelpunkten af alla hedna-kristna församlingar. Han war i sjelfwa werket för alla sina församlingar såsom en fader för sina barn. Så tilltalar han dem och ofta i sina bref. Hans utmärkta både själs- och nådegåfwor förde det med sig, att han war ensam i detta förhållande. Om också Barnabas på denna första resa genom Cypern och några af Mindre Asiens länder beledsagade honom med lika rättigheter, så måste dock Paulus snart framträda som den egentliga själen i missionsverket. Dertill kom en särskild orsak, hvarför de skildes åt. Apg. 15: 36—40. Men Paulus stod dock aldrig allena, utan wiste alltid att omgifwa sig med en krets af unga män, hwilka med kärlek och wördnad woro honom tillgifna, och som understödde honom i hans arbete. Han hade den sällsynta gåfwan, så wäl att finna sådana lärjungar, som att fästa dem wid sig och att utbilda dem till evangelijs tjenst. Honom har kyrkan att tacka för en Timoteus, Titus, Silas, Lukas, Epafros med flera andra. Från medelpunkten af sin för tillfället warande uppehållsort utsände han dem i den fringliggande trakten eller skickade dem förut dit han ämnade komma, eller lemnade han dem qwar efter sig och ilade sjelf förut. Så blef han i beständig nära förbindelse med alla församlingar och erhöß genom sina lärjungar och medhjelpare säkra underrättelser om dem, antingen de woro blomstrande eller i ett med fara hotande tillstånd. Han begagnade och sina lärjungar såsom öfwerbringare af sina bref, anförtrodde dem utförandet af sina anordningar, och i synnerhet uppdrog han åt dem det fullständigare ordnandet af församlings-angelägenheterna der, hwarest genom hans ord nytt lif hade blifwit wäckt. I sina bref till Timoteus och Titus har han neblagt dessa sina af gudomlig ingifwelse utgående anvisningar, såsom ett rättesnöre för alla tider för hwar och en

Ordet's tjenare. Utom desz underhölls den andliga gemenstapen med alla hans församlingar genom det stora antalet bref, hwilka icke blott verkade wälsignelserikt på dåwarande tillstånd och förhållanden, utan den Helige Ande sjelf framräcker i dessa bref till Jesu Kristi kyrka i alla tider salighetens stora sanning, återlösningens stora hemlighet samt de kraftigaste warningar emot alla irrläror jemte de ifrigaste förmaningar och anwisingar till helig wandel och ett rätt förhållande i allt. Tillika innehålla dessa bref den mest wedergwäckande tröst i alla lidanden.

Så utgick från honom genom Andens kraft en lifgifwande och grundläggande, stärkande och bewarande, ordnande och förbindande werkan öfwer en stor del af kyrkan. Genom Syrien och de sårskilda församlingarna i mindre Asien, genom Macedonien och Ataja drog sig en sammanhängande ledja af nyistiftade församlingar. Genom längre wistande i hufwudförsamlingarna, genom förnyade besök, genom bref och sändebud sökte han att grunda dem allt fastare och ifrade med gudomlig nitälskan för dem, att han skulle kunna framställa för Kristus en ren jungfru. 2 Kor. 11: 2. På sin andra missionsresa blef han halstannat år i Korint; på sin tredje resa nära tre år i Efesus och lifaså många månader i Korint. Och ändock war icke hans werksamhet instränkt till hans församlingar, som företrädeswis bestodo af hedning-kristna. Han wiste, att till fullheten af kyrkan såsom Jesu Kristi lekamen hörde både hedningar och hela Israel. Rom. 11: 25, 26. Derför lät han i ödmjukhet och kärlek det wara sin angelägnaste omsorg att hålla alla kristna församlingar, både af jude- och hedna-kristna, i gemenstap med moderkyrkan i Jerusalem. Flere af de jude-kristna betraktade alltid med misstroende sina trosförwandter af hedningarna. Den hotande brytningen hjälpte han troget till att förebygga genom sin resa till kyrkomötet i Jerusalem, Apg. 15, och sitt uppträdande på detsamma, och han sökte genom wänlig rådplägnung med de andra apostlarna, Gal. 2: 2, 6—10, samt genom tåtare resor till Jerusalem att verka enighet. Men i synnerhet hade han förtroende dertill, att kärlekens magt mer än all öfwertalning och alla grunder war egnad att sammanfålla åtskilda själar. Derför samlade han ur alla sina församlingar milda gästwor för den fattiga församlingen i Jerusalem och sände dem dit. Dessa kärleks-

offer stulle vittna derom, att evangelii kraft hade verkat ibland hedningarna, hwilka af judarne ansågos såsom orena.

Men wid sidan af denna allsida werksamhet i det yttre står den icke mindre allsida uppfattningen af den kristna läran. All kunskap, så som den omedelbart genom den Helige Ande blifwit uppenbarad för Paulus, har i hans eget förande och lifs erfarenheter blifwit lefwande och werksam. Hos ingen annan apostel framställles den gamla människans naturliga lif och det nya lifwet af Anden så tätt bredwid hwartannat, och afsticå så hjert mot hwarandra, som i hans epistlar. Men också ingen annan framställer såsom han den stora motsatsen af **natur och nåd, synd och återlösning**. Emot denna stora motsats förswinna alla öfriga stiljaktigheter af personer och folk. Alla menniskor äro **syndare**, och för alla syndare är **nåd** förwärfwad i Kristus. Detta leder honom till den andra stora motsatsen emellan Adam och Kristus. Han, hwilken såsom israelit blef utkorad till hedningarnes apostel, bär mer än någon annan i sig hela menniskoslägtets medvetande. Såsom han på torget i Aten lärde, att hela menniskoslägtet härstammade af ett blod, så ser han hela menniskoslägtet såsom en person. Menniskornas synder stå icke för honom ensilda, utan hafwa en gemensam rot, och i alla förirringar och förderswets olika yttringar och död wisa de tillbaka på **den ena syndarens ena synd**. Emot detta mensklighetens första hufwud, den **förste Adam**, träder med öfverswinneliga gäswor den **andre Adam, Kristus**, det nya hufwudet, hwilken ifrån många synder hjälper till rättfärdighet. Dermed hänger på det nogaste tillsammans den tredje stora motsatsen emellan **lag och evangelium**, egenrättfärdighet och **tro**. Han, en farise, hade framför andra ifrat för lagen och i wäldsam strid med lagist stränghet kämpat med synden och hade blifwit under förbannelsen, till dess han i tron på Herren Jesus Kristus fann frid. Så fann han på sig sjelf, att lagen uppväcker wrede, emedan den uppretar begärelsen emot sig och dock å andra sidan håller människan fast wid sig och fördömer henne. Derfor predikade han tydligare än någon annan apostel, att lagen aldrig kan verka lif och rättfärdighet, men att detta blir skänkt genom tron, utan alla verk och gerningar. Men i det tron omfattar Herren Kristus, blir hon tillika en kraft till det nya lifwet. Denna förlossande kraft utvecklar sin hela rikedom först i kyrkan, så-

som Kristi lefamen, och så gifwer aposteln till slut i stora drag en öfwerblick öfwer hela gängen af återlösningen, i hwilken slutligen allting både i himmelen och på jorden blir sammanfattadt under ett hufwud, och detta hufwud är Kristus, hwilken skall råda öfwer allt, till des Gud lägger alla hans fiender under hans fötter.

Brefwet till Romarne utvecklar klart hela fullheten af denna sanning. I den rundskrifweise till församlingarna i mindre Asien, hwilken bär namnet efter hufwudstaden Efesus, utgjuter den sig såsom en full, warm lifsström, och i brefwet till de Ebreer, hwilket ställer Kristi öfwerstepresterliga embete emot det levitiska prestadömet, framstår denna stora motsats emellan lag och evangelium i sin djupaste betydelse. Dessa trenne bref omfatta företrädeswis kärnan af den kristliga kunskapen, sådan den genom den Helige Ande war uppenbarad för Paulus, för att genom honom utgjutas öfwer den kristna kyrkan. Och när först brefwet till de Romare har böjt Rom till lydnad under sanningen, och brefwet till de Ebreer bragt Israel till tro på deras genom lidande och död krönte Messias, då blir ock i Efeserbrefwet det glada evangelium om en Herre, en tro och ett dop allas gemensamma bekännelse, hopp och segerfröjd.

Men vår apostel kunde icke blott wid sin arbetsfulla och rift wälsignade lefnad erinra Korintierna om, att han hade mer arbetat än de andra, han kunde också tillfoga: **Sag hafwer mer libit.** 2 Kor. 11: 23. Ja, på sin trogne arbetares hufwud tryckte Herren äfwen en icke mindre trogen martyrs tunga krona. Några drag af sitt martyrlidande nämner Paulus sjelf: **Sag hafwer ofta färdats; jag hafwer varit i farlighet i floder, i farlighet ibland mördare, i farlighet ibland judarne, i farlighet ibland hedningarne, i farlighet i städerna, i farlighet i öknen, i farlighet på hafwet, i farlighet ibland falska bröder.** Stening, stupande med ris, fängelse och swärd woro de skarpa törnena i denna krona. 2 Kor. 11: 23—27. Huru kunde det ock wara annorlunda? Hans djerfwa ifwer, med hwilken han ständigt framgick, utan att befråga sig med fött och blod, och de fringgripande följderna af hans werksamhet måste på det bittraste skärpa Herrens fienders raseri emot honom. Egentligen war hela hans lif, ifrån den tiden, då han i Damaskus blef nedsläpt i en korg utför mu-

ren, ända till det sista svärdsstugget i Rom, blott en oafbruten lidandeskedja. Nästan hvarje stad, i hwilken han någon tid uppehöll sig, lénade sin länk till denna ledja. På hans första missionsresa blef han utdrifwen ifrån Antiochia i landet Pisidien; i Ikonien höll han på att blifwa stenad men flydde undan; i Lystra blef han verkligén stenad och utsläpad såsom dödt. På den andra resan blef han i Filippi hudslängd med ris, satt i fängelse och en stock slagen öfwer hans fötter; ifrån Thessalonika och Berea blef han genom ett uppror utdrifwen, och i Korint släpades han inför domstolen. På den tredje resan hafwa i Asien och särdeles i Efesus öfvermågtiga be-
dröfwelser och dödsfaror wedersarits honom, 2 Kor. 1: 8—10, och slutligen det genom guldsmeden Demetrius anställda upproret. Så war han då tillräckligt förberedd till sin sista resa till Jerusalem, der bojor och bedröfwelse wäntade honom. Han war beredd att icke akta på detta, ej heller hålla sitt lif kärt, på det han skulle fullkomna sitt lopp med glädje. Apg. 20: 23, 24. Denna frimodighet, som han uttalade i Miletus för de äldsta af den efesiska församlingen, syntes wäga, ju närmare han kom till Jerusalem. Då i Cesarea en profet, wid namn Agabus, tog Pauli bälte och band sig dermed händer och fötter och profeterade, att i Jerusalem skulle han så bindas och öfwerlemnas till hedningarne, utbröto alla i tårar och bådó, att han icke måtte draga dit upp. Men han sade: **Swad gören I, gråtande och bedröfwande mitt hjerta? Sag är redobogen icke allenast bindas, utan jemwäl dö i Jerusalem, för Herrens Jesu namns skull.** Apg. 21: 10—13. Då han ankom till Jerusalem gjorde Jakob, som kallades den rättfärdige, det förslag, att, Paulus för att lugna de swaga, judiska bröderna, skulle underkasta sig en rening enligt lagen, hwilken sju dagar qwarhöll honom wid templet. Då sågo honom judar från Mindre Asien, hwilka redan förut woro fulla af bitterhet emot honom. De begagnade sig af det gynnande tillfället och uppväckte genom sitt hämndsfri ett stort uppror i templet, och skulle hafwa dödat honom, om icke den romerske höfwitsmannen Lyfias kommit med sina soldater och ryckt honom ur deras händer. Ett tal, hwilket han med höfwitsmannens tillåtelse höll till folket och hwart han omtalade sin omwändelse och Herrens uppdrag att gå ut till hedningarna, uppretade deras raseri ändå mera, så att de kastade af sig kläderna och höfwo

stoft upp i wädrät. Då blef han bunden och bortförd af höf-witsmannen och andra dagen såsom anklagad framställd till answar för det höga rådet. Därför här undgick han blott genom friggssolkets mellankomst judarnes wrede. Och då snart derefter de hemliga mordplaner af några och fyratio ifrare, hwilka sammanswurit sig, att de hwarken skulle äta eller dricka innan de dödat Paulus, kommo i dagen, så sände öfwerste höf-witsmannen honom under stark betäckning till den romerske ståthållaren Felix, som bodde i Cesarea. Ett förhör, som han här efter fem dagar hade att bestå inför Felix, sedan öfwerstepresten och judarne woro dittomna, slutade dermed, att judarne blefwo hänade af den romerske landshöfdingen. Men emedan denne, i stället för penningar, som han hade förhopats, af Paulus erhöll blott allvarsamma ord om rättfärdighet, lyfhet och den tillkommande domen, så släppte han honom icke lös, utan höll honom i fängsligt förwar de två åren som hans embetslid annu räckte, och lemnade honom fången till sin efterträdare Festus. Då denne, för att göra judarne till wiljes, wille ställa honom till Jerusalem, att han der skulle blifwa dömd efter judiskt lag, hänföt Paulus sig till kejsaren, för hwilkens domstol han wille blifwa ställd, och Festus swarade: Till kejsaren hafwer du skjutit dig, till kejsaren skall du också fara. Så kom han efter en lång och farlig sjöresa till den stora werldshufwudstaden Rom, efter Herrens utsago, hwilken hade synits honom i den andra natten af hans fångenskap, och bjudit honom wara frimodig och oförfärad, ty såsom han wittnat om honom i Jerusalem, skulle han också wittna om honom i Rom. Apg. 23: 11.

Här upphör wisserligen den bibliska berättelsen, men antydningar i de från Rom strifna och äfwen senare bref samt andra trowärdiga underrättelser, fylla tillräckligt denna lucka. Hans fångenskap war lindrig. Genom en ledja om armen sammanlänkad med en soldat fick han uppehålla sig i en egen boning, och hade rikligt tillfälle att förkunna evangelium och hafwa omsorg om alla församlingarna. Ja, han fick frimodigt bekänna Kristus för den högsta werldsliga rätt, så att han kunde strifwa till sina Filipper, att hans bojor tjenat till evangelii framgång och blifwit uppenbara såsom lidande för Kristi skull inför hela rådhuset och alla de andra; så att många brö-

der i Herren, styrkta af hans böjer, blifwit des frimodigare att tala ordet utan fruktan. Fil. 1: 12—14.

Ur denna första romerska fångenstap blef han efter några år befriad, förmodligen före utbrottet af den swära förföljelsen emot de kristna under kejsar Nero. Han kunde ännu en gång besöka sina församlingar i Mindre Asien och Grekland och grundade nu på ön Kreta församlingar, hos hwilka han qwarlemnade Titus. Till slut har han till och med utfört sin länge hysta föresats att predika evangelium i Spanien. Rom. 15: 24. Förmodligen blef han der änge tagen till fånga och förd till Rom. Wisserligen kunde han också nu aflägga vittnesbörd genom Guds ord, och han prisar Gud i sitt bref till Timoteus, som han då skref, att Guds ord icke war bundet. Ja, Herren stärkte honom så, att första gången han blef kallad inför rätta, kunde ännu en gång genom honom, för deras öron, som hafwa magt på jorden, predikan om Kristus blifwa bekräftad. 2 Tim. 4: 17. Men tiden war nu kommen, att han skulle med martyrdöd aflägga sitt vittnesbörd om Kristus. Han blef wäl ännu räddad ur lejonets mun, såsom han skrifwer till sin Timoteus. 2 Tim. 4: 17. Kanste är detta **bolstafligt** så att förstå, att han skulle hafwa blifwit kastad för de wilda djuren, men att han blott i egenstap af romersk borgare undgick detta stymsliga dödsstraff. Dock klagar han öfwer, att han blifwit öfwergifwen af så många, att ingen bistod honom då han första gången stod till rätta. 2 Tim. 4: 10—16. Han wet och, att hans tid att skiljas hädan är för handen. Men han är ganska glad och förtröstansfull, att Herren will förlossa honom från allt ondt och förhjelpa honom till sitt himmelska rike. Han wet på hwem han tror och väntar på rättfärdighetens krona, hwilken Herren, den rättfärdige domaren, på den dagen skall gifwa honom i stället för hans törniga martyrkrans. Af den blodtörstige kejsar Nero blef han, såsom en fiende till Roms gudar, dömd till döden genom swärd, då han såsom romersk borgare hade rättighet till detta lindrigare dödsstraff. Efter en gammal berättelse skall han tillika med Petrus blifwit utförd till döden, och ett litet kapell betecknar ännu i dag det ställe, der de tros hafwa skilts ifrån hwarandra, den ene för att på höjden af berget Janiculus blifwa korsfäst, och den andre för att i en aflägsnare dal utom staden låta sitt hufwud falla för swärdet.

Omärlig är den inslytelse, som denne apostel utöfwat och ännu fortfar att utöfwa på menniskoslägtet. Han har varit och är och skall fortfara att vara i den himmelske konungens hand ett utkoradt, mäktigt och underbart utrustadt redskap att omstapa den hedniska werlden. Och när den tid kommer, då Herren skall förlösa, omvända och benåda sitt gamla Israel, som ännu har täckelset för sina ögon, och apostelns brinnande kärlek till Israel blifwer tillfredsstäld, Rom. 9, så att efter hans profetia hela Israel warder salig, då skall hans inslytelse äfwen på detta folk, hans bröder efter köttet, blifwa utesägligt stor, såsom den och varit och är på alla dem af Abrahams säd, som redan blifwit omvända. När jorden efter Herrens löfte blifwer uppsyld af Herrens äras kunskap, liksom watten uppfylla hafwens djupa, wida rhynder, och Guds ord blifwer den källa, hwarifrån dessa ljussloder och lifsådror utströmma öfwer Adams släkte, då skall man också inse och till Herrens pris bekänna, huru mycket denne son af Benjamin bidragit till att upplysa och förnya werlden och från himmelen neddraga ljus, lif och wälsignelse öfwer jorden. Detta har han gjort både genom sin brinnande förbön och sitt outtröttliga arbete att predika och underrisa flera länders innebyggare, der han grundat och ordnat Kristi kyrka, och isynnerhet genom det strifna ord, som han undfått af Herrens Ande och lemnat åt Kristi församling såsom en af det uppenbarade ordets lifsbrunnar, som skall fortfara att för alltid åt alla törstande gifwa watten tillflykt. Herren ware tack och lof äfwen för denna ofattbara gåfwa!

Sjelfbiografi af P. Fjellstedt.

Den, som wid mognare ålder härmed lyder uppmaningen att upplätta några ord om sin wandring genom jordelifwet, föddes fredagen d. 17 Sept. 1802 i en stuga, belägen midt i en skog, tillhörande skogshemmanet Fjellane, 10 mil från Karlstad, i Silleruds församling af Nordmarks härad i Wermland. Här bodde mina föräldrar. Min fader war till handtverket snickare och hade genom arbete och sparsamhet förwärfwat sig en liten hemmansdel i grannskapet, som sedermera tillträdde.

Men förwärfwet blef ej af lång waraktighet.

Den första märkwärdiga händelse jag erinrar mig, är den, då jag wid ungefär fyra års ålder en mörk winternatt såg mina föräldrars bostad uppgå i lågor. Min far war för tillfället borta. Endast min gamle, orkeslöse farfar, som bodde hos oss, min mor och min lilla syster i waggan woro jemte mig vittnen till denna olyckshändelse. Min mor gjorde allt för att släcka elden; men då hon såg, att detta war förgäfves, sökte hon att rädda hwad som räddas kunde. Härwid ansträngde hon sig så, att hennes helsa blef förstörd för hela den återstående lifstiden. Hon kunde wäl tidtals wara någorlunda frisk, men hade dock många swära sjukdomar att genomgå.

När fadren återkom, hade han intet hem. Hans bostad war nedbrunnen, och hans hustru och barn woro af barmhertighet upptagna i en granngård. Detta war en swår belägenhet för en fattig familj. Så snart wären kom, uppsattes en liten bostad, der wi wistades tills ett nytt hus hann uppbyggas. Men genom de kostnader detta wällade, blefwo mina fattiga föräldrar ännu fattigare, och emedan min moder alltid war swag till helsan, stundom fäst wid sjukängen, kommo wt allt mera på obestånd.

Slutligen måste den lilla hemmansdelen säljas för att med den ringa köpestillingen (ett tusen daler, som det då hette, d. w. s. ett hundra sextiosex kronor och sextiofsju öre i nuwarande mynt) afbetala de skulder, hwilka han genom branden iråkat. För handtverkets skull, som nu blef den enda närings-

fällan, måste wi hädanester flytta från det ena stället till det andra. Nöden blef allt större.

Men Gud förgäter icke någon af sina skapade warelser. Han, som alla dagar dukar ett bord åt fåglarne under himmelen utan att de så, störda eller trösta, kan icke nesa ett armt menniskobarn sin middagsmåltid, om den än skulle komma först på aftenen. Men under det han t. o. m. öfwerhopar de ogudaktiga med sina wälgerningar, låter han dem, hwilka han will draga ännu närmare till sig, ofta en lång tid lida en sådan brist, som om han helt och hållet förgätit dem, och afstår för dem alla menssliga utvägar till hjälp, på det att de må fråga efter **hans** hjälp. Han förmörkar för dem utsigterna åt alla fidor, på det att de må blifwa satta i nödwändighet att se endast **uppåt**.

Mina föräldrar woro fromma och gudfruktiga, om och de icke då ännu rätt kände sig sjelfwa eller sin frälsare. De woro lifasom twingade af nöden att hålla sig till Herren och wänta hjälpen af honom. Jag minnes från min barndom, att de höllo husandakt och att min far, när det war honom möjligt, gick till kyrkan hwarje söndag, ehuru kyrkan låg en mil borta; och att min mor, som icke kunde gå så långt, underwisade mig och min lilla syster på söndagen hemma och läste för oss och med oss i Guds ord. Mina föräldrar lärde mig en mängd böner utantill och tillhöllo mig att läsa dem morgon och aften. Jag är mina föräldrar en innerlig tacksamhet skyldig, ty de underwisade mig flitigt, manade mig till daglig bön och till dagligt läsande af Guds ord, och det war deras högeliga önskan, att jag måtte blifwa ett godt och lydigt barn och en from menniska. Att sjelfwa wara inför Herren upprigtiga, det war också deras innersta åstundan. Jag minnes väl, huru min fader ofta, när han i bön knäböjde inför Herren, slog sig för sitt bröst och bekände sina synder, suckade djupt och bad om syndernas förlåtelse för Jesu Kristi skull. Jag minnes också ganstaktigt, huru han ofta förmanade mig till att åtta mig för Guds namns misbruk, swordom, sabbatens ohelgande, syndigt tal och lögnaktighet o. s. w. Ofta talade han med djup rörelse och glädje om Kristi lidande och död för oss syndare. Och det war långt ifrån, att han grundade sitt salighets hopp på någon annan än sin frälsare. Han war därför ingalunda någon lagträl; men han war likwäl wid den tiden ej fullt

upplýst om det nya lifwet, födt af Guds Ande och fördoldt med Kristus när Gud.

Wid fem års ålder började jag af egen drift att lära läsa genom att oupphörligt fråga fader eller moder om bokstäfverna i en gammal psalmbok, som blifwit räddad undan eldswådan. Snart lärde jag på detta sätt känna bokstäfverna. Min fader företog sig att på allwar lära mig läsa och skrifwa. På den tiden funnos inga skolor på landsbygden, utan föräldrarna underwisade sjelfwa sina barn eller ock togo de för barnunderwisningen någon person till sig på några wedor. Det war med stor lust jag mottog underwisning, och det gjorde min far stor glädje, att jag med lätthet fattade allt. Det war särdeles lydligt för mig, att jag redan så tidigt kom i tillfälle att få lära att läsa; ty så snart jag blef något större, måste jag använda tid och krafter på hwarjehanda handarbeten.

När jag war tio år gammal, hemsöktes orten af en swår hungernöd. Man åt bröd af bark och benmjöl och andra föga närande och föga wälsmakande ämnen. Till min och mina föräldrars stora glädje fick jag då anbud att få komma i en granngård för wintern för att lära barnen att läsa. När våren kom, fick jag plats hos en annan bonde längre bort, att wakta hans boskap under sommaren. Min mor följde mig ett stycke på wägen, så långt hon i sin swaghet förmådde att gå, och ännu längre följde mig hennes många tårar och förböner. Det ländes obestridligt tungt att skiljas från det fattiga föräldrahemmet, der jag blifwit omhuldad af den innerligaste föräldraförälska och den ömmaste föräldrawård.

Mina fattiga föräldrars innerliga och allwarliga böner hördes af barmhertighetens Gud. Jag bemödade mig om att lyda deras gifna förmaningar, att läsa Guds ord, att läsa mina böner, o. s. w. Och Herren bewarade mig, den gode Herden förwarade mig i sin trofasta herdewård, så att jag ej blef förwillad eller förförd af syndens och werldens frestelser. Wärlös och ensam kom jag ut ur mina föräldrars hus, och wägen gick genom törnen, men dessa törnen blefwo för mig ett beskydd, en omhågnad. **Lofwa Herren, min själ, och för-gåt icke hwad godt han dig gjort hafwer!**

Min ställning som wallgoss war mycket bekymmersam. Men jag lät ej bekymren nedtrycka mig, ty Gud hade gifwit mig ett förnöjsamt sinne och ett friskt lefnadsmod, och wid ar-

bete och försafelser war jag redan tillräckligt wand för att lätt nog finna mig derwid. Dagsarbetet började jag kl. 4 om morgonen, då jag till frukost fick wälling af hafremjöl med bröd af slöfäd och agnar. Åtta eller nio timmar derefter fick jag middag, som bestod af potatis och bröd eller gröt af hafremjöl med mjölk. På aftonen kl. 8 eller 9 samma kost. En eller annan söndag hände det, att jag fick litet kokt saltadt kött. Sommaren war warm och owanligt torr. Knappt något gräs stod för boskapen att finna hwarken i skogen eller på ljunghe-darna. Jag fick då uppbära många förebråelser, för det jag icke kunde finna bättre bete. Och detta, oaktadt alla wiste lika wäl som jag, att det ej stod i min magt att hjälpa saken. Under denna tid hade jag sålunda wist icke angenäma dagar. Ensamhet i skogen hela långa dagen, hunger, trötthet, ett owän-ligt bemötande wid hemkomsten, allt detta kändes ofta tungt. Dock hade jag på barnasätt min tillflykt, min tröst och min hjälp i och af Gud. Men om jag, då jag på hela långa dagen sällan såg någon menniska, rätt förstått att begagna min ensamhet till att i bönen förtroligt umgås med min Frälsare, skulle jag kunnat wara lyckligare än jag nu war. Men ett rätt bönelif kände jag ej ännu till. Och dock war jag, som redan antydt är, sällan nedslagen och ännu mindre bekymrad. Det enda, som något förhöjstrade mina dagar, war, att min läslust måste undertryckas. Ingen tid dertill för det närwa-rande! Intet hopp derom för framtiden! Stundom gick jag upp på en större sten och försökte predika för mina kor, får och lam, men då jag ej i dem fann några uppmärksamma åhö-rare, måste jag snart åter sluta och samla min förströdda hjord.

Stora bekymmer förorsakade mig wargarna. För dem war jag i ständig ångslan. Dock tillstodde aldrig Gud, att dessa rofgriga djuringo göra min lilla hjord någon skada.

En gång under sommarens lopp upplefde jag en stor glädje. Det blef mig nemligen tillåtet att få gå till kyrkan, och der fann jag min fader. Min glädje häröfwer war stor, och det war mycket swårt att strax nödgas stillas från honom.

Mitt inre lif war på denna tid icke något werkligt lif. Men mitt samwete lät dock höra af sig i flera förekommande fall. Jag will här omtala ett sådant. Då jag en gång i skogen påträffade en wallstida, som låtit sin boskap beta på områden, till hwilka blott jag och ej hon hade rättighet, och

hon derjemte för tillfället innehade en del smultron, som hon plockat på denna främmande mark, tog jag dessa här ifrån henne, menande mig dermed blott gifwa henne en wälsförtjent tillrättawisning. Men jag fick i många år bittert ångra denna stygga gerning och sötte flera gånger att godtgöra den genom att afhjelpa swårigheter för andra. Dock blef mitt samwete först då öfwer denna sak något lugnadt, när jag flera år der-
 efter kom i tillfälle att sända denna s. d. wallficka, som under tiden blifwit en fattig hustru, 1 krona för bären. Deßförinnan hade jag, som redan antydt är, flera gånger genom att hjälpa andra, som jag fann stadda i en eller annan förlägenhet, sött undkomma minnet af mitt handlingsrätt mot den stackars wallfickan. Sålunda, då jag flera år senare på min sista färd ned till Lund såg en tjenstficka gråta öfwer olyckan att hafwa råkat sönderslå en flaska med sirap, gaf jag henne penningar till att dermed ersätta förlusten och på det sättet undgå straff af sin matmor. Jag gjorde detta, ehuru jag behöfde strängt hushålla med mina sparpennningar. Men mitt samwete blef dock ej nedtryckt. Denna själföfvebräelse för en gerning, hwartill jag gjort mig skyldig så många år förut, war under lång tid en sträng tuktomästare, som med sin bestraffning förmådde mig att taga mig till wara för att sarga samwetet.

Ett tillfälle, då samwetets röst räddade mig från att bryta mot Guds bud, må äfwen omnämnas. När wintern kom, war jag åter utan hem, ty då jag ej mer behöfdes såsom wallgosse der jag varit under sommaren, och då i mitt hem knappt fanns tillräckligt bröd åt mina små syffon, måste jag söka min nödorst annorstädes. Jag försötte då att tiggas mig mitt bröd. Men det wille alldeles icke gå för sig, ty jag war så blyg, att jag knappt kunde få fram ett ord. Nattläger nekades mig öfwerallt, och jag måste gå widare i mörka natten. Mitt mod swef mig, när jag äfwen nästa dag förgäfwes had om bröd. I ett kök, dit jag ingått för att bedja om en almosa, och der ej någon war tillstädes, fick jag då se ett stycke torrt bröd. Det frestade mig. Snom mig uppstod den tanken: "Tag det!" och jag tog det. Men strax tillropade mig en röst i mitt inre: "Du skall icke stjäla!" Och jag lade genast ifrån mig brödstycket och gick gråtande widare. Jag war nu helt nedslagen och wiste ej, hwart jag skulle wända mig. Det war kallt. Ja, kölden war så stark, att andedräkten frös till is. Snön

war djup. Jag gick wilse från wägen, och det blef afton. Slutligen fann jag skydd i en lada. Der kröp jag ned under litet halm och somnade in från min hunger och mina bekymmer. Men när jag waknade om morgonen, war jag så förfrusen, att jag knappt förmådde gå, och mina lungor woro af kölden så sårade, att jag hostade blod. Ännu i dag förundrar jag mig öfwer, att jag ej då blef dödens rof. Jag upphjöd nu alla mina krafter till att kunna återgå till mina föräldrar. Jag kom hem, och wi klagade under många tårar wår nöd för hwarandra.

Då kom den himmelske Fadren med hjälpen.

Jag blef nemligen ombedd af en bonde i grannskapet att komma och lära hans barn att läsa och skrifwa. Mina föräldrar och jag tackade tillsammans Gud för denna öwäntade hjälp.

Barnundervisning blef nu min hysselfättning i fem wintrar, och om somrarna under sju på hwarandra följande år, fick jag alltid en hjord att wakta och föra på bete.

I början war barnundervisningen ej ett lätt arbete, men ju mer jag deri blef öfward, desto bättre gick det. Emellertid, då min böjelse att få stöta egna studier för hwar dag blef allt starkare, och då jag dock ej såg någon utwäg att kunna få tillfredsställa denna böjelse, kände jag mig aldrig rätt lycklig. Men det war mig en hellosam öfning i tålmod att äfwen nödgas undewisa sådana barn, som hwarken hade håg eller fallenhet för att läsa. Åh — hade jag dock bättre kânt min Frälsare och till honom kunnat hänwisa dessa barn!

Då jag uppnått det femtonde året, skulle jag beredas till min första nattwardsgång. Af nattwardsundervisningen, hwilken bestods mig och många barn med mig, fick jag ej synnerlig wäckelse till andligt lif. Mitt samwete sade mig, hwad som war rätt och orätt, och oaktadt jag då hwarken kände mig sjelf eller min Frälsare, hade jag dock en bestämd och allwarlig önskan att blifwa en from menniska. Hade någon då talat till mig om salighetens wäg, skulle han hos mig hafwa funnit ett willigt mottagande, ty nåden hade redan hos mig werkat en längtan efter mitt döpelseförbunds förnyande. Den dag jag första gången skulle begå den helliga nattwarden, kastade jag mig ned inför den ännu för mig okände Guden, såsom jag ofta förut gjort, och bad honom af hjertat om nåd och hjälp och sade honom, att jag wille blifwa hans barn. Härwid

stannade det visserligen för tillfället. Men jag hade dock från den stunden på flera år intet lugn i mitt inre. Jag kände, att något fattades mig, men visste ej hvad, och ännu mindre hvad jag skulle företaga mig för att vinna det. Jag kände nemligen ingen lärare att rådfråga, till hvilken jag kunde hafva förtroende, och hade ej heller mycken tillgång till den sätteste vägvisaren, som är Guds ord i den heliga Skrift. Sedan den bibel, som mina föräldrar egt, gått förlorad, då deras hus brann ned, hade de ej haft råd att köpa sig någon ny. Bibeln var i min hemort på den tiden temligen sällsynt. Den var dyr att inköpa. Bibelsällskap funnos då ännu ej i vårt land. Men kunde jag någonstädes få en bibel till låns på några dagar, var jag mycket lycklig. Och lycklig var jag afwen, om jag här eller der, skulle jag än för ändamålet gå en half mil eller mer, kunde få sitta ned och läsa i en bibel några timmar om söndagarna. Jag gjorde mig en sträng samvetsgrannhet till regel och förde t. o. m. en dagbok för att hålla räkning med mig sjelf. På så sätt kom jag in i ett fariseiskt väsende. Då jag någon gång sökte pröfva min wandel efter denna min dagbok, fann jag der ganska litet upptecknad, som jag fann värdt att ångra. I min andliga blindhet fann jag ingen annan synd hos mig än den, att jag varit försumlig i bönen. I detta ofunnighetstillstånd förblef jag i många år, till dess det behagade Herren i sin nåd att öppna mina ögon.

I mitt femtonde år lärde jag min faders handtwerk. Drifafen dertill war egentligen den, att barnundervisningen blifwit mig för swår. Men då tillgången till arbetsförtjenst war helt ringa, måste jag dock ännu ett par somrar gripa till herdestafwen. Åt — hade jag, medan jag hela långa dagen wistades i skog och mark, haft någon kunskap om Guds werk i skapelsen, om stenar, metaller, blommor och insekter, så hade jag på ett angenämare och nyttigare sätt funnat använda de många stunder, som jag nu tillbragte i syblolöshet och drömmerier. Men jag war alldeles hänwisad blott till hvad min inbillningskraft gaf mig att sybla med. Sålunda drömde jag t. ex. om den lycka, som jag önskade mig i sammanhang med min åtrå att få studera. Jag förespeglade mig ett trefligt pastorsboställe, ett rum fullt med böcker, en kyrka att predika i, m. m. På detta sätt gick åter en sommar till ända.

Jag hade, som nämnt är, wändt min håg från att undervisa barn. Snickareyrket gaf mig ej sysselsättning nog och därför ej heller bröd till nödtorft. Efter mogen öfwerläggning beslöt jag då att lära äfwen sträddarehandtverket. Och snart inhemtade jag hos en mästare i yrket den nödiga färdigheten deri, så att jag sedan i flera år, äfwen sedan boken blifwit min egentliga sysselsättning och jag upphört att sy åt andra, åtminstone förfärdigade mina egna kläder. Men äfwen sedan jag lärt detta handtverk, hände det dock, att jag ofta war utan yrkesarbete. Då måste jag på mellantider söka annat förekommande arbete.

Under alla dessa weglande sysselsättningar war i synnerhet det påkostande, att jag under så många år ej hade något bestämdt hem, utan alltid måste wandra än hit, än dit. Sedan mitt tionde år hade jag nu wid sexton års ålder wistats på mer än tjugu särskilda ställen, och öfwerallt med den utsigte, att wistelsen ej skulle länge fortfara. Jag war nu utledsen wid detta fringsflyttande lif och beslöt att uppsöka mina föräldrar för att tala med dem om min framtid.

Då jag kom hem, war min fader borta, och min moder låg häftigare sjuk än någonsin, så att hon ej igenkände mig. Men då jag sade henne, hwem jag war, blef hon rörd, suckade djupt och sade: "Ack, Gud wälsigne dig!" Ett par minuter derefter gick hennes själ efter ett mångårigt och ofta gaussta smärt libande ur denna jemmerdalen. Denna hastiga släkmessa gjorde på mig ett intryck, som jag aldrig kan förgäta. Grib ware öfwer dig, du älskliga själ! O, måtte jag få träffa dig en gång och då få säga dig tack för din moderliga ömhet! Jag har kostat dig många bekymmer; du har slösat på mig många kärlekstårar, och dessa skall jag alltid äta högre än kostbara perlor.

IFrån denna tid hade jag ännu mindre sinnessluggn än förut. Jag war, som nyss är nämnt, fullt sexton år gammal och grubblade mycket öfwer den swåra uppgiften, huru jag skulle kunna få tillfälle att studera. Ty det war nu för mig en afgjord sak, att jag ej på någon annan wäg kunde blifwa lycklig. Sedan jag under wintern sökt förtjena och sammanspara så mycket som möjligt, hwilket emellertid ej kunnat blifwa rätt betydligt, gick jag på sommaren till en magister, som war lärare wid skolan i Karlstad, men som mellan terminerna bedde

på landet, och bad honom, som kände både min fader och mig och för hwilken min åstundan att få studera redan war bekant, gifwa mig ett betyg att uppwisa för en rik, för ädelmod länd brukspatron i grannskapet. Jag fick ett sådant betyg och lyckades också efter många swårigheter att få tala med nämde brukspatron, som lofwade, att, om jag blefwe intagen i skolan och efter en termins förlopp kunde uppwisa ett godt witsord, skulle han bistå mig med 10 riksdaler. Detta uppmuntrade mig, och sedan jag lyckats på ett par andra ställen få mig litet hjälp för stunden, begaf jag mig med tjugu riksdaler på fickan åstad till Karlstad. Min far följde mig de två första milen af den långa och owissa wägen, som jag nu anträdde. Han gaf mig de warmaste och allwarligaste uppmuntringar och förmaningar. Afskedet war swårt, och sedan wi skilts åt, wesk jag af inåt stegen, föll ned inför Fadren i himmelen och bad med många suckar och tårar, att hans nåd och wälsignelse måtte ledsaga mig, hans faderliga hand bewara mig och göra min wäg lyckosam. Det war min önskan att blifwa en nyttig menniska, och jag bad Gud hjälpa mig till att blifwa det. Jag insåg min hjälplöshet.

Sålunda anträdde jag nu den wäg, på hwilken jag, om det war Guds wilja, skulle nå målet för de innerliga önskingar, som allt ifrån min tidiga barndom fylt min själ. Min wäg tillryggalades under mångahanda bekymmersamma tankar och under mången bönesuck till Gud Fader, som jag wiste vara min ende tillförlitlige hjälpare.

Wid ankomsten till staden kunde jag ej få annan kostad än hos en gammal krögersta, som blott hade ett enda rum, i hwilket äfwen en hustru med två barn woro inqwarterade. Der fick jag bo mot en afgift af 1 riksdaler i månaden. Om natten låg jag på en lista, och min rof war mitt sängtäcke. På torget skaffade jag mig smör, hos en bagaregumma groft bröd; watten hade jag för intet. Och nu tyckte jag, att jag lefde hwar dag fräsligt.

Genom förutnämde magisters bemedling blef jag intagen i den s. l. apologistklassen. Någon grammatik hade jag dittills aldrig sett. I min inträdesexamen frågade mig rektorn, när Gustaf den förste föddes. Hade han frågat mig om Nebustadnezar, hade jag säkert kunnat swara bättre än jag nu kunde!

Jag war nu fulla sjutton år.

Stolgången börjades. Böcker anskaffades och lästes flitigt. I min ofta rätt bullersamma bostad satt jag i en vrå med min bok, och hvarken barnens skrik eller de supandes stöj kunde störa mig. Läraren blef nöjd med lärjungen, ehuru han i början funnit honom betänkelig. Efter en månads förlopp kom min gode far och öfverraskade mig med ett kärt besök. Han hade gjort sig en liten wagn, liknande en barnwagn, och denna hade han, lastad med bröd, en ost och litet smör, dragit hela vägen af 10 mil. Sedan någon tid gått, fick jag genom min lärares försorg först i ett, sedan i två och derefter i flera hus en kostdag i weckan på hwardera stället, och derefter gick det förträffligt.

Under ferierna war jag åter nödsakad att i min hembygd öfwa mitt handtwerk, för att förtjena något till nästa termin. Jag stannade qwar i apologistklassen äfwen följande termin, ty ännu fanns ej hopp om, att jag skulle kunna egentligen få studera. Man tillstyrkte mig att wara nöjd med att få lära väl räkna och skrifa för att kunna en gång stöta en bokhållaresyftla. Tyfsta, franska, historia, geografi och några andra ämnen fick jag, utom räkning och skrifning, lära i denna klass.

Kölden war det året sträng och mina kläder högst usla. Öfwerrock och paraply woro lyxartiklar, på hwilka jag naturligtwis ej fick tänka. Jag förlorade likwäl aldrig modet. Hunger och köld woro mina gamla följeslagare och försträckt mig således icke. Hwarje dag tillförde mig ny glädje: jag fick inhemta kunskaper och föröka dem, och detta war mitt hjertas lust.

Mot slutet af wårterminen insjuknade jag i mesling. Sjukdomen förhöll sig som wanligt, och då jag blef bättre, wille jag anträda wandringen till min hembygd, ty skolungdomen war redan hemförloswad. Jag gick framåt något öfwer en mil. Af en wän, som jag mötte på vägen, fick jag 1 riksdaler till hjälp på resan. Bibliotek och garderob bar jag på ryggen. Ett förnyadt feberanfall hade emellertid träffat mig. Natten inbröt. Jag hade förgäfwes bedt om nattherberge på flera ställen. Öfwerallt utan stonsamhet bortwisad, kunde jag nu omöjligt gå längre, utan måste taga min tillflykt till en öppen lada, der jag lade mig i halmen. Febern tilltog, och ansigtet uppswullnade så starkt, att jag ej kunde öppna ögonen. Att ingen hand räddade mig bröd eller watten är be-

gripligt, ty ingen wiste, att denna lada war ett sjuktrum. Men då jag legat der ett par dagar, kom en qwinna och fick se mig. Med hårda ord dref hon bort mig. "Laga att du kommer härifrån, och ligg ej här och dö!" — det war den tröst jag fick af henne. Jag kunde ej swara ett ord, men det syntes mig hårdt, att man ej i en tom lada kunde unna mig en dödsbädd. Under denna nöd föllo tungt på mitt hjerta alla mina försummelse, alla brutna löften och fåfänga bättringsuppsåt. Jag suckade till Gud, föresatte mig och lofwade, att om Herren wille hjälpa mig, skulle jag blifwa hans lydbiga barn. Åh, jag kände ej ännu kristendomens lif och kärna. Men Herren handlade med mig icke efter min ofunnighet och mina opålitliga föresatser, utan efter sin stora barmhertighet. Han hjälpte mig underligen, så att en timme efter qwinnans tilltal återfick jag på en gång mina krafter, febern förswann, jag stod upp och fortsatte min wandring; swullnaden i ansigtet lade sig och ögonen öppnades, så att jag kunde se wägen.

För denna owäntade, hastiga hjälp kan jag ej nog tacka Herren. Den har alltid, såsom synnerligen märkwärdig, förwarats i mitt minne. Herren bönhör, då man åkallar honom i nöden, om man än ej rätt känner och ännu mindre rätt älskar honom.

Med mina goda föresatser och löften om bättring, blef det, tyvärr, länge ännu intet allwar; men Gud tänkte dock på mig i sin nåd, och äfwen ofwannämnda bönhörelse war en wiktig förberedelse till det nådens werk, som sanningens Ande senare hos mig werklade.

Min far kom mig till mötes på wägen. Han hade wandrat många mil för att möta mig och hjälpa mig att bära mina saker. En hel natt hade han wakat wid en stiljowäg, af farhåga att wi der kunde komma att gå förbi hwarandra. Hans kärlek och ömhet wisade sig på ett sätt, som ofta djupt rörde mig. Han fördubblade sina ansträngningar för att kunna förbättra mina torftiga willor. Sålunda försörjde han mig i hemmet denna sommar, så att jag oafbrutet kunde föta mina studier. Åf lärare och äfwen af andra hade jag på sista tiden blifwit uppmanad att börja läsa latin, för att påföljande termin kunna taga examen till andra klassen, och hoppet att få genomgå lärdomsskolan gjorde mig stor glädje. Jag arbetade på egen hand igenom latiniska grammatikan och en del af Cor-

nellus Nepos. En lög i Slogstorpet var min studerkammare. Afstedet från min älskade fader blef, när jag skulle återvända till skolan, ej så smärt, som det varit de föregående gångerna jag lemnat honom, ty jag sträfwade nu till ett mål, hvarpå själens hela håg och längtan var riktad.

Det lyckades mig att blifwa intagen i andra klassen. Min lärare i denna klass var en utmärkt skicklig och nitisk man. Wid honom fäste jag mig innerligt. Han gaf mig en god grund och en säker ledtråd för sjelfverksamhet. Det är i synnerhet honom, jag har att tacka för att jag kom in i den rätta taktten och det rätta sättet att studera, att läsa rätt och med full estertanke samt i minnet behålla det som lästes. Hans namn var Bågenholm, sedermera kyrkoherde i Wäse.

Wälgörande familjer i staden uppehöll mig, så att jag slapp att lida nöd. För borstning af kläder och skodon åt lärarne i skolan fick jag aflagda kläder och stöflar. Jag ändrade kläderna, så att de passade mig. Detta gjorde jag om natten. Öfwer julen var jag åter hemma hos min fader, men till vårterminen återvände jag till skolan. Nu woro mina små tillhörigheter temligen tunga. Då den banade wintervägen på ett ställe gif öfwer en stor, isbelagd sjö, skar jag mig en granrusta, lade mina saker på denna, och drog dem på detta sätt lättare öfwer isen, än om jag måst bära dem deröfwer.

Denna termin började jag att på fristunderna gifwa några skolgostrar undervisning i aritmetik och i en del andra ämnen och förtjenade dermed litet penningar för inköp af några böcker. Wid terminens slut blef jag, den förste i ordningen och med högsta betyg, flyttad till tredje klassen. Detta uppmuntrade mig till större flit äfwen under ferierna, som jag nu under sommaren tillbragte i min hembygd. Snart började min tredje termin i skolan. Gud hade hittills hulpt mig igenom alla swårigheter, och nu blef jag ytterligare hulpen. Mot slutet af terminen skaffade mig en af mina lärare en condition såsom informator åt tvänne gostrar, som skulle beredas för intagning i skolan. Jag skulle undervisa dem och hafwa dem under min uppsigt, hwaremot jag skulle få fri kost, fritt logis och 50 fr. i lön. Med innerlig tacksamhet såg jag häri den himmelske Fadrens hjälp. Jag minnes ännu lifligt, huru glad jag blef, när saken war uppgjord. Min själ war bewingad af glädje. Mina framtidsutsigter började ljusna.

Men arbetet blef strängare än någonsin, och jag måste med mycken omtänksamhet indela min tid. Ty under egen skolgång måste jag mellan stoltimmarna gifwa ofwannämnda gossar flera timmars daglig undervisning, och jag hade därför till egna studier egentligen blott natten att tillgå. Emellertid — då jag kunde använda min tid bättre genom att läsa hemma, slapp jag att följa klassens läsning och fick tillåtelse att till det mesta läsa på egen hand och blott då och då infinna mig wid lektionerna. Denna anordning war mig till stor bättnad, och jag kunde derigenom komma åt att läsa ganska mycket. Wid terminens slut uppslyttades jag, åter den förste, till fjjerde klassen med de mest uppmuntrande witsord.

I fjjerde klassen började jag lära hebreiska och omfattade detta studium med synnerlig lust.

Latin kunde jag nu med någorlunda färdighet tala. Jag hade genomläst flera både profaiska och poetiska latinska författare, såsom några skrifter af Cicero, Curtius och Julius Cæsar, Sallustius, en del af Livius, fullständigt Ovidii Metamorphoser och Elegier samt hela Virgillii Æneid.

Äf grekiska hade jag genomläst nya Testamentet, innan jag började med profangrekiskan. Öfvergången från det ena till det andra war ej lätt, enär jag ej hade någon att rådfråga, men så småningom öfwerwann jag swårigheterna. Äf grekiska författare hade jag läst åtskilligt af Xenophon och Lucianus. Senare under min studietid, ja äfwen längre fram läste jag ock gerna grekiska författare, såsom Homerus, Herodot, Thukydides och Sophokles tragedier.

Sommarferierna tillbragte jag denna gång i mina lärjungars hem i en annan stad. De stunder, som deras undervisning lemnade öfriga, använde jag till oafslåttligt läsande för egen del. Jag tillät mig aldrig lemna boken. Ett så ihållande arbete skulle owisforligen warit skadligt för helsan, om jag ej haft en mycket hårdad kropp. Å en annan sida räddade det mig från dåligt sällskap, ty jag hade aldrig tid att umgås med kamrater. Det war den himmelske Fadren, som beskyddade mig. Ja, jag rönste Guds beskydd äfwen i andra hänseenden, såsom t. ex. då jag en gång wid en badning war nära att förlora lifwet. Jag kunde ej simma och war därför, när jag helt hastigt kom ut på bråddjupt watten, i stor lifsfara. Redan hade jag börjat förlora sausen, då jag i det af-

görande ögonblicket räddades af en kamrat. Många gånger sedan har jag varit i dödsfara; men dödsstynget har jag egentligen aldrig känt så, som wid detta tillfälle.

Höstterminen kallades emellertid, och jag återvände till Karlstad och fortsatte mina studier med samma iswer som förut. Men under allt detta blef mitt hjerta mer och mer kallt. Min bibel, i hwilken jag förr mycket forskat, blef mig likgiltig, och jag framlesde i sådant andligt mörker, att jag ännu i dag måste förundra mig öfwer Guds nåd, som bewarade mig, att jag ej helt och hållet nedsjönk i ett hedniskt wäsende.

Guds nåd flyddade mig framgent äfwen för det yttre grofwa syndawäsendet, till hwilket så många frestelser woro för handen. Ty lättfinnighet och ett ogudaktigt wäsende herflade på den tiden i hög grad hos många bland skolungdomen. Till min lycka war jag så blyg och blödig, ja, så tafatt i sällskap med andra, att jag ej kom i närmare bekantskap med någon af mina skolkamrater. Dertill kom äfwen, att jag war föremål för kamraters afund, en afund, som hos somliga öfvergick till så häftig bitterhet, att den t. o. m. utbröt under lärarnes ögon. Då likwäl dessa icke gjorde något wid saken, begagnade jag mig mer och mer af tillåtelse att få studera hemma och sålunda slippa undan kamraternas förrolämpningar.

Emellertid verkade ett slags finnets harm, men ännu mer det trägna arbetet, nattwak och brist på kroppsrorelse en dyster och nedslagen finnessstämning hos mig. Och ju närmare höstterminen kallades sitt slut, desto mera tilltog min flygghet för några af mina kamrater, hwilkas agg aldrig lemnade obegagnadt något tillfälle att kränka mig. Jag beslöt därför att lemna skolan och att alldeles på egen hand fullfölja förstudierna till studentexamen. Sedan jag utwertat medgifwande dertill af mina lärjungars förmyndare, öfwerlemnade jag dem i goda händer och mottog i stället en kondition hos en kamrat på landet, der jag för wintern och större delen af följande sommar, jemte hans handledande, äfwen sjelf kunde mycket flitigt studera.

Min skoltid hade warat $3\frac{1}{2}$ år.

Nu stod jag alltså nära målet. I September månad fick jag tillåtelse att kostnadsfritt med en wälwillig skeppare gå öfwer Wenern till Göteborg. Från Göteborg begaf jag

mig till fots till Lund, sedan jag lemnat mina böcker och kläder till en fleppare, som med första gynsamma wind ämnade afgå till Malmö. Af farhåga för att en sådan wind möjligen kunde låta wänta länge på sig, walde jag att sjelf ofördröjligen anträda resan till fots. Det war en måndagsmorgon, som jag började min wandring, och följande lördags eftermiddag anlände jag lyckligt till universitetsstaden. På $5\frac{1}{2}$ dagar hade jag alltså wandrat 29 mil. Jag war wisseligen trött, men gläbjen öfwer att hafwa hunnit målet för min sträfwan kom mig att glömma all trötthet. Under resan hade jag erfärit wälwilja öfwer allt och ingenstädes behöft betala för nattkwarter.

Wid ankomsten till Lund fick jag weta, att Wermlands nations berömde landsman, Esaias Tegnér, war nationens inspektör och defenus. Alltså war det för Tegnér jag skulle aflägga studentexamen. Han hjälpte mig med stor wälwilja, så att jag fick taga examen utan att kunna uppvisa betyg från skolan eller gymnasium. Examen lyckades. Mitt studentbref gjorde mig öfwer all beskriifning lycklig. Detta skedde i September 1823. Det war den lyckligaste tid jag dittills upplefwat.

Men swårigheter uteblefwo icke.

Hela min kassa war ungefär 20 kronor, och dessa togo snart slut, ehuru jag lefde så sparligt som möjligt. Slutligen led jag brist på både bröd och ljus. Dock warade ej denna nöd länge. Den barmhertige Guden lemnade mig ej länge i hunger och mörker. Jag fick låna 45 kronor af en wänlig bonde i Wermland. Dessa medel räckte till terminens slut. Då erhöll jag genom Tegnérs bemedling en kondition i Småland i två wänliga familjer, som jag alltid skall tackligt minnas. En öfwerstelöjtnant Ryhlenstjerna i Långaryds socken och en major von Wentzer i Rästede höllo gemensam informator, den förre för två söner och den senare för en, och skolan flyttades sålunda, att wi alla woro på det förra stället tre månader och på det senare sex veckor. I dessa särdeles angenäma och lyckliga hem wistades jag ett år och åtta månader, och jag har dessa familjer att tacka för mycket på många sätt. Jag blef bemött såsom en medlem af familjen. Min lön war tillräcklig, så att jag både kunde skaffa mig anständiga kläder och äfwen lägga undan något för kommande be-

hof wid akademien. En sådan ställning war för mig helt ny. Swarken hunger eller ett i öfrigt utblottadt tillstånd plågade mig nu mera, och jag lefde bland menniskor, som behandlade mig med godhet och aktning. Efter långa tider af nöd och försakelse gjorde dessa förändrade wilkor mig godt och lifwade mitt sjunkande mod. Men snart fick jag erfara, att medgångens dagar äro mindre nyttiga för vår inwärtas menniska än motgångens. Min förra iswer i allvarsamma studier blef förlamad, och i det ställe trädde min eldiga inbillningskraft i werksamhet, så att jag ofta anwände mina fritimmar från undervisningen till att försätta poemer, som icke hade något värde, men förorsakade tidspillan. Jag lefde hwarken i himmelen eller på jorden utan i en drömmerld, som jag sjelf stapade mig. Och äfwen romanläsning störde under en liten tid mitt lugn. Inbillningens drömbilder förföljde mig då jag insomnade och då jag uppvaknade. Till den heliga Skrifts enkla sanningar och till kristliga böcker hade jag ej mer någon lust. Och när jag ihälsatte mig något med naturvetenskaper, såsom botanik, fysik m. m. blef naturen min gud i stället för att föra mig till Gud.

Och ändock lefde hos mig en lust och önskan att få predika. Och jag erhöi tillåtelse dertill. Efter min tredje predikan kom en bonde till mig och begärde ett samtal. Han sade sig genom min predikan hafwa kommit att tydligt inse, att ett stort förderf bodde i hans hjerta. Nu wille han bedja om upplysning, huru detta förderf skulle kunna afhjelpas, en sak, hwarom min predikan ej lemnat något besked. Jag kom i stor förlägenhet och wisste knappt hwad jag skulle säga. Dock wille jag hjälpa mig med min kunskap och hänwisade till Guds bud, som man borde hålla. Men då wisade han å sin sida mig, att detta ej war möjligt, och framställde kristendomens sanningar så klart och tydligt, att jag måste förundra mig. Jag wille nu hellre wara hans lärjunge än lärare och talade länge med honom. Och hans ord föllo icke på jorden, ty de woro sanningens ord.

Mycket nedslagen gick jag in i mig sjelf, och af hjertat önsklade jag, att jag måtte kunna blifwa en sann kristen. Min tygellösa inbillningskraft blef, lik en fladdrande fjäril, som fallit i wattenet och fått sina wingar så wattendruckna, att han ej mer kan flyga, tyglad genom sanningens kraft. Alla lust=

flott, som jag byggt, blefwo genom nådens slägt tillintetgjorda. Det själfupptända ljuset slofnade, och all själfberedd själaspis kunde icke längre mätta mig. Jag började lida af andlig hunger, hwilket för mig war något nytt, och jag sade med den förlorade sonen: "Jag vill stå upp och gå till min Fader." Detta gjorde jag, och Herren kom emot mig med sin faderskärlek. Ifrån den tiden har Herren Jesus aldrig släppt mig.

Jag kunde nu snart af egen erfarenhet säga mina åhörare, att en menniskas farligaste tillstånd ej är det, då hon anser sig förlorad och ej kan finna något godt hos sig, utan **det**, då hon menar sig wara rik, hafwa nog och behöfwa intet, oaktadt hon är andligen död. Det är hopp om räddning, när man inser sin rätta ställning. *)

En förändring hade nu förfiggått hos mig, som ej kunde blifwa förböld och som jag ej heller wille fördölja. Jag blef allwarsam och mera stilla, läste mycket i den heliga Skrift och bad af hjertat, så ofta jag kände den inre driften dertill. Jag började då äfwen strax i mitt hjerta känna en drift och önskan att så förkunna evangelium för de arma hedningarna. Mycket tänkte jag på det förhållandet, att hedningarna ej, såsom wi, ega evangelium, och att det således är nödwändigast att föra detta till dem. Jag war ej nog ödmjuk att inse min oduglighet till detta kall, utan byggde till en del på mitt nit. Ja, jag drömde om seger. Paulus lifnärde sig med sina händer arbete. Jag hade lärt mig ej blott ett utan twänne handtwerk och skulle dertför lätt kunna hjälpa mig fram bland hedningarna, menade jag. (Jag wiste ej, att det gafs missionsfällskap, som till hednawerlden utsände predikanter.) Jag litade på Gud, som alltid i hemlandet hjälpt mig. Skulle han icke också i främmande land wara min hjälp och min kraft? På så sätt war mitt hjerta uppfyllt af missions tankar, och hade jag egt respenningar, skulle jag warit färdig att strax begifwa mig åstad.

---

*) Se här en belysning af detta förhållande! Någon har berättat för mig: Wid ett tillfälle hörde jag ett jemmerrop. Johannes, min sexårige gosse, hade fallit i brunnen. Min hustru ropade: "Johannes är död!" Jag stundade till honom och ropade, full af ångest: "Johannes, är du död?" "Ja, pappa," swarade gossen, "jag är död." Nu wardt jag glad, th jag hörde honom själf säga, att han war död.

Under denna tid war jag emellertid i fara att wilsseföras åt ett wißt håll. Jag hade nemligen stor lust att predika, och det nekades mig aldrig, när jag erbjöd min hjelp. Jag predikade derför ofta och gjorde det, ehuru wißerligen föga bibliskt eller grundligt, dock med sådan liflighet, att talrika åhörare kommo till kyrkorna. Ännu war jag blott en swag begynnare, och om Guds nåd ej bewarat mig, hade jag lätt åter funnat blifwa en däre.

Efter att i nära två års tid innehafst ofwannämde lärare-kondition, tog jag affted från den och återwände till universitetet. Der läste jag nu ifrigt kyrkohistorien, den heliga Skrifts grundspråk, dogmatik m. m. allt sådana ämnen, som fordrades för den stundande presteexamen. Emellertid saknade jag snart åter medel att fullfölja studierna wid universitetet och måste derför åter afbryta dem, i det att jag sökte och fick lärare-platsen wid en privatskola i Göteborg. Denna plats innehade jag i nära två år. Under denna tid, en för mig särdeles nyttig tid, lärde jag att bättre känna mig sjelf och fick mera kunskap i de stora bibliska sanningarna. Jag hade öfwer nog af arbete med undervisningen af 16—18 gossar af olika gåfwor och kunskapsgrader. Några måste jag lära att stafwa, andra hade redan påbörjat flera lefwande språk. Jag hade derför nästan lika många klasser, som lärjungar, och måste äfwen gifwa flera af mina lärjungar ensild undervisning. Mycken tid blef derför ej öfrig till egna studier. Dock genomläste jag den hebreiska bibeln under nätternas stilla timmar, och detta studium war mig särdeles wälsignelserikt. Grefiska Nya Testamentet hade jag då redan mer än en gång genomläst. Aldrig war mig den heliga Skrift så till wälsignelse, som när jag läste den på grundspråket. På lediga timmar studerade jag isländska samt de lättlärdas inbördes beslägtade språken italienska, spanska och portugisiska, hufwudsakligen dock italienska. Sålunda genomläste jag Alfiers tragedier och andra italienska böcker. Men det börjadeännas tungt att ej ega min tid oafkortad för mina egna studier.

Efter tre terminers frånvaro återwände jag till universitetet, der jag nu afslutade kursen wid det s. k. prestseminariet. Besparingarna af den ringa lönen wid ofwannämnda skola i Göteborg, en lön af endast 150 kronor om året, woro snart slut. Derför, när jag kom till Karlstad på nyåret, för att der

blifwa prestwigd, war jag alldeles utblottad på medel. Jag undrade nu mycket på hwad sätt den himmelske Fadren skulle wilja hjälpa mig ur stundens trångmål. Annu hade jag ingen kallelse till presterligt arbetsfält och war okänd för de flesta prestmän i stiftet. Gud skänkte mig emellertid en sådan trosglädje, att jag kunde le öfwer min fattigdom och tacka Gud för all faderlig hjälp lifwet igenom. Och jag fick snart erfara, att hjälpen är nära, när man blott öfwerlemnar sig åt Gud. Ja, jag har aldrig blifwit bättre hulpen. Jag låg sjuk. Det knackade på dörren midt i den kalla vinternatten. En trädde en ung prest från landet med 50 kronor till mig från en fru, som wille wara okänd och därför sände sitt bud med gåsman om natten. Glädjen och öfverraskningen verkade wälgörande äfwen på helsen.

Hoppet att blifwa missionär hade jag nu nästan uppgifwit och anjåg mina förra missionstankar såsom blott fantasidrömmar. Ty jag menade, att om det varit Guds wilja, att jag skulle blifwit hednapredikant, hade han wäl dertill öppnat mig någon utväg. Mina tankar sysselsatte sig därför nu förnämligast med den kallelse inom den kristna församlingen, som jag hoppades snart få emottaga, och till hwilken jag allwarligt beredde mig inför Herren. Jag kunde nu mera ödmjukt än förr säga: "Ste din wilja!" Jag hade lärt inse, att utan Guds nåd kunde jag ingenting uträtta, och att Gud ej meddelar sin nåd, utan att man är obetingadt lydlig och nöjd med hans wägar. För mitt alltför stora själförtroendes skull hade Herren förut nödgats genom oöfwerwinnerliga swårigheter förhindra uppfyllelsen af mina önsningar. Tillförene hade jag endast kunnat säga: "Jag will utgå till hedningarna"; men icke: "Jag will lika så gerna stanna qwar i mitt fosterland." Derfor hade min önskan ej kunnat uppfyllas. Men när jag nu mera ödmjukt och willigt kunde böja min önskan under Guds wilja, så fick mitt hjertas varmaste åstundan sin uppfyllelse snart nog och alldeles mot min förwäntan.

I afwaktan af prestwigningen tjenstgjorde jag några månader under wintern hos en kyrkoherde på Wermlandsnäs, hwilken äfwen kallade mig till sin adjunkt. Strax före Påsk reste jag till Karlstad för att, som jag hoppades, blifwa prestwigd. Men jag måste wänta på prestwigningen en hel månad. Åter i förlägenhet! Dock, efter som jag war kommen till ro i den

wiktigaste angelägenheten, kunde detta lifwets omsorger nu icke särdeles störa mig.

Söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så faller eder allt detta till! — Sanningen häraf fick jag erfara, då jag i min förlägenhet blef af en wälmående köpmansenta erbjuden fri spisning och bostad i hennes hus under flera weckors tid. Examen genomgick jag äfwen lyckligt och fick särdeles goda betyg.

Den högwigtiga prestwigningsdagen, d. 1 Maj 1828, war mig en wälsignad dag, och jag fick känbart erfara Guds nådesnärvaro. Den gamle wördnadswärde och fromme biskop Olof Bjurbäck hade ännu krafter till att förrätta prestwigningen. Några dagar derefter skulle jag börja min presterliga tjenstgöring på landet. Innan dess fick jag emellertid ett bref, som gaf mig anwising till en werksamhet i en annan riktning. Saken war den, att jag redan för någon tid tillbaka blifwit tillrådd att tillstrifwa missionsjällskapet i Basel med anhängan om, att mig måtte beredas wäg att blifwa missionär bland hedningarna. Swaret träffade mig nu, just som jag blifwit prestwigd, och innehöll, att jag war wälkommen till Basel på obestämd proftid. Med brefwet följde anwising på respenningar, dem jag finge lyfta i Köpenhamn.

Så upplifwades åter hoppet om uppfyllelsen af min gamla önskan att få blifwa missionär. Det war mig en stor glädje, att detta hopp återwäcktes, sedan jag fullkomligt förmått nedtyfta min åstundan. Men flera swårigheter återstodo wisserligen att öfwerwinna. Dock uppmanades jag af wänner och gynnare att resa och fick äfwen min faders medgifwande, som jag förut förgäfwes sökt erhålla. Jag beslöt wandra till fots till Göteborg, der sälja mina böcker, som jag lemnat efter mig, för att såmedelst få respenningar till Köpenhamn. Denna plan omtalade jag dock icke, utan beredde mig helt obekymradt för afresan. Men just som jag skulle antråda denna, skänkte mig min wänliga wärldinna de nödiga respenningarna och derjemte ett fidor. Tillika lofwade hon tillse, att min fader ej skulle komma att lida någon nöd. Alltså åter här ett bewis på Gud Faderns omjorg om sina barn!

Denna min goda wärldinna hade en liten dotter, som syntes fästad wid mig med barnslig tillgifwenhet. Jag kunde ej undgå att derwid känna wälbehag, ja en flymt af framtids-

hopp; men omständigheterna tillåto mig ej en bestämd tanke i denna riktning. Den moderliga wännen återsåg jag aldrig mer. Dottren träffade jag en gång långt senare i hennes eget hem jemte hennes make och en fullvuxen dotter.

Här kan kanske wara platsen att nämna, att under min första ungdomstid kunde jag för fattigdoms skull aldrig tillåta mig någon tanke på ättenskap. Och en af de många orsaker, jag har till tack och lof för Guds bewarande nåd under hela min ungdomstid, är den, att han höll öfwer mig sin skyddande hand, så att jag aldrig kom in i någon oloflig kärleksförbindelse.

Resan till Basel gick öfwer Köpenhamn och Hamburg. I Kiel besökte jag den gamle berömde pastor Harms. Vidare reste jag öfwer Hannover, Kassel och Frankfurt. I Basel blef jag med stor kärlek emottagen af missionsanstaltens föreståndare, Blumhardt, och af hans familj samt af de kära bröderna i missionshuset, hvilka woro omkring 40.

Här började nu för mig ett alldeles nytt lif bland kristna bröder, som dagligen morgon och afton förenades i gemensam andakt under bön och sång.

Denna missionsanstalt blef grundlagd år 1815. Redan år 1800 hade en evangelist-luthersk missionsanstalt i Berlin kommit till stånd under den utmärkte pastor Zänikes ledning. Men af denna anstalt underhölls ingen egen mission, utan deß missionärer, till en del utmärkta män, ingingo dels i holländska, dels i engelska missionsfällskapets tjenst. Det war från Basel, som det tyfska missionsarbetet egentligen tog sin början. Ett betydligt antal kristna derstädes, biträdda af wänner i det öfriga Schweltz och i Würtemberg förenade sig om att bilda ett missionsinstitut, som redan år 1816 öppnades för en del elever. Pastor Blumhardt blef denna missionsanstalts förste föreståndare och förblef det till sin död 1838. I början af sin werksamhet sände icke heller detta sällskap sjelf missionärer direkte till hednawerlden, utan de elever, som genomgått studierna i Basel, trädde dels i det holländska, dels i det engelska missionsfällskapets tjenst. Sålunda blef jag, efter några månaders wistelse i Basel, affänd till England, för att der i det engelska kyrkliga missionsfällskapets institut erhålla förberedelse för en mission i Abessinien. I Basel hade jag egentligen sjelf

fått välja mina studier, enär jag redan genomgått, hwad som i missionsinstitutet meddelades. I den tanke, att jag skulle användas i abessinisk mission, hade jag läst Koran på arabiska, m. m. allt efter fritt val.

I början af December fick jag tillstånd att afgå till England, och med detsamma fick jag tillåtelse att göra en omväg till Sverige, dels för att taga afsked af mitt fosterland och dels för att der försöka väcka något deltagande för missionen.

Kort före Jul anlände jag till Lund. Äfwen Stockholm besöktes. Sift fick jag äfwen helga på min gamle fader. Den 28 Febr. 1829 anträdde jag afresan från Göteborg till London, dit jag anlände efter sex dagars stormig resa och ingick strax i ofwannämnda missionsfällskaps institut. Såsom prestwigd af en biskop i den swenska evangeliskt-lutheriska kyrkan war jag särskildt välkommen. Emedan jag skulle förberedas till arbete i Abessinien, studerade jag nu egentligen, jemte arabiskan, äfwen ethiopiska, amhariska och koptiska språken, derjemte äfwen medicin; men då ständiga frig i Abessinien wällade uppskof med grundläggandet af den tilltänkta missionen derstädes, anhöll Basels missionsfällskap fram på sommaren år 1830 hos fällskapet i London, att jag för någon tid måtte få återvända till Basel, för att der ersätta en lärare wid institutet, som afgått. Detta blef bewiljadt för obestämd tid. Jag reste derför strax öfwer Paris till Basel, der jag blef lärare i hebreiska och grekiska samt i gamla och nya testamentets exegetik. Härmed fortfor jag till följande år, då jag blef återkallad till England, för att utgå som missionär till Koromandelkusten i Ostindien. Före afresan ingick jag i äktenskap med Christiana Schweitzerbart, dotter till en lektor i Stuttgart. Hon inträdde med glädje i missionskallet.

Resan till Indien gick lyckligt, men långsamt, på segelfartyg, omkring Goda Hoppsudden, och räckte i 5 månader. I Sept. 1831 landstego wi i Madras och stannade der till Januari följande år. Nu måste jag åter börja studera två nya tungomål, nemligen sanskrit och tamuliska, och war lycklig nog att finna en lärd hindu, som kunde gifwa mig nödig underwisning. Tamuliskan talas allmänt på hela Koromandelkusten från Telegulandet i norr till Cap Komorin i söder, af mer än 10 millioner menniskor. Sanskrit talas ej, men de flesta böcker äro skrifna på detta språk. Det studeras på samma

sätt som latin i vårt land. Nya testamentet war redan öfversatt på tamuliska, och en tamulisk ordbok fanns äfwen. Detta språk är swårt att lära, i synnerhet innanläsningen, ty det består af en stafwelsestrift med omkring 250 olika bokstafstecken.

I Januari anträdde wi resan till Palamcotta, en gammal fästningsstad nära den stora hindustaden Tinneveli, som är belägen wid floden af samma namn, allt i landskapet Tinneveli. I Palamcotta bo en del engelska familjer, domare och en kollektor, som motsvarar landshöfding hos oss. Afståndet mellan Madras och Palamcotta är öfwer 380 engelska mil, och vår resa, som upptog 3 weckors tid, skedde i palankin, en bärstol, buren af menniskor. Der funnos ännu inga banade vägar eller broar öfwer floderna och ännu mindre några jernbanor. Floderna äro ej mycket djupa, men breda. Dock funno wi dem på sina ställen så djupa, att watten inträngde i palankinen. Den hetaste delen af dagen — hettan war redan i Januari betydlig — tillbragte wi i hus, som regeringen uppbyggt för de resandes beqwämlighet. Wid hwart och ett af dessa hus är anställd en gammal hindusoldat, som anskaffar mjölk och tänder upp eld. Hvad öfrigt man behöfwer, måste man sjelf medföra. Palankinbärande gå i språng och springa i takt. Detta sker om natten. Under dagens hetta wore det outhärdligt att färdas såwäl för bärande, som för de resande sjelfwa.

Från Sept. 1831 till Febr. 1835 warade wistelsen och arbetet i Indien. Erfarenheterna wore mycket merlande. Men Herrens nåd war hwarje morgon ny, och hans bewarande hand war alltid öfwer oss. På missionsresorna war jag ofta i stor fara, hwarur Gud dock alltid räddade mig. Exempelwis vill jag här blott nämna, att jag sålunda en gång af en stenande ridhäst blef aflastad på en stenhård mark och fick derwid ett stort och farligt hål i hufwudet, som wällade mig smärta ett halft års tid och, ehuru lätt, efterlemnade en fördjupning på hjesan.

En annan gång bestod lifsfaran för oss derutinnan, att en tiger befans hafwa sitt tillhåll nära vår bostad, ett enstaka hus i bergstrakten, dit wi tagit vår tillflykt för hettans skull. Tigern hade en natt helt nära vårt hus dödat och bortfört en ore. Wi blefwo dock sjelfwa bewarade såwäl för detta farliga

rosdjur, som för andra wilddjur, hwilka i otrolig mängd funnos der i de ofantliga skogarna och på de höga, gräsrika bergen.

Glasögonormen, detta högst giftiga ormslägte, förekommer i mängd i Indien. Vårt lilla hus war täckt med halm, omedelbart öfwer våra hufwuden. En morgon såg jag wid mitt uppwaftnande en glasögonorm i halmtaket bugta sig öfwer mitt hufwud. Om han då fallit ned, hwilket lätt kunnat ske, hade han blifwit rädd, och då hade han bittit mig. Men han föll ej, och jag war räddad. Flera dylika faror kunde wara att omtala.

Skorpioner wisade sig på våra kläder, men wi sluppo blifwa bitna af dessa farliga djur, hwilkas bett wäl sällan är dödande, men dock alltid förorsakar obestriftliga plågor.

Indiens klimat alstrar åtskilliga sjukdomar, som der äro swårare än samma sjukdomar i tempererade klimat, i synnerhet rödsot, lefversjukdomar och hjernfeber. Min hustru led mycket af lefversjukdom och hade gång efter annan swåra anfall deraf. Min hellsa war i första början någorlunda god. Jag arbetade derför med glädje. Arbetet war wisserligen ett swårt arbete, men det wälsignades af Gud.

De inhemska förhållandena i Indien, kastwäsendet, qwinans försträcktligt tryckta ställning, etc. äro redan bekanta ting. En gräslig widsteplighet, som har sin grund i ett wilseledt religiöst behof, föranleder såwäl det grusligaste wåldförande af menstliga känslor, som ock förbrutelser mot menniskofärlighets enklaste sedebud. Å ena sidan beherrskas samhällslifwet af allehanda försträcktlig osedlighet; men å andra sidan, der fordringar på helighet pina samwetet och det således blir fråga om botgöring eller om winnande af helighetsanseende inför menniskor, kan ett offer för sjelsplågeri ålägga sig de grusligaste lidanden en hel lifstid igenom.

För att bekämpa all denna hedendom och alla dessa förwilselser och för att bereda wäg för kristendomen, hade missionen stiftat skolor för barn, hwilka skolor missionärerna och deras medarbetare måste sköta, jemte det de predikade för de fullwuxna.

Efter någon tid hade missionärerna funnit det nödvändigt att derjemte bilda ett seminarium eller högre skola för en mera grundlig undervisning af sådana ynglingar, som blifwit kristna och som ansågos utrustade med gåfwor att använda i

evangelii tjenst, antingen såsom skollärare eller såsom kateketer. Bland dessa gjordes slutligen ett urval af sådana, som kunde anses begäfwade för predikoembetet. Tid efter annan blefwo två och två af dessa ynglingar utsända, för att sprida strifter och tala med folket om salighetens väg. Debutom följdes och understöddes missionärerna i sitt arbete af ynglingar, utbildade i detta seminarium. Dessa anordningar och bemödanden hade ej wisat sig alldeles fruktlösa. Många hade börjat efterfråga, tänka på och tala med hwarandra om allt detta. Men brahminernas motstånd war starkt och understöddes helt naturligt af den allmänna anden i folket. Försakelsen af alla de köttets njutningar, som hedendomen erbjuder men kristendomen förbjuder, war för det köttsliga sinnet för swår att underkasta sig. Man hade haft en stor strid att utkämpa med somligas ondskas och andras swaghet. Och dock hade slutligen en tid inbrutit, då det behagade Herren att i dessa trakter gifwa en glänjande seger åt sitt saliggörande ord. Redan före min ankomst till Indien hade missionärerna rönt en segerfröjd i följande tilldragelse. Några af innewanarne i en stad wid namn Patul-lam, sex mil söder om Palamcotta, kommo en dag till en missionär och tillkännagåfwo sin önskan att, kosta hwad det wille, blifwa kristna. Missionärernas glädje häröfwer är lätt att tänka sig. De styndade strax till detta folk, pröfwade bewetelsegrunderna till deras önskan, förklarade för dem kristendomens ande och innehåll och framhöllo de försakelser det medförde att blifwa kristen. Och då de förblefwo fasta wid sitt uppsåt, anställdes en lärare för att undervisa dem i kristendomens sanning. Från den tiden war en dörr öppnad i Tinne-velli, som ingen funnat igenstänga, och genom hwilken mer än 200,000 menniskor genom dop och tro ingått i Kristi kyrka *). Missionärerna gjorde rundresor till alla de fringspridda församlingarna, som dagligen undervisades af kateketer och skollärare, och som äfwen fingo en prest så snart en sådan kunde anställas. Missionsarbetet bar rik frukt. Evangelii ljus spredde sig åt alla kanter.

I Palamcotta grundades äfwen en större skola, något som war alldeles nytt i detta land, der qwinnan förtrampas och hålles i ofunnighet. Flera af de flickor, som blifwit uppfostrade

---

*) Detta strefvs år 1851.

i denna skola, blefwo lärarinnor i andra nybildade skolor och några gifte sig med kateketer och höllo skola äfwen såsom gifta hustrur. Allt detta bidrog till att lyfta qwinnan ur det tillstånd af ofunnighet, trældom och förakt, hwari hon war nedfänkt, och det inwerkade wälgörande både på det husliga lifwet och på samfundslifwet. Sjelfwa hedningen måste inse och erkänna den nytta och den förmån, som den qwinliga bildningen medför.

Emellertid uteblefwo ej swåra och olifartade förföljelser mot de kristna och särskildt mot missionärerna. Men Herren höll sin hand öfwer de sina. Han sände derjemte hemfökelse och straffdomar, som hejdade menniskornas ondskan. Kolerasafoten härjade en gång från norr till söder i hela Indien. Sjukdomen fortför omkring fem månader. Förföljelserna mot de kristna blefwo till en del afbrutna af denna allmänna nöd, i synnerhet som de kristna derunder wisade både mod och barmhertighet.

Mitt missionsarbete bestod hufwudsakligen uti att undervisa och uppfostra omwända ynglingar för missionens tjänst. Det war mig anförtrödt att wara föreståndare för och lärare i förutnämnda seminarium för inföddas bildning till skollärare, kateketer och prester, under den tid jag wistades i Palamcotta. Till biträde hade jag två infödda lärare. Den ene af dem kunde tala engelska och hade gjort framsteg uti matematiska studier. Utom i bibelskunskap och kristendom undervisade jag i grekiska och engelska samt sanskrittspråket, naturlära, o. s. w. Denna kallelse war således mycket skön. Wid vissa tillfällen gjorde jag också resor och predikade på tamuliska både bland de kristna och bland hedningarna, och wanligtwis hade man en liten församling af åhörare omkring sig hwart man kom. Folket församlade sig för att höra, somliga dock blott af nyfikenhet eller för att försöka motsäga och wedderlägga kristendomens läror och förswara afgudalåran.

Mycket kunde wara att omtala från dessa mina fyra arbetsår i Indien; mycket om nöd och farlighet, men ännu mera om Guds beskyddande nåd; mycket om mödor och arbete, men ännu mera om Guds wälsignelse och undergerningar; mycket om hedningarnas ondskan, men ännu mer om de kristnas lydnad och ensaldiga rättfärdighet; mycket om förföljelser, men ännu mer om tro, kärlek och försakelse hos de förföljda.

Mycket kunde wara att säga om hedendomens stygghet, som utbreddes sig inför våra ögon, mycket om råhet, om wildhet, om falskhet, om list och illfundighet; men ännu mera om kristliga dygder, ljufliga att iakttaga hos unga och gamla, som förblefwo trogna under de swåraste förföljelser och lidanden. Här är emellertid ej platsen för någon större utförlighet. Jag torde få hänvisa till Lunds missions-tidning för år 1851, hwarest finnas berättelser om mitt arbete och mina resor i Indien, ehuru äfwen dessa berättelser äro korta och summariska.

Dattadt all den uppmuntran i missionsarbetet i Indien, som Gud förunnade oss, framgår tydligt af det redan sagda, att wi hade allehanda stora swårigheter att bekämpa. Den största swårigheten låg emellertid i det heta klimatet, som verkade förstörande på vår hellsa. Jag har redan omnämnt, att min hustru war under wistelsen i Indien utsatt för flera swåra, ja lifsfarliga sjukdomsfall. Och äfwen min hellsa, som i början war någorlunda god, ehuru jag wissierligen från första dagen i Indien kände klimatets inwerkkan, måste efter några år gifwa wika för förslappning och kraftlöshet. Ett slags bölder utan swullnad eller warbildning uppstodo flerstädes på kroppen. När de öppnade sig, woro de fulla af tunnt swart blod och mycket smärtsamma. Läkarne förklarade, att om jag icke ofördröjligen lemnade Indien, skulle sådana sår uppstå äfwen inwärt, och det wore döden. Jag led desutom mycket af en underlig hetta i hufwudet. Minnet förslöades till den grad, att jag hade swårt för att tala, enär jag dels glömde början af meningen, innan jag hann sluta den, dels ofta icke kunde finna de erforderliga orden, huru bekanta de än woro. Wi försökte att stärka hellsan dels wid hafskusten i Tutorien, dit jag förflyttade hela min skola, dels i Courtallum wid foten af bergen, dels genom några månaders wistelse på de s. k. Nilu Guiri eller blåa bergen. Men det war förgäfwes. En återresa till Europa blef nödwändig.

Denna anträdde d. 20 Febr. 1835 på ett engelskt fartyg wid namn Wellington, som skulle afgå till England. Det war ett förträffligt skepp, och kaptenen war en from man. Wi hade offentlig gudstjenst hwar söndag och gemensam andakt hwar afton. Resan warade blott tre månader och war i allt en motsats till vår utresa fyra år förut. Wi gjorde dock under

denna resa en för föräldrahjertan smärtsam förlust, i det att tre veckor efter det att wi afseglat från Madras det yngsta af våra två barn, en flicka, 10 månader gammal, efter en svår sjukdom affomnade och måste begrafwas i hafwets djup. Detta skedde strax utanför ön Maurittus. Såsom den ende prest ombord, måste jag sjelf förrätta begrafningsakten. De känslor, som fylde fadershjertat, när den lilla lifflistan nedsänktes i djupet, vill jag ej söka beskriwa. Men en dag kommer, då hafwet skall gifwa igen de döda, som deruti äro, och alla som affomnat i Herren skola blifwa återförenade för att wara när honom ewinnerligen och aldrig mera skiljas.

Den 19 Maj anlände wi till London. Af den friska sjöluften kände wi oss till hellsa och krafter nu betydligt förbättrade.

Efter en hwilotid af omkring åtta månader utgick jag åter i missionens tjenst. Min hustru förde jag befsörinnan till Stuttgart, på det att hon der i sitt hemland måtte få hwila sig och hemta krafter efter sina fleråriga lidanden i Indien.

Det war till Smyrna jag nu utsändes för den turkiska afdelningen af den mission, som den engelska kyrkans missions-sällskap redan för flera år sedan der börjat. Den 4 Januari 1836 kl. 4 på morgonen tog jag afsted af min sjuka hustru och tyckte mina sotswande barn, det ena tre år, det andra två månader gammalt, samt skyndade bort med känslor, som jag ej vill söka beskriwa, och intog min plats i en postwagn, som förde till Schweiz, derifrån resan utan uppehåll fortgick öfwer Genf och Marseille till Turket, som war bestämdt att nu blifwa fältet för mitt missionsarbete.

I Basel, i Bern, i Genf och Lyon träffade jag många warmhjärtade, lefwande kristna. I Bern höll jag ett missions-tal på tyska, i Genf ett sådant på engelska, som öfversattes på franska. I Lyon blef jag med största wänlighet mottagen af Adolphe Monod. Äfwen der höll jag ett missionsföredrag. I Marseille måste jag dröja ett par veckor för att afwatta fartygets afsegling. Under wistelsen der hade jag tillfälle att få predika för en liten swenssk församling, bestående dels af der bosatta swenskar, dels af swenska sjöfarande. Jag hade då ej

talat mitt modersmål på sju års tid, men det gick för sig utan svårighet. Med kaptenen på det lilla grefiska fartyget, med hwilket jag skulle göra en del af resan till Smyrna, hade jag gjort aftal om kost under resan. Men han bedrog mig, och jag måste åter på fullt allwar erfara hwad hunger vill säga. Sexton dagar warade denna sjöresa, d. w. s. mellan Marseille och ön Syra, der wi landstego. Derifrån gick jag på ett annat fartyg till Smyrna, der jag med broderlig kärlek välkomnades af missionär Zetter. Det war wid hans sida jag här skulle arbeta. Han hade här bland grekerna flera skolor: i Smyrna, i Wurla, i Bouja, i Magnesia. Zetter hade varit missionär i Indien, förlorat sin hellsa der, måst återvända till Europa och derefter blifwit utsänd till Smyrna. Han och jag hade sålunda pröfwat liknande widrigheter i missionens tjenst. Han hade emellertid redan flera år arbetat här bland grekerna, när jag kom för att wid hans sida arbeta bland muhamedanerna.

Smyrna, mitt egentliga verksamhetsfält, war år 1836 ännu en betydlig handelsstad. Den räknar sin tillvaro såsom stor stad ända från Alexander den stores tid. I apostlarnas dagar uppstod en kristen församling i Smyrna, och denna församling måtte hafwa bestått af förträffliga kristna, ty den omtalas med ett härligt loford i det sändebref, som vår Frälsare lät sin apostel Johannes skrifwa till församlingens ängel i Smyrna. I detta bref omtalas särskildt församlingens lidanden, hwarefter en ljuslig förmaning med ett tröstande löfte lyder sålunda: **Var trofast intill döden, så will jag gifwa dig lifsens krona.** Uppb. 2. Det är bekant, att den fromme Polykarpus senare war biskop i Smyrna.

Missionär Zetter och jag besökte strax missionskolorna, hwilka Zetter grundat såväl bland turkar och armenier, som bland greker.

Evangeliet sol, som fordom sten så klart öfwer dessa länder, har för länge sedan gått ned, och den turtiska halfmånen herskar nu öfwer samma områden, der apostlarne sjelswa predikade ordet om korset. De kristna i Smyrna woro grefiska kristna. Men ad, af den apostoliska anden, af kristligt lif, kristligt sinne fanns intet spår. Att missionera bland muhamedaner är swårt, men icke mindre swår är uppgiften att föra evangeliet ljus till den förmörkade grefiska kyrkans anhängare.

Doç lifwades det kristna framtids hoppet någon gång hos oss, såsom t. ex. då wi en gång besökte och examinerade en flickskola i Smyrna, hwarwid många greker och grekinnor woro närwarande. Det gjorde då ett öfvermåttan ljustligt intryck att höra högstämde grekiska lossånger sjungas af barn, som woro afkomlingar utaf en förfallen apostolisk kyrka, och hwilka nu genom Herrens ord påverkades för att göras delaktiga af den apostoliska kyrkans ljus och lif.

Snart gjorde emellertid de grekiska presterna wäldsammansträngningar att förstöra våra skolor, och deras ihållande iswer segrade slutligen, efter som folket ännu war så föga upplyst och så föga rotadt i sanningens kunskap. De uppbrände de böcker, som blifwit spridda af missionärerna, och misshandlade dem, som besunnos innehafwa dem. Det war patriarken i Konstantinopel, som påbjöd dessa wäldsammansträngningar. Andra motgångar tillstötte också. Ty pesten kom äfwen och gjorde afbrott i arbetet. Jag hade börjat predika för ett litet antal tyskar, bosatta i Smyrna, men äfwen detta arbete förhindrades af pesten. Efter denna förstörelse tillbragte wi en del af vår tid på resor för bokspridning och samtal med folket om salighetens väg.

År 1837 afseglade jag på ett litet handelsfartyg för att hemta min familj till Smyrna. Familjen reste landvägen från Stuttgart till Trieste, förda af en hyrkust den långa vägen, som upptog åtta dagars tid. I Trieste war jag dem till mötes, och wi afgingo med samma lilla fartyg, som fört mig dit*). Resan gick lyckligt, och den 10 Aug. hamnade wi i Smyrna. Pesten, som härjat der förskräckligt, hade nu nära upphört. Allenast i Smyrna hade den bortryckt 20,000 människor. I Burla, en stor by nära Smyrna, der wi hade våra skolor, hade en tredjedel af folket blifwit dödens rof. Så war äfwen förhållandet i flera andra byar och små städer. Wi mottogos af missionär Setter, som hade föranstaltat om åsnor åt oss, emedan Bouja, en stor by, der wi skulle bo, ligger en timmes väg från Smyrna, och solhettan war så stark, att wi

*) Utgifwaren har af förf. till "Peter Fjellstedt, hans verksamhet i fosterlandet mellan åren 1843—1881", blifwit ombedd, att det här må anmärkas, att då i nämnda teckning, sid. 217, förelommer en häremot stridande uppgift, beror detta på ett minnesfel af den person som meddelat uppgiften.

ej vågade att med de små barnen göra resan till fots. Snart hade wi nu glädjen att vara tillsammans i eget hem.

Här slyssellsatte jag mig nu först en tid med striftliga arbeten. Senare företog jag tillsammans med Setter och en grekisk kateket en längre missionsresa inåt landet, som upptog ett par månaders tid, och wi begagnade derunder hwarje tillfälle att förtunna salighetens ord för dem wi träffade. I synnerhet gjorde wi besök i de turkiska och grekiska skolorna, samtalade både med lärare och med barnen och utdelade böcker.

Det var med underliga känslor jag under mina resor kom att besöka de orter, hvilka i Uppb. nämnas wid namn, såsom hemorter för de sju församlingarna. Utrymmet tillåter ej någon närmare beskrifning på dessa historiskt märkvärdiga ställen, der kristna församlingar i apostlarnas dagar och några århundraden framåt blomstrade i den första kristna tyrkans rika färgskiftningar. Landskapet Smyrna är ett tillhåll för spridda herdestammar, muhamedaner, greker, judar. Vi predikade evangelium och utdelade böcker bland dessa folk.

Wid ett besök i Gjesus kunde wi ej underlåta att med blandade känslor af smärta och af beundran öfwer Guds wägar utbrista: Si, detta är nu det gamla, stora och widtberömda Gjesus! Ja, här är i sanning ljusastaken bortstött ifrån sitt rum. Uppb. 2: 5. — Dagen efter ett besök der hade jag ett häftigt anfall af kolera. Jag förlorade hastigt kroppskrafterna till den grad, att jag knappt förmådde röra ett finger och snart följde odrägliga plågor af kramp i lemmarne. Döden war nära, men det war Guds wilja att ännu längre uppehålla mitt lif.

Af Laodicea, denna fordom så berömda och rika handelsstad, är nu ingenting qwar, utan en widsträckt plats, betäckt af sten och grus, till en del bewuxen med gräs. Det märkligaste jag fann der, woro qwarlesworna af en mycket stor wädjobana, liknande en lång, bred dal, derigenom att på båda sidor om banan woro en stor mängd stenbänkar, löpande längs med banan, krökande sig mot ändarna, trappwis upphöjda öfwer hwarandra och byggda af huggna stenar, $\frac{2}{3}$ alnar breda, 8—10 alnar långa, hvilka ännu till större delen ligga i sitt gamla stiel. En inskrift wisar, att detta ofantliga arbete uppförts i kejsar Vespasiani tid, således på den tid, då man börjat förfölja de kristna, ja, under det Jerusalem och Herrens tempel

förstördes och judafolket förskingrades. År 70 hade detta byggnadsarbete påbörjats och år 82 fullbordats. Det är ganska sannolikt, att på denna wädjobana kristna blefwo sönderslitna af milda djur till åfsådarnes förlustelse. Under Kristi församlings födslosmärta firar werlden sina glädjefester. 50,000 åfsådare hafwa fått plats kring denna wädjobana. Åfwen ser man i Laodicea ej obetydliga qwarleswor efter twänne teatrar. Den ena af dessa synes hafwa varit utomordentligt stor, och der äro de i halfeirkel lagda, af huggna stenar bestående bänkarne ännu bibehållna. Denna plats rymde 30,000 åfsådare.

Wi se af sändebrefwet till Laodicea, att Kristi församling led skada af det yppiga werldswäsen, som der herskade. Jag wet dina gerningar, att du är hwarken kall eller warm, etc. Uppb. 3.

I närheten af Laodiceas stenhögar ligger en liten by, bestående af några små kojor. Här hade wi i ett stall herberge öfwer natten. Kring oss församlades alla, som utgjorde qwarlesworna efter det glänsande Laodicea, omkring 15 personer. De woro klädda i trajor och mera råa och okunniga än de flesta af landets inbyggare, som wi träffat på våra resor.

Filadelfia, Sardes, Pergamus, Thyatira — wi känna alla dessa namn. Men om alla dessa städer är intet annat att säga, än att förstörelsen öfvergått dem, ljusastaken är flyttad från sitt rum, och der en swag qwarleswa af kristendom ännu finnes, är det grekiskt kristendom. Filadelfia t. ex. är ett biskopsäte inom den grekiska kyrkan, ehuru biskopen nästan alltid uppehåller sig i Konstantinopel. Landet är för öfrigt bebodt af muhamedaner.

Om Sardes wore wäl en del att säga, men hwad som blifwit sagdt om Laodicea kan i hufwudsak tillämpas äfwen på det föröddas Sardes, der några swarta tält äro upplagna öfwer grushögarna af den forna konungastaden. Der är ingen församling af kristna.

Många dels sorgliga, dels upplystande känslor och betraktelser fylde våra sinnen under dessa resor i det gamla Mindre Asien, som så ofta är omnämt i Uppg. och Uppb.

Jag hänwisar äfwen här, likasom wid teckningen af arbetet i Indien, till Lunds Missionstidning. En kort skildring af mitt arbete i Turkiet genomgår flera nummer af årgången 1852.

I början af Maj 1839 anträdde jag en resa uppför Dardanellerna och Bosporon till Konstantinopel och derifrån öfver Swarta hafwet upp till Galatz wid Donau. Resan öfver Swarta hafwet tog sex dagar under storm och stark snöyra. Jag gick uppför Donau för att i Bulgarien försöka påbörja missionsarbetet. Wallackiet besöktes under resan. Landet syntes vara fruktbart, men deß folk icke desto mindre fattigt och eländigt. Icke blott innebyggarna på landet utan ock inneväanarne i städerna, om man undantager hufvudstaden Bukarest, bo i eländiga jordkojor. Så förtryckta, som de varit i många hundra år, är det märkligt, att de dock ådagalägga mycken estertanke. De öfwa ock mycken gästfrihet. Öfwerallt blef man wäl bemött och fick wanligtvis hyddan åt sig helt upplåten till herberge, under det att deß innewanare inkwarterade sig för tillfället hos någon af sina wänner. Ett lam slagades åt oß, ägg och mjölk framsattes äfwen.

Wallackerna äro till största delen kristna af grekiska kyrkan, men i landet bo äfwen många armenier och judar. Jag kom i frestelse att der antaga en fast plats. På ett litet afstånd från Krayowa fanns en liten församling af protestantiska tyskar, som syntes vara i stor fara att uppslukas af den romerß-katolska kyrkan, enär de ej hade någon protestantisk prest, utan måste låta betjena sig af en romerß-katolsk. Jag blef djupt bebröfwad när jag förnam detta, och frågade mig sjelf, om det ej wore min pligt såsom protestantisk prest att söka upprätthålla en sjunkande protestantisk församling, som war så öfwergifwen och syntes så hungrig efter Guds ord, snarare än att förspilla tiden med fruktlösa bemödanden att predika evangelium bland turkarne, som med ett döbligt hat stå Guds ord emot. Men jag måste lyda mitt uppdrag och resa widare. Jag begaf mig öfver Donau till Widdin och sökte herberge för att der uppehålla mig någon tid. Slutligen fick jag ett herberge i ett s. k. främlingshus eller Kan. I detta hus bodde jemte mig blott en gammal man, som beredde och sålde kaffe hela dagen åt synblösa tyskar, turkar och greker, som förstörde sin tid der i lättja, under det att qwinnorna måste förrätta arbetet både på fälten och i husen. Denna syn gjorde på mig ett pinsamt intryck.

Här war jag alldeles ensam, utan någon enda bekant. Jag sökte samtal med turkar, både förnåma och ringa. Men när

någon syntes höjd att lyfna till evangelium, strämdes han bort af fruktan att mista sitt lif. Man omtalade flera fall, då till kristendomen omvända muhamedaner blifwit för sin tros skull straffade till lifwet.

Det är således ej underligt, att evangelium ej kan hafva framgång bland dessa olyckliga menniskor. Emellertid hade jag glädjen att ej sällan påträffa både greker och muhamedaner, som gerna lyfnade till nådens budskap.

På återresan besökte jag Adrianopel m. fl. städer, men hade öfwerallt samma nedslående erfarenheter.

Det blef oss alltmåra klart, att något egentligt missionsarbete bland muhamedanerna i Turkiet för tillfället ej war möjligt. Orsaken dertill war i synnerhet den rådande fanatismen, understödd af landets lagar, som icke blott förbjuda alla försök att omvända muhamedaner till kristendomen, utan också bestämde dödsstraff för en muhamedan, som öfvergår till kristendomen. Att denna lag verkligen tillämpas, sågo wi af exempel både i det europeiska och i det asiatiska Turkiet. Våra skolor bland greker och armenier hade blifwit förstörda genom presternas fanatism. Dessa präster hade gått omkring i husen, samlat alla böcker, som blifwit spridda genom missionsarbetare, i synnerhet Biblar och Nya testamenten, men också skolböcker, och upptränt dem alla. Stundom hade vålet till detta ändamål blifwit upptändt i sjelfwa kyrkan framför altaret. Och barn, som innehafvt sådana böcker, hade blifwit misshandlade på de mest upprörande sätt. Det war efter denna förföljelse och sedan wi måst tillsluta våra skolor, som wi tillbragte vår tid med att på resor sprida kristliga böcker och samtala med folket om salighetens väg. Detta gjorde wi bland greker, armenier och turkar. För öfrigt war jag sysselsatt med att utarbete några böcker på turkiska, dels skolböcker, dels mindre skrifter, innehållande kristendomens grundläror, och att öfversätta den turkiska bibelöfversättningen.

Efter alla dessa nedslående erfarenheter i missionsarbetet hemstälde wi nu till vårt missionsförsamling att få lemna missionsstationen i Smyrna. Det bewiljades oss, och wi återvände till England, dit wi medförde turkiska öfversättningar af afställda böcker jemte en revision af den turkiska bibeln.

I London finnes ett kristligt sällskap, som kallas "Sällskapet för utbredande af kristlig kunskap i främmande länder",

och detta sällskap war willigt att låta trycka vår turkiska öfversättning af den engelska kyrkohandboken jemte psaltaren. Det ansågs emellertid att detta kunde ske billigare i Leipzig än i London. Därför afreste jag med min hustru från London i September 1841 och wistades i Leipzig till följande sommar. Sedan arbetet war slutadt och böckerna affända, en del till Turkiet, en annan del till England, flyttade wi till Basel, der wi nu blefwo boende, emedan missions-sällskapet i Basel kallat mig till resepredikant för missionens räkning.

Jag började således nu att göra resor och hålla missionspredikningar och bewista missionsmöten, först i Schweiz, sedan i Elsaß och Lothringen och derefter i Baden, Württemberg, Bayern, Ost-Friesland, Schleswig och Holstein. (I England hade jag förut, när jag wistades i London, gjort liknande missionsresor.)

På sommaren 1843 erhöll jag af missions-sällskapet i Basel det uppdraget, att göra en resa till mitt fädernesland för att försöka befrämja missions-saken derstädes.

Afresan stedde strax, och jag predikade i Mannheim d. 9 Juli 1843 och i Frankfurt d. 11 Juli. Derefter gick resan öfwer Fulda, Gotha och Naumburg till Leipzig. Jernvägar funnos ännu icke. Från Leipzig reste jag till Hamburg, der jag sammanträffade med flera dyra wänner. Öfwer Lübeck kom jag till Malmö d. 22 Juli, der jag kärleksfullt mottogs af en gammal wän, grofshandlare Emanuel Bager. I Lund besökte jag många gamla wänner. Reste så till Göteborg, der jag också hade många wänner att besöka. Derifrån gjorde jag flera besök och predikade i församlingar på landet. Den 2 Aug. anlände jag till min gamle fader i Sillerud i Wermland och predikade d. 6 Aug. i Silleruds kyrka. Jag vill ej söka bestrifwa hwilka känslor, som genomslade mitt sinne wid återseendet af många gamla wänner och älskade anhöriga. Jag uppsökte gamla bekanta, dels i församlingen och dels annorstädes, der jag i min barndom tjenat som wallgoss, stjutsgoss m. m. I Karlstad besökte jag biskop Ugardh, och blef med stor wänlighet mottagen af den snällsinnade mannen. Han visade mig flera af sina theologiska arbeten. Derefter uppvaktade jag min gamle wördade lärare Bågenholm i Wäse. Den 20 Augusti predikade jag i Karlstads kyrka. Det war nu sexton år sedan jag der sist uppträdt på predikstolen. Från Karlstad reste jag

till Stockholm, der jag besökte åttfylliga missionswänner och predikade i flera kyrkor. Derifrån for jag vidare och genomreste en del af Upland, Westmanland, Dalarne, Nerike, Westergötland och Småland och predikade i många församlingar för att försöka uppväcka intresse för missionsfaken, som i landsorterna war nästan alldeles obekant.

För två år tillbaka hade då Swenska missionsällskapet blifwit stiftadt. En missionstidning utgafs i Stockholm, men den war blott föga spridd. Tidningspressen höjde högljudt protest mot missionsfaken. En del tidningar menade, att hedningarna i sin menlöshet äro lydligare än de kristna. Andra påstodo, att man borde först sopa rent för egen dörr innan man tänkte på granngårdarna, att det wore orätt tänka på folken i främmande länder innan man gjort något för att omvända sitt eget folks hedningar. Några år senare, när det arbete börjades, som kallas inre mission, upphöjdes mot detta ännu starkare motsägelser, såsom wore det den största orimlighet att tänka på missionsarbete bland våra upplysta landsmän.

Jag höll om söndagarne högmessopredikningar och missionsstal och under söndagarna missionspredikningar, som pålystes i kyrkorna. Med tacksamhet erinrar jag mig, att presterna med få undantag wisade sig wänligt finnade.

Så gick år 1843 till ända.

År 1844 blef en hård winter med owanligt swåra snöfall, så att jag i några veckor måste hålla mig stilla hos en wän i Småland; men så snart wäderleken tillät, började jag åter samma resepredikantverksamhet i södra Småland, Blekinge och Skåne. I Skåne besökte jag prosten Wieselgren i Westerstad, en redan då för mig dyrbar wän, som jag lärt känna före min afresa från fosterlandet. Han föreslog mig att återkomma till hemlandet, då wi borde stifta ett missionsällskap i Lund med egen missionskola, hwilket ock skedde.

I Lund samlade wi några wänner, de flesta embetsbröder, och wi fingo biskopen, domprosten och några af professorerna med oss i intresset för saken. Stadgarna stadfästes af Kongl. Maj:t, och missionsinstitutet grundades, för att börja sin verksamhet så snart som möjligt. Jag blef kallad till föreståndare för institutet. Men emedan jag hade hustru och flera barn, trefade jag mycket, huruwida jag kunde antaga denna kallelse,

då det war mycket owist, att det nya obetydliga sällskapet skulle kunna winna någon framgång. En lön af 2,400 kronor beständes, men utan garanti, så att om företaget mislyckades, så hade sällskapet inga förpligtelser gent emot mig. Det engelska kyrkliga missions-sällskapet, i hwars tjänst jag förlorat helan, hade garanterat mig en årlig pension af 1,800 kronor under den tid jag kunde fortsara med att resa i Basels-sällskapets tjänst. Detta senare sällskap betalade mig mina resekostnader och något litet derutöfwer. Om jag nu antog Lundas-sällskapets anbud, skulle jag med detsamma förlora nämnda förmåner. Jag wiste därför ej hwad jag borde göra. Men då gjorde Gud en utwäg, i det att en wän garanterade mig att för bestämd tid betala det belopp, som ofwannämnda pension årligen tillförsätrade mig, i den händelse det nya missions-sällskapet skulle upplösas af brist på deltagande. Jag ansåg då i samråd med min hustru, att Herren gifwit mig ett tecken till att det war hans wilja, att wi skulle antaga den nya sällskapen, och wi flyttade sålunda till Sverige på hösten 1844. Dock bosatte wi oss ej strax i Lund, utan wistades först någon tid hos wänner i Småland och derefter i ett tillfälligt hem i Helsingborg.

Nu började jag arbeta för att winna intresse för det nya missions-sällskapet, men det gick långsamt. Ändtligen öppnades institutet i Juni månad 1846.

Då flyttade jag med familjen till Lund.

Jag började då strax att utgifwa Lunds missionstidning, en tidning, som fortfar ännu. Den fick uppmuntrande affättning, och ej obetydliga bidrag inflöto till missions-sällskapet. Två missions-elever hade strax anmält sig, men stadgarna bjödo, att de skulle wara studenter och att de skulle underhålla sig sjelfwa, i det att de af institutet endast njöto fri undervisning. Detta betraktade jag såsom alltför hårda villkor och sökte därför bilda en särskild elevklassa, för att kunna bestrida deras underhåll. Detta lyckades.

Missionstidningens redigerande och det öfriga arbetet fortsattes under år 1847, och utfigterna woro ej egentligen mörka; men min ställning war dock obehaglig, emedan det förspordes misnöje från flera håll deröfwer, att en så betydlig del af de bidrag, som inflöto till missionen, skulle åtgå i hemlandet. Som nämdt är, war min lön bestämd till 2,400 kronor.

Den fattiga allmoge, som gaf sina stärfwar, fann detta belopp wäl stort och ansåg, att den, som arbetade för Guds rike, borde wara nöjd med wida mindre eller rentaf med intet, om detta wore möjligt. I följd häraf blef min ställning på hösten 1847 allt mera tryckande och bekymmersam, synnerligen som min swaga helsa nu åter började swigta. Jag hade under åren 1846 och 1847 gjort många predikoresor. Förstnämnda år hade jag predikat 107 gånger på nästan lika många olika ställen i särstilda delar af landet, och 1847 hade mina resor utsträckt sig äfwen till Norrland. Öfwerallt wissade sig vårt lands allmoge willig att efter förmåga omfatta och understödja missionsfaken, och nästan öfwerallt war tilloppet af åhörare till missionsföredragen, och predikningarna ganska stort. Här och der grundades särstilda föreningar för att understödja Lunds missionsfällskap i dess arbete. Men nu stod jag dock på den punkt, att det war ganska twifwelaktigt, huru jag borde förhålla mig, ja, huruvida jag ens kunde bibehålla min nuvarande ställning. Härtill kom äfwen den omständigheten, att jag från England erhöi en mycket wänlig kallelse att blifwa professor wid det nyligen inrättade universitetet på Malta. Och under allt detta blef jag nedlagd på sjuksängen. Arbetet stod stilla. Men i min swaghet bad jag Herren styra och leda det efter sin wilja. Och slutet blef, att jag afböjde kallelsen till Malta och derjemte, att jag beslöt afsäga mig lönen af Lunds missionsfällskap och helt och hållet fasta mig på Guds barmhertighet, hans försyn och omsorg. Mångsaldig erfarenhet allt sedan barndomen hade gifwit mig wisshet om, att det aldrig är förgäfwes att förtrosta på Gud. Men nu blef det emellertid nödvändigt att börja en särstild verksamhet för att till eget och familjens underhåll förwärfwa det nödvändigaste, och jag beslöt därför utgifwandet af en ny tidsskrift, kallad Bibelwännen. Sedan allt detta blifwit ordnad, kände jag mig åter frist och kunde arbeta som förr.

Både den nya tidsskriften och missionsstidningen fingo en wida större spridning än jag wägat hoppas. Missionsfällskapet sthrelse mottog med glad öfverraskning min affägelse af lönen. Men några af mina wänner blefwo bekymrade. Emellertid har, förunderligt att säga, sedan jag tog detta steg, aldrig min tro med afseende på utkomsten blifwit satt på något swårt prof. Den himmelske Fadren har alltid gifwit det som

warit behöfligt till mitt eget och familjens underhåll, till barnens uppfostran och till bestridande af kostnaderna för de resor, som warit en följd af min fallelse *).

En tid senare började jag utgifwa två andra tidskrifter, en för folkskolan, som utgafs i Karlstad och hade namnet *Folkskolan*, och en annan med namnet *Samariten*, som uppfattes i affigt att spridas i fängelser, arbetsinrättningar, fabriker och bland fattiga i allmänhet. Den innehöll korta, kristliga uppsatser och berättelser och utkom, likasom de andra tidskrifterna, en gång i månaden. Den bestod likasom de andra af ett helt ark i månaden, men kostade blott en half krona för årgången. Jag ansåg mig böra göra något för att sprida uppbygglig läsning bland de obemedlade, och en stor del af denna lilla skrift spreddes för intet. Fångwårdsstyrelsen mottog med wänlighet större försändningar deraf för åtskilliga fängelser. Dessa uppoffringar ansåg jag mig kunna göra, enär de andra tidskrifterna gäfwö öfwerflott.

Kongl. Maj:t hade utlofwat ett pris af 450 fr. för ett förslag till bönbok för fångar, som blefwe godkändt. Jag inlemnade ett sådant och erhöll det utsatta priset. Detta arbete blef tryckt i Lund år 1849 under min uppsigt, men på Kongl. fångwårdsstyrelsens bekostnad. Denna bok är öfwerfäst på finsta och spridd i fängelserna i Finland.

Här, likasom förut på ett par ställen i denna min lilla teckning, hänwisar jag läsaren till Lunds missions Tidning, som innehåller utförliga redogörelser för Lunds missions sälls kapps pröfningar och motgångar, hwilka hwarken woro så eller o betydliga, men derjemte och för hwad af glädjeämnen detta sällskap hade att tacka Gud för.

Jag inifränker mig nu till att blott tillägga några an tydningar om de förhållanden, hwilka föranledde åtgärder, som jag och mina wänner ansågo nödwändiga.

Först må då arbetet för nykterhets sakens befrämjande inom landet omnämnas. En landsplåga war den alltmera tilltagande dryckens kapps lasten, under det husbehofs bränningen ännu war tillåten. Wieselgren och andra arbetade oförtrutet mot

---

*) Missions sällskapet bekostade aldrig dessa resor.

denna, gjorde många och långa predikoresor och utgåfwo böcker och skrifter för att motarbeta superiet och befrämja nykterhet och återgång till en sundare och lyckligare sammanlesnad. Äfwen jag gjorde under flera år resor till flera delar af landet, för att med predikande och undervisning söka beweka folket till nykterhet och till ett sedigare och i följd deraf lyckligare lefnadsfätt. Detta vårt arbete betraktades af många med omvilja, ja stundom med bitterhet, men det kunde dock ej förhindras. Nykterhetsjakten wann allt flera arbetare, nykterhetswännerna blefwo flera och flera, och en stor seger wanns slutligen, då icke blott husbehofsbränningen blef af riksdagen afstafad, utan äfwen en för rikshushållningen i öfrigt gagneligare bränwinslagstiftning blef antagen.

Widare må äfwen följande märkas. Längre hade separatistiska rörelser wisat sig i flera delar af landet, i synnerhet i de nordligare landskapen. Partifinne började wisa sig på flera ställen i särstilda riktningar. Föreningar stiftades, som började utsända kolportörer i ändamål att sprida kristliga skrifter och leda sammankomster för kristlig uppbyggelse wid andra tillfällen än de offentliga gudstjenstfunderna i kyrkan. Den andeliga wäckelsen grep widå omkring sig bland vårt lands lifliga allmoge, som den tiden allmänt hungrade efter andelig näring. Vår kyrka war ej i stånd att med tillgängliga lärarekrafter tillfredsställa folkets andeliga behof. Dertill skulle fördrats härar af wäl rustade tjenare, till större antal än som kunde uppställas. Ställningen war mångstädes sorglig. Det war därför af nöden påkalladt, när kristendomens wänner började tänka på utvägar till att åstadkomma andeliga wäckelser och befrämja lefwande tro och sann gudaktighet i landet. Men då man för detta ändamål owisligen utsändt och alltjemt utsände nästan ofända personer med ringa kunskap, utan pröfning, utan öfning — såsom det stundom wisade sig — utan kyrkligt sinne och mången gång t. o. m. fiendtliga mot kyrkan och mot den bestående ordningen, så kommo några wänner öfwerens om att upprätta en kolportörskola i Stockholm för att pröfwa och undervisa ynglingar, som woro benägna att utgå såsom kolportörer, för att i öfwerensstämmelse med vår luthersta lära och med kyrklig ordning werka till uppväckande af andelig befinning, omwändelse och sann fromhet. Det war vår uppriktiga mening härmed att försöka bana väg för ett

tyrkligt fristendomslif, på det att icke de särskilda partierna måtte kunna, hwart och ett på sitt sätt, utan någon motverkan arbeta på söndersplittring af kyrkosamhället. Men vårt arbete blef af de flesta af kyrkans egna herdar och lärare alldeles missförstådt och därför äfwen motarbetadt. Likwäl verkade många af våra kolportörer med synbar wälsignelse. Wi upphörde emellertid med detta arbete, då Evangeliska Fosterlandsstiftelsen började arbeta för samma ändamål.

Hänvisande läsaren till de upplysningar, som Lunds missionsblad för år 1853 meddelar rörande den förening, som Lunds missionsfällskap ingick med det äldre swenska missionsfällskapet, öfwergår jag härmed till att omtala den missionsstola, som i sammanhang härmed inrättades i Stockholm. En del wänner förenade sig om att bilda en stola derstädes, för att till missionärer bereda ynglingar, som önskade egna sig åt detta kall, samt äfwen att för presterliga studier förbereda sådana ynglingar, som önskade ingå såsom lärare i församlingen i fosterlandet. En af våra kraftigaste wänner köpte ett hus för denna inrättnings skull, hwilket wiingo hyresfritt, dock utan eganderätt, begagna.

Det wisade sig dock snart, att i Stockholm icke tillräckliga lärarekrafter wore att tillgå. Då måste wi flytta stolan till Upsala. Äfwen der möttes den af motgångar. Ja, den höll nästan på att upphöra, men, ehuru den ej hade mycken utsigt till fortsatt tillwaro, förjde Herren dock för att den widmagthölls och äfwen fick en mera betryggad tillwaro. Jag blef för egen del urståndsatt att fortsätta arbetet dermed, emedan min helsa åter började att aftaga, och ett swårt fotlidande gjorde arbetet nästan omöjligt. Min gamle trofaste vän Wieselgren war då särdeles enträgen, att jag skulle utgifwa och förswara en afhandling, som skulle motsvara pastoralexamen, för att derefter kunna söka ett pastorat och dermed betrygga min framtid. Ehuru det för mig war troligare, att jag ej hade någon framtid att emotse, skref jag dock under swår wärk i min fot en liten ringa afhandling, som trycktes. På en dertill utsatt dag fraktades jag till lärosalen och förswarade min afhandling under wedertagna former, derwid jag med böjdt knä stödde den sjuka foten på en stol i katedern, stående blott på den andra foten.

Jag blef både i följd af den trötthet, som detta förorsakade, och af den stora smärtan i foten utomordentligt utmattad. Det hela räckte omkring tre timmar. Filosofie professor Bostrom hade ämnat opponera, sadet det mig senare, men han gjorde det dock ej.

Såsom ett exempel på det sätt, som war det wanligaste i missionsarbetet på resor inom fäderneslandet, bifogas här berättelsen om en resa till Norrland och Lappland år 1857, som jag gjorde på uppdrag af Swenska missionsfällskapet.

Lördagen den 25 Juli 1857 antom jag till Piteå, och samma eftermiddag höll jag bibelförklaring i en rymlig sal hos en kristlig vän. Mycket folk war närvarande. Söndagen d. 26 predikade jag i församlingens kyrka för talrika åhörare och höll på aftenen en bönestund i en wäns hus. Åfwen då woro åhörarne många. I dessa trakter äro sommarnätterna wid denna tid på året så ljusa, att man lätt ser att låsa till kl. 11. Wid midnattstid märkes lifasom en swag stymning, men snart börjar det åter att ljusna. Nu woro på sena aftenen många älsliga kristna från landet församlade kring Herrens ord, som här fann många öppna hjertan.

Måndagen d. 27 Juli fortsattes resan till Uleå. Landsvägen går genom stöna skogar och öfwer praktfulla höjder. Här och der går vägen genom en angenäm by, men trakten är glest bebyggd. Husen, naturligtwis af trä, äro i allmänhet wackra och prydliga, ja stundom storartade. Tisdagen d. 28 predikade jag på f. m. i Uleå landsförsamlings kyrka. På e. m. predikade jag i stadens kyrka och höll derefter bibelförklaring i ett stort hus i staden, der flera rum woro fulla af åhörare. Efter denna bibelstund hade wi samtal intill midnatt. Himlen såg då ännu ut som en ljus, klar aftenhimmel strax efter solens nedgång. Wi tänkte ej på någon natthwila. Här, så wäl som i Piteå, har wisat sig en benägenhet för separatism. Dock lyfnade folket på båda ställena till mina framställningar och förklaringar af de kyrkliga frågorna och lofwade att under bön stilla förbida hwad Herren wille göra. Wid midnattstidens morgonljus på den nordliga himlen stiljdes wi åt för att mötas i ewighetens morgonljus, då ingen natt skall wara

mer. En stora wänner följde till ångbåten, som kl. 1 på morgonen afgick från Luleå. Då wid denna tid på året här ingen egentlig natt inträder, bortglömmer man nästan alldeles behofwet af sömn. På gatorna i staden, hwilken nästan utslutande består af små trähus, war lika lifligt som om dagen.

Den 30 Juli på morgonen landade jag i Umeå och reste derifrån till Strycksele, der jag kl. 11 på aftonen, mycket trött, sötte herberge. Dagen derpå, efter en mödosam resa på skjutsfärre, anlände jag till Hedlunda i Lycksele lappmark. Vägen går genom skogar. Skjutsinrättningen är så ordnad, att man än färdas i båt, än till fots och än till häst.

Med huswudqwarter i Hedlunda och Lycksele gjorde jag utflykter för att besöka swenska missionsfällskapetets skolor för lappiska barn, hwilka skolor jag hade i uppdrag att inspektera. Den 1 Aug. höll jag en bibelförklaring i Lycksele kl. 6 e. m. för mycket folk, som redan war samladt för kyrkogång nästa dag, en söndag. Söndagen den 2 Aug. predikade jag i Lycksele kyrka och höll bibelförklaring och missionspredikan på e. m. I dessa trakter, der många hafwa ända till 10 mil till kyrkan, är kyrkan endast då af någon större folkmängd besökt, när, som nu war fallet, der är nattwardsgång för dagen. Äfwen i dessa trakter finnas många sanna kristna, ehuru naturligtwis tunnt fringspridda i de widsträckt bygder. På aftonen begaf jag mig åstad på vägen till Bastuträsk, beläget omkring 7 mil wester om Lycksele. I Bastuträsk har swenska missionsfällskapet en skola för lappiska barn. Jag medtog blott en lätt resväska och försåg mig med lappskor, för att kunna resa på norrländska wiset, då man emellanåt måste gå till fots långa sträckor, när man icke kan fara i båt på sjö eller flod och icke heller rida, der mossar och lärr göra det omöjligt för hästar att komma fram. Efter en wandring till fots med min ledsagare, kom jag till en båtstation och färdades derefter uppför floden förbi flera byar. Derpå hindrades wi af ett wattenfall och måste afbryta båt färden och gå till fots genom lärr och mossar, ja stundom i djupt watten och öfwer kullblåsta träd, öfwer berg eller stenblock. Efter denna stogswandring kommo wi åter till en båtplats, och en robbare förde oss uppför den stilla floden till byn Umgransele, der wi tillbragte natten i en nätt bondgård. Tjernmjölk kallas här dricka och bjudes först åt den främmande. Wi fingo äfwen fisk, mjölk, smör

och kornbröd, nästan så tunnt som papper. De otaliga myggorna äro här så beswärliga, att man wanligen beströfver händer och ansigte med tjärolja för att i någon mån wara skyddad för dem.

De sträckor af floden, der den flyter stilla och derför är farbar, kallas "sele" eller "lugnwatten". Deras hafwa många församlingar eller byar sina namn, såsom Lycksele, Stensele, m. fl.

Den 3 Aug. fortsatte wi resan uppåt floden, men stundom till fots på flodstranden. Anlända till en by, kallad Rattisawan, fingo wi der en båt till Rusele. Nu woro wi hungriga, och jag ingick i en stuga och frågade husmodren, om hon kunde gifwa oss något att äta. Hon bejakade detta, tog en häf, gick till en bäck, som nära wid stället utmynnade i elswen, och återkom snart med några fiskar, deribland laxöring, som hon strax kokade, och så hade wi i hast en god middagsmåltid af fisk, tjernmjölk och kornbröd. Lifsmedlen äro här icke dyra. På fisk är god tillgång.

Öfverestädes i dessa trakter fann jag utom bibeln åtskilliga goda andaktsböcker. Jag fann t. o. m. mina egna små tidsfrifter här uppe i Lappland.

En annan roddare förde oss nu vidare uppför floden. Dock måste wi snart åter wandra till fots ett stycke wäg. Strax efter midnatt — den ljusa midnatten — d. 4 Aug. upphunno wi Bastuträsk och blefwo mottagna der i ett wänligt herberge. Efter några få timmars hwila kunde jag alltså nu få besöka vår skola. Min wärd war en älsflig, af natur och nåd rikt begåfwad bonde, wid namn Anders Nilsson, som gifwit stora gåfwor till missionsfaken och gjort stora uppoffringar för skolwäsendet i trakten. At skolan på stället och äfwen at läraren hade han hyresfritt upplåtit hus. I denna skola woro nu 20 barn af den lappiska stammen. Alla woro klädda på lappiska wiset. De woro på missionsfällskapet bekostnad inackorderade i byn för 50 kronor om året. De deltog mellan skoltimmarne i husets göromål. Skoltiden är i allmänhet beräknad från det tionde till det sextonde året. Sedan de blifwit konfirmerade återsändas de till sina föräldrar eller komma i tjenst såsom wallhjon. Skolan står i högt anseende bland folket. Barnen lade goda kunskaper i dagen. Men hwad som mest fröjdade mig war, att hos många barn fram-

trädde ganska tydligt kännetecknen till att Guds nåd hade börjat sitt verk i deras hjertan. Jag höll både före och efter inspektionen och förhöret uppbyggelsestunder med bibelläsning, förklaring, sång och bön, och åhörarnes antal var ännu större wid sista tillfället än wid det första.

Jag gjorde med Anders Nilsson en liten båtfärd öfver den närliggande sjön och fann rikedomar af jernmalm, liggande nästan i öppen dag. Trakten är storartad. Sjöar, stogar, berg, floder i den lifligaste omverling bjuda hänförande tafflor åt betraktaren. Skogarne bestå hufvudsakligen af gran, tall, björk, rönn, m. fl. Swenska Floran är i dessa trakter icke så rik som längre i söder, men hwad som här väger, är under den korta sommaren särdeles frodigt. Den lilla ljusliga linnean betäcker stora delar af marken i dessa stogar. Luften uppfylles med doftet deraf.

Den 5 Aug. fortsatte jag pröfningen i skolan, först i latetesen. De flesta hade läst denna på lappiska språket och blott få på swenska. I allmänhet war jag glad öfver barnens begrepp och insigter. Afwen i skrifning, räkning och handarbeten hade de gjort wadra framsteg. Efter pröfningen följde bibelbetraktelse, sång och bön, derwid en stor mängd folk från närliggande och aflägsna byar war församlad. Derpå följde ett wänligt afstedsord, och jag kunde prisa Gud, att han warit med oss med sin wälsignelse wid detta besök hos bröder och wänner i det aflägsna Bastuträsk, hwilka jag wäl icke mera får återse i jordelifwet, men som jag hoppas få återse i det ljusliga hem i Fadrens hus, der wi icke mer skola skiljas.

Det regnade starkt på aftenen, men många barn och wänner följde mig till sjöstranden, som war omkring en half fjerdingswäg aflägsen. Barnen woro wid afstedet djupt rörda, ja somliga werkligen gråtande.

Hwad som i någon mån störde det goda intrycket af det hela, war spåren hos en del af barnen till föräldrarnas grusliga dryckenskapslast. Somliga af dessa barn se bedröfliga ut. Ett och annat barn har warit i skolan 3 à 4 år utan att dock kunnat lära ens bokstäfwer. Den gamle nitiste skolläraren sade mig emellertid att dryckenskapseländet på de senare åren betydligt aftagit, sedan regeringen börjat sätta en damm mot bränwinskfloden.

Den 5 Aug. på aftonen kommo wi tillbaka till Rattis-
awan; d. 6 Aug. fortfattes resan till Umgransele och d. 7
Aug. widare ned för floden. På åtskilliga ställen wid floden
besökte jag sjuka och hoppas, att för några af dem sjukdomen
blifwit till wälsignelse för själ och hjerta. På aftonen befann
jag mig åter i Lydsele, i det wänliga herberget hos kyrkoher-
den. Derifrån begaf jag mig d. 8 Aug. på resa till Knasten,
en betydlig by, der missionsfällskapet äfwen har en skola för
lappsta barn. I denna skola funnos för tillfället 25 barn, alla,
likasom skolbarnen i Bastuträsk, inackorderade i byn. Jag
höll både på för- och eftermiddagen förhör med dessa barn och
märkte med glädje stora framsteg i deras kunskaper. Derefter
höll jag en uppbyggelsestund med bibelbetraktelse, bön och sång,
derwid mycket folk både från byn och grannskapet war när-
warande. Nästa dag, d. 9 Aug., höll jag både före och efter
middagen kyrklig gudstjenst under öppen himmel. De flesta
af dem, som woro närwarande wid förmiddagens gudstjenst,
stannade qwar till eftermiddagens. Det är här annars wan-
ligt, att skolåraren läser en predikan för folket, och derefter göres
bön och psalmer sjungas. Flera af skolbarnen befunnos i
hjerta och sinne fattade af Guds Ande. Från denna skola för-
märktes en god insigtelse på folket widt omkring i grannskapet.
Här och i trakten här omkring hafwa äfwen missionsfällskapets
resande kateketer werlat med stor wälsignelse. Ur dessa lapp-
skolor hafwa redan utgått många af Lapplands söner, hwilka
nu wid sina herdewandringar på de höga bergen under sommar-
tidens långa dagar läsa Guds ord för familjernas församlade
medlemmar. På så sätt föras Guds rikes wälsignelser till
många af Lapplands hyddor och herdetält. Detta skulle annars
icke kunna ste, ty blott få af Lapplands äldre män och qwinnor
kunna läsa. Wid afstedet woro barnen djupt rörda, och under
många tårar följde de mig ett långt stycke på wägen.

Den 10 Aug., efter att hafwa tillbragt natten i Hedlunda,
reste jag till Tansele för att der besöka en liten flickskola.
Församlingens kyrkoherde ledsagade mig dit. Barnen, för när-
warande blott 5 till antalet, syntes hafwa åtnjutit god under-
wisning, och deras framsteg woro gansta tillfredsställande;
i synnerhet war det glädjande, att Guds Andes arbete på deras
hjertan, ja nästan hos dem alla, war synbart. Efter förhöret

med barnen höll jag åter en bibelbetraktelse med bön och sång, hvarwid hys folk och många andra woro närwarande. Wid middagstiden reste jag derifrån sju mil, till Degerfors, dit jag antom kl. 10 på aftonen och blef wänligt mottagen i pastorshuset.

Den 11 Aug. på förmiddagen höll jag missionspredikan i kyrkan och fann kyrkan, märkwärdigt nog, en söckendag och under den bråda tiden full af folk. På eftermiddagen reste jag sex mil till Umeå, der jag blef broderligt mottagen af församlingens kyrkoherde, skalden Grassström.

Den 12 Aug. höll jag missionspredikan på förmiddagen i landförsamlingen och på eftermiddagen i stadens kyrka, allt för fulla hus. En kollekt insamlades för missionen. På aftonen höll jag en bibelbetraktelse i bönesalen, som war uppfylld af folk. Utanför, wid fönster och dörrar, woro desutom lyhnande folkstalar församlade. Här pågick en betydlig lifsrörelse.

Den 13 Aug. skedde resa på ångbåt från Umeå till Hernösand, och d. 14 Aug. höll jag missionspredikan i Säbrå kyrka och d. 15 Aug. i Nora kyrka i Ångermanland.

Söndagen den 16 Aug. höll jag högmessopredikan i Hernösands domkyrka och på eftermiddagen först wanlig aftonsångspredikan och derefter missionspredikan, äfwen i domkyrkan. Här träffade jag åtskilliga älskliga embetsbröder. Detta war mig en ljuflig dag, som gaf mig en försmak af ewighetsdagen och gemenskapen i Fadrens fröjd en gång. Uppb. 7.

På aftonen samma dag reste jag 4 mil för att i rätt tid följande morgon hinna till Ljustorp, och den 17 predikade jag der på morgonen för, som det troddes, mer än 3,000 åhörare. Jag påträffade wiserligen här, likasom flerstädes på min resa i dessa trakter, åtskilliga tecken till partistrider, men många upprigtiga själar upptogo ödmjukt och med glädje mina marningar till frid och samdrägt. Redan på eftermiddagen reste jag derifrån för att nästa dag i rätt tid hinna fram till Tuna i Medelpad, der missionsgudstjenst war utlyst. Här träffade jag, utom församlingens wärdade kyrkoherde, doktor Säwe, äfwen flera andra kristna wänner. Gudstjensten räckte från 10 f. m. till 1 e. m. Folket i dessa trakter wille gerna höra jemte

predikan äfwen utförliga berättelser om missionsverket. Derför räckte en sådan missionsgudstjenst wäntligen 3 till 4 timmar. Åhörarne tröttnade ej. Detta syntes tydligt af den stora uppmärksamhet, som talade ur allas ögon. På eftermiddagen samma dag kl. 5 war missionspredikan utlyst i Stöde, tre mil från Tuna, dit jag alltså skyndsamt måste begifwa mig, och der kyrkan, likasom i Tuna, war öfwerfull af folk. Öfwer dessa trakter blåste mäktiga nådeswindar från Herrens ansigte.

Den 19 Aug. upptogs af resan till Brunslo, 11 mil.

Den 20 Aug. hölls missionsgudstjenst i Brunslo, och derifrån fortsattes resan till Östersund.

Den 21 Aug. höll jag missionsgudstjenst i Ås och d. 22 i kyrkan i Östersund.

Söndagen d. 23 Aug. höll jag högmessopredikan i Östersund och reste på aftonen till Lith.

Den 24 Aug. hade jag missionsgudstjenst i Förlinge i Semtlands lappmark. Längre än hit funnos icke banade vägar till de trakter, dit jag nu skulle resa.

Den 25 Aug. fick jag en ridhäst för att först färdas en lång väg genom en skog, och derifrån fortsatte jag i båt öfwer en stor sjö. Derefter fick jag åter en ridhäst och red framåt omkring en mil en smal stig genom hög, prattfull skog. Men så kommo wi till myrar och mossar, der hästen icke kunde begagnas, utan måste sändas tillbaka, och resan måste fortsättas till fots. Mångensstädes i kärrtrakterna måste man gå fram på trädstammar, som woro lagda för det ändamålet, men man måste taga sig wäl till wara att ej trampa miste. Ändtligen kommo wi till Laxsjön, en stor by, som ligger wid sjön af samma namn. Här har det swenska missionsfällskapet sin fjerde skola i Lappmarken. Många wälmående bönder bo här i wackra rödmålade trähus. Det bästa är, att Guds ord begagnas här flitigt och bor rikligen ibland folket. I nämnda skola funnos då 25 lappsta barn. Här woro 2 skollärare anställda, som omwexlade med hwarandra att hålla skola och att göra resor widt omkring för att underwisa folket och sprida kristliga böcker och skrifter. Då den ene höll skola, war den andre på resor. Resorna se egentligen blott om wintern, emedan det lappsta folket om sommaren är med sina hjo-

dar så fringspridt på fjellen, att det wore ej möjligt att fullfölja någon missionsverksamhet bland dem under sådana förhållanden. Ware detta sagdt om missionerandet öfwer allt i Lappmarken. Detta måste ste egentligen genom skolor och genom den inverkan, som skolväsendet kan vinna på den äldre befolkningen. Vi hade samma dag wi anländt, på eftermiddagen en bibelstund i skolan icke blott för barnen utan ock för byns folk. Jag lärde här känna många både äldre och yngre allvarliga kristna. Många betygade sin glädje öfwer att en prest war kommen till dem, och både barnen och många äldre mötte mig redan nere wid sjöstranden. Och allt flera församlades i skolan, der de stannade hela eftermiddagen, som upptogs af bibelbetraktelse, sång och bön samt af meddelande och åhörande af utförliga missionsberättelser och slutligen af bibliska samtal.

Den 26 Aug. på morgonen hade wi åter en andaktsstund och derefter förhör med barnen. Från kl. 12 till 2 åter en bibelstund med sång och bön. Folket från grannskapet war nästan allmänt församladt och stannade qwar hela eftermiddagen under gemensam uppbyggelse med bibelbetraktelse, bön och sång. På eftermiddagen hölls åter förhör med barnen, som utföll till allas tillfredsställelse. Äfwen från denna skola synes utgå mycken wälsignelse utåt i landsbygderne på samma sätt, som från missionsfällskapets öfriga skolor, i det att många af de ynglingar, som genomgått skolan, hafwa såsom sanna, upplysta kristna derifrån återvändt till sina anhöriga och följa dem nu på deras ströftåg. Sålunda meddela de i många mörka lappiska tält det ljus de fått i skolan. Och en gång om året församla sig här så många af de barn, som åtnjutit underwisning i denna skola, samt af deras anhöriga, som det kunna, till en årsfest, hwarwid de hemta uppbyggelse, wedergwäckelse och glädje för sina hjertan genom Guds ords betraktelse, bön och sång och genom att få återse gamla vänner och samtala med nära bekanta. Äfwen wid detta tillfälle hade många af skolans fordna lärjungar inställt sig, då de hört, att en lärare skulle komma hit på besök. De hade gått och sprungit dag och natt flera mil. Trötthet och glädje kämpade om segern; men ingen af de så hårdt ansträngda somnade dock under andaktsstunden. Hettan war tryckande,

Den 27 Aug. fortsattes förhöret med barnen efter en gemensam andaktsstund åter. Vid middagstiden hölls åter en bibelbetraktelse med sång och bön för stora staror af äldre och yngre folk. Efter denna bönestund tog jag afsted af de kära barnen och af dessa många dyra vänner.

På eftermiddagen lebsagade mig barnen och många andra ända ned till sjöstranden, och lärarne samt tre af gosfärne följde mig ännu längre. Resan öfver sjön war en stormig resa. Gamla och unga stodo qwar på stranden och sågo efter den lilla båten, till des wi lyckligt landstigit på sjöns andra strand.

Tilläggas må, att i fyra fringliggande byar höllos söndagsskolor, som stodo i förbindelse med nykända skola, och att en tredje lärare nyh anländt till Lagsjön, som höll på att lära sig det lappiska språket för att följande år anställas wid en ny skola, som missionsfällskapet ämnade inrätta i Åsele lappmark.

Efter en mils wandring genom skog och öfver mossar och myrar kommo wi till byn Örtsjö, der äfwen mycket folk mötte, och der wi hade en wälsignad bibelstund tillsammans. Detta är en af de ofwan antyddas byar, der söndagsskola hölls. Det förnams tydligt, att här meddelades en god underwisning; särskildt märktes detta af den stöna psalmsång, som öfswade röster uppstämde. Det war i sanning wedergwäckande att höra lossånger till Herrens ära med ljustig röst uppstämmas i dessa Lapplands skogar.

Den 28 reste wi först öfver en sjö till Karås och gjorde sedan en lång skogswandring. Efter denna wandring hade wi åter en båtfärd att göra och så ånyo en wandring genom skogar, lärr och myrar, tills wi hunno Gårssjö, der wi hwilade en timme och derefter gingo till Sitås, der wi blefwo öfver natten. På aftenen höll jag der bibelförklaring med bön, och huset blef fullt af åhörare. Folket i denna trakt är i allmänhet wälmående.

Den 29 Aug. foro wi i båt öfver en stor sjö till Hamardal, der jag höll missionsgudstjenst i den stora kyrkan, som war fylld af åhörare. På eftermiddagen fortsattes resan. Här är en ny wäg anlagd öfver betydliga höjder, från hwilken man åt flera håll ser snötäckt fjell.

Söndagen d. 30 Aug. höll jag högmessopredikan och der-
 efter missionspredikan i Lth. Derifrån fortsattes resan till
 Östersund. Här höll jag en bibelstund med betraktelse och
 bön i stadens kyrka, som ej kunde rymma allt det församlade
 folket. En stor del åhörare lyfnade wid fönster och dörrar.

Den 31 Aug. upptogs af en 12 mil lång resa till Borg-
 sjöbyn, och d. 1 Sept. af en resa till Torp. Här hölls mis-
 sionsgudstjenst i kyrkan, och åtskilliga embetsbröder af upp-
 riktigt kristligt sinne woro närvarande. Wi tillbragte några
 ljufliga timmar tillsammans. På aftenen reste jag åtta mil
 till Bjäl.

Den 2 Sept. fortsattes resan till Tynderö, der kyrkan ej
 kunde rymma en tredjedel af det församlade folket. Jag måste
 tala från ett öppet fönster till alla dessa stador, församlade
 dels i kyrkan, dels utanför den. Gudstjensten började kl. 9.
 Jag wille sluta flera gånger, men folket antydde på flera sätt
 sin önskan, att jag måtte fortsara, och sålunda kom föredraget
 att räcka till kl. half 1. Här blåser en mäktig nådeswind.
 Strax efter gudstjensten måste jag stynda derifrån för att
 kunna hinna till Sundswall, dit jag hade fyra mils wäg.
 Der predikade jag från kl. 6 till kl. 8 på aftenen. Stadens
 stora kyrka war alldeles full af åhörare. Här träffade jag flera
 älskliga embetsbröder församlade i pastorshuset. Den 3 Sept.
 fortsattes resan till Bergsjö, sex mils wäg. Der höll jag mis-
 sionspredikan i kyrkan kl. 5 e. m. Derefter långa samtal med
 forfarande, sökande själar.

Den 4 Sept. fortsattes resan till Hudikswall, dit jag hade
 tre och en half mils wäg, och der jag höll missionspredikan i
 stadens kyrka kl. 5 e. m. Här fann jag råda mellan de ny-
 wäckta själarna en ljuflig andens enhet, och de syntes förenade
 genom friðens band. Till att werka denna sammanslutning
 hade Herren begagnat församlingens trogne själaherde, som
 rätt förstått att förena sinnena i endrägtig tro, så att t. o. m.
 en del, som före hans ankomst stilt sig från kyrkan, sedan med
 glädje återgått till henne. Efter en oförgätlig timme i detta
 älskliga presthus, gick jag kl. 10 på aftenen om bord på ång-
 fartyget Norrland, som afgick till Söderhamn.

Den 5 Sept. ankom jag till Söderhamn, der jag samma
 dag hade samtal med många kristliga wänner.

Söndagen d. 6 Sept. höll jag högmessopredikan i stadens kyrka, derefter aftonsångspredikan och missionspredikan, allt för öfwerfullt hus. Här syntes pågå en glädjande andlig lifsrörelse.

Den 7 Sept. höll jag missionspredikan i den stora kyrkan i Norrala. Här finner man grafwården öfwer den förste missionären, som år 1060 hann till denna nordliga del af Sverige, neml. St. Steffan från klostret Corbeille. Han blef mördad en mil härifrån, men blef här af sina wänner begrafwen.

Den 8 Sept. hade jag missionspredikan i Hanebo och på aftonen bibelbetraktelse i Söderhamn, hwarefter jag strax före midnatt anträdde afresan till Stockholm.

Lofwadt ware Herrens namn! Från resans början till dess slut hade han hulptit i sin stora nåd och barmhertighet. Han uppehöll helsa och krafter och bewarade från faror och olyckor. Mätte han i nåd wälsigna de sädestorn, som blifwit utsädda och rikligen wälsigna alla mina åhörare, mina dyra wänner, mitt älskade fädernesland.

Öfwerallt woro bref och förbudssedlar ankomna i rättan tid. På hwarje ställe hade mina älskade embetsbröder kungjort dag och timme, då predikan eller bibelstund skulle hållas. På hwarje gästgifwaregård stod för min räkning en uthwilad häst med en liten kärra. Öfwerallt fick jag erfara stor wänlighet och wälwilja. På några ställen blef jag wissertligen något uppehållen, men dock alltid af den orsaken, att min embetsgerning påfallades. Sålunda blef jag än anmodad att besöka sjuka och än att döpa barn, emedan folket mångenstädes i dessa trakter har många mil till prest och kyrka. Det är i sanning mycket att tacka Gud för, att han från början till slut styrkt så, att en så widsträckt och noga beräknad resplan ej på något ställe brustit sönder. Ja, Herren ware lofwad!

Den 10 Sept. ankom jag till Stockholm kl. 7 på morgonen, och samma dag reste jag till Lübeck för att fortsätta resan till Berlin och der å swenska wännernas wägnar bewista den evangeliska alliansens årsmöte.

Enär de sjelfsbiografiska anteckningarna sluta här, må några korta meddelanden göras, synnerligast rörande tiden mel-

lan 1857 och 1881, de sista 23 åren af den werksamme mannens lefnad.

Då han sjelf af sina skriftställarearbeten blott omnämner sina tidsskrifter, må här erinras om några af hans öfriga arbeten. "Bibeln med förklaringar" började utkomma i häften år 1850 och har blifwit ännu upplagd flera gånger. En ny upplaga af de symboliska böckerna, af rikets domkapitel förordad att inlösas af kyrkorna, ombesörjde han år 1853. "Bibliska betraktelser wid en konfirmationsundervisning", år 1863, må ej förgätas. Slutligen må ock nämnas tvänne mindre skrifter, den ena: "Hwad lärer Bibeln om försoningen?" utgifwen år 1877, och den andra: "Bibliska framtidswinlar", af år 1880.

Af offentliga utmärkelser, som kommo Fjellstedt till del, är blott att antecäna det teologie doktorsdiplom, som han år 1853 erhöll från Halle. Wid promotionen hade den berömda Tholuck varit promotor.

Då år 1853 missionsinstitutet, hvars föreståndare Fjellstedt war, flyttades från Lund till Stockholm, utwidgades missionsstolan, såsom ock nämndt är, äfwen till en prestbildnings-skola för fattiga ynglingar, som wille ingå i swenska kyrkans tjenst. Denna prestbildnings-skola flyttades år 1859 till Upsala, der den ännu fortgår under namn af Fjellstedtska stolan, som är ett ärofyllt minne åt den om sitt fosterlands kyrka nitälfande mannen.

År 1860 erhöll Fjellstedt kallelse till kyrkoherde i Wester Åker och Dalby af Upsala stift, hwilken kallelse han dock senare affade sig och i stället mottog brukspredikantsbefattningen wid Öfwerum i Småland, der han verkade ett par års tid.

Åren 1864—1872 war han sin gamle vän domprosten Wieselgrens biträde i embetsgerningen i Göteborg, görande dock om sommaren ej obetydliga predikoresor så inom som utom landet. Åtta år af tråget arbete — äfwen skriftställarearbete, ty det war under dessa år han t. ex. reviderade sitt bibelwerk, jemte det han från Göteborg utsände sina tidningar — det är hwad wi i korthet kunna säga om denna tidrymd af hans skiftesrika lefnad. Framför allt låg honom dock numera stolan i Upsala om hjertat. Dersför, när han efter en

mellantid af några års wistelse i Kornthal i Württemberg *) — der han wäl egentligen af hellsöfäl med sin hustru wistades från 1872 till 1876, då hans hustru dog — återwände till Sverige, tog han för sin återstående lifstid sin bostad i nämnda skola. Han biträdde då skolans föreståndare med att hålla de söndagliga andaktsstunderna i skolans bönesal och deltog desutom med warmt intresse och ända in i de minsta detaljer i skolans alla angelägenheter. Han idkade äfwen fortfarande skriftställarewerkksamhet. — Se här ofwan omnämnda utgifna böcker af 1877 och 1880. — Och somrarne använde han äfwen under denna sin sista lefnadsperiod till predikoresor i mellersta och södra Sverige. Ja, trots sin swaga helsa och höga ålder sparade han sig ej heller om wintern från att göra kortare predikoresor. En sådan war hans sista färd i detta lifswet, då han kort före jul 1880 predikade i en kall landskyrka och der ådrog sig en förkylning, som nedlade honom på dödsbädden.

Af familjeförhållanden må omnämnas följande:

År 1850, nära slutet af året, ingick Fjellstedts äldsta dotter Eugenia äktenskap med baron Axel Hermelin på Gripenberg i Småland.

Från år 1852 ha wi att märka, att Fjellstedts hustru flyttade med sina barn Richard, Joel, Charlotte och Maria till Kornthal. Orsaken war barnens uppföstran, till hwilken denna orts ypperliga skolor gäfwro sällsynt godt tillfälle. Fadren behöll blott äldste sonen, Victor, hos sig i Lund, der denne tagit studentexamen. Victor blef senare på året sjöman och gjorde sin första sjöresa på Petersburg. Fartyget förläste, och efter utstånden stor nöd kom ynglingen tillbaka till fadershemmet i Lund.

I Febr. 1854 träffades Fjellstedt af den owäntade under rättelsen om sitt yngsta barns, Joels, död i Kornthal. Han flyndade då ut till sin familj och återförde denna på wägen samma år till Sverige, der hemmet först för någon tid anordnades i Lund, men sedan flyttades till Helsingborg.

*) Närande Kornthal se: "Peter Fjellstedt, hans werkksamhet i fosterlandet mellan åren 1843—1881" Teckning af Em. Ahnfelt—Laurin. Sid. 241. ff.

År 1856 reste sönerna Victor och Richard till Amerika, der de ingingo i stilda verkssamhetsgrenar. En morbroder, Schweitzerbart, lutherst biskop i Belinopel, war dem der till hjelp och stöd i det främmande landet. Modren flyttade då med sina döttrar till Basel. Fjellstedt sjelf wistades i Lund, när ej hans tid upptogs af predikoresor eller hans närwaro påkallades wid missionsstolan i Stockholm.

År 1858 återwände fru Fjellstedt med dottren Charlotte till Sverige. Yngsta dottren, Maria, stannade 1½ år i en pension i Schweiz. Sommaren detta år wistades familjen till en del hos männer i Småland och till en del hos dottren Eugenia och hennes man, som då bodde på egendomen Rehnstad i Östergötland. På hösten bosatte sig Fjellstedt med familjen i Stockholm i samma hus, som äfwen war lokal för Fjellstedtska skolan.

Från år 1859 må erinras om, att då Fjellstedt med anledning af skolans förflyttning från Stockholm till Upsala äfwen sjelf med sin familj flyttat till Upsala, återkommo sönerna från Amerika. Anledningen härtill war en bröstsjukdom, hwaraf Victor, den äldre, led. Richard, den yngre, följde sin sjuke broder såsom hans hjelp på den långa resan och stannade sedan fortfarande i Sverige.

Året derpå, 1860, afled Victor i tronist lunginflammation.

Under wistelsen på Öfverrum ingick 1862 Fjellstedts dotter Charlotte äktenskap med baron Henrik Taube på Skye i Småland.

År 1864 gifte sonen Richard sig med Hilda Stenhammar.

År 1870 blef den yngsta dottren, Maria, gift med löjtnant von Klett i Stuttgart.

År 1876 förlorade Fjellstedt sin kära maka, Christiana Schweitzerbart, som dog wid badorten Bad Boll i Würtemberg d. 9 Juli. *) Alltifrån wistelsen i Indien, der helsan blef förstörd, hade fru Fjellstedt tidtals måst söka förbättring genom ombyte af wistelseort. De sista åren, mellan 1872 och 1876, war hon bosatt i Kornthal, der äfwen hennes tidtals till helsan mycket swage man under dessa år för wintrarne

*) "Peter Fjellstedt, hans verkssamhet i Fosterlandet," etc. innehåller detaljerade teckningar af omskändigheterna wid såväl barnens, som wid föräldrarnas fränfällen.

hade sitt hem. Om somrarna reste han som förr, i missions-
ärender, särskildt i sitt kära fädernesland. Efter sin hustrus
död återflyttade han till Sverige, då han dröjde i sin dot-
ter Eugenia Hermelins hem några månader, men i början
af år 1877 tog sin bostad i Hjellstedtska skolan. Den 4 Jan.
1881 hemförlofwades den werksamme och trogne arbetaren till
den ewiga hwilan.

Tänken på edra lärare, de eder Guds ord sagt hafwa,
och efterföljen deras tro, stådande hwad ände deras umgän-
gelse hade. Jesus Kristus i går och i dag, och han beplifes
i ewighet.

BX
8066
F54
v.3

Dr. P. Fjellstedts
Samlade skrifter i
ordnadt urmal / P.
Fjellstedt

401576

BX
8066
F54
v.3

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

GTU Library

BX8066 .F54
Fjellstedt, Peter/Dr. P. Fjellstedts Sam

G

3 2400 00050 3650

